Sōseki Natsume
MOTANUL
ARE
CUVÂNTUL

Un motan nu are prejudecăţi. În orice caz, nu prejudecăţi omenești. Este avantajul neobișnuitului personaj-povestitor al acestui roman de a-i privi pe oameni cu o obiectivitate și detașare maximă, firești la un reprezentant al altei specii.

În această fabulă inversă, în care un animal trage concluzii pe marginea unor întâmplări cu oameni, Sōseki Natsume ne înfăţișează Japonia contemporană lui, aceea de la începutul secolului, adică într-o etapă nu foarte avansată a modernizării începute, după secole de imobilism feudal, în 1868. Este o perioadă animată și confuză, în care oamenii nu știu precis dacă un cuvânt mai puţin obișnuit denumește o școală artistică aproape uitată, sau un fel de mâncare din bucătăria europeană, încă insuficient cunoscută. Paradoxurile epocii tranziţie și slăbiciunile omenești inspiră lui Sōseki Natsume (1867 – 1916) paginile de umor generos ale acestui roman, recunoscut ca reper esenţial pentru literatura japoneză modernă.

Sōseki Natsume (□□ □□ Natsume Sōseki, pe numele real Kin nosuke Natsume □□ □□□•Natsume Kin nosuke; n. 9 februarie 1867, d. 9 decembrie 1916) a fost un romancier japonez, considerat cel mai important al erei Meiji. Cele mai cunoscute romane ale sale sunt Kokoro și Motanul are cuvântul (Eu sunt o pisică). În 1887, l-a întâlnit pe Masaoka Shiki, un prieten care l-a încurajat să devină scriitor, cariera pe care urma s-o îmbrăţișeze. Shiki l-a iniţiat pe Natsume în arta compunerii poemelor haiku. Din acest moment, Natsume a început să-și semneze poemele cu pseudonimul Sōseki, care în limba chineză înseamnă

„încăpăţânat”. A fost de asemenea un specialist în literatura engleză și un maestru al genului haiku, al poeziei chineze și al basmelor. Între 1984 și 2004, portretul său a figurat pe faţa bancnotei de 1.000 de yeni.

Sōseki Natsume

MOTANUL ARE CUVÂNTUL

În românește de **Mihai Matei**

EDITURA UNIVERS
București 1975
Coperta de *Dan Erceanu*

I AM A CÂT (□□□□□□ □ Wagahai wa neko de ani)
by
SŌSEKI NATSUME

KENKYUSHA
TOKYO.

Toate drepturile asupra acestei versiuni sunt rezervate EDITURII UNIVERS

I

Sunt motan și, până acum, nu am nume.

Habar nu am unde m-am născut. Primul lucru de care-mi amintesc este că ţipam „miau-miau” undeva, într-

un loc umed și întunecos. Acolo am întâlnit, pentru prima dată în viaţa mea, o fiinţă omenească. Cu mult mai târziu, am aflat că acea fiinţă omenească era ceea ce se numește student – unul dintre cele mai sălbatice exemplare ale speciei umane. Am mai aflat că, uneori, acești studenţi ne prind, ne gătesc și apoi ne mănâncă. Dar pe atunci habar n-aveam de toate astea, așa că nu m-am speriat deloc. Când studentul m-a pus în palmă și m-a ridicat, am avut numai senzaţia că plutesc. După o vreme m-am obișnuit cu noua poziţie și am privit în jur. A fost, probabil, prima dată când am privit cu atenţie o așa-numită fiinţă omenească. Ceea ce mi s-a părut foarte ciudat mi-a și rămas întipărit în minte: faţa, care ar fi trebuit să fie acoperită cu păr, era lucioasă, la fel cu obiectul despre care știu acum că se numește ceainic. Din câte pisici am cunoscut, niciuna nu arăta atât de anormal. În plus, centrul feţei studentului ieșea foarte mult în relief și, din două găuri care se aflau acolo, el scotea uneori fum. Lucru neplăcut, fumul mă îneca. Că acest lucru este ceea ce ei numesc tutun, am ajuns să aflu mult mai târziu.

Mă cuibărisem confortabil în palma studentului când, după o vreme, am început să înaintez cu o viteză înspăimântătoare. Nu mi-am putut da seama dacă studentul se mișca și el, sau numai eu fusesem pus în mișcare; în orice caz, am ameţit grozav și mi s-a făcut greaţă. Tocmai când mă gândeam că nu mai pot rezista așa multă vreme, am auzit un zgomot înfundat și am văzut scântei. Îmi amintesc totul până în acel moment, dar, oricât m-aș gândi, nu-mi pot aduce aminte ce s-a întâmplat imediat după aceea.

Când mi-am revenit, nu l-am mai găsit pe student nicăieri. N-am putut găsi nici mulţimea de pisoi care se aflaseră pe lângă mine. În plus, iubita mea mamă dispăruse și ea. Lucrul cel mai neobișnuit era că, în

comparaţie cu cel dinainte, locul în care mă aflam era luminos – extrem de luminos. Abia puteam să ţin ochii deschiși. Asta, pentru că fusesem luat din culcușul meu de paie și aruncat într-un tufiș de bambus.

În cele din urmă, adunându-mi puterile, m-am târât afară din tufiș și m-am pomenit în faţa unei bălţi mari: M-am așezat pe labele dindărăt și am încercat să apreciez situaţia. Nu știam ce să fac, când, deodată, mi-a venit o idee: dacă aș reuși să atrag atenţia mieunând, poate că studentul s-ar întoarce să mă ia. Asta am și făcut, dar fără folos; nu a venit nimeni.

Între timp, vântul se pornise și sufla în rafale peste baltă. Se lăsa noaptea. Am simţit că mă chinuie cumplit foamea. Oricât aș fi încercat să miaun, nu mă mai ajuta glasul; am început să-mi pierd orice speranţă. Am hotărât să ajung în orice caz într-un loc unde se găsea de mâncare, așa că am pornit, cu această hotărâre în minte… în jurul bălţii… luând-o spre stânga.

Nu era deloc ușor; totuși, străduindu-mă, am ajuns într-un loc unde se simţea prezenţa omului. Găsind o spărtură într-un gard de bambus, m-am târât înăuntru, încrezător că merită să încerc – și, iată, m-am pomenit în curtea cuiva. Destinul este ciudat. Dacă gardul nu ar fi fost spart, puteam muri de foame la marginea drumului. Bine a zis cine a zis că norocul vine de unde nici nu gândești. Mult mai târziu, am folosit adeseori spărtura pentru drumurile mele până la Mi-ke, pisica vecinilor.

Mă strecurasem în curte, dar nu știam ce să fac mai departe. Se făcuse întuneric și stomacul meu cerea de mâncare. Era un frig aspru și începea să plouă. Nu aveam timp de pierdut, așa că am intrat într-o încăpere care părea luminoasă și plăcută. Dacă mă gândesc acum, intram pentru prima dată în casa cuiva… Acolo aveam să dau faţă cu alţi oameni.

Prima persoană peste care am dat a fost servitoarea Osan. Era o ființă omenească mult mai rea decât studentul. Cum m-a văzut, m-a apucat de ceafă și m-a aruncat afară. Am simţit că nu pot să mă opun gestului ei brusc, așa că am închis ochii și am lăsat lucrurile să-și urmeze cursul firesc… Dar nu mai puteam îndura foamea și frigul… Nu știu de câte ori am mai fost aruncat afară, dar asta este pricina pentru care am conceput o antipatie totală pentru Osan Este unul din motivele pentru care i-am furat peștele zilele trecute, simţindu-mă chiar mândru de isprava mea.

Când servitoarea se pregătea să mă arunce afară încă o dată, a apărut stăpânul casei și a întrebat – ce însemna gălăgia asta. Fata s-a întors, cu mine atârnându-i moale în mână, și i-a spus că încercase, de mai multe ori să arunce afară o pisică străină, care se strecura mereu în bucătărie, ceea ce ei nu-i plăcea deloc. Stăpânul m-a privit o vreme, răsucindu-și mustaţa, apoi i-a spus fetei să mă lase în casă și a ieșit din cameră. Am înţeleg că stăpânul este un om care nu se întinde, la vorbă. Servitoarea, încă furioasă pe mine, m-a aruncat pe podeaua bucătăriei. Așa am reușit să-mi găsesc locul în această casă.

La început, îmi vedeam foarte rar stăpânul. Se pare că era profesor. Întorcându-se de la școală, obișnuia să se închidă în camera lui de studiu și cu greu mai ieșea, în restul zilei. Familia îl credea foarte, studios, iar stăpânul meu se prefăcea că așa și este. În realitate, nu era atât de harnic, cum credeau ei toţi. Mă strecuram adesea și mă uitam în camera lui, dar îl găseam aţipit. Uneori îl găseam prăbușit peste cartea pe pare o citise înainte de a-l fura somnul.

Era bolnav de stomac și din cauza asta pielea o avea cam gălbuie. Arăta scofâlcit și leneș, dar era un mare mâncău. După ce se îndopa cât putea, lua o doză de

medicamente pentru digestie și deschidea o carte. Dar după ce citea vreo două pagini, aţipea. Așa făcea în fiecare zi. Eu nu sunt decât un motan, dar uneori mă gândesc că profesorii sunt foarte norocoși. Dacă m-aș naște din nou și aș fi om, fără îndoială că m-aș face profesor. Dacă poţi păstra o slujbă dormind atât cât dormea stăpânul meu, înseamnă că și o pisică ar putea să înveţe o asemenea meserie. Dar, după spusele stăpânului meu, care insistă asupra acestui lucru, nimic nu este mai greu decât să fii profesor. Se văicărește mult pe chestia asta, mai ales când vin să-l viziteze prietenii.

La început, nimeni din casă, în afară de stăpân, nu era bun cu mine. Oriunde mă duceam, mă goneau; nu mi se dădea nicio atenţie. Faptul că nu mi-au dat un nume nici până-n ziua de astăzi arată cât le pasă de mine. De asta și încerc să rămân în apropierea stăpânului.

Dimineaţa, când stăpânul citește ziarele, stau în poala lui; iar când aţipește, mă urc pe umărul lui. Nu vreau să spun că acest lucru i-ar place, dar nici nu-i displace – pur și simplu a devenit o obișnuinţă.

Experienţa m-a învăţat că, dimineţile, cel mai bun lucru este să dormi pe oala cu orez fiert, pentru că este caldă, iar seara, pe un radiator cu cărbuni. Când vremea e frumoasă, dorm mai mult pe verandă. Dar cel mai mult îmi place să mă strecor noaptea în patul copiilor. E vorba de cele două fetiţe care au cinci și, respectiv, trei ani. Ele dorm împreună, în același pat, în camera lor. Într-un fel sau altul, încerc să mă strecor în patul lor și să mă vâr între ele. Dar dacă se trezește vreuna, e groaznic. Încep, în special cea mai mică, să urle îngrozitor în mijlocul nopţii: „Iar a venit pisica aia!” Atunci stăpânul meu cel bolnav de stomac se trezește și vine să le salveze. Nu mai departe decât alaltăieri – m-a bătut îngrozitor cu o linie pentru

acest obicei al meu, altminteri plăcut.

Trăind pe lângă oameni, am avut posibilitatea să-i observ și, cu cât îi observ mai bine, cu atât mai mult ajung la concluzia că sunt grozav de răsfăţaţi, îndeosebi copiii. Când le vine chef, te ţin cu capul în jos sau îţi pun o pungă în cap; alteori te aruncă, sau încearcă să te înghesuie în cuptor. Dar culmea este că, dacă scoţi o singură dată ghearele ca să-i împiedici să-ţi facă toate astea, ţi-ai ridicat în cap toată familia. Zilele trecute, de exemplu, când încercam să-mi ascut ghearele o clipă pe rogojina de paie din camera de zi, m-a văzut stăpâna. S-a înfuriat și de atunci nu mă mai lasă în camera aceea. Oricât mi-ar fi de frig și oricât aș tremura în bucătărie, nu le pasă de mine. Când mă întâlnesc cu Shirō, o pisică foarte respectabilă care locuiește vizavi, ea îmi spune, de fiecare dată, că nu există fiinţe mai răuvoitoare ca oamenii.

Nu mai departe decât acum câteva zile, Shirō a fătat patru pisoi drăguţi. Dar studentul care stă în gazdă acolo i-a aruncat pe toţi patru într-o baltă din spatele casei, când aveau trei zile. Shirō mi-a povestit totul cu lacrimi în ochi și mi-a spus că, dacă noi, pisicile, vrem să ne manifestăm afecţiunea părintească și să avem o viaţă de familie fericită, va trebui să răsturnam de la putere specia umană. Într-adevăr, ce spune ea este foarte logic. Mi-ke, pisica din vecini, era foarte furioasă când i-am povestit despre pisoii lui Shirō și mi-a spus că oamenii nu înţeleg drepturile altora. La noi, pisicile, dacă una găsește capul unei sardele sau niște măruntaie de chefal are dreptul să le mănânce. Dacă cineva vrea să încalce această regulă, avem dreptul să folosim forţa pentru a apăra ceea ce am găsit. Dar oamenii se folosesc de forţa lor superioară pentru a lua ceea ce ni se cuvine – și li se pare că este drept să procedeze așa.

Shirō trăiește în casa unui militar, iar Mi-ke, în casa

unui avocat. Eu locuiesc în casa unui profesor și sunt mult mai optimist în această privinţă decât ele. Mă mulţumesc să trăiesc fără bătaie de cap de la o zi la alta. Nu cred că specia umană o să prospere veșnic, așa că nu am altceva de făcut decât să stau liniștit și să aștept vremea când vor veni la putere pisicile.

În legătură cu felul în care oamenii acţionează după cum le vine cheful – ceea ce ar fi o definiţie a egoismului – vreau să vă mai spun câte ceva despre stăpânul meu. Adevărul este că stăpânul meu nu știe să facă bine nimic – dar îi place să se apuce de tot felul de lucruri. Ba începe să compună *haiku*[1]-uri și îşi trimite poeziile la revista *Hototogisu,* ba scrie poezii moderne pentru revista *Myojo;* alteori compune în engleză, dar cu o mulţime de greșeli de gramatică. Altă dată se apucă să tragă cu arcul, sau încearcă să cânte bucăţi lirice; sau scârţâie la vioară. Jalnic este faptul că nu reușește în niciuna din aceste ocupaţii. Asta, deși depune toate eforturile, așa, bolnav de stomac cum este.

Când intră la toaletă – se pornește să cânte, așa că vecinii l-au poreclit Domnul Toaletă. Dar lui nu-i pasă de ăsta și continuă să cânte: „Eu sunt Taira-no-Munemori…” Toată lumea spune: „Iar s-a pornit Munemori”, și râde…

Nu știu ce l-a apucat, la vreo lună după ce mă stabilisem în casa lui, dar într-o zi de salariu a venit acasă foarte agitat, aducând un pachet mare. Eram foarte curios aflu ce era în pachet.

Pachetul conţinea un set de acuarele, pensule și hârtie de desen. Se pare că se lăsase de cântat și de scris versuri și se apuca de pictură. În ziua următoare s-a închis în camera lui și, fără să mai tragă un pui de somn, a

1 gen de poezie cu formă fixă, tradițional japoneză, (limba japoneză fiind o limbă *silabică*), alcătuită din 17 silabe repartizate pe 3 „versuri” formate din 5, 7, 5 silabe.

început să picteze. Asta a continuat zi după zi. Ce anume desena, a rămas un mister, pentru că privitorii nu puteau nici măcar să ghicească ce era acolo. În cele din urmă, stăpânul meu a ajuns la concluzia că nu era un pictor chiar atât de bun cum credea el. Într-o zi, a venit acasă cu un om care se consideră specialist în estetică și i-am auzit vorbind.

— Ciudat, dar este greu să desenezi atât de bine cât ai dori. Când pictează alţii, totul pare, simplu. Dar când începi să lucrezi cu pensula tu însuţi – e cu totul altceva, a spus stăpânul meu.

Dacă stai să te gândești, știa el ce spune.

Privindu-l peste ochelarii cu rame de aur, prietenul lui a grăit:

— Să nu te aștepţi să desenezi bine chiar de la început. În primul rând, nu trebuie să crezi că poţi desena ceva din imaginaţie, închizându-te într-o cameră. Odată, celebrul pictor italian Andrea del Sarto[2] a spus că, pentru a desena, trebuie să interpretezi natura în forma ei originală. Stelele de pe cer, pământul cu florile strălucind de rouă, zborul păsărilor și goana animalelor, bălţile cu pești aurii și cioara neagră pe un pom uscat – natura este marea panoramă a lumii vii. Ce zici de asta? Dacă vrei să desenezi și să se înţeleagă ce ai făcut, de ce nu încerci să faci niște schiţe?

— Într-adevăr, așa a spus del Sarto? Nu știam. Foarte bine, o să fac cum mă înveţi, a răspuns stăpânul meu cu admiraţie.

Ochii prietenului său au strălucit batjocoritori după ochelarii cu rame de aur.

---

2 de fapt *Andrea d'Agnolo di Francesco di Luca di Paolo del Migliore Vannucchi* (n. 1486, Florența - d. 1530, Florența), a fost un pictor renascentist italian. Deoarece tatăl său era croitor, el a devenit cunoscut ca „*del Sarto*” („fiul croitorului”).

În ziua următoare, în timp ce mă bucuram liniștit de somnul meu zilnic pe verandă, stăpânul a ieșit din biroul lui – lucru oarecum neobișnuit – și s-a așezat lângă mine. Întrebându-mă ce s-o fi pregătind să facă, am deschis ochii numai puţin și l-am privit. L-am văzut verificând teoria lui del Sarto cu mine. N-am putut să nu zâmbesc. Încurajat de prietenul său, stăpânul mă folosea ca model.

M-am străduit să am răbdare și m-am prefăcut că-mi continui somnul. Îmi venea să casc, dar, când mă gândeam cum se chinuia stăpânul să mă schiţeze, mi se făcea milă de el, așa că m-am stăpânit. Mi-a desenat mai întâi conturul feţei și apoi a început să pună culori. Aș vrea să fac o mărturisire: trebuie să recunosc că printre pisici, nu sunt una dintre acelea pe care le-aţi numi perfecte, sau frumoase: spinarea, blana sau chiar capul meu nu pot fi considerate mai reușite decât ale altor pisici. Dar chiar, dacă n-aș fi prea arătos, în orice caz nu sunt atât de urât cum mă picta stăpânul. În primul rând, a greșit culoarea. În realitate arăt ca o pisică persană gri deschis, cu o nuanţă gălbuie și tărcat cu cafeniu, așa cum poate spune oricine. Dar, judecând după pictura stăpânului, culoarea mea nu era nici galbenă, nici neagră; nici cenușie, nici maro. Nu era nici măcar o combinaţie a acestor culori, ci părea o mâzgăleală din mai multe culori, amestecate. Cel mai ciudat lucru, la acest desen, era că nu aveam ochi. E adevărat, mă schiţase în timp ce dormeam, așa că nu pot să mă plâng prea tare, dar nu puteai găsi nici măcar locul unde ar trebui să fie ochii. Nu se putea ști dacă eram o pisică adormită sau oarbă. În gândul meu, mi-am zis că dacă asta era maniera de a picta a lui Andrea del Sarto, ei bine, nu făcea doi bani!

Totuși, ţinând seama de entuziasmul stăpânului meu nu aveam altceva, de făcut decât să mă supun. Nu-l puteam supăra mișcându-mă, dar, dacă-mi permiteţi să

vorbesc așa, de mult aș fi vrut să merg până afară să mă ușurez. Simţeam furnicături în toţi mușchii și mi-am dat seama că nu mai puteam rezista mult. De aceea, ca și cum aș fi încercat să mă scuz, mi-am întins labele dinainte, mi-am sucit gâtul și mi-am permis să casc încet. Dacă tot ajunsesem să fac astea, nu mai era nevoie să stau liniștit, pentru că oricum îmi schimbasem poziţia. Am zbughit-o, aşadar, afară.

Stăpânul meu însă, dezamăgit și furios a strigat din cameră:

— Dobitocule!

Când insultă pe cineva, stăpânul meu are obiceiul să folosească expresia „dobitocule”. E tot ce poate face, pentru că nu cunoaşte nicio altă insultă. Chiar dacă nu știa de cât timp mă chinuiseră nevoile firești, eu tot îl consider necivilizat pentru felul cum mi-a vorbit. Dacă mi-ar fi zâmbit vreodată, sau m-ar fi încurajat în vreun fel când mă urcam pe spinarea lui, l-aș fi putut ierta. Dar realitatea e că niciodată nu ţine seama de mine. Faptul că-mi spusese „dobitocule” numai pentru că plecasem să mă ușurez era inadmisibil. Oamenii ăștia au impresia că își pot permite orice. Dacă nu va apărea vreo forţă care să-i pună la respect, nu știu unde se vor opri cu abuzurile.

Aș putea să le trec cu vederea egoismul, dar am auzit multe alte plângeri privind defectele oamenilor, cu mult mai grave.

Chiar în spatele casei se află un pâlc de arbuști de ceai, nu prea mare, dar plăcut și însorit. Când copiii sunt atât de zgomotoși încât nu pot dormi liniștit în casă, sau când, din cauza lipsei de mișcare, am câte o indigestie, obișnuiesc să merg la arborii de ceai pentru a mă bucura de generosul peisaj înconjurător. Într-o zi plăcută de toamnă, pe la ora două, după ce-mi făcusem somnul de

după prânz, mă plimbam pe acolo. Mirosind din mers fiecare arbust de ceai, am ajuns la arborii cryptomeria[3] care îngrădeau spre apus grădina.

Acolo am dat peste un motan mare, dormind adânc pe o tufă uscată de crizanteme care-i servea drept saltea. Părea să nu mă fi văzut venind, pentru că a continuat să sforăie zgomotos. Eram uimit de îndrăzneala lui, mai ales că intrase într-o curte străină. Era un motan mare, negru.

Soarele, trecut de amiază, îşi arunca razele strălucitoare asupra lui și ele se reflectau, ca și cum niște flăcări i-ar fi ieșit din blana moale. Era atât de mare, încât i s-ar fi cuvenit, parcă, titlul de rege al felinelor. Era de peste două ori mai mare decât mine. Admiraţia și un sentiment de curiozitate m-au făcut să uit de trecut și de viitor – și am rămas acolo, pur și simplu privindu-l.

Vântul ușor de toamnă a mișcat, deasupra, crengile unui copac paulownia[4] și câteva frunze au căzut pe mormanul de crizanteme moarte. Uriașul „rege” a deschis ochii. Simt și acum fiorul acelui moment. Lumina de ambră a ochilor lui strălucea mai puternic decât pietrele pe care oamenii le consideră preţioase. Fără să facă o mișcare, a aruncat o privire care s-a concentrat asupra frunţii mele și m-a întrebat brusc cine sunt. Avea în glas o forţă care ar fi speriat și câinii, așa că m-am pomenit tremurând de teamă. Considerând că n-ar fi fost recomandabil să nu-i răspund politicos, am zis:

— Sunt un motan, dar deocamdată nu am niciun nume.

Am spus acestea prefăcându-mă dezinvolt, dar de fapt inima îmi bătea înspăimântător de repede.

Deși îi răspunsesem politicos, mi-a zis:

---

3 Conifer specific japonez, zis și cedru japonez, depășind 30 m înălțime.

4 Arbore originar din Japonia cu frunze mari (30 cm) albăstriu-violete.

— Motan? Nu mai spune. Unde locuiești?

Era foarte îndrăzneţ.

— Locuiesc aici, în casa profesorului.

— M-am gândit eu. N-aș zice că nu ești slab.

După bădărănia lui, nu puteam crede că venea dintr-o familie foarte bună, dar judecând după trupul lui zdravăn, părea bine hrănit și capabil să-și facă viaţa ușoară. În ce mă privește, n-am putut să nu-l întreb:

— Dar tu cine ești?

— Eu? Eu sunt Kuro, și trăiesc în casa omului cu ricșa.

Vasăzică, ăsta era motanul din casa omului cu ricșa! Era cunoscut în cartier ca fiind grozav de neastâmpărat. De fapt, era apreciat în casa omului cu ricșa, dar fiind total lipsit de educaţie, nu avea prieteni. Era un golan de care se fereau toţi. Când l-am auzit spunându-mi cine e, nu prea m-am simţit la îndemână, dar în același timp, am avut și un ușor sentiment de superioritate. Cu intenţia de a afla cât de instruit era, i-am mai pus câteva întrebări.

— Tocmai mă întrebam care din doi e mai important, omul cu ricșa sau profesorul?

— Ce întrebare! Bineînţeles că omul cu ricșa. Ajunge să te uiţi la profesorul tău: e numai piele și os, a spus el dispreţuitor.

— Pari foarte puternic. Probabil că, trăind în casa omului cu ricșa, ai de mâncare din belșug.

— Cum? Nu umblu niciodată nemâncat! Ţine-te de mine o vreme, în loc să umbli hai-hui printre arbuștii de ceai, și ai să arăţi și tu mai bine, în mai puţin de o lună.

— Da, poate, altă dată. Dar mie mi se pare că profesorul trăiește într-o casă mai mare decât omul cu ricșa, i-am spus eu blând.

— Ei da, și ce dacă are o casă mai mare? Asta nu-ţi umple stomacul, nu-i așa?

Părea foarte nervos și, scuturându-și urechile ascuţite, a plecat fără să mai spună nimic. Aceasta a fost prima mea întâlnire cu Kuro, motanul omului cu ricșa, dar nu și ultima.

De atunci, am mai vorbit de multe ori. De fiecare dată, Kuro începe să se laude, după cum poţi să te aștepţi de la unul care trăiește la un om cu ricșa.

Într-o zi, stăteam întinși printre arbuștii de ceai și vorbeam de una și de alta. Ca de obicei, se lăuda cu aventurile pe care le avusese, până când a ajuns să mă întrebe:

— Ia spune-mi, câţi șobolani ai omorât tu?

Ca intelect, sunt mult mai dezvoltat decât Kuro. Dar când e vorba de dovezi de forţă și curaj, nu ne putem compara. N-am fost luat prin surprindere dar, în momentul când mi-a pus întrebarea, m-am simţit foarte, jenat. Faptele rămân însă fapte, nu puteam să-l mint:

— Sincer vorbind, vreau să prind unul de multă vreme, dar n-am avut încă ocazia.

Kuro și-a zbârlit mustăţile stufoase și a râs tare. Kuro e încrezut, așa cum sunt de obicei lăudăroșii. Când văd că se arată sarcastic, încerc să-i spun ceva care să-l calmeze. În felul ăsta, mă descurc foarte bine cu el. Știind cum stau lucrurile de la prima noastră întâlnire, l-am lăsat, cu tot calmul, să râdă. Mi-am dat seama că ar fi absurd să mă simt obligat să-i dau explicaţii pe care nu le ceruse. Am înţeles că, în acel moment, cel mai bun lucru era să-l las să se laude cu propriile lui aventuri, așa că i-am tors încet:

— La vârsta ta, probabil că ai prins o mulţime de șobolani.

Încercam să-l fac să vorbească despre el. După cum mă așteptam, momeala a prins.

— Ei, n-aș zice că au fost chiar foarte mulţi – treizeci sau, poate, patruzeci.

Era foarte mândru și a continuat:

— Pot să mă descurc singur cu o sută sau două sute de șobolani, dar când e vorba de dihori, treaba începe să nu-mi mai placă. Un dihor m-a pus o dată într-o situaţie foarte dificilă.

— Ce s-a întâmplat? am insistat eu.

Kuro a clipit de câteva ori, apoi a continuat:

— Era pe vremea curăţeniei noastre anuale, vara trecută. Stăpânul s-a băgat sub verandă să scoată un sac cu var… Și ce crezi că s-a întâmplat? A stârnit un dihor mare care a ieșit ţopăind.

— Zău? mă prefăceam eu că-l admir.

— După cum știi, un dihor este doar puţin mai mare decât un șobolan. Crezând că nu este decât un șobolan mai mare, l-am încolţit într-un șanţ…

— Și?

— Și, tocmai când mă pregăteam să-i dau lovitura de graţie, închipuie-ţi ce-a făcut: și-a ridicat coada și paf! Dacă l-ai fi mirosit!… Până în ziua de azi, când văd un dihor, mă apucă, ameţelile.

Spunând asta și-a freca nasul cu una din labe, ca și cum ar fi încercat și acum să-îndepărteze mirosul. Mi-a părut rău pentru el, așa că, gândindu-mă că o să-l dispun puţin, am zis:

— Dar când e vorba de șobolani, nu cred că au vreo șansă în faţa ta. Dacă prinzi așa de bine șobolani, probabil că nici nu mănânci altceva și de asta ești așa de voinic și lucios.

Am spus asta ca să-l fac să se simtă bine, dar efectul a fost altul. A oftat din greu și mi-a răspuns:

— Dacă stai și te gândești, nu este chiar așa de plăcut… Șobolanii sunt interesanţi dar, după cum știi, nimeni nu e mai șmecher pe lume decât oamenii. Ei duc toţi șobolanii pe care-i prind eu la postul de poliţie.

Poliţistul de acolo nu știe cine-i prinde în realitate, așa că îi dă stăpânului meu cinci seni pe bucată. Datorită mie, stăpânul meu avut un profit net de un yen și cincizeci de seni – și, totuși, mie nu-mi dă de mâncare cum trebuie. Știi ce sunt oamenii? Să-ţi spun eu. Sunt oameni, e adevărat, dar în fond sunt hoţi.

Până și Kuro, care nu e prea deștept, a înţeles un lucru atât de logic și și-a zbârlit spinarea de mânie. Nu mă simţeam tocmai bine, așa că am șoptit o scuză și am plecat acasă. Tocmai din cauza acestei discuţii m-am hotărât să nu prind șobolani niciodată. Pe de altă parte, eu nici nu merg la vânătoare ca să-mi găsesc mâncare. În loc să mănânc cine știe ce masă extravagantă, prefer să mă duc și să dorm. Un motan care trăiește la un profesor ajunge el însuși să semene la fire cu un profesor. Dacă nu mă voi păzi, s-ar putea să devin la fel de bolnav de stomac ca și stăpânul meu.

Fiindcă veni vorba despre stăpânul meu profesorul: și-a dat, în sfârșit, seama că nu putea spera să ajungă la vreun rezultat cu acuarelele. În jurnalul lui, la data de 1 decembrie, a scris următoarele:

„Am cunoscut un om, la o petrecere. Se spune că e un stricat și chiar așa arată. Oamenii de felul acesta plac femeilor, așa că ar fi corect să se spună că ei nu pot să nu devină stricaţi. Soţia lui a fost cândva gheișă și îl invidiez. Majoritatea oamenilor care îi critică pe desfrânaţi nu au în general nicio șansă să devină așa ceva. Și totuși, unii care pretind că sunt desfrânaţi nu au însușirile cerute de o viaţă atât de lumească. De fapt, ei se străduiesc să ajungă așa ceva. Ca și în cazul acuarelelor mele, nu există niciun pericol de reușită. Indiferent de părerea celorlalţi, aș putea să cred că mă pricepeam la pictură. Dacă unii oameni sunt consideraţi desfrânaţi numai pentru că beau

sake la restaurante, frecventează case cu gheișe, rămân acolo noaptea și parcurg toate fazele necesare, ar rezulta că și eu m-aș putea numi un pictor remarcabil. Dar acuarelele mele nu vor fi niciodată reușite”.

Nu pot fi de acord cu această teorie. Ca un profesor să poată invidia un om a cărui soţie a fost cândva gheișă, asta arată cât de prost este stăpânul meu. Dar criticile pe care le aduce acuarelelor lui sunt fără îndoială meritate, deși stăpânul meu, înţelegând multe din deficienţele sale, nu rezistă să nu fie înspăimântător de încrezut. La 4 decembrie, el scria:

„Aseară am încercat din nou să pictez, dar am înţeles, în cele din urmă, că nu am talent. Am visat că picturile pe care le ţin împrăștiate prin cameră fuseseră înrămate de cineva, care le atârnase pe perete. Văzându-le în ramă, m-am gândit deodată că sunt un pictor excelent. M-am simţit fericit și m-am tot uitat la ele, dar, când s-a făcut ziuă, m-am trezit și am înţeles din nou, foarte clar, că sunt totuși un pictor fără talent”.

Până și în vise, stăpânul meu părea să regrete că renunţase la pictură. Este o manifestare caracteristică pentru un om învăţat, dar nerealizat ca pictor și care nu poate să ajungă niciodată la înţelepciune.

A doua zi după ce stăpânul meu a avut acest vis, prietenul lui, specialistul în artă, a venit din nou să-l vadă. Prima întrebare pe care a pus-o stăpânului meu a fost:

— Cum merge cu pictura?

Stăpânul meu i-a răspuns calm:

— Urmând sfatul tău, mă străduiesc din greu să fac schiţe. După cum mi-ai spus, descopăr forme interesante și detalii de culoare pe care nu le observasem până acum

Datorită faptului că artiștii din ţările europene au perseverat în a face schiţe, ei au ajuns la perfecţiunea pe care o vedem acum. Într-adevăr, toate acestea se datoră azi probabil lui Andrea del Sarto.

Nu a povestit ce scrisese în jurnalul lui, ci a continuat să-și exprime admiraţia pentru del Sarto.

Expertul în artă s-a scărpinat în cap și a început să râdă.

— Dar asta nu a fost decât o glumă, prietene!

— Cum adică?

Stăpânul meu părea să nu înţeleagă.

— Andrea del Sarto e un personaj care nu există decât în imaginaţia mea. Nu credeam că ai să iei lucrurile chiar atât de serios.

Prietenul stăpânului meu râdea și se distra de minune.

Ascultând toate acestea din verandă, nu puteam să nu mă întreb ce avea să scrie stăpânul meu în jurnal despre această conversaţie. Prietenul lui era un om căruia îi plăcea foarte mult să facă farse. Ca și cum nu și-ar fi dat seama cât îl jignea pe stăpânul meu gluma cu Andrea del Sarto, el a continuat să se laude:

— Când faci farse, unii le iau atât de tare în serios încât se creează admirabile situaţii comice și te distrezi enorm. Acum câteva zile, am spus unui student că Nicholas Nickleby îl sfătuise, pe Gibbon să-și traducă marea sa istorie a revoluţiei franceze după un manual franţuzesc și să o publice sub numele lui. Acest student, care are o memorie foarte bună, a ţinut o cuvântare la Cercul de literatură japoneză, repetând tot ceea ce îi spusesem. Asistau aproximativ o sută de persoane și toţi l-au ascultat cu foarte multă atenţie. Îmi amintesc și de o altă întâmplare într-o seară, la o adunare de scriitori, conversaţia a ajuns, la romanul istoric al lui Harrison,

Theophano. Am spus că era unul din cele mai bune romane istorice care s-au scris vreodată, în special în pasajul unde eroina moare. Îţi dă pur și simplu fiori, am zis eu. În faţa mea era așezat, un scriitor, unul dintre aceia care nu pot și nu vor niciodată să nu-și dea cu părerea. El a spus imediat că pasajul era, într-adevăr, admirabil. Am știut imediat că nu citise niciodată romanul, așa cum nu-l citisem nici eu.

Făcând ochii, mari, stăpânul meu cel nervos și bolnav de stomac a întrebat:

— Ce-ai fi făcut dacă celălalt ar fi citit, de fapt, romanul?

Expertul în artă nu s-a arătat tulburat. Nu-i păsa că îşi bătea joc de oameni. Singurul lucru care conta, era să nu fie prins asupra faptului.

— Ar fi fost suficient să spun că făcusem o confuzie în legătură cu titlul, sau ceva asemănător.

Și a continuat să râdă.

Deși purta ochelari cu ramă de aur, expertul în artă semăna oarecum cu motanul Kuro al omului cu ricșa.

Stăpânul meu a suflat câteva rotocoale de fum, avea pe faţă o expresie care arăta că el n-ar avea îndrăzneala să procedeze ca prietenul lui. Acesta, cu o privire care parcă zicea „de asta nici nu poţi să pictezi”, a continuat:

— Lăsând gluma la o parte și revenind la fapte, nu este ușor să desenezi. Se zice că Leonardo da Vinci a cerut odată elevilor lui să copieze o pată de murdărie de pe un zid. Iată un sfat bun. Odată, când ai să te uiţi la apa care se scurge pe zidul unei toalete, ai să vezi contururi interesante. Copiază-le cu atenţie și vei obţine niște desene bune.

— Iar încerci să-ţi baţi joc de mine.

— Nu, de data asta nu. Nu crezi că e o idee minunată? Exact ceea ce ar fi sugerat da Vinci însuși.

— Mă rog cum vrei, a răspuns stăpânul meu, cedând

pe jumătate.

Dar, până acum, n-a făcut schiţe, la toaletă.

Kuro, motanul omului cu ricșa, nu arată bine. Blana lui a început să-și piardă luciul și îi cade părul. Ochii, pe care i-am comparat mai înainte cu ambra, au început să-i curgă. Ceea ce se vede foarte clar este că nu mai are vlagă. Când, l-am întâlnit între arborii de ceai, l-am întrebat cum se simte.

— Mi-e scârbă și acum de mirosul dihorului și de vânzătorul de pește, care iar m-a lovit cu un băţ zilele trecute.

Frunzele roșii ale arţarilor au început să contrasteze cu verdele pinilor răspândiţi ici și colo. Arţarii îşi pierd frunzele, care se desprind ca niște vise din trecut. Petale foșnitoare, albe și roșii, cad din arbuștii de ceai, una după alta, până când nu mai rămâne niciuna. Soarele îşi trimite razele tot mai pieziș pe veranda dinspre sud și rareori trece o zi fără să bată vântul toamnei târzii. Simt cum se împuţinează orele somnului meu de după-amiază.

Stăpânul meu merge la școală în fiecare zi, iar când vine acasă, se înfundă în camera de studiu. Când primește musafiri, continuă să se plângă de munca lui. Aproape nu s-a mai atins de acuarele. Nu mai ia nici medicamente pentru digestie, spunând că nu i-au făcut câtuși de puţin bine. Este minunat că fetiţele merg la grădiniţă în fiecare zi, dar, când vin acasă, cântă cu glas tare, aruncă cu mingea și, din când în când, mă trag de coadă.

Nu prea am ce mânca, așa că nu m-am îngrășat prea tare, dar sunt destul de sănătos. Nu m-am îmbolnăvit, cum a păţit Kuro, și, ca de obicei, accept lucrurile așa cum sunt. Tot n-am încercat să prind șobolani și tot o mai urăsc pe servitoarea Osan. Tot n-am nume, dar nu poţi avea, totdeauna, tot ce-ţi dorești. M-am resemnat să trăiesc mai

departe aici, în casa acestui profesor, ca motan fără nume.

II

În timpul sărbătorilor de Anul Nou, am dobândit o anumită faimă, și-mi plăcea că puteam fi mândru de mine.

În ziua de Anul Nou, stăpânul a primit o felicitare de la un prieten artist. Era roșie în partea de sus, verde închis în partea de jos, iar la mijloc era desenat un animal, în culori pastel. Stăpânul a luat felicitarea în biroul lui și i-a admirat îndelung culorile. După ce s-a uitat la ea o dată, am crezut că o să înceteze. Nici gând! A continuat s-o examineze, întorcând cartonul pe o parte și pe alta. Își răsucea capul ca să se uite mai bine, sau o ţinea cu braţul întins, ca o bătrână care încearcă să-și ghicească singură în palmă. Uneori îşi apropia felicitarea până la vârful nasului. M-am gândit că, dacă nu încetează, o să-i tremure genunchii așa de tare, încât am să cad jos de pe umărul lui.

Apoi l-am auzit spunându-și cu voce scăzută:

— Mă întreb ce o fi reprezentând…

Deși stăpânul meu admirase culorile, el nu reușea să-și dea seama ce reprezenta desenul și se tot chinuia să înţeleagă. La început, n-am fost prea atent, dar mai târziu, privind-o cu ochii întredeschiși, mi-am dat seama că, fără îndoială, desenul mă reprezenta pe mine. Artistul probabil că nu studiase la școala lui Andrea del Sarto, pentru că-mi dăduse forma cuvenită și folosise culorile potrivite, așa cum trebuie să facă un pictor.

Oricine, afară de stăpânul meu, ar fi știut imediat că era vorba de o pisică și oricine se pricepe, cât de cât, la pictură, ar fi putut să vadă că pisica eram chiar eu. Dar stăpânul meu era atât de nedumerit, încât mi s-a făcut milă. Dacă aș fi putut, i-aș fi explicat eu. Chiar dacă nu-și putea da seama că desenul mă reprezenta pe mine, aș fi vrut să-i pot spune măcar că reprezenta o pisică. Din

nefericire, însă, specia umană nefiind înzestrată cu capacitatea de a înţelege limba pisicilor, a trebuit să las lucrurile așa cum erau.

Aș dori să reamintesc cititorilor mei că voi, oamenii, criticaţi prea adesea, cu dispreţ, pisicile, lucru care nu e drept. Ideea că vacile și caii nu sunt decât drojdia regnului animal și că pisicile înseamnă mai puţin decât baliga vacilor și cailor este o eroare des întâlnită la anumiţi profesori ignoranţi care-și dau aere. Din punctul de vedere al unei pisici, această prejudecată este deosebit de supărătoare. În realitate, chiar dacă vă părem toate la fel, fără niciun specific individual – între noi, pisicile, putem să aplicăm expresia folosită de oameni „câte capete, atâtea păreri”.

Ochii, forma nasului, blana și personalitatea pisicilor nu sunt câtuși de puţin identice. Lungimea mustăţilor, felul în care ne ţinem urechile, și chiar modul cum ne lăsăm coada în jos, diferă la fiecare în parte. Frumuseţea sau urâţenia noastră, preferinţele sau antipatiile noastre, graţia sau lipsa noastră de graţie diferă în o mie de feluri.

Deși există asemenea deosebiri evidente între o pisică și alta, oamenii nu par câtuși de puţin capabili să ne deosebească trăsăturile, ca să nu mai vorbim despre firile noastre. Aceasta se datorează, probabil, faptului că oamenii sunt atât de convinși de propria lor importanţă și îşi ţin nasul pe sus. Pentru asta, oamenii sunt demni de milă. Cum spune o veche zicătoare, cine se aseamănă, se adună; după cum numai un brutar poate să-i înţeleagă pe ceilalţi brutari, tot așa trebuie să fii pisică pentru a înţelege alte pisici.

Deși oamenii se consideră, în mod greșit, foarte evoluaţi, justa înţelegere a familiei feline pare să le fie cu totul inaccesibilă. În plus, oamenii ca stăpânul meu, care nu știu să privească cu simpatie spre ceilalţi, sunt

incapabili să cunoască măcar prima dintre regulile iubirii, simpla înţelegere a altora. În această, privinţă, probabil că nu se mai poate face nimic.

Stăpânul meu este ca o scoică. El se izolează în biroul lui, fără să vadă nimic din lumea din afară. Faptul că se crede extrem de învăţat mă face să râd. E ușor de dovedit că nu știe nimic despre ceilalţi: când s-a uitat la desenul care mă reprezenta, n-a fost în stare nici măcar să-și dea seama că e vorba de o pisică. A mormăit numai că e vorba, probabil, de un urs, pentru că eram în al doilea an al războiului ruso-japonez[5]. Cu asta, s-a declarat mulţumit.

În vreme ce mă gândeam la toate astea, moţăind în poala stăpânului, servitoarea a intrat aducând altă felicitare. Era o imagine gravată cu mai multe pisici care „studiau”, așezate în șir; prima pisică avea în „mână” un toc, alta stătea în faţa unei cărţi deschise și așa mai departe. Mai era o pisică ieșită din grupul celorlalte, care dansa pe marginea băncii. Deasupra, era scrisă cu negru inscripţia „Sunt pisică”. Pe partea dreaptă, era un scurt poem: „Zi tihnită de primăvară, când pisicile citesc și dansează”.

Felicitarea fusese trimisă de unul dintre foștii elevi ai stăpânului meu și oricine s-ar fi uitat la ea ar fi putut, să-i priceapă imediat sensul. Oricine, dar nu și prostul de profesor. El și-a strâmbat capul într-o parte și a mormăit ceva despre Anul Pisicii[6]. Se pare că nici măcar nu știa că despre noi, felinele, avea să se vorbească mult până la următorul An Nou.

---

5 Războiul ruso-japonez (1904-1905) a fost un conflict generat de ambițiile imperialiste ale Imperiului Rus și ale Imperiului Japonez în privința Manciuriei și Coreii. Principalele teatre de război au fost Port Arthur și Peninsula Liaodong, împreună cu calea ferată care lega Port Arthur de Harbin.

6 Anul pisicii (de lemn) 4.02.1905 - 24.01.1906.

Servitoarea a intrat apoi cu a treia felicitare. Aceasta nu era ilustrată, conţinând numai urări de bine. În afară de obișnuitele felicitări de Anul Nou, mai era un postscriptum, cerând ca salutările călduroase ale semnatarului să-mi fie transmise și mie, motanului. Stăpânul meu nu este prea deștept, dar atâta lucru a putut să înţeleagă. S-a uitat la mine, zicând „hmm”. Spre deosebire de privirile furioase pe care mi le aruncă de obicei, privirea lui părea să exprime, de data asta, un grăunte de afecţiune. Dacă stăpânul meu, care nu primise niciodată până atunci multe dovezi de atenţie, a ajuns deodată să fie astfel onorat datorită exclusiv existenţei mele, era foarte natural să-mi arate un anumit respect.

Deodată s-a sunat la ușa din faţă. Foarte probabil, asta însemna că era cineva la ușă; iar dacă era cineva, servitoarea urma să-l anunţe. M-am hotărât să nu merg la ușă decât dacă era Ume-ko, tânărul vânzător de pește, aducând o comandă, și am continuat să stau în poala stăpânului meu. Stăpânul s-a uitat la ușă ca și cum ar fi venit la el, pe neașteptate, un creditor.

Motivul era că stăpânul meu nu putea să sufere să-și trateze-musafirii de Anul Nou cu *sake.* Ar fi fost logic, în acest caz, ca stăpânul meu să iasă la plimbare, dar era prea leneș ca să încerce, măcar, să scape de vizitatori. Ca întotdeauna, îşi manifesta firea de scoică.

În momentul acela a intrat servitoarea, anunţând că venise un anume domn Kangetsu Mizushima. Kangetsu fusese elevul stăpânului meu, dar acum terminase școala și, din câte am înţeles, ajunsese să aibă o situaţie mai bună decât stăpânul meu. Vorbește întotdeauna despre fete, deși nu poţi să-ţi dai seama dacă are succes la ele sau nu. Nu poţi să știi dacă se bucură cu adevărat de viaţă.

Adesea face observaţii despre care nu poţi spune dacă sunt scandaloase sau numai foarte frivole. Că face

vizite unui om potolit ca stăpânul meu, pentru a-i spune povești despre femei, este din capul locului ciudat; dar și mai ciudat este că stăpânul meu, cel asemănător cu o scoică, este întotdeauna de acord cu punctele de vedere atât de lumești ale lui Kangetsu.

— Nu v-am văzut de mult. Am fost foarte ocupat în ultimele zile ale anului, așa că n-am putut să vin aici decât acum, a început vizitatorul.

În timp ce vorbea se juca cu cordonul hainei *haori*[7].

— Și de ce ai fost atât de ocupat? a întrebat stăpânul meu, cu o expresie serioasă.

A început și el să se tragă de mânecile propriei sale haine *haori,* de bumbac, care îi era prea mică și lăsa să se vadă veșmintele de dedesubt.

— Vai, mă tem că este vorba despre niște probleme oarecum personale, a răspuns Kangetsu, râzând.

Uitându-mă bine la el, am observat că-i lipsea un dinte din faţă.

— Ce s-a întâmplat cu dintele dumitale? a întrebat stăpânul meu, schimbând subiectul.

— Ca să spun drept, am mâncat niște ciuperci, zilele trecute.

— Ai mâncat ce?

— Cum vă spuneam, am mâncat niște ciuperci și când am încercat să mușc dintr-una, mi s-a rupt dintele, asta a fost tot.

— Ai mușcat dintr-o ciupercă și ţi-ai rupt dintele? Este caraghios. Ai putea să scrii o poezie despre o astfel de întâmplare, dar, fără dinţi, nu prea o să ai succes la fete.

Spunând acestea, stăpânul mă mângâia pe cap.

— Acesta este motanul despre care mi-aţi vorbit? E destul de voinic, nu-i așa? Dacă mai crește, o să poată să-l

7 Îmbrăcăminte tradițională japoneză, un fel de bluză dintr-o țesătură subțire, care se poartă pe deasupra.

înfrunte pe Kuro, motanul omului cu ricșa. E un cotoi frumos, a încheiat Kangetsu, privindu-mă.

— Da, a crescut în ultima vreme, a răspuns cu mândrie stăpânul, continuând să mă mângâie.

Eram mândru de aceste laude, dar mâna lui mă apăsa cam greu pe cap.

— Am dat un mic concert, aseară, a început Kangetsu, schimbând din nou subiectul.

— Unde?

— Nu trebuie să fiţi atât de curios. Erau trei viori și un pianist. Când sunt trei violoniști, nu are mare importanţă dacă sunt sau nu buni. Am cântat între două fete și cred că m-am descurcat destul de bine.

— Și cine erau fetele? a întrebat cu invidie stăpânul meu.

De regulă, stăpânul meu are un aer impasibil, dar asta nu înseamnă că nu devine interesat când este vorba despre femei. Odată a citit un roman străin și eroul era un celibatar care seducea aproape toate femeile din carte. Era scris cu intenţie satirică, dar stăpânul meu a fost entuziasmat și a crezut că asta înseamnă viaţă adevărată. Dar, ca un om atât de interesat de sexul opus să ducă, în continuare, o viaţă de scoică – este un lucru pe care un motan nu poate să-l înţeleagă. Unii ar putea pretinde că motivul ar fi o dezamăgire din dragoste, iar alţii ar spune că explicaţia o oferă boala lui de stomac. În fine, alţii ar putea să creadă că totul se explică prin faptul că nu prea are bani și este, în plus, atât de fricos. Oricare ar fi motivul, stăpânul meu nu este un personaj cu șanse de a deveni celebru în istoria epocii Meiji[8], așa că nu are importanţă care explicaţie este cea adevărată.

Rămâne, însă, un fapt că stăpânul meu părea să-l invidieze pe Kangetsu din cauza fetelor pe care acesta le

8 Perioadă cuprinsă între anii 1868 și 1912 (N.A.).

văzuse. Kangetsu a luat cu beţişoarele o porţie de peşte de pe farfurie. M-am temut că şi-ar putea rupe încă un dinte, dar nu s-a întâmplat nimic.

— Nu e nevoie să vă preocupaţi de fetele care cântau la vioară, pentru că nu le cunoaşteţi pe niciuna, a spus Kangetsu cu oarecare emfază.

— Dar!… a exclamat stăpânul meu.

Totuşi, s-a abţinut să adauge „poate că le cunosc”. Răspunsul lui Kangetsu îl făcuse şi mai curios.

Kangetsu se gândea, probabil, că e timpul să plece, pentru că a spus:

— Este o zi frumoasă, nu-i aşa? Dacă nu aveţi nimic de făcut, ce-aţi spune despre o plimbare? După veştile bune privind cucerirea Port Arthur[9]-ului, oraşul este foarte animat…

Expresia feţei stăpânului meu părea să spună că dorea să audă vorbindu-se mai degrabă despre fete decât despre cucerirea oraşului Port Arthur, dar, în cele din urmă, s-a ridicat şi a spus:

— Hai să mergem.

Sub haina *haori* cu ciucuri purta un chimono vătuit. Îl primise cadou de despărţire de la fratele său mai mare, cu douăzeci de ani în urmă. Aceste chimonouri sunt de obicei foarte rezistente. Dar nici cele mai solide nu pot dura o veşnicie – şi nici douăzeci de ani. Pe alocuri, acesta era atât de uzat, încât, ţinându-l în lumină, puteai să vezi găurile lăsate de ac, acolo unde fusese cârpit. Stăpânul meu nu are haine speciale pentru Anul Nou. Hainele lui pentru vizite sunt tot acelea pe care le poartă în fiecare zi. Când iese din casă, ţopăie încoace şi încolo cu braţele încrucişate pe piept, pe sub chimono. Niciodată n-am înţeles bine dacă nu are alte haine sau este prea leneş ca să se schimbe, dar pot să spun în mod cert că neglijenţa lui

9 2 ianuarie 1905.

nu se datorează nici unei dezamăgiri din dragoste.

După ce au plecat, m-am servit cu peștele pe care Kangetsu îl lăsase în farfurie. Acum, după ce primisem atâta atenţie, nu mă mai simţeam un motan obișnuit. Mă simţeam, acum, egal cu Pisica Neagră din apus despre care vorbește povestitorul Joen Momokawa, sau cu pisica despre care a scris Thomas Gray în *Odă la moartea pisicii favorite, înecată în borcanul cu pești aurii.* Nu-l mai consideram pe Kuro egalul meu.

Furând peștele, eram sigur că nimeni nu avea cum să afle ce-am făcut. Și pentru că veni vorba despre asta, obiceiul de a te hrăni furând nu se întâlneşte numai la familia felinelor. Servitoarea Osan mănâncă, de multe ori, lucruri foarte bune – când stăpâna nu este acasă. Și fetiţele au această înclinaţie, deși stăpâna le dă o educaţie foarte severă. Nu mai departe decât acum patru-cinci zile, ele s-au trezit mai devreme decât de obicei și s-au așezat să mănânce, în timp ce stăpânul și stăpâna încă mai dormeau.

De obicei, în fiecare dimineaţă, li se dă pâine, pe care o mănâncă după ce pun zahăr pe ea. În dimineaţa aceea, nu era nimeni care să le dea zahărul. Atunci, sora mai mare și-a pus în farfurie o lingură de zahăr. Apoi, sora mai mică a făcut același lucru. Câteva momente, cele două s-au uitat una la alta, apoi sora mai mare a mai scos o lingură, cu zahăr și și-a pus-o în farfurie. Bineînţeles, cea mică a imitat-o. În scurtă vreme, zaharniţa a rămas goală. Tocmai atunci a apărut din dormitor stăpânul meu și la pus la loc zahărul pe care, fetele se osteniseră atâta să-l scoată.

S-ar putea ca oamenii să fie superiori pisicilor în privinţa echităţii; dar intelectul lor este, desigur, inferior. Ar fi fost mult mai inteligent să lingă zahărul fără să-l mai adune grămadă în farfurie. Dar fetiţele nu mi-ar fi putut înţelege sugestia, așa că m-am mulţumit să mă uit la ele de

pe oala cu orez fiert.

Nu știu unde s-a dus stăpânul meu cu Kangetsu, dar în seara aceea s-a întors foarte târziu, iar a doua zi dimineaţă n-a venit să ia micul dejun decât la ora nouă. Uitându-mă la el de pe oala cu orez, l-am văzut mâncând în tăcere supă *zoni*[10] cu chiftele de orez *mochi,* care pluteau peste zarzavaturi. Și-a umplut farfuria de mai multe ori. Chiftelele de orez nu erau prea mari, dar el a mâncat vreo șase sau șapte. Lăsând-o pe ultima în farfurie, a pus deoparte beţișoarele, ca să arate că se săturase. Când alţii risipesc mâncarea, se înfurie, dar, ca stăpân al casei, e mândru să-și acorde acest privilegiu. S-a uitat fără să se jeneze la chiftelele de orez care rămăseseră plutind în supa grasă. Atunci stăpâna a luat medicamentul din dulap și l-a pus pe masă.

— Nu mai iau doctoria asta. Nu-mi face niciun bine! s-a răstit stăpânul meu.

— Dar, dragul meu, este spre binele tău. Ia puţin.

— Nu-mi pasă cât de bună crezi că este, eu nu vreau s-o iau, a repetat stăpânul cu hotărâre.

— Niciodată nu iei mai multă vreme același medicament, a oftat, ca pentru sine, stăpâna.

— Nu e adevărat. Pur și simplu medicamentul ăsta nu e bun.

— Dar spuneai, zilele trecute, că are un efect bun.

— Avea efect atunci, dar acum nu e bun de nimic, a grăit stăpânul meu apăsat.

— Nu este deloc bine să ai o doctorie bună și să n-o iei. Trebuie să ai mai multă răbdare. O boală de stomac nu este ca orice altă boală, a insistat stăpâna, privind

10 Mâncare tradițională de Anul Nou: *zoni:* este o supă eu carne și zarzavat; *mochi* se prepară din orez opărit și apoi frecat, până când se transformă într-un aluat care este lăsat să se întărească, apoi se taie în bucăți groase (aproximativ ca niște chiftele) care se pun în supa *zoni.*

nervoasă spre Osan, care aștepta cu o tavă în mână.

— E adevărat, a aprobat Osan. Ar trebui să mai luaţi doctoria o vreme, ca să vedeţi dacă are sau nu efect.

Ca de obicei, Osan era de partea stăpânei.

— Nu mă interesează. N-o mai iau și gata! Femeile nu înţeleg lucrurile astea, așa că ţineţi-vă gura!

— Păi da, nu sunt decât o femeie! a strigat stăpâna, trântind sticla cu doctoria pe masă drept în faţa stăpânului meu, așa încât să fie sigură că o vede.

Fără să spună vreun cuvânt, stăpânul s-a ridicat și s-a dus în camera lui. Stăpâna și Osan s-au privit, zâmbind jenat. Într-un astfel de moment, n-ar fi fost recomandabil să mă așez în poala stăpânului, așa că m-am dus pe verandă și m-am uitat prin crăpătura ușii.

Stăpânul a scos o carte de Epictet și a început s-o citească. Dacă stăpânul meu ar fi înţeles ce citea, toate ar fi fost bune, dar, după cinci-șase minute, a aruncat cartea la loc, pe masă. Știam că așa o să se întâmple, dar am continuat să mă uit. L-am văzut pe stăpân scoţându-și jurnalul. A făcut următoarea însemnare:

„M-am plimbat prin Nezu, Ueno, Ikenohata și Kanda, cu Kangetsu. La Ikenohata, gheișele erau îmbrăcate în cele mai frumoase chimonouri și jucau badminton în faţa caselor. Chimonourile lor erau frumoase, dar la faţă nu arătau deloc bine. Semănau, oarecum, cu motanul meu”.

Stăpânul meu n-avea decât să vorbească despre feţele gheișelor cât voia, dar nu era cazul să mă folosească pentru comparaţie. Dacă m-aș duce la frizeria lui Kita și mi-aș rade obrazul, nu m-aș deosebi prea mult de majoritatea oamenilor. Dar pe oameni este greu să-i înţelegi – nu pot să se gândească decât la ei înșiși. Stăpânul și-a continuat însemnările în jurnal:

„Trecând colţul, la farmacia Hotan, ne-a ieșit în cale o altă gheișă. Era subţire, cu umerii rotunzi. Chimonoul de un roșu deschis pe care-l purta era discret, iar ea părea foarte rafinată. I-am văzut dinţii albi, când a zâmbit salutând un trecător necunoscut: – Vai, Genchan, am fost atât de ocupată aseară, încât nu am reușit să te văd. Am fost uimit de vocea ei: cârâia ca o cioară. Dintr-odată, frumuseţea care mă atrăsese a dispărut. Nici măcar nu m-am ostenit să văd cu cine vorbise. Totuși, Kangetsu părea destul de tulburat. Am mers înainte, până când am ajuns pe strada principală”.

Cred că nimic nu e mai greu de înţeles ca psihologia oamenilor, a bărbaţilor. De exemplu, de multe ori nu-mi dau seama dacă stăpânul este furios sau vesel, sau încearcă să-și găsească alinarea citindu-i pe filosofi. Nu pot câtuși de puţin să spun dacă îşi râde de lume cu indiferenţă, sau se înfurie din cauza unor lucruri pentru care nu merită să te înfurii; dacă vrea să fie considerat un membru al societăţii – sau să se izoleze într-o lume a lui.

Lucrurile acestea sunt foarte simple la noi, pisicile. Când ne e foame, mâncăm, când vrem să dormim, dormim. Când ne înfuriem; ne înfuriem zdravăn, iar când jelim, ne străduim să facem cât mai multă gălăgie. În primul rând, nu ne ocupăm de lucruri atât de lipsite de rost cum sunt jurnalele; pur și simplu, nu avem nevoie de așa ceva. Unul ca stăpânul meu, care are o personalitate cu două feţe, probabil ţine un jurnal ca să-și exprime sentimentele pe care nu le poate exprima în faţa celorlalţi. Noi, pisicile, facem totul pe faţă. Nu avem nevoie să ne obosim să însemnăm ceea ce știm oricum. Decât să scriu într-un jurnal, mai bine trag un pui de somn pe verandă. Jurnalul stăpânului meu continuă:

„Am luat cina la un restaurant în Kanda. Am băut câteva pahare de sake Masamune – pentru prima dată după multă vreme. Azi-dimineaţă m-am simţit bine cu stomacul. Cred că a bea sake la cină este cel mai bun medicament pentru stomacurile bolnave. Bineînţeles, doctoria nu-mi folosește deloc. Orice ar spune alţii, nu e bună de nimic. Un lucru care nu are efect, nu poate fi bun”.

Stăpânul meu era acum pornit împotriva doctoriei și o ataca necruţător. Parcă s-ar fi certat cu înverșunare, de unul singur. Începuse să-și verse nervii de dimineaţă. Rostul unui jurnal poate fi acela de a calma nemulţumirile.

„Acum câteva zile, cineva mi-a spus că, dacă nu aș mai mânca dimineaţa, m-aș vindeca imediat de stomac. Am renunţat la masa de dimineaţă câteva zile, dar singurul lucru care s-a întâmplat a fost că au început să-mi chiorăie maţele.

Apoi altcineva mi-a spus să încetez de a mai mânca murături. După teoria lui, toate dezordinile stomacale se datorează murăturilor. Timp de o săptămână nu m-am atins de murături, dar apoi, observând că starea mea nu s-a schimbat, am început din nou să mănânc.

Potrivit unei alte persoane, masajul este singura cale de a vindeca stomacurile bolnave, dar nu masajul obișnuit. El mi-a sugerat să încerc sistemul de masaj Minagawa, o metodă foarte veche. Dacă aș încerca masajul acesta, o dată sau de două ori, m-aș vindeca complet – așa spunea el. Sokken Yasui, un specialist în materie, recomanda această metodă de masaj și se spune că Ryuma Sakamoto, un spadasin celebru, a urmat și el acest tratament. Aflând acestea, n-am pierdut vremea și m-am dus la Kami-

Negishi.

Când am ajuns acolo, mi s-a spus că trebuiau să-mi maseze oasele și că era nevoie să-mi întoarcă intestinele cu susul în jos ca să mă poată vindeca perfect. M-au frământat îngrozitor, parcă ar fi vrut să mă facă piftie. Am renunţat la acest chin după o singură încercare.

Domnul A. mi-a spus să nu mănânc hrană solidă. Am încercat să trăiesc o zi numai cu lapte. Dar auzeam în stomac un clipocit continuu care mă făcea să mă gândesc la o inundaţie și n-am putut dormi toată noaptea.

Apoi a venit la mine domnul B. și mi-a spus că, dacă aș fi respirat cu diafragma și mi-aș fi exersat stomacul, m-aș fi vindecat. Am încercat asta o vreme, dar nu mă simţeam prea bine la stomac. Încercam să-mi amintesc să respir cu diafragma dar, după cinci-șase minute, uitam cu totul. Atunci m-am străduit să nu mă gândesc la nimic altceva. Rezultatul a fost că îmi treceau prin minte numai imagini de diafragme și nu mai puteam nici să citesc și nici să scriu. Un specialist în estetică, Meitei, a spus că arătăm ca o femeie în durerile facerii. Simţindu-mă ridicol, am renunţat și la acest tratament.

Apoi, un domn C. mi-a sugerat să mănânc tăiţei de hrișcă. Am început să mănânc tăiţei de trei ori pe zi. Dar singurul lucru care s-a întâmplat a fost că acum mă durea și burta. Am încercat toate mijloacele posibile să-mi vindec stomacul bolnav, fără rezultat. Dar cele trei pahare de sake pe care le-am băut cu Kangetsu, noaptea trecută, au dat rezultat! De acum înainte, voi începe să beau câteva pahare de sake în fiecare seară”.

Știam că nu se va ţine nici de asta. Mintea lui era ca pupilele ochilor mei – în continuă schimbare. Scria în jurnal că stomacul îi este bolnav și că este foarte îngrijorat din această cauză, dar hazul era că, în public, se prefăcea

că nu suferă de nicio boală.

Acum câteva zile, un om foarte învăţat a venit să-l viziteze și i-a spus că toate bolile nu se datorau decât păcatelor făptuite fie de strămoși, fie de el însuși. Se pare că studiase subiectul în profunzime, pentru că raţionamentele îi erau clare, explicaţia – cuprinzătoare, iar teoria părea adevărată. Din păcate, stăpânul meu nu are nici inteligenţa, nici învăţătura necesare pentru a discuta cu o astfel de persoană. A încercat, totuși, cât a putut să răspundă demn, zicând:

— Teoria dumneavoastră este interesantă, dar, știţi, și Carlyle era bolnav de stomac.

A spus-o ca și cum ar fi fost mândru de stomacul lui bolnav. Răspunsul, însă, nu prea se referea la subiect.

— Lucrul acesta e adevărat, dar nu toţi bolnavii de stomac pot fi Carlyle, i-a răspuns învăţatul.

A spus lucrul acesta atât de apăsat, încât stăpânul meu n-a mai replicat nimic. Nici măcar nu a încercat să continue discuţia.

De fapt, stăpânul meu nici nu era chiar atât de bolnav de stomac; era mai mult preocupat de propria lui persoană. Era caraghios că se hotărâse să bea sake la cină. Dacă mă gândeam bine, probabil că mâncase atât de mult la masa de dimineaţă tocmai pentru că băuse sake Masamune împreună cu Kangetsu, în seara trecută. Am simţit că mi se face poftă să mănânc și eu supă *zoni.*

Sunt motan, dar pot să mănânc aproape orice. Nu sunt atât de grozav ca să mă duc des pe strada negustorului de pește, cum face Kuro, și nici nu am o situaţie care să-mi permită să mănânc feluri de mâncare neobișnuite, ca o pisică de pe strada noastră, cea care trăia în casa profesoarei de muzică. Sunt puţine mâncăruri care să nu-mi placă. Pot să mănânc pâinea rămasă de la

copii și de multe ori ling glazura de soia de pe prăjituri. Murăturile nu au gust pentru mine, dar, din pură curiozitate, am încercat să mănânc și așa ceva.

E nostim că poţi să mănânci aproape orice, dacă te străduiești. A spune că nu-ţi place un lucru sau altul este un răsfăţ nu tocmai la îndemâna unei pisici ce trăiește în casa unui profesor. Stăpânul meu spune că un scriitor francez pe care-l chema Balzac era extrem de fantezist, nu numai la mâncare, dar și în romanele pe care le scria.

Stăpânul meu povestea că, o dată, acest Balzac se străduia să găsească niște nume potrivite pentru personajele unui roman, dar nu reușea. Un prieten a venit la el în vizită și au ieșit amândoi să se plimbe. Prietenul umbla fără să știe ce-l preocupă pe Balzac, dar Balzac nu făcea decât să se gândească la niște nume bune pentru personajele sale. Plimbându-se, s-a uitat la toate firmele, dar nu a găsit niciun nume care să-i placă. A mers mai departe uitând cu totul de prietenul lui, care îl urma fără să știe ce rost are plimbarea.

În timp ce se întorceau spre casă, Balzac a observat firma unui croitor: „Marcus”. Balzac a bătut din palme și a strigat: „Asta e! Așa trebuie să fie! Marcus e un nume foarte bun. Dacă adaugi Z pentru inițială, obţii un nume foarte bun. Z. Marcus e un nume minunat! Știi, atunci când inventezi un nume, sună atât de artificial că nu mai este câtuși de puţin interesant. În sfârșit, am găsit un nume care să-mi placă”. Nici nu-i păsa de consternarea prietenului său; era fericit.

Să te plimbi prin Paris în lung și-n lat numai pentru a găsi un nume potrivit mi se pare o osteneală cam prea mare. În ce mă privește, cu un stăpân atât de asemănător cu o scoică, nu prea îmi este la îndemână să procedez așa. Faptul că mă pot mulţumi cu mâncarea – ba chiar cu orice mâncare – se datora, probabil, mediului în care trăiam.

Motivul pentru care simţeam o poftă atât de puternică să mănânc supă *zoni* nu era că doream să fiu fantezist; pur și simplu voiam să mănânc cât mai des. M-am gândit că o parte din supa pe care stăpânul meu o lăsase în farfurie s-ar putea să fi rămas în bucătărie, așa că am plecat într-acolo să văd care este situaţia.

Ajuns în bucătărie, am văzut câteva grămăjoare de orez *mochi,* care, la micul dejun, păreau să plutească în supă. Acum se lipiseră de fundul unei farfurii de aceeași culoare cu farfuria stăpânului meu. Până atunci nu mai mâncasem orez *mochi.* Părea bun și, totuși, nu arăta grozav. Cu laba am împins la o parte verdeţurile care pluteau deasupra grămăjoarelor de orez; când le-am atins pe acestea din urmă, am simţit că erau lipicioase. Mi s-a părut că mirosea ca orezul fiert, când îl turnau din oala de bucătărie în tava pe care era servit la masă, dar nu mă puteam hotărî să mănânc. M-am uitat împrejur – nu se vedea nimeni. N-aș putea să spun că lucrul acesta a fost spre norocul meu.

Servitoarea Osan era afară, juca badminton și, după mutra ei, se vedea că nu-i pasă dacă era Anul Nou sau venea primăvara. Într-o altă cameră, copiii cântau un cântec despre întrecerea dintre iepure și broasca ţestoasă. Puteam să acţionez în voie. Dacă nu profitam de ocazie, nu puteam să mai am alta de a gusta orez *mochi* până la următorul An Nou, adică tocmai peste un an!

Deși nu sunt decât un motan, am stabilit în acel moment un anumit adevăr: „Toate vieţuitoarele ajung să facă lucruri pe care n-ar trebui să le facă, dacă li se oferă ocazia”. De fapt, nu doream să mănânc orez *mochi.* Cu cât mă uitam mai mult cum arată pe fundul farfuriei, cu atât mai neatrăgător îmi părea. Dacă Osan ar fi deschis ușa din dos și ar fi intrat chiar în acel moment, sau dacă aș fi auzit pașii copiilor apropiindu-se, aș fi plecat fără nicio părere

de rău. Faptul că n-aș fi apucat să mănânc orez *mochi* încă un an nu m-ar fi preocupat niciodată. Dar nu a venit nimeni. Am rămas așa, șovăind. Pe de altă parte, ceva îmi șoptea totuși să-i dau drumul, să încep să mănânc. Aș fi vrut să apară cineva. Dar n-a venit nimeni. Ceea ce nu putea însemna decât că trebuia să mănânc.

Aplecându-mă astfel încât întreaga mea greutate s-a lăsat pe fundul farfuriei, mi-am înfipt dinţii în orezul lipicios. Cu forţa pe care am pus-o în mușcătură, m-am gândit că aș putea să rup aproape orice, dar oricât m-am străduit, am constatat cu uimire că nu puteam să-mi trag capul îndărăt. Am încercat să-mi înfig dinţii mai adânc în orez, dar nici măcar asta n-am reușit. Când mi-am dat seama că lucrul pe care oamenii îl numesc *mochi* trebuie evitat de pisici, era prea târziu.

Era ca și cum aș fi căzut într-o mlaștină. Cu cât mă zbăteam mai tare să ies, cu atât mă înfundam mai adânc. Cu cât încercam mai abitir să-mi eliberez dinţii, cu atât îmi înţepeneau fălcile. Esteticianul Meitei îl dojenise odată pe stăpânul meu, spunându-i că era un om care nu știe să primească sfaturi. Cu capul lipit de farfurie, m-am pomenit admirându-l pe Meitei pentru înţelepciunea lui. Orezul *mochi* era ca și stăpânul meu: nu se lăsa influenţat. Mă răsuceam și mă zbăteam, dar parcă aș fi încercat să împart zece la trei – nu se mai termina niciodată.

În timp ce sufeream așa, am descoperit un alt adevăr: „Toate vieţuitoarele pot prevedea intuitiv rostul sau lipsa de rost a fiecărei acţiuni”. Descoperisem până acum două adevăruri, dar, prins în cursă de orezul *mochi,* nu prea eram mulţumit de mine.

Orezul mă trăgea de dinţi și simţeam că parcă mi-i scoate. În plus, dacă nu reușeam să mă desprind și să plec, servitoarea avea să mă descopere curând. Copiii încetaseră să cânte și puteau să dea năvală în bucătărie în

orice moment.

Chinuindu-mă în felul acesta, am început să lovesc cu coada, dar n-am obţinut niciun rezultat. Mi-am ridicat urechile și apoi le-am turtit în lături, dar nici acest lucru nu a avut vreun efect. Coada și urechile mele nu aveau influenţă asupra orezului *mochi.* Când am văzut că n-avea rost să dau din coadă sau să-mi mișc urechile, am renunţat. După o vreme m-am gândit că lucrul cel mai bun era să-mi folosesc laba, încercând să scot orezul din gură. Mai întâi am folosit laba dreaptă. M-am tot izbit cu ea peste bot, dar se pare că orezul nu se desprindea prin acest procedeu.

Apoi am folosit laba stângă, dar nici așa nu am obţinut rezultate. Gândindu-mă că o atitudine demnă nu are prea mult sens într-o asemenea situaţie, am încercat să-mi folosesc labele pe rând, dar, orice aș fi făcut, orezul îmi rămăsese înţepenit în gură.

Nerăbdător, am folosit amândouă labele. Spre uimirea mea, am constatat că puteam să stau pe cele două labe dindărăt. În poziţia asta, mi se părea că nici nu mai sunt pisică. Dar, în momentul acela, nu-mi mai păsa dacă mai sunt sau nu pisică; trebuia să mă eliberez, așa că am continuat să mă frec cu labele pe faţă. Laba mea dreaptă părea mai puternică decât stânga, așa că aproape mi-am pierdut echilibrul. M-am legănat pe labele dindărăt ca să nu cad; totuși, nu puteam rămâne multă vreme în același loc și ţopăiam prin toată bucătăria. Am fost mirat că pot sta atât de bine în două labe.

În acel moment, mi-a trecut prin minte al treilea adevăr: „În vremuri primejdioase, imposibilul poate deveni posibil”. Mă mai zbăteam așa, când am auzit pași. Venea cineva. Nu voiam să fiu găsit în starea aceasta, așa că am continuat cu furie să mă agit prin bucătărie. Pașii s-au apropiat.

E trist, dar se pare că-mi lipsea orice urmă din ceea ce oamenii numesc graţia divină. Așa că în cele din urmă am fost descoperit de una dintre fetiţe.

— Ia uitaţi-vă, cotoiul mănâncă orez *mochi* și dansează prin bucătărie! a strigat ea.

Servitoarea Osan a fost prima care a auzit-o. A năvălit pe ușa din dos și n-a putut decât să exclame:

— Vai, vai!

— Ce motan scârbos! a spus stăpâna.

Chiar și stăpânul meu a venit din biroul lui și mi-a strigat: „Dobitocule!” Numai copiii ţipau încântaţi. După părerea lor, totul era foarte nostim.

Deodată, ca și cum ar fi fost înţeleși, au început cu toţii să râdă. Asta m-a înfuriat, dar mă sufocam și nu mă puteam opri din ţopăit. Nu aveam nicio scăpare. Apoi, când s-au oprit din râs, fetiţa mai mare a spus:

— Vai, mamă, ce caraghioasă e pisica, nu-i așa?

Toţi au început din nou să râdă. Am cunoscut adesea lipsa de simpatie a speciei umane, dar niciodată nu m-am simţit atât de umilit ca atunci.

În cele din urmă, n-am mai avut putere să lupt. M-am lăsat în patru labe, m-am uitat în jur și am clipit. Se pare că stăpânul nu voia să mă vadă dându-mi duhul, pentru că i-a cerut servitoarei să-mi scoată orezul din gură. Osan, cu o privire care parcă spunea că ar fi vrut să mă lase să dansez mai departe, s-a uitat la stăpână. Stăpâna parcă ar fi vrut și ea să mă vadă continuând spectacolul, dar, evident, nu voia să mă vadă dansând până când mi-aș fi dat duhul. Așa că nu a spus nimic.

— Hai, grăbește-te și scoate-i orezul din gură. Grăbește-te, să nu se sufoce!

Stăpânul meu se arăta acum foarte energic faţă de servitoare.

Osan avea pe faţă o expresie de parcă nu mâncase

decât jumătate dintr-o porţie de mâncare care-i plăcea. Nu prea era entuziasmată de misiunea ei. În orice caz, a apucat orezul și l-a tras cu toată forţa. Deși orezul nu prea semăna cu ciuperca pe care o mâncase Kangetsu, am simţit că mi se rup parcă toţi dinţii. Mă dureau înspăimântător, ceea ce nu era de mirare. Orezul era smuls fără nicio consideraţie pentru senzaţiile mele. Atunci am formulat al patrulea adevăr: „Alinarea vine întotdeauna după suferinţă”. Când am ajuns să mă simt destul de bine ca să mă pot uita în jurul meu, toată lumea plecase în celelalte camere.

După aceste neplăceri, mă simţeam stânjenit de câte ori Osan se uita la mine, așa că, pentru a schimba aerul, am ieșit din casă să fac o vizită pisicii Mikeko, care trăia în apropiere, în casa profesoarei de *koto*[11]. Mikeko era cunoscută de celelalte pisici din cartier pentru frumuseţea ei. Nu sunt decât un motan, dar știu ce înseamnă să fii înzestrat cu frumuseţe.

De câte ori mă simt indispus – după ce mă uit la faţa acră a stăpânului meu, sau după ce mă ceartă Osan – caut totdeauna să fac o vizită unei pisici, dar mai ales lui Mikeko, și să-i vorbesc. Mă simt ușurat și împrospătat, iar neplăcerile și îngrijorările prin care am trecut sunt uitate. Mă simt ca un nou-născut. Este foarte adevărat că sexul feminin poate fi uneori util.

Uitându-mă prin gard, am văzut-o pe Mikeko stând pe verandă. Avea o fundă nouă, pentru că era Anul Nou.

---

11 *Koto* - instrument japonez provenit din China cu 13 corzi atașate de o placă de lemn de paulownia (*Paulownia tomentosa*), cu lungimea de aproximativ 180 cm și lățimea de 25 cm. Placa de lemn este goală în interior. Fața superioară are două orificii. În vechime corzile erau de mătase. În prezent corzile se fac din nailon sau din teflon.
Instrumental produce sunete prin ciupirea corzilor de către degetele index, arătător și mijlociu, la care se poartă un fel de unghii numite *tsume* (爪).

Spinarea ei se arcuia atât de plăcut, că nu o pot descrie în cuvinte. Coada ei graţioasă, felul în care-şi ţinea labele, mişcările involuntare ale urechilor ei erau imposibil de descris în cuvinte obişnuite. Se aşezase într-o poziţie demnă, la soare. Deşi stătea nemişcată, blana îi părea de catifea, strălucea în razele soarelui şi părea că unduieşte, deşi nu bătea vântul. Nu puteam decât s-o privesc în extaz. După o vreme mi-am revenit şi am chemat-o:

— Hei, Mikeko, Mikeko!

I-am făcut semn cu laba.

— Oh, dumneata eşti, domnule! a strigat Mikeko.

Apoi a coborât de pe verandă. Când mergea, clopoţelul de pe funda roşie de la gât scoate un clinchet subţire.

„Ia te uită! Probabil a primit un clopoţel nou de Anul Nou”, m-am gândit cu admiraţie. Între timp, ea venise lângă mine şi, îndoindu-şi coada spre stânga, a spus:

— Îţi doresc un An Nou fericit, domnule.

Când adresează felicitări, neamul felinelor ridică de obicei coada, apoi o îndoaie spre stânga. În tot cartierul, Mikeko era singura care-mi spunea „domnule”.

După cum vă spuneam, încă nu am nume. Dar pentru că trăiam în casa unui profesor, Mikeko îmi arăta respect spunându-mi „domnule”. N-aş putea zice că nu-mi place să mi se spună „domnule”. I-am răspuns, la rândul meu:

— Şi eu îţi doresc un An Nou fericit. Şi să ştii că funda cea nouă este foarte frumoasă.

— Da, mi-a cumpărat-o stăpâna mea ca dar de Anul Nou. Nu-i aşa că e drăguţă?

Vorbind, continua să sune din clopoţel.

— Da, are o culoare frumoasă. Iar acesta e cel mai plăcut clopoţel pe care l-am auzit vreodată.

— Nu mai spune! Toată lumea poartă aşa ceva, şi a continuat să sune din clopoţel. Nu crezi că e melodios?

Sunt atât de mulţumită, a încheiat ea torcând, iar clopoţelul continua să sune.

— Se pare că stăpâna are foarte multă grijă de tine, am oftat eu cu invidie.

Am spus asta intenţionat, pentru a compara situaţia ei cu a mea. Mikeko era naivă, așa că mi-a răspuns pur și simplu:

— Într-adevăr, mă tratează ca pe copilul ei.

Nu se poate spune că pisicile nu râd. Oamenii cred că, afară de ei, nicio fiinţă nu mai este în stare să râdă. Dar e o greșeală. Când râd, forma nărilor mele devine triunghiulară și mi se mișcă mărul lui Adam. Pentru un om ar fi imposibil să-și dea seama că râd.

— Ce este stăpâna ta? Din ce trăiește? am întrebat eu.

— E profesoară de muzică. Dă lecţii de *koto.*

— Da, știu asta. Dar care este poziţia ei socială? Îmi închipui că a fost pe vremuri o persoană foarte respectată.

— Ei da, sigur.

Prin ușile de hârtie s-a auzit deodată un cântec. Cineva cânta și se acompania cu instrumentul *koto*: „În vreme ce te așteptam, cetina pinului…”

— Nu crezi că are o voce plăcută? a întrebat Mikeko mândră.

— Cred că da, dar de fapt nu înţeleg cântecul. Ce fel de cântec e?

— Asta? E așa, un cântec… Stăpânei mele îi place foarte mult. Și când te gândești că are șaizeci și doi de ani! De fapt, este foarte sănătoasă pentru vârsta ei.

Dacă stau să mă gândesc, chiar că era sănătoasă, dacă fusese în stare să trăiască până la șaizeci și doi de ani.

— Da, am fost eu de acord.

Știam că nu am dat un răspuns prea potrivit, dar nu-

mi trecuse prin minte altceva.

— Vorbește adesea despre viaţa pe care a dus-o înainte.

— Păi, ce făcea înainte?

— Se zice că este fiica nepotului mamei al cărei fiu s-a căsătorit cu sora mai mică a secretarei soţiei celui de-al treisprezecelea *șogun*[12], Tokugawa Iesada.

— Cum?

— Este fiica nepotului mamei al cărei fiu s-a căsătorit…

— Stai puţin. Hai să lămurim lucrurile. Era fiica nepotului mamei. Am zis bine?

— Da, era fiica nepotului mamei – până aici e bine.

— Foarte bine. Al mamei care s-a căsătorit…

— Nu, nu. Al mamei al cărei fiu s-a căsătorit…

— Înţeleg, am greșit. Al mamei a cărei secretară a fiicei mai tinere s-a căsătorit.

— Nu.

— S-a căsătorit cu sora mai tânără a secretarei?

— Da, așa e bine.

— Foarte bine. În cazul acesta este sora secretarei.

— Da, sora mai tânără a secretarei.

— Și secretara asta s-a căsătorit?

— Nu, nu e bine. Sora mai tânără a secretarei s-a căsătorit.

---

12 Titlul de shogun (de fapt Sei-i-tai shogun, „marele general care subjugă barbarii din est”) ca instituție guvernamentală, echivalent cu cel de „generalissim”, a fost acordat inițial de împăratul Go-Toba (1184-1198) șefului clanului *Minamoto*, Yoritomo, în anul 1192, astfel conferindu-i puterea militară în stat. Japonia a fost cârmuită de shoguni timp de șapte secole, însă doar cinci familii au deținut demnitatea shogunală: *Minamoto* (1192-1219), *Fujiwara* (1226-1252), familia imperială (1252-1338), *Ashikaga* (1338-1573) și *Tokugawa* (1603-1868). Familia *Fujiwara* se trage din clanul *Nakatomi*, cel care furniza din tată în fiu preoții religiei băștinașe *shinto*. Clanul *Nakatomi* va primi după revoluția *Taika* din anul 645, numele de *Fujiwara*.

— Bine. Greșisem. Iar secretara lucra la soţia celui de al treisprezecelea șogun, Tokugawa Iesada.

— Da, așa este. Acum înţelegi?

— Nu. E cam complicat... În sfârșit. Ce legătură are stăpâna ta cu soţia celui de al treisprezecelea șogun sau cine o mai fi și ăsta?

— Nu ești prea ager. Este fiica nepotului mamei al cărei fiu s-a căsătorit cu sora mai tânără a secretarei soţiei celui de-al treisprezecelea șogun, Tokugawa Iesada. Așa am spus de la început.

— Da, sigur, acum înţeleg clar.

— Deci nu este prea complicat, nu-i așa?

— Păi, cred că nu.

Mai mult decât atât nu puteam să spun. Uneori este necesar să minţi.

Muzica din casă s-a oprit brusc și s-a auzit vocea profesoarei:

— Mi-ke, vino aici! Mi-ke!

— Vai, acum mă cheamă stăpâna. Nu te superi că intru în casă, nu-i așa? a spus ea, torcând fericită.

Nu puteam să spun că mă supăr, așa că am tăcut.

— O să mai vii și altă dată, nu-i așa? a zis ea pornind în fugă spre casă, dar s-a mai întors și mi-a spus: Nu arăţi prea bine. Sper că nu ai niciun fel de neplăceri.

A spus-o ca și cum și-ar fi făcut griji pentru mine. Nu puteam mărturisi că tocmai încercasem să mănânc supă *zoni* sau că dansasem cu orezul *mochi* în gură, așa că i-am răspuns:

— Nu am niciun fel de neplăceri, numai că mă doare puţin capul. Mă gândeam la ceva important. Ca să fiu sincer, mă gândeam că mi-ar face bine să vorbesc cu tine; de asta am și venit pe aici astăzi.

— Vai, nu știam. Ai grijă de dumneata, da? La revedere.

Părea că n-ar prea dori să plece, și lucrul ăsta mi-a făcut bine, după povestea cu orezul. Eram într-o dispoziţie excelentă.

Mă gândisem să mă întorc acasă pe la arbuștii de ceai. Pășeam pe gheaţa care se topea, când, vârându-mi capul printr-o spărtură în gardul de bambus, am dat cu ochii de Kuro, motanul omului cu ricșa, stând pe o grămadă de crizanteme moarte. Își încovoiase spinarea și căsca. Nu mă mai temeam de Kuro, dar n-aveam chef să intru în vorbă cu el, așa că am încercat să trec mai departe ca și cum nu l-aş fi văzut.

Kuro este un motan care nu rabdă să fie trecut cu vederea. M-a strigat:

— Hei, tu, ăla fără nume! Mi se pare că ești cu nasul pe sus, în ultima vreme. Știu că stai în casa unui profesor, dar asta nu înseamnă să umbli pe aici cu aerul ăsta arogant. E dezgustător!

Kuro părea să nu știe că devenisem celebru. Am vrut să-i povestesc că fusesem desenat pe o felicitare, dar, gândindu-mă mai bine, mi-am dat seama că n-ar fi putut înţelege așa ceva. M-am hotărât să mă îndepărtez de el cât mai repede. Asta nu însemna că nu trebuia să-l salut, așa că i-am spus:

— Îţi doresc un An Nou fericit, Kuro. Îmi pare bine că te găsesc sănătos ca întotdeauna.

Spunând asta, mi-am ridicat coada și am îndoit-o puţin spre stânga. Kuro și-a ridicat partea dindărăt a corpului, dar nu mi-a răspuns la urare.

— Un An Nou fericit? Ce prostie! mai bine fii atent cum umbli, motan umflat, a spus el.

Vorbele lui păreau jignitoare, dar nu eram sigur. L-am întrebat ce vrea să spună zicând că sunt umflat.

— Nu ești decât un bastard de Anul Nou!

Expresia „bastard de Anul Nou” era nouă pentru mine. Suna mai poetic, dar nu avea sens nici cât „motan umflat”. Ca să mă distrez, am vrut să-l rog să-mi explice cuvintele astea, dar știam că n-o să primesc niciun răspuns lămuritor, așa încât am pornit din nou, fără să spun vreun cuvânt. Situaţia era destul de stânjenitoare.

Deodată, am auzit-o pe nevasta omului cu ricșa strigând furioasă:

— Unde e bucata de somn de pe poliţă? A dispărut. Asta mi-a făcut-o tot Kuro. Ce pisică nesuferită! Numai să vină înapoi, și o să vadă ce-i fac!

Vocea ei răsuna puternic, prin atmosfera altfel liniștită, acoperind cântecul profesoarei de *koto*.

Kuro a arborat un aer plictisit, de parcă voia să-i spună femeii că putea să zbiere până-i crapă capul, dacă avea chef. Apoi s-a strâmbat spre mine, ca și cum m-ar fi întrebat dacă i-am auzit stăpâna. Nu observasem mai devreme, dar acum am văzut câteva oase de somn sub labele lui. Peștele costase, probabil, vreo doi seni și jumătate. Uitând discuţia de până atunci, am întrebat:

— Ești același hoţ priceput ca totdeauna, nu-i așa?

Dar Kuro nu era un motan care să schimbe subiectul din cauza unei simple întreruperi.

— Cine e hoţ, bastardule? Și, pentru că vezi o bucăţică sau două de pește, de ce trebuie să spui „ca întotdeauna”? Trebuie să-ţi aduc aminte că sunt Kuro, motanul omului cu ricșa?

În loc să-și suflece mânecile, cum ar fi făcut un om, și-a ridicat laba dreaptă la înălţimea umărului.

— Dar n-am uitat că ești Kuro.

— Atunci, cum îndrăznești să spui „ca întotdeauna”? Hai, spune, cum? se enervă el tot mai tare.

Dacă am fi fost oameni, aș fi fost luat de guler și zgâlţâit. Nu mă simţeam prea la îndemână, când s-a auzit

din nou vocea nevestei omului cu ricșa:

— Hei, Nishikawa. Am o comandă pentru tine. Du-te și adă-mi o jumătate de kilogram de carne de vacă, și încă repede. M-ai auzit? O jumătate de kilogram de carne de vacă și să fie fragedă. Pricepi?

Glasul care comanda o jumătate de kilogram de carne de vacă răsuna puternic în liniștea înconjurătoare.

Kuro și-a proptit cele patru labe zdravăn pe pământ și a pufnit cu dispreț:

— Ia ascult-o pe vrăjitoarea bătrână! Vrea să afle toţi vecinii că îşi cumpără carne de vacă. Nu mănâncă așa ceva decât o dată pe an. Ce mai oameni!

Nu aveam nimic de spus, așa că am tăcut.

— Nici nu m-aș mulţumi cu o jumătate de kilogram, dar n-am ce să fac. Dacă vrăjitoarea bătrână o pune în cămară, o s-o mănânc, a spus Kuro, ca și cum voia să-mi dea de înţeles că această cumpărătură se făcea, de fapt, pentru el.

— O să ai de data asta un adevărat ospăţ.

Speram să-l fac pe Kuro să plece cât mai repede.

— Ce poţi tu să știi, ce înseamnă să mănânci carne de vacă? Ţine-ţi gura, faci prea mult zgomot.

Kuro a aruncat niște bucăţi de gheaţă topită cu labele dindărăt, stropindu-mă pe faţă cu apă rece. În timp ce mă scuturam, Kuro s-a strecurat prin gard și a plecat. Aproape sigur, se ducea să fure carnea de vacă pe care o comandase stăpâna lui.

Întorcându-mă, am găsit în camera de zi o atmosferă de primăvară. Stăpânul râdea tare, ceea ce în sine era un lucru neobișnuit. Întrebându-mă ce înseamnă toate astea, am sărit pe verandă, am trecut prin ușa deschisă și m-am dus lângă stăpânul meu. Se afla acolo un oaspete pe care nu-l mai văzusem până atunci.

Părul îi era pieptănat îngrijit, cu cărare, și purta o haină *haori* de bumbac și pantaloni *hakama*[13]. Părea un student serios. Am văzut, alături de o cutie de ţigări lăcuită, o carte de vizită. Pe ea scria: „Vi-l recomand pe domnul Tofu Ochi”, și era semnată de Kangetsu Mizushima. Astfel am ajuns să știu numele oaspetelui și să aflu, totodată, că era un prieten de-al lui Kangetsu.

Cum intrasem pe la mijlocul conversaţiei lor, nu-mi dădeam seama exact despre ce vorbiseră, dar am înţeles că discuţia se referea la esteticianul Meitei.

— … Și mi-a spus să vin cu el, pentru că avea să se întâmple ceva foarte interesant, a spus musafirul.

— Cum adică? Urma să mâncaţi o mâncare europeană și să se întâmple ceva interesant? a întrebat stăpânul meu, turnând ceai și oferind o ceașcă musafirului.

— N-am înţeles exact ce voia să spună Meitei că o să se întâmple, dar, cunoscându-l, eram sigur că avea să fie interesant.

— Aţi mers cu el?

— Știţi ce s-a întâmplat, de fapt?

Stăpânul meu mi-a pus brusc mâna pe cap – stăteam așezat în poală – și pot să vă spun că m-a durut. Gestul părea să spună: „Știu foarte bine ce anume s-a întâmplat”. Dar ce i-a ieșit pe gură a fost:

— Probabil vi s-a făcut o farsă. De obicei așa se întâmplă.

Își amintea de povestea cu Andrea del Sarto.

— A propus să mâncăm ceva neobișnuit.

— Și ce-aţi mâncat?

— Ei bine, ne-am uitat pe listă și Meitei a discutat diverse feluri de mâncare.

— Asta, înainte de a face comanda?

— Da, chiar așa.

13 Pantaloni foarte largi.

— Și ce s-a întâmplat pe urmă?

— Pe urmă s-a întors spre chelner și i-a spus că nu găsește nimic interesant pe listă. Chelnerul nu era de acord și ne-a propus friptură de raţă sau cotlete de porc.

Meitei a răspuns că nu venise la restaurant ca să mănânce ceea ce putea mânca în fiecare zi. Chelnerul părea că nu înţelege, așa că a tăcut.

— Asta nu e greu de înţeles.

— Atunci Meitei s-a uitat la mine și a spus: „Știţi, dragul meu prieten, că dacă te duci în Franţa sau Anglia, poţi să mănânci o mulţime de feluri care au aroma vremurilor de altă dată? Dar aici, în Japonia, oriunde te duci, nu-ţi dau decât mâncărurile cele mai obișnuite. Acesta e motivul pentru care nu-mi plac restaurantele japoneze de tip european”. Meitei a spus astea, făcându-mi cu ochiul. Știţi cumva dacă, de fapt, el a fost plecat vreodată în străinătate?

— Meitei în străinătate? Bineînţeles că nu. Are bani, așa că ar putea pleca oricând. Pun pariu că se gândește la o călătorie în străinătate și că v-a vorbit despre acest lucru ca și cum s-a și întâmplat. Dar era numai o glumă.

Stăpânul meu avea impresia că a spus ceva foarte caraghios, deoarece s-a uitat la oaspete ca și când l-ar fi invitat să râdă. Studentul nu părea, totuși, prea impresionat.

— Așa? Presupuneam că a călătorit fără să știu eu, așa că am crezut tot ce spunea. A vorbit despre supa de melci și broaștele fierte, ca și cum ar fi văzut într-adevăr cum se prepară.

— Probabil că îi povestise cineva. Știţi, se pricepe grozav să spună minciuni.

— Așa se pare, a spus oaspetele, privind narcisele așezate într-un vas pe masă, cu o expresie sugerând oarecare dezamăgire.

— Astea erau lucrurile care spuneţi că s-au întâmplat? a întrebat stăpânul meu, încercând să revină la subiect.

— A, nu. Acesta este numai începutul. Partea principală a poveștii abia urmează.

— Și atunci? a exclamat stăpânul meu.

— Atunci, Meitei a spus că era imposibil ca restaurantul să ne ofere melci și broaște, așa că nu puteam decât să mâncăm *tochimenbo*[14]. Am consimţit, cu oarecare șovăială.

— Ce este *tochimenbo?* Sună cam caraghios.

— Da, nu-i așa? Vedeţi, Meitei a vorbit atât de serios, încât nu mi-am dat seama despre ce este vorba.

Vizitatorul îi spunea toate acestea stăpânului meu ca și cum s-ar fi scuzat.

— Și ce a urmat? a întrebat stăpânul meu, indiferent, ca întotdeauna, la dispoziţia oaspetelui.

— Atunci, l-a chemat nervos pe chelner și i-a cerut două porţii de *tochimenbo.* Când chelnerul a întrebat dacă voia să spună carne tocată, Meitei a luat un aer grav și l-a corectat. El a repetat că dorea *tochimenbo* și nu altceva.

— Vasăzică așa. Dar ce este de fapt *tochimenbo*? Există așa ceva?

— Mi s-a părut ciudat la început, dar Meitei era foarte serios. În plus, el cunoaşte multe obiceiuri europene. Credeam că fusese într-adevăr în străinătate, așa că am intervenit și i-am spus și eu chelnerului că dorim *tochimenbo,* fără să știu ce era.

— Și chelnerul ce a făcut?

— Dacă mă gândesc acum, totul a fost foarte comic. A stat acolo câteva clipe, apoi ne-a spus că îi pare rău, dar vânduseră toate porţiile de *tochimenbo.* Ne-a spus că, în schimb, ne-ar putea aduce două porţii de chiftele. Meitei

14 Tochimenbo este, de fapt, un autor de *haiku*-uri.

părea foarte enervat și a spus că nici nu merită să mai vii la acest restaurant. L-a întrebat pe chelner dacă exista vreo posibilitate să ni se servească *tochimenbo* și i-a dat un bacșiș de douăzeci de seni. Chelnerul și-a schimbat imediat atitudinea și a spus că se va duce să-l întrebe pe bucătar dacă se poate face ceva.

— Se pare că Meitei ţinea foarte mult să i se dea *tochimenbo.*

— Chelnerul a reapărut imediat și ne-a întrebat, scuzându-se, dacă putem aștepta. El a spus că e nevoie de vreme ca să prepare ceea ce îi comandasem. Meitei a spus că avem destulă vreme, fiind Anul Nou, și că eram dispuși să așteptăm. Apoi a scos o ţigară de foi și a început să pufăie liniștit. Neavând altceva de făcut, am luat un ziar și am început să citesc. Chelnerul s-a întors la bucătărie.

— Au urmat o mulţime de încurcături, nu-i așa?

Stăpânul meu și-a apropiat scaunul și s-a uitat cu atenţie, ca atunci când citește despre războiul ruso-japonez.

— Chelnerul a reapărut din nou și a spus că ingredientele pentru *tochimeribo* se găseau foarte greu și că nu reușiseră să le găsească nici la Kameya nici la Yokohama, așa încât nu puteau să ofere deocamdată *tochimenbo*. Ne-a explicat toate acestea cu o faţă foarte tristă. Meitei, s-a uitat la mine și a spus de mai multe ori că era foarte dezamăgit, pentru că noi venisem aici cu unica intenţie de a mânca *tochimenbo*. Nu puteam să stau acolo fără să spun nimic, așa că am zis și eu că este foarte regretabil.

— Cred și eu, a spus stăpânul meu.

În ce mă privește, nu-mi dădeam seama de ce trebuia stăpânul meu să fie de acord.

— Chelnerul și-a exprimat adânca părere de rău, dar a spus că, dacă vor reuși să obţină ingredientele, speră că

o să mai venim. Meitei l-a întrebat atunci pe chelner ce foloseau ei ca să prepare *tochimenbo*. Ca să fie sigur, l-a întrebat dacă foloseau și o legătură de *haijin*[15] japonez, la care chelnerul a răspuns că, desigur, nu se puteau lipsi de *haijin*. Atunci Meitei a răspuns că înţelege de ce nu se mai găsește așa ceva la Yokohama, în ultima vreme.

— Ha, ha! Deci era o glumă! Asta-i bună!

Stăpânul meu râdea așa de tare, încât aproape i-am căzut din poală. Fără să-i pese de poziţia mea, a continuat să râdă. Descoperea că nu fusese singurul căruia i se făcuse o farsă ca aceea cu Andrea del Sarto. Asta făcea ca povestea să i se pară de două ori mai amuzantă.

— Apoi am ieșit amândoi și Meitei a spus: „Ce zici de asta? Subtilă, nu? Nu crezi că a fost genial să comand *tochimenbo*?” Era mândru de isprava lui. I-am spus cât de mult îi respect umorul și mi-am luat rămas bun. Cum însă nu prânzisem, eram mort de foame.

— Da, asta este neplăcut.

Era prima dată când stăpânul meu arăta înţelegere pentru musafir. În ce mă privește, nu aveam de ce să mă plâng. Mai târziu, conversaţia a început să lâncezească: cei doi bărbaţi căutau un subiect de discuţie, în timp ce eu torceam.

Tofu și-a băut ceaiul, care se răcise, și a spus:

— Venisem de fapt să vă cer o favoare.

— Și ce aţi dori să-mi cereţi? a întrebat stăpânul meu pe un ton oarecum distant.

— Ei bine, știţi sunt foarte interesat de literatură și artă și…

— Asta e bine de știut, a spus stăpânul meu, încurajator.

— Câteva persoane interesate de literatură și artă au format un grup și acum ne întrunim o dată pe lună. Prima

15 O școală de poezie japoneză.

întrunire s-a ţinut în decembrie.

— Înţeleg că citiţi versuri și alte compuneri literare. Puteţi să-mi spuneţi cum se desfășoară întrunirile acestea?

— Vedeţi, începem cu lectura unor piese vechi, pentru ca apoi să ajungem la creaţiile noi ale grupului nostru.

— Când vă referiţi la piese vechi, vă gândiţi la poemul *Biwako* al lui Hakurakuten sau ceva asemănător?

— Nu.

— Atunci, e vorba de ceva ca poemul în vers liber al lui Buson, *Shimpu Batei-kyoku*?

— Nu.

— Atunci despre ce e vorba?

— Am început cu drama lui Chikamatsu despre o dublă sinucidere.

— Cum aţi spus? O dramă de Chikamatsu? Vreţi să spuneţi – Chikumatsu care a scris piese pentru teatrul de păpuși?

De fapt, există un singur Chikamatsu. Chikamatsu este considerat un Shakespeare al Japoniei și nu mai există alt scriitor cu același nume. Faptul că stăpânul meu cerea o confirmare nu arată decât că este stupid. Îmi mângâia capul ușor, absent. I-am permis să continue.

— Da, acela, a răspuns Tofu, privindu-l ţintă pe stăpânul meu.

— Și atunci, cum se petrec reuniunile dumneavoastră? Cineva citește pasajele cu glas tare, sau membrii grupului citesc fiecare câte un rol?

— Fiecare membru primește câte un rol. Vedeţi, noi urmărim mai ales să reprezentăm personajele dramei, exprimând individualitatea fiecărui personaj prin gesturi. Citind versurile, încercăm să prezentăm personajul, așa cum apare în dramă.

— Atunci este un fel de spectacol.

— Așa este. Ne lipsesc numai costumele și decorurile.

— Mă iertaţi că întreb, dar a avut succes prima reprezentaţie?

— Considerând că eram la prima încercare, aș zice că a fost un succes.

— Care a fost scena principală?

— Scena în care barcagiul duce un pasager la Yoshiwara.

— Trebuie să fi fost foarte greu, a spus stăpânul meu, aplecându-și capul într-o parte.

A scos fum pe nări și fumul i-a trecut pe lângă urechi, plutindu-i apoi deasupra capului.

— Deloc. Personajele erau numai călătorul, barcagiul, o curtezană, un îngrijitor de la ceainărie, o chelneriţă și un proxenet, a explicat calm Tofu.

Stăpânul meu părea nemulţumit, de parcă nu avea o reprezentare clară a personajelor, așa că a întrebat:

— După părerea dumneavoastră, chelneriţa este o femeie ușoară?

— De fapt, încă nu am studiat situaţia, dar cred că chelneriţa lucrează într-o ceainărie, iar îngrijitorul de la ceainărie se ocupă de fete.

Deși Tofu încerca să imite felul de a vorbi al personajelor atunci când le menţiona, nu părea să știe mare lucru despre ele.

— Hmm… Vasăzică, chelneriţă lucrează într-o ceainărie, iar îngrijitorul trăiește acolo. Atunci, ce este cu proxenetul? Este un loc, sau o persoană? Și dacă este o persoană, este un bărbat sau femeie?

— Nu sunt foarte sigur, dar cred că un proxenet este, în general, un bărbat.

— Și ce are el de făcut?

— Încă n-am cercetat asta, dar am să verific foarte curând.

Mi-am închipuit, din această conversaţie, că piesa trebuie să fi fost o farsă îngrozitoare și i-am aruncat o privire stăpânului meu: contrar așteptărilor mele, avea o expresie foarte serioasă.

— Afară de dumneavoastră, cine a mai luat parte la spectacol? a întrebat stăpânul meu.

— Multă lume. De exemplu, era un avocat, care avea rolul curtezanei. Era foarte caraghios, pentru că poartă mustaţă, dar trebuia să vorbească cu o voce feminină, dulce. Mai mult, trebuia să aibă și o criză de nervi.

Stăpânul meu a întrebat pe un ton îngrijorat:

— Când citiţi, trebuie să vă purtaţi ca niște apucaţi?

— Știţi… expresia și sentimentele au o mare importanţă, a răspuns Tofu, ca și cum s-ar fi considerat un artist adevărat.

— Și a reușit să joace convingător? a întrebat stăpânul meu.

— A fost destul de greu la prima încercare, a spus Tofu.

— Ce rol aţi avut dumneavoastră?

— Eu? Barcagiul.

— Dumneavoastră, barcagiu?

Exclamaţia stăpânului meu suna ca și cum ar fi vrut să spună că, dacă Tofu putea juca rolul barcagiului, atunci și el l-ar fi putut interpreta pe proxenet. Apoi a întrebat direct:

— Rolul n-a fost prea greu pentru dumneavoastră?

Tofu nu a părut câtuși de puţin jignit de întrebare.

A explicat calm:

— Sincer vorbind, spectacolul a început frumos, dar a eșuat din cauza mea. S-a întâmplat așa: în vecinătatea locului unde ne întâlnim este o pensiune în care locuiesc patru sau cinci eleve. Nu știu cum au aflat de spectacol, dar au venit să se uite pe fereastră. În acest timp, eu îmi

citeam replicile. Credeam că îmi joc rolul destul de bine, dar din cauza interpretării exagerate, fetele au izbucnit în râs. Asta m-a tulburat. După ce am fost întrerupt, n-am mai putut continua, astfel că reuniunea grupului a luat sfârșit.

Dacă asta numea Tofu succes, nu-mi pot da seama ce ar fi numit eșec. Mi-a tremurat „mărul lui Adam” și am scos un sunet puternic, ca și cum aș fi tors. Stăpânul m-a mângâiat pe cap tot mai afectuos. Este plăcut să fii mângâiat, chiar și de cei de care râzi; cu toate astea, începeam să-mi pierd răbdarea.

— E păcat, a spus stăpânul meu, oferind prima sa consolare în anul cel nou.

— Ca să reușim mai bine, va trebui să încercăm altceva la a doua întâlnire, iar acesta este motivul pentru care am venit astăzi. Am venit să vă rog să vă asociaţi cu noi și să ne ajutaţi.

— Dar eu nu pot imita o criză de nervi, a răspuns stăpânul meu.

Făcea tot posibilul să scape de povestea asta.

— Nici nu vă cer să faceţi asta. Am adus o listă de sprijinitori ai grupului nostru și, dacă vă scrieţi doar numele, am să vă fiu foarte îndatorat.

Spunând acestea, Tofu a scos cu grijă un carnet mic și l-a pus în faţa stăpânului meu.

Uitându-mă la el, am văzut numele câtorva profesori și ale unor oameni cu licenţe în literatură.

— Nu spun că n-aș vrea să devin un susţinător al dumneavoastră, dar ce obligaţii aș avea? a întrebat stăpânul meu, oarecum neliniștit.

— De fapt, nu aţi avea nimic altceva de făcut decât să semnaţi. Avem nevoie de numele dumneavoastră ca să arătăm că aprobaţi aceste întruniri. Asta e tot.

— Dacă așa stau lucrurile, semnez bucuros.

Aflând că nu avea nicio obligaţie, stăpânul meu păru

dintr-odată ușurat. Ar fi fost în stare, probabil, să semneze un pact de trădare, dacă ar fi fost convins că asta nu-i impune nicio obligaţie. Mai mult, stăpânul meu avea acum ocazia să-și pună semnătura alături de persoane proeminente. Era pentru el o mare onoare, ceva ce nu i se mai întâmplase până atunci, așa că era, firește, nerăbdător să dea satisfacţie solicitării.

Apoi, stăpânul meu s-a sculat și s-a dus în birou să-și ia sigiliul personal. Am fost aruncat pe podea fără nicio ceremonie. Atunci, Tofu a luat un pișcot de pe farfurie și și-a aruncat-o în gură. L-a mestecat o vreme, dar îşi umpluse gura atât de tare, încât m-am temut că se va sufoca. Parcă și vedeam un accident, ca al meu cu orezul *mochi,* din aceeași dimineaţă.

Când s-a întors stăpânul meu cu sigiliul, pișcotul ajunsese, totuși, în stomacul lui Tofu. Stăpânul meu a părut să nu observe că lipsea o bucată. Dacă ar fi observat, primul bănuit aș fi fost eu.

După ce Tofu a plecat, stăpânul meu a intrat din nou în biroul lui, unde a găsit o scrisoare de la Meitei.

„Felicitări de Anul Nou” – începea scrisoarea. Stăpânul meu a stat pe gânduri, deoarece scrisorile lui Meitei sunt de obicei lipsite de seriozitate; cu câteva zile înainte, stăpânul primise un mesaj care începea: „În ultima vreme nicio doamnă nu mi-a trimis afecţiunea ei și nici nu mi-a scris. Dar te rog să nu te îngrijorezi, pentru că am avut grijă de mine”. Felicitarea de Anul Nou începea, însă, într-un mod surprinzător de normal. Scrisoarea continuă:

„Aș fi vrut să te vizitez, dar, spre deosebire de dumneata, am hotărât să încep acest an nou cât mai activ posibil, așa că sunt extrem de ocupat. Sper că vei înţelege asta”.

Fiind așa cum este, Meitei trebuie să fi fost foarte ocupat – foarte ocupat să se distreze de sărbătorile de Anul Nou – și se pare că stăpânul meu înţelegea acest lucru. Scrisoarea continuă:

„Ieri, petrecând câteva momente cu Tofu, l-am invitat să mâncăm *tochimenbo,* dar, din nefericire, nu am putut găsi așa ceva, datorită actualei lipse de ingrediente”.

Stăpânul meu a zâmbit recunoscând stilul obișnuit al lui Meitei. Scrisoarea mai spunea:

„Mâine, merg la o petrecere unde se joacă cărţi, în casa unui baron; poimâine, la o întrunire de Anul Nou a Asociaţiei Esteticienilor; în ziua următoare, la o recepţie în onoarea profesorului Toribe; iar în ziua următoare…”

Stăpânul meu a sărit peste cele ce urmau, întrucât înșiruirea îl plictisea.

„Așa că, după cum am spus, voi fi deocamdată foarte ocupat. Intenţionez, de asemenea, să particip la diverse recitări de drame Nō, la întruniri unde se vor citi epigrame, la câteva adunări consacrate odelor clasice, la câteva serate de poezie modernă și alte activităţi. Va trebui să mă ierţi că nu voi fi în stare să te vizitez. Îţi scriu ca să-ţi mulţumesc pentru numeroasele servicii făcute în cursul anului trecut”.

Stăpânul meu a mormăit un răspuns la cele din scrisoare, spunând că nici nu găsea necesar ca Meitei să-i facă o vizită.

„Când mă vei vizita data viitoare, mi-ar plăcea să

mergem să luăm masa împreună. Mă tem că în lunile reci de iarnă nu ni se oferă lucruri prea variate, dar sper să mâncăm *tochimenbo* împreună”.

Acum, s-a gândit stăpânul meu, mă ia pe mine la rând cu *tochimenbo!* Părea oarecum jignit.

„Dar, datorită lipsei ingredientelor, mă tem că va fi imposibil. În schimb, putem încerca să mâncăm limbi de păun”.

Stăpânul meu a citit această glumă, care l-a făcut și mai dornic să afle ce urmează.

„După cum știi, păunul are o singură limbă. Ea este mai mică decât jumătate din degetul dumitale mic, așa că un om cu o poftă de mâncare sănătoasă ca a dumitale…”

Această referire l-a scos din sărite pe stăpânul meu cel bolnav de stomac.

„Așa încât vom avea nevoie de aproximativ douăzeci-treizeci de păuni. Deși putem vedea câţiva la grădina zoologică Asakusa Hanayashiki din parcul Ueno, în crescătoriile de păsări obișnuite nu se găsesc. Acest fapt ar putea ridica dificultăţi deosebite”.

Stăpânul meu s-a mulţumit să clatine din cap.

„Limbile de păun se serveau adesea la ospeţe în timpul imperiului roman, fiind un fel foarte căutat. Ele sunt și acum considerate o delicatesă extravagantă, iar în ce mă privește, îmi place foarte mult să le mănânc”.

Stăpânul meu era revoltat că Meitei îşi închipuia că el va crede asemenea minciuni.

„În secolul al XVI-lea, limbile de păun au devenit indispensabile la toate banchetele. Când contele de Leicester a invitat-o pe regina Elizabeta la Kenilworth, li s-au servit limbi de păun. Rembrandt a pictat odată un păun așezat pe o masă, cu penele cozii resfirate”.

Stăpânul meu s-a gândit că, dacă avea timp să scrie o istorie a limbilor de păuni, Meitei nu era chiar atât de ocupat cum pretindea.

„Mâncând atâtea feluri de mâncare copioase în ultima vreme, voi deveni în curând tot atât de bolnav de stomac ca și dumneata, dragul meu prieten”.

Acest „dragul meu prieten” ar fi putut fi omis. Mai mult, Meitei n-ar fi trebuit să se refere la stomacul bolnav al stăpânului meu ca la un etalon al capacităţii altora de a digera.

„Potrivit istoricilor, romanii dădeau două sau trei banchete pe zi. Mâncând atât de mult, chiar și omul cu stomacul cel mai rezistent din lume ar fi ajuns curând într-o situaţie asemănătoare cu a dumitale, dragul meu prieten”.

Câtă nerușinare! Iar spunea „dragul meu prieten” – și iar folosea stomacul stăpânului meu ca termen de comparaţie.

„Dar romanii, pentru a putea să se bucure de atâta mâncare extravagantă, păstrându-și în același timp

sănătatea, au efectuat o cercetare aprofundată a problemei. Ei considerau necesar să consume mâncare multă, dar, în același timp, să se menţină într-o formă fizică bună. Pornind de la asemenea premise, au ajuns la o idee excelentă”.

Stăpânul meu a devenit, brusc, interesat.

„După masă, romanii obișnuiau să facă o baie. Apoi, vomitau tot ce mâncaseră și, în felul acesta, îşi păstrau stomacul curat. După ce-și curăţau astfel stomacurile, se așezau din nou la masă și se mai înfruptau o dată din bunătăţi. În acest fel, puteau consuma după pofta inimii, reușind totodată să-și menţină organele interne într-o stare de funcţionare sănătoasă. Asta înseamnă să împuști două vrăbii dintr-un foc”.

Într-adevăr, două vrăbii dintr-un foc! Stăpânul meu părea invidios.

„Astăzi, în secolul al XX-lea, asistăm la o mare creștere a numărului de banchete și petreceri. În plus, devreme ce noi, japonezii, îi vom învinge cu siguranţă pe ruși în actualul război și va trebui să sărbătorim victoria, cred sincer că am ajuns într-un stadiu când va trebui să ne gândim în mod serios la această tehnică, metoda baie-plus-vomitat, folosită de romani. Dacă nu, sincer mă tem că toţi japonezii vor ajunge, până la ultimul, la fel de bolnavi de stomac ca și dumneata, dragul meu prieten”.

Iarăși „dragul meu prieten”! Meitei ăsta are o reală plăcere să supere oamenii.

„Acum, când japonezii sunt mai familiarizaţi cu

obiceiurile europenilor, ar trebui să studiem și vechile lor tradiţii și să încercăm să redescoperim obiceiuri dispărute, care pot fi aplicate cu succes în societatea epocii Meiji. În acest fel, am putea împiedica multe nenorociri și calamităţi. De obicei, mă bucur de plăceri singur. Totuși, efectuând asemenea cercetări, compensez oarecum egoismul meu”.

Stăpânul meu și-a sucit capul într-o parte, ca și cum ar fi vrut să spună că afirmaţia nu avea niciun sens.

„În același timp, am studiat opere literare de Gibbon, Mommsen și Smith, dar nu pot găsi, în cărţile lor, nici urmă de referire la această problemă. Situaţia este extrem de nefericită. După cum știi, însă, nu mă dau bătut cu ușurinţă. Încerc totdeauna să aduc la îndeplinire ceea ce am hotărât. Este motivul pentru care spun că resuscitarea metodei baie-plus-vomitat, anterior menţionată, va deveni o realitate în viitorul nu prea îndepărtat. În orice caz, am să te ţin la curent, așa că te rog să aștepţi veşti de la mine. Cât despre *tochimenbo* și limbile de păun, vom ţine acest banchet după ce vom fi siguri că putem să ni le procurăm. Aș putea să fac rost pentru mine, dar în ce te privește, dragul meu prieten, gândindu-mă la boala dumitale cronică de stomac, sunt sigur că această așteptare va fi în avantajul dumitale. Al dumitale sincer…”

Stăpânul meu a început să râdă și a spus pentru sine:

— Vasăzică, Meitei se ţine din nou de farsele lui! A scris cu atâta seriozitate, că m-a făcut să citesc scrisoarea până la capăt. Dacă poate scrie asemenea scrisori, asta nu înseamnă decât că are o mulţime de timp liber.

În cursul zilelor care au urmat, nu s-a întâmplat

nimic demn de menţionat. Narcisele din vaza albă de teracotă s-au veştejit treptat, în timp ce crenguţele de prun îmbobocite, dintr-o altă vază, au început să înflorească. Nu mă amuza prea mult să urmăresc asta, așa că am încercat de vreo două ori să o vizitez pe Mikeko, dar nu am reușit s-o văd. Am crezut, mai întâi, că era plecată în călătorie, dar mai târziu am aflat că era bolnavă. M-am ascuns într-un tufiș de aspidistra[16], lângă vasul cu apă pentru spălat pe mâini din curte, și le-am auzit pe profesoara de *koto* și pe servitoarea ei vorbind între ele.

— Mi-ke a mâncat ceva astăzi?

— Nu, doamnă, nu a mâncat nimic. Am pus lângă ea un radiator.

S-ar fi zis că era vorba despre un om, iar nu despre îngrijirea unei pisici. Gândindu-mă la lipsa de atenţie cu care eram eu tratat, nu am putut să nu mă simt invidios. Dar, gândindu-mă mai bine, am fost fericit să constat cât de bine era îngrijită fiinţa pe care o iubeam.

— Vai, ce ne facem? Dacă nu mănâncă, o să slăbească.

— Da, doamnă. Nici noi n-am putea lucra, dacă n-am mânca, a răspuns servitoarea.

Vorbea ca și cum pisica ar fi fost cineva mai important decât ea însăși. Și de fapt, în această casă, pisica era probabil mult mai răsfăţată decât servitoarea.

— Ai dus-o la doctor?

— Da, dar doctorul s-a purtat ciudat. Când am intrat în sala de consultaţii cu Mi-ke în braţe, m-a întrebat dacă sunt răcită și a început să-mi ia pulsul. I-am spus că nu eram eu pacienta, ci pisica, și i-am pus-o în faţă pe Mi-ke. Doctorul a zâmbit strâmb și a spus că nu se pricepe la pisici. A adăugat că probabil se va simţi bine în câteva zile, numai să o lăsăm în pace. Nu este îngrozitor? M-am

16 Plată ornamentală, de origine sud-asiatică, din familia liliaceelor.

înfuriat atât de tare, încât i-am spus că nu trebuie să se mai obosească să se uite la ea. I-am mai spus că această pisică era foarte preţioasă și apoi, înfășurând-o pe Mi-ke în chimonoul meu, am plecat.

— Nu mai spune!

Tonul cu care profesoara a pronunţat „Nu mai spune!” era de o eleganţă pe care nu o cunoșteam la mine acasă. Probabil că folosea expresia atât de bine datorită legăturilor ei de familie cu soţia celui de-al treisprezecelea șogun, Tokugawa Iesada etc. etc. Mie, cel puţin, mi s-a părut că totul era foarte elegant.

— Respiră puţin cam greu.

— Probabil că a răcit și o doare gâtul. Când e frig, știţi dumneavoastră, toată lumea tușește, a răspuns servitoarea.

Felul în care se exprima servitoarea era de asemenea foarte politicos, tot atât de rafinat ca și al profesoarei care avea legături de familie cu soţia celui de al treisprezecelea șogun.

— De altfel, au fost în ultima vreme niște cazuri de tuberculoză prin împrejurimi.

— Da, doamnă. De fapt, boala asta s-a răspândit așa de tare, că nimeni nu se poate simţi în siguranţă.

— Nimeni nu este în ziua de azi atât de sănătos ca aceia născuţi pe vremea șogunilor, așa că trebuie să te păzești și tu.

— Credeţi, doamnă? a spus servitoarea, părând foarte impresionată.

— Mi-ke nu a prea ieșit pe afară în ultima vreme, așa că n-ar fi trebuit să răcească.

— Nu, doamnă. Dar știaţi că și-a făcut niște prieteni nepotriviţi, în ultima vreme?

Servitoarea era mândră de ea, de parcă și-ar fi informat stăpâna asupra unor secrete de stat.

— Prieteni nepotriviţi?

— Chiar așa, doamnă: cotoiul acela murdar, din casa profesorului de pe strada noastră.

— Vorbești de profesorul care emite niște sunete atât de barbare în fiecare dimineaţă?

— Da, doamnă, cel care când face gargară, scoate sunete ca o gâscă strânsă de gât.

Asta chiar că era bună! În fiecare dimineaţă, stăpânul meu merge la baie să facă gargară. El se exersează să scoată sunete ciudate vârându-și peria de dinţi pe gât. Chiar ăsta era modul de a descrie sunetul – ca o gâscă strânsă de gât! Când e prost dispus, nu scoate decât un sunet ca un râs răgușit, dar, când este bine dispus, dă un recital complet. Cu alte cuvinte, indiferent de dispoziţie, scoate sunete ciudate în fiecare dimineaţă când face gargară. Stăpâna spune că stăpânul meu nu făcea lucrul ăsta înainte de a se muta în actuala lor casă. Din întâmplare, a făcut un zgomot caraghios într-o dimineaţă când îşi clătea gâtul și, de atunci, încearcă în fiecare zi să scoată diferite sunete. Nu pierde nicio zi ca să exerseze.

Obiceiul este foarte plicticos și o pisică nu poate să înţeleagă de ce trebuie el să se ţină de acest obicei cu atâta entuziasm. Tot ce se referea la stăpânul meu era bine zis, dar observaţia servitoarei despre cotoiul murdar era cu totul altceva. Am continuat să ascult cu atenţie.

— Mă întreb dacă sunetele sunt provocate de vreun farmec, sau de deochi. Înainte de restauraţia Meiji[17], chiar

17 Restaurarea Meiji (□□□□ Meiji Ishin), cunoscută și ca *Revoluția, Reforma* sau *Reînnoirea*, a fost un lanț de evenimente, începând cu 1868, care au condus la lichidarea *șogunatului* și restaurarea conducerii imperiale în Japonia. Restaurarea a dus la schimbări enorme în Japonia asupra structurilor politice și sociale de la sfârșitul perioadei *Edo* (adesea numit *Șogunatul târziu Tokugawa*) și începutul perioadei *Meiji*. Imediat după *Restaurarea Meiji*, *șintoismul* a devenit religia oficială a Japoniei, iar în 1868 îmbinarea acestuia cu *budismul* a

și lacheii se preocupau de manierele lor. Iar în cartierele rezidenţiale ale unui oraș, nimeni nu s-ar fi gândit să-i deranjeze pe alţii într-un asemenea fel.

— Cred și eu că nu! a aprobat servitoarea, cu admiraţie.

— Cu un asemenea stăpân, motanul probabil că este la fel de rău. Dacă mai vine pe-aici, ai permisiunea mea să-l baţi.

— Da, doamnă. Am s-o fac cu plăcere. Sunt sigură că din cauza motanului s-a îmbolnăvit Mi-ke. Voi avea grijă să o răzbun.

Am aflat astfel că eram acuzat pe nedrept de multe fapte urâte. Așa stând lucrurile, nu era sănătos să fiu văzut pe acolo și m-am grăbit să mă întorc acasă fără să o văd pe Mikeko.

Sosind, l-am găsit pe stăpânul meu în camera lui de studiu, ocupat să scrie. Dacă i-aș fi povestit ce auzisem în casa profesoarei de muzică, ar fi fost furios. Dar ignoranţa, ne face fericiţi: a rămas, pur și simplu, absorbit de lucrul său. Scria de parcă ar fi fost un poet cuprins de focul sacru, iar din când în când, emitea un fel de grohăit.

Meitei, care în felicitarea de Anul Nou spunea că este prea ocupat ca să-l viziteze pe stăpânul meu, a apărut pe neașteptate.

— Încercai să scrii un nou gen de poezie? Dacă ai scris versuri bune, lasă-mă să le văd și eu, a spus Meitei.

— Am aici o compunere care cred că este atât de bună, încât merită să o traduc, a răspuns stăpânul meu printre dinţi.

— O compunere? A cui?

— Nu știu a cui este.

— Compunerea unui autor necunoscut! Știi, există multe lucruri bune scrise de autori necunoscuţi, nu trebuie

---

fost scoasă în afara legii.

să ne batem joc de toţi. Unde ai găsit-o?

— În cartea a doua, a răspuns stăpânul meu cu răceală.

— În cartea a doua? Ce vrei să spui cu această carte a doua?

— Nu vreau să spun decât că lucrarea pe care o traduc se găsește în cartea a doua.

— Nu glumi. Încerci să te răzbuni pentru povestea cu limbile de păun pe care ţi-am scris-o zilele trecute. Asta încerci să faci, nu-i așa?

— Aș vrea să ţii seama că nu sunt un farsor, ca dumneata. Te rog să-ţi aduci aminte de asta.

Stăpânul meu și-a răsucit mustaţa și a încercat să arate cât mai demn.

— Cu multă vreme în urmă, Sanyo a lăudat o scrisoare în care se cerea plata unei datorii. Fusese scrisă de un căruţaș. Sanyo o considera o excelentă bucată de proză. Dumneata, care știi să apreciezi frumosul, ai găsit probabil ceva neașteptat de bun, așa că te rog să începi să citești bucata. Eu voi face observaţiile critice, a spus Meitei, încercând să pară o autoritate în materie de estetică.

Stăpânul meu, imitând glasul cântat al unui preot Zen citind avertismentul lăsat de Daito Kokushi, a început:

— Uriașul Gravitate.

— Stai o clipă. Ce înseamnă asta – Uriașul Gravitate?

— Este titlul compunerii.

— Ce titlu ciudat! Nu reușesc să-l înţeleg.

— Este vorba despre un uriaș numit Gravitate.

— Premisa mi se pare imposibilă, dar treacă de la mine, de vreme ce este titlul compunerii. Dă-i drumul mai departe. Ai o voce excelentă, așa că o să sune bine.

— Nu glumi acum, l-a avertizat stăpânul meu înainte de a începe din nou.

„Kate s-a uitat pe fereastră și a văzut niște copii jucându-se cu o minge, pe care o aruncau sus în aer. Mingea se ducea sus, sus, sus; apoi cădea spre pământ. Copiii o aruncau în aer din nou – și din nou venea în jos. Mingea cădea totdeauna spre pământ.

— De ce cade pe pământ? De ce nu merge în sus, fără să se oprească? a întrebat Kate.

— Pentru că în pământ trăiește un uriaș, i-a spus mama ei. Este Uriașul Gravitate și este foarte puternic. El trage totul spre el. Trage casele spre pământ. Dacă n-ar face-asta, toate ar zbura în jurul nostru. Copiii ar zbura în spaţiu cu toţii. Ai văzut frunzele copacilor căzând – asta se întâmplă pentru că Uriașul Gravitate le trage spre pământ. Uneori, scapi din mână o carte și ea cade pe podea. Asta pentru că Uriașul Gravitate o cheamă spre el. Când mingea este aruncată în aer, Uriașul Gravitate o cheamă și ea cade înapoi, pe pământ”.

— Asta e tot? a întrebat Meitei.

— Nu crezi că e bună?

— Ce să spun? Nici nu-mi vine să cred… Acum suntem chit pentru povestea mea cu *tochimenbo,* nu-i așa?

— Dar asta nu are de-a face cu *tochimenbo.* Cred că bucata este într-adevăr bună și de asta am și tradus-o din englezește. Nu-ţi place?

Pe deasupra ochelarilor cu rame aurite, stăpânul meu privea cu speranţă spre vizitator.

— Uimitor! E uimitor! Nu știam că ești atât de talentat. E de necrezut, cum m-ai păcălit de data asta! Gata, mă predau, a șoptit Meitei ca pentru sine.

Stăpânul meu avea aerul că nu înţelege. El a spus t

— Nu încercam să te fac să te predai. Am tradus-o pentru că mi se pare o bucată foarte bună.

— Deosebit de interesant. Minunat! îmi plec capul și mă predau.

— Hai, nu fii așa. Vezi, m-am lăsat de pictură și, în schimb, am început să scriu. Asta-i tot.

— Sincer vorbind, compunerea dumitale este mult mai bună decât acuarelele. Când pictai, îţi lipsea perspectiva și nu știai să folosești culoarea. Acum te admir mai mult ca oricând.

— N-ar trebui să mă lauzi atât. Dacă vei continua, o să trebuiască să mă apuc de treabă cu toată silinţa, a spus stăpânul meu, care tot nu înţelegea că era o glumă.

Tocmai în acel moment, a intrat Kangetsu. Părea jenat că face atât de multe vizite.

— A, dumneata erai. Hai, intră. Ai venit la timp. Tocmai am ascultat un pasaj splendid, care întrece chiar și povestea mea cu *tochimenbo.*

Meitei vorbea cu totul alandala.

— Zău, nu mai spune!

Nici răspunsul lui Kangetsu nu avea vreo noimă. Numai stăpânul meu nu părea încântat de această întrerupere. I-a spus lui, Kangetsu că Tofu Ochi îi făcuse o vizită, cu recomandaţia dată de Kangetsu.

— A, chiar a fost aici? Știi, Tofu Ochi este un om destul de serios, dar este și foarte amuzant, într-un fel. Sper că nu te-a deranjat. Mi-a cerut foarte insistent să ţi-l prezint.

— Nu m-a deranjat deloc, dar…

— Ţi-a vorbit despre numele lui, când a fost aici?

— Nu, nu-mi amintesc să fi făcut așa ceva.

— Într-adevăr? Are obiceiul să-și explice numele, de câte ori face o vizită cuiva pentru prima dată.

— Și? a intervenit Meitei, ca și cum ar fi fost cazul să i se dea și lui o explicaţie.

— Știţi, numele lui este Kochi, dar ideograma Kochi

poate fi citită și în alt fel. Asta îl face foarte nervos.

— Mă întreb de ce? a spus Meitei, scoţând tutun din punga de piele cu desene aurii.

— De obicei, precizează de la început celor cărora leeste prezentat că numele lui nu este Tofu Ochi, ci Kochi Ochi.

— Asta e nostim, a râs Meitei, trăgând un fum din pipă.

— Totul vine de la pasiunea lui pentru literatură. Când numele lui se citește Kochi, înseamnă „ici”, ca în „ici și colo”. Este foarte mândru de acest lucru și insistă să i se citească numele „Kochi”, iar nu „Tofu”. Pe cei care-i citesc numele „Tofu” este supărat și spune că ei nu-și dau seama cât de greu i-a fost să obţină numele pe care îl poartă.

— Nu mai spune! a exclamat Meitei cu atâta energie, încât fumul de tutun i-a ieșit pe nări, și s-a înecat și a început să tușească.

— Când a venit aici, acum câteva zile, mi-a povestit cum elevele au început să râdă de el când citea rolul barcagiului, a spus stăpânul meu, chicotind.

— Deci așa stau lucrurile cu Tofu! a exclamat Meitei, lovindu-și pipa de genunchi.

Observând că era periculos să stau lângă el, m-am așezat ceva mai departe.

— Da, am vorbit despre această reuniune literară când am mers să mâncăm *tochimenbo,* zilele trecute. Mi-a spus că intenţionează să invite la a doua reuniune câţiva scriitori cunoscuţi și mi-a cerut să vin neapărat. L-am întrebat dacă grupul se gândise să reia povestea lui Chikamatsu, dar mi-a spus că toată lumea se hotărâse să interpreteze *Konjiki-Yasha.* Mi-a spus că el va primi rolul lui Omiya. Asta ar fi interesant: Tofu în rolul lui Omiya. Am să merg, neapărat, ca să-l încurajez cât pot.

— Întrunirea se anunţă amuzantă, a spus Kangetsu,

cu un râs ciudat.

— Dar ştiţi ceva? Tofu crede în ceea ce face, nu este deloc neserios. Este marea diferenţă între Tofu și Meitei, nu vi se pare? a spus stăpânul meu, răzbunându-se pentru poveștile cu Andrea del Sarto, limbile de păun și *tochimenbo,* deodată.

Meitei nu părea câtuși de puţin stânjenit și a răspuns:

— Suntem cu toţii niște caraghioși și în plus căpăţânoși, și a început să râdă:

— Cam așa stau lucrurile, a conchis stăpânul meu.

Desigur, nu înţelesese afirmaţia lui Meitei, dar se pricepea să-și ascundă ignoranţa. Fusese profesor multă vreme și cunoștea asemenea stratageme. Experienţa de profesor îi folosea numai în asemenea ocazii.

— Cum așa – niște caraghioși și căpăţânoși? a întrebat, cu nedumerire sinceră, Kangetsu.

Privind florile, stăpânul meu a exclamat brusc:

— Aţi observat narcisele? Sunt cele pe care le-am cumpărat întorcându-mă acasă de la baia publică, la sfârșitul anului trecut. Nu-i așa că durează mult?

Îi obligase să schimbe subiectul conversaţiei.

— Când vorbești de sfârșitul anului, îmi vine în minte o întâmplare ciudată, a spus Meitei, răsucindu-și pipa lungă cu vârful degetelor, ca un jongler.

— Ce fel de întâmplare? Să auzim, a zis stăpânul meu, ușurat să constate că subiectul pe care nu-l pricepea fusese lăsat la o parte.

După spusele lui Meitei, ciudata întâmplare era următoarea:

— Dacă-mi amintesc bine, s-a întâmplat la 27 decembrie. Am primit un mesaj de la Tofu, cerându-mi să-l aștept la mine acasă, pentru că ar fi vrut să mă întrebe ceva în legătură cu literatura. L-am aşteptat, dar nu a

venit. Am luat prânzul și stăteam lângă sobă, citind o poveste umoristică de Barry Pain, când mi-a sosit o scrisoare de la mama.

Mama continuă să mă trateze ca pe un copil. Asta se datorează, probabil, vârstei sale. Mă sfătuia să nu ies din casă în serile reci de iarnă. Îmi mai scria că, deși e bine să fac băi reci, trebuie să ţin soba aprinsă și să încălzesc camera, ca să nu răcesc – și așa mai departe. Îi sunt recunoscător pentru că se interesează de mine, doar este mama mea, dar n-aș primi asemenea sfaturi de la altcineva. În general sunt destul de nepăsător, dar în ziua aceea atenţia ei m-a impresionat mult.

Am început să mă gândesc că este rușinos să nu fac toată ziua nimic altceva decât să-mi pierd vremea. Am început să cred că ar trebui să-mi fac un renume și să-mi acopăr de glorie familia, încă în timpul vieţii mamei mele.

Am dorit chiar să devin cunoscut ca scriitorul Meitei al epocii Meiji.

Am citit mai departe scrisoarea. Spunea că sunt într-adevăr norocos, pentru că majoritatea celorlalţi tineri luptau în războiul ruso-japonez, în vreme ce eu nu făceam decât să mă distrez, ca și cum tot anul ar fi fost Anul Nou. De fapt, să știţi că nu sunt chiar așa de leneș. Mama mea continua, înșirându-mi prietenii din școala primară care fie muriseră, fie fuseseră răniţi în război. După ce am citit numele unul după altul, am căpătat sentimentul că viaţa nu are sens și că omul nu are, nici el, vreo valoare, încheind, îmi scria că îmbătrânește și că s-ar putea ca supa *zoni* de anul acesta să fie ultima. M-am simţit cu atât mai nefericit și aș fi vrut să vină Tofu cât mai curând; el însă n-a mai venit deloc.

Se făcuse ora cinei. După ce am mâncat, am scris vreo douăsprezece – treisprezece rânduri mamei. Scrisoarea ei era un sul de hârtie de aproape doi metri. N-

am talentul să scriu misive atât de lungi, așa că de obicei nu scriu decât vreo zece rânduri.

Dar, pentru că nu făcusem mișcare toată ziua, stomacul meu se simţea rău. M-am hotărât să dau o fugă până la cutia poștală ca să pun acolo scrisoarea, apoi să mă plimb. M-am gândit că Tofu ar merita să aștepte puţin și el, dacă avea să mai vină.

Fără să-mi dau seama, picioarele mele hotărâseră să meargă, în mod cu totul neobișnuit, în direcţia Dote Sanban-cho, iar nu spre Fujimi-cho. Se întâmpla să fie o noapte cam noroasă și, dinspre lacul de la palat, sufla un vânt aspru. Era groaznic de frig. Ascultând șuieratul ascuţit al unui tren care trecea, picioarele m-au dus spre malul unui râu. Mi-am dat seama imediat de singurătatea care domnea asupra locului.

Sfârșitul anului, moartea pe câmpul de luptă, bătrâneţea, nesiguranţa – acestea erau ideile care-mi treceau prin minte și se urmăreau în cercuri. Auzisem adesea despre oameni care se sinucid spânzurându-se, dar numai atunci mi-am dat seama că oamenii se simt îndemnaţi să se omoare mai ales când sunt într-o asemenea stare de spirit. Întâmplător, am dat capul pe spate și am constatat că sunt chiar sub pinii aceia.

— Pinii aceia? Care pini? l-a întrerupt stăpânul meu.

— Pinii aceia de care se spânzură oamenii, a spus Meitei, vârându-și gâtul mai adânc în guler.

— Nu este cumva vorba despre pinii spânzuraţilor, de la Konodai? a intervenit Kangetsu, punând și el o întrebare.

— Nu, pinii de la Konodai sunt pentru agăţat clopoţei. Pentru sinucideri sunt cei de la Dote Sanban-cho. Se spune că, din vremuri îndepărtate, oricine trece pe sub pinii de la Dote Sanban-cho se simte îndemnat să se spânzure. Pe malul râului sunt o mulţime de pini și, când se află că s-a

spânzurat cineva, ești sigur că va fi găsit într-unul din pinii de la Dote Sanban-cho. În fiecare an se întâmplă acolo câteva sinucideri. Se pare că acei copaci încurajează sinuciderile mai mult ca oricare alţii. Când privești în sus, vezi crengile întinzându-se deasupra drumului într-un mod foarte potrivit.

Ce ramuri drăguţe! Ar fi regretabil să se întindă așa, degeaba! Simţi nevoia să vezi pe cineva spânzurat de ele. Te uiţi în jur, ca să vezi dacă vine cineva cu această intenţie, dar nu vine nimeni. Mai întâi ești nemulţumit, iar apoi îţi vine pofta să te spânzuri chiar tu. Ai putea să zici: „Nu, dacă m-aș spânzura, ar însemna să mă lipsesc de viaţă. Mai bine să renunţ”.

După cum știţi, însă, cu multă vreme în urmă grecii se distrau mimând actul spânzurării la banchete. Unul dintre ei se urca pe un scaun și îşi punea gâtul în laţ. Apoi, altcineva lovea scaunul de sub el. Totul era ca omul de pe scaun să reușească să desfacă laţul și să sară jos înainte de a se sufoca. Dacă acest lucru ar fi posibil, nu ar fi nimic de temut la Dote Sanban-cho. Gândindu-mă să încerc așa ceva chiar eu, am atins una din ramuri. Era atât cât trebuia de elastică. Avea o curbură realmente frumoasă. Când m-am gândit cum ar arăta cu cineva spânzurat de ea, a devenit irezistibilă. M-am hotărât să fac o încercare eu însumi. Dar apoi, gândindu-mă mai bine, mi-am dat seama că ar fi nepoliticos să-l las pe Tofu să aștepte, dacă ar fi venit, și m-am hotărât să mă întorc acasă și să-mi îndeplinesc intenţiile mai târziu. Așa că m-am întors acasă.

— Înseamnă că totul s-a terminat cu bine, nu-i așa? a întrebat stăpânul meu.

— Foarte interesant, a spus Kangetsu, zâmbind forţat.

— Tofu nu era la mine, dar am găsit o carte poștală, în care scria că nu putea veni din cauza unor afaceri

urgente, dar că spera să mă vadă altă dată. Mi-am dat seama că acum puteam să merg să mă spânzur și am fost mulţumit. Așadar, mi-am pus sandalele și m-am întors în grabă la pini. M-am uitat în sus și atunci…

Meitei a privit la stăpânul meu, apoi la Kangetsu, cu faţa lipsită de expresie.

— Și ce-ai văzut? a întrebat, nerăbdător, stăpânul meu.

— Acum ajungem la partea cea mai bună, a spus Kangetsu, trăgându-se de cordonul hainei sale *haori.*

— Uitându-mă în sus, am văzut că acolo era deja cineva. Știţi, a fost foarte descurajant. Impulsul sinuciderii poate.fi chiar așa cum spune filosoful american William James: subconștientul, care trăiește în regatul nebulos al morţii, și eu, care exist în lumea practică de fiecare zi, ne întâlnim faţă în faţă datorită unei împrejurări nefericite, a continuat” calm Meitei.

Stăpânul meu, convins că fusese din nou victima unei farse, a băgat o bucată de orez *mochi* în gură și a început s-o mestece, fără să spună nimic. Cât despre Kangetsu, s-a aplecat asupra grătarului cu mangal și a început să răscolească tăciunii zâmbind afectat; apoi a deschis gura și a început să vorbească, pe un ton surprinzător de calm.

— Ei bine, n-aș fi crezut povestea dumitale, pentru că se referă la o împrejurare foarte ciudată. Dar eu însumi am păţit ceva foarte asemănător acum câteva zile, așa că nu am niciun motiv să mă îndoiesc de ceea ce mi-ai povestit.

— Ai vrut să te spânzuri și dumneata?

— Nu, nu a fost sinucidere, în cazul meu. S-a întâmplat la sfârșitul anului trecut; mai mult, a fost în aceeași zi și în aceeași vreme când s-a produs aventura lui Meitei. Din cauza acestor circumstanţe, totul este cu atât mai ciudat.

— Asta e foarte bine, a zis Meitei, umplându-și gura

cu orez *mochi.*

— În ziua aceea, am mers la o petrecere de sfârșit de an, în cartierul Mukojima. Urma să aibă loc un mic concert, așa că mi-am luat vioara. Erau acolo vreo cincisprezece sau șaisprezece tinere doamne și reuniunea a avut mult succes.

Terminasem și banchetul și concertul, și toată lumea discuta cu însufleţire. Cum se făcuse târziu, m-am gândit să plec, dar soţia unui profesor s-a apropiat de mine și m-a întrebat în șoaptă dacă știam că domnișoara Cutare era bolnavă. O văzusem pe tânăra domnișoară numai cu câteva zile înainte și părea perfect sănătoasă. Am fost surprins și am cerut amănunte. Soţia profesorului mi-a explicat că, în timpul nopţii care a urmat întâlnirii noastre, tânăra domnișoară, a fost brusc cuprinsă de febră și a intrat într-un adevărat delir. Mi s-a spus că-mi rostea numele foarte des.

Meitei și stăpânul meu m-au surprins – rămânând tăcuţi. Mă așteptam să facă unele comentarii: „Ia uite, băiatul ăsta s-a îndrăgostit!” sau ceva asemănător.

— Când au chemat doctorul, el a spus că nu poate da un nume bolii, dar că febra, foarte puternică, tulburase creierul bolnavei. A adăugat că, dacă nu va avea efect calmantul care-i fusese administrat, starea tinerei avea să se agraveze. Nu m-am simţit prea bine când soţia profesorului mi-a povestit acestea. Mă simţeam foarte apăsat, ca și cum aș fi avut un coșmar în care aerul din jurul meu ar fi devenit atât de dens, încât m-ar fi ţintuit locului. În vreme ce mă întorceam acasă, vestea îmbolnăvirii fetei îmi stăruia în minte, apăsându-mă peste măsură. Faptul că drăguţa, vesela și sănătoasa domnișoară Cutare devenise…

— Un moment. Îmi pare rău că te întrerup, dar ai menţionat de mai multe ori o domnișoară Cutare. Am vrea

să știm cine este ea, a spus Meitei.

Stăpânul meu a mormăit aprobator.

— Acest lucru ar putea-o stânjeni, așa că îi vom omite numele. Nu râdeţi, vorbesc serios. În orice caz, îmbolnăvirea bruscă a tinerei domnișoare m-a îngrijorat. Mă simţeam ca o floare ofilită sau ca o frunză care cade – m-am simţit lipsit de orice energie, ca și cum energia mi s-ar fi scurs toată. Deodată, m-am trezit pe podul Azuma-bashi.

Sprijinindu-mă de balustradă, am privit în jos, dar nu-mi dădeam seama dacă apele erau umflate sau nu. Oricum, vedeam apa neagră mișcându-se întunecată. Dinspre Hanakawado a trecut peste pod o ricșă. Am urmărit cu privirea lumina felinarului. A devenit din ce în ce mai mică și a dispărut, ajungând. la clădirea fabricii de bere Sapporo. Mi-am întors din nou ochii spre apa de sub mine. Atunci, mi-am auzit numele chemat de departe, din susul apei. M-am întrebat cine ar putea fi. Am privit apa, dar era prea întunecos ca să văd ceva, sau să recunosc pe cineva.

Gândindu-mă că era, probabil, doar o închipuire, am: hotărât să mă întorc acasă. Am făcut doi pași, dar din nou mi-am auzit numele strigat încet, de departe. M-am oprit și am ascultat cu atenţie. Când am auzit același lucru a treia oară, a trebuit să mă ţin de balustradă, pentru că genunchii îmi tremurau ca frunza. N-aș fi putut să spun dacă vocea venea din depărtare sau din fundul râului, dar era fără îndoială vocea domnișoarei Cutare. Fără să vreau, am răspuns „da”. Vocea mea a răsunat atât de tare deasupra apei liniștite, încât am tresărit. M-am uitat împrejur să văd dacă era cineva în apropiere, dar nu era nimeni, nici măcar un câine. Chiar și luna rămăsese ascunsă.

În momentul acela, am dorit să fiu învăluit în întunericul nopţii și dus în locul de unde venea vocea

aceea. Glasul domnișoarei Cutare se auzea plin de suferinţă, ca și cum m-ar fi chemat, ca și cum mi-ar fi cerut s-o ajut. Am șoptit: „Voi fi alături de tine imediat”. M-am aplecat și am privit din nou apa întunecată de jos. Glasul părea să vină de sub undele râului. Am încălecat balustrada și am hotărât să sar, dacă vocea m-ar fi chemat încă o dată. Priveam apa, când glasul slab, atât de trist, a ajuns din nou la mine. Am sărit, apoi am început să cad ca o piatră, fără niciun sentiment de părere de rău.

— Deci, până la urmă, ai sărit, a gâfâit stăpânul meu, clipind.

— N-aș fi crezut să ajungem la așa ceva! a exclamat Meitei, ciupindu-se de nas.

— În timp ce cădeam, probabil că am leșinat. N-aș putea să vă spun exact ce s-a întâmplat, dar, când mi-am revenit, am simţit că mi-e frig, dar că nu sunt ud. Lucrul acesta mi s-a părut foarte ciudat. Când m-am uitat în jur, am constatat cu uimire că mă aflam în mijlocul podului. Greșisem direcţia și, în loc să sar înainte, sărisem înapoi.

Kangetsu avea un zâmbet reţinut pe faţă și nu făcea altceva decât să tragă de cordonul hainei sale *haori.*

— Ha, ha! Minunat! a râs Meitei. Întâmplarea dumitale este la fel cu a mea. Ea oferă, de asemenea, material pentru teoria lui James. Dacă ai scrie această poveste, ea ar surprinde probabil întreaga lume literară. Apropo, ce s-a întâmplat cu domnișoara Cutare?

— I-am făcut o vizită de Anul Nou, acum câteva zile, și am găsit-o jucând badminton cu servitoarea. Evident, se vindecase.

Stăpânul meu stătuse tăcut, dar, pentru a nu se lăsa bătut, a deschis gura să spună că și lui i se întâmplase ceva ciudat.

— Adevărat? Ei, ia zi, care este povestea dumitale?

În ochii lui Meitei se citea părerea că stăpânul meu

nu era capabil să știe vreo întâmplare de acest fel.

— Povestea mea s-a întâmplat pe la sfârșitul anului reçut.

— E amuzant cum toate întâmplările noastre s-au petrecut la sfârșitul anului trecut, a râs Kangetsu.

Am observat că de dinţii pe care-i mai avea Kangetsu rămăsese lipit orez de la chiftelele *mochi.*

— Probabil că s-a întâmplat în aceeași zi și la aceeași oră, a intervenit și Meitei, făcând pe deșteptul.

— Nu. A fost cam prin ziua de douăzeci, dacă-mi aduc bine aminte. Soţia mi-a spus că, în loc să-i ofer un cadou de sfârșitul anului, ar fi vrut s-o iau la teatru, ca să-l vadă jucând pe Settsu Daijo. I-am promis că mergem și am întrebat-o ce piesă se juca. Uitându-se în ziar, a văzut că se juca *Unagidani.* Nu voiam să văd piesa asta, așa că am hotărât să nu mergem în ziua aceea.

În dimineaţa următoare, soţia mea a venit cu ziarul și m-a întrebat dacă puteam merge după-amiază să vedem *Horikawa.* I-am spus că *Horikawa* consta mai ales din cântece pentru *samisen*[18] și că drama propriu-zisă nu avea niciun sens. Nevastă-mea s-a cam strâmbat, dar n-am mers în ziua aceea.

În ziua următoare, soţia mi-a spus că se dădea *Sanjusangen-do* și că voia foarte mult să vadă piesa, în care juca însuși Settsu. A adăugat că, chiar dacă mie nu mi-ar plăcea, important era să-i placă ei, așa că puteam să fac atâta lucru – s-o duc la teatru. Rugămintea ei suna ca o poruncă și i-am spus că, dacă voia atât de mult, putea să meargă. Dar am adăugat că, fiind un spectacol unic al lui Settsu, avea să fie atât de multă lume, încât n-am fi putut

18 Shamisen (□□□ shamisen?) este un instrument muzical tradițional japonez cu trei coarde, cu cutie de rezonanță relativ mică în comparație cu gâtul. Instrumentul este câteodată numit și sanghen (□□ sangen?) (literal „trei coarde”).

avea locuri decât dacă le rezervam dinainte.

Când vrei să vezi un asemenea spectacol, se obișnuiește să mergi mai întâi la ceainăria teatrului, unde poţi reţine locuri. Dacă nu treci pe la ceainărie, înseamnă că nu folosești procedeul obișnuit, ceea ce nu e bine. Priii urmare, i-am spus soţiei mele că, deși era regretabil, nu puteam să mergem.

Aruncându-mi o privire fioroasă, soţia mi-a spus că ea nu este decât o femeie și nu cunoaşte aceste procedee complicate, dar mama lui Ohara și Kimiyo Suzuki fuseseră la teatru fără atâtea complicaţii. Și a adăugat, suspinând, că eram un om foarte dificil și, chiar dacă sunt profesor, n-ar trebui să fac atâta caz pentru un simplu spectacol.

Asaltat în acest fel, am spus că o să mergem, chiar dacă n-o să găsim locuri. I-am spus că o să pornim cu tramvaiul după ce mâncăm.

Dintr-odată, a devenit foarte vioaie și mi-a spus că trebuie să ajungem acolo la patru, așa că nu ne rămăsese multă vreme. A mai zis că știa de la Kimiyo Suzuki că trebuie să ajungem la patru, ca să găsim un loc bun. Am întrebat-o din nou, ca să fiu sigur, dacă, sosind după ora patru, mai puteam sau nu să găsim locuri. Mi-a răspuns… că ar fi absolut imposibil. Dar ce credeţi că s-a întâmplat? Pare ciudat, dar chiar atunci m-a apucat tremuriciul.

— Pe dumneata sau pe soţia dumitale? a întrebat Kangetsu.

— Nu pe soţia mea – ea era vioaie ca întotdeauna. Eu eram cel bolnav. Am simţit cum mă dezumflu ca un balon spart. Toate se învârteau în jurul meu și nu mai puteam să mă mișc.

— Atunci era o boală acută, a zis Meitei, mai mult explicând decât punând o întrebare.

— Grozav de acută. Nu știam ce să fac. Știţi, fusese singura rugăminte a soţiei mele în tot anul și, bineînţeles,

aș fi vrut s-o îndeplinesc. O certasem de multe ori, uneori nici nu vorbisem cu ea; ducea o viaţă grea din cauza mea și a copiilor, iar eu nu-i oferisem nicio compensaţie. Iar în ziua aceea, aveam și bani în buzunar și timp liber. Fără îndoială, soţia mea dorea foarte mult să meargă, iar eu voiam s-o fac fericită. Aș fi vrut să o scot în lume, dar, din cauza răcelii și a ameţelilor, n-aș fi putut ajunge nici până la ușă, darămite la tramvai.

Cu cât îmi era mai mult milă de soţia mea, cu atât mai tare mă chinuiau frigul și ameţeala. M-am gândit că, dacă găseam un doctor care să mă examineze și să-mi dea un medicament, m-aș fi putut simţi bine până la ora patru. M-am sfătuit cu nevasta și am trimis după doctorul Amaki. Din nefericire, fusese chemat la un bolnav și încă nu se întorsese. Mi s-a spus că o să fie acasă pe la două și că o să i se lase vorbă să vină la noi de îndată ce se va întoarce.

Știam că, dacă aș fi luat un calmant, m-aș fi simţit bine până la ora patru. Dar când merge rău un lucru, merg rău toate, și n-ai ce face.

Aș fi vrut să o văd pe nevastă-mea mulţumită, dar se pare că totul ne era împotrivă. Soţia mea, cu voce rugătoare, m-a întrebat, fără mare nădejde, dacă voi fi în stare să mă mișc. I-am spus să nu se îngrijoreze, că voi fi cu siguranţă în stare să merg la teatru. Am asigurat-o că mă voi simţi bine până la ora patru. I-am mai spus să-și schimbe chimonoul și să se pregătească. Dar, în sinea mea, mă temeam că n-o să reușesc.

Treptat, m-am simţit tot mai rău și tot mai ameţit. Dacă nu mă refăceam până la ora patru și nu-mi ţineam făgăduiala, nu știu cum ar fi reacţionat nevasta mea. Eram într-o situaţie de plâns; nu știam ce să fac.

M-am gândit că ar fi datoria mea de soţ ca, dacă mă simţeam mai rău, să-i explic că suntem muritori și că este inevitabil ca tot ce trăiește să și moară. Doream ca soţia

mea să înţeleagă aceste lucruri și să fie pregătită pentru clipa din urmă. Am chemat-o în grabă în camera mea. Am întrebat-o dacă ea, ca femeie, înţelegea sensul proverbului englezesc „Se pot întâmpla multe de la mână până la gură”.

„Nu știu englezește”, a ţipat ea și a spus că n-ar trebui să-i necăjesc pe alţii reamintindu-le ignoranţa. Foarte bine, a spus ea. Nu cunoștea limba engleză, dar, dacă eu eram atât de pasionat de limba engleză, de ce nu mă căsătorisem cu o absolventă a școlii ţinute de misionari europeni? Era foarte supărată și mi-a spus că sunt fără inimă. Asta m-a făcut să uit să-i spun să fie pregătită pentru clipa din urmă.

Dar nu folosisem limba engleză cu vreo intenţie rea. Vorbisem englezește din dragoste pentru soţia mea, însă intenţia mea fusese greșit interpretată. Din cauza frisoanelor și a ameţelii, probabil că mă exprimasem greșit. Uitasem că soţia mea nu cunoștea engleza și, fără să mă gândesc, mă apucasem să-i vorbesc în această limbă. Dacă stau acum și mă gândesc, greșeala fusese a mea, din vina mea se înfuriase nevastă-mea.

Dar din cauza acestei neînţelegeri, răceala și ameţelile mi s-au agravat. Nevastă-mea s-a dus la baie, așa cum îi spusesem, s-a pudrat și s-a pregătit. A scos un chimono din dulap și s-a schimbat. Apoi a așteptat, fără nicio expresie pe faţă, parcă ar fi vrut să spună că nu mai rămăsese decât să mergem.

Nu știam ce să fac. M-am uitat la ceas, sperând că doctorul Amaki se va grăbi și am constatat că era ora trei. Nu mai aveam decât o oră.

„Nu crezi că ar fi mai bine să mergem?” a întrebat soţia mea, deschizând ușa camerei de lucru. Știu că poate părea caraghios să spun ceva amabil despre propria mea soţie, dar în momentul acela m-am gândit că era foarte

drăguţă. Pielea ei, proaspăt spălată cu săpun, strălucea, creând un contrast plăcut cu haina *haori* neagră pe care o purta. Faţa îi strălucea nu numai din cauza săpunului, dar și datorită speranţei de a merge la teatru. Avea, deci, o frumuseţe materială și una abstractă.

Văzând-o atât de drăguţă, am vrut și mai mult să ies cu ea în oraș. Mi-am aprins o ţigară, ca să-mi adun puterile și să ajung la tramvai, dar chiar atunci a venit doctorul Amaki.

Venise la timp. I-am spus în ce stare eram și doctorul mi-i privit limba, mi-a luat pulsul, mi-a ciocănit pieptul și spatele, mi-a întors pe dos pleoapele. Apoi s-a așezat să se gândească.

„Sunt-cam îngrijorat”, i-am spus eu, dar doctorul a răspuns cu calm: „De fapt, nu aveţi de ce să fiţi îngrijorat”. „Mă întreb dacă poate să iasă din casă?” a intervenit soţia mea.

„Ei bine…” a spus doctorul după o clipă de gândire „dacă nu se simte rău, poate”.

„Dar mă simt rău” am spus eu.

„În orice caz, am să vă pregătesc o doctorie”.

„Dacă credeţi că ajută. Dar simt că răceala mea se agravează”.

„Nu aveţi de ce să fiţi îngrijorat. Nu vă enervaţi din cauza asta”, a încheiat doctorul și a plecat. Era ora trei și jumătate.

Soţia mea a spus servitoarei să se ducă la doctor și să ia doctoria. Servitoarea a fugit și la dus și la întors. S-a făcut patru fără un sfert. Încă un sfert de oră până la ora patru. Deși până atunci nu avusesem greţuri, am simţit că-mi vine brusc să vomit. În acest timp, soţia a turnat doctorie în pahar și mi l-a pus în faţă. Am luat paharul și eram gata să beau doctoria, când mi-a venit să râgâi. A trebuit să pun paharul deoparte.

— Nevastă-mea a spus: „Nu crezi că e mai bine să iei doctoria?” întrebarea ei suna ca un ordin. Am înţeles că trebuie să beau doctoria și s-o pornim, ca să nu încalc promisiunea făcută. M-am hotărât să beau doctoria dintr-o înghiţitură. Am dus paharul la buze, dar din nou mi-a venit să râgâi și din nou n-am putut să beau. Am mai încercat o dată – și iarăși a trebuit să pun paharul* deoparte. Oricât încercam, doctoria rămânea în pahar, pentru că îmi venea să râgâi. În timp ce făceam aceste eforturi, ceasul a bătut ora patru.

Ora patru! Știam că nu mai pot pierde vremea. Ani luat din nou paharul și – ce credeţi? Eciudat; dar, când a bătut ceasul, greaţa a dispărut și am bătut doctoria fără nicio dificultate. La patru și zece, am înţeles de ce este atât de reputat doctorul Amaki. Fiorii care-mi treceau prin spinare și ameţeala au dispărut complet. Deși n-am putut să stau în picioare o vreme, din cauza stării prin care trecusem, eram complet vindecat și am fost foarte mulţumit.

— Și ai mers la teatru cu soţia? a întrebat Meitei, derutat.

— Aș fi vrut să merg dar, vedeţi, trecuse ora patru. Cum nevastă-mea spusese că nu putem intra după ora patru, nu aveam ce face și nu am mai mers. Dacă doctorul ar fi venit cu vreo cincisprezece minute mai devreme, mi-aș fi putut ţine promisiunea, și soţia mea ar fi fost foarte mulţumită. Dar, din cauza unei diferenţe de un sfert de oră, a trebuit să rămânem acasă.

Terminându-și povestirea, stăpânul meu părea mulţumit că a spus și el ceva. Probabil credea că îşi făcuse datoria și era acum chit cu ceilalţi.

— Mare ghinion, nu-i așa? a râs Kangetsu, arătându-și dintele rupt.

Meitei a comentat, ca pentru sine, pe un ton lipsit de

expresie:

— Cu un soţ atât de bun și atent, soţia dumitale este într-adevăr norocoasă.

Chiar atunci stăpâna a tușit, de cealaltă parte a ușii de hârtie.

Am ascultat poveștile acestor trei oameni, dar nu mi s-au părut nici amuzante, nici triste. Mi-am dat seama că oamenii deschid gura numai pentru a face să treacă timpul. Ei râd de lucruri fără haz și se preocupă de lucruri neinteresante; de altceva nici nu sunt în stare. Știam dintotdeauna că stăpânul meu era egoist și mărginit, dar, după ce i-am ascultat povestirea, am ajuns dintr-odată să-l dispreţuiesc.

De ce nu putea, pur și simplu, să-i asculte în tăcere pe ceilalţi? Ce credea că o să câştige, demonstrându-și încăpăţânarea de a nu se da bătut? Scria așa ceva în cartea lui Epictet? Deși stăpânul meu, Kangetsu și Meitei cred că fac parte dintr-o categorie specială – bucurându-se de tihna lor, netulburaţi ca dovlecii în bătaia vântului – ei sunt, de fapt, lacomi și au multe păcate comune. Le place să se ia la întrecere și ideea de a-i învinge pe alţii este evidentă în conversaţia lor de fiecare zi. Dacă ar mai face un singur pas în jos, ar fi la același nivel cu animalele pe care le condamnă. Acest lucru, după cât poate să înţeleagă o pisică, este foarte trist. Nu-i salvează decât faptul că nu încearcă să exprime lucruri simple în fraze pretenţioase.

După câteva zile, m-am dus în grădina profesoarei de *koto* să văd cum se mai simte Mikeko.

Ornamentele de Anul Nou, din bambus și ramuri de pin legate cu funii împletite din paie, fuseseră desfăcute. Trecuseră zece zile de la începutul Anului Nou. Nu se vedea nici urmă de nori pe cerul azuriu, în acea zi care

părea de primăvară. Grădina arăta mai înviorată decât atunci când o mângâiaseră primele raze de soare, în ziua de Anul Nou.

Pe verandă am găsit o pernă, dar în apropiere nu era nimeni. Ușa glisantă de hârtie dinspre verandă era închisă. Negăsind pe nimeni, am urcat pe verandă cu labele murdare și m-am așezat pe pernă. Era atât de plăcut, încât am uitat de Mikeko și am început să moţăi. Deodată, am auzit voci în casă.

— Îţi mulţumesc. Totul era gata?

Stăpâna părea să fie, totuși, acasă.

— Îmi pare rău că am întârziat. Omul care face imagini și ornamente religioase a spus că tocmai terminase când am sosit eu.

— Nu e drăguţ? Lui Mikeko i-ar fi plăcut, sunt sigură. Vopseaua aurie n-o să se coșcovească, nu-i așa?

— Nu, doamnă. L-am întrebat pe meseriaș și mi-a spus că a folosit material din cel mai bun. A zis că va dura mai mult decât plăcile de mormânt folosite pentru cei mai mulţi dintre oameni. Scriind inscripţia a folosit forma simplificată a ideogramei „Onorabil”. Arată mai frumos așa.

— Foarte bine. Să le așezăm la altar și să punem tămâie.

M-am întrebat ce se întâmplase cu Mikeko. Am simţit că lucrurile nu mergeau bine, așa că m-am ridicat pe labele dindărăt, așa cum stăteam pe pernă, și am privit înăuntru. Am auzit sunetul unui clopoţel și vocea profesoarei şoptindu-și rugăciunea, „Namu-Myoyo-Shinnyo, Namu-Amidabutsu”.

— Poţi să te rogi și tu, acum, a spus ea servitoarei.

Clopoţelul a sunat și servitoarea a repetat aceleași cuvinte.

Inima a început brusc să-mi bată tare și am rămas pe

pernă, fără să-mi mișc ochii, ţeapăn ca un motan sculptat în lemn.

— Ce păcat! La început nu era decât răcită, a comentat servitoarea.

— Se putea vindeca, dacă doctorul Amaki i-ar fi dat vreo doctorie.

— Da, doamnă. Doctorul Amaki a greșit. A râs de Mi-ke.

— Nu-i condamna pe alţii prea mult. Așa e viaţa… De fapt, cred că de vină este motanul profesorului. S-a învârtit în jurul ei prea mult.

— Da, doamnă. Bestia aceea este dușmanul lui Mi-ke. Chiar așa!

Aș fi vrut să vorbesc, să mă apăr, dar, gândindu-mă mai bine, mi-am dat seama că era mai potrivit pentru moment să rabd. Așa că am înghiţit în sec și am continuat să ascult.

— E ciudat, dar lucrurile nu se întâmplă întotdeauna cum dorim. Mi-ke, o pisică atât de frumoasă, moare, iar motanul acela urât, de pripas, trăiește mai departe și face fapte rele.

— O pisică așa de reușită că Mi-ke! N-am mai putea găsi una la fel nici dacă am căuta în toată lumea.

Servitoarea vorbea despre pisică, ca și cum s-ar fi referit la un om. Poate credea că pisicile și oamenii sunt același lucru. De fapt, dacă mă gândesc mai bine, ea chiar arăta oarecum ca o pisică.

— Dacă în locul lui Mi-ke… a șoptit profesoara.

— Nu credeţi că motanul acela al profesorului ar merita să moară, doamnă?

Asta-i acum! N-ar fi deloc bine, cel puţin pentru mine! încă nu știam ce e moartea și nu știam cum este când mori, dar, cu câteva zile înainte, fusesem gata să aflu. Fiindu-mi foarte frig, m-am vârât în vasul cu’ cenușă și

tăciuni aprinși. Servitoarea, neștiind că sunt acolo, a pus capacul și aproape că m-am sufocat. Fusese îngrozitor! Shirō mi-a spus că, dacă aș fi rămas acolo, aș fi murit. Dacă ar fi trebuit să mor pentru Mikeko, poate n-ar fi fost chiar atât de neplăcut. Dar dacă trebuie să trec din nou prin chinurile dinainte de moarte, vă spun drept că nu mi-ar conveni să mor pentru nimeni!

— Mi-ke n-ar avea nimic de zis pentru felul cum am înmormântat-o. Am adus preotul să spună rugăciuni și chiar i-am schimbat numele, după datină.

— E adevărat, doamnă. A fost o pisică foarte norocoasă. Singurul lucru de care m-aș plânge este că rugăciunile preotului au fost prea scurte și simple.

— Da, scurte și simple. L-am întrebat pe preotul Gekkei-ţi de ce au fost atât de scurte, și mi-a spus că a recitat părţile cele mai importante și că atât ar fi suficient pentru ca o pisică să ajungă în paradis.

— Adevărat? Dar ticălosul acela de motan…

Am mai spus de câteva ori că nu am nume, dar era impertinent din partea servitoarei să-mi spună ticălos.

— … are atâtea păcate, că nu l-ar mai salva nicio grămadă de rugăciuni.

Nu știu de câte ori a mai folosit servitoarea cuvântul „ticălos”, dar am obosit curând să ascult vorbăria lor nesfârșită. Dându-mă jos de pe pernă, am sărit de pe verandă, mi-am zbârlit cele 88 888 de fire de păr din blană și m-am scuturat. De atunci, n-am mai fost la casa profesoarei de *koto.* Nu știu ce i s-a mai întâmplat, dar din partea mea ar putea să se odihnească acum în mormânt, după ce preotul Gekkei-ţi i-ar fi recitat rugăciuni scurte și simple.

În ultima vreme, n-am mai avut putere să ies prea mult din casă. Lâncezeam. Am devenit un motan leneș, la

fel de leneș ca și stăpânul meu. Am început, chiar, să mă gândesc că oamenii nu greșesc când îl bârfesc pe stăpânul meu, spunând că stă toată ziua în casă din cauza unei suferinţe din dragoste.

Întrucât nu am prins până acum șobolani, servitoarea Osan a spus că ar fi bine să fiu gonit din casă. Dar stăpânul meu a părut să-și dea seama, în sfârșit, că nu sunt un motan obișnuit și mi-a luat apărarea. Am voie, în continuare, să stau în casa lui și să nu fac nimic.

Ţinând seama de acestea, nu voi șovăi să spun că sunt profund recunoscător stăpânului meu. În același timp, îmi exprim respectul pentru intuiţia lui pătrunzătoare. Nu mă mai înfurii când Osan mă tratează cu brutalitate, pentru că știu că o face din inconștienţă. Dacă ar apare un al doilea Hidari Jingoro, celebrul sculptor japonez care lucra cu mâna stângă, și mi-ar ciopli imaginea pe o poartă cu două etaje, probabil că imbecilii inconștienţi pe care îi știu eu bine s-ar simţi rușinaţi de felul în care m-au tratat.

III

Mikeko a murit, iar cu Kuro nu mai am de-a face în niciun fel. La început m-am simţit singur, dar din fericire mi-am făcut noi prieteni printre oameni, așa că nu sunt chiar atât de plictisit. Zilele trecute, cineva i-a scris stăpânului, cerându-i să-i trimită portretul meu. Altcineva a trimis pentru mine prăjituri *kibi dango* de la magazinul Okayama. Când primesc astfel de manifestări de simpatie, încep să uit că sunt motan. În prezent, am relaţii mai mult cu oamenii decât cu pisicile, așa că nu mă mai gândesc ca, împreună cu specia mea, să pornim bătălia decisivă cu specia bipedă a oamenilor. Uneori, mă cred eu însumi om. Nu am nicio intenţie de a dispreţui propria mea specie, dar este natural să găsești

Ti siguranţă și mângâiere la cei mai apropiaţi. Ar fi totuși cât se poate de neplăcut ca, împotriva logicii,

această atitudine să fie considerată oportunism sau trădare. Oricum, cei care aduc altora asemenea acuzaţii sunt ei înșiși cei mai nefericiţi.

Rupând relaţiile cu celelalte pisici, nu mă mai simt atașat nici de Mikeko, nici de Kuro. Cu aceeași trufie pe care o au oamenii, critic și comentez gândurile, vorbele și faptele lor. Nu e nimic neobișnuit în asta. Singurul lucru care mă tulbură încă, deși iau o atitudine extrem de demnă, este că stăpânul meu tot mai crede că nu sunt decât un motan și nimic mai mult. De exemplu, fără să-mi spună măcar o vorbă, a mâncat toate prăjiturile *kibi dango* care-mi fuseseră trimise. M-am simţit profund jignit. Cât despre portretul cerut, încă nu l-a făcut și nu l-a trimis. Puteţi considera acesta un motiv de nemulţumire dar, la urma urmelor, stăpânul meu n-are decât să rămână așa cum e, iar eu așa cum sunt. Nu avem ce face dacă opiniile noastre diferă.

Acum, când mă consider om, mi-ar fi cam greu să mai scriu despre pisici. Mă veţi ierta, deci, dacă va trebui să scriu mai departe despre Meitei și Kangetsu.

Era o duminică frumoasă. Stăpânul a ieșit din camera lui de lucru și a pus lângă mine câteva foi de hârtie, o pensulă și o sticlă de tuș. Apoi s-a întins pe burtă și a început să mormăie ceva. Am bănuit că scotea aceste sunete pregătindu-se să scrie, așa că m-am mulţumit să-l privesc. A luat pensula și a scris cu trăsături largi „Ko-isshu”, numele postum al lui Tennen-koji. Mai întâi am crezut că, în mod excepţional, stăpânul meu avea să creeze ceva de valoare. Apoi m-am întrebat dacă avea de gând să scrie versuri sau vreo odă. Dar, așa cum puteam să mă aștept, stăpânul a. considerat primul rând încheiat și a trecut la următorul: „Mă gândesc să scriu ceva despre Tennen-koji”. Pensula a ajuns la ultima ideogramă și s-a oprit. Stăpânul și-a lăsat capul într-o parte, ca și cum,

procedând așa, ar fi așteptat vreo idee să-i treacă prin cap. Dar se părea că nu i-a venit în minte nimic, deoarece a pus vârful pensulei în gură și a început s-o sugă. Buzele i s-au înnegrit de tuș.

Chiar sub ultima ideogramă scrisă, stăpânul a desenat un cerc. Apoi a pus două puncte care reprezentau ochii, iar în mijlocul cercului a desenat două nări rotunde, sub care a tras linie dreaptă – gura. Asta nu era nici propoziţie, nici vers.

Apoi a părut scârbit de desenul lui, pentru că l-a mânjit cu tuș. A trecut la un alt rând. Stăpânului i se părea că poate să scrie mai ușor începând un rând nou. A scris: „Tennen-koji a fost un om care a studiat infinitul – care a mâncat cartofi copţi – și căruia îi curgea nasul”. Asta a scris-o foarte energic. Era o frază cam stângace. Apoi, fără nicio pauză, a început să citească cu glas tare ce scrisese.

— A-ha! Foarte bine! Dar partea cu nasul care-i curgea – aici merg prea departe, așa că o s-o tai.

Spunând aceasta a tăiat, cu o linie, propoziţia supărătoare.

O linie i-ar fi fost suficientă, dar apoi a mai tras încă una și încă una. De fapt, erau niște paralele destul de corecte. A continuat să tragă linii, fără să-i pese că acoperea pagina. Trăsese opt linii, dar nu-i venise în minte nimic nou. Atunci a lăsat jos pensula și a început să-și răsucească mustăţile. Le-a răsucit cu furie, mai întâi în sus și în jos, apoi în cercuri, ca și cum ar fi încercat să smulgă din ele vreo idee valoroasă. În timp ce-și răsucea mustaţa, a intrat din sufragerie nevastă-sa. S-a așezat chiar în faţa lui.

— Ascultă, a zis ea.

— Ce este?

Vocea stăpânului meu se auzea ca un gong sub apă. Soţia nu păru mulţumită de acest răspuns.

— Ascultă, îţi spun, a repetat ea.

— Ce vrei? a mormăit stăpânul meu, smulgându-și câteva fire de păr din mustaţă.

— Nu ne ajung banii pentru facturile din luna aceasta.

— Nu se poate. Nota doctorului a fost plătită, iar cea de la librărie a fost achitată luna trecută. Ar fi trebuit să ne rămână ceva și pentru luna asta.

Apoi stăpânul a privit la firele de păr smulse, ca și cum ar fi fost ceva nemaivăzut.

— Dar tu nu vrei să mănânci orez. Ceri pâine și dulceaţă.

— Foarte bine – și câte borcane cu dulceaţă am mâncat?

— Luna asta, mi-au trebuit opt borcane.

— Opt? Imposibil! Nu-mi amintesc să fi mâncat atât.

— Nu numai tu. Și. copiilor le place.

— Chiar și așa, dulceaţa nu putea să coste decât cinci-șase yeni, a răspuns stăpânul meu calm, așezând fiecare fir de păr cu grijă pe hârtia de scris.

Cum aveau și puţină piele rămasă pe rădăcini, firele au rămas în picioare, drepte. Faţa stăpânului meu a. căpătat brusc expresia pe care o are când îi vine o idee nouă, apoi s-a mulţumit să sufle asupra firelor de păr. Lipite de hârtie, ele nu s-au împrăștiat. Făcând remarci cât de puternice erau, stăpânul a continuat să sufle.

— Și nu e numai dulceaţa. A trebuit să fac și alte cumpărături, a spus stăpâna, îmbufnată.

— Cred și eu, a răspuns stăpânul meu, smulgând alte câteva fire.

Printre firele negre și roșcate era și unul alb. Cu ochii holbaţi, stăpânul a luat firul alb și, apucându-l cu două degete, l-a ţinut chiar în faţa soţiei sale.

— Groaznic!

Stăpâna s-a dat înapoi și a împins mâna soţului ei.

— Uită-te, un fir de păr alb! a strigat stăpânul meu.

Stăpâna a fugit în sufragerie, râzând. Părea să fi renunţat la orice speranţe de rezolvare a problemelor economice ale gospodăriei. Rămas singur, stăpânul a încercat să scrie mai departe despre Tennen-koji.

Gonindu-și astfel nevasta, și-a mai smuls mulţumit câteva fire, gândindu-se în același timp ce să scrie. Cu cât se concentra mai tare, cu atât îi era mai greu.

— N-are rost să spun că a mâncat cartofi copţi – am să tai și asta.

Așa a și făcut, iar apoi a hotărât:

— Nici Ko-isshu nu este bine, așa că tai și asta.

A tras deasupra linia fără ezitare. Rămăsese numai: „Tennen-koji a fost un om care a studiat infinitul”. Stăpânul s-a gândit că era prea puţin, așa că a hotărât să renunţe la toată fraza și să găsească alta. A luat pensula și a desenat pe hârtie o orhidee. Se ostenea degeaba. Și orhideea arăta îngrozitor. Apoi a întors foaia și a scris pe partea cealaltă: „Născut în nimicnicie, studiind infinitul, el moare în infinit. Nimicnicie și abstracţie, o, Tennen-koji!” Firește, asta nu avea niciun sens.

Tocmai când stăpânul terminase de scris acest rând, a intrat Meitei. Se pare că Meitei consideră casele altora ca fiind ale lui, pentru că a intrat fără să se anunţe. Uneori intră chiar pe ușa din dos. Este un om care nu cunoaşte griji, reţineri, neliniști și impedimente din clipa în care s-a născut.

— Iarăși scrii despre Uriașul Gravitate? a întrebat el, rămânând în picioare.

— Crezi că nu scriu decât despre Uriașul Gravitate? Nu, încerc să compun un epitaf pentru mormântul lui Tennen-koji, a spus stăpânul meu cu emfază.

— Zău? Și Tennen-koji ăsta este vreo rudă a lui

Guzen-doji, dacă-mi permiţi să te întreb? a aruncat Meitei, vorbind alandala ca întotdeauna.

— Ce înseamnă Guzen-doji?

— Nimic. Dar m-am gândit că trebuie să fie vreo legătură între una și alta, a răspuns Meitei.

— Nu-l știu pe Guzen-doji, dar dumneata ai auzit de Tennen-koji.

— Cine poartă un nume ca Tennen-koji, și se mai și recomandă cu el?

— Este vorba de Sorosaki. După ce a absolvit facultatea, a intrat la cursurile post-universitare și a studiat infinitul. A lucrat atât de serios, încât, în cele din urmă, a murit de peritonită. Oricum, Sorosaki a fost prietenul meu.

— Foarte bine că ai prieteni, n-am zis că asta e rău, nu-i așa? Dar cine i-a schimbat numele, din Sorosaki în Tennen-koji?

— Eu i l-am schimbat. Știi, nu este foarte ușor să dai cuiva un nume postum, a răspuns stăpânul meu, vrând parcă să spună că Tennen-koji era un nume elegant și că era mândru că-l găsise.

Meitei a râs.

— Bine, bine, hai să văd ce voiai să-i scrii pe mormânt, și a luat foaia de hârtie. Ce-i asta? „Născut în nimicnicie, studiind infinitul, el moare în infinit. Nimicnicie și abstracţie, o, Tennen-koji!” a citit Meitei cu voce răsunătoare. E foarte bine, se potrivește cu numele.

Stăpânul meu a întrebat, fericit:

— Nu-i așa că e bine?

— De ce nu pui inscripţia pe o piatră și nu o lași în fundul sălii templului, ca să o folosească halterofilii? Ar fi foarte nimerit. Lui Tennen-koji i-ar fi plăcut.

— Chiar așa m-am gândit să fac, a răspuns stăpânul meu, foarte serios; apoi a continuat: Va trebui să mă scuzi

puţin. Mă întorc curând, așa că, între timp, joacă-te cu pisica.

Fără să aștepte răspunsul lui Meitei, a ieșit din cameră. Așa s-a întâmplat că, fără să fiu anunţat dinainte „a trebuit să mă ocup de Meitei. Pentru că nu voiam să fiu distant, am mieunat cât mai ospitalier și i-am sărit în poală. Meitei părea că mă vede pentru prima dată și a spus:

— Ia uite, te-ai îngrășat destul de mult. Ia să vedem.

M-a apucat cu brutalitate de pielea de pe ceafă și m-a ridicat în aer.

— Când unui cotoi îi atârnă labele dindărăt în felul ăsta, înseamnă că nu prinde șobolani. Ce ziceţi, doamnă Kushami? Prinde vreun șobolan motanul?

Parcă nu i-ar fi fost de ajuns să mă privească, trebuia să o mai strige și pe stăpână, care era în camera de alături.

— Da’ de unde! în loc să prindă șobolani, încearcă să mănânce orez *mochi* și dansează, a răspuns stăpâna, reamintindu-mi, când mă așteptam mai puţin, un moment neplăcut.

Atârnat în aer, mă simţeam foarte jenat. Meitei nu mă lăsa jos.

— Așa? Chiar are mutra unei pisici care dansează. Știţi, are o mutră vicleană. Seamănă cu Nekomata, pisica din poveste, a exclamat Meitei, inventând din nou.

Nedumerită, stăpâna a încetat să coasă și, strâmbându-se ca și cum ar fi vrut să spună că Meitei o deranjează, a intrat în cameră.

— Îmi pare rău că aștepta ţi atât de mult. Soţul meu trebuie să se întoarcă dintr-un moment într-altul, s-a scuzat ea, turnându-i ceai lui Meitei.

— Mă întreb unde s-a dus.

— Nu știu. Nu spune nimănui unde merge. Probabil

că s-a dus la doctor.

— Adică la doctorul Amaki? N-o să-i fie ușor doctorului…

— Da, a răspuns stăpâna scurt – alt răspuns nu-i. trecuse prin minte.

Fără să-i dea atenţie, Meitei a continuat:

— Și cum s-a simţit cu stomacul, în ultima vreme?

— Nu știu ce să vă spun. Dacă mănâncă atâta dulceaţă, nu e de mirare că nu se simte prea bine.

Stăpâna îi povestea și lui Meitei despre nemulţumirea pe care o exprimase cu puţin înainte.

— Zău, mănâncă multă dulceaţă? E ca un copil.

— Nu e vorba numai despre dulceaţă. De curând, a început să mănânce ridichi rase, zicând că sunt bune pentru stomac.

— Asta-i bună! a exclamat Meitei.

— Știţi, zilele trecute a scris în ziar că ridichile rase conţin diastază.

— Vasăzică, încearcă să compenseze faptul că mănâncă dulceaţă. Văd că a chibzuit la treaba asta, a chicotit Meitei, amuzat de văicărelile stăpânei.

— Iar alaltăieri a încercat s-o pună pe una din fetiţe să mănânce și ea.

— Dulceaţă?

— Nu, ridichi rase. Credeam că în sfârșit se ocupă puţin de copii, dar de fapt era încă o poznă de-a lui. Acum câteva zile, a luat-o pe cealaltă fetiţă și a urcat-o pe dulap.

— Dar de ce?

Meitei voia totdeauna să știe de ce.

— Încerca să-l facă pe copil să sară jos! Nu are decât trei sau patru ani. Nu e de mirare că n-a sărit!

— N-are minte deloc. Dar este un om foarte bun la suflet.

— Dacă pe lângă toate celelalte ar mai fi și rău, nu

știu cum aș putea suporta toate astea, a oftat stăpâna.

— Nu sunteţi, totuși, prea nemulţumită, devreme ce vă puteţi înţelege cu el zi de zi. Domnul Kushami nu se interesează multă vreme de același lucru. Nu-i pasă nici cum arată. Cred că e un om care trăiește pentru familie, a spus Meitei, făcându-i morală stăpânei – un lucru neobișnuit la el.

— Dar mai este ceva.

— Ce anume? A făcut ceva neobișnuit? Știţi, trebuie să fiţi atentă tot timpul, a spus Meitei în treacăt.

— Nimic nu-l interesează multă vreme, dar ţine să cumpere o mulţime de cărţi, pe care nu le citește. Bine ar fi dacă și-ar putea permite așa ceva, dar le ia pe datorie de la librăria Maruzen. Iar la sfârșitul lunii nu-mi spune nimic. Cărţile se adună și sunt foarte strâmtorată la sfârșitul anului.

— Foarte bine. De fapt, spuneţi-i soţului să cumpere cât poate. Iar când vine omul cu nota de plată, spuneţi-i că o să plătiţi mai târziu și ţineţi-o tot așa. Foarte curând nu o să vă mai deranjeze.

— Dar nu pot amina la nesfârșit, nu-x așa? a spus stăpâna mea, indispusă.

L-Atunci, de ce nu explicaţi domnului Kushami cum staţi cu banii?

— Nu înţelege. Acum câteva zile, a spus că nu semăn deloc a nevastă de cărturar, pentru că nu cunosc valoarea cărţilor. „Există o poveste veche, pe care ar trebui să o știi și să te mai gândești la ea” – așa mi-a spus.

— Așa? Și ce poveste era?

Meitei părea nerăbdător să afle povestea – mai mult din curiozitate decât din simpatie.

— Mi-a spus că a fost odată un împărat al Romei pe care-l chema Tarukin, sau așa ceva, a început stăpâna.

— Tarukin? Sună cam caraghios.

— Ştiţi, eu nu-mi pot aminti prea bine numele europene. În orice caz, era al șaptelea împărat.

— Da? Al șaptelea împărat – Tarukin? Caraghios. Și ce-i cu acest al șaptelea împărat?

— Văd că vă bateţi joc de mine și dumneavoastră. Dacă știţi, spuneţi-mi cum îl cheamă, s-a rugat stăpâna.

— Eu să-mi bat joc? Nu, nu sunt chiar atât de rău. Mă gândeam numai că numele Tarukin e foarte reușit. Staţi puţin. Aţi spus că era al șaptelea împărat. Nu sunt sigur, dar probabil că este vorba despre Tarquinius Superbus. Dar n-are nicio importanţă. Ce-a făcut el?

— Odată, o fată a venit la acest împărat cu nouă cărţi și l-a întrebat dacă vrea să le cumpere.

— Așa, și?

— Împăratul a întrebat cât costau, dar fata a cerut un preţ foarte ridicat. Când împăratul a spus că e prea scump, fata a luat trei din cele nouă cărţi și le-a aruncat în foc.

— Ce rușine!

— Se spune că acele cărţi conţineau profeţii sau, oricum, ceva ce nu se putea găsi decât în ele.

— Nu, zău?

— Împăratul, văzând că au rămas șase cărţi în loc de nouă, a crezut că preţul va fi mai mic. Dar fata i-a spus că vor costa tot atât cât ceruse și pentru nouă. Niciun sen mai puţin! împăratul a fost revoltat – și i-a și spus. Auzind acestea, fata a mai aruncat trei cărţi pe foc. Dar se pare că împăratul avea mare nevoie de cărţi. A întrebat-o pe fată cât vor costa cele trei cărţi rămase. Dar i s-a spus tot preţul cerut la început pentru nouă cărţi. Dacă ar fi stăruit din nou pentru o reducere, cărţile rămase riscau să ajungă în foc, așa că împăratul a cumpărat până la urmă cele trei cărţi cu un preţ foarte ridicat. Soţul meu m-a întrebat, apoi, dacă am înţeles din această poveste valoarea cărţilor. Oricât m-ar fi întrebat, *tot* nu cunosc valoarea cărţilor. Nu

poţi să ceri așa ceva unei femei, a încheiat stăpâna cu o anume demnitate, parcă l-ar fi provocat pe Meitei s-o contrazică.

Meitei era încurcat, așa că a scos o batistă din mâneca chimonoului și a început să se joace cu mine.

— Dar, știţi, doamnă, a izbucnit el ca și cum îi venise o idee bună, tocmai pentru că îşi cumpără cărţi și le adună așa, spun oamenii despre el că este un om învăţat. Acum câteva zile, am citit recenzia unei poezii de domnul Kushami într-o revistă literară.

— Adevărat?

Stăpâna și-a schimbat imediat atitudinea. Faptul că se interesează de tot ce are legătură cu soţul ei arată că ei formează o adevărată familie.

— Și ce spunea?

— Erau numai vreo două rânduri. Scria că versurile domnului Kushami sunt ca norii care trec și apa care curge.

Zâmbind, stăpâna a insistat:

— Asta era tot?

— Mai departe scria: „Apare numai pentru a dispărea din nou; iar dacă ar muri, ar uita pentru totdeauna să mai apară”.

Stăpâna avea o expresie ciudată. L-a întrebat pe Meitei:

— Asta era o laudă la adresa soţului meu?

— Da, aș zice că era un fel de laudă, a răspuns Meitei, apoi a început să mişte din nou batista în faţa mea.

— Înţeleg că îi trebuie cărţi ca să lucreze. Dar trebuie să știţi că este extrem de excentric.

Meitei a înţeles că stăpâna nu era cu totul mulţumită de răspunsul lui și a adăugat:

— Înţeleg ce spuneţi. Este excentric. Dar trebuie să știţi că toţi oamenii învăţaţi sunt excentrici.

Prin răspunsul lui urmărea să calmeze discuţia și, totodată, să spună ceva în favoarea stăpânului meu. Apoi stăpâna a schimbat oarecum subiectul.

— Zilele trecute s-a întors de la școală, dar a spus că trebuie să plece din nou. S-a gândit că era prea complicat să-și schimbe hainele. Ce credeţi că a făcut? S-a așezat pe biroul lui, așa cum venise îmbrăcat, a pus masa pe radiator și a mâncat în poziţia aceasta. Era atât de caraghios, că am rămas cu oala de orez în poală, uitându-mă la el.

— Se pare că inventează mereu câte ceva. Dar asta pentru că așa este domnul Kushami și nu seamănă cu nimeni altcineva. În orice caz, oricum priviţi lucrurile, nu e un om obișnuit.

Meitei îl lăuda, dar fără tragere de inimă.

— Nu știu dacă e obișnuit sau nu, nu sunt decât o femeie, dar se poartă de multe ori într-un fel scandalos.

— Tot e mai bine decât dacă ar fi un om oarecare.

Cu cât îl lăuda mai mult Meitei pe stăpânul meu, cu atât se vedea mai bine că stăpâna are dreptate să se plângă.

— Și, de fapt, ce înţelegeţi printr-un om oarecare?

Din nou stăpâna schimba, întrucâtva, subiectul.

— Ei bine, nu este ușor să vă explic, s-a frământat Meitei.

— Dacă e greu, înseamnă că nu e rău să fii un om oarecare, a răspuns stăpâna, cu logică feminină.

— Nu încerc să evit răspunsul, nici nu vreau să spun că e greu de explicat. Știu ce înseamnă a fi oarecare, dar nu pot găsi cuvintele potrivite, asta e tot.

— Nu cumva numiţi oarecare tot ce nu vă place? Nu-i așa? a întrebat stăpâna fără să se mai controleze.

Meitei era acum obligat să dea o explicaţie.

— Vedeţi, când zicem „oarecare”, este cam așa: un om oarecare, dacă și-ar dori o fată frumoasă – să zicem de

șaisprezece sau optsprezece ani – nu ar face altceva decât să stea într-o cameră, gândindu-se cum să fie fata. Dacă ar fi o zi frumoasă, și-ar cumpăra poate o sticlă de sake și s-ar duce la plimbare pe malul râului Sumida, dar – fiind un om oarecare – n-ar încerca să-și satisfacă dorinţa găsind într-adevăr o fată.

— Mă întreb dacă asemenea oameni există, a mormăit stăpâna, nu din curiozitate, ci doar ca să spună ceva. Sună cam complicat și dificil, a continuat ea.

— Atunci, să luăm un alt exemplu. Să punem capul maiorului Pendennis pe trupul lui Bakin și să le ţinem un an sau doi în aerul Europei.

— Și asta ar da un om oarecare?

Meitei a râs, în loc să răspundă.

— Dar nu este nevoie să vă complicaţi așa de mult. Nu trebuie decât să adunaţi un elev de liceu și un vânzător de prăvălie și să-i împărţiţi la doi. Ceea ce veţi obţine s-ar putea numi un om oarecare.

— Chiar așa? Stăpâna s-a uitat strâmb, nereușind să priceapă toate năzbâtiile acestea.

— Ești tot aici?

Stăpânul meu se întorsese.

— Cum adică „tot aici”? Mi-ai spus să aștept, nu-i așa?

— Exact cum vă spuneam, a oftat stăpâna, privindu-l pe Meitei.

— În timp ce erai plecat, am aflat totul despre dumneata, s-a lăudat Meitei.

— Femeile vorbesc prea mult. Dacă toată lumea ar tace ca pisica aceasta, lucrurile ar merge mult mai bine, a spus stăpânul, mângâindu-mă pe cap.

— Aflu că ai încercat să-ţi hrănești copiii cu ridichi rase:

— Mda, a făcut stăpânul, zâmbind. Copiii sunt

deștepţi. Când am întrebat-o pe fetiţă unde o arde, a scos limba ca să-mi arate. Nu-i așa că e deșteaptă?

— Dumneata nu înţelegi copiii. Te porţi cu ei parcă ai încerca să dresezi un câine. Apropo, e timpul să vină Kangetsu.

— Vine Kangetsu aici? a întrebat stăpânul meu.

— Da, i-am trimis o carte poștală, cerându-i să vină acasă la domnul Kushami, la ora unu.

— Faci totdeauna totul după capul dumitale, nu-i așa? auzi, să-l chemi aici pe Kangetsu! Ce ai de gând?

— Ideea a fost a lui Kangetsu. Mi-a spus ceva despre o conferinţă, la o reuniune știinţifică, și mi-a cerut să-l ascult când repetă; i-am replicat că ar fi bine să-l asculţi

— Și dumneata – pentru asta i-am spus să vină. Cum ai foarte mult timp liber, știam că totul va fi în ordine. Știam că nu ai prea multe obligaţii.

Meitei făcuse toate aranjamentele singur.

— Nu mă pricep la fizică, s-a plâns stăpânul meu.

— A, dar nu este una din poveștile acelea plicticoase cu un tub care se magnetizează. E o conferinţă despre dinamica morţii prin spânzurare. Ţi-ar prinde bine să o asculţi.

— Dumneata ești acela care era să se spânzure. Probabil că o să ţi se pară interesantă. Dar mie…

— Nu mai trebuie să-mi povestești cum ai răcit tocmai pentru că intenţionai să mergi la teatru. Va trebui totuși să asculţi conferinţa aceasta, a întrerupt Meitei, cu nepăsarea lui obișnuită.

— Stăpâna s-a mulţumit să râdă și, privindu-și soţul, a trecut în camera de alături. Stăpânul a continuat să mă mângâie pe cap în tăcere. Dintr-un motiv oarecare, mă mângâia foarte ușor.

După câteva minute, a apărut și Kangetsu. Întrucât

urma să ţină conferinţa în aceeași seară, era foarte bine îmbrăcat. Cămașa și gulerul îi erau proaspăt spălate și călcate, lucru cu totul neobișnuit. Arăta cu douăzeci la sută mai prezentabil decât de obicei.

— Îmi pare rău că am întârziat, a murmurat el cu demnitate.

— Te așteptam de câtăva vreme. Începe-ţi imediat conferinţa. Ce zici? l-a întrebat Meitei pe stăpânul meu.

Incapabil să exprime o opinie hotărâtă, stăpânul s-a mulţumit să mormăie.

Kangetsu nu părea grăbit. A cerut un pahar cu apă.

— Ne ţii o conferinţă după toate regulile. Bravo! în curând o să ne ceri să și aplaudăm, a spus Meitei, care se distra de minune.

Kangetsu a scos textul din buzunar și ne-a spus că era vorba numai despre o ciornă și că ar fi mulţumit să primească observaţii. Apoi a început să citească:

Moartea prin spânzurare, ca pedeapsă capitală este o metodă pe care au folosit-o mai întâi popoarele anglo-saxone. Înainte de asta, moartea prin spânzurare este folosită doar de sinucigași. La vechii evrei, obiceiul era de a-i ucide pe criminali cu pietre. În Vechiul Testament, prin spânzurare se înţelege spânzurarea cadavrului după moarte, pentru a fi sfâșiat de animale și păsări de pradă. Potrivit lui Herodot, evreilor, chiar înainte de fuga din Egipt, nu le plăcea să lase cadavrele spânzurate în timpul nopţii. Egiptenii îi decapitau pe criminali și ţintuiau în cuie cadavrul, fără cap, pe o cruce, lăsându-l noaptea în aer liber. Cât despre persani…

— Ascultă, Kangetsu, te cam îndepărtezi de povestea cu spânzurătoarea, l-a avertizat Meitei.

— Ajung la partea principală a conferinţei, așa că

aveţi răbdare.

Cât despre persani, se pare că ei îi condamnau pe criminali să fie crucificaţi. Nu este clar dacă erau bătuţi în cuie încă vii, sau după ce fuseseră uciși.

— N-avem nevoie de asemenea detalii, a căscat stăpânul meu, tot mai plictisit.

— Am pregătit o oraţie destul de detaliată. Dar dacă vă incomodează…

— Nu o numi oraţie. Spune „conferinţă”. Este un termen mai plăcut. Nu crezi, domnule Kushami? l-a întrerupt Meitei pentru a doua oară.

— N-are nicio importanţă, a spus stăpânul meu, categoric.

— Foarte bine. Voi continua să-mi recit conferinţa.

— Stai puţin. Nu spune că o reciţi. Un conferenţiar ar trebui să se exprime mai elegant, a întrerupt din nou Meitei.

— Dacă „a recita” e vulgar, ce cuvânt să folosesc? a întrebat Kangetsu, cam enervat.

— Știi, nu se poate spune dacă Meitei este serios sau încearcă numai să-și încurce prietenii. Nu-i da atenţie. Continuă-ţi povestea, a spus stăpânul meu, încercând să-l facă pe Kangetsu să termine cât mai repede.

— Iată salcia unduioasă domolind vorbele spuse la mânie, a zis, Meitei, senin ca întotdeauna și Kangetsu a izbucnit în râs.

De fapt, pedeapsa capitală prin spânzurare, potrivit cercetărilor mele, a fost menţionată în cântul al XX-lea al Odiseei. Există acolo cazul lui Telemac, care a spânzurat douăsprezece dintre servitoarele Penelopei. Aș putea citi pasajul în limba greacă, dar aș putea părea pretenţios. Dacă veţi citi rândurile 465 – 473 veţi constata că am dreptate.

— Mai bine nu vorbi grecește; ar da impresia că într-adevăr știi despre ce vorbești. Nu este așa, Kushami?

— Sunt de aceeași părere. Ar suna prea elegant, a răspuns stăpânul meu.

Fusese de acord imediat cu Meitei, lucru care se întâmplă rar. Nici Meitei, nici stăpânul meu nu înţeleg grecește.

— Atunci voi omite această parte și voi trece mai departe.

În ce privește metodele de spânzurare a servitoarelor, se pare că existau două. Mai întâi Telemac, cu sprijinul lui Eumaios și Philoitios, a legat capătul unei frânghii de un stâlp. Apoi a făcut noduri în câteva locuri de-a lungul frânghiei, dar nu le-a strâns. În fiecare nod, a vârât capul câte unei fete. Iar apoi a tras cât mai tare de capătul liber al frânghiei. În acest fel, Telemac a spânzurat un șir de fete cu o singură frânghie.

Meitei l-a întrerupt din nou.

— Seamănă cu felul cum se pun rufele pe frânghie în ţările europene.

— Chiar așa.

Cealaltă metodă era de a lega un capăt al frânghiei de un stâlp, așa cum am menţionat înainte. Celălalt capăt era legat de tavan. De frânghie erau legate câteva alte funii. Capetele acestora erau înnodate într-un laţ, și în *fiecare laţ era vârât capul* unei fete. În momentul execuţiei, scaunele pe care stăteau în picioare fetele erau îndepărtate.

— Cu alte cuvinte, ca niște lampioane atârnând pe o sfoară, într-o vitrină. Cam așa ar arăta, nu?

Meitei nu răbda să tacă multă vreme.

— N-am văzut niciodată lampioane atârnate în felul acesta și n-aș putea să-ţi spun, dar cam așa trebuie să fie. Acum aș vrea să dovedesc că prima metodă nu este practică din punctul de vedere al dinamicii.

— Minunat! a exclamat Meitei, iar stăpânul meu a mormăit aprobator.

Foarte bine. Vasăzică, fetele sunt acum spânzurate la anumită distanţă una de cealaltă. Dar să considerăm că frânghia dintre cele două fete care se găsesc cel mai aproape de podea este orizontală. Asta înseamnă că unghiul frânghiei în raport cu orizontala este α1, α2 până la α6. Greutatea pe care părţile respective de frânghie o suportă poate fi considerată T1, T2 până la T6. Greutatea suportată de partea cea mai de jos a frânghiei poate fi numită T7 = X. Vom nota cu G greutatea fiecărei femei. Înţelegeţi ce vreau să spun?

Meitei și stăpânul meu s-au uitat unul la altul și au spus: „Da, aproximativ”. Au spus „aproximativ” cu atâta spontaneitate, încât precis nu erau înţeleși. Totuși, intonaţiile folosite de ei erau asemănătoare.

Acum, potrivit teoriei echilibrului aplicată la un, poligon, pe care presupun că o cunoaşteţi, am ajuns la 12 ecuaţii. T1 cosα1 = T2 cosα2… (1) T2 cosα2 = T3 cos α3… (2) …

— M-am săturat de ecuaţii, a protestat stăpânul meu.

— Dar ecuaţiile sunt miezul conferinţei mele, a pledat Kangetsu.

— Ce-ar fi să ne oferi miezul, cum îi spui, ceva mai târziu? a sugerat Meitei, destul de amabil.

— Dacă omit partea aceasta, cercetarea mea asupra

dinamicii n-o să mai aibă niciun înţeles.

— Nu trebuie să fii atât de modest. Omite pasajul și continuă-ţi discursul, a insistat nepăsător stăpânul meu.

— Bine, voi continua, deși va fi greu de înţeles dacă omit pasajul.

— Nu-ţi face griji, continuă, a spus Meitei, bătând din palme într-un moment nepotrivit pentru aplauze.

— Foarte bine. Atunci să continuăm cu Anglia.

Găsim cuvântul „galga” în *Beowulf* cu sensul de spânzurătoare, așa că nu încape îndoială că, în acea epocă, criminalii erau spânzuraţi. Potrivit lui Blackstone, dacă un condamnat nu murea, datorită unui defect al laţului, execuţia era repetată. Dar, oricât ar părea de ciudat, în *Piers Plugarul,* autorul insistă că o persoană nu era spânzurată de două ori, dacă prima execuţie nu izbutea.

De fapt, nu știu care dintre cele două teorii este cea adevărată, dar pare probabil că s-a întâmplat în numeroase cazuri ca o persoană să fie spânzurată de mai multe ori. În 1786, de exemplu, un criminal celebru, pe nume Fitzgerald, a fost spânzurat, și când i s-a dat brânci de pe scăunel, frânghia s-a rupt. A doua oară, frânghia era prea lungă și picioarele lui atingeau pământul. La a treia încercare au dat o mână de ajutor câţiva privitori, așa că, în cele din urmă, Fitzgerald a fost încredinţat veșniciei.

— Foarte bine. Este foarte interesant, a spus Meitei, devenind ceva mai entuziast.

— Aproape a scăpat de moarte, nu-i așa?

Stăpânul meu era și el oarecum interesat.

Problema prezintă și un mare interes științific. Știaţi că o persoană spânzurată devine cu aproape trei centimetri mai înaltă? Doctorii au făcut măsurători asupra

condamnaţilor înainte și după execuţie, așa. că nu există nicio îndoială asupra acestui fapt.

— Ce idee bună! Ce zici, Kushami? Dacă ai adăuga trei centimetri înălţimii dumitale, ai semăna și tu a om, a râs Meitei, privindu-l pe stăpânul meu.

Stăpânul meu l-a întrebat pe Kangetsu cu seriozitate dacă cineva poate fi reanimat după ce și-a adăugat cei trei centimetri la înălţime.

— Bineînţeles că nu. Motivul este că șira spinării se întinde, sau, mai precis vorbind, se rupe.

— Dacă așa stau lucrurile, mă abţin, a spus stăpânul meu.

Conferinţa era, de fapt, mult mai lungă. Kangetsu a încercat mai târziu să vorbească de efectele fiziologice ale spânzurării, dar Meitei nu înceta să-l întrerupă, iar stăpânul meu căsca tot timpul, așa încât în cele din urmă Kangetsu s-a oprit și a plecat. Din nefericire, nu pot să vă spun cum s-a desfășurat în seara aceea conferinţa lui Kangetsu, deoarece evenimentul s-a produs într-un loc prea îndepărtat.

În următoarele zile, nu s-a întâmplat nimic important. Dar, într-o după-amiază curând după aceea, Meitei a sosit din nou pe neașteptate. După ce i s-a oferit un loc, a exclamat:

— Aţi auzit de ce i s-a întâmplat lui Tofu Ochi la Takanawa?

Vocea lui avea entuziasmul cu care un altul ar fi anunţat căderea orașului Port Arthur.

— Nu l-am întâlnit în ultima vreme, a răspuns stăpânul meu.

— Deși sunt cam ocupat astăzi, tot am trecut pe aici, ca să povestesc despre Tofu.

— De ce trebuie să exagerezi atâta? Ești un om într-adevăr imposibil!

— N-ai vrut să spui imposibil, ci improbabil, a râs Meitei. Îţi reamintesc că vorbești despre mine.

— Tot aia e! a strigat stăpânul.

Violenţa lui neașteptată m-a făcut să cred că în trupul stăpânului meu intrase, pentru o clipă, sufletul lui Tennen-koji.

— Duminica trecută, Tofu a vizitat templul Sengaku-ţi de la Takanawa. Era atât de frig, încât nici n-ar fi trebuit să facă drumul acesta. Faptul că totuși s-a dus acolo, în plină iarnă, arată că nu prea s-a acomodat la Tokio. Mai are, de multe ori, apucături provinciale.

— Asta îl privește pe Tofu, nu pe dumneata.

— N-are importanţă. Așadar, templul este cartierul general al Asociaţiei pentru păstrarea amintirii celor 47 de ronini[19]. Știai asta, nu-i așa?

— Nu, nu știam.

— Dar ai fost la templul Sengaku-ţi, nu-i așa?

— Niciodată.

— Uimitor! Nu mă miră că îi iei partea lui Tofu. Este nemaipomenit ca un om născut la Tokio să nu cunoască templul Sengaku-ţi.

— Și totuși sunt un bun profesor, a spus stăpânul meu foarte demn.

— Asta n-are importanţă. Revenind la povestea noastră, Tofu a intrat într-o sală de expoziţie din incinta templului şi a văzut doi vizitatori germani. Cei doi i-au vorbit lui Tofu în japoneză. Dar știţi cum este Tofu, el a ţinut să vorbească germana. A spus vreo două cuvinte și a reușit să se facă înţeles.

— Și ce s-a mai întâmplat? a întrebat stăpânul meu,

19 Cei 47 de ronini ilustrează fidelitatea samurailor. Vasali ai nobilului Asano Takumi-no-kami, ei și-au răzbunat, cu prețul vieții, stăpânul.

interesat acum de povestire.

— Nemţii i-au arătat o cutie de medicamente lăcuită, folosită cândva de Gengo Otaka, și l-au întrebat pe Tofu dacă era de vânzare. Răspunsul lui Tofu a fost grozav. El a spus că japonezii fiind un popor virtuos și integru, nu putea fi vorba despre vânzare. Până aici s-a descurcat bine. Dar cum cei doi germani l-au crezut un fel de expert… au continuat să-i pună întrebări.

— Ce fel de întrebări?

— N-ar fi fost nimic neplăcut dacă el ar fi înţeles: toate întrebările. Dar cum vorbeau destul de repede luându-și unul altuia vorba din gură, Tofu nu a mai fost în stare să-i ajute. A înţeles că vorbeau despre uneltele pompierului și asta l-a încurcat de-a binelea.

— Bietul Tofu! a oftat stăpânul meu, compătimindu-l din punctul de vedere al unui profesor de limbi străine.

— Au devenit curioși și alţi oameni, care au început să se adune în jurul lor. Tofu s-a înroșit și s-a zăpăcit. De unde la început era foarte sigur pe el, acum se pierduse cu totul.

— Și ce-a făcut?

— În cele din urmă, Tofu, care nu mai putea să suporte situaţia, a spus *sainara* și a plecat. *Sainara* sună ciudat, așa că l-am întrebat dacă oamenii din orașul lui de baștină spun cumva *sainara* în loc de *sayonara* când îşi iau rămas bun. El mi-a explicat că, deși concetăţenii lui spuneau *sayonara,* el a spus *sainara,* pentru că vorbea cu occidentalii și dorea ca acest cuvânt să sune mai armonios. Admir la Tofu faptul că, chiar și atunci când se află în încurcătură, nu uită de armonie.

— Lasă povestea asta cu *sainara.* Ce s-a întâmplat cu cei doi germani?

— Cei doi au fost atât de surprinși încât au încremenit acolo, mirându-se. Ha, ha, ha! Nu ţi se pare

nostimă povestea?

— Nu văd nimic amuzant. Nu înţeleg de ce era atât de important, încât a trebuit să vii și să-mi povestești. De fapt, ăsta este lucrul cel mai caraghios, a spus stăpânul meu, punându-și ţigara în scrumieră.

Chiar în momentul acela, s-a auzit soneria la ușa din faţă. A urmat un „scuzaţi-mă” rostit de o voce feminină, ascuţită. Meitei și stăpânul meu s-au privit surprinși și au tăcut.

Nu se întâmplă prea des să vină la stăpânul meu vizitatori aparţinând sexului frumos. Am observat că, atunci când posesoarea vocii ascuţite a intrat în cameră, chimonoul de mătase îi mătura podelele, atât era de lung. Purta două haine, una peste alta, și părea să aibă ceva mai mult de patruzeci de ani. Ridicat mult deasupra frunţii, părul îi stătea cam ca un baraj, ceea ce avea efectul de a-i dubla lungimea feţei ochii aveau o înclinaţie asemănătoare cu aceea a pantei dintre Hingo și Yushima, și erau mat înguști decât ai unei balene. Dar nasul era nemaipomenit! Parcă-l furase de la altcineva și-l așezase în mijlocul feţei ei. Era ca un felinar înalt de piatră, proptit în mijlocul unei grădini mici de tot: îi domina complet faţa și părea să nu se simtă la locul lui acolo unde era. În plus, era încovoiat ca un cioc de vultur. Era evident că iniţial crescuse drept, dar apoi, gândindu-se că ar putea ajunge prea departe, devenise mai modest și începuse să se lase în jos. Ajunsese în cele din urmă, atât de aproape de gură, încât era gata să-i gâdile buzele. Rezultatul era că părea să vorbească folosind nasul, nu gura. Pentru a-mi arăta respectul faţă de această minunăţie, o voi numi de aici încolo pe mândra ei purtătoare Hanako, adică „doamna Nas”.

După ceremonialul saluturilor, Hanako a exclamat:

— Ce casă plăcută aveţi!

Ochii ei cercetau toată camera. Stăpânul meu nu a

fost impresionat de acest compliment ipocrit și a continuat să pufăie din ţigară.

— De fapt, spune-mi, acolo a curs apă prin tavan, sau așa se vede fibra lemnului? Oricum, efectul e amuzant, a intervenit Meitei, încercând să-l determine pe stăpânul meu să spună ceva.

— A curs apă, bineînţeles, a răspuns stăpânul.

— Interesant, nu-i așa? a murmurat Meitei, senin.

Hanako era nedumerită găsindu-i pe cei doi atât de morocănoși, așa încât, câtăva vreme, au rămas tăcuţi toţi trei.

— Apropo, intrasem să vă cer un serviciu, a spus Hanako deschizând iar conversaţia.

— Da? a răspuns stăpânul meu.

Hanako a părut nemulţumită de răspunsul acesta rece, dar a continuat:

— Se întâmplă că stau foarte aproape de dumneavoastră. De fapt, locuiesc chiar în casa cea mare din colţ, pe partea de vizavi.

— Casa aceea mare de tip occidental, ca o magazie? V-am observat numele pe placa de pe ușă.

Stăpânul meu trecea des pe lângă casa elegantă a familiei Kaneda, dar construcţia nu-l impresionase cine știe cât.

— Sincer vorbind, ar fi trebuit să vină soţul meu. Dar el este ocupat la firmă, a început ea să vorbească din nou, cu ochii strălucitori, dar stăpânul meu a rămas impasibil.

În primul rând, nu-i plăcea bruscheţea, nepotrivită pentru o doamnă, pe care o avea Hanako vorbind cu cineva pentru prima dată.

— Știţi, soţul meu nu lucrează la o singură societate, ci la mai multe. Este director la toate, după cum cred că știaţi dinainte.

De data asta, se exprima mai direct, ca și cum ar fi

spus că stăpânul meu, aflând cine era ea, ar putea să fie mai politicos.

Stăpânul casei, totuși, nu se arăta amabil decât cu oameni care susţinuseră doctoratul, sau erau profesori universitari. Oricât ar părea de ciudat, manifesta foarte puţin respect pentru oamenii de afaceri. Considera că un profesor de liceu era un personaj mult mai important decât un om de afaceri. În afară de asta, nu avea nicio speranţă de a se bucura vreodată de favoruri din partea vreunui om de afaceri sau milionar. Iar atunci când îşi dă seama că nu poate aștepta nimic din partea cuiva, stăpânul meu devine extrem de indiferent faţă de interesele acelei persoane. Nu se pricepe decât la învăţământ și manifestă o ignoranţă cu totul specială în ce privește cercurile de afaceri. Iar când ajunge în contact cu oameni de afaceri, nu le arată nici cel mai mic respect.

Pe de altă parte, Hanako nu avea nici cea mai vagă idee că pot există oameni atât de anormali. Cunoscuse multă lume și nu i se întâmplase ca cineva să nu-și schimbe atitudinea după ce afla că ea este-soţia lui Kaneda, Crezuse, desigur, că era suficient să-i spună acestui profesor, cu casa lui minusculă și viaţa lui anostă, că locuia vizavi, în casa mare din colţ, pentru ca el să fie puternic impresionat.

— Îl cunoști cumva pe Kaneda? l-a întrebat, nepăsător, stăpânul meu pe Meitei.

— Sigur că da. Domnul Kaneda e un prieten al unchiului meu. Acum câteva zile, a fost la o petrecere acasă la unchiul meu, a răspuns Meitei cu seriozitate.

— Unchiul dumitale? Dar cine este unchiul dumitale?

— Baronul Maâriyama, a răspuns. Meitei și mai serios.

Stăpânul meu se pregătea să spună ceva, dar înainte ca el să deschidă gura, Hanako și-a schimbat repede

poziţia, așezându-se cu faţa ta, Meitei, care Stătea liniștit, în chimonoul lui cafeniu de mătase.

— Vai, dumneavoastră sunteţi – dar, de fapt, ce fel de rudă sunteţi cu baronul Makiyama? Nu știam nimic despre lucrul acesta. Soţul meu îmi spune adesea cât de îndatorat îi este baronului Makiyama. Vorbim adesea despre el, a încheiat Hanako, începând brusc să se exprime mai politicos, ba chiar și înclinându-se puţin.

— Meitei a murmurat doar, chicotind:

— Nu face nimic, nu face nimic…

Stăpânul meu era atât de mirat, încât nu putea decât să se holbeze la ceilalţi doi.

— Mi s-a spus că îşi face multe griji în legătură cu căsătoria fiicei mele.

— A, da?

Meitei părea să-și fi pierdut din siguranţă, pentru că răspunsul lui a sunat destul de slab.

— Sincer vorbind, au venit mulţi să ne ceară mâna ei. Dar cum trebuie să ţinem seama de poziţia noastră, trebuie să avem multă grijă cui o încredinţăm pe fiica noastră.

— Desigur, așa este, a spus Metei cordial și recăpătându-și siguranţa de sine.

— Așa că am venit să vă văd în legătură cu asta, a spus Hanako către stăpânul meu, și vocea ei suna din nou nepoliticoasă. Mi se spune că un bărbat numit Kangetsu Mizushima vă vizitează des. Ce fel de om este?

— De ce mă întrebaţi despre Kangetsu? a replicat stăpânul meu, cam dezgustat.

— Probabil în legătură cu căsătoria fiicei dumneaei.

Cred că dorește să știe ce fel de om este Kangetsu, a intervenit Meitei…

— V-aș fi recunoscătoare dacă aș putea obţine anumite informaţii despre el.

— Adică, dumneavoastră vreţi să vă căsătoriţi fiica cu Kangetsu.

— Cine a spus că o căsătorim? a răspuns prompt

Hanako, tăind elanul stăpânului meu. Cum are mulţi alţi pretendenţi; nu ne-ar deranja dacă el nu ar cere-o în căsătorie…

— În acest caz, nu văd motivul pentru care aţi pune întrebări despre Kangetsu, a răspuns stăpânul meu cam înfierbântat.

— Dar nu e nimic de ascuns, nu-i așa? a ripostat Hanako.

Vorbea pe un ton de parcă era gata să înceapă să se certe. Meitei stătea între cei doi, ţinându-și în mână pipa, cu aerul că arbitrează o luptă.

— A cerut-o Kangetsu în căsătorie pe fiica dumneavoastră? a întrebat direct stăpânul meu.

— Nu, nu tocmai.

— Atunci, a sugerat că îl interesează fiica dumneavoastră?

Stăpânul meu era de părere că într-o discuţie cu femeia asta, cel mai bun lucru era să pui întrebări directe.

— Vedeţi, negocierile nu au ajuns atât de departe. Totuși, domnul Mizushima se arată, desigur, interesat.

Doamna era evident incomodată de aceste atacuri constante.

— Dar există vreun semn după care Kangetsu ar iubi-o pe fiica dumneavoastră? a repetat stăpânul meu, umflându-și pieptul parcă ar provoca-o să riposteze.

— Da, cam așa stau lucrurile, a răspuns doamna Nas.

De data aceasta, tactica stăpânului meu părea să fi eșuat. Meitei, care avea impresia că este un fel de arbitru, a părut interesat de ultima replică a doamnei. Devenind curios, a pus la o parte pipa, s-a aplecat înainte și a spus:

— I-a scris Kangetsu o scrisoare fiicei

dumneavoastră? Asta nu e bine!

Meitei era singurul căruia părea să-i convină situaţia.

— Nu este vorba de o scrisoare, ci ceva mult mai personal. Ştiţi amândoi despre ce e vorba, nu-i aşa? a întrebat Hanako, căreia părea să i se încurce ideile.

— Știi ceva despre asta? l-a întrebat stăpânul meu pe Meitei.

— Eu, nu. Dumneata ar trebui să știi, a răspuns Meitei, căruia nu i se citea nimic pe faţă.

— Ei bine, sunt sigură că ştiţi amândoi, a insistat cu aroganţă Hanako.

— Zău? au spus cei doi bărbaţi.

— Bine, dacă aţi uitat, am să vă explic totul. Anul trecut, a fost un concert acasă la domnul Abe din Mukojima. Domnul Mizushima se afla acolo. Nu vă amintiţi? V-a povestit că i s-a întâmplat ceva pe podul Azumabashi, în timp ce se înapoia acasă în seara aceea. Nu voi repeta povestea pentru că l-aș stingheri pe domnul Mizushima, dar știu că v-a povestit tot ce s-a întâmplat. Ce aveţi de spus acum?

Hanako stătea dreaptă, cu mâinile în poală. Inelul cu diamant de pe deget îi strălucea ameninţător. Nasul imens îşi afirma și mai mult prezenţa și făcea ca nasul stăpânului meu și ăl lui Meitei să pară mai mici.

Meitei și stăpânul meu păreau foarte surprinși. Parcă abia scăpaseră de chinurile gutei. Erau încremeniţi. Când și-au revenit din confuzie, i-a apucat brusc râsul. S-au pornit în același timp și au râs până când le-au dat lacrimile.

Hanako nu obţinuse efectul scontat și acest lucru i s-a părut inadmisibil. I-a privit furioasă pe amândoi.

— Deci fiica dumneavoastră era? Bravo, asta-i bună! Ce zici de asta, domnule Kushami? Crezi că într-adevăr Kangetsu este îndrăgostit de ea? Nu văd de ce am păstra

secretul. De ce să nu-i spunem doamnei Kaneda povestea?

— Sigur că da, a fost tot ce a putut răspunde stfipânul meu.

— Nu are rost să-mi ascundeţi ceva, pentru că am dovezi, a anunţat falnică Hanako.

— Ei bine, cred că nu avem ce face, trebuie să povestim tot ce știm. Domnule Kushami, n-o să realizăm nimic dacă vei continua să râzi în halul ăsta. Și mai ești și stăpânul casei! Secretele sunt ceva uimitor. Oricât încerci să le păstrezi, adevărul iese la iveală, mai curând sau mai târziu. Dar acest secret este nostim, foarte nostim. Iar doamna Kaneda știe totul. Uimitor!

Meitei vorbea aiurea și, în aparenţă, pentru sine.

— Să știţi că mi se întâmplă rareori să nu aflu ceea ce doresc să aflu, a spus Hanako, triumfătoare.

— Dar se pare că știţi de pe-acum totul. Cine v-a povestit, dacă pot să aflu și eu?

— Nevasta omului cu ricșa de pe strada aceasta.

— Omul cu ricșa cu cotoiul negru? a întrebat stăpânul meu, holbându-se.

— Da. Am cheltuit o mulţime de bani ca să aflu date despre domnul Mizushima. De fiecare dată când vine aici, o pun pe nevasta omului cu ricșa să tragă cu urechea și apoi să-mi povestească ce a mai spus el.

— Mergeţi cam departe! a exclamat stăpânul meu.

— Nu încerc să aflu ce faceţi sau ce spuneţi dumneavoastră. Mă interesează numai domnul Mizushima.

— Asta n-are importanţă. Este totuși foarte enervantă atitudinea nevestei omului cu ricșa, a replicat stăpânul meu, înfuriindu-se tot mai tare.

— Dar nu e nimic rău în faptul că vine și stă lângă gardul dumneavoastră. Dacă nu vă place lucrul ăsta, de ce n-aţi vorbit mai încet? Sau, mai bine, puteaţi să vă mutaţi într-o casă mai mare.

Hanako nu se jena câtuși de puţin. A continuat:

— Iar informaţiile mele nu provin numai de la nevasta omului cu ricșa. Am mai aflat multe și de la profesoara de *koto*.

— Adică, despre Kangetsu?

— Nu, nu numai despre el, a răspuns Hanako.

Am crezut că stăpânul meu va fi redus la tăcere, dar el a spus:

— Profesoara aceea îşi închipuie că este extrem, de manieratã și că e singura persoană respectabilă din împrejurimi. Nu este decât o scorpie bătrână îngrozitoare.

— Ba, vă rog să mă iertaţi! E o adevărată doamnă. Nici vorbă să fie o scorpie!

Hanako se exprima cu o vulgaritate care îi trăda lipsa de educaţie. Parcă venise ca să se-ia la bătaie. Meitei era cel dintotdeauna, ascultând conversaţia cu mult interes. Semăna oarecum cu duhul Tekkai, urmărind o luptă de cocoși.

În cele din urmă, stăpânul meu a constatat că nu se putea măsura cu Hanako în materie de impoliteţe și a amuţit. După puţină vreme, însă, a vorbit din nou, ca și cum și-ar fi amintit ceva.

— După cum prezentaţi dumneavoastră lucrurile, Kangetsu este cel care s-a îndrăgostit de fiica dumneavoastră. Ei bine, eu am auzit că lucrurile stau altfel. Nu este așa, Meitei?

Stăpânul avea nevoie de ajutor.

— Da, după cum ni s-a povestit nouă, se pare că fiica dumitale s-a îmbolnăvit și a spus ceva în timp ce delira.

— Nu se poate, a replicat Hanako, pe un ton categoric.

— Dar Kangetsu ne-a spus că a auzit acest lucru chiar, de la nevasta doctorului.

— Nu era decât un truc. Am cerut eu însămi nevestei

doctorului să împrăștie vorba asta, ca să afle ce va urma după aceea.

— Vreţi să spuneţi că soţia doctorului a minţit de bunăvoie?

— Desigur. Dar vă daţi seama că un asemenea serviciu nu ţi se face gratis. I-am făcut unele cadouri.

— Sunteţi, fără îndoială, o femeie foarte hotărâtă. Cred că nu veţi pleca până ce nu veţi afla totul despre Kangetsu, într-un fel sau altul.

Meitei era oarecum revoltat, așa că, lucru rar la el, nu prea era politicos. A continuat, însă, spunând:

— Domnule Kushami, n-avem nimic de pierdut, așa că hai să-i spunem totul. Acum chiar vrem să vă spunem tot ce știm…

Atunci Hanako a început interogatoriul. Deși glasul ei era în general, aspru, pe Meitei l-a întrebat destul de politicos.:

— Înţeleg că domnul Mizushima este licenţiat în ştiinţe. În ce s-a specializat?

— Studiază forţa gravităţii pământului la cursurile, post-universitare, a răspuns cu seriozitate stăpânul meu, dar din nefericire; Hanako nu a înţeles.

— Cum?… a început ea, continuând după o clipă de îndoială: Și credeţi că poate obţine un doctorat studiind acest lucru?

— Vreţi să spuneţi că nu-i veţi acorda mâna fiicei dumneavoastră decât dacă obţine un titlu? a întrebat stăpânul meu, strâmbându-se dispreţuitor.

— Ei da, așa stau lucrurile. Vă daţi seama că există. atâţia absolvenţi de institute, încât realmente nu pot să-mi dau fiica unui simplu licenţiat în ştiinţe.

Hanako a spus asta cu mult tupeu. Stăpânul. meu – a aruncat o privire spre Meitei, iar faţa lui avea o expresie încă și mai morocănoasă.

— De fapt, nu suntem în măsură să vă garantăm faptul că prietenul nostru va primi titlul de doctor. Ce-ar fi să întrebaţi altceva? Meitei nu era nici el prea binevoitor.

— Spuneaţi că studiază pământul. Ce anume studiază?

— Cu câteva zile în urmă a conferenţiat la Casa Oamenilor de Știinţă despre rezultatele studiului său privind dinamica morţii prin spânzurare.

Stăpânul meu vorbea ca și cum subiectul nu ar fi avut nimic straniu.

— Vai, ce îngrozitor! Prin spânzurare! Trebuie să fie un om foarte ciudat. Probabil că nu va deveni niciodată profesor, dacă studiază spânzurarea și lucrul celălalt pe care l-aţi numit.

— N-aș putea să vă spun dacă s-a spânzurat el însuși. Dar nu este imposibil, devreme ce s-a preocupat de dinamica spânzurării.

— Credeţi? a întrebat Hanako, privindu-l de data aceasta pe stăpânul meu, în speranţa că va obţine un indiciu.

De fapt, nu înţelegea termenul de dinamică – și asta o făcea să considere întregul subiect cu suspiciune. Se temea că s-ar compromite întrebând care e sensul cuvântului, așa că nu făcea decât să privească faţa vorbitorului, sperând să găsească vreun indiciu. Faţa stăpânului meu era sumbră.

— Știţi cumva dacă studiază și lucruri mai simple decât acesta?

— Ei bine, acum câteva zile a scris o teză despre „Stabilitatea ghindei și mișcarea corpurilor cerești”.

— Se studiază ghinda, acolo la universitate?

— Eu nu am studiat ghindele, dar, dacă le-a studiat Kangetsu, înseamnă că ele merită să fie studiate, a replicat Meitei calm, dar ceva mai puţin amuzat.

Hanako și-a dat seama că nu se descurcă în conversaţia privind studiile lui Kangetsu, așa că a schimbat subiectul.

— Apropo, am auzit că de Anul Nou a mâncat niște ciuperci și și-a rupt doi dinţi din faţă. E adevărat?

— Da, și știţi, acum acolo unde-i erau dinţii i se lipesc de gingii bucăţi de mâncare, a spus Meitei, simţindu-se deodată mai la îndemână, căci asemenea subiecte îi conveneau.

— Nu mi se pare un om plăcut. De ce nu folosește o scobitoare?

— Am să i-o spun la prima noastră întâlnire, doamnă, a chicotit stăpânul meu.

— Probabil că nu are dinţi prea puternici, dacă și-i rupe în niște ciuperci.

— Eu nu știu cât de puternici sunt. Știi cumva dumneata, Meitei?

— Nu sunt prea puternici, dar Kangetsu arată grozav fără ei. E adevărat că nu și-a pus alţi dinţi, așa că i se lipește și acum orez în locul acela.

— Nu are bani pentru dentist, sau îi place să fie văzut cu doi dinţi din faţă lipsă?

— Fiţi liniștită. Sunt sigur că nu dorește să devină cunoscut ca „Omul fără doi dinţi în faţă”.

Meitei devenea tot mai mult cel pe care-l știam. Hanako a schimbat din nou subiectul.

— Aveţi pe aici ceva scris de el? Dacă aveţi, aș vrea să mă uit și eu.

— A, da, sunt o mulţime de cărţi poștale pe aici.

Stăpânul i-a adus treizeci-patruzeci de cărţi poștale din camera lui.

— A, dar nu trebuie să mă uit la toate. Îmi ajung vreo două.

— Să ne uităm. Am să vă găsesc eu câteva bune, s-a

oferit Meitei și a ales din grămadă o carte poștală ilustrată, oferind-o vizitatoarei. Asta nu vi se pare interesantă?

— Cum, știe și să deseneze? Probabil că este foarte talentat. Să vedem, a zis Hanako luând ilustrata în mână, dar imediat a exclamat: Ia uite, un castor. Dar de ce a desenat tocmai un castor? Nu e rău, totuși. Vreau să spun, seamănă.

— Citiţi și ce scrie, a spus râzând stăpânul meu.

Hanako se descurca destul de greu cu literele, cam ca o servitoare când citește ziarul.

— „De Anul Nou, un castor a mers la o petrecere. În timp ce dansa, el cânta: Vino aici, vino de Anul Nou. Nu vor fi oameni de la munte – suppoko pon-no-pon”. Ce naiba o fi vrând să spună? îşi bate joc de oameni.

Hanako era din nou nemulţumită de toţi și de toate.

— Ce ziceţi de asta? a întrebat Meitei, arătându-i altă ilustrată, care reprezenta un înger într-o rochie de pene cântând din lăută.

— Cred că nasul îngerului este prea mic.

— Asta e mărimea nasului la cei mai mulţi dintre oameni. Dar, vă rog, citiţi ce scrie.

Inscripţia era: „A fost odată, de mult, un astronom, într-o noapte de iarnă, s-a urcat, ca de obicei, în vârful turnului său și a început să cerceteze stelele. Deodată, un înger minunat a apărut pe cer și a început să cânte o muzică divină. Astronomul a fost atât de fermecat de melodia încântătoare, încât a uitat de frig. În dimineaţa zilei următoare, astronomul a fost găsit mort, acoperit cu brumă. Aceasta este o întâmplare adevărată, povestită de un bătrân povestitor”.

— Nici ilustrata aceasta nu are niciun sens. Și mai spune că este licenţiat în ştiinţe! mai bine ar citi, câtăva vreme, revista „Bungei Club”!

Hanako nu părea deloc impresionată de Kangetsii. Ca

să se amuze, Meitei i-a mai arătat o ilustrată.

— Ce ziceţi de asta, doamnă?

Reprezenta o barcă cu pânze și, ca și pe celelalte, erau scrise câteva rânduri: „Mica, prostituată cu care am dormit noaptea trecută avea, șaisprezece ani; ea a plâns în zori, când a văzut un pescăruș în zbor, gândindu-se la tatăl ei, care acum zace pe fundul mării albastre”.

— Vai, dar asta este frumoasă. Este minunată! S-ar putea să aibă totuși talent.

— Chiar așa credeţi?

— Și rândurile acestea s-ar putea pune și pe muzică, pentru a fi cântate la *samisen.*

— Dacă s-ar putea, probabil că e foarte bună. Dar ce spuneţi despre asta? a zis Meitei, arătându-i încă o ilustrată.

— Vă mulţumesc, cred că am văzut destule. Îmi dau seama că nu este un om cu totul lipsit de valoare, a răspuns Hanako, părând să fi ajuns la o concluzie.

Am înţeles că se săturase să pună întrebări despre Kangetsu, pentru că a continuat:

— Mă iertaţi că am apărut așa, pe neașteptate, astăzi, dar aș dori să vă mai cer un serviciu. Adevărul e că aș dori să nu vorbiţi nimănui despre vizita mea.

Era evident că nu dorea să afle Kangetsu că ea fusese la stăpânul meu, care împreună cu Meitei au răspuns deodată:

— Bineînţeles.

Hanako a continuat:

— Am să mă întorc, cu niște cadouri pentru dumneavoastră.

După ce i-a impresionat pe cei doi cu generozitatea ei, a plecat.

Când Meitei și stăpânul meu s-au întors în cameră, după ce o conduseseră, s-au uitat Unul la altul și au

exclamat deodată:

— De necrezut!

Stăpâna nu se mai putea abţine, și o auzeam râzând în camera de alături. Meitei i-a strigat:

— Doamna, a fost aici un bun exemplu de om oarecare. Probabil că veţi înţelege acum ce încercam să vă explic. Nu mai avem nimic de ascuns, așa că puteţi râde cât doriţi.

Stăpânul meu a exprimat opinia generală cu voce scăzută:

— În primul rând, nu mi-a plăcut mutra ei.

Meitei a continuat:

— Și totuși, nasul ei este așezat exact în mijlocul feţei…

— Dar este coroiat.

— Este puţin cocoșat. Ciudat, nu? Un nas cocoșat! a râs Meitei.

— Cu nasul ăla îl ciocănește și pe soţ, a adăugat stăpânul meu, încă indispus.

— Probabil că faţa ei a fost păstrată din secolul XIX pentru a fi trecută în inventarul secolului XX.

Meitei spune mereu asemenea lucruri ciudate.

Tocmai în clipa aceea a intrat în cameră stăpâna și, fiind și ea femeie, i-a avertizat:

— Dacă veţi continua să vorbiţi în felul ăsta, nevastă omului cu ricșa o să se ducă și o să-i povestească totul.

— Dar asta și merită doamna Kaneda.

— N-ar trebui să-i criticaţi faţa. Nimeni nu-și dorește un asemenea nas și, în afară de asta, vorbiţi despre o femeie. Sunteţi prea severi.

O apăra pe Hanako și, în același timp, îşi apăra imperfecţiunea propriilor ei trăsături.

— Cine este sever? Nu e femeie – e o caraghioasă, nu-i așa, Meitei?

— Poate că e o, caraghioasă, dar se descurcă în orice situaţie. Nu ţi-a fost uşor cu ea, recunoşti?

— Dar ce-şi închipuie ea că este un profesor, mai întâi de toate?

— Pentru ea, valorezi tot atât cât omul cu ricşa. Trebuie să ai un doctorat ca să fii respectat de asemenea oameni. Nu credeţi, doamnă? şi Meitei s-a întors din nou spre stăpâna mea.

— Un doctorat? Soţul meu n-ar reuşi aşa ceva oricât ar încerca.

Pe stăpânul meu, nici propria lui soţie nu-l prea menaja.

— Ei, nu ştiu. Poate că aş reuşi cândva. Poate tu nu ştii, dar Isocrate a scris unele dintre cele mai bune lucrări la vârsta de 94 de ani. Sofocle avea aproape o sută de ani atunci când şi-a scris capodoperele. Simonide avea optzeci de ani când a scris cel mai bun dintre poemele sale. Chiar şi eu…

— Aiurea! Cum poţi crede că o să trăieşti atât de mult, cu stomacul pe care-l ai?

Stăpâna părea să fi planificat cât o să trăiască soţul ei.

— Păi, du-te şi întreabă-l pe doctorul Amaki. Ce femeie! Să-şi bată joc de mine! Şi ştii de ce? Pentru că mă ţii în haina asta şifonată de bumbac şi în lucrurile astea cârpite. Foarte bine, de mâine am să mă îmbrac la fel de elegant ca şi Meitei. Hai, scoate-mi hainele cele bune.

— De unde să le scot? Nici nu ai asemenea haine. Şi, de altfel, doamna Kaneda a fost atât de politicoasă cu Meitei pentru că el a amintit de unchiul lui. Asta era motivul, nu hainele.

Stăpâna a oferit o explicaţie strategică, scăpând astfel de orice răspundere. Stăpânul meu a părut să-şi amintească brusc ceva şi l-a întrebat pe Meitei:

— Ai vorbit astăzi despre un unchi, dar aud despre el pentru prima dată. Ai într-adevăr un asemenea unchi?

Meitei a răspuns cu entuziasm, parcă ar fi așteptat tocmai această întrebare:

— Da, dar este un încuiat, o rămășiţă a secolului al XIX-lea.

Vorbind, îşi studia cu atenţie ascultătorii.

— Mereu spui cuvinte mari! Unde trăiește unchiul ăsta?

— La Shizuoka. Își poartă încă părul înnodat pe creștet – foarte incomod – și când i-am spus că ar trebui să poarte pălărie, s-a mulţumit să-mi răspundă că nu va purta niciodată așa ceva. S-a lăudat că nu e încă atât de bătrân încât să simtă frigul. Eu îi spun să stea în pat când este frig, dar el insistă că-i ajung din belșug patru ore de somn. După părerea lui, cine doarme mai mult de patru ore este un excentric. Dimineaţa se trezește atât de devreme, încât afară este încă întuneric. Desigur, nu e nimic ciudat ca un om să nu poată dormi prea mult la vârsta de 67 de ani, dar bătrânul crede că și-a format acest obicei numai datorită marii lui stăpâniri de sine. Iar când iese din casă, are totdeauna la el un evantai de fier.

— Ce să facă cu el?

— Nu știu. Probabil că-l folosește ca baston. Apropo, mi s-a întâmplat ceva amuzant zilele trecute.

Acum, Meitei se adresa stăpânei.

— Da? a răspuns automat stăpâna, neatentă.

— În primăvara trecută, unchiul mi-a scris pe neașteptate, oerându-mi să-i trimit o redingotă și un melon. Am fost mirat, dar i-am scris o scrisoare, întrebându-l când are de gând să le poarte. Se pare că avea nevoie de haine imediat, pentru că urma să meargă la o petrecere la Shizuoka. Dar era ceva ciudat în cererea lui. Îmi ceruse să-i cumpăr o redingotă și un melon de mărime

mijlocie la magazinul universal Daimaru.

— Au început să vândă îmbrăcăminte la Daimaru?

— Probabil că a vrut să spună magazinul Shirokiya.

— Și cum aţi reușit să le comandaţi fără să cunoaşteţi mărimea ce i se potrivește unchiului? Cred că nu v-a fost ușor.

— Așa este unchiul meu.

— Și ce aţi făcut?

— Am comandat lucrurile care mi s-au părut potrivite și i le-am trimis.

— Și i s-au potrivit?

— Mai mult sau mai puţin. După o vreme, am dat peste un articol, în ziarul din orașul meu natal, în care se scria că bătrânul domn Makiyama îşi făcuse o apariţie spectaculoasă la petrecere – în redingotă și cu obișnuitul său evantai de fier.

— Se pare că nu se desparte niciodată de evantaiul de fier.

— Când va muri, o să i-l punem în coșciug.

— Bine că i s-au potrivit redingotă și melonul…”

— Dar nu s-au potrivit! Și eu credeam că totul a mers bine. Dar, după câteva zile, am primit de la el un mie pachet. Am crezut că este-un cadou, dar nu conţinea decât melonul. Unchiul îmi scria că pălăria îi era cam mare și ar fi dorit să o duc la magazin casă i-o strâmteze. Adăuga că îmi va trimite cheltuielile necesare prin mandat.

Stăpânul meu a simţit o anumită satisfacţie constatând că mai existau și alţii la fel de neglijenţi ca el asupra acestor detalii. El a murmurat:

— Și ce a urmat?

— Ce puteam să fac? Am purtat eu însumi pălăria.

— Oh, e asta de pe capul dumitale? s-a strâmbat stăpânul meu.

— Este baron, nu-i așa? a întrebat stăpâna, cu

oarecare îndoială.

— Cine să fie baron?

— Unchiul dumitale. Cel eu evantaiul de fier.

— A, nu. Este numai expert în clasici chinezi. În tinereţe, a studiat confucianismul la un templu închinat lui Confucius, la Hongo Yushima, și a rămas cu totul cufundat în studiile sale. Acesta este și motivul pentru care continuă cu sfinţenie să-și poarte părul înnodat pe creștet, într-o epocă modernă a electricităţii. N-ai ce să-i faci, a spus Meitei, lovindu-se insistent peste bărbie cu mina.

— Dar i-ai spus doamnei Kaneda că el ar fi baronul Makiyama.

— V-am auzit spunând asta din camera de alături, a insistat stăpâna, de acord cu soţul ei asupra acestui subiect.

— Așa am zis? Asta-i bună! a râs Meitei. Dacă aș avea un unchi baron, aș fi șef pe undeva, la ora asta.

Mărturisea că minţise, fără să arate câtuși de puţin stânjenit.

— Este uluitor cu cât calm puteţi minţi! Aș putea să zic că vă pricepeţi, a exclamat stăpâna, uimită.

— De, nu știu ce să vă spun. Doamna Kaneda este mult mai pricepută.

— Nu trebuie să vă temeţi că v-ar întrece.

— Știţi, doamnă, minciunile mele sunt nevinovate, dar ale doamnei Kaneda au și spini; sunt minciuni care ascund capcane. Ele fac rău. Sunt rezultatul vicleniei. Dacă ar fi vreodată confundate cu glumele, zeul umorului ar plânge;

Stăpânul meu a coborât ochii și a mormăit:

— Mă întreb dacă-i așa.

Stăpâna a râs și a zis că toate minciunile sunt la fel.

Până atunci, nu traversasem niciodată strada. Încă

nu văzusem locuinţa familiei Kaneda, care era la colţul străzii. De fapt, era prima oară când auzeam de ea. În casa stăpânului meu nu se vorbise niciodată despre vrem om de afaceri, astfel încât eu, care mă hrăneam cu ceea ce se găsea în casă, nu numai că priveam fără interes astfel de oameni, dar chiar cu indiferenţă. Întâmplarea a vrut însă ca Hanako să intre la noi și, fără voie – ascultasem conversaţia.

Când am încercat să-mi imaginez frumuseţea fetei și bogăţia și influenţa familiei, chiar și ca pisică nu puteam rămâne întins mulţumit pe verandă. În afară de asta; îl compătimeam pe Kangetsu. În tot acest timp, familia Kaneda mituise pe soţia doctorului, pe soţia omului cu ricșa și pe profesoara de *koto* pentru a afla diverse lucruri despre el, ca de pildă amănuntul cu cei doi dinţi rupţi din faţă. Pe de altă parte, Kangetsu îşi vedea de treabă – zâmbind și trăgându-se de cordonul hainei *haori.* Chiar dacă urma probabil să devină în curând doctor în științe, el era totuși cam sărac cu duhul. Și chiar dacă ar fi obţinut titlul, stăpânul meu ar fi rămas indiferent. Cât despre Meitei, pe el nu-l preocupau banii, dar era atât de nepăsător încât nu l-ar fi ajutat prea mult pe Kangetsu. Așadar, vai de persoana care conferenţiase asupra dinamicii spânzurării! N-ar fi fost elegant să nu depun eforturi pentru a-mi face drum spre fortăreaţa inamicului ca să obţin unele informaţii. Nu sunt decât un motan, dar sunt un motan care trăiește în aceeași casă cu un intelectual, un om care poate trânti pe masă o carte de Epictet după ce a citit-o. Fiind vorba de o femeie cu un nas atât de mare, puţini s-ar fi gândit s-o viziteze pe doamna Kaneda.

Am avut totdeauna un anume spirit de aventură, ascuns în vârful cozii. Nu vreau să spun că mă simţeam câtuși de puţin îndatorat faţă de Kangetsu și nici că vizita

mea avea să fie o acţiune pripită, destinată să-l salveze. În mare, urma să fie o acţiune lăudabilă, dovedind că Dumnezeu privește cu bunăvoinţă imparţialitatea și moderaţia. Nu e frumos ca oamenii, fără să aibă permisiunea, să umble și să povestească altora despre incidentul de pe podul Azuma-bashi, sau să spioneze la gardul unei case și apoi să împrăștie informaţiile astfel obţinute. Asemenea persoane ar trebui să se gândească mai bine cum folosesc talentele altminteri utile ale naţiunii, atunci când recurg la oameni cu ricșa, servitori, apași, studenţi lipsiţi de scrupule, moașe, vampiri și masori, pentru a-și atinge scopurile. Pisicile nu ar face o asemenea risipă de resurse.

Din fericire, vremea era frumoasă; poleiul care se topea avea să mă incomodeze, dar, fiind vorba de o cauză atât de dreapta, am mers înainte, cu riscul vieţii. Udându-mi picioarele și lăsând urmele, ca floarea de prun, ale labelor mele pe prag, îi dădeam bătaie de cap servitoarei Osan, dar nu-mi păsa.

Fără să mai aștept, am hotărât să acţionez imediat și am pornit spre bucătărie. O voce lăuntrică mi-a spus, însă, să aștept. Știu că sunt perfect ca motan. În același timp, îmi dau seama că sunt mai dezvoltat din punct de vedere intelectual decât un elev în al treilea an de liceu. Din nefericire, însă, am laringele construit ca la toate pisicile și nu pot vorbi limba oamenilor.

Chiar dacă aș fi reușit să mă strecor în casa Kaneda și să urmăresc întreaga situaţie cu ochii mei, nu aș fi reușit să i-o spun lui Kangetsu. N-aș fi reușit nici măcar să o povestesc lui Meitei sau stăpânului meu. Era o prostie să-mi închipui că pot fi de vreun folos. Am rămas lângă ușă, gândindu-mă chiar să mă las păgubaș.

Dar este foarte greu să renunţi la o acţiune odată. hotărâtă, așa cum este greu să aștepţi să stea ploaia de

vară, privind cum trec norii negri. Există fapte de la care nu poţi da înapoi. Lucrurile ar fi fost diferite dacă aș fi acţionat pentru o cauză nedreaptă, dar dorinţa de a servi dreptatea și umanitatea este puternică la pisici – și admirată de oameni. N-aș fi putut, ca alte pisici, să-mi irosesc energia umblând fără rost, încolo și-ncoaoe.

Nu puteam să vorbesc limba oamenilor și nici să-mi transmit impresiile lui Kangetsu, lui Meitei sau stăpânului meu, dar, fiind motan, sunt talentat în arta de a mă furișa. Îmi plăcea gândul că am posibilitatea de a face un lucru de care alţii nu sunt capabili. Că voi fi singurul care va ști adevărata poveste a familiei Kaneda – iată un lucru și mai plăcut. Chiar dacă nu aveam să povestesc celorlalţi, era plăcut să știu că alţii vor ști că eu știu totul. Extrem de nerăbdător, nu mai puteam să-mi amân aventura.

Traversând strada, am dat de o casă în stil european – la colţul străzii, dominând intersecţia, întocmai așa cum auzisem. Gândindu-mă că stăpânul acestei case trebuie să fie la fel de arogant ca și construcţia casei, am intrat pe poartă și am privit clădirea. Avea un aer apăsător și cele două etaje păreau lipsite de orice sens. Oare asta numea Meitei a fi „oarecare”?

Am trecut prin tufișuri, spre ușa din dos. Grădina din spatele casei era uimitor de mare, cam de zece ori cât aceea a domnului Kushami, stăpânul meu. Era bine îngrijită și tot atât de frumoasă ca și grădina contelui Okuma, pe care o descria în amănunte, zilele trecute, ziarul „Nihon”. Gândindu-mă că trebuia să fie pe aproape și o bucătărie la fel de impresionantă, am intrat și ani ajuns pe o dușumea lăcuită. Era acolo nevasta omului cu ricșa, flecărind cu soţul ei și cu fata de la bucătărie.

Poziţia părându-mi primejdioasă, m-am dat după un vas cu apă și m-am ascuns. Bucătăreasa spunea:

— Profesorul ăla! Mi se pare cu neputinţă să nu știe

măcar numele stăpânului meu!

— Ar trebui să fie schilod, fără ochi și urechi.

Era vocea omului cu ricșa.

— Să știi că profesorul acesta e un scrântit, care nu cunoaşte nimic, în afară de cărţile lui. Dacă ar afla câte ceva despre domnul Kaneda, s-ar cam speria. Dar el nu cunoaşte nici măcar vârsta propriilor lui copii, a spus nevasta omului cu ricșa.

— Așa? Nu se teme de Kaneda? Profesorul este un dobitoc și un încurcă-lume. Ce-ar fi să mergem și să-l speriem zdravăn?

— Bună idee! Știţi ce spunea despre nasul doamnei? Cică e prea mare și ba nu-i place deloc faţa ei. A spus în mai multe rânduri obrăznicii despre ea! El, care are o faţă de viezure făcut din argilă. Te apucă sila, gândindu-te că se crede om.

— Nu e vorba numai de faţa lui. Nu l-aţi văzut niciodată mergând la baia publică cu prosopul pe mână și cu mutra aceea arogantă? Crede că nimeni nu e mai important ca el…

Nici bucătăreasa nu vorbea bine despre stăpânul meu.

— Ce-ar fi să mergem toţi la gardul lui și să strigăm la el?

— Poate-l mai punem la locul lui.

— Dar n-ar avea haz dacă ne-ar vedea. Stăpâna spunea – cu câtăva vreme în urmă, că trebuie să-l tulburăm atunci când studiază, pentru că asta îl scoate din sărite cel mai mult.

— Așa e cel mai bine, a spus nevasta omului cu ricșia, pe un ton care arăta că era dispusă să facă mai mult decât partea ei de scandal.

După ce aflasem că oamenii ăștia voiau să meargă la domnul Kushami să-și bată joc de el, m-am strecurat pe

lângă ei și am intrat în casă.

Noi, pisicile, avem picioare, dar le folosim ca și cum am pluti. Nu facem niciodată zgomot din neatenţie. E ca și. cum am călca pe aer, ca și cum am păși pe nori, ca și cum am bate clopote sub apă sau am cânta din harpă într-o peșteră. Este ca mulţumirea pe care o ai după ce bei apă în liniște, recunoscându-i răceala sau căldura fără să poţi defini plăcerea. Umblând așa, este ca și cum nici nu ar exista case „oarecare” în stil european, bucătării, neveste ale omului du ricșa, servitori, bucătărese, fiice, doamne Hanako, familii Kaneda. Pot să mă duc unde vreau și să ascult orice discuţie; pot să scot limba, să dau din coadă, să-mi zbârlesc mustăţile și să plec acasă. În această privinţă… sunt pisica numărul unu din Japonia. M-am întrebat de multe ori-dacă nu cumva sunt din neamul legendarei Nekomata. Se spune că pe fruntea broaștei din legendă strălucește o perlă, dar în coada mea este uneori atâta vrăjitorie, încât simt adesea că aș. putea să fac farmece nu numai lui Dumnezeu, lui Buddha, iubirii și morţii, dar și tuturor oamenilor din lume.

Să traversez veranda locuinţei Kaneda a fost pentru mine mai ușor decât le este uriașilor din poveste, care păzesc intrarea templului, să pășească pe o pojghiţă de mâzgă. Sunt uneori foarte impresionat de puterile de care dispun. Cred că ele se datorează și faptului că am multă grijă de coada mea magică. Uneori mă închin, respectuos Zeului Cozilor și mă rog să am viaţă lungă. Ritualul nu este simplu. Trebuie să mă înclin de trei ori privindu-mi coada; dar, întorcându-mă, coada urmează de obicei, restul corpului – în direcţia opusă. Eu întorc capul ca să ajung din urmă coada, dar și ea îşi continuă mișcarea, păstrând aceeași distanţă. Fiind scurtă și vioaie, mi-e greu să mă ţin după ea. După ce o urmăresc, învârtindu-mă așa cam de șapte ori și jumătate, de obicei obosesc și renunţ…

După o asemenea. Încercare în locuinţa Kaneda, am cam ameţit și m-am rătăcit. Mergeam la întâmplare, fără să-mi pese încotro mă îndrept. Deodată, am auzit vocea lui Hanako dindărătul unei uși glisante. Mi-am dat seama că mă aflam într-un punct favorabil, așa că ara ciulit urechile și mi-am oprit respiraţia.

— Nu crezi că este obraznic, pentru un profesor? spunea ea, cu vocea ei ascuţită.

— Sigur că da. Ar trebui să-l punem la locul-lui. La școala aceea sunt câţiva elevi din orașul meu natal.

— Adevărat?

— Da – Pinsuke Tsuki și Kishago Fukuchi. O să-i pun să-i facă zile fripte.

Nu știu de unde era originar Kaneda, dar am observat ce nume caraghioase aveau oamenii pe care i-a numit.

Domnul Kaneda a continuat:

— Spuneai că este profesor de engleză?

— Da. Nevasta omului cu ricșa spune că predă după un manual englezesc.

— Trebuie să fie un profesor foarte prost.

Am fost impresionat de felul cum a spus asta.

— Acum câteva zile, m-am întâlnit cu Binsuke și mi-a spus că la el la școală este un profesor caraghios care a spus în faţa elevilor, cu toată seriozitatea, „ceai necivilizat” în loc de „ceai sălbatic”. Acum râd de el chiar și ceilalţi profesori. Pinsuke a spus că este imposibil să înveţi engleza de la un asemenea profesor. Cu siguranţă că e vorba de Kushami.

— Fără nicio îndoială. După mutră, este exact atât de tâmpit cum spui. Și ce mustăţi are!

— Este scandalos!

Ei bine, dacă este un scandal să porţi mustăţi, noi pisicile suntem, toate, scandaloase.

— Dar individul care-și spune Meitei! Ce aiurit poate să fie! A avut îndrăzneala să-mi spună că unchiul lui este baronul Makiyama. Sinceră să fiu, nu pot să cred că un om care arată la el poate fi nepotul unui baron.

— Nici nu trebuia să crezi un om pe care nu-l cunoșteai.

— E ușor să vorbești, acum. Dar a fost o adevărată impertinenţă să vorbească așa cum a vorbit el, a pufnit Hanako, căreia toată întâmplarea nud ieșea din minte.

Amuzant, în această discuţie, era faptul că nu se spusese nici măcar un cuvânt despre Kangetsu. Desigur, era posibil ca ei să fi vorbit despre el înainte de a mă fi apropiat, sau poate stabiliseră că nu merită să fie pretendent la mâna fiicei lor și nici nu se mai gândeau la el.

Ghemuindu-mă cât puteam, am ascultat câtăva vreme, până când, deodată, am auzit o sonerie în salonul din partea cealaltă a casei. Ca să nu-mi scape nimic, am pornit într-acolo.

În această parte a casei auzeam o fată, singură, vorbind cu glas tare. Avea o voce la fel cu a lui Hanako și am înţeles că trebuie să fie fiica stăpânilor, fata pe care Kangetsu încercase s-o salveze de la înec. Din păcate, din cauza ușilor glisante de hârtie, nu am avut onoarea să-i văd chipul minunat. Prin urmare, nu voi menţiona aici că are un nas mare drept în mijlocul feţei, deși, numai după felul cum i se auzea răsuflarea, puteam să-mi dau seama că avea un nas care nu putea trece neobservat. Faptul că nu mai auzeam pe nimeni vorbind era semn că vorbea într-unul din obiectele acelea care se numesc telefoane.

— Cabaretul Yamato? Da? Ascultaţi, vreau să vin la dumneavoastră mâine, așa că rezervaţi-mi loja a treia, balconul unu. Bine? Aţi înţeles? Nu? Ce prostie! Rezervaţi loja a treia, balconul unu. Ce, nu puteţi? Dar bineînţeles că

puteţi! Credeţi că glumesc? Și de ce să glumesc despre așa ceva? Cine e la telefon? Chokichi? Ei bine, Clipkichi, ara impresia că nu înţelegi nimic. Dă-mi-o repede pe patroană la telefon. Ce, ce-ai spus? Ce nerușinare! Știi cine sunt eu? Sunt domnișoara Kaneda. Aha, spui că mă cunoști foarte bine. Ce-ai spus? îmi mulţumești că sunt un client bun? Nu trebuie să-mi mulţumești, rezervă-mi loja pentru mâine. Ce, iar râzi? As, ta-i culmea! Ce? Nu-ţi bate joc de mine, că închid. Vorbește! Spune ceva!

Se părea că Chokichi închisese, pentru că nu a mai urmat niciun răspuns. Fata era în culmea nervozităţii și bătea cu pumnii în telefon. Un câine din cameră a început să latre și m-am gândit că va trebui să fiu atent. Am sărit jos de pe verandă și m-am pitit pe lângă peretele casei.

Chiar atunci am auzit pași și zgomotul ușilor glisante care se deschideau.

— Domnișoară, vă cheamă mama și tatăl dumneavoastră.

Era glasul servitoarei.

— Și ce-mi pasă? a strigat fata, furioasă.

— Mi-au spus să vă chem.

— Ţi-am spus că nu-mi pasă.

— Este vorba despre Kangetsu Mizushima, a insistat servitoarea, încercând cu tact să o calmeze.

— Nu mă interesează dacă e Kangetsu sau Suigetsu. Nu-mi place. Are o faţă ca un dovleac!

O repezea pe servitoare pentru a treia oară, deși accesul de furie îl viza pe bietul Kangetsu, care nici măcar nu era de faţă.

— Ia spune, când ţi-ai aranjat părul?

Fata a înghiţit în sec și a răspuns:

— Astăzi, domnișoară.

A fost un răspuns foarte scurt.

— Ai devenit grozav de elegantă pentru o servitoare,

și porţi și un guler nou.

Cel de-al patrulea reproș al fetei avea altă direcţie.

— Este gulerul pe care mi l-aţi dat cu câtăva vreme în urmă. E atât de frumos, încât n-am vrut să-l port și l-am ţinut în dulapul meu. Dar celălalt, guler s-a învechit atât de tace, încât a trebuit să-l scot pe cel nou.

— Când ţi-am dat gulerul ăsta?

— L-aţi cumpărat în ianuarie, când aţi mers la magazinul Shirokiya. Este acela verde deschis, cu un desen cu șiruri de luptători *sumo.* Aţi spus că nu vi se potrivește.

— Văd că ţi se potrivește ţie, și te invidiez.

— Vă mulţumesc.

— N-am spus-o ca să-mi mulţumești. Am spus că te invidiez.

— Da, domnișoară.

— De ce mi l-ai luat fără să-ţi dau voie?

— Dar…

— Dacă-ţi vine bine ţie, nu văd de ce nu mi-ar sta bine mie, nu-i așa?

— Cred că v-ar sta foarte bine dumneavoastră.

— Atunci, de ce stai acolo și taci când știi foarte bine că vreau să mi-l dai înapoi? Asta faci, stai acolo și-l porţi. Nesimţito!

Cuvintele de ocară nu mai încetau. Eram curios să știu cum o să se termine, dar, chiar atunci, am auzit din altă cameră un glas strigând: „Tomiko, Tomiko!” Era stăpânul casei, Kaneda însuși, chemându-și fiica.

Nu-i rămânea decât să plece din camera cu telefonul. O urma un căţeluș ceva mai mare decât mine. Ochii și botul îi erau îngrămădiţi în mijlocul feţei lui urâte.

În ce mă privește, umblând ușor ca de obicei, cu pași de pisică, mi-am făcut drum spre poarta din dos, am ieșit în stradă și m-am întors repede la casa stăpânului meu.

Expediţia dăduse rezultate bune.

Întoarcerea acasă semăna cu coborârea de pe vârful însorit al unui munte, pentru că locul vizitat fusese foarte frumos. Acum, contrastul era atât de mare, încât aveam impresia că intru într-o peșteră întunecată. În timpul explorării făcute, mă preocupase un singur subiect, așa că nu privisem cu atenţie ornamentele camerelor, ferestrele și ușile glisante; totuși, întorcându-mă acasă, mi-am dat seama în ce loc umil trăiam. Mi-am dat seama că invidiam întrucâtva lucrările pe care le numesc ei „oarecare”. Poate, totuși, un om de afaceri este o persoană mai importantă decât un profesor. Nu știam ce să cred, așa că mi-am consultat coada, așa cum procedez în asemenea cazuri. Vârful cozii mi-a răspuns că așa era.

Intrând în casă, am fost mirat găsindu-l pe Med tei tot acolo. Pe grătarul cu cărbuni erau atâtea mucuri de ţigări, încât arăta ca un stup. Meitei stătea picior peste picior și vorbea tare. Era acolo și Kangetsu, care nu știu când sosise. Stăpânul, meu. stat ea rezemat pe spate, cu mâinile aduse sub cap, privind concentrat la ţavanul pătat de umezeală.

— Kangetsu, ne-ai vorbit odată despre o doamnă care-ţi pronunţa numele în timpul delirului. Nu ne-ai spus cum o chema, dar nu, crezi că a venit vremea să ne spui cine este? îl tachina Meitei.

— Dacă ar fi ceva care m-ar privi numai pe mine, v-aș spune. Dar știţi, ar putea-o deranja pe fată.

— Atunci, n-ai să ne spui?

— În plus, am promis soţiei unui doctor că n-am să spun.

— Așadar, nu vei spune nimănui numele ei?

— Nu, a spus Kangetsu apăsat, răsucindu-și ca de obicei cordonul hainei *haori;* cordonul purpuriu se

decolorase în așa hal, încât ar fi fost imposibil să găsești în vreo prăvălie o culoare asemănătoare.

— Cordonul hainei dumitale pare o relicvă a epocii Tempo[20], a spus stăpânul meu, vorbind din poziţia în care-l găsisem.

Deocamdată nu-l preocupa cazul Kaneda.

— Ar arăta bine pe o uniformă de paradă, cu brandenburguri. Se spune că atunci când Oda Nobunaga s-a căsătorit, el și-a purtat părul legat în formă de linguriţă de ceai, pentru că fusese obligat să adopte numele de familie al nevestei lui. Probabil că a folosit șnurul ăsta, a vorbit Meitei aiurea, dând ca de obicei explicaţii prea lungi.

— Adevărul este că bunicul meu l-a purtat pe vremea când șogunul a învins clanul Choshu, a răspuns cu seriozitate Kangetsu.

— Nu crezi că ar fi timpul să-l donezi unui muzeu? Când te gândești că Mizushima Kanigetsu, licenţiat în ştiinţe și conferenţiar asupra dinamicii spânzurării, purtând un astfel de cordon arată ca un samurai fără stăpân!

— Aș putea să-mi cumpăr alt cordon, numai că unele persoane spun că acesta mi se potrivește.

— Ca, de exemplu, cine? a întrebat stăpânul meu cu voce tare, răsucindu-se.

— Nu cunoaşteţi persoana.

— Asta n-are importanţă. Cine este?

— Ei bine, o anumită fată.

— Ha-ha! Pari grozav de afemeiat. Îmi dai voie să ghicesc? Trebuie să fie fata care te-a chemat din fundul râului Sumida. De ce nu te îmbraci în haina *haori* și nu te duci să mai încerci o dată să te îneci? a zis Meitei pe neașteptate.

---

20 Anii 1830-1843.

— Ha-ha! Dar acum nu mă cheamă din fundul râului. Este la nord-vest faţă de punctul acesta, într-o lume atât de pură…

— Nu chiar atât de pură cum îţi închipui – nu uita nasul acela înspăimântător!

— Ce vreţi să spuneţi? a întrebat Kangetsu, neliniștit.

— Nasul despre care e vorba a fost aici, chiar azi. Ne-a făcut o adevărată surpriză, nu-i așa, Kushami?

— Îhî, a mormăit stăpânul meu, continuând să-și bea ceaiul fără să se ridice.

— La cine vă referiţi când spuneţi cu „nasul acela”?

— La mama nemuritoarei pe care o iubești atât de profund, bineînţeles.

— Nu înţeleg ce vreţi să spuneţi.

— O femeie care spunea că este soţia lui Kaneda a venit aici și a pus o mulţime de întrebări despre dumneata.

Stăpânul i-a spus acestea lui Kangetsu cu o seriozitate surprinzătoare. M-am uitat la Kangetsu să văd dacă va fi surprins, sau bucuros, sau stânjenit. Dar am constatat că nu avea nicio expresie. Continuând să se joace cu cordonul, Kangetsu a vorbit încet, ca de obicei:

— Probabil voia să știe dacă mă voi căsători cu fata.

— Dimpotrivă. Află că posesoarea acelui nas mare, imens…

Meitei ar fi continuat, dar l-a întrerupt stăpânul meu:

— Am încercat să compun o poezie despre nasul ei.

Stăpânul meu schimba complet subiectul; parcă ar fi

Încercat să altoiască un bambus pe un copac. În camera de alături, stăpâna a început să râdă încet.

— Nu sunteţi prea serios. Și aţi compus poemul?

— O parte. Primul vers este: „Pe această faţă se înalţă un nas”.

— Și mai departe?

— Versul al doilea este: „Căruia i se oferă vin”.

— Și versul următor?

— Până aici am ajuns.

— Sună bine, a zâmbit Kangetsu.

— Ar trebui să continue așa: „Mai sunt două deschizături sumbre și întunecoase”. Cum vi se pare? a propus Meitei, adăugând partea sa la poezie.

Atunci Kangetsu li s-a alăturat:

— N-am putea să adăugăm și asta: „Adânc, înăuntru, nu se văd fire de păr”?

Fiecare spunea ce-i trecea prin cap când, din stradă, de cealaltă parte a gardului, s-au auzit mai multe glasuri: „Viezure de porţelan! Viezure de porţelan!”

Meitei și stăpânul meu au fost oarecum surprinși. S-au uitat spre gard și au văzut câţiva oameni râzând. Apoi s-au auzit pași îndepărtându-se repede.

— Ce naiba ar putea să însemne „viezure de porţelan”? l-a întrebat Meitei pe stăpânul meu, nereușind să înţeleagă incidentul.

— De unde să știu eu? a ridicat din umeri stăpânul meu.

— Cu totul original, a șoptit Kangetsu, adăugând un comentariu propriu.

E întotdeauna greu să-ţi dai seama ce se întâmplă în mintea lui Meitei; în orice caz, el s-a ridicat brusc în picioare și a spus cu seriozitate, ca și când ar fi început un discurs:

— Până acum am studiat nasurile din punct de vedere estetic și aș dori să anunţ concluziile la care am ajuns. Vă rog să-mi acordaţi atenţia dumneavoastră.

Începuse atât de brusc, încât stăpânul meu nu a reușit să spună nimic. Kangetsu a spus încet:

— I-auzi, i-auzi.

— Chiar și după multe cercetări, origina nasului nu este încă pe deplin lămurită. Prima întrebare care se puiie.

este dacă nasul trebuie considerat folositor; un om nu’ are, de fapt, nevoie decât de două nări. Nu este deloc necesar ca nasul să iasă în relief, în mijlocul feţei. Dar, deși nu putem găsi o justificare, el iese în afară, așa cum puteţi vedea și singuri foarte bine.

Meitei s-a ciupit de nas, pentru a ilustra fenomenul.

— Al dumitale nu iese în afară prea mult, a intervenit, fără jenă, stăpânul meu.

— În orice caz, nu este înfundat în faţă, nu-i așa? Pentru a evita orice neînţelegere, aș. vrea să arăt că două găuri, nările, sunt așezate, paralel una cu alta, în mijlocul feţei. Potrivit opiniei mele, ieșirea în afară a nasului s-a produs datorită acţiunii delicate a omului de a-și sufla nasul.

— Iată o opinie sănătoasă, a spus stăpânul meu.

— După cum ştiţi, când cineva îşi suflă nasul, el îl; ţine între degete. Procedând așa, îi stimulăm creșterea. Potrivit legilor evoluţiei, dacă o parte a carpului este stimulată, ea se dezvoltă mai mult decât zonele nestimulate. Carnea devine tot mai solidă, până când se întărește și devine os.

— N-o să-mi spuneţi că este atât de simplu să întărești carnea, a întrerupt Kangetsu, vorbind în calitate de licenţiat în ştiinţe.

Meitei a continuat însă ca și cum m-ar fi auzit nicio obiecţie:

— Dovezile au mai multă valoare decât argumentele. Nu puteţi să nu fiţi de acord cu mine – pentru că puteţi vedea acest os. Da, osul este aici, dar, chiar și așa, nasul continuă să ne curgă. Când curge, trebuie să-l suflăm. Datorită acestei acţiuni, osul a devenit tot mai solid de-a lungul veacurilor, iar acum iese în afară. Pare de necrezut! Picătura de apă găurește cu vremea stânca! Un craniu chel ajunge să lumineze singur! Sau, cum spune proverbul:

„Minunată aromă, minunată putoare!” Astfel a apărut osul nasului și a devenit tot mai proeminent i

— Dar uită-te, la nasul dumitale. Nu este proeminent... e rotunjor.

— Nu este cazul ca un conferenţiar să discute despre propriul său nas... Dar nasul doamnei Kanada este un nas care dovedește o dezvoltare extraordinară. Trebuie considerat o capodoperă, iar eu, care vi-l explic, mă declar plin de admiraţie.

În acest moment, Kangetsu a exclamat din nou:

— I-auzi, i-auzi!

Devenise și mai entuziasmat de conferinţa lui Meitei.

— Totuși, atunci când un nas e supradezvoltat, chiar dacă ar poseda calităţi admirabile... devine atât de mare și de înspăimântător „încât este greu să te apropii de el. Nu există îndoială că nasul doamnei Kaneda este mare, dar putem spune și că este cam dur. De pildă, construcţia nasurilor lui Socrate, Goldsmith și Thackeray era, poate, lipsită de un „nu știu ce”, dar această lipsă le făcea cp atât mai încântătoare. „Nu fiţi încrezuţi pentru că aveţi nasuri lungi, ci fiţi respectaţi datorită originalităţii lor”, spune proverbul. Printre oamenii de rând se spune: „Mai bine un covrig, decât un buchet de flori”. Dar mai bine s-ar zice: „Mai bine un covrig, decât un nas”. În ce privește frumuseţea, tipul de nas pe care-l am eu, Meitei este absolut satisfăcător.

Kangetsu și stăpânul meu au început să chicotească și Meitei a râs singur de caraghioslâcul lui.

— Iar acum, faptele pe care le-am enumerat...

— Un moment. Cuvântul „enumerat” are prea mult iz de conferinţă. Aș prefera să nu-l folosiţi, l-a imitat Kangetsu, revanșându-se pentru observaţia asemănătoare pe care i-o făcuse altă dată Meitei.

— Foarte bine. Dacă așa stau lucrurile, va trebui să

mă spăl pe faţă și să iau totul de la început. Aș dori, acum, să încep o discuţie privind relaţia dintre nas și restul feţei. Dacă aș putea analiza numai nasul, separat, de celelalte părţi ale feţei, acela al doamnei Kaneda n-ar avea seamăn în lume. Dacă ar fi expus într-un concurs pe muntele Kurama, unde trăiesc mulţi demonicu nasul lung – și tot ar câştiga premiul întâi. Atât de mare este nasul ei. E păcat că nașul ei s-a dezvoltat fără să se consulte cu celelalte părţi ale feţei – gura, ochii și celelalte. Nasul lui Iuliu Cezar a fost, fără îndoială, unul din cele mai mari din istorie. Dar dacă ar fi fost tăiat și așezat în mijlocul feţei acestei pisici, ce-am fi obţinut? Ar fi fost ca și cum am fi luat statuia lui Buddha de la Nara și am fi pus-o pe o tablă de șah. Ar fi fost mai mult decât disproporţionat și lipsit de orice valoare estetică. Desigur, nasul doamnei Kaneda este, ca și acela al lui Iuliu Cezar, un exemplar ieșit din comun. Dar în ce ambianţă este el situat? Desigur, nu aceeași cu a nasului acestei pisici, dar doamna Kaneda are o faţă rotundă, așa că arată ca o servitoare epileptică. Crăpăturile ochilor ei o iau pieziș în sus, pe sub sprâncene care o iau oblic în jos – aceasta este realitatea. Astfel că, domnilor, nu pot trage decât concluzia că este păcat că un asemenea nas este plasat pe o asemenea faţă!

În timpul acestei pauze în discursul lui Meitei, s-a auzit o voce din spatele casei:

— Tot despre nas vorbesc. Ce lipsă de imaginaţie!

— Este nevasta omului cu ricșa, a explicat stăpânul meu către Meitei.

Meitei a continuat să vorbească:

— Conferenţiarul este foarte onorat aflând că are și un al doilea public, care se află în spatele casei. Îi crește inima constatând că o persoană cu o voce atât de plăcută ascultă o conferinţă atât de searbădă. Lucrul acesta îmi face o mare plăcere, mai multă decât ar putea crede

ascultătoarea. Aș dori ca această conferinţă să fie cât mai simplă cu putinţă, dar, din nefericire, intrăm acum în subiectul dinamicii. Mă tem că acest capitol s-ar putea dovedi cam greu pentru înţelegerea doamnelor. Vă cer iertare.

Auzind cuvântul „dinamică”, Kangetsu a început să zâmbească timid.

— Ceea ce vreau să dovedesc aici este că nasul și faţa ei nu se armonizează. Combinaţia merge împotriva legii proporţiei de aur a lui Zeising. Aș dori să explic acest lucru în strictă conformitate cu formulele dinamicii. Să considerăm că I este înălţimea nasului și «este unghiul făcut de nas acolo unde intră în contact cu suprafaţa feţei. G este greutatea nasului însuși. Cred că acum aţi înţeles totul.

— Cum să înţelegem? a oftat stăpânul meu.

— Dar dumneata, Kangetsu?

— Chiar și mie mi-e cam greu să înţeleg.

— E o rușine. De Kushami nu mă mir, dar dumneata, licenţiat în știinţe, eram sigur că o să înţelegi. Această formulă este coloana vertebrală a conferinţei mele, așa că nu pot s-o omit – toată conferinţa n-ar mai avea sens. Dar mă tem că nu am altceva de făcut decât să renunţ la formulă și să ajung la concluzia teoriei mele.

— Există și o concluzie? a întrebat stăpânul meu cu îndoială.

— Desigur. O teorie fără concluzie este ca o masă europeană fără desert. Acum, ascultaţi amândoi. Iată concluzia. Referindu-ne la formulă și împrumutând teoriile lui Virehow și Weismann, trebuie să luăm în considerare și factorul ereditar al unor asemenea forme. Deși există teorii care pretind că ereditatea nu are importanţă, starea spiritului afectat de aceste forme poate avea o influenţă considerabilă. De aceea, se poate considera că posesorul

unui astfel de nas, având copii, le va lăsa moștenire acest nas neplăcut vederii. Ești încă tânăr, Kangetsu, așa că, probabil, nu te-ai uitat cu atenţie la forma nasului fiicei doamnei Kaneda, dar perioada de incubaţie a unor astfel de efecte ereditare este uneori îndelungată. Nu se poate ști când nasul, schimbându-și dispoziţia, se va umfla brusc, datorită unei schimbări climaterice, devenind identic cu acela al mamei. De aceea, ca prieten ce prezintă și dovezi ştiinţifice, te sfătuiesc să renunţi la orice gând de căsătorie, cât timp se mai poate; aceasta ar fi o atitudine prudentă. În privinţa aceasta, cred că nici stăpânul casei și nici onorabilul motan care doarme aici nu au obiecţii la o asemenea sugestie.

Stăpânul meu s-a ridicat încet și s-a declarat de acord:

— E adevărat. Cine s-ar căsători cu fiica unei astfel de femei! Nu face așa ceva, Kangetsu!

Stăpânul meu era extrem de categoric în afirmaţia făcută. Pentru a-mi exprima și eu aprobarea, am mieunat de două ori.

Kangetsu nu părea foarte impresionat. A comentat:

— Dacă stăpânul casei spune așa, n-am nimic împotrivă. Dar dacă fata s-ar îmbolnăvi din cauza acestei hotărâri, faptul ar constitui o crimă.

— Ha-ha! O crimă erotică!

Stăpânul meu a rămas serios.

— Nu ar putea fi afectată chiar atât, încât să se îmbolnăvească. Fiica acelei femei nu merită atâta importanţă. Știi, femeia aceea a venit… mi-a pus o mulţime de întrebări și… vrăjitoarea năsoasă!

Stăpânul meu tot mai mormăia furios, ca pentru sine, când, deodată, s-au auzit câteva glasuri și râsete de partea. cealaltă a gardului.

Unul dintre glasuri a strigat: „Lăudăros tâmpit!”;

altul a strigat: „Ai Vrea să te muţi într-o casă mai bună, nu-i așa?” Apoi ș-a auzit o altă voce: „Vai de capul Vostru de intelectuali! Umblaţi cu masul pe sus, dar nu sunteţi buni de nimic!”

Stăpânul meu „refuzând să se lase mai prejos, a dat fuga pe verandă și a strigat:

— Gura! Ce înseamnă asta, să veniţi la gard și să faceţi gălăgie?

— Ha-ha! Ceai necivilizat! Ceai necivilizat!

Acum îşi strigau insultele în cor. Stăpânul, ca un cocoș înfuriat, a pus mâna pe baston și a ieșit în fugă. Meitei bătea din palme și-l încuraja: „Foarte bine. Dă-i înainte!” Kangetsu rămăsese la locul lui, răsucindu-și cordonul tunicii *haori* și zâmbind forţat. Mi-am urmat stăpânul și l-am găsit în mijlocul străzii, ţinând bastonul, neîndemânatic. În jur nu se afla nimeni.

Nu reușise decât să se facă de râs, o dată în plus.

IV

M-am furișat adesea în casa familiei Kaneda. Nu cred că trebuie să explic de ce spun „adesea”. Vreau să spun, pur și Simplu, că am mers acolo de multe ori. Se întâmplă să faci un lucru o dată și să vrei să-l faci și a doua oară. După a doua oară, visezi să-l mai faci și a treia oară. Curiozitatea nu este apanajul exclusiv al oamenilor; noi pisicile, avem o mulţime de capricii și am dori să li se acorde mai piuită consideraţie. După va treia dată, o acţiune intră în obicei, devine o necesitate cotidiană. În această privinţă, nu există deosebiri între oameni și pisici. V-aţi putea întreba de ce mergeam, atât de des în casa Kaneda? Foarte bine, dar înainte de a vă da o explicaţie, aș vrea să pun și eu o întrebare. De ce vouă, oamenilor, vă place să inhalaţi fum de ţigară pe gură și să-l scoateţi pe nas? Fumul de ţigară nu ţine de foame și nici nu servește ca medicament pentru sânge; și totuși, oamenii nu se lasă

de fumat. Cei care fumează nu au dreptul să mă critice pentru că mă strecuram în casa Kaneda, deoarece, pentru mine, astfel de excursii aveau efectul pe care fumatul îl are pentru oameni.

De. fapt, expresia „mă strecuram” poate duce la neînţelegeri. Ea pare să descrie acţiunea unui hoţ, sau! unui amant clandestin, ceea ce ar fi nepotrivit. Deși nu mi se trimisese invitaţie, nu mă duceam în casă Kaneda nici ca să fur pește, nici casă mă întâlnesc în secret cu javra aceea cu faţa încreţită, cu ochii și nasul adunate în mijlocul feţei, nu! Să fac investigaţii? Prostii! Nu există ocupaţii mai meschine decât acelea ale detectivilor și cămătarilor. Este adevărat că, în mod cavaleresc, m-am dus prima dată în casa Kaneda cu scopul de a-l ajuta pe Kangetsu. Era o comportare nepotrivită pentru un motan, dar asta s-a întâmplat numai prima dată. După. aceea. n-am mai făcut nimic rușinos pentru o felină. Atunci, veţi întreba de ce am folosit cuvinte compromiţătoare” ca – „mă strecuram”. Ca să vă spun drept, există un motiv.

Cerul a fost făcut pentru a ocroti întreaga creaţie, iar pământul ca să stea creaturile pe el. Nici chiar amatorii. de discuţii în contradictoriu nu pot contesta acest fapt. Când ne întrebăm în ce măsură au ajutat oamenii la crearea cerului și a pământului, vom recunoaşte că ei n-au făcut nimic. Nu există nicio lege care să spună că ești stăpânul unui lucru pe care nu l-ai făcut. Este îngăduit să pretinzi că stăpânești un loc, dar ăsta nu este un motiv să interzici altora să intre și ei. Totuși, o mulţime de oameni hat stâlpi și ridică garduri în jurul unei întinderi și o numesc terenul lui Cutare, ca și cum. ar pretinde nu numai acea parte de pământ, dar și. partea corespunzătoare din cer, înregistrând-o pe numele lor. Dacă este posibil să împarţi bucăţi de pământ1 în loturi – mici și să vinzi pământul cu parcela, atunci ar trebui ea.

și aerul înconjurător să poată fi împărţit în metri cubi și vândut. Dar dacă aerul pe care-l respirăm nu poate fi împărţit, iar cerul nu poate fi parcelat, este oare raţional ca pământul să poată fi divizat? Aceasta este convingerea mea fermă și mă simt liber să merg oriunde îmi place. Desigur, n-aș merge *oriunde,* dar nu mă sfiesc să merg oriunde *doresc* să merg – la nord, sud, est sau vest. Cât despre casa lui Kaneda, nu exista niciun motiv să mă abţin de a pătrunde în ea.

Din nefericire totuși, când se ajunge la folosirea forţei, noi, pisicile, nu ne putem măsura cu oamenii. Ei afirmă că forţa înseamnă autoritate. Câtă vreme trăim în această lume, noi, pisicile, nu putem spera să ne impunem opiniile, oricât de greșite ar fi acelea ale oamenilor. Dacă am încerca să ne apărăm drepturile, am avea pur și simplu soarta lui Kuro, motanul omului cu ricșa, lovit în cap cu o cobiliţă.

Când raţiunea ne dă dreptate nouă, dar puterea aparţine celorlalţi, care este cel mai înţelept mod de a acţiona? Să cedăm, batjocorind propria noastră raţiune, sau să ne ferim de ochii celor puternici și să acţionăm în conformitate cu raţiunea? Este de la sine înţeles că eu am ales a doua variantă. Pentru a evita o lovitură cu cobiliţă, trebuie „să te strecori” fără să fii văzut. Așadar, neexistând niciun motiv să nu mă duc în casa Kaneda, m-am dus. Dar înţelegeţi acum și de ce folosesc termenul „mă strecuram”.

Strecurându-mă așa de tot mai multe ori, situaţia familiei Kaneda mi-a devenit tot mai clară, deși nu urmăream să trag cu urechea sistematic. Nu aveam intenţia să fac pe detectivul, dar lucrul acesta s-a dovedit inevitabil. Nu puteam să nu observ că atunci când Hanako, stăpâna casei, se spăla pe faţă, ea își ștergea nasul cu o atenţie deosebită; că fiica ei, Tomiko, mânca între mese o mulţime de prăjituri de orez; și cât despre domnul Kaneda,

el avea un nas foarte turtit, cu totul deosebit de cele ale soţiei și fiicei lui. Nu numai nasul îi era turtit, dar toată faţa părea nivelată. Probabil că în tinereţe obișnuia să se încaiere. Un bătăuș îl apucase de ceafă, îl dăduse, cu faţa de un zid, cu toată puterea iar acest lucru, după patruzeci de ani, făcea ca faţa să-i fie netedă ca suprafaţa unei bălţi, sau cel puţin așa mi se părea mie. Era o faţă extrem de blândă, fără trăsături amenințătoare, dar și lipsită de varietate: oricât s-ar fi înfuriat, faţa lui rămânea, totuși, turtită. Am mai observat că, atunci când domnul Kaneda mânca felii de ton crud, obișnuia să se plesnească cu palma peste chelie. Pe lângă faptul că avea faţa plată, era și mic de statură. Din acest motiv, purta o pălărie înaltă și sandale cu tălpi de lemn groase. Găsind acest lucru comic, omul cu ricșa i-a povestit servitorului casei, care, la rândul lui, l-a lăudat pe omul cu ricșa pentru această observaţie profundă. Dacă m-aș apuca să povestesc despre ei toţi, n-aș termina niciodată.

În general, intram pe poarta din dos în grădină și aruncam o privire dindărătul movilei făcute de grădinar. Dacă ușile glisante de hârtie erau închise și totul era liniștit, intram tiptil în casă. Pe de altă parte, dacă se auzeau glasuri vioaie, sau dacă puteam fi văzut din casă, treceam pe la est de eleșteu, pe lângă toaletă și mă viram sub verandă cât mai repede.

Nu făceam nimic rău, așa că, de fapt, n-ar fi fost nevoie să mă ascund sau să mă tem, dar învăţasem să mă resemnez cu lipsa de logică a majorităţii oamenilor. Dacă ar exista mai mulţi oameni ca Kumasaka Chohan, celebrul tâlhar din perioada Kamakura[21], toţi oamenii de treabă ar proceda ca mine.

Domnul Kaneda era un om de afaceri respectabil, așa

21 Anii 1192-1333.

că nu era necesar să poarte o sabie de un metru și jumătate, ca aceea a lui Kumasaka Chohan, dar, după câte îmi dădusem eu seama, se părea că nu îi considera pe oameni – oameni. Și dacă nu credea că oamenii sunt oameni, firește că nu considera nici pisicile – pisici. Adică, oricât de cumsecade ar fi fost o pisică, ea nu putea fi niciodată prea prudentă în casa familiei Kaneda. Poate că de asta îmi plăcea să merg acolo; îmi plăcea riscul. Las explicaţia acestui fapt pentru mai târziu, când vom avea posibilităţi mai bune de a cerceta, în detaliu, mintea unui motan.

Intrai zi, după ce mă urcasem pe movila din grădină, m-am așezat cu bărbia pe iarbă și am studiat situaţia. Am constatat că cele mai multe dintre camerele casei erau deschise aerului de primăvară timpurie, iar domnul și doamna Kaneda stăteau de vorbă cu un oaspete. Din nefericire, Hanako era cu faiţa la mine și nasul ei arăta direct spre fruntea mea, peste bazinul de apă… Mi se întfimjpla pentru prima dată în viaţă să fiu privit de un nas. Domnul Kaneda ședea cu faţa la oaspete, așa că nu-i puteam vedea decât o parte din obraz. Din locul unde stăteam, nu se vedea dt îi este de turtită faţa, dar nici nu se putea stabili pe unde i se află nasul. Niște fire cenușii, care păreau să formeze o mustaţă, se puteau vedea; așa că, imaginându-mi că nările trebuie să fie chiar deasupra mustăţii, puteam calcula –, cu aproximaţie, poziţia nasului. Oaspetele părea să fie singurul, dintre cei trei, care avea trăsături normale. Faţa lui fiind obișnui, tă, nu avea nicio particularitate pe care să o descriu. Unora – poate le place să aibă trăsături obișnuite – și totuși, atâta banalitate mi se pare regretabilă. Și cine era această persoană cu faţa comună, trăind în anii pașnid ai epocii Meiji? N-aș fi aflat niciodată, dacă n-aș fi reușit să mă strecor sub verandă ca să le ascult conversaţia.

— … iar soţia mea s-a deranjat să meargă la acel om acasă și să întrebe despre el.

Domnul Kaneda vorbea cu o aroganţă care nu suna deloc convingător. Cuvintele îi erau, ca și faţa, plate și prozaice.

— Chiar așa? Omul acela a fost profesorul lui Mizushima? Chiar așa? Bună idee. Chiar așa? a repetat acest oaspete cărpia i-am putea spune „Chiar-așa”.

— Dar nu pot să-l înţeleg nici acum.

— N, u, nici nu este ușor să-l înţelegi pe Kushami. Încă de pe vremea când stăteam împreună, nu putea lua niciodată o hotărâre. Cred că nu v-a fost ușor cu el, a spus oaspetele, vorbind cu Hanako.

— Chiar că nu mi-a fost ușor! De ani de zile, mi se întâmplă prima dată să fiu tratată în felul acesta când fac o vizită, a pufnit Hanako.

— A spus vreo obrăznicie? E foarte încăpăţânat. Ca profesor de engleză, vă daţi seama ce fel de om este, a comentat oaspetele, rămânând în spiritul conversaţiei.

— A fost cu totul lipsit de bun-simţ. La fiecare întrebare pe care i-a pus-o nevasta mea, a răspuns nepoliticos.

— Este scandalos. De fapt, se întâmplă adesea ca, din cauza lipsei de educaţie, unii să devină aroganţi. În plus, dacă o duc prost ou banii, devin insuportabil de încăpăţânaţi. Da, există pe lumea asta mulţi oameni ciudaţi. Ei nu-și dau seama că sunt incapabili; îi dușmănesc pe cei avuţi, ca și cum aceștia s-ar fi îmbogăţit din avutul lor. Pare de necrezut, dar așa e. Ha-ha! râdea oaspetele, părând foarte bine dispus.

— Este incalificabil! E un exemplu evident de egoism născut din neînţelegerea lumii. De asta m-am și gândit să-l învăţ minte. Am și luat unele măsuri.

— Așa? I-ar face bine, într-adevăr, a fost de acord

oaspetele, înainte chiar de a ști ce măsuri fuseseră luate.

— Dar, domnule Suzuki, este grozav de încăpăţânat. La școală nici măcar nu vrea să discute cu domnul Fukuchi sau cu domnul Tsuki. La început, au crezut că tace pentru că se rușinează de incapacitatea lui. Da' de unde! Acum două zile l-a fugărit pe servitorul nostru, cu bastonul în mână. Gândiţi-vă, un om în toată firea, de peste treizeci de ani… Este scandalos, pur și simplu scandalos, că se poartă atât de ridicol. Trebuie să-și fi ieșit din minţi.

Oaspetele a părut oarecum surprins, pentru că a întrebat:

— Dar de ce a devenit atât de violent?

— Vedeţi, servitorul a spus ceva în timp ce trecea pe lângă el. Deodată, Kushami și-a aruncat sandalele și s-a luat după el, cu bastonul în mină. Chiar dacă servitorul spusese ceva urât, Kushami nu mai e copil. E om mare, cu mustăţi, și încă profesor!

Concluzia celor trei părea să fie că, dacă cineva era profesor, trebuia să accepte insultele impasibil ca o statuie.

— Iar celălalt, Meitei, este aiurit de-a binelea! Un om căruia îi place să spună minciuni fără niciun rost! De fapt, este prima dată când văd un om atât de anapoda.

— Meitei? Tot mai spune minciuni? L-aţi întâlnit tot acasă la domnul Kushami? Ei da, nu aveţi cum să vă descurcaţi cu el. L-am cunoscut și pe el. Ne pregăteam mâncarea împreună* dar râdea totdeauna de ceilalţi și m-am bătut cu el de multe ori.

— Ar reuși să înfurie pe oricine. Desigur, uneori este foarte indicat să minţi – de exemplu când mulţumești cuiva, sau când așa se obișnuiește. În asemenea ocazii, toată lumea spune lucruri pe care nu le crede. Dar Meitei minte numai din dorinţa de a minţi, chiar atunci când nu este nevoie să mintă. De ce o face oare? Este

nemaipomenit cum le mai toarnă.

— Aveţi dreptate, doamnă. De fapt, minte din obișnuinţă. E un obicei urât.

— M-am dus acolo numai ca să aflu despre Mizushima, dar nu m-am ales cu nimic. Am fost extrem de ofensată. Totuși, m-am gândit că obligaţiile sunt obligaţii: le cerusem un serviciu și trebuia să le ofer ceva, așa că l-am trimis pe omul cu ricșa să le ducă o duzină de sticle de bere. Ce credeţi? Mi le-au trimis înapoi! Omul cu ricșa le-a spus că era o atenţie, dar Kushami a spus că preferă dulceaţa! Că berea este prea amară. Apoi a închis ușa, fără măcar să se scuze!

— Într-adevăr, e prost crescut, a intervenit oaspetele, părând de data aceasta convins de ce spunea.

După o scurtă tăcere, domnul Kaneda a spus:

— Tocmai pentru asta v-am invitat astăzi. Ar putea fi amuzant să râdem de el în spatele lui, dar pentru moment acest lucru nu ar servi scopului nostru.

Domnul Kaneda s-a plesnit peste chelie, ca atunci când mânca pește. Desigur, eram sub verandă, așa că nu l-am văzut chiar făcând gestul, dar, așa cum o călugăriţă ar recunoaşte sunetul clopotului, am recunoscut palma pe chelie, pentru că mă obișnuisem în ultima vreme cu acel sunet.

— Așadar, m-am gândit că v-aș putea cere un mic serviciu.

— Dacă-mi stă în putinţă, aș fi încântat să vă servesc. Am fost transferat la Tokio datorită exclusiv amabilităţii dumneavoastră.

Se pare că domnul Suzuki îi era obligat lui Kaneda.

Situaţia devenea tot mai interesantă. Timpul fiind frumos, nu venisem cu vreo intenţie specială – nu mă așteptam să obţin informaţii atât de interesante. Era ca și cum ai fi mers la templu și ai fi fost, pe neașteptate, tratat

cu prăjituri de către preot. Mi-am ciulit urechile, ca să aud planul pe care Kaneda avea să-l spună oaspetelui.

— Kushami ăsta îi bagă în cap idei greșite lui Mizushima. Ba chiar i-a sugerat să nu se căsătorească cu fiica mea. Nu ne-a spus așa nevasta omului cu ricșa?

— A spus-o foarte clar. „Cine s-ar însura cu fiica vampirului ăluia? Kangetsu, nu te însura niciodată cu ea”. Așa a spus.

— Nerușinatul! Chiar așa a spus, vampir?

— Așa a spus. Nevasta omului cu ricșa mi-a povestit totul.

— Ei bine, domnule Suzuki, așa stau lucrurile. Situaţia este foarte neplăcută.

— Într-adevăr, foarte neplăcută. De fapt, n-ar trebui să se amestece atâta lume. Chiar și Kushami ar trebui să aibă bunul-simţ de a nu se amesteca.

— Acum, iată cum stau lucrurile: înţeleg că aţi locuit împreună cu Kushami în timpul studiilor și, chiar dacă lucrurile s-ar fi schimbat, aţi fost cândva în termeni buni cu el. De asta vă și cer acest serviciu. Căutaţi să-l vedeţi și vorbiţi-i. S-ar putea să ne refuze, dar, dacă face așa, va fi în dezavantajul lui. Dacă se va arăta înţelegător, voi căuta să fie răsplătit și îi voi menaja susceptibilităţile. Dar, dacă are de gând să se poarte ca până acum, voi lua măsurile necesare pentru a rezolva situaţia. În orice caz, dacă se încăpăţânează, va fi spre răul lui.

— Exact cum aţi spus. Orice împotrivire este în dezavantajul lui – am să încerc să-l fac să înţeleagă.

— Pentru că veni vorba, întrucât există mulţi care au cerut mâna fiicei mele, nu pot promite să o dau de nevastă lui Mizuishima. Am constatat că el, ca om și ca învăţat, nu este totuși lipsit de merite. Dacă dorește să lucreze destul de serios pentru a susţine doctoratul în viitorul apropiat, s-ar putea să-mi căsătoresc fiica cu el. Nu m-ar deranja să-i

spuneţi ceva de felul acesta lui Kushami.

— Dacă-i voi spune asta, l-ar putea stimula pe Kangetsu, care s-ar apuca să înveţe serios. Foarte bine, o să mă duc la el.

— Mai este ceva. Pare ciudat s-o spun, dar mi se pare că nu se potrivește ca Mizushima să-i tot spună aiuritului de Kushami „domnule” și să facă exact ce-i spune Kushami. Lucrul ăsta e foarte neplăcut. În plus, deși asta nu-l privește numai pe Mizushima, orice ar spune Kushami ca să producă încurcături nu va fi luat în considerare.

— Pentru că nici nu ar fi echitabil faţă de domnul Mizushima, a adăugat Hanako.

— Încă nu l-am cunoscut pe Miizushima, dar, în orice caz, dacă se va căsători cu fiica dumneavoastră, va fi cu siguranţă foarte fericit. Desigur că n-ar putea avea nimic împotriva ajutorului pe care i-l dau.

— Da, domnul Mizushima vrea să căsătorească cu fiica mea, dar șovăie din cauza unor personaje dubioase ca numiţii Kushami și Meitei.

— Este nepotrivit ca o persoană educată să se lase influenţată în asemenea măsură. Mă duc să-i vorbesc lui Kushami.

— Am să vă fiu foarte îndatorat, Pentru că știu că vă dau destulă bătaie de cap. Dar Kushami îl cunoaşte pe Mizushima foarte bine. Când soţia mea a mers acolo, s-a terminat așa cum v-am spus. Dacă puteţi să-l vedeţi pe Kushami și să-l întrebaţi despre purtarea lui Mizushima, și să aflaţi astfel cum se descurcă cu studiile, v-aș fi foarte îndatorat.

— Asta am să fac. Azi e sâmbătă, aș-i că ar trebui să fie acasă. Unde locuiește?

— Mergeţi pe strada aceasta până la capăt. Apoi luaţi-o la stânga. Este casa cu un gard negru care stă să cadă, l-a lămurit Hanako.

— Trebuie să fie pe aproape. O să-mi fie ușor, dacă are numele scris pe ușă. Am să trec pe aici când mă întorc.

— Uneori îi găsiţi numele pe poartă, alteori nu. Își lipește cartea de vizită pe poartă cu un bob de orez fiert. Când plouă, cartea de vizită se dezlipește și trebuie să pună alta. I-ar fi mult mai ușor să-și facă o placă din lemn cu numele. Dar e un om greu de înţeles.

— În orice caz, dacă are un gard negru care stă să cadă „nu-mi va fi greu să găsesc casa.

— Bineînţeles. E ușor, pentru că nu există casă mai neîngrijită în tot cartierul. Ah, și dacă totuși vă este greu, mai am un amănunt să vă dau. Căutaţi o casă căreia îi crește iarba pe acoperiș.

— Ce mai casă! Ha-ha!

Era mai bine să ajung acasă înainte de sosirea onorabilului Suzuki. Nu era necesar să știu mai mult decât se spusese până atunci, așa că am ieșit de sub verandă, am trecut pe lângă toaletă și am ieșit în stradă. Am ajuns repede la „casa cu iarbă pe acoperiș” și am sărit pe verandă, ca și cum nu s-ar fi întâmplat nimic.

Stăpânul meu întinsese o pătură albă pe verandă și stătea pe burtă, cu spatele scăldat de soarele cald de primăvară. Mă credeţi sau nu, ziua era frumoasă. Soarele strălucea pe iarba care creștea pe acoperiș și strălucea și în cameră, făcând-o să arate la fel de plăcută și de călduroasă ca și camera de primire a casei Kaneda. Din nefericire, însă, pătura nu se potrivea cu primăvara. Cei care o fabricaseră făcuseră probabil o pătură albă. iar magazinul o vânduse ca pe o pătură albă; stăpânul meu cumpărase probabil o pătură albă – dar toate acestea se petrecuseră cu doisprezece sau treisprezece ani în urmă. Perioada albă trecuse de mult. Acum pătura trecea printr-o perioadă cenușiu-închisă. Ar fi putut ajunge până la urmă

la un negru închis, dar este îndoielnic dacă viaţa păturii ar fi putut să dureze chiar atât. Era așa de uzată, încât se putea vede fiecare nod din urzeală. Spunându-i pătură, îi dădeai un nume prea măgulitor; ar fi fost mai potrivit să-i spui „… ră”. Cât despre stăpânul meu, el părea să creadă că dacă a avut un obiect un an, doi, cinci și apoi zece ani, era normal să-l stăpânească tot restul vieţii.

Stăpânul meu, după cum am explicat, era întins pe pătura cu care avea relaţii atât de intime. Stând pe burtă, îşi ţinea bărbia în mâini și ţigara între degetele mâinii drepte. Înăuntrul capului lui, pe sub mătreaţă, adevărurile universale s-ar fi putut învârti ca o sfârlează dar, judecând după aparenţe, nimeni nu și-ar fi imaginat că pe dinăuntru se petrece un asemenea fenomen.

Ţigara ardea încet și scrumul, lung de doi centimetri, a căzut pe pătură. Fără să observe, stăpânul a continuat să privească fumul care se înălţa și dispărea în aer. Fumul plutea în vântul ușor de primăvară în valuri încete și un cerc mișcător de fum se abătea spre părul negru al stăpânei.

Dar ar fi trebuit să o menţionez pe stăpână mai devreme. Ea stătea pe podea, cu posteriorul spre stăpânul meu. Veţi spune că este o poziţie nepoliticoasă. Totuși, nu e nimic nepotrivit în asta. Politeţea depinde de cine sunt părţile în cauză. Bărbia stăpânului meu arăta, calm, spre acel dos mare și sublim. În asta nu era nimic nepoliticos. După primul an de căsnicie, cei doi renunţaseră la orice pretenţii de etichetă – cu alte cuvinte erau căsătoriţi și răscăsătoriţi.

Ziua fiind frumoasă, stăpâna, care stătea cu dosul spre stăpânul meu, tocmai îşi spălase părul lung cu o substanţă semănând a clei amestecat cu ou crud. Își lăsase părul pe umeri, ca și cum ar fi vrut să-l pună în evidenţă, și cosea în tăcere haina unuia dintre copii. Își adusese cutia

de cusut pe verandă și, stând pe o pernă de mătase, îşi usca părul la soare. Se întâmplase ca dosul ei să se nimerească în faţa stăpânului meu. Sau, poate, stăpânul meu se întorsese cu faţa spre dosul ei. Cum vă spuneam, fumul de ţigară se ridică şi se amesteca printre șuviţele negre, proaspăt spălate, ale stăpânei, producând un fel de aureolă. Stăpânul meu privea, căzut pe gânduri. Dar fumul nu rămânea locului. Prin însăși natura sa, el se ridică tot mai sus, astfel că, după ce stăpânul a studiat cum se amestecă fumul cu părul soţiei sale, ochii săi au privit mai departe. S-a uitat întâi la coapsele stăpânei, apoi privirea a urcat pe spatele ei și, de la umeri, spre ceafă.

Când privirea a ajuns la părul ei, stăpânul a scos un strigăt brusc de mirare. Observase că soţia sa, căreia îi promisese fidelitate până la moarte, avea exact în creștetul capului o pată rotundă, mare, cheală! Reflectând lumina blândă a primăverii, bucata de piele descoperită strălucea de parcă s-ar fi mândrit că există. Ochii stăpânului meu, care făcuse această mare descoperire când se aștepta mai puţin, reflectau o uimire fără margini. Câtuși de puţin încântat de strălucirea peticului de chelie, a făcut ochii mari și și-a concentrat privirea, fascinat. Bucata de piele fără păr i-a amintit mai întâi de o farfurioară pe care se puneau luminări, la altarul familiei. Stăpânul meu face parte din secta budistă Shinshu, ai cărei membri obișnuiesc să cheltuiască pentru, altarele de familie mai mult decât și-ar putea permite.

Pe vremea când stăpânul meu era copil încă, văzuse într-o magazie un altar mic, acoperit cu o foaie groasă aurie. Mai observase înăuntru, atârnând, o farfurioară ele aramă care reflecta, și ea, o lumină stinsă. Amintirea acelei farfurioare i-a venit în minte când a văzut pielea cheală de pe creștetul soţiei sale. Dar reveria lui a luat curând sfârșit.

Deodată, și-a amintit de porumbeii din jurul zeiţei Kwannon la Asakusa. S-ar părea că creștetul chel al soţiei sale și porumbeii zeiţei n-ar putea avea legătură între* ei, dar pentru stăpânul meu exista o asociere strânsă. Pe vremea când era copil, cumpăra de multe ori mazăre ca să hrănească porumbeii când mergea la Asakusa. O farfurioară cu mazăre nu costa decât trei *rini*[22]. Farfurioarele erau făcute din argilă roșie. Dimensiunile și culoarea farfurioarelor corespundeau perfect peticului de chelie din capul soţiei șale.

— Arată exact ca farfurioarele acelea, a mormăit stăpânul meu.

Stăpâna a răspuns, fără să se întoarcă:

— Despre ce vorbești?

— Știi că ai un petic de chelie pe creștetul capului?

— Da, a oftat stăpâna, fără să se oprească din lucru.

Se pare că nu se jena că îi fusese descoperită chelia. Era o soţie exemplară!

— O aveai înainte de a ne căsători, sau a apărut mai târziu? a întrebat stăpânul meu.

Deși n-a spus-o, considera că, dacă chelia existase și înainte de căsătorie, fusese înșelat.

— Nu știu de când o am. Oricum, n-are importanţă, nu-i așa?

Stăpâna avea o logică aparent convingătoare.

— Cum adică, „n-are importanţă”? E vorba de capul tău, s-a răstit stăpânul, cam enervat.

— Chiar așa. Fiind capul meu, nu are nicio importanţă, a răspuns ea, dar a devenit mai atentă cu chelia ei; și-a pus mina dreaptă pe ea și a mângâiat-o. Ia uite, s-a mărit! N-am știut că-i atât de mare.

Judecând după tonul ei, părea să recunoască faptul că peticul de chelie era cam mare pentru vârsta ei.

---

22 1 *rin* - a zecea parte dintr-un *sen*.

— Când femeile poartă pieptănătura *marumage*[23], partea care rămâne în centru este supusă unei asemenea tensiuni, încât chelim toate, a spus ea pe un ton defensiv.

— Dacă toate femeile ar cheli atât de tinere, nicio femeie trecută de patruzeci de ani n-ar mai avea păr. Mi se pare că trebuie să fie o boală și s-ar putea să fie contagioasă. Mai bine ai merge la doctorul Amaki să te consulte, a sugerat stăpânul meu, pipăindu-și capul.

— Vorbești așa despre mine, în loc să te uiţi la tine – ai fire de păr albe în nări. Dacă se ia chelia, ar putea fi contagioase și firele albe din nas.

Acum stăpâna părea să protesteze.

— Nu e nicio nenorocire să ai fire de păr alb în nas, pentru că nu se văd. Dar o bucată de piele cheală în creștetul capului, al capului unei femei tinere, nu e plăcută la vedere. Este ceva anormal.

— Foarte bine, dacă sunt anormală – de ce te-ai căsătorit cu mine? Te-ai căsătorit cu mine pentru că mă iubeai, și acum spui că sunt anormală.

— Da, dar nu știam. N-am știut până astăzi. De ce nu mi-ai arătat creștetul capului înainte de a ne căsători?

— Prostii! în nicio ţară din lume, fetele nu trebuie să-și arate creștetul capului înainte de a se căsători.

— Hai să nu mai vorbim despre chelie. Dar ești și mai scundă decât sunt cele mai multe femei. Este neplăcut la vedere.

— Când te-ai căsătorit cu mine știai că sunt scundă, nu-i așa?

— Sigur că știam. Știam că ești scundă, dar am crezut că o să mai crești.

— Crezi că oamenii mai cresc, după Vârsta de douăzeci de ani? Mi se pare că-ţi baţi joc de mine!

Stăpâna a pus jos lucrul de mână și s-a răsucit cu

23 Pieptănătură tradițională a femeilor măritate.

faţa spre stăpân. Judecând după expresie, depindea de răspunsul lui dacă s-ar fi supărat sau nu.

— Nu există nicio lege care să spună că nu poţi, crește după douăzeci de ani... Credeam că, după ce mă însor cu tine, dacă te hrănesc cu mâncare nutritoare, ai să crești ceva mai înaltă.

Stăpânul explica toate acestea cu multă seriozitate... Ciudatul raţionament a fost întrerupt, totuși, de soneria de la ușa din faţă. S-a auzit, apoi un glas, cerând permisiunea de a intra. Suzuki găsise, în sfârșit, casa cu iarbă pe acoperiș a domnului Kushami, amărâtul de profesor.

Amânând cearta pentru mai târziu, stăpâna și-a strâns în grabă cutia de cusut și hainele și a intrat în casă. Apoi, stăpânul a strâns pătura cenușie și a aruncat-ţi în camera lui. Privind cartea de vizită pe care o adusese servitoarea, stăpânul a părut întrucâtva mirat, dar a cerut ca oaspetele să fie invitat înăuntru. Apoi a intrat la toaletă, cu cartea de vizită în mână. De ce a trebuit să intre brusc la toaletă, nu-mi dau seama – și nici de ce a trebuit să intre acolo cu cartea de vizită a lui Tojuro Suzuki n-aș putea să explic. În orice caz, o surpriză neplăcută părea să-l fi determinat pe stăpân să meargă în acel loc rău mirositor.

Servitoarea a așezat în cameră o pernă de creton și l-a invitat pe oaspete. Suzuki a aruncat o privire în cameră, după ce a ieșit servitoarea. Pe perete era o inscripţie caligrafiată de cunoscutul maestru Mokuan. Era o reproducere și spunea: „Bobocii dau în floare. Primăvara a venit în toate ţările”. Câteva flori de cireș fuseseră aranjate într-un vas ieftin, fabricat la Kyōto. După ce a inspectat pe rând aceste obiecte, privirea lui Suzuki a căzut asupra pernei pe care i-o adusese servitoarea. Pe pernă stătea liniștit un motan. Nu mai trebuie să precizez că acel motan eram eu – Motanul – și nimeni altul.

Când m-a văzut Suzuki stând acolo, s-a simţit cam

stânjenit, lucru care s-a putut citi pe faţa lui. Știa că perna fusese așezată pentru el, dar, înainte de a se putea așeza, iată că găsea un animal ciudat, ghemuit pe ea. Era prima întâmplare din acea zi care îl făcea pe Suzuki să se simtă descumpănit. Chiar dacă perna ar fi rămas așa cum o așezase servitoarea, Suzuki s-ar fi așezat, oricum, mai întâi pe rogojină, dovedindu-și modestia, până când stăpânul ar fi venit, și l-ar fi invitat să stea pe pernă. Dar perna care-i fusese destinată era ocupată, și încă de cine? Ar fi oferit perna unei alte persoane, dar unei pisici? Era revoltat. Faptul că pe pernă se afla o pisică l-a indispus și mai mult. Era al doilea amănunt care l-a deranjat pe Suzuki.

În sfârșit, nu mai puţin supărătoare i s-a părut însăși atitudinea pisicii. Animalul nu arăta niciun fel de compasiune pentru oaspete; deși, în primul rând, nu avea niciun drept să se afle pe pernă, stătea acolo cu un aer sfidător. Îl privea pe Suzuki cu ochi rotunzi și dușmănoși, ca și cum ar fi întrebat ce drept avea acest om să-i invadeze casa. Era al treilea detaliu supărător pentru Suzuki. Desigur, ar fi putut să mă ia de ceafă și să mă îndepărteze de pe pernă, dar nu! Suzuki n-a făcut decât să se uite la mine. Un om demn nu s-ar teme de un motan. Dar Suzuki nu a făcut niciun gest de supărare, pur și simplu pentru că ţinea, ca om, să se respecte pe sine însuși. Așa mi s-a părut mie. Când e vorba să folosească forţa, un copil mic poate să-mi facă ce vrea. Dar acesta era Tojuro Suzuki, mina dreaptă a lui Kaneda! El nu putea să se coboare până la a pune mina pe motan, Zeul Suprem instalat în mijlocul pernei! Chiar dacă nu-l vedea nimeni, ar fi fost sub demnitatea lui să-și dispute perna cu o pisică. Ar fi fost lipsit de bărbăţie să lupte. Era caraghios. Pentru a evita dezonoarea, trebuia să se așeze pe podeaua tare. Dar cu cât avea mai mult de suportat această situaţie, cu atât mai mult îl ura pe motan. Din când în când, Suzuki se

uita la mine și se strâmba. Pe de altă parte, eu mă simţeam foarte bine văzându-l nemulţumit. Încercând să ignorez hazul situaţiei, m-am străduit să păstrez un aer indiferent.

În timp ce Suzuki și cu mine jucam această pantomimă, stăpânul a ieșit de la toaletă. Acum purta haina *haori* cu ciucuri. A spus „Ce mai faci?” către Suzuki și s-a așezat. Nemaivăzând cartea de vizită a lui Suzuki în mina stăpânului, mi-am închipuit că a făcut-o să dispară în gaura cea Vău-mirositoare. În timp ce mă gândeam la destinul nevinovatei cărţi de vizită, stăpânul m-a luat de ceafă și m-a aruncat pe verandă, blestemându-mă.

— Poftim, șezi, a mormăit stăpânul, oferind perna vechiului său prieten Suzuki. Când ai sosit la Tokio?

Suzuki a întors perna pe partea cealaltă și s-a așezat.

— Fiind ocupat, nu am putut să te anunţ. Dar să știi că lucrez în birourile centrale de aici, din Tokio, de mai multă vreme.

— Asta e bine. Nu te-am văzut de mult. De când ai plecat în provincie, nu-i așa?

— Mda. Acum zece ani. Am mai fost la Tokio de câteva ori, dar, ocupat fiind, n-am putut să te văd. Spre deosebire de profesiunea ta, afacerile de care mă ocup eu îmi iau tot timpul.

— Zece ani aduc multe schimbări, a șoptit stăpânul meu, privindu-l pe Suzuki de sus până jos.

Suzuki era pieptănat cu cărare și purta un costum de tweed englezesc. Avea și o cravată ţipătoare. Lanţul de aur de la vestă strălucea. Oricum i-ai fi privit pe cei doi, era greu să-ţi dai seama că erau vechi prieteni.

— În situaţia mea actuală, trebuie să mă îmbrac așa, a spus Suzuki jucându-se cu lanţul de aur.

— E de aur? a întrebat stăpânul fără jenă.

— Optsprezece carate, a zâmbit Suzuki. N-aș zice că n-ai îmbătrânit puţin. Sunt sigur că ai și copii. Unul?

— Nu.
— Doi?
— Nu.
— Mai mulţi? Atunci, trei.
— Da, trei. Dar nu știu câţi o să urmeze.
— Tot glumeţ ai rămas! Câţi ani are cel mai mare?
— Nu ţin minte precis, vreo șase-șapte.
— Ha-ha! E bine să fii profesor. Aș fi vrut să fiu și eu.
— Fă-te profesor și ai să vrei să te lași după trei zile.
— Nu știu. Pare o meserie bună. Nu-ţi faci griji, ai timp liber, poţi continua să studiezi ce vrei și – în sfârșit, pare să fie bine. Afacerile nu sunt o meserie rea, dar, cu o situaţie ca a mea, e cumplit. Dacă vrei să fii un om de afaceri fericit, trebuie să fii patron. Dacă ești undeva mai jos, trebuie să spui lucruri pe care nu le gândești și să bei *sake* cu clienţii chiar dacă n-ai chef. Este foarte caraghios.
— Niciodată nu mi-au plăcut oamenii de afaceri. Pentru bani, sunt în stare de orice. Pe timpuri erau priviţi cu dispreţ – și pe bună dreptate.
Vorbind astfel unui om de afaceri, stăpânul meu nu era prea delicat.
— Nu se poate spune că sunt răi toţi. Dar e adevărat că unii sunt lipsiţi de gust. În orice caz, oamenii trebuie să moară bogaţi ca să poată spune că au reușit în viaţă. Banii sunt un lucru important. Tocmai vin din casa unui om de afaceri și mi-a spus că pentru a câștiga bani, trebuie să folosești trei procedee: să-ţi uiţi obligaţiile, să-ţi uiţi sentimentele și să uiţi de rușine. Nu crezi că este interesant? Ha-ha!
— Cine este caraghiosul ăsta?
— Nu este un caraghios. De fapt, este un om foarte deștept. E cunoscut în cercurile de afaceri. Mă întreb dacă-l știi. Locuiește imediat după colţul străzii.
— Kaneda? Ce tip!

— Acum ești supărat sau poate glumești, dar trebuie să fii foarte deștept ca să poţi câştiga bani. Tu privești lucrurile prea serios.

— Cele trei procedee despre care vorbeai pot fi amuzante, dar gândește-te la nasul nevestei lui Kaneda. Ai fost acolo, așa că trebuie să-l fi văzut.

— Nevasta lui? Pare o femeie înţelegătoare.

— Nasul, omule, nasul! Despre nasul ei mare îţi vorbesc. Acum câteva zile, am scris o poezie despre el.

— O poezie? Cum adică?

— Nu știi ce este o poezie? S-ar zice că nu știi prea multe.

— Când ești atât de ocupat cum sunt eu, nu prea ai timp de literatură. În plus, poezia nu m-a interesat niciodată.

— Știi ce formă avea nasul lui Carol cel Mare?

— Ha-ha, iarăși glumești. Nu, nu știu.

— Wellington era poreclit „Nas” de soldaţii lui. Asta o știai?

— Ce ţi-a venit să vorbești numai despre nasuri? Ce importanţă are dacă un nas e ascuţit sau turtit?

— Are multă importanţă. Știi ce spunea Pascal?

— Altă întrebare? Parcă aș fi venit să dau examen. Ce e cu Pascal?

— Pascal spunea…

— Ei, ce spunea?

— Dacă nasul Cleopatrei ar fi fost ceva mai scurt, soarta lumii ar fi fost cu totul alta.

— Chiar așa?

— Da. Așa că vezi: nu trebuie să subestimezi importanţa unui nas.

— Bine, lasă asta. O să am grijă de nasul meu pe viitor. Apropo, motivul pentru care am venit este că vreau să te întreb despre… cum îl cheamă? Mizushima. Da,

Mizushima și nu mai știu cum. Îţi aduci aminte? Cel care ziceai că ţi-a fost elev și care vine des pe aici.

— Te gândești la Kangetsu?

— Da, da, Kangetsu. Vreau să te întreb ceva despre el.

— Adică despre căsătorie?

— Cred că așa ceva. Azi când am fost la familia Kaneda…

— Acum câteva zile, a fost aici însăși „doamna Nas”.

— Chiar așa? A, de fapt mi-a spus. A spus că venise să pună câteva întrebări dar, din nefericire, era aici Meitei, care a întrerupt mereu conversaţia.

— Nu trebuia să vină aici. Cu nasul pe care-l are!

— Meitei fiind aici, doamna Kaneda n-a putut pune întrebări prea directe. De asta mi-a cerut să vin eu. Este prima dată când mi se cere un astfel de serviciu, dar, dacă cele două persoane în discuţie doresc să-și unească vieţile cred că n-ar fi rău să încercăm să le ajutăm.

— Îţi mulţumesc pentru osteneală, a spus stăpânul cu răceală.

Dar în fundul sufletului părea să fie mișcat de fraza „dacă cele două persoane în discuţie vor să-și unească vieţile”. De ce trebuia să se simtă afectat – n-am idee, dar pe stăpânul meu acest acces de sentimentalism l-a făcut să se simtă răcorit, ca și cum o briză de aer proaspăt i-ar fi adiat pe trup, într-o noapte fierbinte de vară.

În general, stăpânul meu îşi exprimă gândurile fără reţinere. Este încăpăţânat și lipsit de tact. Dar nu este un om al vremurilor moderne, cu totul lipsit de compasiune. Nonconformismul lui explică foarte clar de ce se înfurie și îşi iese din sărite așa de des. Când se certase cu „doamna Nas”, se înfuriase pentru că nu-i plăcea persoana ei, dar cu fiica doamnei nu avea nimic. Nu-i plac oamenii de afaceri, așa că îi displace Kaneda. Dar nici acest lucru nu-l

influenţează în atitudinea faţă de fiică, împotriva fetei nu avea nimic, iar Kangetsu era elevul lui preferat. Ţinea la Kangetsu mai mult decât dacă i-ar fi fost frate bun. Așa că, dacă lucrurile ar fi stat așa cum spunea Suzuki, adică dacă băiatul și fata s-ar fi iubit, stăpânului nu i s-ar fi părut corect să-i incomodeze, fie și indirect. Probabil, profesorul Kushami considera că este un gentleman. Dacă cei doi se iubeau… dar aici era problema. Ca să știe cum să procedeze în viitor era important pentru stăpânul meu să se stabilească toate faptele.

— Ascultă, Suzuki. Fata chiar vrea să se mărite cu Kangetsu? Nu mă interesează Kaneda sau Hanako, dar ce zice fata?

— Ei bine… știi… în orice caz… de poate că vrea.

Explicaţia lui Suzuki era cam neclară. I se ceruse să pună întrebări despre Kangetsu, dar venise fără să știe ce credea fata despre întreaga situaţie. De obicei abil, Suzuki se încurcase…

— Ce vrei să spui cu asta?

Stăpânul meu atacă totdeauna problemele pieptiș.

— Poate că nu m-am exprimat destul de clar. Bineînţeles că fata vrea să se mărite cu el. Categoric! Așa mi-a spus doamna Kaneda, deși uneori ea vorbește urât despre el.

— Vrei să spui fata?

— Da.

— Asta nu e bine. Vorbește urât despre Kangetsu! Ar putea însemna că n-are o părere bună despre el.

— Nu prea înţelegi. Asta este partea cea mai delicată a dragostei. Uneori oamenii spun lucruri foarte urâte despre cei la care ţin cel mai mult.

— Există oameni așa de nebuni?

Stăpânul meu părea cu totul nepriceput în ce privește sentimentele omenești.

— Este inevitabil. Chiar și nevasta lui Kaneda vede lucrurile tot așa. Uneori fata spune că Mizushima arată ca un dovleac răscopt; asta arată cât de mult ţine la el.

Stăpânul meu, ascultând această ciudată dovadă de dragoste, a. fost atât de surprins încât n-a putut decât să holbeze ochii la Suzuki. Arăta ca o ghicitoare iscodindu-și clientul. Ţinând seama de expresia stăpânului meu, Suzuki s-a gândit că poate a mers prea departe. De aceea a schimbat tonul discuţiei, pentru ca stăpânul meu să priceapă întreaga importanţă a celor spuse:

— Să privim lucrurile așa: familia Kaneda este bogată… iar fata e frumoasă; ar fi ușor să o mărite cu cineva dintr-o familie avută. Kangetsu poate fi un om important, dar să ne gândim la situaţia lui de acum – poate n-ar trebui să-i spun „situaţie”, ca să nu-l jignesc. Dar să ne gândim din punctul de vedere al averii. Oricine îşi dă seama că el nu îi este egal. Dar faptul că mi s-a cerut să-mi las treburile ca să vin și să aflu amănunte despre el arată cât de interesaţi sunt părinţii. Fata are o părere foarte bună despre Kangetsu.

Acum Suzuki era în formă, aducând argumente mai nimerite. Era sigur că, de data asta, stăpânul meu îl înţelegea. Dar dacă ar fi făcut o pauză, risca să fie întrerupt din nou. Așa că i s-a părut indicat să continue și să-și îndeplinească misiunea cât mai repede cu putinţă.

— Așa că vezi, lucrurile stau cum ţi-am spus. Pe ei nu-i interesează banii sau averea; nu îi interesează decât calităţile lui, adică titlul. Ei nu amenință, atunci când spun că îşi vor da fiica după Kangetsu doar după ce el îşi va obţine doctoratul. Să nu mă înţelegi greșit. Când a fost aici soţia lui Kaneda, Meitei a spus tot felul de lucruri ciudate. Nu, tu n-ai făcut nimic rău. De fapt, doamna Kaneda a spus lucruri bune despre tine. A spus că ești un om din aceia care spun ce gândesc, fără să se preocupe de

complimente. Cred că Meitei a produs încurcăturile în ziua aceea. Ei bine, dacă Kangetsu și-ar susţine doctoratul, familia Kaneda ar putea umbla cu capul sus și și-ar menţine reputaţia. Ce zici? Poţi să faci așa încât Kangetsu să-și termine teza repede și să-și susţină doctoratul? Dacă nu & fi. vorba despre familia Kaneda, Kangetsu nu ar trebui să se grăbească. Dar trebuie să te gândești la ce ar zice lumea, așa că…

Dacă lucrurile erau privite în acest fel, nu era nimic rău în faptul că stăpânul meu i-ar fi cerut lui Kangetsu să-și dea doctoratul. Era destul de logic. Nu exista niciun motiv pentru care stăpânul să nu facă ceea ce-i ceruse Suzuki. Hotărârea stăpânului meu depindea acum de Suzuki. Da, stăpânul este într-adevăr un om simplu, dar cinstit!

— Foarte bine. Data viitoare când trece pe aici Kangetsu, am să-i spun să-și termine teza cât de curând. Dar, mai întâi, trebuie să-l întreb dacă vrea sau nu să se însoare cu fata lui Kaneda.

— De ce să întrebi? Dacă ești atât de insistent, n-ai să-l poţi convinge. Cel mai bine ar fi ca, într-o conversaţie obișnuită, să afli ce are de gând.

— Vrei să spui că ar trebui să-l trag de limbă?

— Poate că nu m-ai înţeles bine. Ascultă, cred că trebuie procedat astfel. Nu ai nicio obligaţie precisă. Ajunge să vorbești cu el, și atunci el îşi va da seama că e vorba de un lucru important.

— Poate că tu ești mai subtil, dar mie-mi place să întreb de-a dreptul.

— Foarte bine, atunci. Dar nu strica totul, cum ar face Meitei. Desigur, nu-l poţi grăbi pe Kangetsu să se însoare. Asta trebuie să hotărască el. Când Kangetsu mai vine pe aici, încearcă să nu-l zăpăcești – iartă-mă că am spus asta, mă gândeam la Meitei. Dacă Meitei te-ar găsi cu

Kangetsu, totul s-ar duce de râpă.

În timp ce Suzuki vorbea despre Meitei, dar cu intenţia de a-l influenţa pe stăpânul meu, pe ușa din spate a apărut Meitei însuși, adus de un vânt de primăvară, potrivit cu vechea zicătoare „vorbești de lup și lupul la ușă”.

— A, văd că ai un oaspete, cineva pe care nu l-am mai văzut de multă vreme. Nu te deranja pentru mine. Un bun prieten al lui Kushami, cum sunt eu, nu e formalist. Știi, e plăcut să-i faci o vizită, măcar la zece ani o dată. Ia uite, gustările astea sunt mai bune decât cele pe care le oferă de obicei, a spus Meitei pe nerăsuflate, umplându-și apoi gura cu o bucată de prăjitură de soia.

Suzuki părea stingherit, dar stăpânul meu începu să zâmbească. Meitei era ocupat să înghită. Văzută de pe verandă, scena din cameră părea desprinsă dintr-o pantomimă. Deși a durat puţin, a fost un spectacol foarte reușit…

— Credeam că ai devenit nomad, Suzuki, dar văd că te-ai întors. Cu cât îmbătrânesc, cu atât mai mirat sunt ele oamenii pe care îi cunosc, a continuat Meitei.

Vorbindu-i lui Suzuki, Meitei nu manifesta nicio reţinere, ca atunci când vorbea cu stăpânul meu. Chiar dacă locuiseră în aceeași cameră în perioada studiilor, ar fi trebuit să existe o reţinere între ei după zece ani. Dar cu Meitei nu era cazul; nu putea suferi aerele protocolare, ceea ce însemna că era fie un om mare, fie un scrântit. Era greu de spus care din două.

— Chiar așa! Eu însă nu prea mă mir, a răspuns Suzuki.

Răspunsul era inofensiv, dar Suzuki părea să nu se simtă în largul lui. Continua să se joace, nervos, cu lanţul de aur.

— Ai mers vreodată cu tramvaiul electric? l-a întrebat

stăpânul meu, brusc, pe Suzuki.

— Cred că glumești. Parc-aș fi venit să râdeţi de mine. Poate că arăt provincial, dar am șaizeci de acţiuni la societatea de tramvaie din Tokio.

— N-ai de ce să te lauzi cu șaizeci de acţiuni, a răspuns Meitei. Am avut cândva 888 de acţiuni și jumătate la societatea asta, dar cele mai multe dintre ele mi-au fost mâncate de șoareci. Acum mi-a mai rămas cam jumătate de acţiune. Dacă ai fi venit la Tokio ceva mai demult, înainte să mi le mănânce șoarecii, ţi-aș fi putut da zece acţiuni.

— Văd că ești tot rău de gură. Probabil că glumești. Dar dacă ai asemenea acţiuni, ai să obţii dividende. Sunt tot mai bine cotate în fiecare an.

— Așa este. Chiar și cu jumătate de acţiune, după o mie de ani poţi construi trei magazine. În domeniul ăsta, tu și cu mine suntem deștepţi, dar Kushami – vai de capul lui! Dacă i-ai vorbi despre stocuri de acţiuni, ar înţelege că te gândești la vite.

Spunând asta, Meitei a mai luat o bucată de prăjitură și l-a privit pe stăpânul meu. Felul de a mânca al lui Meitei părea contagios, pentru că stăpânul meu a întins și el mina și a luat o prăjitură. La oameni, fiecare gest agresiv invită la imitaţie.

— Nu mă pricep la acţiuni, dar aș fi vrut să-l văd pe Sorosaki mergând cu tramvaiul, a spus stăpânul meu, privind descurajat la urmele de dinţi lăsate în prăjitură.

— Sorosaki ar fi ajuns totdeauna la capătul liniei, la Shinagawa. Dar tot cred că ar fi mai în siguranţă dacă i s-ar scrie numele „Tennen-koji” – „Omul Naturii” pe o piatră pentru halterofili.

— Sorosaki parcă a murit, nu-i așa? Ce nenorocire! E păcat, fiindcă era un om deștept, a spus Suzuki.

Meitei a continuat observând:

— Avea o minte ageră, dar gătea îngrozitor. Când era rândul lui să gătească, mă duceam totdeauna să mănânc tăiţei cu hrișcă în oraș.

— Adevărat, Sorosaki ardea totdeauna orezul și-l făcea tare. În plus, niciodată nu fierbea destul fasolea; și nici n-o puteai mânca, atât era de rece, a mormăit Suzuki, amintindu-și nemulţumiri vechi de zece ani.

— Kushami era cel mai bun prieten al lui Sorosaki. Ieșeau în oraș în fiecare seară să mănânce supă de fasole. Acum, Kushami suferă de stomac tocmai din cauza asta. De fapt, Kushami a mâncat mai multă supă decât Sorosaki, așa ar fi trebuit să moară primul.

— Nu ești prea logic. Dar ai vorbit destul despre mine și supa de fasole. Îţi aduci aminte când te-ai dus cu o sabie de bambus la cimitir să duelezi cu pietrele de mormânt? Preotul era furios când te-a văzut.

Stăpânului meu părea să-i placă să vorbească despre păcatele mai vechi ale lui Meitei.

— Ha-ha! Așa este. Preotul a zis că dacă loveam în capul lui Buddha, nimeni nu s-ar mai fi putut odihni în pace și m-a obligat să încetez. Eu foloseam o sabie de bambus, dar generalul Suzuki – aici de faţă – era și mai violent. Se lua la trântă cu pietrele de mormânt și, odată, a pus la pământ trei, mai mari și mai mici. Îţi aduci aminte?

— Ce s-a mai înfuriat preotul! Mi-a cerut să le pun la loc așa cum au fost, dar am repetat că aveam nevoie de ajutor. I-am cerut să aștepte până când voi putea angaja un om cu ziua. Dar el a spus că oamenii cu ziua nu sunt buni de nimic și va trebui să pun pietrele la loc singur, ca să-mi arăt căinţa, altfel aș fi păcătuit faţă de Buddha.

— Și cum arătai înfruntând pietrele de mormânt! Nu aveai decât cămașa și niște pantaloni scurţi. Tocmai plouase și erai plin de noroi.

— Iar tu ai încercat să mă desenezi în timp ce

munceam. Nu mă înfuriam ușor, dar de data aceea m-am simţit insultat. Îmi aduc aminte ce-ai spus când mă desenai. Ţii minte?

— Cine-și aduce aminte ce s-a spus acum zece ani? Dar îmi amintesc de inscripţia de pe unul din morminte: „Kisen-inden Kwokaku Daikoji, ianuarie în anul Dragonului, al cincilea an An-ei”. Era o piatră de mormânt veche, cioplită cu rafinament. Arăta atât de bine, încât am vrut s-o fur și s-o păstrez. Era realmente frumoasă. O piatră de mormânt sculptată în manieră gotică! a oftat Meitei, exprimând ca de obicei vagi consideraţii estetice.

— Lasă asta. Ai spus următoarele: „Întrucât voi studia artele, trebuie să schiţez tot ce prezintă interes în lumea asta, în vederea unei examinări ulterioare. Mă preocup atât de mult de studiile mele, încât nu permit sentimentelor să mă îndepărteze sau să mă înduioșeze”. Asta ai spus. M-am înfuriat așa de tare, încât ţi-am luat caietul de schiţe și ţi l-am rupt.

— Marele meu talent la desen a fost distrus în felul acesta. M-ai făcut să-mi pierd speranţele. Nu te-am iertat nici acum.

— Nu fi caraghios. Eu pot fi supărat, nu tu.

— Lui Meitei îi plăcea încă de atunci să se laude, și-a amintit stăpânul meu care terminase de mestecat. Niciodată nu se ţinea de cuvânt și niciodată nu-și cerea scuze. Spunea o dată un lucru, altă dată altul, și scăpa de orice răspundere dând cu gura. Odată, când mirtul înflorise în jurul templului, mi-a spus că va termina o teză de estetică înainte ca florile să se scuture. I-am răspuns că nu poate face asta. Meitei mi-a replicat: „Sunt un om cu o voinţă puternică, chiar dacă nu arăt. Dacă te îndoiești că-mi voi termina teza, vom pune un pariu”. Sunt sigur că am stabilit ca acel care pierde să-l invite pe câștigător la o cină în stil european la un restaurant din cartierul Kanda.

Eram sigur că voi câştiga, dar, în secret, eram puţin îngrijorat pentru că pe vremea aceea nu aveam bani. Dar Meitei nu a scris nimic. Au trecut șapte zile, apoi douăzeci, iar el n-a scris nici măcar o pagină. În cele din urmă florile s-au scuturat, iar eu îmi așteptam cina. Când i-am cerut să plătească pariul, el nici nu a vrut să discute.

— Și ţi-a explicat pentru ce? a întrebat Suzuki.

— Desigur, dar cât de lipsit de logică! Mi-a spus că, deși nu lucrase nimic, voinţa lui era la fel de puternică cu a mea.

— Deși nu scrisesem nicio pagină? a întrebat Meitei în persoană.

— Ai spus că, în privinţa voinţei, nu ai de ce să te rușinezi. De vină era memoria ta slabă. Ai argumentat că, deși aveai destulă voinţă pentru a-ţi scrie teza, ai uitat de ea chiar de a doua zi. Motivul că nu scriseseși, deci, nu era lipsa de voinţă, ci lipsa de memorie. Și ai argumentat că, de vreme ce nu era în discuţie voinţa ta, refuzi să-mi oferi cina.

— Chiar așa? Ce interesant. Meitei stabilind reguli după bunul lui plac! l-a întrerupt Suzuki.

Nu știu de ce era atât de agitat, dar discuta cu totul altfel decât înainte de sosirea lui Meitei. Poate că asemenea schimbări de dispoziţie îi caracterizează pe oamenii deștepţi.

— Ce este așa de interesant? a mormăit stăpânul meu, încă nemulţumit că nu-și încasase pariul.

— Dar nu-ţi aduci aminte că am încercat să-ţi ofer o compensaţie? Am umblat cu tine ca să găsim limbi de păun. Nu trebuie să rămâi nemulţumit. Apropo, am niște vești foarte bune.

— Niciodată nu poate fi cineva destul de prudent faţă de veștile tale bune.

— Dar veștile astea sunt minunate, într-adevăr

minunate! Știi că prietenul nostru Kangetsu a început să-și scrie teza? Nu credeam că-l interesează doctoratul, dar iubirea face minuni. Suzuki, ar trebui să povestești lucrul acesta „doamnei Nas”. După cât se pare, Kangetsu vrea acum să devină doctor în ghinde.

Suzuki, auzind că este menţionat Kangetsu, a făcut semn cu ochiul stăpânului meu, încercând să-i spună să nu lungească vorba despre Kangetsu. Dar stăpânul meu nu a înţeles. Când vorbise la început cu Suzuki, începuse s-o privească cu simpatie pe fiica lui Kaneda. Dar acum, când Meitei o menţiona mereu pe Hanako, și-a amintit din nou de cearta pe care o avusese cu ea cu câteva zile înainte. Totuși, faptul că Kangetsu începuse să-și scrie teza era de salutat. Exact cum spusese Meitei, era cea mai bună veste din ultima vreme. Nu era numai minunat, era de-a dreptul formidabil. Nu mai avea importanţă dacă Kangetsu se va căsători sau nu cu fiica lui Kaneda. Cel mai important era ca el să încerce să-și dea doctoratul. Stăpânul meu însuși era ca o statuie de lemn nereușită, în colţul atelierului unui sculptor. Dar el dorea ca o altă statuie, o operă de artă reușită, să fie poleită cât mai curând cu putinţă.

— Chiar a început să scrie? a întrebat stăpânul cu interes, nedând atenţie semnelor pe care le făcea Suzuki.

— S-ar zice că nu crezi niciodată ce-ţi spun. De fapt, nu știu dacă scrie despre dinamica spânzurătorii sau despre stabilitatea ghindei, dar, în orice caz, faptul vă fi suficient pentru a-i fi pe plac „doamnei Nas”.

De câte ori Meitei spunea „doamna Nas”, Suzuki părea agitat. Dar Meitei nu observa și continua să se refere în același fel la doamna Kaneda.

— Zilele trecute, am avut ocazia să studiez mai mult despre nas și am găsit câteva pasaje privitoare la rostul lui, în *Tristram Shandy.* Dacă nasul doamnei Kaneda ar fi putut fi arătat lui Sterne, l-ar fi ajutat mult în opera sa.

Mare păcat! Dacă nasul doamnei Kaneda este destul de înzestrat pentru a-și împrumuta numele stăpânei sale, este păcat să rămână nefolosit. Când mai vine aici data viitoare, am să fac o schiţă după el, pentru a putea fi studiat din punct de vedere estetic, a sporovăit mai departe Meitei.

— Se pare că fetei îi place într-adevăr Kangetsu, a intervenit stăpânul meu, repetând ceea ce tocmai auzise de la Suzuki.

Pe de altă parte, Suzuki făcea noi strâmbături și semne din ochi pentru a-l avertiza pe stăpânul meu că discuţia era nepotrivită. Dar stăpânul părea izolat de acest fluid electric.

— Norocos băiat, ce zici? Să se îndrăgostească de el fiica unui om atât de bogat! Nu poate fi totuși cine știe ce dragoste. Probabil o „dragoste de nas”.

— Chiar dacă nu e decât dragoste de nas, totul e bine câtă vreme Kangetsu vrea să se însoare cu ea, nu-i așa?

— Câtă vreme se însoară? Dar erai împotriva acestui lucru alaltăieri. Ai lăsat-o mai moale, nu-i așa?

— Nu e vorba că am lăsat-o mai moale. Nu-mi stă în obicei. Dar…

— Dar ce? Ascultă, Suzuki, a spus Meitei, întorcându-se spre a treia persoană, te consideri acum om de afaceri, chiar dacă nu prea important. Vreau să-ţi spun ceva, ca să știi. Este vorba despre Kaneda, despre Kaneda și despre fiică-sa. Dacă fiica lui Kaneda ar deveni soţia talentatului Kangetsu, combinaţia ar fi la fel de nepotrivită ca un felinar atârnând lângă un clopot. Ca prieteni ai lui Kangetsu, noi nu putem lăsa să se întâmple așa ceva fără să spunem nimic. Un om de afaceri ca tine probabil că nu are obiecţii, sau cumva ai?

— Ca de obicei, privești cu mult interes treburile altora. Nu te-ai schimbat, după atâţia ani, a mormăit Suzuki, încercând să evite întrebarea.

— Dacă crezi că mă interesez de oricine, aș putea să-ţi fac încă o demonstraţie din marea mea învăţătură. În vechime, grecii admirau foarte mult pregătirea fizică. Ei dădeau premii la toate concursurile și găsiseră multe mijloace de a încuraja sporturile. Ciudat este că nu se menţionează ca ei să fi dat premii celor învăţaţi.

— Interesant, nu-i așa? a replicat Suzuki, ca totdeauna de acord cu vorbitorul.

— Cu numai câteva zile în urmă, totuși, când îmi continuam studiile estetice, am găsit o explicaţie. Mi s-au risipit imediat îndoielile pe care le avusesem de ani de zile. Această mică revelaţie m-a îndepărtat de dorinţele lumești; eram în imperiul fericirii cerești și pământești.

Entuziasmul lui Meitei era atât de exagerat încât Suzuki, care știa și el să vorbească, a adoptat totuși o expresie menită să arate că nu se consideră egalul lui Meitei. Stăpânul meu se uita în farfuria cu prăjituri, bătând în ea cu beţișoarele de fildeș, ca și cum ar fi vrut să arate, prin indiferenţa lui, că Meitei intrase acum în altul din rolurile sale. Foarte mândru, Meitei era singurul care vorbea.

— Încercând să înţeleg acest fenomen contradictoriu, cine crezi că m-a salvat de negrele îndoieli pe care le avusesem atâţia ani? Aristotel, părintele școlii peripateticienilor, cel mai învăţat dintre învăţaţii din istoria învăţământului. Potrivit teoriei lui – te rog, nu mai bate în farfurie și ascultă-mă cu atenţie – premiile pe care grecii le primeau după concursuri trebuiau să fie egale cu măiestria pe care o arătaseră. În felul acesta, ei erau stimulaţi. Dar în privinţa învăţăturii? Dacă s-ar fi acordat ceva pentru învăţătură, premiul ar fi trebuit să fie de valoare egală cu învăţătura dovedită. Dar există lucru la fel de valoros ca învăţătura? Firește, răspunsul este negativ. Dacă s-ar fi acordat ceva de o valoare mai mică, efectul ar fi fost acela

de a înjosi învăţătura. Se zice că odată au adunat lăzi de aur într-o grămadă înaltă cât Olimpul și au luat toată bogăţia lui Cresus pentru a răsplăti învăţătura cuiva. În cele din urmă, și-au dat seama totuși că răsplata nu era suficientă și au hotărât să nu mai ofere nimic. De aici trebuie să înţelegeţi că banii de aur, argint și celelalte metale nu valorează cât învăţătura. Înţelegând acest principiu, să ne oprim acum la fiica lui Kaneda și la Kangetsu.

Ce este Kaneda? Este o bancnotă de o sută de yeni, cu ochi și nas de om. Folosind o expresie mai originală și mai metaforică, putem spune că este o monedă pe două picioare. Iar dacă el este o monedă pe două picioare, fiica lui este un cec pe două picioare.

Pe de altă parte, să vedem ce putem spune despre Kangetsu? Spre cinstea lui, a absolvit una din cele mai bune școli din Japonia, în fruntea promoţiei lui, și fără să dea semne de epuizare sau oboseală. Acum, purtând la haina sa *haori* un cordon care datează din vremea invaziei Choshu, el continuă să studieze, zi și noapte, echilibrul ghindei. Nemulţumindu-se cu atât, va publica acum o mare teză, prin care-l va întrece și pe fizicianul Kelvin.

Este adevărat că, odată, când trecea podul Azumabashi, s-a aruncat peste parapet, încercând să se sinucidă. Dar astfel de idei năpăstuiesc mulţi tineri sârguincioși. Această nesăbuinţă nu scade nimic din marea învăţătură pe care o posedă. Dacă eu, Meitei, aș avea permisiunea să-l descriu pe Kangetsu cu o metaforă proprie, aș spune că e o bibliotecă ambulantă. E ca un proiectil de cunoștinţe făcut să se potrivească într-un tun de calibrul 0, 28. Iar dacă acest proiectil, găsind că i-a venit vremea, ar izbucni în cercurile intelectuale, imaginaţi-vă numai cum ar mai exploda! Aproape sigur ar fi…

Ajungând la acest pasaj al elogiului său, Meitei n-a mai știut care este adjectivul potrivit pentru a continua. Probabil adjectivul era secret, pentru că el nu s-a ostenit să termine propoziţiunea. Discursul decolase ca o rachetă, dar se oprise la jumătatea zborului. A continuat totuși:

— Din milioanele cercurilor pe două picioare se va alege, până la urmă, praful și pulberea. De asta spun că fiica lui Kaneda nu este fata care-i trebuie lui Kangetsu. Nu sunt de acord. Ar fi ca și cum am căsători elefantul, cel mai înţelept animal, cu porcul, cel mai lacom. Ce zici, Kushami? și-a terminat Meitei îndelungatul discurs.

Stăpânul meu a rămas tăcut, dar a reînceput să ciocănească farfuria de prăjituri. Suzuki arăta cam obosit. Neștiind ce să răspundă, a mormăit:

— Nu cred că-i așa.

El îl contrazisese pe Meitei cu puţină vreme înainte, așa că, dacă discuţia ar fi continuat, nu se putea ști cum ar fi reacţionat stăpânul meu, imprevizibil cum este.

Cea mai abilă cale de a trata discursul lui Meitei era cea mai lejeră, aceea de a trece pur și simplu peste el. Suzuki era un înţelept. El evita, pe cât posibil, să întâmpine rezistenţă. Considera că toate certurile inutile aparţin trecutului feudal.

După părerea lui, rostul vieţii nu era de a vorbi, ci de a acţiona practic. Suzuki considera că, pentru a obţine succesul, este suficient să-ţi afirmi ideile numai pe terenul practicii; iar, dacă acest lucru se putea face fără agitaţie, neliniște sau controversă, era cu atât mai bine. Suzuki însuși reușise în viaţă tocmai în acest fel. Avea acum un ceas de aur și se bucura de bunăvoinţa familiei Kaneda. În conformitate cu același principiu, se întâlnise cu Kushami și, neîndoielnic, reușise să-l facă să înţeleagă situaţia. Acum, însă, se pomenise deranjat de Meitei, un vagabond care nu putea fi judecat după criteriile obișnuite. Meitei

avea o psihologie cu totul diferită și Suzuki era încurcat de tot ce se întâmplase într-o perioadă atât de scurtă. Cei care creaseră principiul acţiunii practice erau niște domni din epoca Meiji, dar cel care îl aplicase cu maximă convingere era Tojuro Suzuki. Trebuie spus, totuși, că cel pe care, acum, acest principiu îl punea în cea mai mare încurcătură nu era altul decât același Tojuro Suzuki. Tăcerea a rupt-o din nou Meitei:

— Stai acolo liniștit și spui: „Nu cred că-i așa”. Asta pentru că nu-ţi dai seama de importanţa a ceea ce încerc să explic. Vorbești puţin, așa cum nu faci de obicei. Dacă ai fi văzut-o pe „doamna Nas” când a venit aici alaltăieri, chiar și dumneata, bunul meu prieten, și prieten al unui om de afaceri, ai fi fost scârbit. Nu-i așa, Kushami?

— Dar se pare că, în familia Kaneda, reputaţia mea este mai bună decât a ta, a răspuns stăpânul meu.

— Ha-ha! Ce încrezut! Bineînţeles că așa ești, altfel nici n-ai putea merge la școală, unde toţi elevii și profesorii râd de tine spunându-ţi „ceai necivilizat”. Voinţa mea nu este câtuși de puţin inferioară altora, dar jur că nu sunt atât de îndrăzneţ ca tine. Din acest punct de vedere, mă înclin în faţa ta cu umilinţă.

— Și de ce m-aș sfii? Nu-mi pasă de ce vor spune elevii și ceilalţi profesori. Sainte-Beuve a fost un critic mare, dar nu era deloc simpatizat când ţinea cursuri la universitatea din Paris. P & ntru a se apăra de studenţi, purta întotdeauna un pumnal în mânecă atunci când ieșea din casă. De asemenea, când Brunetière a atacat romanele lui Zola, la universitatea din Paris…

— Ia stai puţin, l-a întrerupt Meitei. Nu ești profesor universitar, așa că nu trebuie să-ţi faci griji. Predai engleza după un manual. Dacă mai vorbești mult despre oameni atât de învăţaţi, elevii o să râdă și mai mult de tine. Ești ca un peștișor care face pe balena.

— Asta e părerea ta. În ce privește învățătura, mă simt egal cu Sainte-Beuve.

— Grozavă părere! Dar nu porţi pumnal pentru că ești prea timid. Dacă profesorii universitari poartă pumnale, pentru cei care predau după manual ar fi potrivit să poarte un briceag de ascuţit creioane. Dacă mă gândesc mai bine, orice obiect tăios ar fi periculos, așa că ar fi mai bine să te duci la tarabele din Asakusa și să-ţi cumperi o pușcă-jucărie cu aer comprimat. Ai putea să o porţi pe umăr. Grozav ţi-ar sta. Nu crezi că-i așa, Suzuki?

Simţindu-se ușurat că discuţia se abătuse de la cazul Kaneda, Suzuki a răspuns:

— Ca de obicei, spui lucruri amuzante fără să superi pe nimeni. Întâlnindu-vă după zece ani lungi, mă simt ca și cum aș fi ieșit într-o câmpie deschisă, după ce umblasem pe o cărare strâmtă. Cu oamenii pe care-i întâlnesc de obicei, trebuie să-mi măsor cu grijă cuvintele. E minunat să fii în compania foștilor colegi, pentru că nu trebuie să ai reţineri. M-am simţit foarte bine astăzi – și fiindcă te-am văzut din nou pe tine, Meitei – dar acum trebuie s-o iau din loc, pentru că am alte treburi.

În timp ce Suzuki se ridica, Meitei a zis:

— Merg cu tine. Trebuie să ajung, oricum, la o întrunire, la Nihon-bashi, așa că mergem împreună.

— Va fi plăcut. Hai să plecăm amândoi.

Și astfel, cei doi au plecat din casa stăpânului meu.

V

Dacă aș scrie tot ce s-a întâmplat într-o perioadă de douăzeci și patru de ore, cu toate amănuntele, aţi avea nevoie de cel puţin alte douăzeci și patru de ore ca să le citiţi. ’Noua manieră de a scrie, iniţiată de Shiki Masaoka, care transcrie observaţii de amănunt în proză, este o performanţă de care un motan nu e capabil. Deși stăpânul meu poate fi activ timp de douăsprezece ore pe zi, eu nu

am forţa sau perseverenţa de a prezenta altora toate excentricităţile lui. E regretabil, dar așa este. Chiar și un motan trebuie să se odihnească.

După ce Suzuki și Meitei au plecat, s-a făcut liniște ca într-o noapte când se oprește vântul și începe să cadă zăpada. După obiceiul lui, stăpânul s-a fortificat în camera de studiu. Copiii, fiecare pe perna lui, dormeau în camera lor. În camera dinspre sud, despărţită de aceea a copiilor printr-o ușă glisantă de hârtie, se culcase stăpâna, alături de fetiţa ei de trei ani, Menko.

Soarele părea grăbit să se afunde în amurgul ceţos și de pe stradă se auzea bocănitul sandalelor de lemn. Acorduri de flaut chinezesc pluteau dinspre ferestrele unei pensiuni din apropiere, amorţind urechile somnoroase. După ce-mi golisem strachina cu supă, mă simţeam obosit și eu.

Am auzit vorbindu-se mult despre pisicile care nu pot să doarmă. După câte mi s-a spus, noi ieșim adesea noaptea, îndeosebi primăvara, în căutare de aventuri. În ce mă privește, totuși, nu sunt foarte afectat de schimbarea anotimpurilor. Iubirea este un impuls universal. Toate fiinţele, de la Jupiter din ceruri, și până jos la râmă și greiere, se bucură de ea. Este rezonabil, aşadar, să credem că și pisicile se bucură adesea de iubire. Eu însumi mă gândeam de multe ori la Mikeko. Se spunea că însăși Tomiko se îndrăgostise de Kangetsu. Nu intenţionez să-mi bat joc de pisicile care-și pierd minţile din cauza acestor suferinţe de primăvară, anotimp mai preţios decât o mie de bani de aur; dar, oricât aș încerca, nu pot să intru într-o asemenea stare. În momentul acela, nu doream decât să mă odihnesc. Eram atât de somnoros, că nici nu mă puteam gândi la aventuri, așa că m-am întins la picioarele copiilor și am adormit după pofta inimii.

După câtăva vreme, s-a întâmplat să deschid ochii și

am constatat că stăpânul plecase din camera lui și. se strecurase în patul întins alături de cel al stăpânei. După obiceiul lui, îşi adusese o carte englezească. Rareori citea cartea. De obicei o lăsa lângă pernă fără s-o atingă. Dacă tot nu citește un rând din carte, ar fi mai logic să nici n-o aducă, dar astea sunt obiceiurile stăpânului meu. Deși stăpâna râde de el, el vine în pat cu o carte în fiecare seară. Uneori, mai strângător, aduce mai multe cărţi. Acum câteva seri a adus un imens dicţionar *Webster.*

Asta este metoda de a-și face somn a stăpânului meu, care seamănă cu acei oameni ciudaţi ce pretind că nu pot dormi dacă nu aud șuieratul unui ceainic de fier care fierbe. Stăpânul nu poate să doarmă decât cu o carte lângă pernă. Cu alte cuvinte, cartea, este un fel de somnifer tipărit.

În acea seară, am presimţit că se va întâmpla ceva, așa că am aruncat o privire prin casă. Stăpânul era în pat, ţinând o carte subţirică, roșie, chiar în dreptul mustăţilor. După faptul că ţinea degetul mare de la mâna stângă între filele cărţii, mi-am dat seama că de data asta citise câteva rânduri. Ca de obicei, ceasul lui de buzunar nichelat era așezat lângă pat. Strălucirea lui rece și stinsă părea să contrazică noaptea caldă de primăvară.

Stăpâna dormea cu copilul alături. Gura stăpânei era deschisă; sforăia. Capul îi alunecase de pe pernă. Dintre toţi oamenii dizgraţioși, cred că cei care dorm cu gura deschisă sunt cei mai urâţi. Pisicile nu se fac de râs așa, niciodată. Gura servește la făcut zgomot, iar nasul pentru a inspira și expira aer. Totuși, în nordul Japoniei, oamenii sunt leneși și, pentru a face economie, nu se mai obosesc să deschidă gura, așa că vorbesc pe nas. Efectul nu este prea armonios, dar când ajung să-și astupe nasul și să deschidă gura ca să respire, zgomotul devine de-a dreptul dizgraţios. Dacă un șoarece și-ar face nevoile de pe tavan,

ar fi chiar periculos.

Uitându-mă la copii, am văzut că nu se lăsau mai prejos decât părinţii. Tonko, cea mai mare, îşi întinsese braţul drept și îl ţinea peste urechea surorii ei, parcă ar fi vrut să arate că, fiind cea mai mare, făcea ce voia. În schimb, cealaltă fetiţă, Sunko, îşi întinsese un picior peste sora ei mai mare. Amândouă se răsuciseră în pat cu aproape 90 de grade de când adormiseră. Dormeau totuși adânc, în ciuda unor poziţii atât de nefirești.

Deși spectacolul nu era prea graţios, noaptea de primăvară avea ceva minunat, ceva care te inspira. Am privit prin cameră, întrebându-mă ce oră era; liniștea nu era tulburată decât de tic-tacul ceasului, de sforăitul stăpânei și de scrâșnetul din dinţi al servitoarei, care se auzea de la distanţă. Servitoarea nu vrea să creadă că scrâșnește din dinţi în somn. Osan este încăpăţânată. Nu promite că va încerca să renunţe la acest obicei și nu se scuză că face zgomot. Se mulţumește să repete că în viaţa ei n-a scrâșnit din dinţi. Mi se pare natural ca un om să nu știe ce face în somn, dar, chiar dacă nu știe, faptele rămân fapte. Există mulţi oameni care fac rău, dar pretind că se poartă cum trebuie. Ei se conving pe ei înșiși că sunt nevinovaţi. Dar, oricât de plăcute ar fi în alte privinţe, obiceiurile care incomodează pe alţii ar trebui abandonate. Trecuse o bună parte din noapte în timp ce mă tot gândeam la acest subiect.

Deodată am auzit un zgomot surd. L-am auzit de două ori, la ușa glisantă de la intrare. Cineva se izbise de ea. La ora asta nu putea fi niciun vizitator. M-am gândit că probabil era un șobolan. Și în legătură cu asta, vreau să vă spun că hotărâsem să nu încerc să prind șobolani, așa că erau liberi să se plimbe prin toată casa cât voiau. Dar iată, zgomotul s-a auzit din nou. Nu semăna a zgomot de șobolan. Dacă ar fi fost totuși un șobolan, era mai prudent

ca de obicei. Șobolanii din casa stăpânului meu, ca și elevii de la școala lui, consideră că reţeta succesului este obrăznicia. Par să creadă că este dreptul lor să-l deranjeze prin surprindere pe bietul meu stăpân. Nu erau atât de șovăitori ca acesta. Am fost sigur că nu era vorba de un șobolan.

Noaptea trecută, un șobolan intrase în dormitorul stăpânului și plecase triumfător, după ce mușcase ușurel nasul oricum scurt al stăpânului meu. Dar cel care făcea acum zgomotul părea să se ferească. Nu, nu era un șobolan.

Apoi s-a auzit o trosnitură. Ușa glisantă de la intrare fusese mișcată, și am mai auzit o ușă deschizându-se încet. Cu siguranţă nu era un șoarece. Nu putea fi decât un om!

Nici Meitei, nici Suzuki nu erau capabili să vină în puterea nopţii, fără să fie invitaţi, și să deschidă ușile. Mi-am dat seama că era unul dintre onorabilii hoţi despre care auzisem atâtea. Am vrut să-l văd la faţă cât mai curând cu putinţă.

Hoţul stătea cu picioarele lui mari și murdare pe podeaua bucătăriei. Probabil că făcuse al treilea pas pe una din scândurile desprinse din loc ale dușumelei, pentru că s-a auzit o trosnitură puternică, sfâșiind tăcerea nopţii. Parcă am simţit o perie de pantofi frecată de spinarea mea, în răspăr. Câteva clipe nu s-a auzit nimic. Stăpâna era tot cu gura deschisă, inspirând și expirând cu îndârjire. Stăpânul avea aerul că visează ceva despre cartea pe care o citise. Apoi, am auzit un chibrit aprinzându-se în bucătărie. Se pare că stimabilul hoţ nu putea vedea la fel de bine ca mine în întuneric. Iar cum bucătăria era destul de înghesuită, trebuie să-i fi fost destul de greu să înainteze.

M-am ghemuit, dar apoi am început să mă întreb dacă hoţul va intra din bucătărie în sufragerie, sau va

merge spre stânga, în biroul stăpânului, după ce va trece prin coridorul de la intrare. S-a auzit încă o ușă glisantă de hârtie deschizându-se și am auzit pașii îndreptându-se spre verandă. Hoţul intrase în camera stăpânului. Apoi s-a făcut din nou liniște.

M-am pomenit dorind ca stăpânul și stăpâna să se trezească și m-am întrebat cum i-aş putea scula din somn. Îmi treceau prin minte tot felul de gânduri fără rost. Ideile mi se învârteau în cap ca roata morii bine unsă, dar nu mi se contura niciun plan. Am încercat să trag cu dinţii de colţul păturii; am tras așa de câteva ori, dar fără rezultat. Apoi, am încercat să-mi frec nasul rece de obrazul stăpânului meu, dar el n-a făcut altceva decât să întindă mâna prin somn, pocnindu-mă zdravăn peste nas. M-a durut cumplit! Pentru o pisică, nasul este călcâiul lui Ahile și durerea a fost îngrozitoare. Apoi am încercat să miaun. Nu știu de ce, dar parcă mi se pusese un nod în gât și n-am putut mieuna așa cum aș fi vrut. În cele din urmă, am reușit să scot un mieunat subţire și slab, dar sunetul lui m-a speriat atât de tare, încât n-am putut continua. Stăpânul nu dădea semne că s-ar trezi. Apoi, am auzit din nou pași.

Se apropiau, încet dar sigur, de-a lungul verandei. „Acum e acum”, m-am gândit. Eram într-o situaţie disperată, așa că m-am dus și m-am ascuns după un cufăr cu haine.

Pașii s-au apropiat pe verandă, dar s-au oprit brusc ajungând la ușa glisantă care dădea în dormitor. Mi-am oprit respiraţia și am așteptat să văd ce va mai face hoţul. Dacă aș putea sta mai des atât de liniștit, nu mi-ar fi greu să prind șobolani. Câtă viaţă aveam în mine, mi se concentrase în privire. Am fost mulţumit că reușeam să stau atât de imobil. De fapt, așa ceva nu mi s-a mai întâmplat în viaţa mea.

Deodată, al treilea pătrat al ușii de hârtie s-a

decolorat, ca și cum ar fi fost udat de ploaie. De partea cealaltă am văzut ceva roșiatec, pe urmă hârtia s-a desfăcut și am văzut o pâlpâire roșie. Apoi, ceea ce văzusem a dispărut în întunericul de afară. Am văzut ceva lucind înspăimântător de partea cealaltă a găurii din ușă. Fără îndoială, era ochiul hoţului. Era ciudat, dar ochiul acela părea că nu se uită prin cameră, ci privește ţintă spre mine, care mă ascundeam după cufăr. Totul a durat numai o clipă, dar, când ești privit în felul acesta, ţi se scurtează viaţa. Am simţit că nu mai pot suporta, dar, chiar când mă hotărâsem să sar de după cufăr și s-o iau la goană, ușa s-a deschis și hoţul a apărut în faţa mea.

Acum permiteţi-mi să vă prezint hoţul care apăruse atât de brusc. Dar, chiar înainte de asta, aș vrea să vă explic altceva. Se crede, de obicei, că Dumnezeu este atotștiutor și atotputernic. Până în secolul al XX-lea, Dumnezeul creștinilor părea deosebit de atotștiutor și atotputernic. Dar avea un fel de a fi atotștiutor și atotputernic pe care omul de rând îl interpretează, în general, ca lipsă de imaginaţie și ignoranţă. Este, evident, un paradox. Faptul că sunt primul care combate acest paradox îmi dă un sentiment de mândrie și, totodată, de a nu face parte dintre pisici. Aș vrea să-i avertizez pe oamenii cei mândri că pisicilor nu le place să se râdă de ele.

Dumnezeu a creat totul, așa că omul trebuie să fie și el o creaţie a lui Dumnezeu. Așa se afirmă, se pare, într-o tarte care se numește Biblie. În ceea ce-i privește pe oameni, ei sunt mândri că știu ce s-a întâmplat în ultimele câteva mii de ani. Deși ¡par să se îndoiască de Dumnezeu… se pare că au și ei tendinţa de a-l recunoaşte ca atotștiutor și atotputernic. Acest lucru nu e în afară de subiect, pentru că în întreaga omenire nu există un om la fel cu altul. Este adevărat că feţele celor mai mulţi oameni se compun din

aceleași elemente și că dimensiunile fiecărei părţi sunt aproximativ aceleași. Cu alte cuvinte, se poate spune că părţile componente ale feţelor sunt la fel, dar efectul nu e niciodată identic. Este uimitor că atât de multe feţe neasemănătoare pot fi făcute cu materiale atât de simple. Nu poţi să nu te miri de înalta tehnică a Creatorului. Atât de multe feţe deosebite nu ar putea îi făcute decât de o nemăsurată imaginaţie creatoare. În tot timpul vieţii, un pictor ar putea făuri numai vreo douăsprezece – treisprezece capodopere diferite. În comparaţie cu el, măiestria Creatorului, singurul care și-a asumat sarcina de a face fiinţe omenești, este o minune imposibil de exprimat în cuvinte. Societatea omenească nu a cunoscut o asemenea inventivitate, care trebuie, deci, considerată ca parte a atotputerniciei.

Poate acesta este motivul pentru care omul pare să se teamă de Dumnezeu. Și, din punctul de vedere al omului, este naturală teama de Dumnezeu. Dar, din punctul de vedere al unei pisici, aceeași diversitate poate fi interpretată ca o dovadă a nepriceperii lui Dumnezeu. Deși nu-l poţi considera complet nepriceput, sunt sigur că se poate trage concluzia că, de fapt, nu este mult mai îndemânatic decât omul.

Așa cum am văzut, Dumnezeu i-a făcut pe toţi oamenii deosebiţi la chip. Dar, mai întâi, așa o fi intenţionat el să facă? Cum putem fi siguri că nu încercase să facă toate feţele la fel? Și dacă încercase, înseamnă că a eșuat jalnic, ceea ce a dus la harababura actuală. Se poate afirma că crearea atâtor feţe diferite dovedește marele succes al lui Dumnezeu, dar aceasta ar putea fi și dovada eșecului lui. Dacă vreţi, îl puteţi numi pe Dumnezeu atotputernic, dar eu nu am motive să-l consider altfel decât nepriceput.

Ochii omului sunt așezaţi alături, în partea din faţă a

feţei, astfel încât, din nefericire, el nu poate vedea deodată la dreapta și la stânga. El nu poate vedea decât jumătăţi din obiecte. În jurul lui se întâmplă, zi și noapte, o mulţime de lucruri despre care nu află. Năpăstuiţi de Dumnezeu, oamenii nu au posibilitatea să afle multe lucruri care se întâmplă chiar printre ei.

Dacă diversitatea este dificilă, este dificil și să produci copii identice. A-i cere lui Rafael să deseneze două chipuri identice ale Fecioarei Maria ar fi ca și cum i s-ar cere să picteze două chipuri cu totul deosebite ale Madonei. Pe de altă parte, o asemenea comandă l-ar pune în încurcătură pe Rafael. De fapt, poate i-ar fi chiar mai greu să deseneze două chipuri identice. I-ar fi mult mai ușor lui Kobodaishi, unul dintre primii trei caligrafi ai Japoniei, să scrie în două feluri diferite, decât să găsească două sensuri, identice, acelorași ideograme.

Limbajul folosit de oameni se bazează mai ales pe practică. Omul învaţă să vorbească de la mamă, de la doică și de la alţii; el nu are cum să înveţe altfel decât prin repetare. Oamenii încearcă din greu să-i imite pe alţii, dar limbajul, fixat prin imitaţie, se schimbă în mod natural la fiecare zece – douăzeci de ani. Aceasta dovedește că omul nu știe nici măcar să imite corect. Este, greu de găsit o explicaţie mai simplă.

De aceea, dacă Dumnezeu ar fi putut face chipurile oamenilor atât de asemănătoare, încât nu s-ar fi deosebit unul de altul – ca măștile produse în serie – și-ar fi dovedit mai bine atotputernicia. Faptul că a făcut chipurile atât de diferite nu folosește, deci, decât pentru a-i dovedi nepriceperea.

Iată că am uitat pentru ce am început această demonstraţie. O să mă iertaţi, dar, după cum știţi, și oamenii uită, așa că este scuzabil ca acest lucru să se întâmple și unui motan. În orice caz, când l-am văzut pe

hoţ stând în pragul dormitorului, m-am gândit în mod firesc la atotputernicia lui Dumnezeu. Și de ce mi-au trecut prin cap ideile referitoare la chipurile omenești? Trebuie să mă mai gândesc ca să vă pot răspunde, dar motivul este acesta:

Când l-am văzut pe hoţ stând calm în faţa mea, am observat că faţa lui îmi era atât de cunoscută, încât contrazicea ideile pe care le-am înșirat mai înainte privind nepriceperea lui Dumnezeu. Ochii și sprâncenele omului semănau întocmai cu ale bunului meu prieten Kangetsu Mizushima! Desigur, nu am multe cunoștinţe printre hoţi, dar îmi imaginasem, în secret, cam cum arată ei. Eram sigur că au ochi mari și rotunzi ca monezile de un sen și că, fără îndoială, sunt tunși scurt. Dar diferenţa între ce-ţi închipui și ce vezi este ca de la cer la pământ. Nu trebuie să dăm prea multă importanţă închipuirilor noastre.

Hoţul era un bărbat subţire, negricios, cu sprâncene drepte. Părea bine dispus și priceput în meserie. Trebuie să fi avut 26 – 27 de ani. Această descriere ar semăna cu aceea lui Kangetsu. Dacă Dumnezeu cunoaşte reţeta de a face feţe atât de asemănătoare, poate că este o greșeală să-l consider cu totul nepriceput.

Omul semăna atât de bine cu Kangetsu, încât am rămas încremenit, întrebându-mă ce i s-a întâmplat lui Kangetsu de ne vizitează în toiul nopţii. Numai când am văzut că nu are mustăţi, mi-am dat seama că vizitatorul nu era Kangetsu.

Kangetsu este impunător prin trăsăturile lui atrăgătoare. Că este un tip reușit, se poate vedea din faptul că Tomiko Kaneda, pe care Meitei o numise „un cec pe două picioare”, îl privea cu interes. Probabil că și hoţul se bucura de trecere la femei. Dacă ţinem seama de ochii și de forma gurii lui, fiica lui Kaneda s-ar fi putut îndrăgosti de hoţ, așa cum se îndrăgostise de Kangetsu.

Dacă hoţul ar fi fost prezentat fiicei lui Kaneda, ea i s-ar fi dăruit, încântată, cu trup și suflet. Dacă predica lui Meitei l-ar fi influenţat pe Kangetsu și legătura ar fi fost ruptă, fata nu ar fi pierdut nimic, câtă vreme îi stătea la dispoziţie hoţul acesta.

Mă întrebam ce o să se mai întâmple, dar, cel puţin, eram liniștit în privinţa fericirii lui Tomiko.

Hoţul ţinea ceva sub braţ. Privind cu atenţie, am văzut că era pătura veche pe care stăpânul o aruncase ceva mai devreme în camera lui. Hoţul purta o haină scurtă de tafta legată cu un brâu *obi* albastru-cenușiu. De la genunchi în jos, nimic nu-i acoperea picioarele albe. A pus un picior pe rogojina din dormitor. Stăpânul, continuând să doarmă cu degetul mare între paginile cărţii roșii, s-a întors greoi și a spus tare:

— E Kangetsu!

Hoţul a scăpat din mână pătura și și-a retras repede piciorul. Îi vedeam umbrele picioarelor conturându-se pe ușa de hârtie: tremurau. Stăpânul a mai scos un geamăt, a mormăit câtăva vreme în somn, apoi a aruncat cartea roșie alături. Pe urmă și-a scărpinat braţul negricios, ca și cum ar fi avut o boală de piele. În sfârșit, totul s-a liniștit și stăpânul a căzut din nou într-un somn adânc. Capul îi alunecase de pe pernă. Rostise în somn numele lui Kangetsu, dar nu știa că a vorbit.

Hoţul stătea pe verandă, ascultând. Văzând că cei doi dorm, a pus din nou piciorul în cameră. De data asta n-a vorbit nimeni, așa că a pus și celălalt picior. Candela din dormitor a aruncat lumină pe corpul hoţului și i-a proiectat umbra pe cufărul de haine și pe o parte a peretelui. Umbra capului hoţului s-a mișcat pe două treimi din perete. Bărbat prezentabil, hoţul avea o umbră urâtă, ca un strigoi. Câtăva vreme, hoţul a privit-o ţintă pe stăpână și a zâmbit dispreţuitor. De ce a făcut asta, nu reușesc să-mi

dau seama. M-am mirat că până și zâmbetul îi semăna leit cu al lui Kangetsu.

Lângă perna stăpânei era o cutie de lemn de vreo zece centimetri înălţime și jumătate metru lungime. Capacul era bine închis și dădea impresia că înăuntru se află ceva de preţ. De fapt, cutia nu conţinea decât câţiva ignami, un cadou de la Sampei Tătară, născut în orașul Karatsu, provincia Hizen. Adusese cutia în dar, cu ocazia unei vizite recente. Se întâmplă rar ca oamenii să-și așeze lângă pernă ignami, dar stăpâna nu se pricepe să-și așeze lucrurile. Ea pune și zahăr în dulapul cu haine. Cred că ar fi ţinut în dormitor și ridichi murate, așa că, ce să mai vorbim de o cutie cu ignami!

Dar hoţul nu era Dumnezeu, așa că nu putea ști ce fel de femeie era stăpâna. Nu era imposibil să-și fi închipuit că în cutie se găseau bijuterii. A ridicat cutia și a cântărit-o în mână. Părea foarte mulţumit. Știam că va lua cutia și, când m-am gândit la acest tânăr arătos furând o cutie cu ignami, mi-a venit să râd. Dar ar fi fost periculos, așa că m-am abţinut.

Hoţul a început să învelească, cu un aer respectuos, cutia în pătura veche. Apoi s-a uitat prin cameră, ca să vadă dacă putea găsi ceva cu care să lege pachetul. Ochii i-au căzut pe brâul de mătase pe care stăpânul îl aruncase înainte de a se culca. Cu brâul și pătura, hoţul a făcut un fel de sac și l-a pus pe umeri. Dacă l-ar fi văzut în acel moment, femeile ar fi fost mai puţin atrase de el.

Apoi a luat hainele copiilor și le-a înghesuit în izmenele tricotate ale stăpânului. Izmenele s-au umflat ca o cobră după ce a înghiţit un porc. Sau poate ar fi mai potrivit să compar izmenele cu un șarpe gravid. În orice caz, arătau foarte caraghios. Dacă nu credeţi că-i așa, băgaţi câteva haine în izmenele dumneavoastră lungi și o să vă daţi seama.

După ce hoţul a aruncat și hainele pe umăr, m-am uitat să văd ce mai face. A desfăcut halatul stăpânului meu și a pus în el brâul *obi* al stăpânei, haina *haori* a stăpânului meu, și celelalte rufe din cameră. Apoi a legat cu grijă pachetul. Eram uimit de îndemânarea lui.

A legat tot pachetul cu un cordon de la chimonoul stăpânei și l-a luat în mâna stângă. S-a mai uitat o dată împrejur, sperând să mai găsească ceva de luat și a văzut un pachet de ţigări Asahi lângă perna stăpânului. A luat pachetul și l-a aruncat în buzunarul de la mânecă. Venindu-i parcă o idee, a scos o ţigară, și a aprins-o de la candelă. A tras în piept adânc, cu plăcere, și a expirat. Fumul a șovăit o clipă în jurul candelei dar, înainte de a se risipi, pașii hoţului pe verandă și încetaseră să se audă. În tot acest timp, stăpânul și stăpâna continuaseră să doarmă. Contrar părerii multora, oamenii sunt destul de proști.

În ce mă privește, eram epuizat. Dacă hoţul mai stătea mult, n-aș fi rezistat. Așa că am adormit adânc, iar când m-am trezit i-am găsit pe stăpânii mei vorbind cu un poliţist, la ușa din dos a casei.

— Deci, hoţul a intrat pe aici și a venit până în dormitor, dar nu l-aţi observat pentru că dormeaţi. Așa a fost?

— Da, așa a fost, a răspuns stăpânul meu, oarecum stânjenit.

— Foarte bine. La ce oră aţi fost jefuit? a întrebat poliţistul.

Punea o întrebare încuietoare. Dacă stăpânul ar fi știut ce oră era, nici n-ar mai fi fost jefuit. Dar stăpânii mei nu au privit întrebarea din acest unghi și au început să se întrebe unul pe altul, ca să dea cât de cât un răspuns.

— Păi, cât să fi fost?

— Să vedem, a mormăit stăpâna, ca și cum, dacă s-ar fi gândit, ar fi putut răspunde. La ce oră te-ai culcat

aseară?

— M-am culcat după ce te-ai culcat tu.

— Da, iar eu m-am culcat înaintea ta. Așa este.

— Atunci, la ce oră te-ai trezit?

— Trebuie să fi fost șapte și jumătate.

— Dar la ce oră putea să fi intrat hoţul?

— Sunt sigură că trebuie să fi fost întuneric.

— Știu că s-a întâmplat noaptea, dar la ce oră?

— N-am putea să vă răspundem cu precizie decât dacă ne lăsaţi să mai discutăm, a răspuns stăpâna în continuare, sigură că, gândindu-se la problemă, avea s-o rezolve până la urmă.

Poliţistul pusese întrebarea de formă, i-ar fi putut spune orice oră. Se așteptase ca cei doi să indice o oră oarecare, chiar dacă nu momentul furtului, dar profesorul și nevasta lui erau dornici să-i facă pe plac. Poliţistul s-a cam enervat.

— Foarte bine. Înseamnă că nu știţi la ce oră s-a comis furtul. Așa este?

Stăpânul meu a răspuns ca de obicei:

— Da, așa cred.

Poliţistul a continuat, foarte serios:

— Atunci va trebui să depuneţi un raport, nu, nu un raport, o reclamaţie scrisă, arătând că un hoţ a intrat în casa dumneavoastră forţând ușa din locul cutare, după ce aţi încuiat casa și v-aţi culcat, la data de… și că aţi fost jefuiţi de următoarele obiecte. Este mai bine să nu adresaţi reclamaţia cuiva anume.

— Trebuie să enumerăm fiecare obiect în parte?

— Scrieţi o listă arătând că vi s-au furat atâtea haine *haori* în valoare de… și așa mai departe. Nu, nu este nevoie să intru eu în casă. Lucrurile au fost furate, nu-i așa?

Apoi, poliţistul a plecat, calm. Stăpânul și-a scos

pensula și călimara și le-a așezat în mijlocul camerei. Apoi și-a chemat soţia și a bombănit ca și cum ar fi căutat ceartă:

— Acum încep să scriu plângerea, așa că spune-mi ce obiecte s-au furat. Sunt gata, așa că, dă-i drumul.

— Ascultă, nu e nevoie să fii așa de arţăgos cu mine. Nu știu cui i-ar place să-ţi vorbească când începi să dai ordine în felul ăsta.

Stăpâna s-a așezat drept în faţa lui; îşi legase chimonoul cu o bucată de sfoară.

— Uită-te la tine. Arăţi ca o prostituată dintr-un oraș de garnizoană. De ce nu porţi un brâu *obi*?

— Dacă nu-ţi place cum arăt, de ce nu-mi cumperi un *obi?* Nici măcar o prostituată n-ar putea purta *obi* dacă ar avea unul singur și acela i-ar fi furat.

— Ţi l-a luat hoţul? îngrozitor! Foarte bine, încep cu brâul tău. Cum era?

— Cum adică, cum era? N-am avut decât unul. Era un brâu negru de mătase dublat cu satin.

— Un brâu negru de mătase dublat cu satin. Cât a costat?

— Vreo șase yeni.

— Cum de ţi-ai luat un *obi* așa de scump? Va trebui să-ţi cumperi unul nou, dar să nu coste mai mult decât un yen și 50 de seni.

— Și unde crezi că pot cumpăra un *obi* cu banii ăștia? Ești îngrozitor. Nu-ţi pasă cum se îmbracă nevasta ta, te gândești numai la tine, nu-i așa?

— Lasă asta. Ce urmează?

— O haină *haori* de lână. Mătușa mea Kono mi-a dat-o ca amintire. Nu seamănă cu cele care se poartă astăzi.

— Asta nu mă interesează. Cât costă?

— Cincisprezece yeni.

— Ai avut o haină care costa cincisprezece yeni?

— Ce-ţi pasă? N-ai cumpărat-o tu.
— Ce urmează?
— O pereche de ciorapi negri.
— Ai tăi?
— Nu, ai tăi. 27 de seni.
— Mai departe.
— O cutie cu ignami.
— A furat și asta? Mă întreb dacă o să mănânce ignamii reci sau calzi.
— Nu știu ce-o să facă. De ce nu-l întrebi?
— Cât au costat?
— Nu cunosc preţul.
— Foarte bine, am să pun aici 12 yeni și 50 de seni.
— Nu fi absurd! Nu puteau să coste atât, chiar dacă erau într-adevăr din Karatsu.
— Dar ai zis că nu știi cât costau.
— Nici nu știu. Nu știu, dar 12 yeni și 50 de seni este absurd.
— Nu știi, dar totuși spui că 12 yeni și 50 de seni este absurd. N-ai nicio logică. De asta îţi spun eu Otanchin Paleologul.

Cred că ar fi mai bine să dau o explicaţie cititorilor. „Otanchin” înseamnă prost și cuvântul este folosit de obicei de oameni ca insultă. Stăpânul meu adăuga și numele de familie al lui Constantin Paleologul, ultimul împărat al imperiului roman de răsărit, pentru ca stăpâna să nu înţeleagă.

— Ce-ai spus?
— Am spus Otanchin Paleologul.
— Ce înseamnă Otanchin Paleologul?
— Ce urmează? încă n-ai ajuns la obiectele mele.
— Lasă lista. Spune-mi ce înseamnă Otanchin Paleologul.
— Nu înseamnă nimic.

— De ce nu-mi spui? Iar îţi baţi joc de mine. Mă batjocorești în fel și chip, numai pentru că nu știu englezește.

— Prostii. Mai bine continuă cu lista. Va trebui să depun reclamaţia curând, altfel n-o să primim lucrurile înapoi.

— Lucrurile oricum n-o să le-vedem multă vreme. Hai, spune-mi, te rog, ce înseamnă Otanchin Paleologul.

— Ești cam pisăloagă, nu crezi? Ţi-am spus că nu înseamnă nimic.

— Dacă te porţi așa, bine, nu mai e nimic de scris pe listă.

— Femeie încăpăţânată! Bine, dacă așa vrei. Nu mai scriem lista deloc.

— Iar eu nu-ţi mai spun ce s-a furat. Tu trebuie să faci plângerea. De altfel, știi ce mi s-a luat mie.

— Dacă-i așa, eu renunţ.

Stăpânul s-a ridicat și a intrat în camera lui. Stăpâna a trecut în cealaltă cameră și s-a așezat să coasă. Amândoi au stat în liniște vreo zece minute, privind ușa glisantă care îi separa.

Deodată, ușa de la intrare s-a deschis violent și a intrat Sampei Tătară, cel care dăduse familiei Kushami cutia cu ignami. Sampei stătuse în gazdă la stăpânul meu, dar acum lucra în secţia de exploatări miniere a unei societăţi comerciale. De când terminase facultatea de drept, intrase în afaceri, cam ca Tojuro Suzuki. Sampei venea adesea duminicile să facă vizite stăpânului meu și uneori rămânea toată ziua. Se simţea ca acasă în familia Kushami.

— Frumoasă zi, nu-i așa?

Sampei păstra un puternic accent din Karatsu. S-a așezat pe podea.

— A, tu erai, Tătară?

— Profesorul este acasă?

— Da, este în camera lui de lucru.

— Doamnă, nu-i face bine la sănătate să studieze atât. Mai ales duminica.

— Mai bine i-ai spune asta chiar tu.

— Cred că așa voi face, a încuviinţat Sampei, privind prin cameră. Unde sunt copiii?

Tocmai atunci Tonko și Sunko au intrat din camera de alături.

— Spune, Tătară, astăzi ne-ai adus gogoși de orez?

Fetiţa mai mare, Tonko, nu uitase promisiunea lui de la vizita precedentă. Tătară s-a scărpinat în cap și a mărturisit:

— Ai o memorie bună: uite, am uitat astăzi, dar am să aduc data viitoare. Promit serios.

— Vai, ce rău îmi pare! a spus Tonko.

Sunko, sora ei mai mică, a imitat-o imediat și a repetat: „Vai, ce rău îmi pare!” Stăpâna părea să-și fi venit în fire, pentru că a zâmbit puţin.

— N-am adus dulciuri, dar ultima dată v-am dat ignami. V-au plăcut?

— Ignami? Ce-i aia? a întrebat Tonko.

Sunko iarăși și-a imitat sora: „Ce-i aia?”

— Nu i-aţi mâncat încă? Rugaţi-o pe mama să vi-i gătească. Nu seamănă cu ceea ce puteţi găsi aici la Tokio, sunt foarte buni, a explicat Sampei, mândru de orașul lui natal.

Stăpâna a părut să-și amintească de cadou și a zis:

— Îţi mulţumesc, Tătară, că ne-ai adus atât de mulţi ignami.

— Cum au fost? îi împachetasem bine, ca să nu se frângă. S-au păstrat întregi, nu-i așa?

— Din nenorocire, ne-au fost furaţi noaptea trecută.

— Un hoţ a furat ignamii? Ce hoţ caraghios! Probabil că-i plac foarte mult!

Sampei părea uimit.

— Mamă, chiar a intrat un hoţ noaptea în casă? a întrebat sora mai mare.

— Da, a răspuns stăpâna, ca și cum ar fi fost ceva fără importanţă.

— A fost un hoţ, un hoţ! Cum arăta?

Acum vorbea sora mai mică, dar stăpâna nu știa să-i răspundă la întrebare.

— Avea o faţă înspăimântătoare, a spus stăpâna, privindu-l pe Tătară.

— O faţă înspăimântătoare? Așa, ca Tătară? a întrebat sora mai mare, fără jenă.

— Ce-ai spus? Nu fi prost crescută!

— Ha-ha! Vasăzică, după tine, faţa mea e îngrozitoare? Ce rușine! a chicotit Tătară, scărpinându-și un petic de chelie din creștet, cu diametrul de vreo trei centimetri.

Avusese cu o lună înainte o infecţie și, deși se dusese la doctor, se vindeca greu. Tonko a fost prima care a observat pata chelă.

— Uite, capul lui Tătară lucește ca al mamei! a exclamat ea.

— Ţi-am spus să taci!

— Și capul hoţului strălucea, mamă?

Asta a spus-o fetiţa mai mică. Stăpâna și Tătară au izbucnit în râs. Copiii erau atât de neastâmpăraţi, încât oamenii mari nu mai apucau să spună nimic.

— Haide, haide, duceţi-vă în curte și vă jucaţi. Mama o să vă dea de mâncare în curând, a zis stăpâna, după care l-a întrebat pe Tătară cu seriozitate: Ce s-a întâmplat cu capul dumitale, de fapt?

— Am avut o infecţie și nu se mai vindecă. Aveţi și

dumneavoastră o infecţie, doamnă?

— Ce neplăcut. O infecţie? Nu. Toate femeile care poartă pieptănătura *marumage* ajung să aibă puţină chelie.

— Orice chelie este provocată de microbi.

— Nu, a mea nu se datorează microbilor.

— Nu știu de ce vă ambiţionaţi, doamnă.

— Nu-mi pasă, dar nu sunt microbi. Apropo, cum spui „chel” pe englezește?

— Se spune „bald”.

— Nu, nu așa. Trebuie să existe alt cuvânt, mai lung.

— Întrebaţi-l pe profesor. El trebuie să știe.

— El nu-mi spune, de asta te întreb pe tine.

— Nu cunosc decât cuvântul „bald”.

— Nu, cuvântul este Otanchin Paleologul. „Otanchin* înseamnă chel, și „Paleologul” înseamnă cap, nu-i așa?

— S-ar putea. Am să mă uit în camera profesorului, mai târziu, într-un dicţionar *Webster.* Profesorul este un om destul de ciudat: stă în casă pe o vreme atât de frumoasă. Să nu vă așteptaţi, doamnă, să-și vindece stomacul, dacă face așa ceva. Mai bine i-aţi spune să se plimbe din când în când. Cireșii înfloriţi de la Ueno sunt foarte frumoși, zilele astea.

— Spune-i tu. El nu ascultă ce spune o femeie.

— Îi mai place dulceaţa?

— Da, ca întotdeauna.

— Când am venit aici acum câteva zile, profesorul mi-a spus că-l preocupă faptul că-i spuneţi că mănâncă prea multă dulceaţă. Se gândea că e o încurcătură la mijloc. I-am explicat că s-ar putea ca și dumneavoastră și copiii să mâncaţi foarte multă dulceaţă.

— Tătară! De ce-ai spus așa ceva?

— Păi, aveţi o faţă de om căruia îi place dulceaţa.

— Cum poţi să-ţi dai seama după faţă?

— Mi-e greu să vă explic, doamnă, dar, de fapt, vreţi

să spuneţi că nu vă place deloc dulceaţa?

— Păi, mănânc uneori – puţin. Și ce e rău în asta? E dulceaţa noastră, nu?

— Ha-ha! Am știut eu. Apropo, îmi pare foarte rău, vreau să spun pentru că aţi fost jefuiţi. V-a mai luat ceva, în afară de ignami?

— Dacă ar fi fost numai atât, nu-mi făceam griji. Dar ne-a furat toate hainele de purtare.

— Cred că va trebui să împrumutaţi niște bani. Păcat că motanul ăsta nu e câine. *Ar* trebui să ţineţi un câine, doamnă, un câine mare. Pisicile nu sunt bune de nimic. Nu fac decât să mănânce. Spuneţi-mi, motanul acesta prinde șoareci?

— Până acum, niciunul. E foarte leneș.

— De ce nu mi-l daţi mie? L-aș lua acasă și l-aș mânca.

— Tătară! Mănânci pisici?

— Sigur că da. Sunt bune de mâncat.

— Îmi închipui că ai un stomac solid.

Auzisem că printre studenţii care stau în gazdă sunt unii care mănâncă pisici – sălbaticii! – dar nu-mi închipuisem nici măcar în vis că Tătară ar face așa ceva. În plus, acum nu mai era student. Deși abia terminase studiile, era acum licenţiat în drept și lucra la societatea comercială Mutsui. Am fost cu atât mai mirat.

Există un proverb care zice: „Când întâlneşti un om, gândește-te că poate e un hoţ”. Faptele lui Kangetsu îl dovediseră că era adevărat. Acum, din cauza lui Tătară, am născocit un nou proverb: „Când întâlneşti un om, gândește-te că poate e un sălbatic”.

Trăind pe lumea asta, înveţi cu vremea multe. Este bine să cunoști atâtea lucruri, dar în fiecare zi constaţi că trebuie să fii și mai prudent. Când devii abil și afurisit și înveţi să te aperi, înseamnă că ai învăţat multe despre

viaţă. Cel mai greu lucru, când te maturizezi, este să-ţi dai seama de consecinţele a ceea ce ai învăţat. Gândindu-mă că, într-o zi, aș putea fi fiert, cu ceapă, în vreun cazan, de Tătară și aș trece în lumea cealaltă, m-am făcut mic într-un colţ. Ceva mai târziu, stăpânul, care se zăvorâse în camera lui după cearta cu stăpâna, a intrat în încăpere.

— Tocmai am aflat, domnule, că aţi fost jefuit. Ce stupid! a exclamat Tătară, fără altă introducere.

— Hoţul care a intrat în casă a fost stupid, a replicat stăpânul meu, considerându-se, ca de obicei, mai deștept decât alţii.

— A fost stupid, dar este și mai stupid să fii jefuit.

— Cel mai deștept cred că este unul ca tine, Tătară, care nu are ce să i se fure, a comentat stăpâna, trecând de partea soţului ei.

— Cel mai stupid este motanul ăsta. Mă întreb la ce se gândește? Nu prinde șoareci și nici nu face nimic ca să-l împiedice pe hoţ să intre în casă. Nu mi-l daţi mie, domnule? Aici nu vă e de niciun folos.

— Sigur că aș putea să ţi-l dau. Ce să faci cu el?

— Să-l gătesc și să-l mănânc.

Când stăpânul a auzit asta, stomacul lui bolnav a scos un sunet straniu. Dar n-a răspuns nimic și, cum Tătară nu a insistat în dorinţa de a mă mânca, m-am simţit neașteptat de norocos.

În cele din urmă, stăpânul a schimbat subiectul:

— Dă-l încolo de motan. Mi s-au furat toate hainele și îmi este frig.

Îi era foarte milă de sine însuși – și nu era de mirare! Până ieri, purtase două chimonouri căptușite, iar acum purta numai o cămașă cu mâneci scurte și un chimono. În plus, stătuse toată dimineaţa fără să facă mișcare. Sângele, subţiat, îi era solicitat de stomacul bolnav și nu circula cum trebuie prin restul corpului.

— De fapt, domnule, să fii profesor înseamnă, oricum, sărăcie. Acum, că aţi fost jefuit, aveţi de suferit și mai mult. De ce nu vă răzgândiţi și nu intraţi în afaceri?

— Soţului meu nu-i plac oamenii de afaceri, așa că n-are rost să faci o asemenea propunere, a spus stăpâna.

Totuși, ei i-ar fi plăcut ca stăpânul să intre în afaceri.

— Câţi ani au trecut de când v-aţi luat licenţa, domnule?

— Cred că vreo nouă, a răspuns stăpâna întorcându-se spre soţul ei.

Stăpânul meu nici nu a confirmat, nici nu a negat.

— Gândiţi-vă: nouă ani de zile și nu v-a crescut salariul nici măcar o dată. În plus, nu sunteţi cunoscut, deși studiaţi din greu. „Tânărul e singuratic, părăsit de toţi”.

Tătară recita un vers dintr-un poem chinezesc pe care-l învăţase în clasele primare. Stăpâna, nepricepând, nu a răspuns nimic.

— Bineînţeles că nu-mi place să fiu profesor, dar mi-ar plăcea și mai puţin să mă ocup de afaceri.

Stăpânul părea să se fi gândit la viitor, în ultima vreme.

— Soţului meu nu-i place nimic.

— Îi place cel mai mult soţia lui, a chicotit Tătară glumind – lucru neobișnuit la el.

— Cel mai puţin îmi place să fiu căsătorit.

Răspunsul stăpânului a fost simplu și direct. Stăpâna a privit o clipă în altă direcţie, apoi s-a întors din nou spre soţul ei și a zis:

— Probabil că nu-ţi place nici să trăiești.

Cu replica asta, considera că s-a răzbunat.

— Nu-mi place prea mult, a fost răspunsul nepăsător al soţului ei – nu era ușor să discuţi cu el.

— Ce-aţi zice, domnule, de o plimbare, pentru

variaţie? O să vă distrugeţi sănătatea, stând tot timpul în casă. Intraţi în afaceri. E mai ușor să câştigaţi bani în felul acesta.

— Nici tu nu câştigi prea mult.

— Da, dar abia am început. Și totuși, am economii mai mari decât dumneavoastră.

— Cât? a întrebat stăpâna cu seriozitate.

— Cincizeci de yeni.

— Și cât câştigi?

Stăpâna dorea să afle cât mai mult.

— Treizeci de yeni, dar în fiecare lună societatea pune deoparte cinci yeni, pe care îi pot folosi în cazuri urgente. Doamnă, de ce nu cumpăraţi acţiuni ale căii ferate Sotobari, din micile dumneavoastră economii? în trei sau patru luni, aţi avea dublul sumei investite.

— Dacă am avea destui bani ca să investim, nu ne-ar păsa de hoţi.

— De asta vă spun că cel mai bine este în afaceri. Dacă dumneavoastră, domnule, aţi fi studiat dreptul sau ceva practic, aţi putea lucra la o societate sau o bancă. Acum aţi câştigă trei-patru sute de yeni pe lună. Apropo, cunoaşteţi un fost student la politehnică pe care-l cheamă Tojuro Suzuki?

— Da, a fost aici ieri.

— Zău? L-am întâlnit la o petrecere, acum câteva zile, și i-am vorbit de dumneavoastră. A fost surprins să afle că am locuit în gazdă la dumneavoastră și rula spus că a stat împreună cu dumneavoastră la un templu din Koishikawa, pe vremea când vă găteaţi singur. Mi-a spus să vă transmit salutări și că o să vă viziteze curând.

— Se pare că s-a transferat la Tokio.

— E adevărat. Lucra într-o mină în insula Kyūshū, dar s-a transferat la Tokio nu de mult. E foarte deștept, îmi vorbește ca unui prieten vechi. Știţi cât câștigă, domnule?

250 de yeni, în afară de două prime pe an – una de sărbătoarea Bon[24] și alta la sfârșitul anului. Probabil câştigă în medie patru-cinci sute de yeni pe lună. Iar dumneavoastră, domnule, predaţi de zece ani, purtând același costum de haine. Este absurd!

— Exact – este absurd! Când e vorba de bani, se pare că stăpânul meu nu se deosebește de ceilalţi oameni. Ba, s-ar putea să-și dorească bani chiar mai mult decât toţi ceilalţi.

Tătară părea să fi terminat cu discursul asupra avantajelor unei cariere în afaceri, pentru că a întrebat-o pe stăpână:

— Vine uneori aici un om pe care-l cheamă Kangetsu Mizushima?

— Da, destul de des.

— Ce fel de om este?

— A studiat mult.

— Arată bine?

— Ha, ha! Arată cam ca dumneata.

— Așa, ca mine? a repetat el cu seriozitate.

— De unde îi știi numele? a întrebat stăpânul.

— Cineva mi-a cerut să vă întreb despre el. Merită osteneala?

— A studiat mai mult decât tine.

— Chiar așa, a studiat mai mult?

Nu a râs, nici nu s-a supărat. Așa era întotdeauna Tătară.

— O să dea în curând doctoratul?

— Își scrie chiar acum teza.

— Scrie o teză? Credeam că este mai practic și mai inteligent.

— Ca întotdeauna, nu pari să apreciezi studiile superioare, a râs stăpâna.

---

24 Sărbătoare budistă pentru pomenirea morților.

— Am auzit că cineva îi va da fiica de soţie când îşi va obţine doctoratul. Mi se pare caraghios să devii doctor numai din cauza unei fete. În loc să acorde mâna fetei unui caraghios, am spus că ar fi mai bine să-mi dea mie fata de nevastă.

— Cui ai spus asta?

— Persoanei care mi-a cerut să întreb de Mizushima.

— Era cumva Suzuki?

— Nu. Nu-mi permit să vorbesc așa ceva cu el, deocamdată. Știţi, el este acum unul dintre șefii mei.

— Ești un tânăr ciudat, nu crezi, Tătară? Când vii aici, vorbești vrute și nevrute, dar în faţa lui Suzuki te faci mic, nu-i așa?

— Da. Altfel, aș rămâne fără slujbă.

Deodată, stăpânul a spus:

— Tătară, ce-ai zice de o plimbare?

Nu avea pe el decât un chimono subţire și, fiind foarte frig, i-a trecut prin minte să facă puţină mișcare. Faptul era cu totul neobișnuit. Desigur, Tătară a fost de acord.

— Da, sigur. Mergem spre Ueno? Să mergem la Imozaka și să mâncăm niște gogoși. Aţi mâncat vreodată, domniile? Doamnă, ar trebui să mergeţi odată și să le gustaţi. Sunt bune și ieftine. Se servesc și băuturi acolo.

Ca de obicei, Tătară dădea explicaţii cu totul nesistematic. În acest timp, stăpânul îşi pusese pălăria și aștepta la ușa din faţă.

Am simţit că aveam nevoie de odihnă. Nu mă interesa să aflu ce făceau stăpânul și Tătară în parcul Ueno și câte gogoși vor mânca la Imozaka. Nici nu aveam curajul să merg cu ei. Din când în când, toate fiinţele au nevoie de odihnă. Toţi cei ce trăim pe lumea asta trebuie să ne mișcăm, iar, ca să ne facem această datorie, avem nevoie

de odihnă. Dacă Dumnezeu pretinde că ne-am născut pentru a munci, eu repet că avem nevoie de odihnă ca să muncim. Chiar și stăpânul meu, oricât este de încăpăţânat, trebuie să se odihnească în fiecare zi, plus duminica. Cu mult regret îmi pun la treabă sufletul și trupul zi și noapte. Deși sunt motan, este de la sine înţeles că am mai multă nevoie de odihnă decât stăpânul meu. Tătară spusese că nu sunt bun de nimic, pentru că nu făceam altceva decât să dorm. Asta m-a îngrijorat. Asemenea oameni sunt influenţaţi de aparenţele exterioare. Ei n-au învăţat să-și folosească cele cinci simţuri cum trebuie, pentru că îi judecă pe alţii numai după aparenţe. Ei cred că, dacă nu transpiri muncind, stai degeaba.

Se spune că un preot numit Dharma a stat nemișcat în meditaţie religioasă până când i-au putrezit picioarele. Chiar dacă prin zid s-ar fi strecurat un vrej de viţă și i-ar fi înconjurat ochii și gura, el tot nu s-ar fi mișcat. Dar nu dormea și nici nu murise. Mintea îi era tot timpul activă; se gândea la anumite principii secrete ale doctrinei Zen, poate se gândea de ce nu există nicio diferenţă între un sfânt și o mediocritate. Sunt mulţi discipoli ai lui Confucius care stau nemișcaţi în meditaţie, dar asta nu înseamnă că se închid într-o cameră și nu fac altceva decât zac ca niște paralitici. Minţile lor lucrează din plin, chiar dacă, judecând după aparenţe, ei par să personifice liniștea și pacea. Un om de rând ar crede, probabil, că acești maeștri ai cunoaşterii sunt inconștienţi sau pe jumătate morţi; i-ar insulta și i-ar numi leneși sau buni de nimic. Cei mai mulţi dintre oamenii cu ochii obișnuiţi au vederea anormală, în sensul că văd numai aparenţele exterioare, dar nu și spiritul. Dar Tătară era cel mai rău dintre ei. Nu m-ar fi mirat dacă m-ar fi considerat mai puţin important decât o găleată. Ce mă înfuria mai mult era că stăpânul meu, care citește și cărţi clasice și moderne, și care înţelege oarecum

astfel de greșeli omenești, era de acord cu tot ce spunea superficialul Tătară. Poate că într-o zi ar fi ajuns chiar să mănânce cu plăcere o pisică fiartă!

Dar considerând problema din alt unghi, poate că este foarte natural ca ei să mă dispreţuiască. Proverbele spun: „Glasurile puternice stăruie cel mai puţin în urechi”, și „Muzica prea rafinată nu găsește un public numeros”. N-are rost să ceri celor care nu văd decât aparenţele să înţeleagă strălucirea spiritului cuiva. Este ca și cum ai cere unui preot ras în cap să-și facă o pieptănătură complicată, sau unui pește să ţină un discurs, sau unui tren electric să deraieze într-adins sau stăpânului meu să renunţe la postul de profesor, sau lui Sampei să nu se gândească la bani. Adică, ar însemna să ceri imposibilul.

Dar chiar și pisicile fac parte din societate și, oricât ne-am respecta pe nod înșine, trebuie să învăţăm să ne adaptăm, cât de cât, societăţii. Este regretabil, dar ușor de înţeles ca stăpânul, stăpâna, servitoarea și Sampei să mă considere inutil. Ar fi un sfârșit îngrozitorsă fiu măcelărit din cauza ignoranţei lor, să mi se vândă pielea ca să se facă din ea un *samisen,* să mi se taie carnea și să fiu servit pe masa lui Tătară. Dar eu simt un motan care are o misiune de împlinit: rămân activ pe acest pământ folosindu-mi creierul și, deci, consider că existenţa mea are o mare importanţă. Există un proverb care spune: „Nici copiii oamenilor bogaţi nu trebuie să stea degeaba”. Nimeni nu poate reuși în viaţă numai lăudându-se cu superioritatea sa. Ar însemna nu numai să-ţi cauţi singur beleaua, dar ar fi și o crimă împotriva societăţii. Dacă un tigru falnic s-ar lăsa prins și dus la grădina zoologică, s-ar putea să fie pus alături de un porc rău mirositor; sau, dacă o barză ar fi prinsă de un crescător de păsări, ar putea avea soarta unei simple găini – ax1 fi tăiată!

În ce mă privește, soarta mea este să trăiesc printre

oameni obișnuiţi. Așa că, pentru a fi mai bine privit, am hotărât să mă prefac că sunt un motan obișnuit. Iar pentru a fi considerat un motan obișnuit, normal e să prinzi șobolani – și asta m-am și hotărât până la urmă să fac.

După câte știu, de câtăva vreme Japonia este într-un mare război cu Rusia. Ca motan japonez sunt, bineînţeles, de partea Japoniei. Dacă s-ar putea, aș organiza o trupă de pisici care să meargă și să îi zgârie pe inamici. Într-o astfel de dispoziţie entuziastă și energică, am simţit că aș putea prinde câţiva șobolani cu ușurinţă, chiar și dormind. Cu multă vreme1 în urmă, un om l-a întrebat pe un preot cunoscut din secta Zen cum făcea el ca să vadă adevărul. Preotul i-a spus să pândească, așa cum pândește pisica șobolanii. El se gândea la faptul că pisicile nu se tem că nu vor reuși. Mai există un proverb care spune: „Oricât de isteaţă ar fi precupeaţa, uneori nu reușește să-și vândă vaca”. Și totuși, sunt sigur că niciun proverb nu spune că o pisică isteaţă ar putea să nu reușească să prindă un șobolan! N-aș vrea să spun că nu pot prinde șobolani. Fără îndoială că pot. Singurul motiv pentru care nu prinsesem niciunul era că, până atunci, nu avusesem chef.

Ziua de primăvară se sfârșea, ca și cea dinaintea ei. Câte un nor de flori de cireș scuturate, adus de un vârtej de primăvară, intra printr-o spărtură în ușa de hârtie. Petalele se așezau pe suprafaţa apei dintr-un hârdău din bucătărie și pluteau, albe, în lumina slabă a lămpii.

Întrucât mă hotărâsem să fac o faptă bună și să îi uimesc pe toţi din familie, m-am dus să inspectez câmpul de bătaie. Linia frontului nu era prea mare: de mărimea unei camere în care încăpeau patru rogojini. Bucătăria are într-o parte o chiuvetă; în cealaltă parte este un loc liber pentru băieţii de la prăvălia de vinuri și cea de zarzavat, care stau acolo și așteaptă comenzi. Soba e foarte frumoasă, nepotrivită cu bucătăria aceasta săracă, iar

oalele de aramă sunt bine frecate și strălucesc. Lângă sobă e un spaţiu de jumătate de metru pătrat, acoperit cu scânduri, unde mi se dă mâncare în scoica aceea ce-mi servește de strachină. Mai e un bufet, lung de doi metri, înspre sufragerie, în care se ţin tăvi, străchini de lemn, farfurioare și alte vase mici. Această mobilă masivă îngustează și mai mult bucătăria destul de mică. Deasupra e o poliţă, pusă cam la înălţimea bufetului. Sub poliţă e un vas de pământ ars pentru mortar, iar în el o găleată, cu gura în jos. Mai e acolo o răzătoare de ridichi, o mistrie pentru mortar și o oală veche, care folosește la stins tăciunii aprinși. De un cârlig, legănându-se ușor atunci când bâte vântul, atârnă un coș. Când abia venisem în această casă, nu știam ce rost era acolo, dar am aflat curând că în acest coș, atârnat la mare înălţime, sunt puse alimentele, ca să nu poată ajunge la ele pisicile hoinare. Cam în perioada aceea am început să-mi dau seama cât de răi sunt oamenii.

Din punct de vedere strategic, hotărâsem să mă lupt cu șobolanii în acel loc, său. În acele locuri, unde era mai probabil ca ei să apară. Dacă aș fi. așteptat într-un colţ oarecare niște șobolani iuţi de picior – n-aș fi avut nicio șansă să-i prind. Așa că m-am așezat în mijlocul bucătăriei și am privit de jur-împrejur, studiind amplasarea găurilor de șobolani. Mă simţeam cam ca amiralul Togo!

Servitoarea era la baia publică; copiii se culcaseră de mult; stăpânul, care se întorsese din parcul Ueno, era în camera lui; iar stupina – mă întrebam unde ar putea fi! Probabil că moţăia, visând ignamii furaţi. Din când în când, liniștea era întreruptă de trecerea unei ricșe prin faţa porţii. După ce roţile nu se mai auzeau, liniștea se așternea și mai apăsătoare.

Eram hotărât, încrezător, bucătăria era cufundată în liniștea nopţii – în ansamblu, atmosfera era foarte potrivită

pentru cele ce aveam de gând să fac. M-am simţit din nou ca amiralul Togo, sau, cel puţin, ca un amiral al neamului pisicesc.

În asemenea situaţii, desigur grave, există și o undă de satisfacţie. Probabil că toată lumea simte la fel. Dincolo de această satisfacţie, însă, simţeam și o mare îngrijorare. Nu mă temeam că șobolanii ar putea veni spre mine în număr mare; mă neliniștea, însă, faptul că nu știam din ce direcţie aveau să vină. După un studiu amănunţit, totuși, am stabilit trei itinerarii posibile ale șobolanilor.

Șobolanii din canal ar fi venit, foarte probabil, prin ţeavă sub chiuvetă, apoi s-ar fi băgat după mașina de gătit. Dacă mă ascundeam, deci, după oala cu mangal, puteam să interceptez șobolanul la întoarcere. Dacă ocolea prin ţeava cadei de baie, ar fi putut veni în bucătărie dinspre baie. În consecinţă, m-am așezat pe oala de orez, ca să pot să mă arunc asupra inamicului de îndată ce mi-ar fi apărut în faţă. Privind prin încăpere, am mai văzut o gaură în formă de semiluni, în colţul de jos, din dreapta, al ușii de la cămară, care ar fi fost foarte comodă pentru șobolani. Mirosea puiţin a șobolani. Dacă ar fi apărut de acolo un rozător, l-aș fi lăsat până când ar fi trecut de rama ușii, după care s-ar fi putut adăposti, și pe urmă m-aș fi repezit la el cu ghearele.

Gândindu-mă că șobolanii ar fi putut veni și prin tavan, m-am uitat în sus și am văzut suprafaţa lui înnegrită lucind la lumina lămpii. Semăna cu iadul, atârnat cu susul în jos. Știam că șobolanii n-ar fi venit de la o asemenea înălţime, așa că am renunţat cu totul să studiez această direcţie. Chiar și așa, exista posibilitatea de a fi atacat din trei direcţii diferite. Dacă șobolanii veneau numai din două direcţii, m-aș fi descurcat chiar dacă nu ţineam decât un ochi deschis; dar, dacă ar fi venit din trei direcţii, chiar și eu, dotat cu instinctul înnăscut de a prinde șobolani, aș fi

fost într-o situaţie grea. Să-i cer lui Kuro, motanul omului cu ricșa, să mă ajute ar fi însemnat să mă fac de râs. Nu știam ce să fac.

Când nu știi ce să faci și nu-ţi dă prin minte niciun plan bun de a rezolva o problemă, cel mai bine este să consideri că problema nici nu va apărea. Uită, pur și simplu, de ea. Asta este cea mai rapidă soluţie. Iată, de exemplu, cum se întâmplă lucrurile în viaţa de zi cu zi: ar fi imposibil să afirmi că mireasa de astăzi nu va muri mâine. Dar mirele nu se gândește decât la fericirea lui prezentă – „Vom trăi ani mulţi, cât măslinul, și vom rămâne uniţi pe veci, în fericire” – și nu-și face griji. Nu e îngrijorat nu din cauză că nu ar avea motive – nici vorbă – ci, pur și simplu, pentru că făcându-și griji nu ar rezolva nimic.

În cazul meu, nu aveam cum să știu sigur că șobolanii nu mă vor ataca simultan din trei direcţii, dar îmi convenea foarte mult să cred că lucrul acesta nu se va întâmpla; căpătăm, în acest fel, un sentiment de siguranţă. Siguranţa și satisfacţia sunt necesare fericirii tuturor creaturilor. Aveam nevoie și eu de ele, așa că am hotărât că nu se va întâmplă să fiu atacat din toate trei direcţiile.

Dar, chiar și așa, nu puteam să nu mă gândesc care ar fi cel mai bun dintre cele trei planuri strategice ale mele. Eram pregătit, din punct de vedere strategic, să întâmpin atacul din cămară, din baie sau de sub chiuvetă. Dar îmi era foarte greu să aleg unul din aceste planuri. Probabil că și amiralul Togo s-a întrebat dacă flota din Baltica avea să treacă prin strâmtoarea Tsushima, prin strâmtoarea Tsugaru, sau prin strâmtoarea Soya. Acum înţeleg perfect cam trebuie să se fi simţit. Nu numai că mă simţeam ca amiralul Togo, dar aveam și aceleași neliniști ca și al.

În timp ce încercam febril să mă opresc asupra unui plan, ușa de hârtie zdrenţuită s-a deschis brusc și a apărut

faţa servitoarei Osan. Spunând că a apărut faţa ei, nu înseamnă că nu avea și mâini și picioare, dar restul corpului nu se vedea din cauza nopţii întunecoase, așa că nu i-am putut vedea decât faţa. Cui obrajii roșii mai roșii ca oricând, Osan se întorsese de la baie. S-a apucat să încuie bucătăria mai devreme decât de obicei, probabil gândindu-se la cele întâmplate în noaptea trecută. S-a auzit glasul stăpânului meu, care cerea, din camera lud, să i se așeze bastonul lângă pernă. Nu știam pentru ce voia stăpânul meu să-și ornamenteze perna cu bastonul. Nu este atât de nesăbuit încât să pretindă că este un Ching Ho, care, numai cu o spadă ascunsă în mânecă, a trecut râul pentru a încerca să-l asasineze pe primul împărat din dinastia Ţin. În orice caz, lângă pernă se aflase, în noaptea trecută, o cutie cu ignami; în noaptea asta1 avea să fie un baston. M-am întrebat ce avea să mai urmeze în noaptea viitoare.

Seara abia se lăsase; mai era mult de așteptat până la apariţia șobolanilor și trebuia să mă odihnesc înainte de bătălie.

Bucătăria stăpânilor mei nu avea fereastră, dar deasupra ușii era o deschizătură de vreo treizeci de centimetri, prin care bătea vântul, fie iarnă, fie vară.

Vântul m-a și trezit, aducând parcă mirosul florilor de cireș care se scuturau. Am deschis ochii, constatând că răsărise o lună înceţoșată. Mașina de gătit îşi arunca umbra strâmbă pe scândurile podelei. Temându-mă că am dormit prea mult, mi-am ciulit urechile de câteva ori și am privit de jur-împrejur. Era o liniște deplină și, ca și în noaptea trecută, se putea auzi ticăitul ceasul. Era timpul să apară șobolanii – dar oare din ce direcţie?

S-au auzit zgomote din cămară. S-ar fi zis că un șobolan se ţinea de marginea unei tigăi și gusta din ce se afla în ea. Eram foarte sigur că avea să apară în gaura

dinspre cămară, așa că m-am ghemuit în apropiere. Curând zgomotul din tigaie a încetat, dar apoi s-au auzit zgârieturi pe o farfurie, sau așa ceva. Din când în când se auzeau bufnituri în ușa cămării. Zgomotul era la mai puţin de zece centimetri de vârful nasului meu! Uneori se auzeau pașii mărunţi în apropierea găurii, dar nu s-a arătat niciun șobolan. Inamicul făcea prăpăd, iar eu nu puteam decât să stau și să aștept! Osan ar fi trebuit să lase ușa deschisă puţin, ca să pot intra în cămară – ce femeie nătângă!

Deodată, am auzit de după plită cum îmi clătina cineva strachina. Inamicul apărea și din direcţia aceea! M-am strecurat foarte încet într-acolo, dar n-am văzut decât un capăt de coadă dispărând în jgheabul de sub chiuvetă.

Apoi paharul folosit pentru spălat pe dinţi a zdrăngănit, lovindu-se de chiuveta de metal din baie. Inamicul se afla acum în spatele meu. În momentul în care mă întorceam, un șobolan de vreo doisprezece centimetri lungime a lăsat să-i scape o punguliţă cu praf de dinţi și a dispărut sub scândurile podelei. Am încercat să-l prind, dar când am sărit, dispăruse. A pune laba pe un șobolan era o treabă mult mai grea decât crezusem. Mă întrebam dacă sunt într-adevăr născut cu talentul de a prinde șobolani.

Când treceam spre baie, inamicul a ieșit din cămară; când stăteam la pândă lângă cămară, altul a ieșit de sub chiuvetă. M-am așezat în mijlocul bucătăriei, dar atunci șobolanii au devenit foarte activi în toate celelalte locuri. Trebuia oare să-i consider inteligenţi sau lași? În orice caz, au dovedit că nu erau atât de curtenitori încât să permită unui gentleman să se joace cu ei. M-am repezit prin bucătărie ba într-o direcţie, ba într-alta, de vreo cincisprezece ori, făcând tot posibilul să-i provoc la luptă. Dar, vai, nu am reușit să prind nici măcar unul. Este

regretabil, dar, cu adversari atât de mărunţi, probabil că nici amiralul Togo nu ar fi găsit vreo soluţie.

La început fusesem plin de curaj – un sentiment răscolitor și mândru – dar acum jocul mi se părea obositor și stupid. În plus, mi se făcea somn. M-am oprit în mijlocul bucătăriei să mă odihnesc. Deși nu mă mişcam, priveam fioros în jurul meu, pentru ca inamicul, înspăimântat de mărimea mea, să nu facă pagube prea mari. Dușmanii se dovediseră, contrar aprecierii mele, lași. Visul meu de a mă acoperi de glorie în luptă a dispărut și am rămas numai cu dispreţul faţă de șobolani. Cuprins de scârbă, m-a părăsit entuziasmul și m-am simţit obosit. Am devenit indiferent faţă de șobolani și am început să moţăi. Trebuie să ne odihnim, chiar în mijlocul inamicilor.

Prin deschizătura de deasupra ușii, vântul puternic a aruncat din nou o mână de petale de cireș, care s-au învârtit în jurul meu. Apoi, din gaura de sub cămară, a ieșit la atac un șobolan. Deși am avut timp să mă feresc, s-a repezit la mine cu toată viteza și m-a mușcat de urechea stângă. Chiar atunci, o altă umbră a apărut pe la spate și a început să-mi roadă coada. Toate acestea s-au întâmplat fulgerător. Mecanic, fără să mă gândesc, am sărit în sus și am încercat din răsputeri să mă scutur de monștrii aceștia. Șobolanul care-și înfipsese dinţii în urechea mea și-a pierdut echilibrul; zăcea moale pe botul meu. Vârful cozii parcă era o fâșie de cauciuc. Apucându-l zdravăn de coadă și gândindu-mă numai cum să scap de ticăloșii aceștia, m-am scuturat în dreapta și în stânga. Corpul atacatorului a lovit un ziar vechi lipit de perete și a căzut pe podea. Îi ţineam și acum coada cu dinţii. Fără să-i dau posibilitatea să-și revină, m-am repezit asupra lui, dar era ca o minge de cauciuc. A ţâșnit drept prin faţa nasului meu și l-am văzut sus pe marginea poliţei. Căta în jos spre mine, în timp ce eu nu puteam decât să mă uit în sus la el, de pe

podea – poliţa era la vreun metru și jumătate înălţime. Între noi, luna arunca pe podea razele ei ca un brâu alb.

Adunându-mi puterile, am sărit cât mai sus. N-am reușit să mă agăţ de poliţă decât cu labele dinainte, în timp ce labele dindărăt mi se zbăteau în aer. În plus, șobolanul care mi se agăţase de coadă nu-mi dădea drumul Eram în pericol! Am încercat să mă agăţ mai bine de poliţă, dar când mi-am mișcat labele, greutatea atârnată de coadă m-a tras în jos. Ghearele mi-au hârșâit zgomotos pe poliţă.

Dându-mi seama că nu pot rămâne așa, am încercat să mă agăţ mai bine cu laba stingă, dar n-am mai ajuns cu ea până la poliţă, așa că acum stăteam agăţat cu o singură labă. Mă legănam din tot corpul, înainte și înapoi. Monstrul de pe poliţă stătuse liniștit până acum, așteptând să vadă cum evoluează situaţia. Dar, deodată, ţintindu-mi fruntea, s-a repezit la mine ca un pietroi aruncat de pe poliţă. N-am mai putut să mă ţin și am căzut toţi trei, prin brâul pe care-l ţeseau razele lunii. Piua, găleata și borcanul gol de dulceaţă de pe poliţă au căzut odată cu noi, zdrăngănind pe oala pentru mangal. Toată gălăgia asta, în puterea nopţii, era de ajuns ca să-ţi îngheţe sângele în vine.

— Hoţii, hoţii! a răcnit răgușit stăpânul meu, năpustindu-se din dormitor.

Ţinea o lampă în mâna stângă și bastonul în dreapta. Ochii adormiţi aveau o strălucire neobișnuită. M-am ghemuit lângă strachina mea, iar cei doi monștri au dispărut în cămară. Stăpânul, simţindu-se cam stânjenit, a strigat furios:

— Cine-i acolo? Cine face gălăgia asta?

Nu-l asculta nimeni.

Luna a coborât și mai mult spre apus și dunga de lumină care traversa bucătăria a devenit tot mai îngustă.

VI

Căldura este greu de suportat chiar și pentru o pisică. Se spune că un englez, pe nume Sidney Smith, a spus odată că i-ar fi plăcut să-și dea jos de pe el pielea și carnea și să rămână numai cu oasele, ca să-i fie răcoare. N-aș fi dorit să rămân numai cu oasele, dar mi-ar fi plăcut să-mi scot blana cenușie bălţată, ca s-o dau la spălat sau s-o las amanet câtăva vreme. Noi, pisicile, facem impresia că ne place viaţa simplă, purtând aceeași îmbrăcăminte tot anul, primăvara, vara, toamna și iarna. Dar pisicile simt căldura și frigul. Eu nu fac duș nu pentru că nu-mi place, dar este foarte incomod să-mi usuc blana după ce s-a udat. De asta trebuie să rabd și să transpir. Și tot acesta este și motivul pentru care nu am avut plăcerea să fac o baie, în atâţia ani de zile! Aș vrea să mă pot folosi de un evantai în timpul verii, dar întrucât nu pot, din nefericire, să-l apuc, iese și asta din discuţie.

În comparaţie cu pisicile, oamenii se răsfaţă prea mult. Ei fierb sau frig lucruri pe care le-ar putea mânca și crude; îşi moaie hrana în oţet sau o pun în tot felul de sosuri. Își dau toată osteneala asta numai ca să mănânce. La fel se întâmplă și cu hainele. Ar însemna să cerem prea mult dacă le-am pretinde să poarte aceleași haine tot timpul anului, așa cum fac pisicile. Deși oamenii sunt născuţi anormal de golași, n-ar trebui să poarte chiar atâtea haine. Ei sunt în felul acesta, îndatoraţi oilor, viermilor de mătase și chiar plantelor de bumbac. Se poate spune cu certitudine că această extravaganţă este rezultatul nepriceperii lor.

Voi renunţa la subiectul mâncării și al îmbrăcăminţii, dar tot nu pot să înţeleg de ce se apucă oamenii să schimbe lucruri care nu-i afectează cu nimic. De exemplu: părul de pe cap. Părul crește puţin în fiecare zi, așa că ar fi foarte simplu să-l lase pur și simplu să crească. Părul are

rostul să-i protejeze. Dar în loc să-l folosească în acest scop, ei se apucă să inventeze diverse metode de a-l împodobi sau deforma în fel și chip. Și mai sunt și mândri de asta! Priviţi-i pe cei care se cheamă preoţi: îşi rad capetele tot timpul anului. Când e cald, folosesc umbrele de soare, iar când e frig, trebuie să-și acopere capetele chele cu glugi. Întrucât au atâta bătaie de cap, este greu de înţeles de ce și-au mai ras părul. Apoi sunt cei care folosesc un obiect numit pieptene – o unealtă fără rost, care seamănă cu un fierăstrău. Își despart părul drept la mijloc și par încântaţi de rezultatul acesta. Alţii îşi împart părul pe o parte, trasând o graniţă artificială de-a lungul căpăţânii lor. Unii dintre ei duc această graniţă până la ceafă, ajungând să semene cu frunzele de bananier.

Mai sunt și aceia care îşi taie părul scurt pe creștet și lung în părţi. Ei arată ca și cum capetele lor rotunde ar fi fost puse într-o ramă pătrată, cam ca un gard viu de arbuști tuns cu muchii de un grădinar. Mai există și cei care îşi lasă părul de un centimetru sau mai scurt. Pe măsură ce îmbătrânesc și le cade părul, s-ar putea să apară o modă nouă – părul de minus un centimetru.

În orice caz, nu știu ce vor să realizeze oamenii, cu fizicul lor nefericit, ocupându-se atâta de modă.

Sunt extravaganţi și în alte privinţe. De exemplu, folosesc numai două din cele patru picioare ale lor. Ar putea să umble mai repede dacă le-ar folosi pe toate patru, dar ei lasă două dintre ele să atârne fără rost, ca o pereche de pești uscaţi. Nu este caraghios? Ţinând seama de aceste obiceiuri care-i fac să piardă timpul, se pare că oamenii au mai mult timp liber decât noi, pisicile. Pisicile nu se apucă să inventeze asemenea complicaţii și să pretindă că simt datorită lor vreo plăcere. Dar poate cel mai amuzant obicei omenesc este acela că, de câte ori se întâlnesc mai mulţi oameni, încep să-și spună unul altuia

cât de ocupaţi sunt. De fapt, cei mai mulţi au chiar aerul că sunt foarte ocupaţi. Provoacă atâta agitaţie în jurul lor, încât ai crede că sunt gata să moară de epuizare.

Unii oameni îşi exprimă dorinţa de a fi lipsiţi de griji, aşa cum sunt eu. Dar, dacă vor să ducă o viaţă comodă, nu au decât să încerce, și va fi suficient. Nimeni nu le cere să se agite. A inventa atâtea ocupaţii fără rost este ca și cum ai aprinde un foc mare și apoi te-ai plânge de căldură.

Dacă va veni vreodată ziua când noi, pisicile, vom începe să ne așezăm părul în douăzeci de feluri diferite, s-a terminat cu viaţa comodă de care ne bucurăm acum. Cine dorește să fie lipsit de griji ar trebui să înceapă prin a fi ca mine – să poarte o singură blană tot timpul anului. Trebuie să recunosc, însă, că vara îmi este cam cald. De fapt, îmi este chiar puţin cam prea cald.

Pe o asemenea căldură, nu reușesc să mă bucur nici de somn, singura mea plăcere. Din lipsă de altceva mai bun, într-o zi călduroasă de vară am hotărât să-i studiez pe oameni, lucru pe care nu-l mai făcusem de o bună bucată de vreme. Este curios să urmărești cât de agitaţi sunt oamenii. În această privinţă, oricât ar fi de regretabil, stăpânul meu are o fire foarte asemănătoare cu aceea a unei pisici. Doarme la fel de mult ca și mine și, îndeosebi în timpul vacanţei de vară, nu-și găsește timp pentru niciuna dintre ocupaţiile considerate omenești, în ziua aceea, era foarte deprimant să te uiţi numai la el. Speram că o să apară Meitei, pentru că provoacă uneori câte o reacţie a stomacului bolnav al stăpânului meu și-l face, cel puţin câtăva vreme, să semene mai puţin a pisică.

Era într-adevăr timpul să vină Meitei. Deodată, dinspre baie, am auzit apa curgând. Cineva făcea un duș. Din când în când, spunea:

— E foarte bine. Ce senzaţie plăcută!

Sau:

— Încă o găleată, te rog.

Glasul se auzea atât de tare, că vibra toată casa. Nimeni altul decât Meitei însuși n-ar fi fost în stare să vină la stăpânul meu și să vorbească atât de tare.

Aha, vasăzică venise! Acum știam că avea să urmeze o jumătate de zi plină. Curând, Meitei a intrat în cameră, fără ceremonie, ștergându-se de apă și potrivindu-și hainele.

— Ce s-a întâmplat cu Kushami, doamnă? a început el, aruncându-și pălăria pe rogojinile de paie de pe podea.

Stăpâna, care dormise lângă cutia ei de cusut în camera de alături, s-a trezit, surprinsă. A venit în hol, încercând cu greutate să-și țină ochii deschiși. Meitei, într-un chimono de pânză foarte frumos, se așezase și încerca să se răcorească cu un evantai.

— Vai, ce plăcere să te vedem, a șoptit stăpâna, oarecum intimidată. Nu știam că ești aici.

Apoi s-a înclinat și de pe nas i-au căzut câteva picături de transpiraţie.

— Chiar acum am venit și am pus-o pe servitoare să toarne pe mine niște apă. Simt că mi-am mai revenit. Nu-i așa că-i cald?

— Da, nu-i așa? Ultimele două-trei zile au fost ceva nemaipomenit! Eu transpir și când stau locului. Cum te simţi dumneata? a întrebat stăpâna, în timp ce de pe nas continua să-i picure transpiraţia.

— Vă mulţumesc, doamnă. În general, nu mă supără prea tare căldura, dar astăzi este deosebit de cald, nu vi se pare? Mă simt oarecum îngreuiat.

— De obicei nu dorm ziua, dar când este atât de cald cum a fost azi…

— Dormiţi? Asta e bine! Dacă puteţi dormi ziua, și apoi și noaptea, e foarte bine.

Meitei vorbea nepăsător ca totdeauna, dar, dorind să

mai spună ceva, a adăugat:

— Știți, eu n-am nevoie de mult somn. Îl invidiez pe Kushami. De câte ori vin aici, el doarme. Bineînțeles, căldura face rău unui stomac bolnav, așa presupun. Într-o zi ca asta, chiar și un om sănătos obosește să-și țină capul sus. Câtă vreme aveți capul pe umeri, totuși, nu-l puteți lăsa să cadă, nu-i așa?

Contrar obiceiului, Meitei nu părea în stare să schimbe subiectul.

— Cât despre dumneavoastră, doamnă, purtați atâtea pe cap că ar fi pur și simplu greu să stați cu capul sus. Ținând seama de greutatea părului dumneavoastră lung, nu e de mirare că preferați să stați întinsă.

Stăpâna a dus mâna la cap, crezând că Meitei vorbește așa pentru că părul ei este în dezordine și a răspuns râzând:

— Ha, ha, râzi de mine.

Meitei a rămas serios.

— Doamnă, am încercat să prăjesc un ou pe acoperiș, ieri.

Asta a sunat foarte ciudat.

— Ce-ai spus că ai vrut să prăjești?

— Acoperișul era atât de încins, încât mi s-a părut că ar fi păcat să pierd ocazia. Am turnat grăsime pe o țiglă și am pus pe ea un ou.

— Și?

— Dar nu mi-a reușit. Oul nu se prăjea, așa că m-am dat jos să citesc ziarul. În vremea asta, a trecut un prieten pe la mine și am uitat de ou. Mi-am adus aminte de experiență azi dimineață și, gândindu-mă că oul era gata, m-am urcat să mă uit.

— Și cum l-ai găsit?

— Nu mai era. În loc să se prăjească, alunecase jos de pe casă.

— Vai! a exclamat stăpâna, încruntându-se.

— Este ciudat că a fost atât de răcoare în iulie și e atât de cald acum.

— Chiar așa este. Până nu de mult, mă simţeam bine chiar și în chimono, dar, de alaltăieri, vremea s-a încălzit foarte tare.

— Crabii merg lateral, dar vremea de anul ăsta merge de-a-ndărătelea. De fapt, poate că-și spune: „Poate că merg de-a-ndărătelea, dar ce e rău în asta?”

— Cum? Ce-ai spus?

— A, nimic. Anotimpurile merg de-a-ndărătelea, ca taurul lui Hercule.

Meitei căpăta curaj și începea din nou să facă afirmaţii ciudate. Din nenorocire, stăpâna nu putea să-l înţeleagă, așa că a răspuns pur și simplu:

— Da.

Nu-l întrebase pe Meitei ce a vrut să spună, dar Meitei căuta ocazia pentru o replică, așa că a mai încercat o dată:

— Aţi auzit despre taurul lui Hercule, doamnă?

— Nu, mă tem că nu știu nimic despre tauri.

— Atunci, am să vă povestesc eu.

Stăpâna nu prea putea să-i spună că n-o interesează, așa că s-a așezat și a ascultat.

— Demult, demult de tot, Hercule ducea un taur de-a lungul drumului.

— Hercule acesta este un văcar?

— Nu, și nici nu avea un restaurant cu specialităţi de carne. Pe vremea lui, în Grecia nu existau măcelari.

— Asta este deci o poveste despre Grecia? Ar fi trebuit să spui așa de la început, a remarcat stăpâna.

Ce este Grecia, atâta lucru știa și ea.

— Dar vorbeam despre Hercule.

— Și Hercule înseamnă Grecia?

— Păi, Hercule era un erou grec.

— Atunci nu mă mir că nu știam de el. Și ce a făcut omul acesta?

— Ei bine, doamnă, Hercule a adormit adânc, exact ca și dumneavoastră.

— Nu mai spune!

— Pe când dormea, a apărut fiul lui Vulcan.

— Ce este Vulcan?

— Vulcan era un fierar, iar fiul acestui fierar a furat taurul. Dar el a dus animalul de acolo trăgându-l de-a-ndărătelea de coadă, așa că atunci când s-a trezit, Hercule n-a mai reușit să ia urma taurului. Și nici nu e de mirare. Fiul fierarului făcuse o treabă bună, a explicat

Meitei căruia nu-i mai păsa de căldură. Apropo, ce se întâmplă cu soţul dumneavoastră? Iarăși doarme? în poemele chinezești este elegant să aţipești, dar când asta devine un obicei zilnic, așa cum se întâmplă cu Kushami, somnul devine banal. Este ca și cum ai fi mort câtăva vreme în fiecare zi. Nu vă supăraţi, n-aţi vrea să-l treziţi ca să-i vorbesc? a întrebat Meitei.

Stăpâna părea să fie de acord cu concepţia lui Meitei despre somn, pentru că a răspuns imediat:

— Sigur că da. În primul rând îi face rău la sănătate, mai ales că abia a luat masa.

Era gata să se ridice în picioare, când Meitei a comentat:

— Fiindcă aţi amintit de masă, doamnă, îmi dau seama că încă n-am mâncat.

Făcea asemenea apropouri cu mult calm.

— Vai, cum am putut uita! Este ora prânzului și eu nici n-am observat. Nu pot să-ţi ofer mare lucru, dar ce zici de ceai cu orez?

— Dacă asta e tot ce aveţi, nu doresc.

— Ei bine, dacă altceva nu avem… s-a strâmbat

stăpâna.

Meitei, dându-și seama că vorbise cum nu trebuia, a întrerupt-o repede:

— Nu-i nimic, doamnă. Vă rog să nu vă deranjaţi. Venind spre dumneavoastră, am comandat un prânz care o să mi se aducă aici.

Răspunsul stăpânei a fost numai „Oh!” Dar felul în care a spus „oh!” arăta surpriză, exprima faptul că se simţea jignită și arăta, de asemenea, că era mulţumită că nu mai trebuia să se ostenească. Cuvântul „oh!” exprima toate aceste trei sentimente.

Chiar atunci a ieșit din camera lui stăpânul. Mergea șovăind, ca și cum zgomotul l-ar fi deranjat chiar când era pe cale să adoarmă, lucru care se întâmplă destul de rar.

— Faci zgomot ca de obicei, nu-i așa? Tocmai aţipeam, s-a văicărit el căscând.

— Îmi pare rău că am întrerupt preţiosul dumitale somn, dar s-ar putea ca lucrul acesta să-ţi facă bine la sănătate. Hai, ia loc.

Era greu de spus care era musafirul și care stăpânul casei. Fără să spună nimic, stăpânul s-a așezat, a scos o ţigară Asahi dintr-o cutie de lemn și a început să fumeze cu furie. Deodată, ochii i-au căzut pe pălăria de pai a lui Meitei, care stătea aruncată într-un colţ.

— Văd că ţi-ai cumpărat o pălărie nouă.

Meitei a ridicat imediat pălăria și a arătat-o cu mândrie stăpânului și stăpânei.

— Ce moale este! Și e ţesută des, a spus stăpâna, mângâind de mai multe ori pălăria.

— Știţi, doamnă, e foarte comodă. Priviţi, se poate face cu ea orice.

Meitei și-a strâns pumnul și a lovit pălăria în partea de sus. În pălărie a rămas, înfundată, forma pumnului, dar, când stăpâna a ţipat, speriată, Meitei a băgat mâna în

pălărie și a netezit-o, readucând-o la forma inițială. Apoi a apucat-o de boruri cu amândouă mâinile și a mototolit-o. Pălăria șifonată arăta ca o foaie de tăiței turtită cu sucitorul. Apoi a făcut-o sul, ca pe o rogojină de paie.

— Ce mai aveți de spus? a întrebat Meitei, vârându-și noua achiziție în buzunarul de la piept.

— Nemaipomenit! a exclamat stăpâna ca și cum tocmai ar fi văzut cele mai bune scamatorii ale prestidigitatorului Shoichi Kitensai.

Meitei, ca un scamator adevărat, a scos din nou pălăria prin mâneca stingă a chimonoului și a spus cu mândrie:

— N-are nimic.

După ce i-a dat din nou forma inițială, a învârtit-o multă vreme pe degetul arătător. Credeam că-și terminase scamatoriile. Da' de unde! Și-a terminat demonstrația aruncând pălăria pe podea și apoi așezându-se pe ea.

— Ești sigur că e bine ce faci? a întrebat stăpânul meu cam nervos.

Stăpâna era și ea îngrijorată:

— Cred că ar fi mai bine să încetați.

Ar fi vrut să salveze pălăria atât de costisitoare. Dar proprietarul ei ținea să continue demonstrația.

— Nu se poate strica. Ăsta este cel mai minunat lucru la ea.

Meitei a scos pălăria strivită de sub el și și-a pus-o pe cap. Dintr-odată, pălăria a căpătat forma ei obișnuită.

— E într-adevăr o pălărie minunată! Mă întreb cum au făcut-o, a oftat stăpâna cu admirație.

— Totdeauna stă așa, a explicat Meitei stăpânei, cu pălăria încă pe cap.

— O pălărie ca asta ar trebui să-ți cumperi, a sugerat stăpâna, soțului ei.

— Dar Kushami are o pălărie bună de paie, nu?

— Au călcat pe ea copiii, acum câteva zile.

— Ce păcat!

— Și cred că ar fi bine dacă ţi-ai cumpăra o pălărie frumoasă și rezistentă ca asta, a continuat stăpâna, fără să aibă habar cât costă o panama. Cred că ar trebui să-ţi cumperi așa ceva.

Meitei a scos o pereche de foarfeci, într-un toc roșu, dintr-un buzunar, și le-a arătat stăpânei.

— Să lăsăm pălăria, câtăva vreme, doamnă. Acum uitaţi-vă la aceste foarfeci. Și ele sunt de valoare, pentru că le puteţi folosi în paisprezece feluri diferite.

Dacă nu ar fi apărut foarfecele, mă tem că stăpânul ar mai fi fost bătut la cap să-și cumpere pălărie. Stăpâna mea fiind femeie și, deci, înzestrată cu curiozitate feminină, stăpânul a reușit astfel să scape. Norocul său nu se datora prezenţei de spirit a lui Meitei ci era, după părerea mea, un caz, neobișnuit la el, de noroc, pur și simplu.

Bineînţeles, stăpâna a întrebat cum pot fi folosite foarfecele în atâtea feluri, dar Meitei era pregătit să-i explice:

— Am să vi le spun pe rând, așa că ascultaţi cu atenţie. Sunteţi gata? Priviţi această formă de semilună. Aici puteţi pune capătul unei ţigări de foi ca să-l tăiaţi. Mecanismul acesta taie sârma. Puteţi folosi foarfecă și ca riglă, dacă o așezaţi, uite-așa, pe o bucată de hârtie. Observaţi că pe dosul acestei lame sunt marcate diviziuni, așa că puteţi folosi foarfecă și la măsurat. Pe lama cealaltă este o pilă de unghii. Acum uitaţi-vă cu atenţie. Vârful acesta turtit poate fi folosit ca șurubelniţă. De asemenea, puteţi deschide capacele aproape tuturor cutiilor. Vârful acestei lame este întărit ca să puteţi face găuri cu ea, ca și cu un burghiu. Iar aceasta se folosește pentru a șterge cuvintele ortografiate greșit. Dacă desprindeţi lamele,

aveţi un cuţit. În sfârșit, cel mai preţios mod de întrebuinţare: aici, pe mâner, există o protuberanţă de mărimea unui ochi de muscă. Uitaţi-vă numai puţin.

— Nici nu mă gândesc. Sunt sigură că vrei să râzi din nou de mine.

— Nu fiţi atât de neîncrezătoare. Hai, dacă vă uitaţi nu înseamnă că veţi fi păcălită. Priviţi numai puţin.

Insistând, Meitei a întins stăpânei foarfecă. Ea a apucat-o cu neîncredere, dar s-a uitat în locul unde arătase Meitei.

— Ce vedeţi?

— Nimic. E întuneric.

— Nu se poate. Ţineţi-o mai spire ușile de hârtie unde e mai multă lumină. Nu strângeţi foarfecă așa. Acum ce vedeţi?

— Este o poză, nu-i așa? Mă întreb cum au pus o poză într-un loc atât de îngust.

— Ăsta e lucrul cel mai minunat.

Stăpâna și Meitei erau singurii care vorbeau. Stăpânul meu tăcuse până acum, dar a vrut să vadă și el poza.

— Lasă-mă să mă uit.

Stăpâna, ţinând foarfecă, nu-i mai dădea drumul.

— Vai, ce frumos! Ce nud minunat!

— Lasă-mă să mă uit, ţi-am zis!

— Mai așteaptă. Ce păr frumos, cum îi ajunge până la șolduri! E foarte înaltă, dar cât e de frumoasă!

— Am spus că vreau să văd și eu. De ce trebuie să fii atât de egoistă? insista nerăbdător stăpânul meu.

În cele din urmă, stăpâna i-a dat foarfecă și i-a spus să se uite cât vrea. Chiar atunci, Osan a apărut din bucătărie, aducând două tăvi de lemn lăcuite, rotunde, cu tăiţeii pe care-i comandase Meitei.

— Doamnă, acesta e prânzul meu, comandat de mine.

Vă rog să-mi permiteţi să-l mănânc aici, a spus Meitei, extrem de politicos.

Meitei părea atât de serios, încât te așteptai să fie o glumă. Stăpâna nu știa cum să-i răspundă, așa că a spus încet:

— Te rog.

Stăpânul, desprinzându-și în sfârșit ochii de la poză, a strigat:

— Tăiţeii fac rău la sănătate pe o asemenea căldură.

— Ei, nu-ţi face griji. Nu s-a îmbolnăvit nimeni mâncând ce-i place, și ridicând capacul de pe una din farfurii, a mirosit: Perfect! Sunt proaspeţi. Tăiţeii de ieri și bărbaţii bărboși sunt două lucruri care nu-mi plac.

Meitei a pus niște hrean ras și sos și a început să mestece cu poftă:

— Pui prea mult hrean în sos. O să te ardă, l-a avertizat stăpânul, oarecum îngrijorat.

— Dar așa se mănâncă tăiţeii, cu sos și hrean. Nu-ţi plac tăiţeii cu hrean, nu-i așa?

— Îmi plac mai mult tăiţeii obișnuiţi.

— Asta mănâncă căruţașii. Îi compătimesc pe cei care nu apreciază o asemenea delicatesă ca tăiţeii cu hrean.

Apoi, Meitei și-a înfipt beţișoarele în farfurie și a ridicat cât de mulţi tăiţei a putut.

— Doamnă, există multe feluri de a mânca tăiţeii. Veţi observa că un începător înmoaie tăiţeii în sos cât mai mult, înainte de a-i mânca. Dar în felul acesta, ei îşi pierd gustul.

Meitei a ridicat beţișoarele, dar tăiţeii fiind lungi, atârnau în jos vreo treizeci de centimetri. Considerând că ridicase mâna destul de sus, s-a uitat în farfurie și a văzut că jumătate din lungimea tăiţeilor se mai afla în farfurie.

— Lungi mai sunt! Nu credeţi că sunt foarte lungi? a întrebat Meitei, în așa fel încât stăpâna a trebuit să

răspundă.

— Sigur că sunt! a răspuns ea, prefăcându-se plină de admiraţie.

— Realitatea e că trebuie să înmoi cam o treime din lungimea lor în sos și apoi să-i înghiţi dintr-odată. Dar nu trebuie mestecaţi. Asta le-ar strica gustul. Cel mai bine este să înghiţi tăiţeii dintr-odată.

Meitei a ridicat beţișoarele și mai sus, până când cel mai lung dintre tăiţei a ieșit din farfurie. Apoi a manevrat în așa fel încât capetele lor să intre în sosiera din stânga și a lăsat tăiţeii înăuntru să se înmoaie. Sosul a umplut aproape patru cincimi din sosieră și, în conformitate cu principiul lui Arhimede, se ridica pe măsură ce intrau în el tăiţeii. Când Meitei a scufundat cam un sfert din tăiţei, sosul a ajuns la margine. Beţișoarele s-au oprit la o palmă deasupra sosierei. Dacă mișcarea ar fi continuat, sosul ar fi dat pe dinafară.

Meitei a ezitat puţin, apoi, cu mișcarea bruscă a unui iepure, și-a lipit gura de beţișoare și a supt tăiţeii cu zgomot. Mărul lui Adam i s-a mișcat de vreo două ori în sus și-n jos, dar tăiţeii de pe beţișoare dispăruseră cu totul.

Am văzut una sau două lacrimi, curgând din colţurile ochilor lui Meitei, pe obraji. Oare pentru că hreanul era iute, sau îi fusese greu să înghită atâţia tăiţei dintr-o singură înghiţitură? N-am aflat nici până în ziua de astăzi.

— Grozav ai mai înghiţit toţi tăiţeii dintr-odată, a murmurat stăpânul meu, plin de respect.

— Minunat! A aprobat stăpâna, aplaudându-l pe Meitei pentru măiestrie.

Meitei a pus de o parte beţișoarele și s-a bătut de două ori pe piept cu palma. Scoţându-și batista ca să se șteargă pe faţă, a spus:

— Știţi, toată lumea ar trebui să înveţe să termine o farfurie cu tăiţei în cel mult trei înghiţituri și jumătate sau

patru. Dacă ai nevoie de mai mult, înseamnă că nu știi să-i savurezi.

După această explicaţie, Meitei a avut nevoie de puţină odihnă. Tocmai atunci a apărut Kangetsu. Nu știu de ce continua să poarte pălăria de iarnă, și nici pentru ce era atât de prăfuit pe pantaloni.

— Iată-l pe cel mai distins și mai frumos dintre prieteni! Ai să mă ierţi, tocmai am început să mănânc și trebuie să termin, a spus Meitei, fără nicio ezitare sau jenă.

A terminat repede și a doua farfurie. Deși nu a mai procedat la fel de fantezist și deși n-a mai avut nevoie de batistă și nici să se odihnească între îmbucături, a golit cele două farfurii cât ai clipi din ochi.

— Kangetsu, ai de gând să-ţi termini teza curând? a întrebat stăpânul meu.

Meitei a adăugat:

— Fiica lui Kaneda așteaptă, băiatule. Ai face bine să-ţi susţii teza cât mai repede.

Kangetsu zâmbea misterios, ca de obicei.

— Este o crimă să o fac să aștepte. Fac tot posibilul să termin, dar, după cum știţi, subiectul tezei este deosebit de dificil.

Le spunea ceva ce nu era tocmai adevărat, dar se străduia să pară sincer.

— Ai dreptate. Subiectul nu este chiar cel pe care l-ar fi ales „doamna Nas”. Dar nu uita că meriţi s-asculţi de Nas.

Meitei semăna din nou cu el însuși. Dintre cei trei, cel mai serios părea stăpânul meu.

— Fiindcă veni vorba, care este titlul tezei?

— Se numește „Efectele razelor ultraviolete asupra acţiunii electromotoare a pupilei broaștei”.

— Extraordinar! Pare un subiect pe care Kangetsu

este foarte pregătit să-l rezolve. Pupilele broaștelor – asta-i bună! Ce zici, Kushami? Trebuie să comunicăm titlul familiei Kaneda înainte de terminarea tezei?

Dar stăpânul meu a ignorat sugestia lui Meitei și l-a întrebat pe Kangetsu:

— E un subiect chiar atât de greu?

— Este grozav de complicat. În primul rând, structura ochiului broaștei nu e foarte bine cunoscută, așa încât trebuie să efectuez cercetări ample. M-am gândit ca, în acest scop, să-mi procur un glob de cristal și să încep de la acest glob.

— Este ușor să-ţi procuri un glob de la un magazin de sticlărie, nu-i așa?

Kangetsu și-a umflat puţin pieptul și a răspuns:

— În primul rând, liniile și cercurile sunt probleme de geometrie. În întreaga lume nu există un glob de cristal care să poată servi ca model pentru pupila unei broaște.

— Dacă este atât de greu, de ce nu schimbi subiectul? a întrebat Meitei.

— Nici nu mă gândesc, a răspuns Kangetsu. Dar este foarte dificil. Întrucât una din raze este mai lungă decât cealaltă, trebuie să pilesc puţin globul. Dar atunci cealaltă rază este prea lungă. Continuând în felul acesta, nu reușesc decât să fabric globuri de cristal descentrate, încep cu un glob de mărimea unui măr și ajung la unul cât o căpșună. Încerc să-l corectez, dar globul ajunge la dimensiunea unui bob de fasole și tot nu este cum trebuie. Lucrez din greu încă de la Anul Nou. Ajunge să vă spun că am pilit complet șase globuri.

Explicaţia nu părea adevărată, dar pe de altă parte nici nu s-ar fi zis că minte.

— Și unde ai făcut tot pilitul ăsta?

— La laboratorul facultăţii. După prânz mă odihnesc puţin, apoi încep să pilesc până se face întuneric. Este

grozav de greu.

— Vrei să spui că pilești sticlă în fiecare zi, chiar și duminica?

— Chiar așa. N-am făcut altceva decât să pilesc de dimineaţă până seara.

— Atunci probabil că o să devii profesor de pilit sticla. Dar dacă „doamna Nas” ar afla cu cât entuziasm lucrezi, sunt sigur că ar fi impresionată. Acum câteva zile, m-am dus la biblioteca școlii și l-am întâlnit la intrare pe Robai. Faptul mi s-a părut ciudat, pentru că Robai a absolvit facultatea. El mi-a spus că nu venise acolo să citească, ci pentru că, trecând pe lângă poartă, a simţit că are nevoie să meargă la toaletă. Era singurul motiv pentru care intrase în bibliotecă. Ne-am distrat mult pe chestia asta. Robai și cu tine aţi putea fi comparaţi foarte bine. Mi-ar plăcea să scriu despre voi doi într-o carte de morală, a chicotit Meitei, adăugând ca de obicei prea multe amănunte la explicaţiile sale.

Stăpânul meu a întrebat cu seriozitate:

— Și când crezi că o să termini cu pilitul ăsta?

— În ritmul acesta, cred că o să-mi ia vreo zece ani, a răspuns Kangetsu, părând mult mai puţin afectat de asta decât stăpânul meu.

— Zece ani! mai repede nu poţi?

— Este o apreciere moderată. Mi se pare, însă, că ar putea dura și douăzeci.

— Îngrozitor! Asta înseamnă că n-ai să obţii doctoratul!

— Mi-ar plăcea să obţin doctoratul și să o scap pe Tomiko de griji. Dar, orice s-ar întâmpla, trebuie să continui să pilesc sticla, altfel nu voi putea nici măcar să-mi încep experienţa.

Kangetsu a făcut o pauză, apoi a continuat triumfător:

— Nu vă faceţi griji. Tomiko înţelege ce fac. Când am vizitat-o zilele trecute, i-am explicat situaţia.

Stăpâna, care ascultase cam neatentă conversaţia, a comentat brusc, bănuitoare:

— Dar familia Kaneda e plecată la Oiso de o lună!

Kangetsu a părut derutat, dar a reușit să mormăie:

— Ciudat. Mă întreb ce s-o fi întâmplat?

În asemenea ocazii, prezenţa lui Meitei este nepreţuită. Când conversaţia se stinge sau când cineva e într-o situaţie jenantă ori când cineva adoarme sau se încurcă, Meitei pune umărul aproape totdeauna:

— Este atât misterios cât și interesant să o vezi pe Tomiko la Tokio, în timp ce ea este la Oiso. Probabil a fost un fenomen telepatic. Uneori, când sentimentele devin prea puternice, se produc asemenea fenomene. Totul este ca un vis, dar mult mai autentic decât visele obișnuite. Lucrul ar putea să pară extrem de straniu acelora care nu cunosc adevărata semnificaţie a dragostei. De exemplu, dumneavoastră, doamnă, sunteţi căsătorită cu Kushami, dar totuși nu știţi dacă se gândește la dumneavoastră sau…

— Cine v-a dat dreptul să vorbiţi așa?

Atacul violent al stăpânei a întrerupt brusc peroraţia lui Meitei.

— În ce te privește, Meitei, nu-mi amintesc că dumneata să fi fost vreodată îndrăgostit, a adăugat stăpânul meu, trecând cu totul de partea stăpânei.

— Toate iubirile mele au durat mai mult de șaptezeci și cinci de zile, așa că probabil le-ai uitat. Datorită dezamăgirilor din dragoste, am rămas totuși celibatar.

După această mărturisire, Meitei i-a privit pe toţi cu imparţialitate.

— Ho-ho! Nu te cred, a spus stăpâna.

— Hm.

Asta a spus-o stăpânul meu, care se întorsese spre fereastră. Kangetsu a fost acela care, cu zâmbetul lui misterios, a stăruit:

— Vă rog, aș vrea să aflu mai mult.

— Amintirea mea preferată este aceea a unei întâmplări stranii. Ar trebui să fie aici Lafcadio Heam: i-ar fi plăcut foarte mult, dar, din nefericire, el este mort.

În afară de asta, nu are nicio importanţă atunci când o povestesc altora. Dar pentru că mi-aţi cerut-o, va trebui să vă fac pe plac. Promiteţi-mi că mă veţi asculta până la sfârșitul poveștii.

După această precizare, a început:

— Ei bine, gândindu-mă, trebuie să fie – hai să vedem, cât timp a trecut? În sfârșit, dă-o naibii! Să zicem acum cincisprezece – șaisprezece ani!

— Prostii! a pufnit stăpânul meu.

Stăpâna a râs de Meitei:

— Ai o memorie excelentă, nu-i așa?

Kangetsu a fost singurul care s-a ţinut de cuvânt. N-a spus o vorbă, iar expresia lui arăta că ar fi vrut să asculte mai departe.

— În orice caz, s-a întâmplat iarna. Eram în districtul Aizu, în apropierea trecătorii numite Capcana Caracatiţelor. Tocmai trecusem prin Valea Puștii de Bambus, în provincia Echigo.

— Ciudate locuri, a întrerupt stăpânul meu.

— Acum taci. Se pare că o să fie interesant! l-a certat stăpâna.

— Soarele apusese și mă rătăcisem. Îmi mai era și foame, așa că am bătut la ușa unei colibe singuratice… în mijlocul trecătorii, și am cerut găzduire pentru o noapte. Un glas m-a poftit înăuntru. Când am deschis; ușa și am văzut chipul fetei care ţinea în mână o luminare, am început să tremur. Mi-am dat seama, pentru prima dată,

cât de mare este puterea dragostei.

— Uimitor! Mă întreb dacă în munţi trăiesc multe femei frumoase?

— În munţi sau pe mare, doamnă, era o fată pe care aș fi vrut să v-o arăt. Purta părul aranjat într-o superbă pieptănătură *shimada*[25].

— Cum se poate? a părut stăpâna tare surprinsă.

— Intrând, am găsit un foc arzând într-o groapă săpată în mijlocul unei încăperi mari. Toţi patru – fata, bătrânii ei părinţi și cu mine – stăteam în jurul flăcărilor. Le-am spus că eram mort de foame și că aș fi mâncat orice. Le-am cerut să-mi dea ceva imediat. Bătrânul a spus că, întrunit eram un oaspete deosebit, îmi vor prepara niște orez cu șerpi. Aici începe dezamăgirea mea din dragoste, așa că vă rog să ascultaţi cu atenţie.

— Sigur că ascultăm. Dar oricum ai lua-o, nu există șerpi, iarna, în provincia Echigo.

— Ai dreptate. Dar nu poţi cere ca o poveste atât de romantică să fie tot timpul logică. De exemplu, într-un roman de Kyoka Izumi, un crab iese târându-se de sub zăpadă. Vă amintiţi?

Kangetsu a răspuns pur și simplu: „Înţeleg”. Apoi a căpătat expresia unui ascultător profund interesat.

— Pe vremea aceea, îmi plăceau mâncărurile ciudate. Mă plictisisem de lăcuste, melci, broaște și altele, așa că orezul cu șerpi mi se părea perfect. Bătrânul a pus o oală la foc, a turnat orez în oală și a început să-l fiarbă. Am observat vreo zece găuri de forme diferite în capacul oalei; prin aceste găuri, la anumite intervale, ieșeau aburi. Eram uimit să constat cât de ingenioși erau acești oameni de la ţară. Fără să spună un cuvânt, bătrânul a ieșit din cameră, dar s-a întors repede cu un coș mare sub braţ. După ce l-a pus lângă foc, m-am uitat înăuntru. Și ce mi-au văzut ochii?

25 Pieptănătură purtată de tinerele elegante, la vârsta măritișului.

câţiva șerpi lungi înfășuraţi, formând un fel de ghem din cauza frigului.

— Încetează! E îngrozitor, s-a strâmbat stăpâna, încruntându-se.

— Nu pot să mă opresc. De-abia am început. Apoi bătrânul a ridicat capacul oalei cu orez cu mâna stângă, a apucat nepăsător șerpii cu dreapta și i-a aruncat repede în oală, după care a pus capacul. Și permiteţi-mi să vă spun, atunci am simţit că mă sufoc.

— Te rog, încetează. E îngrozitor, se tânguia stăpâna.

— Mai este puţin și ajung la dezamăgirea mea, așa că vă rog să aveţi răbdare. Așadar, iată, după două minute, am fost surprins să văd un șarpe scoţând capul pe una dintre găuri. În timp ce mă uitam la el, a apărut un alt cap, prin altă gaură. În curând au apărut capete prin toate celelalte găuri, până când suprafaţa capacului a fost acoperită de capete de șerpi.

— De ce scoteau capetele?

— Pentru că înăuntru era fierbinte și voiau să scape, ăsta era motivul. Atunci, bătrânul a spus că mâncarea era gata. Bătrâna lui soţie a răspuns: „Haa”, iar fata: „Ai”. Apoi femeia a apucat șerpii de cap și a tras cu putere. Oasele lor au ieșit prin găuri, în timp ce carnea a rămas în oală.

— Minunat mod de a dezosa șerpii, nu-i așa? a râs Kangetsu.

— Adevărat, foarte ingenios. Apoi fata a ridicat capacul, a scos cu lingura orez și șerpi și m-a servit.

— Și chiar ai mâncat? a întrebat cu răceală stăpânul meu.

Stăpâna s-a strâmbat din nou și i-a mai rugat o dată:

— Vă rog, încetaţi chiar acum. Mi-e greaţă și n-am să mai pot mânca zile întregi.

— Asta, pentru că încă n-aţi mâncat orez cu șerpi.

Mâncaţi o dată și n-o să uitaţi niciodată gustul lor minunat.

— Scârbos! Cine ar putea să mănânce șerpi?

— Eu, unul, am mâncat cât am putut. Curând, am uitat de frig și m-am trezit privind-o pe fată. Mă gândeam că nu-mi mai puteam dori nimic, dar chiar atunci ai ei mi-au urat noapte bună. Le-am mulţumit și, fiind obosit, m-am culcat și am adormit adânc imediat.

— Și ce s-a mai întâmplat?

Acum stăpâna dorea să asculte povestea în continuare.

— În dimineaţa următoare, m-am trezit și am fost dezamăgit în dragoste.

— Ce s-a întâmplat?

— Nimic deosebit. După ce m-am trezit, m-am uitat pe fereastră și s-a întâmplat să văd o chelie lângă jgheabul de bambus pentru apă.

— Era bătrânul sau bătrâna? a întrebat stăpânul.

— N-am văzut imediat, pentru că era prea departe, dar când persoana s-a întors spre mine, am fost uluit descoperind că chelia aparţinea fetei de care mă îndrăgostisem cu o seară înainte.

— Dar ai spus că fata avea o pieptănătură *shimada.* nu-i așa?

— Seara, da – și încă una frumoasă. Dar, în dimineaţa următoare, fata era cheală.

— Imposibil! a mormăit stăpânul, privind în tavan.

— A fost uluitor. Îmi era cam frică, dar am continuat să privesc. După ce s-a spălat pe obraji, fata a luat o perucă de pe o piatră de alături și și-a pus-o, nepăsătoare, pe cap. Apoi a intrat în casă. Iar eu mi-am spus: „Vasăzică, așa!” Dar, deși mi-am spus: „Vasăzică, așa” numai pentru mine – de atunci am fost sortit să sufăr o dezamăgire în dragoste după alta.

— Iubire pierdută! Meitei este totdeauna vesel și plin

de energie. Crezi că asta se datorează faptului că-și pierde iubirile?

Stăpânul meu îşi bătea joc de dezamăgirile lui Meitei. Kangetsu a sugerat:

— Dar dacă fata n-ar fi fost cheală, și dacă Meitei s-ar fi întors la Tokio împreună cu ea, fără îndoială că ar fi fost și mai plin de energie. În orice caz, este un blestem îngrozitor pentru o fată drăguţă să fie cheală. Oare cum de i-a căzut părul?

— M-am gândit și eu la asta și am ajuns la concluzia că trebuie să se fi întâmplat din cauză că mâncase prea mulţi șerpi cu orez. Șerpii cu orez fac ca sângele să se ridice la cap.

— Mare noroc că nu ai păţit așa ceva.

— Nu, nu mi-a căzut părul, dar de atunci sunt miop.

Meitei și-a scos ochelarii și i-a șters cu grijă. După câteva clipe stăpânul a comentat, ca și cum și-ar fi amintit o întrebare pe care voia s-o pună de mult:

— Și ce este așa de misterios în povestea asta?

— Cum a putut o fată de la munte să-și cumpere o asemenea perucă? Sau a luat-o de undeva? Asta este partea misterioasă a poveștii, a răspuns Meitei, punându-și din nou ochelarii pe nas.

Impresia stăpânei, după ce-l ascultase pe Meitei, a fost:

— Parcă am fi ascultat un povestitor de meserie.

Meitei îşi terminase povestea și am crezut că o să tacă. Dar el este unul dintre aceia care vorbesc până li se pune căluşul în gură. A continuat:

— Într-adevăr, dezamăgirea mea a fost o experienţă dureroasă. Dar să presupunem că m-aș fi căsătorit cu fata, fără să știu că este cheală. Mi-ar fi stat ca un spin în ochi tot restul vieţii. Orice căsătorie e riscată, dacă nu te gândești foarte bine.

— În multe căsătorii, oamenii găsesc deficienţe ascunse, așa încât, Kangetsu, să nu fii atât de încrezător sau de pierdut cu firea încât să uiţi să fii prudent. S-ar putea să fie mai bine să-ţi pileşti în continuare bilele de sticlă.

Concluzia lui Meitei părea un sfat bun.

— Eu aș vrea să pilesc bilele de sticlă, dar familia Kaneda nu mă lasă în pace, s-a plâns Kangetsu.

— În cazul dumitale, sunt nerăbdători ceilalţi. În dragoste se întâmplă tot felul de lucruri ciudate. Iată-l de exemplu, pe prietenul meu Robai, cel care vine la bibliotecă atunci când are nevoie de toaletă.

— Ce-a făcut Robai?

Stăpânul meu devenea interesat.

— Odată, a rămas o noapte la hotelul Tozai-kan din Shizuoka – gândiţi-vă, numai o noapte – și chiar în noaptea aceea a cerut de nevastă o servitoare de acolo. Sunt nepăsător și eu, dar nici chiar așa! Vedeţi, era acolo o servitoare frumoasă, pe care o chema Onatsu. Camera lui Robai era în grija ei, așa că el nu avea cum să n-o vadă.

— Cred că a făcut tot ce se putea ca s-o vadă. Probabil că i s-a întâmplat cam același lucru ca și dumitale în trecătoarea Nu ştiu-cum.

— Dacă așa spui… în sfârșit, da… oarecum. Între Robai și mine nu există mare diferenţă. În orice caz, el a cerut mâna acestei Onatsu, dar, înainte ca ea să-i răspundă, a simţit că ar avea poftă să mănânce pepeni verzi.

— Ce-ai spus? a izbucnit, uimit, stăpânul meu.

Nu era uluit numai stăpânul meu: stăpâna și Kangetsu se străduiau și ei să înţeleagă, strâmbându-și gâturile. Meitei a continuat, fără să dea atenţie uimirii lor:

— Așa că a întrebat-o pe Onatsu dacă la Shizuoka se găseau pepeni verzi. Onatsu i-a răspuns cu ironie că până

și la Shizuoka se găseau pepeni și i-a adus în cameră o tavă cu felii de pepene. Se pare că Robai a mâncat tot ce era pe tavă, apoi a așteptat răspunsul servitoarei la cererea în căsătorie. Curând, însă, a început să-l doară stomacul. A prins să se vaite, dar tot nu s-a simţit mai bine. Apoi a întrebat-o pe Onatsu dacă la Shizuoka erau doctori și Onatsu i-a răspuns, tot înţepată, că și la Shizuoka existau doctori. A chemat un doctor pe care-l chema Genko Tenchi, sau cam așa ceva.

În dimineaţa următoare, durerea trecuse. Cu un sfert de oră înainte de a pleca de la hotel, Robai a chemat-o pe Onatsu în cameră și a cerut să-i răspundă la cererea lui în căsătorie. La care ea a răspuns că la Shizuoka se găseau pepeni și se găseau și doctori, dar neveste peste noapte nu se puteau găsi. Apoi a ieșit din cameră și n-a mai apărut. Ca și mine, Robai a avut o. dezamăgire în dragoste, iar acum se duce la bibliotecă numai pentru a folosi toaleta. Dacă stăm și ne gândim, cele mai multe dintre femei sunt pline de viclenie.

Stăpânul a aprobat, zicând:

— Este adevărul adevărat! într-o dramă de Musset pe care o citeam zilele trecute, un personaj se referea la un poet roman care a scris: „Mai ușor decât o pană, este praful; mai ușor decât praful, este vântul; mai ușor decât vântul, este o femeie; iar mai ușor decât o femeie – nu este nimic”. Nu e profund? Femeile nu sunt bune de nimic.

Avea un fel ciudat de a-și sublinia părerile. Bineînţeles, stăpâna nu a fost de acord:

— Spui că femeile fiind ușoare, nu sunt bune; dar bărbaţii care sunt greoi nu sunt nici ei buni, nu-i așa?

— Cum adică greoi?

— Greoi în sensul de greoi, adică așa cum ești tu.

— Ce vrei să spui că sunt greoi?

— Spun așa pentru că așa ești.

A început, astfel, o dispută ciudată. La început, Meitei i-a ascultat cu mult interes; deodată, însă, a deschis gura și a zis:

— Când un bărbat și o femeie se învinuiesc unul pe celălalt cu atâta lipsă de reţinere, înseamnă că sunt într-adevăr soţ și soţie. Pe vremuri, perechile erau mai puţin norocoase.

Nu-mi puteam da seama dacă-și bătea joc de cei doi soţi sau îi lăuda, atât de neclară era afirmaţia lui. Oricare altul s-ar fi oprit aici, dar Meitei se simţea întotdeauna dator să dea explicaţii.

— În vremurile de demult, o femeie nici nu s-ar fi gândit măcar să întoarcă vorba soţului ei. În ce mă privește, n-aș fi vrut să am o soţie chiar atât de sfioasă. Prefer să fiu acuzat că sunt greoi – așa cum îi spuneţi acum dumneavoastră lui Kushami, doamnă. Ar fi plicticos ca o pereche căsătorită să nu aibă, din când în când, câte o ceartă.

De exemplu, mama mea nu spunea tatălui meu decât „da, da”. Au trăit mai mult de douăzeci de ani împreună, dar în tot acest timp mama nu a plecat de acasă decât pentru a merge la templu. Așa se face că ea știa pe dinafară toate numele budiste postume ale strămoșilor noștri.

Băieţii și fetele erau tot atât de separaţi ca bărbatul și soţia. Pe vremea aceea, ar fi fost imposibil ca un băiat să fie văzut plimbându-se cu o fată. Nimeni n-ar fi vorbit despre sentimentele sale cu atâta libertate cum face acum Kangetsu.

— Cred că era îngrozitor, a spus Kangetsu, înclinându-se spre Meitei.

— Așa și era. Dar, doamnă, asta nu înseamnă că fetele din zilele acelea erau mai bine crescute decât cele de astăzi, deși lumea zice că elevele de astăzi sunt foarte

libere în purtări. Fetele de altă dată erau mult mai neascultătoare.

— Mă întreb dacă e așa, s-a îndoit stăpâna.

— Acesta este adevărul. Nu, nu glumesc. Am dovezi. Kushami, trebuia să-ţi aduci aminte că, atunci când dumneata și cu mine aveam cinci-șase ani, fetele erau de multe ori puse în coșuri, ca niște dovleci, duse cu cobiliţa de tatăl lor și vândute, nu-i așa?

— Nu-mi aduc aminte.

— Nu știu cum era în orașul dumitale natal, dar așa se făcea la Shizuoka, sunt sigur.

— Adevărat? a întrebat Kangetsu, îndoindu-se de autenticitatea poveștii lui Meitei.

— Perfect adevărat. Odată, chiar tatăl meu a stabilit preţul unei fetiţe. Cred că pe vremea aceea aveam șase ani. Mă plimbam cu tata pe strada Tori-Cho. Din direcţia opusă a venit un bărbat strigând că avea fete de vânzare.

Omul a trecut pe lângă noi în faţa magazinului textil Isegen. E un magazin cu o faţadă de douăzeci de metri și cinci raioane – cel mai mare din Shizuoka. Când mai treceţi pe acolo, uitaţi-vă la el. Este impunător și astăzi. Vânzătorul principal se numea Jimbei și stătea la tejghea cu o expresie de parcă-i murise mama cu trei zile înainte. Alături de Jimbei stătea Hatsu, un tânăr de 24 – 25 de ani. Era atât de palid, încât arăta întotdeauna ca și cum abia ar fi isprăvit un post de douăzeci și una de zile, pentru a-și dovedi penitenţa în faţa cunoscutului preot Unsho Risshi. Lângă Hatsu stătea Chodon. Avea o mutră de parcă tocmai îi arsese casa. Se rezema cu o mină de abac, cu o faţă tristă. Iar alături de Chodon stătea…

— Stai puţin. Vrei să ne povestești despre magazin sau despre vânzarea fetiţelor?

— Ei, foarte bine. E bună și povestea despre magazinul Isegen, dar am s-o păstrez pentru altă dată.

Acum să vorbim despre fetiţele de vânzare…

— Ce-ar fi să renunţi de tot la poveste?

— Întrucât are multă importanţă pentru a compara purtarea fetelor din prezent și purtarea fetelor de la începutul epocii Meiji, nu pot să întrerup povestea. Așadar, pe când ne aflam în faţa magazinului Isegen, omul acela l-a întrebat pe tatăl meu dacă nu vrea să cumpere fetele pe care le mai avea de vânzare. A spus că le dădea cu un preţ convenabil. Vorbind, și-a luat cobiliţa de pe umeri și s-a șters pe faţă de năduşeală. M-am uitat și am văzut, în fiecare din coșuri, câte o fetiţă de doi ani. Tatăl meu a spus că le-ar cumpăra, dacă i le dădea destul de ieftin. A mai întrebat dacă erau ultimele două rămase. Vânzătorul a răspuns că celelalte fuseseră vândute în aceeași zi.

Omul a ridicat cele două fetiţe, ca și cum ar fi fost niște dovleci sau zarzavaturi, și le-a vârât sub nasul tatălui meu. Tata le-a ciocănit ușor pe cap și a spus că păreau întregi. Apoi, cei doi au început să se târguiască. După ce tatăl meu a obţinut o reducere de preţ, a spus că este de acord să le cumpere pe amândouă dacă sunt garantate.

Omul a spus că putea să garanteze pentru cea din coșul din faţă, pentru că putuse s-o vadă în timp ce le purta; fata nu avea niciun cusur. Cât despre cea din coșul din spate, nu putea să garanteze pentru că, neavând ochi în spate, nu putea ști dacă era sau nu crăpată. A promis că, pentru orice eventualitate, ar putea lăsa din preţ, ca o compensaţie.

Îmi amintesc și astăzi discuţia aceea și, de mic copil, mi-am dat seama că nu trebuie să fim imprudenţi când este vorba de fete. Dar astăzi, în anul al treizeci și optulea al domniei împăratului Meiji, nu se mai întâlnesc oameni care să vândă fete; nici nu mai auzi spunându-se că o fată nu este garantată pentru că cel care o avea în grijă nu a ţinut-o sub ochi. De aceea, se poate spune că purtarea fetelor s-

a îmbunătăţit mult de când am început să adoptăm obiceiurile occidentale. Ce spui de asta, Kangetsu?

Înainte de a răspunde, Kangetsu și-a dres vocea, apoi și-a rostit observaţiile cu glas stăpânit.

— Întorcându-se acasă de la școală, concerte, reuniuni de caritate și petreceri, fetele de astăzi se apropie adesea de bărbaţi și îi întreabă, singure, dacă le plac. Așadar, nu trebuie să ne pară rău de fetele care erau vândute ca niște zarzavaturi de prisos. Faptul că acum ele se oferă singure mi se pare natural, datorându-se ideilor lor noi despre independenţă. Bătrânii sunt neliniștiţi și uneori le critică, dar aceasta este evoluţia. Așa că trebuie să ne felicităm că putem beneficia de acest fenomen binevenit. Acum nu mai este nevoie să ciocănești capul unei fete, sau să întrebi dacă este garantată, înainte de a o cumpăra. Dacă ar trebui să ne obosim atâta, nu mai știu când am termina. Dar când fetele de felul acesta vor ajunge la cincizeci-șaizeci de ani, probabil că nu vor mai reuși să-și găsească soţi și să se mărite.

Ca tânăr al secolului XX, Kangetsu expusese ideile generaţiei sale. Terminând de vorbit, a suflat în nasul lui Meitei fumul ţigării.

Meitei nu era omul pe care să-l deranjeze un pic de fum.

— Așa cum spui, elevele de astăzi sunt mai independente. Este admirabil că ele nu se lasă tratate ca fiinţe inferioare. De exemplu, fetele din vecinătatea casei mele. În fiecare zi fac gimnastică la bară. Ceea ce fac ele este, într-adevăr, frumos. De fiecare dată când le văd, de la fereastra mea de la etaj, făcându-și exerciţiile, îmi aduc aminte de femeile din Grecia care…

— Iarăși Grecia, a râs stăpânul meu, fără veselie.

— Ei bine, n-am ce face. În majoritatea cazurilor, tot ce are legătură cu frumosul provine din Grecia. Nu poţi

separa estetica de vechii greci. Mai ales când văd o fată bronzată exersându-și sufletul și trupul, îmi amintesc de povestea cu Agnodice, a continuat Meitei, cu aerul lui atotștiutor.

— Ai găsit un nume greu și pentru povestea asta, a zâmbit ironic Kangetsu.

— Agnodice a fost o femeie mare – și o admir. Pe vremuri, la Atena, exista o lege care interzicea femeilor să fie moașe. Agnodice a găsit această regulă supărătoare.

— Cine mai era și asta? Despre ce vorbești?

— Este un nume, numele unei femei. Această Agnodice deplângea faptul că femeile nu puteau deveni moașe. Ea voia să devină moașă și s-a gândit la lucrul acesta trei zile și trei nopţi. În zorii celei de a treia zile, auzind un copil care plângea în vecini, s-a hotărât brusc, și-a scurtat părul, s-a îmbrăcat bărbătește și s-a dus la conferinţele lui Hierophilus despre nașterea copiilor. După ce a învăţat tot ce era necesar, a început să facă pe moașa.

Își alesese o meserie bună. Se năsteau o mulţime de copii și Agnodice a câștigat o mulţime de bani. Dar vieţile oamenilor sunt pline de nenorociri, ca și de bucurii. În cele din urmă, Agnodice a fost prinsă. Întrucât încălcase legea pământului, s-a hotărât ca ea să fie pedepsită cu asprime.

— Iarăși mi se pare că avem de-a face cu un povestitor de meserie.

— Nu găsiţi că mă pricep?… Dar femeile din Atena s-au unit și au semnat o cerere pentru eliberarea ei. Autorităţile nu știau ce să facă în faţa unei opoziţii atât de puternice, așa că Agnodice a fost declarată nevinovată și pusă în libertate. De atunci legea s-a schimbat și femeile au putut deveni moașe. Și toţi au trăit fericiţi până în zilele noastre.

— Știi câte ceva despre toate. Ești grozav!

— Da, doamnă, mă pricep aproape la toate. Singurul

lucru pe care nu-l știu, cred, este – cât de caraghios sunt.

Dar s-ar putea ca și în această privinţă să-mi dau seama, într-o zi.

Stăpâna a fost apucată dintr-odată de râs. În timp ce râdea, a sunat cineva la ușa din faţă. Zbârnâia la fel de tare de când fusese instalată.

— Se pare că avem alt oaspete, a spus stăpâna și s-a retras în sufragerie.

M-am întrebat cine putea fi, dar nu era altul decât Tofu Ochi, pe care îl cunoaşteţi. Acum că venise și Tofu, cititorii ar putea să creadă că merg prea departe descriindu-i pe toţi excentricii care vin în vizită la stăpânul meu. Tot e bine că vin destui ca să am de ce să râd. Într-adevăr, nu s-ar putea spune că sunt puţini.

Dacă aș fi crescut în altă casă, puteam să-mi trăiesc viaţa habar neavând că există, printre oameni, cărturari atât de luminaţi. Dar am norocul să aparţin profesorului Kushami. Stând cu stăpânul meu de dimineaţă până seara, pot să văd cu ochii mei activităţile studioase ale eroilor mei – Meitei, Kangetsu și Tofu, ca să nu-l mai pomenesc pe stăpânul meu – fiecare având o individualitate nepreţuită, extrem de rară chiar într-un oraș atât de mare ca Tokio. A trăi într-o asemenea casă este o onoare care nu poate fi acordată decât o dată la o mie de ani. Eram deosebit de recunoscător celor patru. Datorită lor, uitasem că am blană într-o zi atât de fierbinte și mă simţeam bine.

Cu acești trei oaspeţi, eram foarte sigur că în curând se va întâmpla ceva interesant, așa că am privit cu respect de după ușă.

— N-am reușit să vă vizitez de multă vreme. Cum vă merge? a șoptit Tofu, înclinându-se.

Am observat că părul îi era pieptănat ou cărare, corect ca totdeauna, și că avea aerul unui actor într-un rol secundar. Dar criticile mele nu se referă numai la capul lui.

Felul în care-și purta pantalonii albi și aspri *hakama* îl făcea să semene cu un elev al celebrului spadasin Kenkichi Sakakibara. Cu alte cuvinte, Tofu arăta ca un om de rând numai de la umeri până la talie.

— Ești foarte amabil venind aici pe o asemenea căldură. Te rog să intri, l-a salutat Meitei, ca și cum ar fi invitat un musafir în propria lui casă.

— Nu v-am văzut de foarte multă vreme.

— Este adevărat. Ne-am întâlnit ultima dată, sunt sigur, la reuniunea de recitări din primăvara aceasta. Fiindcă veni vorba de recitări, mai exersezi? Ai mai interpretat rolul lui Omiya? Ultima dată când te-am văzut, ai fost foarte bine. feam aplaudat din răsputeri. M-ai observat?

— Vă mulţumesc, m-aţi încurajat mult.

— Când mai organizaţi recitări? a intervenit stăpânul meu.

— Voiam să mă odihnesc până la sfârșitul acestei luni, dar voi fi pregătit să dau un spectacol bun, cândva în septembrie. Mă întreb dacă îmi puteţi sugera un subiect, potrivit.

— Mă întreb și eu, a răspuns fără entuziasm stăpânul meu.

— Tofu, ce-ar fi să folosești lucrarea mea? a vorbit Kangetsu.

— Dacă este lucrarea dumitale, cred că ar fi interesantă. Despre ce este vorba?

— Un scenariu dramatic, a răspuns Kangetsu, încercând să facă impresie.

Cei trei părură surprinși, după cum era de așteptat, îl priveau ţintă cu toţii, parcă ar fi fost înţeleși.

— Un scenariu? Minunat! O comedie sau o tragedie? a întrebat Tofu.

Kangetsu a răspuns cu calm:

— Nu, nu e nici comedie, nici tragedie. În ziua de azi oamenii sunt pretenţioși în privinţa pieselor, așa că am inventat un gen nou și l-am numit poem-piesă.

— Poem-piesă?

— Este o piesă în stil poetic. Eu o numesc poem-piesă, a zis Kangetsu.

Nici Meitei și nici stăpânul meu nu păreau să priceapă sensul acestei explicaţii.

— Despre ce-i vorba?

Tofu se interesa de toate amănuntele.

— Piesa fiind în esenţă poetică, am hotărât să nu o fac prea lungă sau prea greoaie. Totul se petrece într-o singură scenă.

— Înţeleg.

— Aș sugera ca decorurile să fie cât mai simple. De fapt, nu am nevoie decât de o salcie mare în mijlocul scenei. Din tulpină crește spre dreapta o ramură mai groasă, iar pe ramură stă un corb.

— Să sperăm că acest corb n-o să se miște, a întrerupt stăpânul, vorbind ca pentru el.

— Asta nu e greu. Este suficient să legi picioarele corbului de ramură cu o sfoară. Iar sub corb, pui o cadă de lemn. În ea va fi o fată frumoasă, cu capul întors într-o parte, ștergându-se cu un prosop.

— Asta e întrucâtva indecent. Cine vrei să joace rolul fetei? a întrebat Meitei.

— E foarte simplu. Putem angaja un model de la facultatea de arte frumoase.

— Dar poliţia este foarte strictă în privinţa asta, a spus stăpânul, clipind-îngrijorat.

— Ce importanţă are? Dacă nu joacă în piesă, n-are importanţă. Dacă ar fi interzise fetele goale, nu ar mai exista modele la institutele de arte plastice.

— Dar studenţii de acolo învaţă. Pe scenă este,

oarecum, altceva.

— Dacă dumneavoastră, intelectualii, faceţi caz de asemenea lucruri, veţi împiedica orice progres în Japonia. Desen sau piesă, este tot artă, nu?

Kangetsu era foarte avântat.

— Foarte bine. Să lăsăm asta, dar ce urmează?

Tofu părea dispus să folosească, într-adevăr, piesa.

— Atunci apare la rampă poetul Kyoshi Takahama. Are în mână un baston și în cap o cască albă. Poartă un *haori* de mătase, și un chimono bălţat. Bluza chimonoului este vârâtă sub *obi* și în picioare are pantofi fără toc. Arată ca un intendent al armatei, dar de fapt, fiind poet, ar putea să aibă un aer mai independent. Kyoshi ar trebui să păşească la rampă în aşa fel încât să arate că nu se gândește decât la poezie. Când ajunge pe scenă, observă brusc salcia și fata cu pielea albă care face baie sub ea. Mai vede și corbul de pe creanga de deasupra fetei. Atunci, poetul trebuie să ezite vreo cincizeci de secunde ca să arate că scena îl inspiră grozav. Apoi recită cu voce tare: „Un corb îndrăgostit de o fată care face baie”. După ce recită versul, toaca de lemn din culise anunţă sfârșitul piesei și cortina cade. Ei, ce crezi? Nu-ţi place? Cred că e mult mai bine să joci rolul lui Kyoshi decât pe al lui Omiya.

Tofu, pe a cărui faţă se vedea că-i nemulţumit de ceva, s-a mulţumit să spună:

— Este prea scurtă. Cred că e prea scurtă. Aș vrea ceva cu mai multe sentimente omenești.

Tofu continua să vorbească serios. Până atunci, Meitei tăcuse, dar lucrurile nu puteau să rămână aşa.

— Asta este tot ce vrea să zică un poem-piesă? îngrozitor. Potrivit teoriei lui Bin Ueda, toate poemele și comediile trebuie desființate, pentru că pot duce o naţiune la pierzanie. Dacă încerci să prezinţi o piesă din acelea super-artistice, nu reușești decât să ajungi de râsul lumii.

În primul rând, publicul nu va ști dacă este un spectacol burlesc sau o piesă scurtă. Îmi pare rău, Kangetsu, dar ar fi mai bine dacă te-ai ţine de pilitul bilelor de sticlă. Dacă mai scrii o sută sau două de piese din astea, s-ar putea să duci de râpă Japonia ca naţiune, și asta n-ar fi bine.

Kangetsu părea puţin iritat și a ripostat:

— Crezi că e chiar atât de rea? Mi se pare foarte originală.

După care s-a apucat să explice mai clar sensul piesei, dar tot nu se înţelegea mare lucru.

— Uitaţi-vă la Kyoshi, cum încearcă să ne convingă că corbul este îndrăgostit de fată. „Un corb îndrăgostit de o fată care face baie”. Ăsta-i un lucru foarte original!

— Dacă te gândești la piesă ca licenţiat în științe, nu este rezonabil ca un corb să se îndrăgostească de o fată.

— Exact.

— Dar această fantezie nu este inabilă.

— Știu eu?

Stăpânul meu părea să se îndoiască, dar Kangetsu a continuat să-i înfrunte:

— Am să vă spun pentru ce nu este inabilă. După ce am să vă explic totul din punct de vedere psihologic, veţi înţelege mai bine. De fapt, corbul n-are a face cu dragostea – poetul însuși dorește fata. El spune că s-a îndrăgostit corbul, dar de fapt vorbește pentru el însuși. Când Kyoshi vede frumoasa fată făcând baie, este surprins și, totodată, se îndrăgostește de ea. Cu ochii plini de dragoste, vede întâmplător corbul stând deasupra pe creangă și privind fata, și trage concluzia că și pasărea este îndrăgostită de fată. Fără îndoială, concluzia este greșită, dar tocmai de asta piesa e originală. Poetul atribuie corbului dorinţa lui cea mai mare. Ce ziceţi de asta?

— Înţeleg ce vrei să spui și raţionamentul este bun, a

răspuns Meitei, dar, dacă ar fi auzit explicaţia Kyoshi însuși, sunt sigur că ar fi fost foarte surprins și el. Explicaţia este acum clară, dar dacă prezinţi piesa, publicul va fi totuși, încurcat. Nu ești de acord, Tofu?

— Mă tem că este puţin prea originală pentru mine, a răspuns Tofu cu seriozitate.

Stăpânul meu părea dornic să schimbe subiectul discuţiei și a făcut o încercare.

— Ia spune, Tofu, ai mai scris vreo capodoperă în ultima vreme?

— N-am scris mult, dar acum câteva zile am hotărât să încerc să public câteva poeme. Din fericire, am manuscrisul la mine așa că m-ar interesa să aud critica dumneavoastră.

Tofu a scos din sân un carneţel învelit într-o bucată de mătase roșie. Carneţelul avea cincizeci sau șaizeci de pagini și Tofu l-a pus în faţa stăpânului meu.

Stăpânul a privit prima pagină și a văzut pe ea două rânduri:

„Dedicat lui Tomiko, ai cărei obraji ca laptele nu au asemănare”.

Stăpânul meu și-a luat un aer misterios și a rămas cu ochii pe prima pagină. Așezat lângă el, Meitei a întrebat:

— Ce-i asta? Un nou gen de poezie?

Întrebând, a reușit să vadă și dedicaţia și a exclamat:

— Vasăzică există și o dedicaţie, Tofu! Și încă unei domnișoare Tomiko!

Stăpânul meu, arătând încă plin de îndoieli, a întrebat:

— Tofu, această Tomiko există cu adevărat?

— Desigur. Este una dintre fetele pe care Meitei și cu mine le-am invitat acum câteva zile la reuniunea de

recitări. Se întâmplă că locuiește foarte aproape de locul acesta. Ca să fiu sincer, am trecut pe la ea venind încoace ca să-i arăt versurile, dar, din nefericire e plecată la Oiso de o lună.

Tofu părea foarte entuziasmat de fată.

— Kushami! Acesta este secolul al XX-lea, așa că nu trebuie să faci mutre. Hai, citește-ne capodopera. Apropo, Tofu, dedicaţia nu este grozavă. Ai putea să o formulezi mai bine. Știi ce sugerează cuvântul „lapte”?

— Înţeleg că înseamnă alb, sau strălucitor.

— Ei, da. Poţi să-l interpretezi așa, dar poate fi interpretat și ca „lipicios”. În locul tău, n-aș scrie dedicaţia în felul ăsta.

— Dar cum ai vrea să fie?

— Scrie-o așa:

„Dedicat nasului lui Tomiko care n-are asemănare”.

E numai o chestiune de interpretare, dar fără cuvântul „nas” sună neconvingător și nesincer.

— Înţeleg, a răspuns Tofu.

I se citea în ochi că încerca din greu să priceapă un lucru care nu-i era foarte clar. Stăpânul meu tăcuse, dar, în cele din urmă, a întors prima pagină și a început să citească partea întâi:

„În pâcla fumului de ţigară
Care parfumează aerul
Stau tihnit.
Și îmi apare chipul tău – Chipul
Celei mai iubite.
Ah! Sărmanul de mine! De-aș putea avea
Sărutările tale dulci.
Ca să îndulcesc această lume amară!”

— Este puţin cam greu pentru mine, a oftat stăpânul meu și i-a dat manuscrisul lui Meitei.

— Extraordinar! a comentat Meitei, oferind carnetul lui Kangetsu.

— Mda, înţeleg, a șoptit Kangetsu, apoi a dat carnetul lui Tofu.

— Nu este foarte ciudat că nu înţelegeţi. Stilurile poetice s-au schimbat mult în ultimii zece ani, așa că nu aveţi termeni de comparaţie. Nu poţi înţelege poezia modernă stând culcat sau așteptând tramvaiul. Chiar și autorului însuși îi este greu să răspundă la întrebări despre lucrările lui. Ele sunt scrise numai în momentele de inspiraţie, așa că poetul însuși este foarte puţin răspunzător de rezultat. Ulterior, criticii găsesc tot felul de explicaţii, dar asta nu-l privește pe poet.

Nu de mult, un prieten al meu numit Sōseki a scris o scurtă povestire intitulată o *noapte.* Toată lumea a găsit că este neclară; se întâmplau lucruri fără niciun înţeles. Când l-am întâlnit ultima dată, l-am întrebat despre părţile pe care nu le pricepusem. Mi-a spus că nici el nu înţelege nimic. S-ar putea ca aceasta să fie caracteristica tuturor poeţilor.

— Poate că o fi poet, dar cred că este cam nebun, a comentat stăpânul meu.

— E un caraghios! a strigat Meitei, condamnându-l pe Sōseki fără rezerve.

Tofu nu era deloc mulţumit de aceste reacţii și a continuat:

— Desigur, Sōseki este o excepţie. Dar aș vrea să priviţi poeziile mele, așa cum Sōseki îşi privește operele proprii. Să luăm, de exemplu, cele două imagini: „lume amară” și „dulci sărutări”. Mi-am stors creierii ca să compun acest contrast.

— Cred că te-ai chinuit mult.

— Contrastul dintre dulce și amar este deosebit de interesant, în sensul că are gustul a șaptesprezece mirodenii amestecate cu piper. Sunt plin de respect pentru tehnica specială a lui Tofu. E rândul dumitale, a sporovăit Meitei, încântat să pună în încurcătură un om cinstit.

Stăpânul meu s-a ridicat brusc și s-a dus în camera lui – n-am înţeles pentru ce. S-a întors însă imediat cu o foaie de hârtie.

— Am văzut opera lui Tofu, așa că acum o să v-o citesc pe a mea și vă rog să vă spuneţi părerea.

Stăpânul meu părea hotărât.

— Dacă este vorba despre Tennen-koji și inscripţia de pe mormântul lui, să știi că am mai auzit-o de câteva ori.

— Taci și ascultă. Să știi, Tofu, că asta nu e una dintre bucăţile mele preferate, dar aș vrea s-o auzi.

— Mi-ar plăcea foarte mult s-o ascult.

— Kangetsu, aș vrea să o asculţi și dumneata.

— Nu este lungă, nu-i așa?

— N-are decât câteva cuvinte, a spus stăpânul meu, și a început să-și citească produsul propriu:

„Trăiască spiritul japonez! strigă oamenii.
Tușind însă parcă ar fi tuberculoși”.

— Începe foarte bine. Se înalţă ca o culme, nu-i așa?

„Spiritul japonez! strigă ziarele.
Spiritul japonez! zbiară hoţul de buzunare.
Și, dintr-un salt, spiritul japonez
Trece oceanul
Și se ţin conferinţe despre el în Anglia;
O piesă despre spiritul japonez
Este reprezentată în Germania!”

— Văd că este mult mai bună decât poezia despre Tennenkoji, a spus Meitei, umflându-și pieptul.

„Amiralul Togo e plin de spirit japonez;
Gin, negustorul de pește, e plin și el;
Escrocii, hoţii și asasinii, la rândul lor.
Se agaţă de spiritul japonez”.

— Te rog foarte mult să adaugi că și Kangetsu are spirit japonez.

„Întrebând ce este spiritul japonez.
Singurul răspuns ar fi că este spiritul japonez.
Cel care răspunde se îndepărtează cu vreo zece metri
Și apoi face Hm.
Asta înseamnă că îşi drege glasul”.

— Strofa asta îmi place cel mai mult. Ești un geniu al literaturii. Mai departe?

„Este oare spiritul japonez un triunghi.
Sau un pătrat?
Nu! După cum ne arată cuvintele.
Este un spirit.
Și fiind spirit.
Este nemăsurat”.

— E foarte interesant, dar nu credeţi, că repetaţi cuvintele „spiritul japonez” cam prea des? a observat Tofu.
— De acord!
Bineînţeles, Meitei era cel care strigase asta.

„Nu există om în Japonia
Care să nu fi folosit aceste cuvinte
Dar niciunul nu le-a pus în practică;
Toată lumea îl știe din auzite
Dar nimeni nu l-a aplicat.
Yamatodamashii*, spiritul japonez.*
Este, oare, ca Tengu.
Spiriduşul cu nas lung?”

Stăpânul a terminat lectura cu voce nesigură, dar, neobservându-se nicio concluzie, publicul a crezut că va mai urma ceva. A așteptat, dar nu s-a mai auzit nimic. În cele din urmă, Kangetsu a întrerupt tăcerea:

— Asta e tot?

Stăpânul meu a răspuns în treacăt: „Îhî”. Răspunsul nu părea prea serios.

Era surprinzător faptul că Meitei nu-l șicanase mai mult pe stăpânul meu în timpul lecturii acestei mostre admirabile de poezie. Dar acum, așezându-se mai bine, a sugerat:

— Ce-ar fi să-ţi aduni poeziile într-un volum și să le dedici și tu cuiva?

Stăpânul a răspuns nepăsător:

— Am să ţi le dedic ţie. Ce zici de asta?

— Nu, mulţumesc, a răspuns Meitei, tăindu-și unghiile, nervos, cu foarfecă pe care o arătase ceva mai devreme stăpânei.

Kangetsu s-a întors spre Tofu și a întrebat:

— O cunoști, într-adevăr, pe domnișoara Kaneda?

— După ce am dus-o la întrunirea cu recitări de astă-primăvară, am continuat să o văd din când în când. Când sunt cu ea, mă copleșește farmecul ei. Iar când compun poezii sau scriu ode, am același sentiment de fericire și căldură. În acest volum sunt multe poezii de dragoste,

pentru că ea m-a inspirat. Fiindu-i atât de îndatorat, vreau să-i exprim preţuirea mea sinceră, din adâncul inimii. Și pentru că am prilejul, îi dedic acest volum de poezii. Se spune că, până și în vremurile de demult, poeţii compuneau versuri excelente numai dacă erau inspiraţi de o femeie.

— Mă întreb dacă-i așa, s-a mirat Kangetsu cu seriozitate; dar, cu toată expresia lui solemnă, îl umfla râsul.

Nici chiar această adunare de lăudăroși nu putea să dureze la nesfârșit. Treptat, flăcările entuziasmului s-au potolit și au început să se stingă. Întrucât nu eram obligat să-i mai ascult, m-am scuzat și am ieșit în curte, la vânătoare de călugăriţe[26].

Razele soarelui în amurg se filtrau printre frunzele verzi ale arborilor paulownia și aruncau pete de lumină prin grădină. Pe trunchiul unui copac, o cicadă cânta cât putea: „Tsukutsuku-boshi, tsukutsuku-boshi”.

În seara aceea, se părea că va ploua.

VII

Într-o vreme mă dădeam în vânt după sporturi. Aflând asta, unii dintre dumneavoastră vor râde cu siguranţă de mine, deoarece există și oameni care nu se interesează de așa ceva. Mulţi oameni cred că singurul rost al vieţii este de a mânca și a dormi. A existat o vreme când nobilii, cu braţele încrucișate pe piept și fundurile putrezind pe perne, pretindeau că se află într-o stare de extaz; aveau sentimentul că primesc onorurile și bogăţia cuvenite superiorilor lor. În ultima vreme am aflat că trebuie să facem mișcare, să bem lapte, să ne spălăm cu apă rece, să ne scăldăm în mare, să ne retragem în munţi

26 Este vorba de insectele cu acest nume.

și să respirăm aer rece pentru binele și sănătatea noastră. Toate acestea sunt boli recente, care au infectat acest pământ ceresc venind din ţările apusene; și toate aceste idei trebuie considerate la fel de periculoase ca tuberculoza, ciuma și neurastenia. Eu m-am născut anul trecut, așa că acum nu am decât un an. Nu am fost de faţă când oamenii s-au contaminat de această boală, dar trebuie să se fi întâmplat cândva, înainte ca eu să încep să fiu purtat de vânt în această lume. Am putea spune, însă, că un an din viaţa unei pisici este egal cu zece ani de viaţă omenească. Durata vieţii mele reprezintă numai o fracţiune a unei vieţi omenești, dar în acest scurt interval voi reuși să îndeplinesc ceea ce trebuie să facă toate pisicile. Ar fi o greșeală ca zilele pisicilor să fie socotite egale cu ale oamenilor.

Se poate considera că reprezint o ilustrare a acestei teorii. Deși nu am decât un an și câteva luni, mi-am format păreri foarte înţelepte. Comparaţi-mă cu fiica mai mică a stăpânului meu. Ei spun că ea a împlinit un an, dar când este vorba despre ce știe – of, că toantă mai e! Nu știe decât să plângă, să-și murdărească patul și să sugă de la maică-sa. În comparaţie cu mine, copilul ăsta este, categoric, tâmpit. În scurta mea viaţă am reușit, de pildă, să studiez istoria completă a exerciţiilor fizice, a băilor de mare și a tratamentelor prin schimbarea aerului. Dacă asta poate mira pe cineva, acela trebuie să fie un om – o fiinţă grea de cap, pe două picioare.

De la bun început, omul a fost făcut să fie încet la minte. Tocmai din acest motiv, oamenii au început abia în ultima vreme să înţeleagă valoarea exerciţiilor fizice și avantajele băilor de mare. Acum li se pare că au făcut o mare descoperire. Dar despre toate aceste lucruri știam încă de când m-am născut.

În privinţa valorii medicale a apei de mare, ea poate

fi stabilită cu ușurinţă, vizitând pur și simplu litoralul. Nu știu exact cât de mulţi pești sunt în acea uriașă întindere de apă, dar, în orice caz, niciun pește nu se îmbolnăvește chiar atât încât să aibă nevoie de doctor. Stau toţi acolo și înoată, perfect sănătoși. Când peștii se îmbolnăvesc, nu se mai pot mișca; iar când mor – plutesc. De asta japonezii numesc peștii care au murit – pești plutitori, sau pești care se ridică. Despre păsări se spune că se prăbușesc sau cad; despre oameni se spune doar că s-au dus sau au crăpat.

Întrebaţi pe oricine a traversat Oceanul Indian dacă a văzut vreodată un pește mort. Cu siguranţă că vă răspunde negativ – și nici nu este de mirare. Nimeni nu a văzut un pește dându-și ultima suflare (de fapt, peștii nici nu și-ar putea da ultima suflare, așa că ar trebui să spun – bând ultima înghiţitură de apă) și nici n-a văzut vreunul plutind la suprafaţă. Dacă ne gândim cât de greu este să găsești măcar un amărât de pește care s-a ridicat, chiar după ce cauţi zi și noapte în marea nemărginită, ajungem la concluzia că peștii sunt deosebit de sănătoși și puternici.

Și de ce sunt peștii atât de sănătoși? Răspunsul este atât de simplu, încât l-ar putea da și oamenii – desigur, dacă n-ar fi ceea ce sunt. Motivul pentru care peștii sunt atât de sănătoși este acela că ei înghit tot timpul apă și se scaldă în mare. Evident, băile au mare importanţă pentru pești. Și dacă sunt atât de binefăcătoare pentru pești, trebuie să fie la fel și pentru oameni.

Puteţi să râdeţi și să spuneţi că teoria asta nu este câtuși de puţin nouă. Este adevărat că, în 1750, doctorul Richard Russell a afirmat că dacă o persoană s-ar înmuia în apa mării la Brighton, s-ar vindeca de 404 boli chiar în acel moment. Această afirmaţie s-a dovedit, totuși, foarte exagerată.

Sunt convins că, mai curând sau mai târziu, cele mai multe pisici vor avea posibilitatea să meargă să înoate la

Kamakura, dar, pentru moment, vremea aceea încă n-a venit. După cum am mai arătat, poporul japonez a trăit și a murit până în epoca Meiji fără să cunoască foloasele pe care le-ar fi putut avea făcând băi de mare; tot așa și noi, pisicile – pur și simplu n-am avut încă ocazia să facem baie, goale, în ocean. Dar zicătoarea spune că „graba strică treaba”. Nu cred că noi, pisicile, ar trebui să procedăm mecanic și să ne ducem imediat să ne aruncăm în mare. De exemplu, pisicile care au fost aruncate în canalul Tsukiji încă nu au găsit drumul spre casă. Noi, pisicile, încă nu putem să facem baie în mare, până când legea evoluţiei nu ne va pregăti să rezistăm valurilor furioase, altfel spus până când nu se va spune despre noi (ca despre pești) că ne-am „ridicat”, și nu că ne-am înecat.

Deși nu intenţionez să fac băi în mare încă o bucată de vreme, îmi dau seama că trebuie să fac mișcare. În secolul al XX-lea, cine nu face mișcare este considerat de oameni ca fiind sărac. Lumea crede că rămâi inactiv nu pentru că n-ai nevoie de mișcare, ci pentru că nu-ţi dă mâna să te miști. În vremurile de demult, cei care făceau mișcare erau dispreţuiţi, dar acum, dacă nu-ţi pui mușchii la treabă, ești considerat înapoiat. Părerile evoluează neîntrerupt. Pupilele ochilor mei se îngustează sau se măresc în funcţie de orele zilei, dar schimbările din gândirea omenească par lipsite de orice raţiune.

Dar fiecare lucru are două laturi. Poate că această lipsă de logică arată cât de bine se pot adapta oamenii la tot felul de condiţii, fără prea multă bătaie de cap.

Iată de exemplu ideograma „ho-sun”. (Un ţol pătrat; sau – spiritul cuiva.) Dacă o inversăm, citim „sun-po” (măsură; dimensiune). E interesant și amuzant. Sau gândiţi-vă la Amano Hashidate[27]. Dacă te apleci și privești

27 Literal: Puntea cerului - peisaj japonez celebru. Este o fâșie de pământ nisipos, cuprinsă între mare și un lac sărat.

printre picioarele desfăcute, ceea ce vezi este cu totul diferit de imaginea văzută dintr-o poziţie normală.

Tot astfel, nu este neapărat indicat să prezentăm întotdeauna piesele lui Shakespeare – așa cum le-a scris Shakespeare. Din când în când, ar fi poate bine să privim Hamlet stând în cap. Poate că am învăţa să apreciem mai bine această piesă și s-ar realiza progrese mai mari în lumea literară.

Dar oamenii sunt foarte adaptabili la schimbări, și poate tocmai de aceasta cei care se ridicau cel mai categoric împotriva exerciţiilor fizice au început brusc să fie cât se poate de entuziasmaţi de sport. Nu sper decât că nu va râde nimeni de mine aflând că fac mișcare și că nimeni nu mă va crede trăsnit. Poate vă întrebaţi ce fel de mișcare fac, dar, mai întâi, permiteţi-mi să vă dau o explicaţie. Din nefericire, după cum vă daţi seama, nu pot să apuc cu labele niciun obiect greu, așa că este imposibil să apuc o minge sau să ţin o crosă de baseball. În plus nu am bani, așa că nu pot să-mi cumpăr echipament.

V-aţi putea închipui că fac plimbări lungi, sau că alerg cu bucăţi de pește în gură, dar nu este așa. Ar fi prea simplu și, deci, deloc interesant. N-ar fi grozav de amuzant să mă mișc în patru labe, supunându-mă legilor gravitaţiei. Ar însemna să tăgăduiesc importanţa exerciţiilor fizice, așa cum face de regulă stăpânul meu.

Desigur, nicio regulă nu spune categoric că ești obligat să participi la un sport competitiv. Cursele cu bucăţi de pește și vânătoarea de somni sunt minunate, dar pentru aceste sporturi ai nevoie de anumite condiţii materiale. De obicei, sporturile care nu presupun competiţie solicită o măiestrie mai mare.

Am inventat, singur, o mulţime de sporturi. Unul era să sar de pe streașină bucătăriei pe acoperișul de deasupra camerelor principale. Altul era să stau cu toate

patru labele pe capetele în formă de floare de prun ale ţiglelor. Am încercat de asemenea să merg pe prăjina de rufe din bambus (asta nu mi-a reușit pentru că era prea alunecoasă) și să sar, prin surprindere, în spatele copiilor. Acest din urmă joc era mai amuzant decât oricare alt sport, dar de obicei mâncam o bătaie grozavă, așa că nu-l mai practic decât de cel mult, trei ori pe săptămână. Uneori, mi se pune pe cap o pungă de hârtie, dar jocul acesta este chinuitor pentru mine în plus, întrucât necesită participarea unui om, nu este grozav de reușit.

Un alt sport favorit este să zgârii învelitorile cărţilor. Dezavantajul ar fi că acest sport e cam riscant, pentru că, atunci când stăpânul mă prinde asupra faptului, mă bate fără milă. În plus, nu îmi exersez în acest fel decât labele, iar nu și restul corpului. Este ceea ce eu aș numi un sport demodat.

Dintre sporturile mele mai noi, în capul listei este vânătoarea de călugăriţe. Vânătoare de călugăriţe nu este atât de obositoare ca vânătoarea de șobolani, dar nici nu implică atâtea primejdii. Anotimpul ideal este din miezul verii până la începutul toamnei.

Tehnica jocului presupune, în primul rând, să ies în curte și să găsesc o călugăriţă. Deși totul depinde de vreme, este în general foarte simplu să găsesc una sau două. Când văd una, mă reped la ea ca vântul. Călugăriţa, simţind pericolul, îşi înalţă capul și se pregătește să se apere. Călugăriţele sunt destul de curajoase, chiar dacă nu cunosc forţa dușmanului. Nu pot face niciun rău, dar se luptă cât pot, așa că jocul este amuzant.

După ce prind una, îi pun laba dreaptă pe cap. Capul este moale și în general răsucit într-o parte. În vremea aceasta, călugăriţa are o expresie uimită, deosebit de interesantă. Apoi o atac din spate și îi zgârii ușor aripile. Aripile unei călugăriţe sunt de obicei strânse cu grijă, așa

că, dacă procedez prea brutal, se șifonează imediat și arată ca materialul gălbui care se folosește pentru lenjerie. Chiar și vara, nepăsându-i de căldură, călugăriţa îşi strânge aripile, ca și cum ar purta flanelă și izmene lungi în sezonul cel mai fierbinte.

Când stau în spatele ei, călugăriţa îşi întoarce de obicei capul și gâtul lung. Uneori mă atacă, dar de obicei rămâne în poziţia asta și așteaptă să am eu iniţiativa. Dacă aș rămâne așa prea multă vreme, ar însemna să nu fac mișcare, așa că-i dau un bobârnac. Orice călugăriţă inteligentă ar încerca să scape, dar sunt multe foarte nepricepute și necioplite care atacă. Dacă am de-a face cu una dintre cele sălbatice, îi dau o labă zdravănă și o arunc cu aproape un metru mai încolo.

Dar dacă partenera mea de joacă are o fire mai blândă și se mulţumește să se dea puţin înapoi, sunt de obicei îngăduitor și o las să se odihnească, în timp ce mă reped prin copacii din curte, urcându-mă și dându-mă jos de mai multe ori. Insecta pricepe că nu are șanse să câștige lupta și fuge în dreapta și în stânga, dar sunt pe urmele ei tot timpul. Uneori, disperată, călugăriţa îşi desface aripile.

Aripile unei călugăriţe seamănă cu gâtul ei, prin aceea că sunt foarte înguste. După cât pricep eu, aripile nu au decât un rost ornamental – cum ar fi, la oameni, studiul limbii engleze, franceze sau germane. Adică, nu au nicio utilitate. Când o călugăriţă îşi desface aripile bune de nimic, asta n-o ajută câtuși de puţin să scape. Pare grozav să ai aripi, dar de fapt aripile călugăriţei nu fac altceva decât să o fixeze pe posesoarea lor la pământ, în vreme ce ea înaintează. Uneori îmi pare rău pentru prada mea, dar, întrucât este important să fac mișcare, îmi cer scuze și o fugăresc mai departe.

Călugăriţa nu se poate întoarce cu ușurinţă, așa că

de obicei merge drept înainte, încercând să scape. Dacă o plesnesc peste cap, îşi desface aripile și rămâne încremenită. Atunci o fixez la pământ cu o labă și mă odihnesc puţin. Apoi îi dau drumul, dar nu pentru multă vreme. Sunt gata să o fixez la pământ din nou. Aceasta este strategia războinicului Kungming, care și-a lăsat dușmanul să scape de șapte ori, dar apoi l-a prins tot de șapte ori.

După treizeci de minute petrecute în felul acesta, insecta este obosită, așa că o apuc în gură și o scutur. După ce-i dau drumul, rămâne la pământ, incapabilă să se miște, îi dau un bobârnac cu laba și, când încearcă din nou să zboare, mă reped iarăși la ea. Plictisit în fine de joc, încep pur și simplu să o mănânc. Acelora dintre dumneavoastră care încă n-au mâncat călugăriţe, pot să le spun cu sinceritate că nu sunt grozav de gustoase. Nu sunt nici grozav de hrănitoare.

În afară de călugăriţe, mai pot fi vânate și cicadele. Cicadele nu sunt toate la fel. După cum există oameni unsuroși, aroganţi, gălăgioși, există soiuri asemănătoare și printre cicade. Cicadele unsuroase sunt literalmente foarte bogate în ulei. Cicadele arogante sunt foarte mândre și pretenţioase, așa că sunt enervante. Specia cea mai amuzantă este aceea a cicadelor *oshii-tsuku-tsuku,* adică a cicadelor gălăgioase.

Trebuie să aștept până la sfârșitul verii, ca să apară. Când simţiţi vântul toamnei prin mânecile chimonoului și începeţi să strănutaţi, să știţi că este tocmai vremea când aceste insecte încep să cânte, mișcându-și cozile în sus și-n jos. Iar când se apucă de cântat, să te ţii! Se pare că nu au niciun alt rost în viaţă decât să cânte și să fie prinse de motani.

Așadar, la începutul toamnei mă apuc de prins cicade. Este locul să arăt că aceste cicade nu pot fi găsite

jos pe pământ. Singurele care nu stau în copaci sunt acelea pe care le-au mâncat furnicile. Dar cicada cu care mă joc eu nu este una dintre acelea la care să aibă acces furnicile. Prada mea este cicada care se agaţă de ramura unui copac înalt, ţipând cât o ţine gura „oshii-tsuku-tsuku!”. De fapt aș vrea să vă întreb chiar, oameni învăţaţi, cum cântă, de fapt, cicadele? „Oshii-tsuku-tsuku” sau „tsukutsuku-oshii”? Cred că asupra acestei insecte ar mai trebui efectuate cercetări. Motivul pentru care oamenii se consideră mai grozavi decât pisicile ar putea fi faptul că-și închipuie că știu totul despre asemenea probleme. Dar dacă nu puteţi răspunde imediat la întrebarea mea, ar trebui să vă puneţi întrebări în legătură cu superioritatea voastră. Socotind cicadele ca insecte de vânat, ar trebui să nu aibă prea multă importanţă cum cântă. Important este să te urci într-un copac, să găsești cicada după cântecul ei și să prinzi una când este în mijlocul unei arii stridente. Pare simplu, dar de fapt este o operaţie dificilă.

Pe pământ, mă mișc în patru labe și nu mă simt inferior nici unui alt animal. Luând în considerare numărul picioarelor, știu că stau mai bine decât oamenii – care nu au decât două. Dar când e vorba de urcat în copaci, există multe animale mai bine dotate decât mine. Maimuţele sunt niște profesioniste la cățăratul în copaci, dar nici oamenii nu au pierdut acest talent. Întrucât a te urca în copaci contravine legii gravitaţiei, nu este o rușine să nu fii capabil de așa ceva. Vânătoarea de cicade, chiar considerată ca sport, prezintă însă și alte dificultăţi.

Din fericire, sunt înzestrat cu acele unelte tăioase numite gheare, așa că de bine de rău mă pot urca în copaci. Sincer să fiu, însă, treaba nu e chiar așa de simplă cum ar părea; în plus, cicadele știu să zboare. Spre deosebire de călugăriţe, cicadele care îşi desfac aripile scapă de urmărirea mea. Adesea mă pomenesc într-o

situaţie jalnică, gândindu-mă că era mai bine dacă, de la început, nu m-aș fi ostenit să mă urc în copac. Apoi, lucru nu lipsit de importanţă, există pericolul ca vânatul să urineze pe mine – și se pare că cicadele preferă să mă ţintească în ochi. Bineînţeles, nu mă miră că vor să zboare, dar aș dori să le cer să nu mă stropească în momentul când fac asta. Care o fi, oare, factorul psihologic care afectează organele cicadei și o determină să urineze când pleacă în zbor? Probabil că motivul este o durere. Sau să fie vorba de un mod de a câştiga timp, surprinzându-l pe inamic, înainte de a-și lua zborul? Dacă așa stau lucrurile, înseamnă că procedează ca sepia care împrăștie cerneală când se află în primejdie, sau ca un bătăuș arţăgos ce-și arată tatuajele înainte de a se lua la bătaie, sau ca stăpânul meu, care vorbește latinește când e furios. Iată încă o problemă de studiat pentru cercetătorii care se ocupă de cicade. Cineva ar putea dobândi, studiind acest lucru, un titlu de doctor. Dar acum să revenim la subiectul principal.

Cicadele se concentrează – dacă felul cum folosesc cuvântul „se concentrează” vi se pare caraghios, aș putea să zic „se adună”, dar „se adună” nu mi se pare potrivit, așa că rămân la primul termen – cicadele. «e concentrează îndeosebi pe arborii paulownia. Poate că aceste detalii sunt prea tehnice, dar arborele paulownia are frunze mari, ca niște evantaie. Când frunzișul este des, ramurile nici nu se mai văd. Desigur, acesta este un mare obstacol pentru vânătoarea de cicade. Există un cântec foarte cunoscut care spune: „Glasul se aude, dar chipul nu apare”. Parcă ar fi fost scris special pentru cicade. Așa se face că nu pot găsi insectele decât ascultându-le cântecul.

Toţi arborii paulownia au un nod pe trunchi, cam la doi metri înălţime. După ce ajung în acest loc, de obicei mă odihnesc, înainte de a începe căutarea. Trebuie să fiu

atent, pentru că, dacă zboară una dintre cicade, am ghinion. Zboară și celelalte.

Când este vorba să se imite unele pe altele, cicadele nu sunt mai prejos decât oamenii. Uneori, când ajung în locul de odihnă, copacul este perfect liniștit; oricât m-aș uita și aș asculta, nu zăresc nicio cicadă. Nu prea am chef să mă dau jos și să reiau totul de la capăt după ce am urcat atât, așa că de obicei rămân unde sunt și aștept să mai apară o ocazie. Până la urmă, mi se face somn și aţipesc chiar acolo unde mă aflu. Când mă trezesc, însă, constat de obicei că mă aflu pe pietrele de la rădăcina copacului.

Totuși, media este de aproximativ o cicadă pentru fiecare ascensiune. Motivul pentru care prefer să vânez călugăriţe, este că trebuie să apuc cicada în gură încă din copac, așa că, atunci când ajung pe pământ unde pot să mă joc cu ea, insecta e deja moartă.

Dar vânătoarea de cicade nu este lipsită de momente interesante. Mă apropii pe furiș de câte una, în timp ce cântă din răsputeri mișcându-și coada; tocmai când mă reped la ea, cicada gălăgioasă scoate un ţipăt și îşi desface aripile subţiri și transparente în toate direcţiile. Face asta cu o viteză de necrezut, de care nu-ţi dai seama decât dacă vezi așa ceva întâmplându-se. Zbaterea unei cicade

În agonie este într-adevăr cea mai frumoasă priveliște din lumea cicadelor și, de fiecare dată când prind câte una, sunt entuziasmat de acest spectacol artistic. După ce asist la reprezentaţie, îmi cer scuze și apuc insecta în gură. Uneori, cicadele continuă demonstraţia lor artistică și după ce le-am apucat în gură.

După vânătoarea de cicade, sportul meu preferat este lunecușul pe pini. Nu este nevoie să dau explicaţii îndelungate, așa că am să vă expun cât mai simplu cu putinţă. Când vorbesc despre „lunecușul pe pini”, se presupune că mă las să alunec în jos pe un copac, dar de

fapt este vorba mai mult despre „cățăratul” în copaci. Când vânez cicade, mă urc în copaci ca să prind insecte, dar când mă joc de-a lunecușul pe pini, urc pur și simplu ca să urc. Aceasta este principala diferenţă dintre cele două sporturi. Se spune Că Genzaemon Tsuneyo Sano a pregătit odată o masă pentru un preot numit Saimyoji, pe vremea lui Tokiyori Hojo (1226 – 1263). El a gătit punând pe foc lemn de pin – și de atunci se spune că acest copac veșnic verde a ajuns să aibă un trunchi foarte noduros. Niciun copac nu are o scoarţă atât de aspră ca pinul și, de aceea, în niciun copac nu se pot înfige mai bine ghearele. Cu alte cuvinte, este copacul cel mai ușor de urcat.

Jocul este să mă reped în sus pe trunchi și apoi să cobor” cu toată viteza. În ce privește coborârea, există două procedee. Unul, cu capul înainte, privind spre pământ; celălalt este să cobori în poziţia în care ai urcat, adică de-a-ndărătelea.

Acum, aș vrea să vă pun vouă, oamenilor, încă o întrebare: care procedeu credeţi că este mai dificil? Ca fiinţe omenești, superficiale, veţi spune probabil că ar fi mai ușor de coborât cu capul înainte. Vă înșelaţi. Probabil că vă gândiţi la Yoshitsune, nu la pisici. Yoshitsune a fost faimosul războinic care a trecut călare peste râpa Hiyodorigoe, pentru a câștiga o bătălie. Credeţi, într-adevăr, că așa ar trebui să coboare și pisicile, cu capul înainte? Ce insultă!

Probabil că aţi reușit să aflaţi cum cresc ghearele unei pisici, dar am să vă mai spun și eu: cresc cu vârfurile întoarse înapoi. De asta putem să tragem obiectele spre noi, ca și cum am avea niște cângi; dar când trebuie să împingem, suntem de multe ori neîndemânatice.

Să ne închipuim, acum, că tocmai m-am repezit în sus pe trunchiul unui pin. Întrucât pisicile sunt animale născute să umble pe pământ, este firesc că nu pot rămâne

agăţat multă vreme. Dacă nu fac nimic, încep să alunec în jos. Dacă nu încerc să-mi întrerup căderea, mă pot lovi. Așadar, trebuie să fac ceva ca să ajung teafăr la pământ.

Între a cădea și a coborî e o mare diferenţă, dar nu întotdeauna atât de mare pe cât s-ar părea. Atunci când pornești în jos încet, înseamnă că „cobori”. Dar dacă „cobori” prea repede, înseamnă că „te prăbușești”. Diferenţa implică puţină gândire. Întrucât nu-mi place să cad dintr-un pin, încerc să cobor încetinindu-mi viteza. Cu alte cuvinte, încerc să fac ceva care să-mi frâneze mișcarea în jos.

După cum am amintit, ghearele mele sunt întoarse înapoi, așa că atunci când stau cu labele în sus și scot ghearele, pot să-mi frânez căderea. Astfel, „căderea” devine „coborâre”. Asta înseamnă să duci raţionamentul până la concluzie.

Dacă însă aș adopta poziţia opusă și aș încerca să cobor ca Yoshitsune, cu capul înainte, ghearele nu mi-ar fi de niciun folos. Aș aluneca fără să-mi pot controla viteza. În orice caz, uneori cobor cu capul înainte intenţionat, așa că, literalmente, cad la pământ. E foarte greu de coborât cu capul înainte, așa cum trebuie să-și fi dat seama Yoshitsune, la râpa Hiyodorigoe. Cred că, dintre toate pisicile, numai mie îmi reușește performanţa asta. De aceea am și dat acestui sport o denumire aleasă de mine: lunecușul pe pini.

Aș vrea să spun câteva cuvinte și despre „ocolirea gardului”, o altă formă de a face mișcare. Gardul din jurul casei stăpânului meu este din bambus și formează un dreptunghi. Laturile paralele cu veranda au vreo cincisprezece – șaisprezece metri, iar celelalte nu au decât șase-șapte metri. Sportul pe care îl numesc „ocolirea gardului” înseamnă a păși pe muchia gardului, parcurgând întregul dreptunghi fără să cad. Este adevărat că mi se

întâmplă adesea să alunec, dar când ajung până la capăt, sunt în culmea satisfacţiei.

Câţiva stâlpi din lemn de cryptomeria susţin, din loc în loc, împletitura de bambus a gardului. Jos, unde se înfig în pământ, stâlpii au fost arși, ca să nu putrezească, dar capetele de sus, retezate drept, sunt locuri de odihnă foarte comode.

Acum câteva zile eram într-o formă foarte bună, așa că am reușit să parcurg gardul de trei ori înainte de amiază. Cu cât exersam mai mult, cu atât deveneam mai îndemânatic. Și cu cât reușeam mai bine, cu atât mai interesant mi se părea acest sport. Eram la jumătatea celui de-al patrulea ocol când, de pe acoperișul casei vecine, au venit în zbor trei ciori și s-au așezat în șir, la, trei metri în faţa mea.

Cam neașteptaţi vizitatori – și dificile obstacole pentru jocul meu! N-aveau niciun drept să vină să se așeze pe un gând oare nu le aparţinea, așa că am șuierat:

— Vedeţi că vin. Aţi face mai bine să vă daţi la o parte.

Cioara cea mai apropiată n-a făcut decât să se uite spre mine și să rânjească; cea din mijloc se uita pur și simplu în curtea stăpânului; iar a treia a continuat să-și frece ciocul de gardul de bambus. Probabil că avea în cioc ceva de mâncare.

Le-am dat trei minute ca să plece și am așteptat. Am știut întotdeauna că ciorile au memoria foarte slabă, dar aveam pentru prima dată ocazia să verific această teorie. Într-adevăr, n-au nici pic de memorie! Am așteptat multă vreme, dar ciorile nici nu mi-au vorbit, nici n-au plecat. Așa că am pornit din nou.

Cioara din faţa mea și-a desfăcut puţin aripile. „Aha! Acum se teme și vrea să zboare!” Așa mi-am închipuit. Ea, însă, a ţopăit și a făcut stânga-mprejur.

Ce prostie! Dacă astea s-ar fi întâmplat pe pământ, nu i-aș fi permis o asemenea obrăznicie. Din nefericire, însă, este destul de greu numai să mergi pe muchia gardului – să mai și fugărești păsări ar fi aproape imposibil. Totuși, nu eram dispus să aștept până când ciorile s-ar fi hotărât să plece. În primul rând, nu mă mai ţineau picioarele. Cele trei creaturi din faţa mea, însă, aveau aripi, așa că erau obișnuite să stea cocoţate în asemenea locuri și puteau rămâne acolo cât ar fi vrut.

Fiind la al patrulea ocol al gardului, mă simţeam destul de obosit. Ceea ce făceam eu nu era pur și simplu mișcare, era un fel de mers pe sârmă. Era greu să stau pe gard chiar și fără să mă deranjeze nimic – să-mi mai și taie calea aceste trei păsări negre și stupide era prea mult. Din păcate, se părea că va trebui să renunţ să fac mișcare și să mă dau jos de pe gard.

M-am gândit dacă nu era mai bine să renunţ, ca să nu dau de bucluc. Inamicul era superior numericește și, în plus, era o apariţie rară. Ciocurile ciorilor fiind mai degrabă ascuţite, păsările acestea păreau trimise de Tengu, demonul cu nas lung. Cu siguranţă că ar fi fost periculoase, dacă se ajungea la luptă.

Cea mai înţeleaptă hotărâre era retragerea. Ar fi fost jenant să încep lupta și apoi să cad de pe gard. În timp ce mă gândeam ce să fac, cioara cea mai apropiată a ţipat: „Aho!”[28] Următoarea a imitat-o pe prima, repetând: „Aho!” Cea de-a treia a strigat chiar de două ori: „Aho, aho!”

Așa ceva nu putea suporta nici chiar un motan blând ca mine! Insultele acestor ciori, în propria mea curte, erau de neiertat și-mi atingeau simţul onoarei. Puteţi să spuneţi că n-aveam cum să fiu jignit, de vreme ce nici măcar nu am nume. Totuși, erau în joc onoarea și demnitatea mea. Acum

28 Onomatopeea cârâitului ciorii înseamnă, în japoneză; și „caraghios”.

nu mai puteam să dau înapoi!

Când stăpânul meu vorbește despre „un stol de ciori”, înseamnă că vrea să spună „o mulţime în dezordine” sau „o adunătură”. Așa că am considerat că cele trei păsări ar putea fi mai puţin periculoase decât crezusem. Hotărât să-mi apăr onoarea, am început să păşesc încet înainte. Ciorile păreau să discute între ele, pentru că nici măcar nu mi-au aruncat o privire. Situaţia era foarte enervantă. Dacă gardul ar fi fost cu zece – cincisprezece centimetri mai lat, m-aș fi putut încăiera zdravăn, cu ele. Din nefericire, însă, nu puteam decât să mă târăsc încet, oricât eram de furios. Când am ajuns la cincisprezece centimetri de ele, toate trei au bătut brusc din; aripi și s-au ridicat la jumătate de metru în aer, ca și cum ar fi fost înţelese.

Aripile lor au făcut un curent care m-a izbit drept în faţă și, într-o clipă, am alunecat și am căzut. Privind în sus, le-am văzut pe cele trei ciori, așezat la loc pe gard, uitându-se la mine cu ciocurile aliniate.

Nerușinatele! Le-am privit furios, dar n-au părut impresionate. Mi-am încovoiat spinarea și mi-am arătat dinţii, dar nici asta n-a avut efect. Așa cum poemele simbolice nu sunt înţelese de profani, nici gesturile mele furioase nu erau înţelese de ciori, care nu reacţionau în niciun fel.

Ei bine, poate că vina era a mea. Le considerasem pisici, dar aceasta era o greșeală. Dacă ar fi fost pisici, ciorile ar fi înţeles, desigur – dar nu erau decât niște ciori. Era ca și cum un om de afaceri ar fi încercat să facă impresie stăpânului meu, domnul Kushami, sau ca şi cum șogunul Yorimoto ar fi dăruit bonzului Saigyo o pisică de argint. Sau ca atunci când ciorile umplu de murdărie statuia lui Takamori Saigo. Am înţeles, în cele din urmă, că era în dezavantajul meu să insist, așa că, fără multă gălăgie, m-am retras pe verandă.

Aproape că venise ora cinei. Este bine să faci mișcare, dar nu trebuie să exagerezi. Acum mă simţeam slăbit și doream să mă odihnesc. În plus, întâlnirea cu ciorile se produsese la începutul toamnei și, cum stătusem ia soare multă vreme, blana absorbise prea mult din căldura soarelui de după-amiază. Îmi era insuportabil de cald. Speram să curgă transpiraţia de pe mine, dar, din nefericire, ea se lipea de blana mea ca o grăsime. Aveam furnicături în spate. Senzaţia aceasta e cu totul diferită de iritaţia pe care o simit din cauza puricilor. Pot să mușc în părţile la care ajung cu botul și pot să mă scarpin acolo unde ajung cu labele, dar, când mă furnică în mijlocul șirei spinării, este peste puterile mele să fac ceva. Când senzaţia devine insuportabilă, caut un om și mă frec zdravăn de el, sap mă duc la un pin și mă scarpin bine; dacă nu mă ușurează nici asta, mă simt rău și nu pot dormi.

Oamenii sunt niște caraghioși. Când torc – staţi puţin, asta este expresia pe care o folosesc oamenii. Eu prefer să spun că „le torc”. În orice caz, oamenii sunt atât de proști, încât atunci când le torc, îşi închipuie că-i iubesc din tot sufletul și fac tot ce doresc eu să facă. Uneori, mă mingile pe cap.

Dar în timpul verii, afurisiţii aceia de purici s-au instalat la mine. S-au înmulţit așa de tare în blana mea, încât când mă apropiam de un om, mă apuca de ceafă și mă arunca departe. Mă evitau exclusiv din cauza acestor purici, atât de mici că abia pot fi văzuţi. Așadar, aș putea spune fără să greșesc că sentimentele oamenilor sunt superficiale, pentru că se stabilesc la nivelul pielii și tind să se schimbe brusc, după împrejurări. Nu existau decât cam o mie sau două de purici din aceștia în spinarea mea, așa că era uimitor să vezi cât de calculaţi sunt oamenii. În codul iubirii, așa cum îl practică ei, prima regulă este:

iubește-i pe alţii numai când asta îţi aduce un profit.

Succesul meu la oameni fiind, aşadar, pierdut, îmi era imposibil să-i mai folosesc atunci când furnicăturile deveneau insuportabile, așa că nu-mi rămânea decât metoda masajului de scoarţa pinului. În ziua aceea, gândindu-mă că ar trebui să încerc să mă frec de un pin, mă pregăteam să cobor din verandă, când m-am oprit. Mi-am dat seama brusc că neajunsurile erau mai mari decât avantajele.

Pinii au rășină. Rășina este foarte lipicioasă și, când ajunge la blana mea, nu se mai desprinde de ea – nici dacă trăsnește, nici dacă flota din Baltica ar fi cu totul nimicită. Când rășina lipește unul de altul cinci fire de păr, se întinde la zece și apoi la treizeci. Sunt un motan rafinat și nu-mi place să fiu lipicios. Nu mi-ar plăcea nici cea mai drăguţă pisică din lume, dacă ar fi lipicioasă. Nu suport să fiu mânjit cu rășină. Ar fi fost îngrozitor pentru mine să-mi distrug blana cenușiu-deschisă, cu rășină – care este ca scursoarea din ochii lui Kuro, cotoiul negru al omului cu ricșa, când bate vântul dinspre nord.

Ar fi fost inadmisibil să-mi treacă măcar prin gând să fiu atât de neglijent cu blana mea. Deși mă furnica îngrozitor de tare, mi-am dat seama cu părere de rău că va trebui să suport.

Faptul era extrem de deprimant. Dacă iritaţia nu se oprea, aveam să mă îmbolnăvesc. M-am așezat, am început să mă gândesc la o soluţie și, deodată, mi-a venit în minte un plan.

Uneori, stăpânul meu pleacă de acasă cu un prosop și o bucată de săpun. Când se întoarce, după treizeci-patruzeci de minute, faţa lui nehotărâtă are un aer viguros și parcă-i strălucesc obrajii. Dacă o baie poate să schimbe atât de mult, în bine, pe murdarul meu stăpân, cu siguranţă că ar avea efect și asupra mea. Întrucât arăt

bine chiar și fără machiaj, nu este nevoie să-mi dau prea multă osteneală în ce privește înfăţișarea. Dar dacă m-aș îmbolnăvi și aș muri la vârsta fragedă de un an și câteva luni, aș comite o crimă de neiertat faţă de populaţia lumii.

Am aflat că locul pe care-l vizita stăpânul meu se numea baie publică, fiind inventat de oameni și ca să-și omoare timpul – cel puţin așa se părea. Baia fiind deci creată de oameni, m-am gândit că trebuie să fie ceva fără rost, dar, în cazul de faţă, nu-mi dădea prin minte cum altfel aș fi putut pune capăt mâncărimilor. Dacă n-ar fi avut un efect bun, puteam foarte bine să renunţ. M-am întrebat însă dacă oamenii vor permite unei pisici, o specie diferită de a lor, să pătrundă într-un loc inventat pentru plăcerea lor. Era o problemă serioasă. Dar dacă stăpânul meu putea intra acolo au ușurinţă, nu exista niciun motiv ca eu să fiu refuzat. Totuși, dacă m-ar fi dat afară, faptul ar fi dăunat reputaţiei mele. De aceea, m-am gândit că cel mai bun lucru ar fi să mă duc mai întâi și să studiez împrejurimile. Dacă mi-ar fi fost îngăduit, puteam să vin mai târziu, cu un prosop în gură, și să mă bag în baie și eu.

Cum cotești la stânga, de pe strada din spatele casei, observasem în mai multe rânduri un obiect care semăna cu o ţeavă mare de bambus. Stătea drept în sus și ieșea din ea fum. Mi-am dat seama că acolo trebuia să fie baia publică.

M-am strecurat mai întâi pe intrarea din spate. Unii dintre cititori ar putea spune că a intra pe căi dosnice înseamnă lașitate sau lipsă de bărbăţie, dar s-ar putea ca asta să nu exprime decât invidia celor care nu pot intra decât prin faţă. Se spune că un om înţelept intră prin surprindere, pe ușa din dos, și asta stă scris la pagina 5 a primului capitol din *Educaţia omului de lume.* Pe reversul paginii scrie că un bărbat prudent trebuie chiar să lase un bilet menţionând că a intra pe ușa din dos este o cale spre virtute. Ca motan trăind în secolul al XX-lea sunt, firește, la

curent cu astfel de lucruri, așa că nu este cazul să mi priviţi de sus.

Pătrunzând în acel loc, am văzut în stânga un munte de lemne de pin, fiecare lemn de vreo douăzeci de centimetri lungime. Alături era o movilă de cărbune. Poate că vă întrebaţi de ce am vorbit despre un „munte” ca să descriu o grămadă de lemne, și despre o „movilă” pentru o grămadă de cărbune, dar nu am vrut decât să demonstrez cât de bine stăpânesc limba oamenilor. Oamenii au nevoie de orez, păsări, pești și alte animale ca să-și ţină zilele. Se pare că s-au degradat până într-atât, încât au nevoie chiar și de cărbuni. Câtă mizerie!

La capătul aleii, am văzut, o ușă deschisă. Privind înăuntru, am văzut o cameră goală, liniștită ca un cimitir. Din capătul celălalt se auzea, totuși, un zumzet neîntrerupt de voci omenești. Mi-am închipuit că baia trebuie să fi fost acolo de unde se auzeau vocile, așa că m-am întors la stânga, am trecut prin valea dintre lemne și cărbuni și am văzut în partea dreaptă o fereastră. Sub ea erau niște hârdaie rotunde de lemn, așezate una peste alta așa încât să formeze o piramidă. Așezarea în triunghi nu cred că fusese pe gustul hârdaielor – și le-am înţeles. Spre sudul acestei grămezi triunghiulare, era o platformă de scânduri de un metru pătrat, care părea să existe acolo cu unicul rost de a mă ajuta să intru. Platforma era la vreun metru deasupra pământului, tocmai bine ca să pot sări pe ea.

Am sărit ușurel pe scânduri și, pe neașteptate; am văzut baia exact în faţa nasului meu – sub ochii mei. Cel mai interesant lucru din lume este să guști ceea ce n-ai mai gustat și să vezi beea ce n-ai mai văzut. Poate că pentru, voi, cei care, ca și stăpânul meu, mergeţi la baia publică de trei ori pe săptămână să vă înmuiaţi în apă treizeci-patruzeci de minute, spectacolul n-ar fi fost atât de interesant, dar dacă n-aţi văzut niciodată o baie publică, vă

sfătuiesc să mergeţi cât mai curând. Chiar dacă nu ajungeţi să staţi la căpătâiul părinţilor voştri muribunzi, trebuie neapărat să vizitaţi, măcar o dată, o ¡baie publică. Mare e grădina lui Dumnezeu, dar o privelişte atât de spectaculoasă nu se poate compara cu nimic.

De fapt, ce este atât de deosebit? Ei bine, este cam jenant să vă explic. Oamenii zgomotoși pe care i-am văzut prin fereastră erau înghesuiţi și, până la ultimul, goi puști. Erau ca niște Adami ai secolului al XX-lea. Ar dura prea mult să urmăresc istoria îmbrăcăminţii, așa că renunţ, dar rămâne un fapt stabilit că oamenii au dreptul de a se numi oameni prin aceea că umblă îmbrăcaţi. În secolul al XVIII-lea, Beau Nash a proclamat o regulă strictă pentru aceia care se scăldau la izvoarele termale de la Bath, în Marea Britanie: bărbaţii și femeile trebuiau să se acopere de la umeri până la picioare în timp ce stăteau în apă.

Acum șaizeci de ani într-un alt oraș din Anglia a luat ființă o școală de arte frumoase. Au fost cumpărate și așezate ici și colo schiţe de nuduri și statui ale unor oameni goi. Ceea ce era foarte firesc – numai că, înainte de inaugurare, personalul școlii a fost stingherit de faptul că fuseseră invitate, bineînţeles și doamnele din oraș. Pe vremea aceea, doamnele îşi închipuiau că omul era, în primul rând, o ființă care se îmbracă și nu-l considerau coborâtor din maimuţele îmbrăcate numai cu blana lor. Ele aveau impresia că un om fără haine era ca un elefant fără trompă, ca o școală fără elevi, ca un soldat fără curaj. Cu alte cuvinte, îmbrăcămintea era, în mod categoric, un atribut esenţial al omului. Lipsit de acest ambalaj necesar, omul nu era considerat ființă superioară, ci un simplu animal. Chiar dacă cele expuse nu erau decât schiţe și copii, a-i prezenta pe oameni ca pe animale era intolerabil, așa că doamnele au refuzat să participe la inaugurarea noii școli.

Deși conducerea școlii s-a gândit că aceste doamne erau o specie cam plicticoasă, în Occident ca și în Orient femeile sunt o podoabă necesară la asemenea ceremonii. Femeile nu pot întotdeauna să fie lucrători utili, nu pot să macine orezul, sau să fie soldaţi, dar ele constituie un ornament necesar la inaugurarea școlilor. Așa că s-au cumpărat treizeci și șase de bucăţi de pânză neagră și toate modelele animalului uman au fost îmbrăcate. Pentru ea doamnele să nu se simtă câtuși de puţin ofensate, au fost acoperite chiar și feţele. După ce s-a procedat așa, ceremonia a putut avea loc fără dificultăţi.

După cum vedeţi, îmbrăcămintea este importantă pentru oameni. În vremea noastră, există profesori de artă care subliniază în mod repetat valoarea nud urilor, dar asta este, evident, o greșeală.

În ce mă privește, n-am fost niciodată gol de când m-am născut, așa că, dacă mă întrebaţi, voi spune că goliciunea este condamnabilă. Goliciunea a devenit o modă în Grecia și la Roma curând după Renaștere. Grecii și romanii erau obișnuiţi cu corpurile goale și nu s-a pus nicio problemă privind moralitatea publică. Dar Europa de nord este un loc răcoros. Nici chiar în Japonia nu poţi umbla pe afară gol, dar în Germania, sau Anglia, ai muri îngheţat. Întrucât n-are rost să mori, ce este de făcut? Te îmbraci. Și, dacă toţi oamenii se îmbracă, omul devine o fiinţă îmbrăcată. Iar o fiinţă îmbrăcată nu poate considera o fiinţă dezbrăcată ca omenească, ci o consideră animal. De aceea este ușor de înţeles pentru ce, la europeni, îndeosebi la cei din nord, nudurile, pictate și sculptate, erau considerate reprezentări ale unor animale. Da, da – după părerea lor aceste animale erau probabil inferioare chiar și pisicilor.

Frumoase? ziceţi că erau frumoase? Nu-i nimic, puteţi să le consideraţi frumoase, dar frumoase ca

animale. Când spun asta, unii ar putea să întrebe dacă am văzut o doamnă europeană în rochie de seară. Ei bine, fiind un motan japonez, n-am văzut niciodată așa ceva: dar aflu că au sânii dezgoliţi, umerii și braţele goale. Și asta se numește ţinută de ceremonie! Este scandalos! Până în secolul al XIV-lea, îmbrăcămintea omenească nu era atât de caraghioasă; oamenii purtau haine ca să fie apăraţi de frig. N-am să mă ostenesc să explic aici cum s-a întâmplat că hainele la modă au devenit tot atât de vulgare ca și acelea ale unui saltimbanc de la circ, dar cei care se pricep vor înţelege, iar cei care nu se pricep, oricum nu trebuie să-și bată capul.

Lăsând la o parte istoria, femeile din ziua de astăzi se îmbracă foarte ciudat, mai ales seara. Par să aibă un ciudat fel omenesc de a gândi, pentru că atunci când răsare soarele și timpul este cald, nu numai că aceleași doamne îşi acoperă umerii, îşi ascund pieptul, îşi învelesc braţele și ascund toate părţile corpului, dar consideră nepotrivit să-și arate celorlalţi chiar și unghiile de la picioare. Se poate deduce că această regulă privind îmbrăcămintea a fost stabilită de o mână de nebuni. Dacă oamenii eleganţi se vor scandaliza că vorbesc așa, din partea mea n-au decât să se plimbe cu umerii, braţele și pieptul descoperite, toată ziua. Dacă le place atât de mult să fie goi, pot să-și facă fetele nudiste și să le scoată la plimbare în parcul Ueno.

Ce? Spuneţi că nu puteţi face așa ceva? Nu, nu puteţi, dar asta, probabil, numai pentru că europenii încă nu s-au plimbat goi prin parcul Ueno. Dar uitaţi-vă numai la voi, cum arătaţi acum; soţiile voastre nu visează altceva decât să se îmbrace în această absurdă ţinută de seară și să se fandosească la Hotelul Imperial. Oricât aș căuta o explicaţie logică, nu există niciuna. Vă doriţi asemenea haine numai pentru că le poartă femeile din Europa. Dar, poate, totul se datorează numai prostiei. Să te pleci în faţa

altora, asta mai înţeleg, dar nu are sens să te pleci tot timpul. Dacă nu puteţi să nu fiţi atât de caraghioși, vă iert; dar asta ar trebui să dovedească faptul că japonezii nu sunt chiar grozav de deștepţi. Această imitaţie apare, tot așa, și în privinţa studiilor științifice, dar, întrucât nu are legătură cu îmbrăcămintea, renunţ să explic acest fapt.

Îmbrăcămintea a devenit atât de importantă pentru oameni, încât este greu de spus dacă omul face haina, sau haina îl face pe om. Se pare că istoria omenirii nu constă atât de mult în istoria cărnii, oaselor și sângelui omenesc, cât în istoria îmbrăcămimţii omenești. Când văd un om dezbrăcat, nici nu mi se pare o, m. Am sentimentul că am întâlnit un spiriduș. Dacă toţi ar vrea să devină spiriduși, lucrul nu m-ar deranja câtuși de puţin pentr-o că o caracteristică a spiridușilor este să dispară. Sunt sigur, însă, că asta le-ar veni cam peste mână oamenilor.

De la începutul începuturilor, natura îi creează pe oameni egali și îi aruncă în lume. Toţi se nasc goi pușcă. Dacă omenirea ar dori într-adevăr nediferenţierea s-ar cuveni și ar fi cazul ca oamenii să-și trăiască toată viaţa în această stare de goliciune.

Cândva, însă, unul dintre acești indivizi goi a apărut și a spus: „Mda. Păi, dacă toţi sunt la fel, ce rost are viaţa? „Așa că a început să se gândească cum să iasă în evidenţă și cum i-ar putea face pe alţii să-i recunoască importanţa. Voia să facă ceva uimitor, ca să atragă atenţia.

Și așa, după un deceniu de gândire concentrată, îi va fi venit ideea – o pereche de pantaloni scurţi. I-a pus pe el – și iată! Toată lumea era profund impresionată de felul cum se plimba ţanţoș, în noii pantaloni. Un asemenea individ trebuie să fi fost strămoșul oamenilor cu ricșa, care poartă, în zilele noastre, pantaloni scurţi și strâmţi. Faptul că a fost nevoie de zece ani pentru a crea o simplă pereche de pantaloni scurţi poate să pară ciudat, dar trebuie să ne

închipuim cum stăteau lucrurile în acele secole întunecoase, pentru a înţelege dificultăţile legate de această invenţie. Pe vremea aceea, asta trebuie să fi fost cea mai importantă descoperire. Se spune că Descartes a avut nevoie de peste zece ani ca să elaboreze teoria sa *„Je pense, donc je suis”* – „Gândesc, deci exist” – adevăr pe care îl poate înţelege și un copil de trei ani.

Invenţiile necesită mult efort încordat, așa că, dacă a fost nevoie de zece ani pentru a proiecta o pereche de pantaloni scurţi, pantalonii ăștia erau prea buni pentru niște simpli oameni cu ricșa. Ulterior, alţi spiriduși, animaţi de spirit competitiv și invidiindu-i pe oamenii cu ricșa care tropăiau mândri pe drumuri în pantalonii lor scurţi, au mai consumat, probabil, șase ani pentru a inventa hainele *haori,* articol de îmbrăcăminte mai mult decât nefolositor. Curând, voga pantalonilor scurţi a scăzut brusc și am intrat în epoca de aur a hainelor haori.

Vânzătorii de la tarabele cu zarzavaturi, din farmacii și alte prăvălii au fost cu toţii entuziasmaţi de această mare descoperire care erau hainele *haori;* dar apoi a urmat epoca *hakama,* pantalonii îmbrăcaţi peste chimono, care reprezintă ţinuta de ceremonie pentru bărbaţi. Invenţia trebuie să fi fost realizată într-un moment de enervare a celor pe care îi înfuria popularitatea hainelor *haori.* Vechii războinici și funcţionarii din zilele noastre aparţin grupului *hakama.* Alţi spiriduși, încercând să se facă remarcaţi prin introducerea unor creaţii cât mai noi, au ajuns la ciudăţenia fracului.

Dacă ne gândim la motivul acestor schimbări ale modei, vom vedea că nimic nu cerea ca ele să se producă; nu se poate spune nici că, pur și simplu, au avut loc. Toate au fost făcute cu scopul evident de a demonstra că aceia care purtau acele noutăţi erau mai grozavi decât toţi ceilalţi. În prezent, aceste haine absurde sunt purtate

pentru a indica cine este și ce este posesorul lor. În felul acesta, un om nu mai are nevoie să înceapă să se laude cât este el de important. Pornind de la acest fenomen psihologic, putem ajunge la o teorie interesantă.

După cum natura nu suportă vidul, omul nu suportă să fie la fel cu alţii. Tocmai pentru a evita să fie la fel cu ceilalţi, oamenii dau atâta atenţie felului în care îşi acoperă corpul, de parcă ar fi vorba despre înseși carnea și oasele lor. Îmbrăcămintea este în ziua de azi atât de importantă, încât numai un nebun ar renunţa la ea pentru a reveni la nediferenţiata goliciune. Cei care încearcă să facă așa ceva sunt consideraţi excentrici de către oamenii civilizaţi. Chiar dacă s-ar stabili că sutele de milioane de oameni din lume sunt cu toţii la fel și că trebuie să renunţe la îmbrăcăminte, lucrul acesta nu ar fi posibil: în prima zi după ce ar renunţa cu toţii a A-și acopere corpul, întrecerea ar începe din nou. Și dacă nu s-ar întrece la haine, oamenii s-ar întrece unii cu alţii în excentricităţi. Niște oameni goi pușcă ar continua să se laude cu diverse particularităţi de admirat ale corpurilor lor, chiar așa goale cum ar fi. Așadar, dacă ne gândim la acest aspect al problemei, vedem că îmbrăcămintea și modele sunt lucruri inevitabile.

Dar acum, la baia publică, în faţa ochilor mei apăruse un grup de oameni care îşi scoseseră pantalonii scurţi, hainele *haori* și pantalonii *hakama* și le puseseră pe poliţe. Fără să se rușineze câtuși de puţin de felul în care arătau, ocupându-se în tihnă cu conversaţii plăcute. La asta mă gândeam ceva mai devreme, când vorbeam despre im spectacol remarcabil. Iar acum am onoarea să vă prezint, vouă, cititori civilizaţi, o parte din cele ce am văzut.

Toate erau în așa măsură cu susul în jos, că nu prea știu cum să încep să vă explic. Trăsniţii nu sunt prea ordonaţi, așa că va fi o muncă îndelungată și grea să vă

descriu scena. Voi începe cu bazinul băii. Ca să fiu sincer, nu știu dacă se cheamă sau nu bazin, dar e singurul cuvânt ce-mi trece prin minte. Era lat de un metru și lung de trei metri. La mijloc, scânduri verticale îl împărţeau în două. Jumătate era plină de apă fierbinte, lăptoasă, despre care se zicea că are efecte medicinale. Parcă ar fi stins în ea var. Lichidul părea nu numai murdar, dar și gras și vâscos. Nici nu era de mirare! Din câte am auzit, apa se schimbă numai o dată pe săptămână. Cealaltă jumătate avea apă fierbinte obișnuită, dar nici despre asta n-aș putea jura că era curată. Judecând după culoare, era cam ca un butoi de apă de ploaie, tulbure.

Iarăși vin și zic – nu era deloc ușor să descrii spectacolul. În acest bazin, doi trăsniţi tineri stăteau în picioare, faţă în faţă, stropindu-se cu apă pe burtă. Poate că se jucau. Faptul că amândoi erau atât de arși de soare, încât aproape se înnegriseră, îmi pare greu de înţeles, dar arătau destul de voinici. Unul dintre ei, ștergându-se pe piept cu un prosop de bumbac, i-a spus celuilalt:

— Kin, mă doare puţin în partea asta. Mă întreb ce-o fi?

Prietenul său, Kin, a răspuns:

— Acela este stomacul. Ai grijă. Uneori un stomac bolnav te nenorocește pentru toată viaţa.

Dădea sfatul ăsta cu multă seriozitate.

— Zău? Dar e aici, în stânga? a spus cel dintâi, arătându-și plămânul stâng.

— Sigur, acela este stomacul; stomacul e în stânga și plămânul în dreapta.

— Hm. Credeam că stomacul este pe undeva, pe aici.

Spunând asta, s-a bătut pe abdomen. Atunci Kin și-a dat cu părerea:

— Atunci, poate că ai lumbago.

În momentul acela un tânăr de douăzeci și cinci –

douăzeci și șase de ani, cu mustăcioară, a sărit în bazin, împroșcând apă. Clăbucul de săpun care-i acoperea corpul a ieșit la suprafaţa apei, împreună cu murdăria. Apa strălucea metalic. Lângă el era un bărbat chel, care vorbea cu un ţip tuns foarte scurt. Nu le ieșeau din apă decât capetele.

— Știi, e groaznic să îmbătrânești. Când ești sfârșit, n-ai nicio șansă în faţa tinerilor. În orice caz, în ce privește băile, nu-mi plac decât fierbinţi.

— Arăţi încă voinic și sănătos.

— Nu mai sunt tânăr, dar nu sunt prea bolnăvicios. Dacă avem grijă de noi, putem trăi o sută douăzeci de ani.

— Ai de gând să trăiești atât de mult?

— Bineînţeles! Cel puţin o sută douăzeci de ani. Înainte de epoca Meiji, trăia la Ushigome perceptorul unui șogun, pe numele lui Măgaribuchi. Am auzit că unul dintre servitorii lui ar fi ajuns la vârsta de o sută treizeci de ani.

— Asta da, vârstă!

— Da, da. A trăit atât de mult, încât nu mai știa bine ce vârstă are. Spunea că-și amintise vârsta până la o sută de ani, dar pe urmă a pierdut șirul. L-am cunoscut când avea o sută treizeci de ani, dar ţine cont că nu a murit atunci. Nu știu ce s-a întâmplat cu el; de fapt, s-ar putea să trăiască și acum.

Spunând acestea, bărbatul chel a ieșit din bazin. Cel cu mustaţă a rămas în apa fierbinte, împrăștiind clăbuci strălucitori și rânjind de unul singur.

Următorul trăsnit care a intrat în bazin avea, spre deosebire de ceilalţi, tatuaje pe tot spatele. Desenul îl arăta pe războinicul Jutaro Iwami, cu spada ridicată, gata să omoare un piton. Din nefericire, tabloul era incomplet, pentru că pitonul nu se vedea nicăieri. Nobilul Jutaro părea puţin dezamăgit. Intrând în apă, tatuatul s-a plâns imediat:

— Ce păcat, apa nu e decât călduţă!

Îndată după el, a intrat în bazin un tânăr care a spus tot așa:

— Ar trebui să fie ceva mai caldă!

Dar, judecând după expresia lui, apa era și așa prea fierbinte pentru el. Apoi s-a uitat la tatuat și a zis:

— Bună ziua, patroane.

„Jutaro” i-a răspuns la salut și a întrebat:

— Ce mai face Tami?

— Știţi, acest Tami se poartă foarte urât.

— Da, știu.

— Nici măcar nu încearcă să fie amabil. Nu știu de ce, dar nu place nimănui. Nu știu de ce, dar nimeni nu are încredere în el. Lucrătorii n-ar trebui să se poarte așa.

— Tami nu este serviabil. Este prea mândru. De asta nu place nimănui.

— Chiar așa. Se crede mai grozav decât toţi.

— Toţi bătrânii de pe strada Shirokane au murit. Dumneata cu mine și cu Moto, cel care face căzi de baie, precum și proprietarul fabricii de cărămizi, suntem singurii născuţi aici. Uită-te, de exemplu, la Tami. Cine îl știe de unde vine?

— Adevărat. Este surprinzător cum a ajuns acolo unde a ajuns.

— Dar nimeni nu-l poate suferi. Nimeni nu vorbește cu el. Știai asta?

Dar să lăsăm la o parte bârfelile despre Tami, ea să-mi termin explicaţia. Bazinul cu apa lăptoasă era atât de aglomerat, încât în loc să spui că în baie se aflau oameni, era mai potrivit să spui că se turnase apă caldă într-un bazin plin cu oameni. Totuși, ei păreau liniștiţi, relaxaţi. Deși în bazin intrau tot mai mulţi trăsniţi, se părea că nimeni nu mai ieșea de acolo. Apa fiind schimbată o dată la o săptămână, nu era de mirare că era murdară.

Spectacolul m-a înspăimântat. Privind în jur, l-am descoperit pe domnul Kushami, roșu ca o caracatiţă fiartă, înghesuit în colţul din stânga al bazinului.

Bietul om! Nu puteam să nu-i doresc să se dea la o parte cineva, ca să-i facă puţin loc și să poată ieși. Dar nu se mișca nimeni. Stăpânul nu protesta, totuși, dar se făcea din ce în ce mai roșu. Trebuie să fi fost un chin teribil. Poate că voia să profite cât mai mult de taxa pentru baie, de doi seni și jumătate, dar eu eram, oricum îngrijorat pentru el, uitându-mă de pe poliţa de lângă fereastră; Dacă nu ieșea repede din baie, avea să i se facă rău.

Un tip care stătea lângă stăpânul meu în bazin spunea, încruntându-și sprâncenele:

— Este cam fierbinte, nu credeţi? Apa caldă curge chiar aici, lângă mine.

Încerca să fie compătimit de trăsniţii din jurul lui.

— Dar asta este chiar temperatura potrivită, a explicat altcineva din bazin. Băile medicinale n-au niciun efect dacă nu sunt fierbinţi. În orașul de unde vin eu, băile sunt de două ori mai fierbinţi decât aceasta.

— La ce servește, de fapt, tratamentul ăsta? a întrebat un om care îşi acoperise capul colţuros cu un prosop de bumbac.

— Este bun pentru diverse boli. Se spune că are efect în toate bolile.

Asta o spunea un tip care semăna cu un castravete lunguleţ. Mie mi s-a părut, atunci, că, dacă băile medicinale au efect, ar fi trebuit să fie mult mai sănătos el însuși.

— Se pare că substanţele din apă au maximum de efect la trei-patru zile după ce sunt puse în bazin. Astăzi ar trebui să fie o zi bună, a comentat un individ gras, cu un aer atotștiutor.

Poate că era gras datorită straturilor de murdărie. 31

voce chinuită s-a auzit spunând:

— Are efect dacă o bei?

— Când este foarte rece, beţi un pahar înainte de a vă culca. Veţi fi uimit! Nici nu va trebui să vă sculaţi și să vă duceţi la toaletă noaptea. Încercaţi asta, o dată.

N-am reușit să-l văd la faţă pe cel care spusese asta. Cred că v-am spus destul despre bazinul cu apă curativă, dar hai să vă descriu acum acea parte a încăperii în care cei veniţi la baie se săpuneau înainte de a intra în apă. Grupul de Adami care stăteau pe vine pe scânduri nu arăta grozav, dar îşi frecau cu toţii corpurile, stând în poziţii diverse. Cel mai ciudat era un Adam care stătea întins pe spate, privind cerul. În apropiere, alt trăsnit stătea pe burtă, privind prin crăpăturile scândurilor. Amândoi păreau niște Adami care aveau multă vreme de pierdut. Mai era acolo un tip chel care stătea cu faţa la perete, în timp ce un cirac mărunt și chel îl bătea viguros pe spate. Între ei părea să fie o relaţie ca între profesor și elev, tânărul făcând pe servitorul de la baia publică.

Exista și un băiaș adevărat pe acolo, care umbla prin încăpere, făcând masaje oamenilor la cerere și ocupându-se de tot ce aveau nevoie. Părea să fie răcit în ziua aceea, pentru că avea pe el o haină groasă, deși era teribil de cald. Tocmai turna apă fierbinte dintr-o cadă ovală, folosită numai de el, peste unul dintre clienţi. De degetul mare de la piciorul drept avea prins un ștergar din lână de angora. Alături era un bărbat care monopolizase singur trei hârdaie mai mici, purtând o conversaţie îndelungată cu vecinul lui. Din când în când, îşi întrerupea povestea pentru a-și invita prietenul să folosească săpunul lui. Curios să știu ce spunea, am ascultat:

— Da, tunurile se aduceau în Japonia din străinătate. Pe vremea mea se lupta numai cu săbiile. Mă înţelegi, străinii sunt lași, așa că au inventat o metodă de a Lupta

de la distanţă. Nu cred că tunurile au fost aduse din China, trebuie să fie vorba de altă ţară. Pe vremea lui Watonai nu existau. La urma urmelor, Watonai era din familia Seiwa Genji, luptători curajoși. Cu mulţi ani în urmă, când Yoshitsune a plecat de la Ezo în Manciuria, a luat cu el un învăţat, un om născut la Ezo. Fiul lui Yoshitsune s-a luptat cu marele Ming din China. Marele Ming era invincibil, așa că, urmând sfatul înţeleptului, Yoshitsune a trimis un sol șogunului, cerându-i să-i împrumute trei mii de luptători. Șogunul nu a permis solului să se întoarcă – nu mi-aduc aminte cum îl chema – și l-a ţinut prizonier vreo doi ani. La Nagasaki s-a căsătorit cu o curtezană, iar copilul născut din această căsătorie a fost Watonai. După ce a fost eliberat, solul a aflat că marele Ming fusese răsturnat de rebeli.

N-am înţeles nimic din ce spunea, așa că mi-am îndreptat atenţia în altă parte. Chiar în spatele vorbitorului se afla un bărbat de douăzeci și cinci – douăzeci și șase de ani, cu un aer trist. Își făcea un masaj ușor, cu apa fierbinte, lăptoasă. S-ar fi putut să sufere de o tumoare sau altă boală de felul acesta. Lângă el erau doi trăsniţi de vreo șaptesprezece – optsprezece ani, care vorbeau foarte repede folosind ultimele expresii de argou. Păreau să fie elevi la liceul din cartier. În spatele lor se vedea o spinare ciudată. Vertebrele ieșeau puternic în relief, ca și cum ar fi fost împinse în afară cu o prăjină de bambus. De fiecare parte a șirei spinării avea patru pete, așezate paralel. Petele erau inflamate, iar unele aveau împrejur bășici. Mi-e imposibil să descriu tot ce am văzut; îmi este peste puteri să explic măcar o mică parte.

Începeam să fiu oarecum dezgustat de aventura în care mă vârâsem când, pe ușa băii, a intrat un domn chel, de aproximativ șaptezeci de ani. Purta un chimono galben deschis și făcea plecăciuni fiecăruia dintre excentricii goi:

— Vă mulţumesc la toţi pentru că îmi folosiţi baia. Astăzi e puţin cam rece, așa că sper că vă veţi folosi de apa medicinală ca să vă încălziţi. Servitor! Vezi dacă apa este destul de fierbinte.

Servitorul a oftat, supus:

— Este foarte amabil, nu-i așa? Trebuie să fii, desigur, serviabil ca să-ţi meargă bine în afaceri, a spus individul care vorbise despre Watonai, lăudându-l pe bătrânul proprietar.

Am fost foarte surprins de apariţia bruscă a acestui bătrân ciudat. Deși aș vrea să vă mai povestesc despre baie, poate că ar fi mai bine să mă ocup, câtăva vreme, numai de bătrân.

Deodată bătrânul a văzut un băieţel de vreo patru ani, care tocmai ieșise din apa fierbinte. A întins mâinile și a gângurit:

— Hai, puiule, hai aici.

Copilul probabil că s-a speriat de bătrân, a cărui faţă era ca o budincă de orez cu pastă de fasole, și a început să plângă. Bătrânul a șoptit cu părere de rău:

— De ce plângi? Te temi de un bătrân? Măi, măi!

Întrucât nu mai avea ce să spună copilului, și-a îndreptat atenţia spre tatăl acestuia:

— Bună ziua. Cam frig, astăzi, nu-i așa? Nu credeţi că hoţul care a intrat în casa lui Omiya, noaptea trecută, a fost un idiot? A tăiat în ușă o bucată pătrată, dar a plecat fără să ia nimic. Probabil că văzuse un poliţist sau un paznic de noapte.

Zâmbea cu milă de prostia nesocotitului de spărgător. Apoi s-a adresat brusc altui client:

— E rece, nu-i așa? Dar sunteţi tânăr, probabil că nu simţiţi frigul.

De fapt, stăpânul băii, fiind bătrân, era singurul care simţea răcoarea. Eram atât de atent la bătrân, încât am

uitat nu numai de ceilalţi excentrici, dar chiar și de stăpânul meu, care, credeam eu, încă se mai chinuia în poziţia lui chircită. Deodată, însă, am auzit un strigăt. Fără nicio îndoială, provenea de la domnul Kushami. Stăpânul meu are o voce foarte puternică și atât de răgușită, încât este totdeauna neplăcut să o auzi. În locul acesta straniu, era un șoc și mai puternic să-l auzi.

O clipă, am crezut că stăpânul meu, stând prea mult în bazin îşi pierduse minţile. Dacă ar fi fost vorba de nebunie, nu prea aveam de ce să cârtesc, dar mi-am dat seama curând că era în toate minţile. Procedând așa cum nu procedează de obicei oamenii în toată firea, stăpânul se certa cu un elev care stătea lângă el pe dușumeaua de scânduri.

— Dă-te mai încolo! Dă-te ceva mai încolo! îmi arunci apă în cadă.

Cel care zbiera era, bineînţeles, stăpânul meu. Situaţia putea fi interpretată oricum. Un om din zece mii ar fi putut să se gândească la Hikokuro Takayama răstindu-se la un bandit. Poate că așa se gândise și stăpânul meu; dar, cum școlarul nu era bandit, îi era cam greu stăpânului meu să obţină rezultatele așteptate. Întorcându-se, elevul a spus calm:

— Eram aici înainte de venirea dumneavoastră.

Era un răspuns dar și cinstit, care spunea că elevul nu avea nicio intenţie să se dea la o parte. Dar stăpânul meu se așteptase la altceva. Politeţea calmă și felul de a vorbi al elevului erau admirabile. Chiar dacă stăpânul meu și-ar fi pierdut minţile, și tot ar fi trebuit să-și dea seama de asta. De fapt, stăpânul nu strigase la elev din cauză că îl stropea cu apă. Adevăratul motiv era că ascultase conversaţia oarecum impertinentă a celor doi elevi. I se părea că tinerii vorbiseră într-un fel nepotrivit, și se simţea extrem de ofensat. Acum îşi descărca nervii pe ei.

— Tâmpitule! Totdeauna arunci apă murdară în băile altora? a strigat din nou stăpânul meu.

Cum și eu îi detest pe tinerii obraznici, am simţit că-mi vine să scot un strigăt de bucurie. Totuși, tonul stăpânului meu era destul de provocator, mai ales pentru un profesor. Stăpânul meu a fost întotdeauna prea băţos. E aspru ca o bucată de cocs și, în plus, groaznic de intolerant. Cu multă vreme în urmă, când Hanibal a trecut Alpii, a dat peste o stâncă mare care împiedica trecerea trupelor sale. Hanibal a turnat atunci oţet peste stâncă, a aprins focul sub ea și a înmuiat-o. Apoi a tăiat bolovanul în felii ca pe o piftie și armata lui a putut să treacă fără dificultăţi. Dar oameni ca stăpânul meu pot să stea toată viaţa într-o baie cu apă curativă, și tot nu se înmoaie. Poate ar trebui să se toarne oţet peste ei și să li se dea foc. Dar și așa, mă tem că stăpânul nu s-ar vindeca niciodată de bățoșenia lui.

Oamenii care se scaldă în băi fierbinţi și cei care stau în aburi formează o categorie specială de excentrici. După ce-și scot hainele, lucruri esenţiale pentru oamenii civilizaţi, ei nu mai pot fi bine judecaţi după reguli stabilite, universale. Ceea ce fac nu mai are nicio importanţă. Nu mai are importanţă dacă stomacul este în locul plămânului, sau dacă Watonai este din familia Seiwa Genji, dar odată ce ies din baie și intră în vestiarul unde se îmbracă, nu mai sunt spiriduși, ci intră în lumea în care trăiesc oamenii normali. Poartă haine și trebuie să se poarte din nou ca oamenii.

Stăpânul meu se afla acum pe pragul dintre camera băii și vestiar. Cu alte cuvinte, stătea în marginea lumii normale – loc unde ar fi trebuit să-și exprime sentimentele fără violenţă. Faptul că rămânea neschimbat, chiar și la această frontieră, dovedește că este robul încăpăţânării sale. Este incurabil. După umila mea părere, există un

singur mod de a-l ajuta pe stăpânul meu să se vindece de această boală: ar trebui ca directorul școlii să-l dea afară. Concediat, ar lua-o razna. Și cum nu e un om care să se schimbe, luând-o razna ar ajunge să și moară. Stăpânului meu îi place să fie bolnav, dar nu-i place ideea că va muri. Dorește să se răsfeţe ca un bolnav, dar să nu fie atât de bolnav încât să moară. Dacă i s-ar spune că boala lui este mortală, fricos cum este ar începe să tremure. Și cred că atât ar tremura, încât până la urmă i-ar dispărea boala. Dacă greșesc, înseamnă că s-a sfârșit cu domnul Kushami.

Deși-i nătărău și bolnav, este totuși stăpânul meu. A fost odată un poet care a scris o poezie lungă, lăudând un nobil al cărui oaspete fusese o zi. Tot așa, o pisică se simte părtinitoare faţă de stăpânul ei. Cu inima plină de simpatie pentru stăpân, eram atras fără voie spre el. Atât de atras, încât am pierdut din vedere încăperea băii, când dintr-odată s-au auzit din bazinul cu apă voci răstite. Crezând că era o bătaie, am privit și am văzut atât de mulţi trăsniţi în bazin, că nu mai era loc nici măcar pentru unul în plus. Picioarele lor păroase păreau pur și simplu lipite unul de altul.

Tocmai se lăsa seara și camera băii era plină de aburi până la tavan. Trăsniţii se vedeau nedeslușit, înghesuindu-se unul într-altul. „E prea fierbinte! E prea fierbinte!” – vocile îmi pătrundeau în urechi și mi se învârteau în minte. Unele glasuri scânceau, altele bombăneau, altele ţipau, iar altele porunceau. Împreună, produceau un zgomot greu de descris. Era un sunet posibil numai în învălmășeala unei băi publice, un sunet care nu se aude niciodată altundeva. Eram uimit, rămăsesem locului hipnotizat.

Când strigătele confuze ajunseseră la maximum, un bărbat voinic s-a desprins dintr-odată din viermuiala mișcătoare a acelor arătări. Era cu aproape zece centimetri mai înalt decât ceilalţi și avea și o barbă

imensă. Era greu de spus dacă-i crescuse barba pe faţă, sau faţa era un accesoriu al bărbii. Cu o voce ca un tunet la amiază, a strigat:

— Hei! E prea fierbinte! Turnaţi nişte apă rece.

— Dintr-odată în încăpere s-a făcut liniște, parcă toţi deveniseră părticele ale acestui uriaș. Un supraom! Era un rege al spiridușilor, șeful trăsniţilor! Pe când eram pierdut în admiraţie, din spatele bazinului cu apă fierbinte s-a auzit o altă voce:

— Foarte bine.

Camera era atât de plină de aburi încât, la început, nu mi-am dat seama cine vorbise. Dar apoi l-am văzut pe servitor, tot îmbrăcat în haina lui groasă, aruncând în cazan altă bucată de cărbune, de parcă ar fi vrut să-l facă să crape.

Bucata de cărbune a început să trosnească pe foc și a luminat faţa servitorului. În același timp, zidul de cărămizi din spatele lui a părut, în întuneric, cuprins de flăcări. Mi s-a făcut cam frică, așa că am sărit în grabă de pe fereastră și m-am întors acasă. Pe drum, m-am gândit la aventura mea. Dintre trăsniţii goi care-și scoseseră hainele *haori,* pantalonii scurţi și *hakama,* străduindu-se să devină egali, apăruse un erou gol care-i copleșise pe toţi ceilalţi. Egalitatea nu se poate realiza nici chiar în stare de totală goliciune.

Ajuns acasă, am găsit totul cufundat în liniște. Stăpânul meu, cu faţa încă strălucitoare după baie, cina. Văzându-mă când săream pe verandă, a mormăit:

— Cotoi fără griji! Mă întreb pe unde a fost.

Am văzut două-trei feluri de mâncare la masă, deși nu știu de unde avuseseră bani să cumpere atâtea. Între altele, mâncau pește prăjit. Nu știam ce fel de pește era, dar probabil că-și dăduse duhul cu o zi înainte în golful

Shinagawa, în apropiere de Odaiba. Am spus mai înainte că peștii sunt sănătoși, dar când sunt gătiţi, ţi se face milă de ei. Mai bine s-ar îmbolnăvi și ar muri de moarte naturală. Mi-am luat locul lângă masă, m-am așezat și m-am făcut că nu mă uit la pește, deși așteptam un moment favorabil ca să-l înhaţ. Dacă n-aș cunoaşte șmecheria asta, ar trebui să-mi mut gândul de la orice mâncare mai bună.

Stăpânul și-a înfipt beţișoarele în pește, a gustat și s-a strâmbat. A pus beţișoarele la o parte. Stăpâna, care stătea în faţa lui, în tăcere, privea cu interes cum îşi mișca soţul ei beţișoarele și cum deschidea și închidea gura.

— Dă-i una în cap motanului, a cerut brusc stăpânul.

— Și, dacă fac asta, ce se-ntâmplă?

— N-are nicio importanţă. Hai, lovește-l!

Stăpâna m-a pocnit în cap cu palma.

— Așa?

Nu mă duruse deloc.

— Nici n-a mieunat.

— Nu.

— Mai dă-i una.

— Nu-i pasă, oricât l-aș lovi, a spus stăpâna, lovindu-mă din nou cu palma.

Cum nu mă duruse deloc, am continuat să tac. Deși sunt un motan deștept, nu prea înţelegeam de ce se purta așa. Stăpâna, care mă lovise, părea tot atât de uimită pe cât eram eu de indispus. Stăpânul, nerealizându-și scopul» s-a enervat puţin.

— Lovește motanul așa încât să miaune.

Stăpâna a întrebat, încurcată:

— Nu vrei decât să-l faci să miaune?

Am mai primit o palmă în cap. Acum știam regulile, nimic de zis. Nu aveam decât să miaun, și stăpânul avea să fie mulţumit. E rușinos cât de idiot poate fi stăpânul meu. Dacă voia să mă facă să miaun, trebuia să spună așa de la

început și n-aș mai fi încasat atâtea palme. Dacă se dă un ordin să lovești pe cineva, este normal ca singurul scop să fie acela de a-l lovi. Dar, deși fusesem lovit, scopul urmărit era ca eu să miaun. Procedeul era complet lipsit de respect. Stăpânul îşi bătea joc de noi, pisicile T Așa ceva era demn de Kaneda, pe care stăpânul meu nu poate să-l sufere; dar, din partea lui, care se mândrește cu onestitatea procedeelor lui, era nemaipomenit de josnic.

Dar stăpânul nu se poartă întotdeauna așa de urât. Porunca fusese dată fără niciun fel de răutate. Era doar rodul unei minţi tot atât de lipsite de înţelepciune ca și creierul unei larve de ţânţar.

Dacă mănânci mult, te umfli; dacă te tai, este sigur că vei sângera; dacă înjunghii pe cineva în inimă, categoric va muri. Stăpânul meu ajunsese, pur și simplu* la o concluzie necugetată; credea că, dacă lovește o. pisică, ea trebuie să miaune. După asemenea raţionamente, toţi cei care cad într-un râu trebuie să se înece toţi cei care mănâncă pește prăjit în mult untdelemn, au dureri de burtă; toţi cei care primesc un salariu bun, înseamnă că muncesc; iar toţi cei care studiază mult obţin succese în viaţă. Ar fi oarecum neplăcut dacă rezultatele obţinute ar fi întotdeauna aceleași. Dacă ar trebui să miaun de câte ori aș fi lovit, rezultatul ar fi destul de supărător. N-ar mai avea rost să fiu motan, dacă aș fi considerat cam la fel cu clopotul din Mejiro care bate orele, în cele din urmă am mieunat, împlinind dorinţa stăpânului.

Stăpânul și-a privit soţia și a pufnit:

— A mieunat! Știi dacă „mi-au” este exclamaţie sau adverb?

Luată repede, stăpâna n-a zis nimic. Credeam că întrebarea stăpânului meu se datora faptului că-și pierduse minţile în baie, dar stăpânul meu este un tip ciudat. Prin vecini, mulţi au ajuns să-l acuze că n-ar fi în toate minţile.

Dar încrederea în sine a stăpânului meu nu poate fi înfrântă – el este sigur că e singurul om întreg la minte și că nebuni sunt toţi ceilalţi. Iar când vecinii îi spun câine, stăpânul îi numește porci. Se pare că încearcă mereu să-și apere felul său de a fi. Faptul este realmente îngrijorător. Fiind așa cum este, nu era nimic neobișnuit în întrebarea ciudată pe care o pusese stăpânei. Din alt punct de vedere, totuși, era o întrebare pe care ar fi pus-o numai cineva ieșit din minţi. Incapabilă să răspundă, stăpâna nu a zis nimic. Nici măcar eu nu puteam găsi răspuns la întrebare.

Apoi stăpânul a strigat brusc:

— Hei!

Surprinsă, stăpâna a spus:

— Da.

— Când spui „da”, e exclamaţie sau adverb? Ce este?

— Păi, știu eu…! Dar ce importanţă are. Cui îi pasă?

— Are multă importanţă. Este genul de problemă care preocupă neîncetat autorităţile în limba japoneză.

— Vrei să spui că „mi-au” preocupă autorităţile? Ce absurd! Păi, când o pisică spune „mi-au”, nici măcar nu e vorba de limba japoneză!

— Tocmai de asta este o problemă atât de dificilă. Este ceea ce se numește studiu comparativ.

— Zău? (Stăpâna învăţase din experienţă că nu trebuie să se lase atrasă într-o discuţie atât de absurdă.) Dar tu știi ce parte de vorbire este „mi-au”?

— Problema fiind atât de dificilă, este imposibil să dai un răspuns imediat, a răspuns stăpânul meu, începând să-și mestece îmbucătura de pește prăjit; apoi s-a servit cu carne fiartă și cartofi. Asta e carne de porc, nu?

— Da, e carne de porc.

A înghiţit-o cu un aer dispreţuitor.

— Mai vreau un pahar de *sake,* a spus stăpânul, întinzând paharul, ca să i-l umple soţia lui.

— Astă-seară bei, nu te încurci, nu-i așa? Te-ai și roșit la faţă.

— Știi cumva care este cel mai lung cuvânt din lume?

— Nu este „Saki no Kwampaku Dajo Daijin și așa mai departe”?

— Asta este un nume de om. Te-am întrebat – cel mai lung cuvânt.

— Vrei să spui, în engleză?

— Îhî.

— Nu, nu știu. Cred că ai băut destul astă-seară. Mai bine mănâncă-ţi orezul.

— Nu. Vreau să beau! Vrei să-ţi spun care este cel mai lung cuvânt?

— Da, dar îţi mănânci orezul după asta?

— Cel mai lung cuvânt este „Archaiomelesidonophrunicherata”.

— A, este imposibil.

— Nu, nu e imposibil. Este pe grecește.

— Și ce înseamnă?

— Nu știu ce înseamnă, dar pot să-l scriu. Când îl scriu întreg, ocupă aproape un rând.

Este de mirare cum poate vorbi stăpânul meu în felul ăsta, fără să fi avut nimic. Mulţi vorbesc așa numai din cauza băuturii. Dar, de fapt, chiar băuse zdravăn în seara aceea. De obicei, nu bea decât două păhărele de *sake* la cină, dar în seara aceea băuse patru. După numai două pahare, se înroșește la faţă. Dar, după ce băuse de două ori pe atât, era stacojiu. Părea că nu se simte bine, dar nu se potolea.

— Mai vreau un pahar de *sake,* a repetat.

Stăpâna, care știa că băuse destul, i-a răspuns ursuză:

— Cred că ar fi timpul să te oprești. O să ţi se facă. rău.

— Vreau să mă antrenez puţin la băut, astă-seară. Keigetsu Ōmachi a spus că băutura face bine la sănătate.

— Și cine este Keigetsu ăsta?

Pe stăpână n-o putea intimida nici măcar Keigetsu.

— Este cel mai bun critic în viaţă. A zis să bem… așa că trebuie să fie important să știi să bei.

— Nu mai face pe caraghiosul. Keigetsu sau Baigetsu n-ar trebui să-i înveţe pe alţii să bea, mai ales dacă sunt bolnavi de stomac.

— Nu numai că ne sfătuiește să bem: mai spune că, trebuie să trăim printre ceilalţi mai mult, să facem pe fiii risipitori și să călătorim.

— Vrei să spui că un critic de prima mână dă asemenea sfaturi? Este rușinos! auzi, să încurajezi un bărbat cu: nevastă și copii să facă așa ceva!

— Dar este plăcut să faci pe fiul risipitor. Chiar dacă n-ar fi spus-o Keigetsu, așa aș fi făcut dacă aș fi avut bani.

— Din fericire, nu ai. Ar fi groaznic dacă te-ai apuca, la vârsta ta, să trăiești pe picior mare.

— Dacă spui că e groaznic, renunţ. Dar va trebui să ai mai multă grijă de soţul tău și să-i dai mâncare mai bună la cină.

— Mai bună ca asta nu pot.

— Dacă așa stau lucrurile, am să încep să trăiesc pe picior mare de îndată ce fac rost de ceva bani. Mai bine n-aș mai bea astă-seară, ce zici? Și i-a întins farfuria, golită, stăpânei. Stăpânul a mâncat în seara aceea vreo trei farfurii de orez cu ceai fierbinte. După asta, am primit trei bucăţi de carne de porc și capul peștelui… Fusese gătit cu sare.

VIII

Când v-am povestit despre plimbările mele pe gard, am spus că în jurul curţii stăpânului meu este o îngrăditură de bambus. De partea cealaltă este o altă casă, dar nu

trebuie să credeţi că vecinii de la sud ar fi oameni importanţi. Deși chiria pentru locuinţă este mică, stăpânul meu, domnul Kushami, este un om cu adevărat respectabil. Și, chiar dacă la mijloc nu se află decât un gard subţire, el nu s-a împrietenit cu vecinii lui mai puţin educaţi. În partea dinspre sud este un teren pe care cresc, înșiraţi unul lângă altul, cinci sau șase chiparoși. De pe verandă, arată ca o pădure deasă și s-ar părea că stăpânul locuiește într-o casă singuratică, în mijlocul unui luminiș, împreună cu un motan fără nume, trăind o viaţă liniștită, fără nădejde de glorie sau bani. Poate că ramurile chiparoșilor nu sunt atât de dese cum aţi fi putut crede după descrierea mea, pentru că, printre ele, se vede clar acoperișul unei pensiuni modeste. Pensiunea poartă numele superb de „Gunkaku-kan” – *Casa Cu Multe Berze.* S-ar putea să fie greu de imaginat ca un profesor respectabil să trăiască într-un asemenea mediu.

Dacă această pensiune se numește „Gunkaku-kan”, n-ar fi nepotrivit să numim casa stăpânului meu „Garyokutsu” – *Bârlogul Dragonilor Adormiţi.* Pe nume nu se pune impozit, așa că pot să aleg orice nume. Gardul din bambus are vreo douăzeci de metri, de la est la vest. Tulburările se produc în partea de nord.

Terenul viran este atât de mare, încât împrejmuiește casa din două părţi așa că, de obicei, trebuie să-l traversez pentru a mă întoarce acasă. Stăpânul meu, ca și isteţul lui motan – adică eu – ne dăm de ceasul morţii făcându-ne probleme cu terenul dinspre nord.

În vreme ce chiparoșii domină latura dinspre sud, pe partea dinspre nord sunt șapte sau opt arbori paulownia. Lemnul acestor arbori este folosit la confecţionarea sandalelor de lemn. Întrucât copacii au ajuns la o circumferinţă de aproximativ treizeci de centimetri, am putea cere un preţ bun pe ei de la un meseriaș care face

sandale.

Din nefericire, însă, casa în care locuim este închiriată și, deci, nu putem proceda așa, chiar dacă ideea ne tentează adeseori. Mereu mi se face milă de stăpânul meu. Zilele trecute, îngrijitorul de la școala din apropiere a venit și a tăiat cu fierăstrăul o creangă dintr-un copac. Când l-am văzut mai târziu, purta o pereche nouă de sandale și se lăuda că și le-a făcut din creanga pe care o tăiase. Hoţul!

Deși arborii paulownia cresc la îndemână, ei nu aduc nici măcar un sen stăpânului meu sau familiei lui – și de fapt nici mie. O veche zicătoare spune: „Ocazia îl aduce pe hoţ”. În acest caz, însă, „arborii paulownia nu aduc bani”. Ei reprezintă o bogăţie potenţială, dar rămân ca banii unui avar, îngropaţi în pământ. Iar persoana care lasă această bogăţie neatinsă nu este nici stăpânul meu, nu sunt nici eu, ci proprietarul, Dembei. Copacii tentează pe meșterul care face sandale, dar proprietarul, indiferent la chemarea lor, nu trece pe aici decât ca să ceară chiria. Întrucât n-am nimic împotriva lui Dembei, n-am să mai spun nimic rău despre el și am să revin la subiectul principal, povestindu-vă pentru ce maidanul dinspre nord este o asemenea sursă de necazuri. Promiteţi, însă, că nu-i veţi spune nimic stăpânului. Ei bine, lucrurile stau cam așa:

Nenorocirea cu acest maidan este că niciodată nu a fost împrejmuit de un gard. A fost și este o scurtătură, un teren prin care poate trece oricine. Poate sună ciudat să spun că „a fost și este” dar, de fapt, a fost dintotdeauna un astfel de teren. Și trebuie să privești în trecut pentru a înţelege de ce este atât de neîngrijit. Nici doctorii n-ar ști să dea o reţetă, dacă n-ar cunoaşte originea bolii pacientului. Așadar, n-am să mă grăbesc, ci am să vă povestesc amănunţit despre această bucată de pământ.

În timpul verii, este plăcut să ai în jurul casei un

spaţiu deschis. Nu trebuie să-ţi faci griji că n-ai fi în siguranţă, pentru că niciun hoţ n-ar intra într-un loc unde nu se poate aștepta să găsească bani. Acesta este motivul pentru care nu este nevoie de niciun fel de zid sau gard în jurul casei stăpânului meu. Dar faptul că *există* un gard între terenul din partea de nord și grădina stăpânului meu a fost hotărât de oamenii distinși care locuiesc de cealaltă parte a maidanului. Poate credeţi că mă grăbesc spunând despre ei că sunt „distinși” dar, când flatezi pe alţii, te afli în general, pe un teren sigur. Lumea în care trăim este un loc atât de ciudat, încât până și un hoţ care se ascunde după căpriorii casei ar putea fi numit „distins”. Dar oamenii distinși la care mă refer nu sunt dintre cei căutaţi de poliţie. Și, deși nu sunt criminali, ei compensează asta prin faptul că sunt foarte mulţi. Avem sute de tineri vecini.

E vorba de cei de la liceul Raku-unkan, instituţie care cuprinde opt sute de tineri distinși – elevi care plătesc o taxă lunară de doi yeni ca să devină și mai distinși. Întrucât Raku-unkan înseamnă liceul Norului care Coboară, aţi putea crede că elevii sunt deosebit de cizelaţi. Dar ar fi o greșeală gravă. Numele are tot atâtea legătură cu norii care coboară, cât au berzele cu Pensiunea Cu Multe Berze – sau cu motanul care locuiește în *Bârlogul Dragonilor Adormiţi.* Câtă vreme există pe lume nebuni ca stăpânul meu care se pot numi licenţiaţi în așa-și-pe-dincolo, nu este greu de înţeles pentru ce distinșii elevi de la liceul Norului care Coboară nu sunt câtuși de puţin cizelaţi. Dacă tot nu aţi înţeles această explicaţie, veniţi și staţi în casa stăpânului meu câteva zile și o să vă lămuriţi singuri.

După cum am mai spus, în jurul acestui teren nu a existat niciodată un gard, așa că elevii de la liceul Norului care Coboară, exact ca și Kuro, motanul omului cu ricșa, pot oricând să dea o fugă până la pâlcul de arbori

paulownia.

Pe vremea când stăpânul meu tocmai se mutase în locuinţa actuală, elevii veneau aici să-și discute treburile în timp ce îşi luau dejunul. Obișnuiau să se așeze pe iarbă și să facă aproape tot ce doreau. Rămăşiţele de foi de bambus în care îşi înveleau mâncarea, ziarele vechi, sandalele vechi – de paie sau de lemn – și aproape orice altceva s-ar fi putut numi „vechi” erau aduse și abandonate acolo.

De obicei, stăpânul meu nu dă multă atenţie altora, așa că la început a lăsat lucrurile așa cum erau, fără să protesteze, chiar dacă lucrul acesta pare mai greu de crezut. Sincer vorbind, nu știu dacă el nici nu-i observase pe elevi, sau știa despre ei, dar nu se plângea. Elevii, continuându-și studiile, păreau să devină din ce în ce mai distinși, așa că au început treptat să invadeze partea de nord a terenului, iar apoi au luat în stăpânire și partea de sud. Dacă vi se pare că termenul „a invada” nu se potrivește unor distinși elevi, îl pot retracta dar, de fapt, nu-mi vine în minte niciun alt verb prin care aș putea să descriu acţiunea lor. Erau ca nomazii din deșert care caută apă și iarbă; dar obiectivul elevilor, după ce se infiltraseră printre arborii paulownia, păreau să fie chiparoșii. Chiparoșii cresc chiar în faţa verandei casei stăpânului meu, așa încât la început numai cei mai îndrăzneţi dintre elevi se aventurau până acolo. După primele zile, însă, spiritul lor foarte întreprinzător a mai dobândit un „foarte” – și au devenit foarte, foarte întreprinzători. Adevărul este că educaţia asta e ceva de speriat.

Nu numai că veneau până lângă casă, dar s-au apucat și să cânte cu glas tare. Nu-mi amintesc ce se spunea în cântecele lor, dar pot să vă asigur că nu erau inspirate de niciunul dintre poemele pe care le recitau la orele de literatură clasică. Cântecele erau mult mai vioaie

și cu foarte mult mai vulgare. Nu a fost mirat numai stăpânul meu; am fost și eu uluit de talentul studenţilor și nu-mi puteam stăpâni dorinţa de a-i mai auzi. Totuși, sunt sigur că dumneavoastră, cititorii, înţelegeţi că lucrurile care uluiesc pot uneori să și deranjeze. Este regretabil, dar aceste două sentimente coincid, adesea, până când devin unul singur. Stăpânul meu trebuie să fi regretat și el acest conflict de emoţii, dar, împins de necesitate, ieșea în fugă din camera lui de lucru și – așa cred – îi chema la ordine pe elevii zgomotoși. Probabil că le spunea, de fiecare dată, că terenul viran nu era parc public și le cerea să plece.

Dar, întrucât elevii primiseră destul de multă educaţie, nu se mulţumeau să asculte cu supunere. După ce îi gonea, se întorceau imediat și reîncepeau să cânte cântecele lor vioaie. În plus, vorbeau cu glasul foarte ridicat și – fiind niște elevi atât de distinși – aveau un vocabular special. Suna cam așa: „Da, fir-ar să fie, sunt al dracului de sigur!” și „Ia zi, nu-l știi pe ăla, cum naiba îl cheamă?” înainte de epoca Meiji, un asemenea vocabular nu era folosit decât de servitori, hamali și băieși, dar, în secolul al XX-lea, acesta pare să fie singurul vocabular pe care-l învaţă elevii distinși. Fenomenul poate fi comparat cu acela al sporturilor, care erau cândva dispreţuite de majoritate, dar au dobândit mai târziu o deosebită popularitate. De fiecare dată stăpânul ieșea în fugă din camera lui și îl întreba pe elevul cu cel mai distins vocabular ce căuta pe terenul viran. Elevul uita totuși, de regulă, să folosească deosebit de distinsul lui mod de exprimare și răspundea spăsit: „Credeam că aceasta este grădina botanică a școlii”. Stăpânul meu îl certa și apoi îl gonea de acolo.

A goni un grup de elevi este ca și cum ai da drumul unui mare număr de pui de broască ţestoasă, atât de caraghioși sunt când se împrăștie. Stăpânul meu trebuie să

fi crezut, la început, că, pentru a-i ţine la distanţă, era suficient să le vorbească. Dar, după cum se spune încă din zilele împărătesei Nu e Kuashih din antichitate, socoteala de acasă nu se potrivește cu cea din târg. De fiecare dată, stăpânul meu nu reușea să scape de această pacoste.

Apoi, elevii și-au făcut o scurtătură, din curtea școlii prin poarta de la intrare a curţii stăpânului meu. De câte ori poarta scârţâia deschizându-se, credeam că este un oaspete. Apoi auzeam râsete printre arborii paulownia și știam că ne-am înșelat. Situaţia devenea cu totul neliniștitoare. Consecinţele educaţiei ieșeau tot mai mult în evidenţă în ce privește îndrăzneala, fapt pe care bietul meu stăpân nu-l mai putea suporta. O dată, s-a închis în camera lui și a scris o scrisoare politicoasă către directorul liceului Norului care Coboară, cerându-i să exercite mai multă autoritate asupra elevilor. Directorul a răspuns cu o scrisoare la fel de politicoasă, rugându-l pe stăpânul meu să aibă răbdare, întrucât intenţiona să construiască un gard. Curând au apărut doi sau trei lucrători și, după o jumătate de zi, au construit un gard rudimentar de bambus, cam de un metru înălţime, între curtea stăpânului și liceu. Bineînţeles, stăpânul se aștepta să aibă mai multă liniște, dar el este un prost. Manifestările unor elevi nu pot fi înfrânate de un gard de un metru.

Este amuzant să îi sâcâi pe oameni. Chiar și eu, un motan, mă apuc uneori să le enervez pe fetiţele stăpânului. Trebuie să fi fost distractiv și pentru distinșii elevi ai liceului Norului care Coboară să sâcâie o persoană înceată la minte ca domnul Kushami.

Analizând psihologia sâcâielii, trebuie să deosebim doi factori importanţi. Primul este necesitatea ca acela care este sâcâit să nu fie indiferent; al doilea este ca acela care enervează să fie superior, ca forţă sau număr, celui enervat. Cu câteva zile în urmă, stăpânul meu s-a dus la

grădina zoologică și a văzut ceva ce i-a plăcut foarte mult. Se pare că văzuse o luptă între un căţeluș și o cămilă. Căţelușul fugea în jurul cămilei ca o vijelie, lătrând-o tot timpul, dar cămila rămânea calmă. Fără să pară că-l bagă în seamă pe câine, cămila stătea pur și simplu acolo, cu cocoașa în spinare. Căţelușul a constatat că nu provoacă nicio reacţie, așa încât, în cele din urmă, scârbit, a renunţat. Stăpânul meu a râs, observând cât de nesimţită era cămila, dar faptul reprezintă și o bună ilustrare a situaţiei în discuţie. Oricât de bine s-ar pricepe cel care sâcâie, dacă cel sâcâit este o cămilă, nu se întâmplă nimic. Dar, dacă animalul enervat ar fi fost un leu sau un tigru, ei sunt atât de puternici încât glumeţul n-ar fi avut scăpare. Ba chiar s-ar fi putut să fie sfâșiat în bucăţele, ca răsplată pentru osteneala lui.

Când cineva este sâcâit, îşi arată dinţii și se înfurie. Chiar dacă se înfurie, când este inofensiv și știi că ești în siguranţă, totul este foarte distractiv. Există diverse motive pentru care este atât de amuzant să sâcâi. În primul rând, este un bun mod de a omorî timpul, mai ales când ești atât de plictisit încât îţi vine să-ţi numeri firele din mustăţi. Cu multă vreme în urmă a existat un prizonier atât de plictisit încât îşi petrecea zilele desenând triunghiuri, unul peste altul, pe zidurile celulei. Nimic nu este mai rău în lume decât plictiseala; când nu există nimic care să te stimuleze, este destul de greu să te bucuri de viaţă. Sâcâiala este un amuzament care poate stimula, dar numai atunci când celălalt poate fi iritat sau înfuriat puţin – altfel n-ar avea niciun efect stimulator. Asemenea distracţii erau cândva preferate de feudalii plictisiţi, care nu aveau înţelegere pentru alţii. Astăzi, sâcâiala rămâne o plăcere îndeosebi pentru băieţii al căror creier este atât de subdezvoltat, încât nu se pot gândi decât la propriul lor amuzament și care nu s-ar pricepe să-și folosească energia în alte

moduri. Sâcâiala este, de asemenea, o metodă cât se poate de simplă de a încerca să-ţi afirmi superioritatea. A omorî, a răni sau a băga în închisoare pe alţii sunt, de asemenea, metode utilizate în acest scop, dar astfel de acţiuni brutale ar trebui întreprinse numai atunci când scopul dorit este chiar acela de a omorî, a răni sau de a închide. Cei mai mulţi oameni doresc să-și arate forţa, dar, pe de altă parte, nu le-ar conveni să provoace vătămări corporale. În consecinţă, sâcâiala este alternativa cea mai la îndemână. De fapt, nu există nicio lege care să spună că trebuie să faci rău altuia, ca să dovedești că îi ești superior. Dar, chiar dacă îţi dai seama de propria-ţi importanţă, plăcerea acestui fapt este redusă, dacă nu ai cum să faci paradă de superioritatea ta. Oamenilor le place să considere că nu depind decât de ei înșiși, dar numai atunci când îi au la îndemână pe alţii, care să-i admire cum nu depind decât de ei înșiși.

Oamenii cel mai puţin dotaţi cu judecată și cei mai lipsiţi de adevărata independenţă sunt cei mai dornici să dea dovezi de bravură. Acest fapt poate fi observat la amatorii de judo. Mulţi dintre ei, încă nepricepuţi în acest sport, umblă după cineva încă și mai nepriceput pe care să-l poată arunca la pământ măcar o dată. Desigur, există multe alte cauze pentru care oamenii vor să se afirme dar, întrucât explicaţiile ar fi prea îndelungate, nu le voi discuta aici; dacă, doriţi, totuși să-mi cunoaşteţi părerea, vizitaţi-mă într-o zi aducând o cutie cu pește uscat și am să vă ofer oricâte detalii doriţi.

Luând în considerare cele de mai sus, cred că cel mai bun mijloc de a te distra demonstrându-ţi superioritatea este să sâcâi maimuţele de la grădina zoologică din Asakusa – și pe profesori. Sper că nicio maimuţă nu o să se supere pentru comparaţie, dar adevărul este că, în multe privinţe, ele seamănă cu profesorii. După cum știţi,

maimuţele de la Asakusa stau în cuști, așa încât, chiar dacă îşi arată dinţii și ţipă, nu există primejdia de a fi zgâriat. Deși profesorii nu sunt ţinuţi în cuști, ei au mâinile legate pentru că sunt prost plătiţi, așa că elevii pot să-i sâcâie cât vor. Nu există niciun pericol ca profesorii să demisioneze sau să recurgă la violenţe fizice, pentru că o persoană destul de curajoasă pentru a demisiona din acest unic motiv nu și-ar fi ales, de la bun început, meseria, de profesor.

E-adevărat, stăpânul meu este profesor; nu la Liceul Norului care Coboară, dar, fără discuţie, este profesor. El aparţine tocmai categoriei celei mai potrivite pentru a fi chinuit. Elevii de la liceul Norului care Coboară sunt niște băieţi care cred că au dreptul să-i agaseze pe profesori, ca parte a școlarizării lor. În plus, dacă nu i-ar sâcâi pe alţii, n-ar ști cum să-și consume, în timpul recreaţiei de zece minute, energia acumulată. Luând în considerare toate aspectele, n-ar fi absurd să credem că stăpânul meu se *cuvine* să fie sâcâit de elevi. Este adevărat că stăpânul ar trebui să fie prea distins pentru a se înfuria atât de mult, dar așa este el făcut. Iar acum, am să explic cum l-au sâcâit elevii pe stăpânul meu și cum s-a făcut el de râs, o dată în plus.

Cred că vă amintiţi descrierea pe care am făcut-o gardului de bambus. Este o construcţie simplă, făcută din prăjini de bambus, legate între ele orizontal și vertical, astfel încât să formeze pătrate destul de mari. Eu pot ieși și intra cu ușurinţă prin el. Pentru mine, e ca și cum nu ar exista gard. Bineînţeles, directorul liceului nu construise acest gard pentru pisici; el îşi dăduse osteneala de a angaja lucrători să-l construiască, pentru ca distinșii elevi cărora le făcea educaţia să nu o ia razna. Într-adevăr, vântul putea trece ușor prin gard, dar nu și oamenii. Chiar și vrăjitorului Chang Shihi-Tsun i-ar fi fost greu să treacă

prin pătratele acelea de zece centimetri. Ca gard pentru oameni, arăta foarte bun, așa încât nu e de mirare că stăpânul meu a fost foarte mulţumit când l-a văzut prima dată.

Dar invadatorii mai aveau o posibilitate de trecere – și încă una mai mare decât întregul gard, atât de mare, încât un pește destul de voluminos ca să înghită o corabie ar fi putut să treacă de acest gard. Logica stăpânului meu nu ţinuse seama de faptul că gardurile sunt construcţii pe care te poţi urca. El credea că un gard indică, în mod clar, o limită și că, de vreme ce nimeni nu putea trece prin el, nu avea de ce să se teamă. Dar a trece peste un gard. sau a-l sări, rămâne un lucru destul de ușor, cu atât mai mult cu cât acest exerciţiu este distractiv.

Chiar în ziua în care gardul fusese ridicat, elevii au trecut sărind peste el, ca și cum nici n-ar fi fost acolo. Nu se apropiau însă de camera stăpânului meu, pentru că se gândeau că, ajungând atât de departe, le-ar trebui prea mult timp să fugă. Se mulţumeau să umble razna pe unde nu era niciun pericol să fie prinși. Din camera de la răsărit, stăpânului îi era imposibil să vadă ce fac ei. Ca să-i observe plimbându-se pe terenul de la nord, ar fi trebuit să deschidă poarta de lemn a grădinii și să se uite de la colţul casei. Și de la fereastra toaletei situaţia putea fi constatată dintr-o privire. Dar, deși stăpânul meu putea să-i vadă pe mulţi dintre dușmanii lui, nu avea cum să-i prindă – nu putea decât să strige la ei de după gratiile de la fereastra toaletei. Dacă ar fi ocolit prin grădină ca să atace poziţiile deţinute de inamic, pașii i-ar fi fost auziţi și dușmanul s-ar fi retras, pur și simplu, de partea cealaltă a gardului, înainte de apariţia stăpânului meu. Era ca și cum o barcă de pescari ar fi încercat să se strecoare până la niște foci care stau la soare. Stăpânul meu nu putea să-i pândească tot timpul de la fereastra toaletei și nici nu putea să

deschidă poarta și să dea fuga, de câte ori îi auzea pe elevi. Ca să rămână tot timpul la pândă, ar fi trebuit să demisioneze din postul de profesor și să-și facă o carieră din urmărirea elevilor. Ceea ce-l exaspera pe stăpânul meu era că putea să audă glasurile inamicului din camera lui, dar nu putea să-i vadă; iar de la fereastra toaletei putea să-i vadă, dar nu-i putea să-i prindă sau să-i gonească. Iar inamicul cunoștea dezavantajele stăpânului meu și îşi stabilise strategia în consecinţă.

Când elevii știau că stăpânul era în camera lui, se apucau să cânte cât îi ţinea gura. Apoi începeau să-și bată joc de el, vorbind așa încât să-i audă dar să nu știe cine vorbea. Din camera lui nu putea ști dacă elevii erau în grădină sau de partea cealaltă a gardului. Dacă elevii îl auzeau pe stăpânul meu ieșind, săreau de partea cealaltă, sau, dacă erau acolo, se făceau că nu s-a întâmplat nimic. Când stăpânul meu mergea la toaletă (în treacăt fie spus, folosesc prea des acest cuvânt nu prea elegant – „toaletă” – și faptul mi se pare stânjenitor, dar, pentru a explica această luptă, este neapărat necesar să procedez așa). Așadar, când elevii știau că stăpânul meu a intrat la toaletă, căutau să se caţere în arborii paulownia, astfel încât stăpânul să-i vadă. De fiecare dată, stăpânul meu zbiera la ei atât de tare, încât îl auzeau vecinii; iar inamicul se retrăgea în tabăra lui, fără nicio dezordine. Stăpânul meu era derutat de această strategie. Fiind sigur că unii dintre băieţi se aflau pe domeniile lui, dădea fuga cu un baston în mână – dar nu găsea pe nimeni. Apoi, se uita de la fereastra toaletei și vedea câţiva dintre acești braconieri reîntorși pe poziţii. Atunci, stăpânul meu se repezea încă o dată, pentru a constata că plecaseră – cel puţin până când se întorcea din nou să privească pe fereastră; toate acestea se repetau la nesfârșit. Stăpânul se agita până la epuizare. Se agita atât de mult, încât era

greu de spus dacă profesiunea lui era aceea de profesor, sau bătăliile cu invadatorii reprezentau principala lui ocupaţie. Când această agitaţie a atins punctul culminant, a avut loc următorul incident.

Incidente, de un fel sau altul, se produc întotdeauna când cineva îşi pierde capul de furie. Agitaţia furioasă este o stare în care sângele se urcă la cap, iar capacitatea de a raţiona se pierde. În această privinţă, Galen, Paracelsus și chiar un practicant al medicinei tradiţionale ca Pân-Ciu-i, sunt de acord. În zilele de demult, în Europa se afirma că există patru feluri de fluide care circulau prin corp. Unul era acela al furiei. Celălalt al insensibilităţii. Al treilea era al melancoliei care, ajungând la cap, îl face pe om să fie trist. Ultimul era sângele, care animă membrele și corpul. Odată cu progresul civilizaţiei, fluidele furiei, insensibilităţii și melancoliei au dispărut, așa încât se pare că prin corpurile noastre nu a mai rămas să circule decât sângele. De aceea, când se înfurie cineva, în ziua de azi, i se urcă la cap sângele. Dar cantitatea de sânge diferă întrucâtva la diferiţi indivizi, potrivit firii și temperamentului fiecăruia. Se poate afirma, totuși, că cei mai mulţi dintre oameni au aproximativ două galoane și jumătate de sânge în vine. Când sunt agitaţi, această cantitate se urcă la cap, așa că restul corpului se răcește.

Cunosc un exemplu nimerit care va da o imagine clară a felului cum această agitaţie furioasă îi transformă pe oameni. Într-o zi din luna septembrie 1905, câteva mii de oameni din Tokio s-au înfuriat pe autorităţi și un mare număr de posturi de poliţie au fost incendiate. Poliţiștii, în loc să-și apere posturile, s-au repezit cu toţii la comandament, lăsând comisariatele orașului pustii. Din punct de vedere medical, acest fenomen s-ar putea numi „agitaţie furioasă poliţienească”. Pentru a vindeca această maladie, esenţialul este să restabilești circulaţia normală a

sângelui, adică să faci sângele să coboare din cap. Există, în acest scop, diverse metode.

Tatăl stăpânului meu obișnuia să-și lege în jurul capului un ștergar ud de bumbac și apoi să-și încălzească picioarele deasupra unui grătar cu cărbuni. Să-ţi răcorești capul și să-ţi încălzești picioarele este una dintre cele mai bune metode de a-ţi asigura o viaţă lungă, potrivit unei vechi cărţi de medicină chinezească. Dacă nu vă place această metodă, mai există una, pe care obișnuiau s-o folosească preoţii. Când porneau în pelerinaj, așa cum făcea preotul călător budist Un-sui, noaptea se culcau pe o piatră, sub un copac. Somnul pe o piatră, sub copac, nu avea rostul penitenţei, ci era o metodă de a readuce sângele la circulaţia normală. Hui-neng, al șaselea conducător al budismului după moartea lui Dharma, a avut această idee într-o zi, în timp ce măcina orez. Încercaţi să staţi pe un bolovan și o să simţiţi cum vi se răcește posteriorul. Când vi se răcește, sângele începe să circule. Acest lucru este în firea lucrurilor, așa că nu există motive să ne îndoim de eficienţa metodei.

Așadar, după cum vedeţi, există multe metode de a face sângele să coboare, dar din nefericire nu a fost găsită încă nicio metodă de a face sângele să se urce la creier. În general, se crede că o persoană are mai mult de pierdut decât de câştigat dacă e agitată, dar unele cazuri dovedesc că asemenea concluzii pripite sunt discutabile. În anumite profesiuni, este de mare importanţă să fii cuprins de agitaţie și să ţi se urce sângele în creier. Cei care iau în serios acest lucru sunt poeţii. Este tot atât de important ca sângele să se urce la capul unui poet, cât este de important cărbunele pentru un vas cu aburi; dacă acest proces s-ar opri, fie și o singură zi, poeţii ar deveni niște oameni obișnuiţi, care n-ar face altceva decât să mănânce.

De fapt, agitaţia furioasă este una dintre denumirile

nebuniei, dar nu sună prea bine să spui că o anumită persoană nu poate munci decât dacă înnebunește. Printr-o convenţie, oamenii de litere numesc această nebunie „inspiraţie” – ah, inspiraţia! – ca și cum ar fi ceva grozav de frumos. Pe unii poate că îi induce în eroare, dar tot nebunie rămâne. Platon a numit-o nebunie „divină” dar, divină sau nu, termenul are, pentru prea multă lume, semnificaţia unei simple scrânteli. Așa că este mai avantajos să rămână la „inspiraţie” – cuvânt care mie îmi sună ca un nume de doctorie. Așa cum materia primă pentru pasta de pește este umilul ignam, așa cum imaginea zeiţei Kwannon este, de obicei, o simplă bucată de lemn vechi, lungă de cinci centimetri, așa cum supa de raţă servită în cele mai multe restaurante se face, în realitate, din carne de cioară și așa cum carnea de vită din mâncarea *sukiyaki* gătită în pensiuni este, de obicei, carne de cal – inspiraţia nu este altceva decât o nebunie temporară. Motivul pentru care cei mai mulţi poeţi nu trebuie să fie închiși în azilul de la Sugamo este acela că nebunia lor nu este decât temporară.

Și este foarte greu să ajungi la acest moment trecător de demenţă. Prin comparaţie, este mai simplu pentru cineva să fie nebun toată viaţa; iar Dumnezeu, care se pricepea la creaţie, a avut, cred, destulă bătaie de cap făcând oameni care să fie nebuni numai când ţin pana în mână. Sute de ani, învăţaţii și-au stors creierii încercând să inventeze o metodă de a face sângele să se urce la creier, separat de aceea de a normaliza circulaţia sângelui. Cândva, a trăit un om care mânca douăsprezece curmale verzi în fiecare zi, pentru a avea inspiraţie. Teoria lui era că, mâncând curmale verzi, avea să se constipe, iar acest lucru ar fi făcut să i se urce sângele la cap. Altul obișnuia să intre într-o baie de fier încălzită dedesubt, în mână cu o sticlă de *sake* fierbinte. Credea că, dacă bea într-o baie

fierbinte, o să i se urce sângele la cap. Potrivit aceluiași individ, se pot obţine rezultate încă și mai bune făcând o baie fierbinte nu în apă, ci în vin de Porto. Din nefericire, a murit înainte de a fi economisit destui bani pentru a-și pune proiectul în practică. Păcat.

Apoi, a mai fost un om căruia i-a venit ideea că, dacă i-ar imita pe cei din vechime, avea să-i vină inspiraţia. Era aplicaţia unei teorii mai vechi, aceea că, imitând atitudinea și acţiunile unei persoane date, poţi ajunge într-o stare de spirit similară cu a acelei persoane. Dacă imiţi un beţiv și vorbești prostii ca el, de exemplu, în cele din urmă mintea îţi devine ca de beţiv; iar dacă stai în contemplare religioasă, ca un preot, și suporţi această poziţie incomodă până când se arde un bastonaș întreg de tămâie, ai să te simţi ca și cum ai fi tu însuţi preot.

S-a spus, încă din vechime, că inspiraţia poate fi dobândită imitând purtarea unor scriitori celebri pentru inspiraţia lor. Am auzit că Victor Hugo obișnuia să stea pe spate într-o barcă cu pânze, ca să-i vină inspiraţia; așa că, dacă dumneavoastră vă urcaţi într-o barcă și vă uitaţi la cer, s-ar putea să vă cuprindă și pe dumneavoastră agitaţia. Despre Robert Louis Stevenson se spune că și-a scris romanul stând pe burtă; dacă veţi face la fel, cu siguranţă că o să vi se urce sângele la cap. Au fost mulţi aceia care au încercat să inventeze mijloace de a pompa sângele spre creier, dar până acum nimeni nu s-a declarat cu totul mulţumit de rezultat. E păcat. Dar poate că va veni o vreme când o să ne vină la toţi inspiraţia după dorinţă. De dragul civilizaţiei, eu, unul, doresc sincer ca această zi să vină cât mai curând.

Cred că sunt suficiente aceste explicaţii ale agitaţiei, nebuniei, dementţei și excitaţiei, așa că aș dori acum să merg mai departe cu povestea marelui incident. Dar, înainte de asta, aș dori să arăt că, în general, o serie de

întâmplări mărunte par să preceadă, aproape întotdeauna, orice criză gravă. Este o practică dăunătoare a celor mai mulţi istorici aceea de a omite micile incidente premergătoare evenimentelor mai importante pe care le descriu. Agitaţia stăpânului meu, de exemplu, a devenit tot mai mare cu fiecare incident mărunt care s-a acumulat, pentru a exploda, în cele din urmă, prin marele conflict. Dacă n-aș explica în ordine cum s-au întâmplat lucrurile, ar fi foarte greu de înţeles purtarea stăpânului meu. Iar dacă acest lucru nu s-ar înţelege, agitaţia furioasă a stăpânului meu ar putea fi considerată ca încă una din excentricităţile lui, adevărata ei semnificaţie rămânând subestimată. Stăpânul ar fi foarte demoralizat dacă alţii nu i-ar recunoaşte agitaţia ca atare, pentru că a avut multă bătaie de cap din cauza ei.

De fapt, incidentele pe care mă pregătesc să le relatez, mari sau mici, fac prea puţină cinste stăpânului meu. Dar, chiar dacă l-aș dezonora, voi spune că agitaţia lui era autentică și nu de un ordin inferior. Caracterul stăpânului meu nu are nimic cu care el să se poată lăuda, așa că, dacă nu v-aș vorbi despre excentricităţile lui, n-aș avea de spus absolut nimic.

Trupele inamice de la liceul Norului care Coboară au inventat un joc care s-a dovedit similar cu tragerile cu gloanţe dum-dum. Îl jucau în timpul recreaţiilor de zece minute și după ore, trăgând cu furie în terenul viran din partea de nord. Muniţia lor consta în ceea ce se numește de obicei „mingi”, iar acestea erau lansate spre casa noastră, folosindu-se un baston care semăna cu un pisălog de lemn prea dezvoltat. Întrucât proiectilele erau lansate din curtea școlii, nu era niciun pericol ca stăpânul meu să fie lovit de vreunul dintre ele, câtă vreme se afla în camera lui. Chiar și inamicii știau că așa ceva n-ar fi cu putinţă, dar, de fapt, aceasta era o parte a strategiei lor militare. În

timpul luptei de la Port-Arthur, marina japoneză a bombardat portul în mod indirect, dar cu rezultate vizibile. Așa încât nu există niciun motiv pentru care mingile care se rostogolesc și sar în curţile altora să nu aibă efect. Fapt important, întreaga armată de elevi scotea un strigăt lung la fiecare salvă. Ca rezultat, sângele care circula prin braţele și picioarele stăpânului meu nu putea decât să se subţieze; și, în loc să-i circule prin corp, așa cum ar fi trebuit, i se urca la cap. Trebuie să recunoaştem că strategia inamicului era foarte isteaţă.

Cu multă vreme în urmă, în Grecia, a existat un scriitor pe nume Eschil, care avea un cap asemănător cu al multor învăţaţi. Vreau să spun că era chel. Un cap devine chel pentru că este insuficient nutrit – de asta sunt sigur. Cei mai mulţi dintre scriitorii învăţaţi trăiesc în sărăcie. Ei îşi folosesc capul și, în acest fel, epuizează nutriţia îndeobște necesară părului. În ce-l privește pe Eschil, avea o chelie strălucitoare, rotundă și lunecoasă. Într-o zi, acest scriitor, legănându-și capul cu pricina, a ieșit să se plimbe, lăsând ca razele soarelui să i se oglindească pe cap. Faptul că nu și-a acoperit strălucitorul craniu s-a dovedit o mare greșeală. Un cap chel expus la soare poate fi văzut de la mare distanţă, pentru că este foarte strălucitor. În vremea când se întâmplau cele povestite, un vultur zbura pe deasupra lui Eschil, ţinând în gheare o broască ţestoasă vie. Broaștele ţestoase sunt foarte bune de mâncat, dar, încă din antichitatea greacă, ele au fost dotate cu o carapace extrem de dură, așa că vulturii nu prea aveau ce să le facă, deși erau atât de bune de mâncat. Se mănâncă, după cum știm, languste fripte, dar nici în ziua de astăzi nu există restaurante care să servească broaște ţestoase gătite în carapace, așa încât este absolut firesc ca nici grecii să nu fi avut așa ceva în vremea lor.

Vulturul nu știa ce să facă cu broasca ţestoasă, când

deodată a văzut departe, jos, ceva strălucitor. Probabil s-a gândit că, dacă ar fi reușit să lase broasca țestoasă să cadă peste acel obiect strălucitor, carapacea s-ar fi spart în bucăţi; apoi, n-ar fi fost greu să zboare și el jos și să mănânce carnea. Așa că a ţintit cu grijă și a lăsat broasca ţestoasă să cadă, fără niciun cuvânt de avertizare. Din nefericire capul scriitorului s-a dovedit mai moale decât carapacea broaștei ţestoase și s-a spart. În acest fel, renumitul Eschil s-a întâlnit cu moartea neîndurătoare.

Ceea ce nu înţeleg bine este scopul real al vulturului. A lăsat să cadă broasca ţestoasă știind că acel obiect era chelia unui scriitor, sau i-a dat drumul crezând că e o piatră lucioasă? Vulturul ar putea fi comparat cu trupele de la liceul Norului care Coboară, dar capul stăpânului meu nu este ca al lui Eschil – și nici nu strălucește ca al unui mare învăţat. Cu toate acestea, stăpânul meu este cu siguranţă considerat un autor învăţat, pentru că stă toată ziua într-o încăpere pe care o numește cameră de studiu, chiar dacă nu este decât o cămăruţă mică și chiar dacă, în realitate, s-ar putea ca el să doarmă cu capul rezemat de o carte grea. Faptul că stăpânul meu nu este chel trebuie să însemne că nu are încă toate calităţile necesare pentru a fi învăţat, dar este destinat, fără îndoială, să devină în viitorul apropiat.

În orice caz, elevii de la liceul Norului care Coboară păreau dornici să vină în întâmpinarea viitorului. După două săptămâni de bombardamente, capul stăpânului meu, lipsit de nutriţie, ar fi devenit la fel de strălucitor ca un ceainic de aramă lustruită sau, poate, ca o oală de aramă. Dar, dacă atacurile ar fi continuat alte două săptămâni, capul lui ar fi semănat mai mult cu un ceainic de aramă spart, sau cu o oală de aramă crăpată. Și totuși, stăpânul meu era hotărât să lupte împotriva inamicului până la capăt, fără să-i pese, sunt sigur, de asemenea consecinţe.

Neînfrântul domn Kushami!

Într-o după-amiază pe când aţipisem pe verandă, am visat că eram tigru și poruncisem stăpânului meu să-mi aducă niște pui. Spunându-mi cu supunere „da”, el mi-a adus, cu sfială, câţiva. Apoi a apărut Meitei și i-am spus că doresc o mâncare *sukiyaki* cu came de gâscă sălbatică. Ca de obicei, Meitei a început să-mi înșire o mulţime de teorii năstrușnice. Mi-a spus că sfecla murată amestecată cu biscuiţi săraţi ar avea gust de gâscă sălbatică. Dar, la acestea, am deschis larg botul și am scos un răget înspăimântător. Îngrozit, mi-a explicat în grabă că restaurantul Yamashita, unde se făcea *sukiyaki* din gâscă sălbatică, dăduse faliment. M-am mulţumit cu *sukiyaki* din carne de vacă și i-am cerut să-mi aducă o jumătate de kilogram din cea mai bună came care se găsea la Nishikawa, altfel am să-l mănânc pe el. Meitei, strângându-și chimonoul sub brâul obi ca să poată fugi mai repede, s-a repezit să-mi cumpere carnea de vacă. Apoi, m-am întins pe verandă și am așteptat întoarcerea lui Meitei; dar, înainte de a putea savura carnea, am fost trezit din visul meu frumos de un strigăt puternic.

Stăpânul meu, care până atunci se închinase cu sfială în faţa mea, a ieșit în fugă de la toaletă, izbindu-mă cu piciorul, ca să mă dea la o parte. Apoi și-a pus în grabă saboţii cu care umbla prin grădină și a fugit până la poarta de lemn care dădea spre liceul Norului care Coboară. Era foarte neplăcut să scazi dintr-odată de la mărimea unui tigru uriaș la aceea a unui motan mic, dar aerul amenințător al stăpânului meu și durerea simţită când m-a lovit cu piciorul erau atât de înspăimântătoare, încât ideea că aș fi tigru mi-a ieșit repede din minte. Crezând că stăpânul meu urma să aibă, în sfârșit, o confruntare cu inamicul, mi-am stăpânit durerea și l-am urmat în grădină.

L-am auzit pe stăpânul meu strigând tare „Hoţii!”

Chiar atunci, un băiat voinic de optsprezece sau nouăsprezece ani, cu șapcă de elev pe cap, sărea gardul. Tocmai când speram că stăpânul meu va reuși să-l prindă pe vinovat, elevul s-a ghemuit în poziţie de start și a fugit ca din pușcă spre tabăra lui. Stăpânul meu, constatând că strigătele lui provocaseră efectul dorit, a răcnit din nou „Hoţii!” Dar, pentru a-l prinde pe infractor, ar fi trebuit să sară și el gardul și, dacă se avânta prea mult, ar fi devenit el însuși contravenient. După cum am mai menţionat de multe ori, stăpânul meu este foarte impulsiv, așa că a părut să uite acest lucru. Chiar în momentul în care un pas în plus ar fi însemnat invadarea unui teritoriu străin, un ofiţer inamic, care purta o mustaţă subţire, lipsită de personalitate, a pășit încet înainte. Peste gard a început o negociere între cei doi comandanţi.

— Da, este elev la această școală.

— Dacă este elev, ce treabă are să intre într-o curte particulară?

— A căzut o minge în curtea dumneavoastră.

— De ce nu cere voie înainte de a intra?

— Am să le spun să fie mai atenţi data viitoare.

— Așa ar fi mult mai bine.

Mă așteptasem la o ceartă înfierbântată, la un fel de luptă între un dragon și un tigru, dar totul s-a terminat printr-o discuţie calmă, fără ca vreuna din părţi să-și piardă firea.

Cel mai de admirat lucru la stăpânul meu este entuziasmul. Dar, când este vorba să treacă la fapte, nu mai rămâne nimic. Este ca atunci când devin brusc motan, după ce am visat că sunt tigru. Acesta, de fapt, a fost unul dintre micile incidente pe care le-am menţionat anterior. Acum va trebui să descriu izbucnirea conflictului.

Stăpânul meu stătea pe burtă în camera lui, gândindu-se probabil că o să-i vină niște idei noi privind

tactica defensivă împotriva inamicului. La Liceul Norului care Coboară se ţineau cursuri. Curtea școlii era relativ liniștită. Prin ușa deschisă a camerei stăpânului meu se auzea, totuși, vocea unui profesor de morală. Se auzea clar și puternic. Am recunoscut vocea ofiţerului care dusese negocieri cu stăpânul meu, în ajun.

Iar morala publică este extrem de importantă. Franţa, Germania, Anglia – toate ţările au o deosebită consideraţie pentru morala publică, chiar și cele mai necivilizate. Este, de aceea, un lucru trist că noi, *în* Japonia, ţinem *seama* atât de puţin de ceilalţi. S-ar putea ca unii dintre voi să creadă că morala este ceva nou, importat din străinătate, dar aceasta ar fi o mare greșeală. Strămoșii noștri ţineau mult la principiile de morală din vechime și practicau fidelitatea și îngăduinţa. Îngăduinţa este esenţială în morala publică. Și eu sunt om, uneori aș vrea și eu să cânt cu glas tare. Dar când studiez, iar cineva cântă în camera de alături, nu mă pot concentra oricât aș încerca. De aceea, chiar dacă m-aș simţi odihnit recitind cu glas tare poezii, îmi aduc aminte că s-ar putea, fără să vreau, să incomodez pe cineva din camera de alături, așa că mă abţin. Tot astfel voi, elevii, trebuie să învăţaţi să respectaţi ordinea publică și să vă abţineţi de a face orice ar putea deranja pe alţii”.

Ascultând această lecţie, stăpânul meu a zâmbit. Un cinic, văzându-l cum zâmbește, și-ar fi putut închipui că e sarcastic, dar stăpânul meu nu este atât de perfid. Mintea nu-l ajută să devină perfid. A zâmbit, pur și simplu pentru că se bucura. Credea că, de vreme ce profesorul de morală ţinea o astfel de lecţie, el avea să fie la adăpost pentru totdeauna de bombardamentele elevilor. Cel puţin deocamdată nu mai trebuia să se teamă că ar putea să ajungă chel. Chiar dacă agitaţia lui n-ar fi dispărut imediat, ea s-ar fi putut risipi, cu timpul. Acum nu mai era nevoie

să-și lege un ștergar ud în jurul capului, încălzindu-și totodată picioarele, și nici să doarmă pe o stâncă, sub un copac. Vedea în faţă un viitor fericit, și acesta era motivul pentru care zâmbise. Optimismul era în firea lui. Deși trăiește în secolul al XX-lea, continuă să creadă că oamenii trebuie să-și plătească întotdeauna datoriile. I se părea că această lecţie însemna sfârșitul necazurilor lui.

În cele din urmă a venit recreaţia și lecţia s-a terminat brusc. Li s-a dat liber și celorlalte clase, iar cele opt sute de băieţi care fuseseră închiși în clase au scos un chiot și au apărut, rostogolindu-se, din clădire. Făceau un zgomot ca al unui roi de albine al cărui stup a fost răsturnat. Bâzâind și strigând, se revărsau prin ferestre, uși și orice alte deschizături prin care puteau ieși. Așa a început marele incident.

Am să vă explic mai întâi ordinea de bătaie a albinelor. S-ar putea să credeţi că, într-o încăierare măruntă ca asta, nu există atât ceremonial, dar aţi face o greșeală. Când omul de rând se gândește la bătălii, el îşi imaginează înfruntările militare celebre ca acelea de la Shaka, Mukden și Port-Arthur. Alţii, sălbatici înzestraţi cu o undă de poezie, s-ar putea gândi la Ahile târând de trei ori în jurul zidului Troiei cadavrul lui Hector, sau și l-ar imagina pe Chang-Fei, marele războinic chinez, în mână cu o halebardă lungă în formă de șarpe, privind mânios, de pe pod, marea armată de un milion de oameni a lui Tsao-Tsao. Oricine este liber să viseze ce dorește, dar ar fi greșit să credem că nu există alte feluri de războaie. Au fost multe lupte caraghioase de-a lungul istoriei, dar ar trebui un miracol ca să se întâmple una mai caraghioasă decât aceasta, într-o perioadă atât de pașnică cum sunt zilele noastre, în marele imperiu japonez. Deși apar uneori tulburări minore, cum ar fi acelea provocate de oamenii care dau foc posturilor de poliţie, ciocnirea dintre domnul

Kushami, stăpânul *Bârlogului Dragonilor Adormiţi,* și cei opt sute de elevi de la liceul Norului care Coboară trebuie să fie considerată, fără îndoială, ca una dintre cele mai importante bătălii de la întemeierea orașului Tokio.

Învăţatul Tso Ciu-Men, a descris bătălia de la Yenlin explicând mai întâi forţa armatelor inamice și, de atunci, această manieră a fost urmată de cei mai buni istorici. Așadar, voi începe și eu prin a explica ordinea de bătaie a albinelor: un șir lung, aliniat de partea cealaltă a gardului. S-ar fi părut că primul lor ţel era să-l atragă pe stăpânul meu spre linia lor de bătaie.

— Crezi că se va da bătut repede?

— El? Nici gând!

— N-are rost, nu va ieși.

— Mă întreb dacă o să învingem.

— Nu avem cum să nu învingem.

— Hai, strigaţi toţi odată!

Strigăte, strigăte, strigăte și iarăși strigăte au zguduit aerul. Era strigătul de luptă al elevilor. Puţin mai la dreapta șirului lung de elevi, dar tot în curtea școlii, a ocupat poziţii artileria. Acolo stătea, cu faţa spre Bârlogul Dragonilor Adormiţi, un ofiţer cu un ciomag mare de lemn în mâini. La zece – doisprezece metri de el stătea altul, care îi oferea muniţia.

Din câte am auzit în ultima vreme, ceea ce făceau ei se numește joc de baseball. Pe atunci nu cunoșteam acest sport, dar acum știu că baseball-ul este un joc importat din America și deosebit de popular în Japonia. Pe vremea aceea, însă, era cât se poate de firesc să confund acest exerciţiu cu o pregătire de artilerie. America trebuie să fie o ţară plină de idei trăsnite, dacă a introdus în Japonia un joc care-i deranjează atât de mult pe oameni. Poate că americanilor li se pare nostim, dar, când un joc poate să-i sperie pe alţii în măsura în care îl deranja baseball-ul pe

stăpânul meu, acest joc poate fi considerat bombardament.

Definiţiile se schimbă în funcţie de modul de exprimare. Spunând că desfășoară o activitate de binefacere, cineva poate se ţine de fraude: sau, numind-o inspiraţie, unii sunt încântaţi când îi apucă agitaţia furioasă. Unii ar putea să considere baseball-ul un simplu joc, dar, așa cum îl jucau elevii de la Liceul Norului care Coboară, semăna mai mult cu un atac de artilerie.

Unul dintre băieţi arunca bomba, cu mina dreaptă, spre elevul cu ciomagul de lemn în mână. În ce privește proiectilul, nu-mi puteam da seama din ce era făcut. Era rotund și tare ca piatra, învelit și cusut în piele. Din mâinile celor care îl aruncau, zbura cu repeziciune prin aer. Elevul care aștepta cu ciomagul de lemn în mână îşi ridica arma în aer și încerca să lovească obiectul rotund. Uneori nu nimerea. Dar, de cele mai multe ori, îl izbea, cu un sunet puternic. Viteza și forţa unui asemenea proiectil sunt neobișnuite, el fiind capabil să spargă cu uşurinţă capul stăpânului meu, bolnav de nervi și de stomac. Cam asta era tot ce se întâmpla, dar în jurul jucătorilor era adunată o mulţime de lume și, de fiecare dată când ciomagul de lemn izbea proiectilul, băieţii băteau din palme și urlau:

— Bravo! Am mai nimerit o dată!

— N-a mai rămas mult. Te predai acum, sau mai târziu?

Poate că numai zgomotul ar fi fost de suportat, dar, din trei lovituri, una nimerea, rostogolindu-se, în curtea *Bârlogului Dragonilor Adormiţi.* Vedeţi, dacă n-ar fi ajuns până în curte, atacul n-ar fi avut niciun sens. Deși aceste bombe speciale se fabrică în număr mare, ele rămân destul de costisitoare. Ţintașul fiecărei echipe avea una sau două, dar nu putea să cumpere o minge nouă de fiecare dată când una dintre ele cădea peste gard. Din acest motiv,

băieţii aveau un pluton întreg a cărui misiune era să aducă înapoi mingile trimise aiurea. Recuperarea nu punea probleme decât atunci când proiectilele cădeau în câte un tufiș sau într-o curte străină. De obicei când se joacă baseball, se presupune că mingea este lovită astfel încât să cadă în locul potrivit – dar în cazul acesta, lucrurile stăteau altfel. Scopul elevilor nu era acela de a juca, pur și simplu, baseball, ci de a duce o luptă cu stăpânul meu. De aceea, ei loveau intenţionat proiectilele astfel încât să cadă în curtea lui. În această situaţie, ei *trebuiau* să intre pe domeniile stăpânului meu. Cel mai simplu era, firește, să treacă peste gard, dar atunci stăpânul meu se înfuria. Altfel ar fi trebuit să-și scoată coiful, în semn că se predă. Datorită acestei insuportabile stări de lucruri, capul avea să-i chelească în curând.

Deodată, o împușcătură a inamicului, bine ţintită, a venit pe sus, smulgând o frunză dintr-un arbore paulownia înainte de a lovi, în zborul ei, a doua linie de apărare, sau, cu alte cuvinte, gardul de bambus. Lovitura a provocat un trosnet puternic. Potrivit primei legi a dinamicii lui Newton, când un obiect ajunge să se miște în acest fel, el va continua să se miște cu o viteză dată, în linie dreaptă, dacă nu este influenţat de nicio altă forţă. Dacă mingile de baseball s-ar fi supus numai acestei legi, ar fi însemnat ca stăpânul meu și capul lui să aibă aceeași soartă ca și Eschil și chelia lui. Din fericire, cea de-a doua lege a lui Newton a salvat capul stăpânului meu de la un asemenea dezastru, întrucât, deși schimbarea mișcării este direct proporţională cu forţa suplimentară, aceasta are un anume efect și asupra direcţiei mișcării. Nu înţeleg exact ce înseamnă toate acestea, dar, oricum, faptul că proiectilele nu au străpuns gardul de bambus și nu au continuat să zboare prin ușa de hârtie pentru a se strivi de capul stăpânului meu i se datora, fără îndoială, lui Newton.

După cum era de așteptat, am auzit curând cum iarba de bambus era răscolită cu un băţ și unul dintre băieţi a strigat:

— Este pe undeva pe-aici, mai la stânga.

Ori de câte ori inamicii intrau pe teritoriul stăpânului meu căutând mingile, ei vorbeau cu vocea deosebit de ridicată. Distracţia ar fi fost incompletă dacă ar fi venit și ar fi plecat în liniște. Desigur, mingile erau preţioase, dar încă și mai important era să-l enerveze pe stăpânul meu. În acest caz, ar fi putut să găsească mingea cu ușurinţă, pentru că o auziseră izbind gardul de bambus. Locul unde se afla era, evident, cunoscut. Ar fi fost ușor să intre în liniște și s-o ia. Potrivit lui Leibniz, însă, ordinea este necesară în toate relaţiile posibile. Astfel, alfabetul trebuie să fie totdeauna orânduit la fel – A, B, C, D etc.; sub sălciile plângătoare trebuie să fie totdeauna roiuri de ţânţari; iar liliecii zboară întotdeauna numai la lumina lunii. Deși între o minge și un gard pare să fie o legătură cu totul neînsemnată, procedeul urmat de cei care nu mai

Încetează să arunce mingi în curţile altora arată că această legătură este strânsă. Elevii de la liceul Norului care Coboară nu trebuiau neapărat să facă atâta zarvă căutând o minge, dar aceasta era, în realitate, strategia pe care intenţionau s-o urmeze pentru a-l atrage în luptă pe stăpânul meu.

Deși stăpânul meu este un om pasiv, el nu putea să nu primească provocarea. Așa cum procedase și în alte rânduri, s-a ridicat hotărât și s-a năpustit afară. Fugind cât îl ţineau picioarele, a reușit să-l prindă pe unul dintre inamici; performanţă remarcabilă pentru stăpânul meu. Prizonierul era un băiat mai mic, de paisprezece – cincisprezece ani – o captură sub demnitatea mustăciosului meu stăpân. Considerându-l pe băiat satisfăcător ca prizonier de război, stăpânul l-a târât cu

forţa pe verandă, în ciuda rugăminţilor băiatului. Este momentul să amintesc din nou strategia inamicului.

Fusese prevăzut că stăpânul meu va apărea din nou, îndeosebi din cauza atitudinii lui ameninţătoare din ajun. Dacă ar fi fost prins un elev din clasele mari, consecinţele puteau fi grave, așa că fuseseră trimiși să aducă mingile elevi din primele clase. Strategia era aceea că, dacă stăpânul meu îl prindea pe unul dintre aceștia, faptul nu ar fi afectat prea grav onoarea liceului Norului care Coboară. În plus, un om în toată firea ca stăpânul meu, ar fi trebuit să se poarte mai puţin brutal cu un băiat mic. Acesta era planul inamicului și orice om normal l-ar fi considerat logic.

Dar inamicul uitase că stăpânul meu nu este un om normal. Dacă stăpânul meu ar fi avut destulă minte, nu i-ar fi atacat în ajun. Dar agitaţia furioasă schimbă mult persoanele pe care le afectează; unui om înţelept îi dispare bunul-simţ. Câtă vreme cineva are prezenţa de spirit să-și dea seama de deosebirile între fete, băieţi, oameni cu ricșa și căruţași, el nu poate fi realmente considerat furios agitat. Un om ieșit din minţi poate totuși, așa cum făcea stăpânul meu, să prindă un băieţaș din clasa întâia și să-l considere prizonier de război.

Cel mai de compătimit era prizonierul însuși. Potrivit ordinelor primite de la cei din clasele mai mari, el îşi făcea datoria de simplu soldat. Prins de generalul inamic, care era nu numai lipsit de bun-simţ, dar și în culmea agitaţiei furioase, băiatul se găsea într-o situaţie dificilă. Ofiţerii lui nu puteau să stea de o parte, liniștiţi, privind tratamentul umilitor la care era supus, așa că, unul după altul, au sărit gardul sau au intrat pe poarta de lemn. Foarte curând, doisprezece dintre ei stăteau în șir, în faţa stăpânului meu.

Aproape toţi îşi scoseseră hainele și vestele, îşi suflecaseră mânecile cămășilor albe, iar cei mai mulţi

stăteau cu braţele încrucișate. Unul sau doi dintre băieţi aveau aruncate pe umeri, neglijent, cămășile de bumbac uzate. Mai era un elev foarte elegant, care purta o cămașă de bumbac albă, cu bordură neagră și cu iniţialele cusute pe piept. Păreau cu toţii în excelentă condiţie fizică, cu mușchii bine dezvoltaţi și feţele bronzate. Este regretabil că exemplare atât de viguroase sunt obligate să înveţe la liceu. Erau atât de bine făcuţi, încât naţiunea ar fi avut numai de profitat dacă s-ar fi făcut pescari sau vâslași. Toţi erau desculţi, cu pantalonii suflecaţi, ca și cum tocmai ieșiseră să ajute pe *cineva căruia* îi ardea casa. Câtăva vreme părţile au stat așa, privindu-se cu furie. Confruntarea din priviri avea ceva fioros.

În cele din urmă, stăpânul meu a izbucnit cu multă violenţă:

— Voi, băieţi, sunteţi contravenienţi!

Parcă sfărâmase o pocnitoare între dinţi; îi tremurau nările de furie. Am auzit, de altfel, că nasul leului de hârtie care apare, în mod tradiţional, în dansurile japoneze este copiat după nasul unui om furios, altfel nici nu ar arăta atât de înfricoșător.

— Suntem elevi la liceul Norului care Coboară.

— Așa? Păi, elevii de la liceul Norului care Coboară nu ar năvăli în curţile altora.

— Dar puteţi vedea insigna școlii pe șepcile noastre.

— Poate aţi furat insignele. Dacă sunteţi elevi la liceul Norului care Coboară, de ce intraţi în curţile altora fără voie?

— Ne-a căzut mingea aici.

— De ce a ajuns mingea voastră atât de departe?

— Păi, așa a venit ea.

— Caraghioșilor!

— Data viitoare o să avem grijă.

— Credeţi că scăpaţi așa de ușor? Mai ales că nici nu

știu cine sunteţi.

— Suntem toţi elevi la liceul Norului care Coboară.

— Atunci, tu în ce clasă ești?

— În clasa a treia.

— Sigur?

— Sigur.

Stăpânul meu a chemat-o pe servitoare.

— Du-te la liceul Norului care Coboară și adă pe cineva.

— Pe cine să chem?

— Pe oricine, dar adă-l aici.

Servitoarea a răspuns:

— Da, domnule.

Dar cum scena era atât de caraghioasă și cum se vedea că nu înţelesese pentru ce era trimisă, nu s-a putut abţine să nu zâmbească. Stăpânul meu ducea un mare război, făcea eforturi până la epuizare, iar servitoarei îi ardea să zâmbească. Agitaţia furioasă a stăpânului meu s-a agravat și mai mult.

— Ţi-am spus să aduci pe cineva! N-are importanţă pe cine. Înţelegi? Directorul, un profesor, dirigintele – pe oricine.

— Atunci, pe director… servitoarea nu cunoștea decât cuvântul „director”.

— Am spus pe director, ori un membru al corpului profesoral, ori pe diriginte – acum înţelegi?

— Dacă nu e nimeni, să-l aduc pe îngrijitor?

— Proasto! Ce să facă îngrijitorul?

În cele din urmă servitoarea a plecat, dar era ușor de văzut că nu pricepuse pentru ce era trimisă. M-am temut că o să-l aducă tot pe îngrijitor, dar după o vreme am văzut, spre surprinderea mea, că pe poarta din faţă, intrase profesorul de morală. Stăpânul meu a așteptat până când profesorul a luat loc, apoi a început negocierile.

— Adineauri tinerii aceștia au intrat în curtea mea.

Spusese asta într-o formulare demodată, ca și cum ar fi spus povestea „Frăţiei loiale a celor patruzeci și șapte de ronini”.

— Sunt într-adevăr elevi la distinsa dumneavoastră școală?

Discursul stăpânului meu se termina cu o notă sarcastică. Profesorul de morală nu a părut câtuși de puţin surprins. S-a uitat la bravii elevi care stăteau în curte, apoi, întorcându-și privirea spre stăpânul meu, a răspuns:

— Da, sunt, toţi, elevii mei. Nu mai departe decât azi dimineaţă încercam să le fixez în minte importanţa de a fi atenţi, astfel încât să nu se producă asemenea întâmplări. Da, da, este cam greu. Spuneţi, băieţi, de ce aţi trecut peste gard?

Întrucât elevii erau la fel cu elevii de pretutindeni, au constatat că nu aveau nimic de spus profesorului lor de morală. Stăteau acolo ca o turmă de oi înzăpezite, adunaţi la un loc, într-un colţ al curţii.

— Cred că n-au ce face, dacă uneori mingile le cad în curtea mea, dar ar putea să umble mai cu grijă când vin să și le ia. Ar putea să treacă peste gard în liniște, să-și ia mingea și să plece. Nu cred că pretind prea mult.

— Adevărat. Exact așa cum spuneţi. Încerc să-i supraveghez pe elevi, dar, după cum vedeţi, sunt atât de mulţi. De acum înainte, băieţi, vreau să fiţi mai atenţi. Dacă o minge trece peste gard, vă duceţi pe la intrarea din faţă și cereţi permisiunea de a o lua. Aţi înţeles? Sportul este necesar educaţiei. Nu putem să le interzicem să joace baseball, dar vreau să vă cer scuze pentru că aţi fost deranjat. De acum înainte băieţii vor veni pe poarta din faţă și vor cere voie, înainte de a intra în curtea dumneavoastră.

— Îmi pare foarte bine că sunteţi atât de înţelegător.

Nu mă supără mingile, dacă băieţii vor cere voie să vină să și le ia. Îmi pare rău că v-am deranjat până aici.

Ca de obicei, stăpânul meu începuse strălucit, dar terminase fără niciun haz. Profesorul de morală i-a dus pe „recruţi” pe poarta din faţă și s-au întors la liceu. În felul acesta a luat sfârșit marele incident.

Poate că veţi râde că eu consider asta un mare incident, dar, dacă veţi face așa, faptul nu dovedește decât că nu vă daţi seama cât de afectat a fost stăpânul meu. A fost un mare incident pentru stăpânul meu – nu neapărat mare pentru cei care rid. Dacă îl veţi vorbi de rău din acest motiv, spunând că este ca o săgeată boantă trasă dintr-un arc puternic, am să vă cer să vă amintiţi că aceasta este una dintre caracteristicile principale ale stăpânului meu. Mai vreau să vă amintesc că el este un bun subiect pentru povești comice. Dacă o să spuneţi că este absurd să te baţi cu băieţi de paisprezece – cincisprezece ani, iarăși voi fi de acord. Stăpânul meu este, fără îndoială, absurd. Din acest motiv spune Keigetsu Ōmachi că stăpânul meu încă nu a devenit adult.

V-am povestit acum incidentele mici, precum și pe cel mare, așa că voi descrie urmările, pentru a duce această poveste la capăt. Unii dintre dumneavoastră ar putea crede că scriu la întâmplare și în bătaie de joc, dar nu sunt un motan atât de necugetat. Fiecare cuvânt și fiecare propoziţie ascund o întreagă filosofie; iar când cuvintele și frazele sunt puse la un loc, începutul și sfârșitul corespund acelei filosofii și o reflectă. Dar, dacă aceleași fraze și cuvinte ar fi citite ca niște fleacuri, filosofia s-ar schimba până când ar începe să semene cu o predică.

De aceea, nimeni nu trebuie să fie atât de nepoliticos încât să citească în pat, sau să citească cinci rânduri dintr-odată. Când Liu Tsun-Yuan citea operele omului politic și literatului Han Tui-Ci, el se spăla întotdeauna pe mâini şi

le purifica în apă de trandafiri. Citindu-mi opera, însă, n-aș vrea să vă rog decât să fiţi destul de entuziaști ca să vă cumpăraţi exemplare proprii; nu împrumutaţi cărţile mele de la prieteni.

Ceea ce intenţionez acum să povestesc este ceea ce eu numesc urmările incidentului. Fiind vorba de un epilog, aţi putea considera că nu merită să fie citit. Dar ar fi o mare greșeală, pe care aţi ajunge să o regretaţi. Citiţi totul până la capăt.

În ziua care a urmat acestui mare incident, mi-a venit chef să mă plimb, așa că am ieșit din casă. Tocmai când treceam colţul ca să intru în fundătura care începe de partea cealaltă a străzii, l-am văzut pe domnul Kaneda, absorbit de o discuţie cu Suzuki. Se întâlniseră din întâmplare; Kaneda tocmai se întorsese acasă cu ricșa, iar Suzuki tocmai pleca, după ce fusese acasă la Kaneda. Multă vreme nu mă mai interesase casa Kaneda, așa că pașii nu mi se îndreptaseră săptămâni în șir în acea direcţie. Mă bucuram totuși să-i revăd pe Kaneda și Suzuki. În timp ce mă îndreptam spre ei, discuţia lor mi-a ajuns, firește, la urechi. Nu era nicio crimă din partea mea. Dacă nu doreau să fie auziţi, n-ar fi trebuit în primul rând să stea de vorbă acolo. Iar Kaneda, mai ales, nu are dreptul să se înfurie că trag cu urechea, de vreme ce conștiinţa nu-l oprește să trimită iscoade care să spioneze ce face stăpânul meu. Dacă domnul Kaneda s-ar fi supărat pe mine, ar fi dovedit pur și simplu că nu înţelege ce înseamnă echitatea. În orice caz, s-a întâmplat să le aud discuţia fără să fi avut intenţia de a-i asculta.

— Tocmai am făcut o vizită familiei dumneavoastră, domnule. Îmi pare bine că vă văd și pe dumneavoastră, a spus Suzuki curtenitor, după ce îşi plecase capul într-o scurtă înclinare.

— Mda. Voiam și eu de câtăva vreme să te văd,

Suzuki.

— În legătură cu ce doreaţi să mă vedeţi?

— De fapt, nu e mare lucru, dar ești singura cunoștinţă care ar putea să facă asta.

— Dacă pot să vă fac un serviciu, voi face orice cu plăcere, domnule. Despre ce e vorba?

— Ei bine… a îngânat Kaneda, gânditor.

— Dacă preferaţi, am să vin în altă zi. Când v-ar conveni cel mai bine?

— A, nu, nu este atât de important. Dacă tot ești aici, am să-ţi spun chiar acum. Îl ţii minte pe individul acela ciudat, prietenul dumitale? Cum îl chema? Kushami, sau cam așa ceva.

— Da, Kushami. Ce a mai făcut?

— Nimic, dar tot îmi mai este silă de el.

— E foarte normal. Kushami ar trebui să știe mai bine care este poziţia lui socială. Pare să se creadă stăpânul întregului univers.

— Așa este. Spune tot felul de obrăznicii, cum că nu-și va pleca capul în faţa banilor, sau a oamenilor de afaceri.

Am hotărât să-i arăt ce poate un om de afaceri și cred că a lăsat-o mai moale. Sunt totuși surprins cât de încăpăţânat este.

— Nu știe ce este și ce nu este spre binele lui, așa că îi e ușor să fie încăpăţânat. E greu să pui șaua pe el.

— Ha, ha! Așa este. Dar am să-l stăpânesc eu. Acum i-am pus pe elevii de la liceul din apropiere să-i facă mizerii.

— Asta îl va învăţa minte. Sunt rezultate?

— Se pare că slăbește rapid. Va trebui să cedeze foarte curând în faţa forţei.

— Cu inevitabilul nu te poţi lupta.

— Adevărat. Cred că este gata să cedeze acum, așa că mă întrebam dacă n-ai putea să te duci și să vezi cum se

mai poartă.

— A, dar este foarte simplu. Pot să mă duc chiar acum și să vă povestesc tot astăzi, mai târziu. Ar fi minunat să-l văd mai puţin sigur de el.

— Da, treci pe aici când te întorci. Am să te aștept.

Am descoperit în acest fel un alt plan secret împotriva stăpânului meu și mi-am dat seama, din nou, că puterea unui om de afaceri este mare. Din cauza unui om de afaceri, stăpânul meu intrase într-o stare de agitaţie furioasă – deși, de obicei, este ca scrumul rece – și părea sortit să aibă un cap atât de chel, încât riscau să alunece muștele care ar fi aterizat pe el. Creștetul lui părea destinat aceleiași soarte ca și acela al lui Eschil – și toate astea din cauza puterii unui om de afaceri. Nu înţeleg exact cum se învârtește pământul în jurul axei sale, dar știu *precis* acum că banii pun în mișcare lumea. Cei carp înţeleg acest lucru și mai bine sunt tocmai oamenii de afaceri. Iar faptul că, de fiecare dată, soarele răsare la est și apune la vest trebuie să se datoreze, de asemenea, oamenilor de afaceri.

Deși până atunci nu-mi dădusem seama, eram un mare prost să cresc sub acoperișul unui biet profesor, în loc să mă bucur de favorurile divine ale unui om bogat. Chiar și stăpânul meu nu putea să nu priceapă, de data aceasta, ce putere au oamenii de afaceri. Dacă ar fi continuat să se

Încăpăţâneze, i-ar fi fost în primejdie chiar viaţa de care se agaţă cu atâta pasiune. Curios să aflu cum îl va primi stăpânul meu pe Suzuki, am hotărât să nu mai umblu brambura. Chiar și motanii pot fi foarte îngrijoraţi pentru stăpânii lor. Am trecut în fugă pe lângă Suzuki și am ajuns acasă cât am putut de repede.

Așa cum era de așteptat, Suzuki a început discuţia foarte abil. Nu l-a menţionat pe Kaneda câtuși de puţin, ci

a deviat conversaţia spre subiecte mai obișnuite.

— Apropo, nu arătaţi prea bine. Suferiţi de ceva?

— Nu am nimic.

— Dar sunteţi palid. Ar trebui să aveţi mai multă grijă de dumneavoastră. Dormiţi bine?

— Sigur.

— Nu vă îngrijorează nimic? Dacă ar fi așa, aș face orice ca să vă ajut. Vă rog să-mi spuneţi.

— Să fiu îngrijorat? Pentru ce?

— Grijile fac rău la sănătate. Este mai bine să trăiţi râzând și să fiţi fericit. Păreţi foarte abătut.

— Ei bine, nu e sănătos nici să râzi prea mult. Dacă râzi fără motiv, s-ar putea să mori.

— Da’ de unde! Râsul aduce fericire. Averea intră în casele vesele.

— Ai auzit de filosoful grec Chrysip?

— Nu. Ce-i cu el?

— A râs până când a murit.

— Dar asta s-a întâmplat demult!

— Și ce importanţă are? A văzut un măgar mâncând smochine dintr-o tipsie de argint și, găsind acest lucru caraghios, a început să râdă. Apoi a constatat că nu se mai putea opri și, în cele din urmă, a murit râzând.

— Bineînţeles, nu voiam să vă spun să râdeţi atât de mult. Ajunge să râdeţi – știţi ce vreau să spun – atât cât trebuie, și o să vă simţiţi minunat fără întârziere.

Suzuki iscodea cum se pricepea mai bine. În momentul acela s-a deschis poarta de la intrare ca și cum ar fi venit un musafir. Dar lucrurile stăteau altfel.

— Pot să intru în curte să iau mingea?

Din bucătărie, servitoarea i-a dat voie și elevul a ocolit casa și s-a dus în grădină. Suzuki a fost amuzat și a întrebat ce însemna această apariţie.

— Elevii din spatele casei mele îşi aruncă mereu

mingile în curtea mea.

— Elevii din spatele casei? Acolo sunt elevi?

— Da, liceul Norului care Coboară.

— A, un liceu? Cred că e foarte mult zgomot.

— Zgomot e puţin spus! Nu pot să studiez deloc. Dacă aș fi ministrul învăţământului, aș închide liceul ăsta imediat.

— Ha, ha! Sunteţi foarte supărat. Vă enervează ceva?

— Sigur că da! Băieţii mă deranjează de dimineaţă până seara.

— Atunci, de ce nu vă mutaţi?

— Să mă mut? Ce obrăznicie!

— Nu vă supăraţi pe mine. Bine, dar sunt niște copii. De ce nu-i lăsaţi în pace?

— Îţi este ușor să vorbești, pentru că nu trebuie să suporţi zgomotul. Ieri am chemat un profesor și am discutat problema asta.

— Cred că a fost interesant. Și-a cerut scuze?

— Mda.

Chiar atunci poarta s-a deschis din nou și s-a auzit alt glas.

— Putem intra să luăm mingea din curtea dumneavoastră?

— Vin mereu, nu-i așa?

— Profesorul și cu mine am stabilit că trebuie să intre pe poarta din faţă.

— De asta vin așa de des? măi, măi! Acum înţeleg.

— Ce înţelegi?

— Pentru ce vin după minge.

— Asta a fost a șaisprezecea oară pe ziua de astăzi.

— Îngrozitor! De ce nu faceţi așa încât să nu mai vină?

— Să fac așa încât să nu mai vină? Ce pot să fac, dacă mingile lor cad mereu aici?

— Ei, dacă spuneţi că n-aveţi ce face… Dar nu trebuie să fiţi atât de încăpăţânat. Dacă un om este colţuros, îi este greu să se rostogolească, fără dificultăţi, în viaţă. Muchiile au dezavantajele lor. Un obiect rotund se rostogolește ușor, în timp ce unul colţuros rămâne înţepenit, și lucrul este neplăcut. Nu sunteţi numai dumneavoastră în lumea asta și nu puteţi face oamenii să se comporte așa cum doriţi. Situaţia este asta: n-are rost să înfruntaţi un om cu bani. Dacă încercaţi, nu vă alegeţi decât cu neplăceri, vă stricaţi sănătatea și, în plus, oamenii nu vă vorbesq de bine. Faptul că suferiţi nu-l deranjează pe bogat; el n-are de făcut altceva decât să rămână pe poziţie și să dea ordine celor din jurul lui. Nu puteţi învinge, cu un handicap atât de mare. Să fii neînduplecat, din când în când, este admirabil, dar, dacă sunteţi încăpăţânat tot timpul, o să constataţi că asta vă împiedică de la studiu și vă deranjează viaţa de zi cu zi. Păcat de munca pierdută și de oboseala câștigată.

— Iertaţi-mă, dar mingea a căzut în curtea dumneavoastră. Pot să mă duc s-o iau?

— Încă unul, a râs Suzuki.

— Ce nesimţiţi! a exclamat stăpânul meu, înroșindu-se din nou la faţă.

Apreciind că-și îndeplinise misiunea, Suzuki a spus că trebuie să plece și l-a invitat pe stăpânul meu să treacă într-o zi pe la el. Apoi a plecat.

Îndată după plecarea lui Suzuki, doctorul Amaki a venit să-l consulte pe stăpânul meu. Sunt rare cazurile când un bolnav mărturisește că suferă de agitaţie furioasă. Când oamenii îşi dau seama că li se întâmplă ceva rău, înseamnă că au trecut de punctul culminant, iar stăpânul meu trecuse de culmea agitaţiei sale în timpul marelui incident din ajun. Negocierile duseseră la un final destul de pașnic, și fusese găsită o soluţie la necazurile lui. După

ce chibzuise bine, stăpânul îşi dăduse seama în cele din urmă că suferea de ceva. Desigur, erau multe îndoieli în legătură cu sursa acestei boli: era din cauza liceului Norului care Coboară, sau era o boală internă? în orice caz, avea nevoie de doctor.

Stăpânul meu locuia lângă un liceu, dar era nervos tot anul, chiar și în timpul vacanţelor școlare. S-a gândit dacă nu cumva boala lui era o iritaţie pe care medicina să o poată calma cu eficacitate. Acesta este motivul pentru care l-a chemat pe doctorul Amaki, medicul familiei. Lăsând la o parte problema dacă această hotărâre era sau nu înţeleaptă, trebuie să recunoaştem că era o acţiune rezonabilă, lăudabilă, la care a recurs când a observat simptomele agitaţiei furioase.

Doctorul Amaki era ca de obicei calm, tot numai zâmbete:

— Și ce vă supără?

Mai totdeauna, doctorii încep cu „Și ce vă supără?” Eu, unul, nici n-aș avea încredere într-un doctor care n-ar începe cu „Și ce vă supără?”

— Doctore, mă tem că nu mai am mult de trăit.

— Haide, haide, nu poate fi atât de grav.

— Mă întreb dacă medicamentele îmi fac vreun bine.

Doctorul Amaki a părut mirat, dar, fiind mai în vârstă decât stăpânul meu și, de obicei, într-o dispoziţie binevoitoare, nu și-a exprimat emoţia prin cuvinte.

— De exemplu, stomacul meu. Deși am luat doctorii multă vreme, situaţia rămâne aceeași.

— Asta nu este întru totul adevărat.

— Zău?

Stăpânul meu consulta din nou pe cineva în legătură cu starea stomacului lui.

— Nu vă puteţi aștepta să vă vindecaţi dintr-odată: este nevoie de timp. Acum e mai bine decât înainte.

— Chiar așa?

— Vă mai enervaţi?

— A, da. Mă enervez uneori și în vis.

— V-am spus să faceţi mai multă mișcare.

— Dacă aș face, m-aș enerva și mai rău.

Doctorul Amaki a părut întrucâtva scârbit, dar a reușit să continue.

— Acum, am să vă examinez.

A început să-l consulte. În mijlocul examenului medical, stăpânul meu a anunţat brusc:

— Doctore, am citit zilele trecute o carte despre hipnoză. Se pare că hipnoza poate să vindece cleptomania și multe alte boli. E adevărat?

— Da, hipnotismul dă rezultate, în unele cazuri.

— Se mai practică și acum?

— Da.

— E greu să hipnotizezi pe cineva?

— Deloc. Uneori fac și eu asta.

— Chiar o faceţi?

— Vreţi să încerc cu dumneavoastră? Oricine poate fi supus forţei hipnozei.

— Interesant. Da, încercaţi și cu mine. Am vrut dintotdeauna să fiu hipnotizat – dar mă puteţi scoate apoi din transă?

— Nu vă faceţi griji. Să încercăm?

Vasăzică, stăpânul meu urma să fie hipnotizat! Nu văzusem niciodată cum se face asta, așa că eram, firește, curios. Am pândit din colţul camerei.

Mai întâi, doctorul a început să maseze ochii stăpânului meu, mișcându-i pleoapele în sus și în jos. Apoi, doctorul a spus:

— Simţiţi cum vi se îngreuiază ochii, nu-i așa?

— Da, chiar mi se îngreuiază, a răspuns stăpânul meu.

Doctorul a continuat să-i maseze pleoapele, repetând:

— O să vi se pară tot mai grele, tot mai grele.

Cred că stăpânul meu începea să simtă efectul, pentru că a tăcut. Masajul a continuat trei-patru minute, până când în cele din urmă, doctorul Amaki a anunţat:

— Acum ochii nu vi se mai deschid.

Bietul meu stăpân! Era orb!

— Nu pot să-i deschid?

— Nu, nu veţi putea să deschideţi ochii.

Stăpânul meu stătea mut, cu ochii închiși. Apoi doctorul Amaki a spus:

— Dacă credeţi că-i puteţi deschide, încercaţi. Dar nu veţi reuși.

— Chiar așa? îndată ce a zis asta, stăpânul meu a deschis larg ochii. Apoi a zâmbit:

— N-a avut efect, nu-i așa?

Doctorul Amaki a râs și el:

— Nu, n-a avut.

În felul acesta, experienţa de hipnotism a eșuat, iar doctorul Amaki a plecat.

Curând însă a apărut alt vizitator. Pare ciudat că vine atâta lume în casa stăpânului meu, care are atât de puţini prieteni. Este greu de înţeles, dar oricare ar fi explicaţia, ei vin. Oaspetele îmi era necunoscut. Vă povestesc despre el numai pentru că are o legătură cu epilogul marelui incident. Nu poate fi omis.

Nu știam cum îl cheamă, dar, după ce că are o faţă lungă, mai poartă și bărbuţă ca de ţap. Părea să aibă vreo patruzeci de ani. Pe Meitei îl consider, de obicei, estetician, iar pe acest om intenţionez să-l numesc filosof. Dacă mă întrebaţi pentru ce, explicaţia este că nu încerca că facă paradă așa cum făcea Meitei. Părea să fi fost coleg cu stăpânul meu, pentru că vorbeau destul de familiar.

— Meitei, spui? Plutește imprevizibil, ca puricele de

apă la suprafaţa lacului. Zilele trecute, trecea cu un prieten prin faţa casei unui nobil. Nu-l cunoștea pe nobil, cu toate acestea l-a invitat pe prieten înăuntru să bea o ceașcă de ceai. Este foarte excentric.

— Și ce s-a mai întâmplat?

— Nici n-am întrebat. Plutește așa, ca puricele de apă. Dar Suzuki? Vine și el pe aici? Nu are o minte prea pătrunzătoare, dar știe să se descurce. Poartă ceas de aur, dar nu este câtuși de puţin profund și de fapt, nu este mare lucru de capul lui. Suzuki vorbește de multe ori despre calm, dar de fapt nu știe prea bine ce înseamnă asta. Dacă Meitei poate fi comparat cu puricele de apă, atunci Suzuki este ca o bucată de piftie. Calm, dar tremurător pe dedesubt.

Stăpânul meu a părut impresionat de această amuzantă comparaţie, pentru că a râs tare, fapt care nu se mai întâmplase din timpuri aproape imemoriale.

— Dar despre tine ce spui? a întrebat stăpânul meu.

— Eu? Păi să vedem. Cred că eu sunt ca un ignam, crescut în afară dar cu rădăcinile în nămol. Ce zici de asta?

— S-ar zice că nu-ţi faci griji niciodată. Te invidiez.

— Fac ce fac cei mai mulţi oameni obișnuiţi, atâta tot. N-ai de ce să mă invidiezi. Norocul meu este că mi se pare imposibil să fiu nemulţumit. În asta stă tăria mea.

— Dar cu banii cum stai? Te descurci bine?

— Ca întotdeauna, am cât îmi trebuie ca să leg capetele. Am ce mânca și nu-mi fac griji.

— În ce mă privește, viaţa mi se pare greu de suportat. Uneori sunt atât de nervos, încât nu mă mai pot abţine. Oriunde privesc, sunt nemulţumit.

— Nemulţumirea nu este întotdeauna un lucru rău. Învaţă să-ţi suporţi nemulţumirea și insatisfacţiile; ai să te simţi mai bine după ce vei trece peste ele. Există tot felul de oameni, așa că nu poţi să te aștepţi ca toţi să fie așa

cum ai prefera tu. Beţișoarele trebuie folosite, la masă, așa cum le folosesc și ceilalţi, altfel n-am reuși să mâncăm. Când oamenii bogaţi comandă un costum, croitorul îl face așa încât să se potrivească de la început. Dar, dacă nu îţi poţi permite să ai un croitor bun, nu-ţi face griji. Un lucru bun în lumea aceasta este că, după ce porţi o vreme un costum care nu-ţi vine bine, ajunge să capete formă și, în cele din urmă, ţi se potrivește. Tot așa, ar fi bine să ne naștem perfect adaptaţi, dar, dacă lucrurile stau altfel, învaţă să aștepţi până când se adaptează lumea după tine. Așa este cel mai bine.

— Mă tem că lumea nu o să mi se adapteze niciodată, oricât aș aștepta eu. N-am nicio nădejde.

— Unii se încăpăţânează să poarte un costum prea strâmt. El plesnește și se rupe. Cu alte cuvinte, se bat, se sinucid, fac tot felul de fapte grave. Dar, în cazul tău, nu ești decât lipsit de chef și dezamăgit, asta este tot. Nu cred că ai fi în stare să te sinucizi sau să te iei la bătaie. N-ai de ce să-ţi faci griji.

— Dar mă iau la harţă în fiecare zi, chiar când n-am cu cine să mă bat.

— Vrei să spui că te lupţi de unul singur – asta e interesant. Bineînţeles, poţi continua să te lupţi în felul ăsta cât vrei.

— Dar am obosit.

— Atunci, renunţă.

— Nu-mi place să recunosc asta, dar pur și simplu nu pot.

— Ei bine, ce te deranjează atât de mult?

Atunci, stăpânul meu i-a povestit incidentul cu liceul Norului care Coboară. I-a mai spus acestui filosof despre jignirile aduse de iscoadele trimise de Kaneda, despre Pinsuke, Kishago și multe alte necazuri de ale lui. Filosoful a ascultat în liniște, apoi a început să vorbească.

— Nu trebuie să te preocupe ce spune Pinsuke sau Kishago. Sunt, oricum, lucruri fără rost. Cât despre elevii aceia, nu merită să te agiţi atât de mult. Desigur, te deranjează, dar ai vorbit cu ei, te-ai luptat cu ei și iată care este situaţia. De fapt, nu e mult mai bună, nu-i așa?

În această privinţă, vechii japonezi erau mult mai înţelepţi decât majoritatea occidentalilor. Occidentalii sunt preocupaţi de lucrurile pozitive, ceea ce este foarte la modă în Japonia de azi, dar există și un neajuns. În primul rând, dacă urmărești să obţii satisfacţii, nu știi unde să te oprești. O stare de saţietate deplină nu poate fi obţinută niciodată. Vezi chiparoșii de colo? Ei bine, îţi spui să zicem, că nu arată bine și atunci îi tai; după aceea, te-ar deranja însă casa de dincolo de ei. Căutând o priveliște perfectă, nu ai mai cunoaşte nicio limită. Așa sunt occidentalii. Nici Napoleon, nici Alexandru nu au simţit multă satisfacţie după victoriile lor. Dacă ești nemulţumit de cineva, poate că începi să te certi cu el. Dacă nu cedează, poţi să-l dai în judecată. S-ar putea să crezi că ai fi mulţumit să câştigi procesul, dar, de fapt, n-ar fi așa. Este imposibil să ajungi la o stare de fericire perfectă. Unii spun că un guvern autocrat nu este bun și trec la guvernarea reprezentativă. Nici asta nu dă rezultate, așa că trec la altceva. Considerând că râul ne incomodează, construim peste el un pod; considerând că ne deranjează munţii, construim pe sub ei tuneluri. Obosim umblând pe jos și atunci construim căi ferate. Dar nu ajungem niciodată la o stare de satisfacţie deplină.

Oameni fiind, nu putem face întotdeauna ce vrem. Civilizaţia occidentală poate fi numită pozitivă sau progresistă, dar este civilizaţia unor oameni sortiţi, pentru toată viaţa, nemulţumirii. Civilizaţia tradiţională a Japoniei. nu încerca să obţină satisfacţii prin asemenea schimbări, ci prin transformarea individului. Marea deosebire între

japonezi și occidentali este că noi ne dăm seama că nu putem schimba mediul în care trăim. Când tatăl nu se înţelege cu fiul, occidentalii schimbă relaţiile dintre ei; dar noi, japonezii, credem că relaţia dintre tată și fiu nu poate fi schimbată oricât am încerca. În schimb, noi încercăm să găsim un compromis în cadrul acestor relaţii. La fel cu soţul și soţia, stăpânul și servitorul, soldaţii și negustorii – și la fel cu natura însăși. Dacă ar exista un munte care ne-ar bloca drumul spre o ţară vecină, nu ne-am simţi datori să mutăm muntele din loc. Am găsi, în schimb, o modalitate de a nu mai avea nevoie să mergem în acea ţară. Ar trebui să creăm în noi un sentiment care ne-ar da satisfacţie prin faptul că n-ar mai trebui să trecem muntele. Cel mai bine înţeleg acest lucru adepţii sectei Zen.

Oricât de puternic ar deveni cineva, el n-ar reuși niciodată să controleze voinţa întregii lumi. Nimeni nu poate opri soarele să apună și nici nu poate face răul Kamo să se întoarcă spre izvoare. Ceea ce putem controla, însă, este spiritul nostru. Dacă ţi-ai putea educa spiritul mai bine, nu ţi-ai face atâtea griji despre elevii de la liceu și cred că ai putea chiar să uiţi despre iscoadele pe care le trimite Kaneda. Iar dacă Pinsuke îşi bate joc de tine iarăși, ar fi suficient să-i spui că e un prost și să termini cu asta.

A fost odată un preot care, când cineva a încercat să-l lovească cu spada, a compus repede o poezie: „Lovind ca fulgerul cu spada, ai tăiat vântul de primăvară”. Agresorul a fost înfricoșat de inteligenţa preotului și a fugit, fără să-i mai ia viaţa. Cred că am putea învăţa cu toţii o lecţie de la acest preot. Eu însumi nu sunt chiar atât de deștept, dar cred că e o greșeală să considerăm spiritul pozitiv al occidentalilor ca fiind singurul principiu demn de urmat.

De exemplu, în cazul tău. Oricât de pozitiv ai acţiona, poţi să-i stăpânești pe elevii care vin să te agaseze? Altfel

ar fi dacă ai avea autoritatea să închizi școala, sau dacă ai putea reclama cazul, poliţiei. Ar trebui să ai bani, totuși, pentru ca o asemenea acţiune practică să dea rezultate. Acum, însă, te lupţi într-o situaţie dezavantajoasă; trebuie să te înclini în faţa unor persoane bogate și să te dai bătut în faţa elevilor, a căror forţă le-o dă numărul. Un om sărac, ca tine, nu poate lupta de unul singur. Faptul că încerci să lupţi este principala cauză a nemulţumirii tale. Acum ai înţeles?

Stăpânul meu l-a ascultat, dar nu i-a răspuns la în – trebare. După ce acest oaspete neobișnuit, filosoful, a plecat, stăpânul s-a retras în camera lui și, fără să mai deschidă o carte, a rămas singur, cufundat în gânduri.

Suzuki propovăduise că este mai bine să nu-i înfrunţi pe cei care sunt numeroși, sau bogaţi. Doctorul Amaki sugerase că nervii pot fi calmaţi prin hipnoză. În sfârșit, filosoful afirmase că stăpânul putea ajunge să fie mulţumit, educându-se pentru a deveni pasiv. Ce va face stăpânul meu, asta este treaba lui; în orice caz, însă, părea sigur că situaţia nu mai putea continua așa multă vreme.

IX

Faţa stăpânului meu este ciupită de vărsat. Înainte de epoca Meiji, se pare că feţele ciupite de vărsat erau foarte la modă; dar, încă de la încheierea tratatului de alianţă japono-englez[29], acest fel de semne a devenit demodat. Declinul ciupiturilor de vărsat a început într-o perioadă când populaţia a început să crească rapid, astfel încât aceste cicatrici vor dispărea în curând cu desăvârșire. Faptul a fost deja dovedit de statistici medicale. A fost demonstrat atât de ştiinţific, că până și eu, motan fiind, n-am nicio îndoială că așa stau lucrurile. Nu știu exact câte dintre persoanele în viaţă sunt ciupite de vărsat, dar pot să vă spun că printre pisici nu este niciuna. De fapt, cunosc

29 Anul 1902.

un singur om desfigurat în felul acesta – și se întâmplă să fie stăpânul meu. Ce păcat!

De câte ori mă uit la stăpânul meu, mă întreb cum a reușit să se pricopsească cu o faţă atât de neobișnuită. Cândva, urmele de vărsat ar fi putut să-i aducă un anumit prestigiu. Dar în ziua de astăzi, nu. Astăzi, când astfel de semne stau de obicei grupate pe partea de sus a braţului oamenilor, stăpânul meu continuă să le poarte pe nas, de unde i se întind spre obraji. Faptul că nu pot fi îndepărtate ar putea fi de laudă, îndeosebi pentru ciupituri. Ar fi bine dacă ele ar putea fi desfiinţate cu totul, dar pentru cicatrici ar fi neplăcut. S-ar putea ca, la începutul. declinului modei lor, ciupiturile de vărsat să se fi angajat să nu plece, atât timp cât vor reuși să oprească soarele în amurg să coboare sub orizont. Această hotărâre poate fi motivul pentru care ocupă cu atâta nerușinare faţa stăpânului meu. Dacă așa stau lucrurile, aceste semne nu ar fi de dispreţuit. Ele au rezistat schimbării vremurilor, menţinându-și cu îndârjire poziţiile. Faptul este, cu siguranţă, demn de respect. Singurul mare neajuns este că sunt urâte la vedere.

Când stăpânul meu era copil mic, trăia un celebru doctor de medicină tradiţională, al cărui nume era Sohaku Asada. Stătea pe strada Yamabushi, în cartierul Ushigome. Când bătrânul doctor mergea să-și viziteze pacienţii, călătorea încet, încet de tot, pe o litieră. După ce bătrânul Sohaku s-a stins, ginerele lui a preluat meseria, iar litiera a fost înlocuită cu o ricșă. Poate că atunci când ginerele lui va muri, iar fiul acestuia va prelua clientela, el va înlocui până și *kakkonto,* singura doctorie pe care Sohaku și ginerele lui au prescris-o vreodată pacienţilor lor, împreună cu aspirina. Sincer vorbind, era un spectacol remarcabil, chiar pe vremea bătrânului Sohaku, să-l vezi mișcându-se încet pe străzile orașului Tokio, cu litiera. Singurii care nu erau impresionaţi de spectacol erau

oamenii demodaţi, porcii din vagoanele de marfă și bătrânul Sohaku însuși.

Ciupiturile de vărsat ale stăpânului meu sunt la fel de demodate ca și litiera bătrânului Sohaku și provoacă un sentiment de milă ori de câte ori sunt văzute. Dar încăpăţânarea stăpânului meu nu este inferioară aceleia a bătrânului Sohaku. El continuă să meargă la școală în fiecare zi, arătându-și obrazul desfigurat în faţa elevilor în timp ce predă engleza după manual.

Când stă la catedră în faţa clasei, craterele care erau atât de la modă cu un secol în urmă oferă elevilor o formă unică de educaţie. În timp ce stăpânul meu repetă *Monkeys have hands*[30], el dă totodată o lecţie fără cuvinte asupra „influenţei ciupiturilor de vărsat asupra feţei”. Când oameni atât de pătaţi pe faţă ca stăpânul meu nu vor mai fi profesori, elevii vor trebui să meargă la muzee și biblioteci pentru a studia această problemă, așa cum trebuie să facă acum când încearcă să-și dea seama cum erau egiptenii – uitându-se la mumii. Privite în această lumină, semnele de vărsat ale stăpânului meu au și ele meritele lor.

Dar stăpânul meu nu suportă aceste semne pe faţă de dragul meritelor lor. A fost cândva vaccinat pe braţ împotriva vărsatului, dar din nefericire vărsatul i-a apărut totuși pe faţă. Cum era mic, pe atunci nu-l interesau fetele, așa că s-a scărpinat pe obraz din cauză că avea mâncărimi. În felul acesta și-a distrus faţa pe care i-o dăduse mama lui, la naștere. Acum povestește adesea stăpânei că, înainte de a se îmbolnăvi de vărsat, era un băiat fără niciun cusur. Se laudă că era atât de drăguţ, încât oamenii se întorceau după el să-l privească, atunci când se ducea să viziteze templul zeiţei Kwannon, la Asakusa. Poate că așa era, dar, din nefericire, nu are martori în sprijinul

30 Maimuțele au mâini.

acestei afirmaţii.

Chiar dacă ciupiturile de vărsat au un anumit merit, un lucru murdar este un lucru murdar oricum l-ai privi. Când stăpânul meu a crescut, a început să fie foarte preocupat de felul cum arăta și a făcut tot posibilul pentru a șterge aceste semne urâte la vedere. Dar ele nu sunt ca litiera bătrânului Sohaku, așa că stăpânul meu nu a reușit să scape de ele. Semnele au rămas vizibile pe faţa lui pentru totdeauna.

Faptul pare să-l preocupe întrucâtva pe stăpânul meu, pentru că, de fiecare dată când merge pe stradă, numără oamenii ciupiţi de vărsat pe care-i întâlneşte. Notează în jurnalul lui amănunte ca de pildă – câţi a întâlnit, dacă erau bărbaţi sau femei, și dacă i-a văzut în piaţă la Ogawamachi sau în parcul Ueno. Zilele trecute, un prieten care călătorise în străinătate i-a făcut o vizită și stăpânul meu l-a întrebat dacă văzuse mulţi oameni pe acolo ciupiţi de vărsat. După ce s-a gândit câtăva vreme, aplecându-și capul pe o parte, prietenul a mărturisit:

— Foarte puţini.

Stăpânul meu a întrebat din nou, ca să fie sigur:

— Foarte puţini? Dar există, nu-i așa?

Prietenul i-a răspuns distrat:

— Da, dar sunt toţi cerșetori sau vagabonzi. Nu-mi amintesc să fi văzut oameni cultivaţi cu ciupituri de vărsat.

Stăpânul meu a exclamat:

— Așa? Se pare că lucrurile stau întrucâtva altfel aici în Japonia, nu?

După discuţia cu filosoful, stăpânul meu a renunţat la ideea de a-și continua războiul cu liceul Norului care Coboară. S-a închis în camera lui de studiu și a rămas gândindu-se la altceva. Poate că urma sfaturile filosofului și încerca să dea neobișnuitei lui minţi calităţi de

pasivitate. Dar întrucât fusese pasiv dintotdeauna, cu greu s-ar fi putut aștepta să obţină vreun rezultat, continuând să stea cu mâinile încrucișate pe piept. Părerea mea este că ar fi fost mult mai bine dacă ar fi luat manualele de limba engleză și le-ar fi amanetat, iar apoi, cu banii obţinuţi în acest fel, s-ar fi dus la vreo gheișă. Poate că l-ar fi învăţat cântecul foarte popular *Rappa Bushi.* Dar pentru că este atât de încuiat, știam că n-ar fi dat urmare nici unui sfat venind din partea unui motan. Gândindu-mă că era cel mai bine să se descurce după capul lui, l-am lăsat în pace câteva zile.

De fapt, l-am lăsat în pace șapte zile. Secta Zen are obiceiul de a ţine o ceremonie de iluminare divină în cea de-a șaptea zi de la începutul unui proces. Speram că, după această perioadă, stăpânul meu avea să ajungă la vreo concluzie importantă – să continue să trăiască, sau să moară. Așa că, în ziua a șaptea, am intrat încet de pe verandă în ușa camerei lui și m-am uitat împrejur.

Este o cameră în care ar încăpea șase rogojini, însorită, deschisă spre sud și cu un birou imens în ea. Nu e un birou mare, ci uriaș – lung de aproape doi metri, lat de peste un metru și destul de înalt. Desigur, nu este o mobilă de gata. Acest articol neobișnuit a fost comandat la un atelier de mobilă din cartier. Stăpânul meu ceruse un birou care să poată servi și ca pat. De ce comandase un birou atât de mare și pentru ce dorea să doarmă pe el, rămâne pentru mine un mister. A conceput acest obiect monstruos sub imperiul unei inspiraţii de moment, sau a confundat două mobile fără nicio legătură una cu alta, când îşi făcea planul casei? în orice caz, rezultatul este de neînchipuit. Cel mai mare neajuns este acela că nu este numai de neînchipuit, ca pat, dar și de nefolosit. Odată l-am văzut pe stăpânul meu căzând pe verandă, după ce adormise pe birou. De atunci, nu-l mai folosește ca pat.

În faţa biroului este o pernă de muslin de lină. În ea au fost arse, cu ţigara, trei găuri, așa că se poate vedea căptușeala de bumbac cenușiu. Privind în cameră, l-am văzut pe stăpânul meu stând ceremonios pe pernă, cu picioarele încrucișate sub el. Era cu spatele la mine. Brâul *obi,* de un cenușiu murdar, era legat cu un nod la spate, capetele atârnând în jos până pe tălpile întoarse ale picioarelor. Nu mai departe decât zilele trecute, am încercat să mă joc cu capetele acestui *obi,* dar am fost plesnit peste cap pentru îndrăzneala mea. Este un *obi* de care mă apropii rar.

Se mai gândea încă… Dar, de fapt, se gândea? în orice caz, există un proverb care spune că, înainte de o hotărâre importantă, oamenii pierd o mulţime de vreme. Așa că l-am ocolit și m-am uitat. Atunci am văzut pe masă un obiect cu o strălucire neobișnuită. Mi s-a părut ciudat, așa că am clipit din ochi, apoi am încercat să-i suport strălucirea ca să-mi dau seama ce era. Am constatat că strălucirea era lumina reflectată de o oglindă care era mișcată pe birou. Într-o clipă, mi-a trecut prin minte o întrebare: ce oare făcea stăpânul meu cu oglinda în camera lui? Spun „oglinda” pentru că, în toată casa, nu există decât una.

Credeam că oglinzile nu se ţin decât în baie. Chiar în dimineaţa aceea văzusem oglinda la locul ei; îl privisem pe stăpânul meu pieptănându-și părul, după ce se spălase pe faţă. Apropo, unii cititori ar putea să creadă că stăpânul meu nu se piaptănă. E-adevărat că este leneș atunci când face majoritatea lucrurilor, dar cu cât devine mai leneș, cu atât este mai preocupat să-și pieptene părul. De când am ajuns în casa aceasta, nu mi-am văzut niciodată stăpânul tuns scurt, oricât de cald ar fi fost afară. Poartă totdeauna părul lung de șase, șapte centimetri, și nu numai că îi face cărare pe stânga cu multă grijă, dar îşi și răsucește părul

în sus, în partea dreaptă, ca să-i dea un aer de neglijenţă. Acest fapt poate fi, și el, considerat o manifestare a unei minţi nesănătoase.

Eleganţa felului în care-și îngrijește părul nu se potrivește câtuși de puţin cu vechiul birou al stăpânului meu, dar întrucât vanitatea lui nu supără pe nimeni, nimeni nu-i face reproșuri pentru asta. În ce-l privește pe stăpânul meu, este foarte mândru de frizura lui, dar adevăratul motiv pentru care poartă părul lung este următorul:

Semnele de vărsat nu numai că i-au acoperit faţa, dar s-au întins și spre creștetul capului. Dacă ar fi tuns scurt, ca mai toată lumea, i s-ar vedea o mulţime de semne. Oricât ar încerca să se acopere cu părul scurt, suprafaţa neregulată a capului tot ar fi vizibilă. Probabil sună foarte poetic, dar aș putea să-l compar cu un câmp veștejit, cu licurici ici și colo. Dar comparaţia ar putea fi neplăcută pentru stăpână.

Purtând părul lung, nu există pericolul ca semnele de vărsat de pe cap să apară la vedere – de fapt nu e nicio nevoie ca prezenţa lor să fie scoasă în evidenţă. Poate că stăpânului i-ar place să-i crească părul pe toată faţa, ca să-i acopere și celelalte semne. El consideră că nu există niciun motiv să plătească un frizer care să-l tundă scurt… numai pentru a face cunoscut că are ciupituri de vărsat pe tot capul. Acesta este motivul pentru care poartă părul lung; iar pentru că-l poartă lung, îl piaptănă adesea; iar acesta este și motivul pentru care se uită de multe ori în oglindă. În consecinţă, pare ciudat că există o singură oglindă în toată casa.

Faptul că oglinda, care ar fi trebuit să fie în baie, era acum în camera stăpânului însemna fie că oglinda însăși era somnambulă, sau că fusese adusă intenţionat de stăpânul meu. Poate că o adusese pentru a-și educa

pasivitatea. Cu multă vreme în urmă, un învăţat a făcut o vizită unui faimos preot budist și l-a găsit gol până la brâu, lustruind o ţiglă pe acoperiș. Întrebat ce făcea, acolo, preotul a răspuns că încerca să facă o oglindă, învăţatul a fost foarte mirat și a spus că era imposibil să lustruiești o ţiglă așa încât să devină oglindă. La aceasta preotul a râs, bine dispus, și a spus că, dacă așa ar sta lucrurile, s-ar lăsa de treabă, dar a adăugat că munca lui nu era mai absurdă decât aceea de a citi cărţi, fără să înveţi nimic din ele. Stăpânul meu părea să știe ceva despre această înţelepciune. Mișca oglinda încoace și în colo. Gândindu-mă că situaţia devenea gravă, am continuat să privesc în liniște.

Stăpânul se uita cu seriozitate în singura lui oglindă, așa că nu m-a văzut. În primul rând, o oglindă este un obiect straniu. Cred că este nevoie de destul curaj pentru a privi în oglindă când ești singur, în puterea nopţii, într-o cameră mare, luminată de o singură luminare. Prima dată când una din fetiţele stăpânului meu mi-a pus oglinda în faţă, am fost atât de speriat că am înconjurat casa în fugă de trei ori. Chiar și în timpul zilei, privind oglinda atât de mult cât o privea stăpânul meu, oricine s-ar fi speriat de propria sa faţă.

Apoi, stăpânul a oftat, ca pentru sine:

— Adevărul este că nu sunt deloc frumos.

Mărturisirea lui este demnă de toată lauda. Faptele îi erau, fără îndoială, acelea ale unui scrântit, dar ceea ce spunea era rezonabil. Am fost sigur că nu mai lipsea mult și s-ar fi speriat de el însuși. Atâta vreme cât cineva nu-și dă seama că este un ticălos, nu poate să pretindă că înţelege lumea. Dar, dacă nu înţelege lumea, este absolut imposibil să ajungă luminat la minte.

Ajungând aici, stăpânul meu ar fi trebuit să spună „mi-e frică”...Dar n-a spus așa. Nu știu la ce se gândea

după ce îşi mărturisise că este urât, dar, îndată după aceea, și-a umflat amândoi obrajii și i-a plesnit de câteva ori cu palma. N-am înţeles ce fel de farmece puteau fi astea. Când și-a umflat obrajii, mi-am dat seama că semăna cu o altă cunoștinţă de a mea. După ce m-am gândit din greu, mi-am dat seama că era servitoarea Osan. Și pentru că veni vorba, poate ar trebui să descriu cum arată Osan.

Ea are o faţă umflată, puhavă. Acum câteva zile, cineva a dat stăpânului meu un cadou – un felinar făcut dintr-un pește-sferă[31] uscat – cumpărat la tempul Anamori Inari. Faţa lui Osan era umflată întocmai ca peștele acesta. Atât de peste măsură de umflată, încât e greu să-ţi dai seama unde îi sunt ochii. Când se umflă, peștele este rotund peste tot, ca o minge, dar structura osoasă a feţei servitoarei cuprinde câteva unghiuri, așa încât ea arată ca un ceas hexagonal, bolnav de dropică. Dacă Osan m-ar auzi, s-ar înfuria pe mine, așa că vor reveni la stăpânul meu.

După cum am mai explicat, îşi umflase obrajii și se tot plesnea peste ei. În acest timp, șoptea ca pentru sine:

— Dacă pielea ar fi întotdeauna atât de întinsă, nimeni n-ar observa ciupiturile de vărsat.

Apoi și-a răsucit faţa într-o parte, așa încât lumina să-i cadă din stânga.

— În felul acesta, se văd foarte clar. Este mai bine când lumina îmi cade pe faţă direct. Ciudat, foarte ciudat!

Părea foarte impresionat. Apoi a ţinut oglinda cât mai departe și s-a uitat în ea cu atenţie.

— De la distanţă, nu e chiar așa de rău; semnele se văd numai de aproape. Dar bănuiesc că așa se întâmplă în general.

Vorbea în șoaptă, dar agitat, pentru el însuși, ca și cum descoperise un mare adevăr.

---

31 Specie de pești care se umflă atunci când sunt în primejdie.

Următorul gest a fost să-și pună oglinda, brusc, în poziţie orizontală, sub bărbie. Apoi s-a uitat sașiu, încreţindu-și fruntea și nasul. Probabil că a înţeles cât de îngrozitor arăta, fiindcă s-a oprit.

— Mă întreb de ce sunt atât de urât, a spus el îngândurat, ţinând oglinda la câţiva centimetri în faţa ochilor.

S-a plesnit peste nas cu vârful degetului arătător, apoi a apăsat degetul pe o sugativă de pe masa lui de lucru. Pe sugativă a rămas o pată rotundă de grăsime. Se pare că știa o mulţime de figuri. După ce și-a șters grăsimea de pe deget pe sugativă, și-a întors pe dos pleoapa dreaptă, reușind admirabil să-și facă o faţă de strigoi. În acest stadiu, devenea greu de stabilit dacă făcea experienţe cu ciupiturile de vărsat, sau căuta să hipnotizeze oglinda.

Încercând să interpretez acest spectacol absurd în favoarea lui, mă gândesc că poate voia să se înţeleagă pe el însuși mai bine, pentru a se lumina la minte. Orice ar studia, omul trebuie să se studieze mai întâi pe sine însuși. Cerul și pământul, munţii și râurile, soarele și luna, stelele și alte corpuri cerești – toate nu sunt decât imagini ale omului. Este imposibil să studiezi ceva, fără a te supune observaţiei pe tine însuţi. Dacă un om ar uita de sine cu totul, n-ar mai fi el însuși. Nimeni nu poate să cunoască pe altcineva, pe de-a-ntregul. Mai mult, nimeni, în afară de tine, nu te poate cerceta, în locul tău. Chiar dacă alţii ar fi dispuși, sau chiar dacă le-ai cere-o, ar fi ceva imposibil. Din acest motiv, eroii devin eroi fără ca alţii să le-o ceară. Dacă te-ai putea cunoaşte prin alţii, ar fi ca și cum ai pune pe altcineva să mestece pentru tine, ca să știi dacă o bucată de carne este fragedă sau tare. A asculta predici dimineaţa, a asculta principii fundamentale seara și a răsfoi cărţi într-o cameră de studiu – sunt pur și simplu căi

pentru a face pe cineva să înţeleagă că trebuie să înveţe să gândească cu capul lui, fără ajutorul altora.

Nu există niciun motiv să te pierzi în predicile altora, sau în principiile altora, sau să te îngropi între vrafuri de cărţi mâncate de molii pe care le-au scris alţii. Dacă ar avea vreun rost, ar fi numai pentru că propriul tău spirit i-ar fi inspirat pe ceilalţi. Dar, cel puţin, spiritul este altceva decât nimic. Iar dacă urmărești o umbră, nu poţi nega că s-ar putea să nu te întâlneşti pe tine însuţi. Dar, în majoritatea cazurilor, umbra nu părăsește corpul. Așadar, dacă interpretaţi în acest sens acţiunile stăpânului meu, ele ar trebui considerate vrednice de admiraţie. El ar trebui socotit superior învăţaţilor care acceptă orbește teoriile lui Epictet și se laudă cu felul în care altcineva gândește pentru ei.

O oglindă este un ferment al vanităţii și, în același timp, ceva care distruge mândria. Niciun alt obiect nu poate să facă pe cineva caraghios atât de repede ca o oglindă, atunci când este privită cu vanitate. Se poate spune că două treimi din acea înfumurare care nu numai că dăunează înfumuratului, dar face rău și altora, se datorează oglinzilor. Joseph Ignace Guillotin, un doctor ciudat, și-a provocat lui însuși și altora o teroare de nedescris când a inventat, în timpul Revoluţiei Franceze, mașina lui de tăiat capetele. Inventatorul oglinzii trebuie să fi avut și el remușcări. Și totuși, când cineva este scârbit de el însuși, sau cu totul demoralizat, nimic nu este mai liniștitor ca o privire aruncată în oglindă.

Frumuseţea și urâţenia devin, amândouă, atât de evidente, încât te întrebi cum ai putut trăi până atunci atât de mândru, cu o asemenea faţă. Iar înţelegerea acestui lucru ar trebui să aducă un sentiment de gratitudine, pentru că nimic nu este mai de preţ în luminarea unui prost, decât recunoaşterea faptului că este prost. În faţa

acestui prost, care se cunoaşte pe sine însuși, fiecare încrezut ar trebui să se plece cu respect. Prostul însuși, emoţionat de triumful lui, ar putea să-i dispreţuiască și să râdă de aceia care-l admiră – dar ceea ce i-ar face pe ceilalţi să se încline ar fi, în primul rând, modestia lui.

Stăpânul meu nu este destul de deștept ca să-și dea seama că este prost, dar se uita la ciupiturile de vărsat de pe faţa lui cu realism. A-ţi da seama de propria-ţi urâţenie poate fi primul pas spre dobândirea unei umilinţe profunde. Poate că stăpânul meu este, la urma urmelor, un om despre care s-ar putea să mai auziţi. Totuși, acest moment de onestitate s-ar fi putut datora și faptului că fusese pus la punct de un filosof.

Nedându-și seama încă de faptul că eram acolo, stăpânul s-a mai strâmbat o dată, cât de urât a putut.

— Hm, sunt foarte congestionaţi, asta trebuie să fie conjunctivită cronică, s-a plâns el, apoi a început să-și frece viguros ochii iritaţi.

Oricât l-ar fi usturat, nu era cuminte să și-i frece în felul în care a făcut-o. Într-un viitor nu prea îndepărtat, ochii lui aveau să arate ca aceia ai unui pește fiert și sărat. Deodată, s-a uitat din nou în oglindă. Ochii lui erau tot atât de posomorâţi ca cerul ţărilor nordice, iarna, dar de fapt ochii stăpânului meu nu sunt niciodată prea luminoși. Exagerând, aș putea spune că sunt atât de neclari, din cauza zăpăcelii lui, încât nu există nicio linie de despărţire între albul ochilor și pupile.

Ca și mintea lui, ochii îi sunt ceţoși și instabili, învârtindu-i-se în orbite nesiguri. Această tulburare se atribuie uneori sifilisului congenital sau vărsatului. Stăpânul meu încercase să-și vindece privirea, înghiţind broaște râioase și omizi din sălcii, pe când era copil. Îngrijirile pe care i le-a dat mama lui nu au dus la niciun rezultat; a fost așa, bleg, de când s-a născut. Știu că

privirea goală a stăpânului meu nu se datorează sifilisului congenital și nici vărsatului. Ochii i se învârtesc alandala, pur și simplu pentru că mintea lui este la fel de confuză. Această privire înspăimântată și întunecoasă trebuie să o fi îngrijorat mult pe mama lui, care probabil nu știa cât de slabă îi este mintea. Unde nu faci foc, nu iese fum, așa că ochii înceţoșaţi sunt un semn sigur de prostie. Ochii stăpânului meu îi reprezintă mintea: creierul lui trebuie să aibă o gaură în el, ca monedele folosite în epoca Tempo, așa că ochii sunt tot ea monedele acelea – mari, dar practic fără valoare.

Următorul gest al stăpânului meu a fost să-și răsucească mustaţa. Când stăpânul a început să-și lase mustaţă, aceasta era foarte caraghioasă; firele de păr creșteau în ce direcţie le plăcea lor. Chiar în zilele de astăzi, când individualismul este admirat, firele de păr care cresc în toate părţile sunt incomode pentru un purtător de mustaţă. Stăpânul meu făcuse, în ultima vreme, mari eforturi să le disciplineze și străduniile lui dăduseră unele rezultate. Mustaţa părea, în fiecare zi, ceva mai îngrijită. Într-o vreme era greu să-i distingi mustaţa, dar ea crește acum mai din abundenţă. Stăpânul meu crede probabil că mustaţa lui este ceva care trebuie cultivat cu grijă, pentru că, în fiecare dimineaţă și în fiecare seară, o încurajează să-i crească mai mult. Ambiţia lui în viaţă seamănă mult cu aceea a kaiserului Germaniei, Wilhelm al II-lea: să poarte cu mândrie o mustaţă, ca simbol al succesului.

Fără să-i pese dacă porii erau orientaţi într-o parte sau în jos, el apuca un smoc de fire nedisciplinate și le trăgea în sus. M-aș fi așteptat ca firele de păr să se usuce și ¡să cadă după un asemenea tratament, pentru că el părea dureros uneori chiar și pentru posesorul mustăţii. Dar așa era educată mustaţa – pur și simplu trăgând firele de păr într-o direcţie greșită. Unii ar putea crede că

aceasta este o ocupaţie neobișnuită, dar este tocmai ceea ce trebuie făcut. Același procedeu dureros poate fi observat și atunci când profesorii, lăudându-se cu capacitatea lor, acţionează cu brutalitate asupra caracterului elevilor lor; așa că nu avem de ce să aducem critici.

În timp ce stăpânul meu era ocupat să se tragă de mustaţă, servitoarea Osan, cu faţa ei colţuroasă, a intrat din bucătărie și a întins, cu mâinile ei roșii, niște scrisori. Venise poșta. Stăpânul, continuând să se tragă de mustaţă cu mâna dreaptă și ţinând oglinda cu stânga, a întors capul să o înfrunte pe intrusă. Tânăra eu faţa colţuroasă, văzând mustaţa, de obicei căzută, stând drept în sus, a fugit deodată în bucătărie, râzând cât putea și rezemându-se de oala cu orez.

Stăpânul meu nu a părut deranjat de acest lucru. Calm, a pus jos oglinda și a luat unul dintre plicuri. Prima scrisoare era tipărită și avea un stil destul de oficial:

Stimate domn.

Permiteţi-ne să vă transmitem sincere felicitări pentru fericirea dumneavoastră.

Gândindu-ne la trecut, ne-am bucurat de victorie în fiecare bătălie a războiului ruso-japonez. Mereu-fidelii noștri ofiţeri și soldaţi se întorc acum acasă. Bucuria naţiunii este copleșitoare. Când au fost chemate la arme pentru acest război, bravele noastre trupe și-au oferit viaţa pentru ţară cu un avânt demn de admirat. Ele au trebuit să suporte greutăţile unui climat călduros sau friguros multă vreme, în ţări îndepărtate. Eforturile lor vor rămâne de neuitat.

Întoarcerea victorioasă a mai tuturor soldaţilor noștri se va termina curând. Ţinând seama de aceasta, umilul nostru scop, ca reprezentanţi ai acestui district, este să

organizăm o sărbătoare pe 25 ale lunii, pentru a-i omagia pe ofiţerii și soldaţii din districtul nostru care au luptat în acest război și, de asemenea, pentru a consola familiile celor care au murit în luptă.

În legătură cu aceasta, am fi dornici să primim amabilul sprijin și colaborarea tuturor celor interesaţi, pentru ca această iniţiativă să aibă succes. Orice donaţie din partea dumneavoastră va fi de folos pentru această cauză onorabilă.

Al dumneavoastră sincer.

Scrisoarea era semnată de un nobil. După ce a citit-o, stăpânul meu a împăturit-o la loc, a vârât-o înapoi în plic și a uitat de ea cu totul.

Se întâmplă rareori ca stăpânul meu să facă donaţii. O dată când, în regiunea din nord-estul ţării recoltele au fost slabe, a donat doi sau trei yeni, dar mai târziu s-a plâns că fusese păgubit de foarte mulţi bani cu prilejul acelei donaţii. Oricine știe că o donaţie se face de bunăvoie – nu este ca și cum cineva ar fi jefuit de un hoţ. Așadar, afirmaţia stăpânului meu că fusese păgubit de bani era nepotrivită. În orice caz, stăpânul meu nu este genul de om care să dea ceva pentru ca trupele să fie sărbătorite, nici măcar când acest lucru îi este cerut de un nobil, prin scrisoare tipărită. Desigur, altfel ar fi stat lucrurile, poate, dacă nobilul ar fi venit și ar fi negociat energic; totuși, e mai probabil că stăpânul meu s-ar fi gândit că, în orice caz, el era acela care trebuia să fie onorat primul. După aceea, ar fi putut saluta și trupele, sau pe altcineva. Acum când îi lipseau banii tot timpul, probabil că s-a gândit că ar fi mai bine să-l lase pe nobil să se descurce singur.

Stăpânul meu a desfăcut a doua scrisoare. Și asta era tipărită.

Acum când a venit toamna și vremea s-a răcit, sperăm sincer că aveţi multă grijă de sănătatea dumneavoastră.

După cum probabil ştiţi, construcţia noului local al școlii noastre a intrat în faza finală. Cu multă hotărâre și perseverenţă, înfruntând mari dificultăţi, am avut șansa să obţinem aproape toate fondurile necesare acestui scop. Avem, de asemenea, șansa de a putea anunţa că am publicat o carte „Tehnica de bază a cusutului”. Cartea se bazează pe principiile și elementele de bază ale artei meșteșugărești, dobândite după mulţi ani de cercetare, în condiţii dificile despre care nu vom vorbi.

Este dorinţa mea arzătoare ca această carte să fie cumpărată în fiecare gospodărie. Este sigur că ea va oferi un ajutor minunat tuturor celor interesaţi de croitorie. În plus, micul profit pe care l-am putea realiza ne va da un ajutor preţios la terminarea clădirii școlii. Vă solicităm amabila atenţie și vă cerem cu umilinţă să vă procuraţi această carte pentru servitoarea dumneavoastră, sau o altă persoană interesată. Înclinându-mă de nouă ori pentru a vă cere cu umilinţă sprijinul, rămân.

Al dumneavoastră sincer.
Shinsaku Nuida

Director al Școlii de cusut pentru fete Dai-Nippon.
Departamentul de cercetări
Absolvent al cursurilor postuniversitare

Stăpânul meu a mototolit această scrisoare politicoasă și a aruncat-o nepăsător în coșul de hârtii. Din păcate, cele nouă plecăciuni ale lui Shinsaku, precum și hotărârea și perseverenţa lui, fuseseră inutile. Urma a treia scrisoare.

Scrisoarea era cu totul neobișnuită. Plicul era

acoperit cu dungi paralele, roșii și albe, ca un bastonaș de mentă. De sus până jos, adresa era scrisă cu o caligrafie personală, cu trăsături de pensulă groase: „Domnului Kushami”. Bomboanele cu mentă vândute pe stradă au de obicei bileţele, pentru a oferi o surpriză copiilor care le cumpără. Deși nu puteam promite că această scrisoare va conţine un astfel de cadou special, plicul era foarte atrăgător:

Dacă aș judeca cerul și pământul, ele și-ar putea arăta mânia bând dintr-o înghiţitură râul Hsi; dar, dacă aș fi eu judecat de cer și pământ, aș deveni ca praful de pe stradă. Spune-mi atunci, ce legătură există între cer, pământ și mine?

Primul om care a mâncat melci de mare trebuie să fie respectat pentru alegerea lui, iar primul care a gustat peștii-sferă trebuie să fie apreciat pentru curajul lui. Cel care a introdus melcii de mare în hrana noastră zilnică trebuie considerat tot atât de important ca și preotul Shrinran, iar cei care au introdus peștii-sferă trebuie să fie priviţi ca și Nichiren, alt preot faimos.

Cât despre dumneavoastră, domnule Kushami, dumneavoastră mâncaţi numai dovlecei rași cu pastă de fasole și cu oţet. N-am văzut niciodată până acum o persoană cu adevărat distinsă care să mănânce dovlecei rași cu pastă de fasole și cu oţet.

Cei mai buni prieteni ar putea să vă trădeze, părinţii ar putea să aibă taine faţă de dumneavoastră, iubita v-ar putea părăsi; bogăţiile și onorurile v-ar putea fi inaccesibile pe veci și s-ar putea să vă pierdeţi poziţia și bunul renume peste noapte. Știinţa pe care aţi adunat-o în mintea dumneavoastră ar putea începe să mucegăiască. Și atunci, cui aţi cere ajutor? Cine pe lume v-ar ajuta? Dumnezeu?

Dumnezeu nu este decât o momâie, inventată de aceia care se află într-o situaţie disperată. Astfel de oameni sunt ca rămășiţele rău-mirositoare, evacuate în momente de spaimă. Veţi spune că aţi găsit liniștea sufletului contând pe mila Domnului? Rău, foarte rău! Un beţiv păşeşte clătinându-se spre mormânt, apoi uleiul se termină și candela se stinge. Sunt oare bătrânii scutiţi de griji? Când veţi termina de făcut fapte bune și rele, ce veţi lăsa în urmă? Da, domnule Kushami, nu credeţi că e mai bine să vă beţi ceaiul?

Dacă nu consideraţi că un om este om, nu există nicio primejdie. Dar dacă nu consideraţi că omul este om, ce aveţi împotriva lumii, când nici dumneavoastră nu sunteţi dumneavoastră? Ar fi ca și cum am admira un erou care nu consideră că omul este om. Dar diferenţa constă în faptul că el și-a declarat intenţiile, în timp ce dumneavoastră nici nu-l consideraţi om. Așadar, dă cărţile pe faţă, idiotule tâmpit!

Dacă oamenii sunt oameni, dar dumneavoastră nu sunteţi dumneavoastră, voinţa nemulţumită coboară din ceruri. Numim această acţiune spasmodică „răzvrătire”. Stimate domnule Kushami, există niște ierburi dătătoare de sănătate. De ce nu mâncaţi din ele?

Înclinându-mă cu umilinţă de două ori, rămân.

Al dumneavoastră credincios.
Kohei Tendo din Sugamo

Shinsaku se înclinase de nouă ori la sfârșitul scrisorii sale, dar aceasta se termina cu numai două plecăciuni. Firește, nefiind o scrisoare care să solicite donaţii, Kohei Tendo îşi făcuse viaţa mai ușoară, renunţând la șapte plecăciuni. Nu era o scrisoare care să ceară bani, dar era, practic, imposibil de înţeles. Scrisoarea ar fi fost aruncată la coș-chiar și de cea mai lipsită de pretenţii dintre reviste,

așa că am crezut că stăpânul meu o va rupe în bucăţi. Dar el, nu! A citit-o și a răscitit-o. Probabil i se păruse că scrisoarea are o semnificaţie secretă și dorea să-i pătrundă toate sensurile.

În univers există multe lucruri de neînţeles, dar nu există niciunul căruia să nu-i putem da un sens oarecare, dacă încercăm acest lucru cu destulă seriozitate. Oricât de încurcată ar fi o frază, dacă vrem cu tot dinadinsul să scoatem o idee din ea, reușim. Deștepţi sau proști, oamenii sunt oameni. Dar, chiar dacă i-am considera pe oameni câini sau porci, n-am avea de ce să ne batem capul prea tare. N-ar avea nicio importanţă dacă am spune că munţii sunt mărunţi, sau că universul este mititel. Tot așa, am putea spune cu ușurinţă că ciorile sunt albe, sau că Onono-Komachi[32] a fost o femeie urâtă, sau că domnul Kushami este un adevărat gentleman. De aceea, o scrisoare atât de absurdă putea fi interpretată oricum, găsind pur și simplu o justificare pentru interpretarea pe care am fi ales-o. Un om ca stăpânul meu, obișnuit să dea definiţii lungi cuvintelor din limba engleză, fără măcar să le știe cu adevărat sensul, era foarte potrivit pentru a găsi o semnificaţie acestei scrisori prostești.

Într-o zi, stăpânul a stat mult pe gânduri la întrebarea pusă de un elev: pentru ce, chiar într-o zi urâtă, se spune bună dimineaţa? I-au trebuit trei zile și trei nopţi, ca să afle sensul cuvântului „Columb” în japoneză. A mâncat, oare, cel mai mare erou al lumii dovlecei rași și pastă de fasole cu oţet? Poate fi provocată o răzvrătire mâncând ierburi dătătoare de sănătate. Pentru un om ca stăpânul meu, asemenea ghicitori sunt pline de înţelesuri ascunse.

După ce studiase această scrisoare dificilă așa cum făcuse și cu problema expresiei „bună dimineaţa”,

32 Poetă din secolul al IX-lea, a avut reputația unei mari frumuseți.

stăpânul meu a părut foarte mulţumit de el. A lăudat scrisoarea peste măsură:

— Are un sens adânc. Trebuie să fi fost scrisă de cineva care a studiat foarte multă filosofie. E într-adevăr o concepţie măreaţă!

Numai dacă ţinem seama de această afirmaţie și încă stupiditatea stăpânului meu apare evidentă. Dar, cel puţin, există un lucru ușor de înţeles; stăpânul meu are obiceiul să laude orice nu poate să înţeleagă.

Acest lucru nu i se aplică însă numai lui. În probleme pe care nu le înţelegem, sunt ascunse fragmente de înţelepciune de care nu ne putem bate joc; lucrurile pe care nu le pătrundem ne dau un sentiment de elevaţie. Acesta este motivul pentru care cei mai mulţi laudă lucrurile pe care nu le înţeleg, motivul pentru care învăţaţii ţin conferinţe despre subiecte pe care le-au studiat ca și cum nu ar ști despre ce vorbesc. Lucrul acesta poate fi observat în fiecare zi în universităţi: când este ţinută astfel încât studenţii nu pot s-o înţeleagă, o conferinţă este apreciată favorabil. Dar când o lecţie este expusă în termeni clari, se consideră că nu a fost destul de elevată.

Faptul că stăpânul meu aprecia această scrisoare nu se datora semnificaţiei pe care ar fi înţeles-o. Și nu este de mirare, întrucât ea nu avea nicio semnificaţie. Amintiţi-vă cum apăreau ca din senin melcii de mare, sau rămășiţele rău-mirositoare. Motivul pentru care stăpânul meu lăuda scrisoarea era că nu o putea înţelege deloc. A te lăsa impresionat de lucrurile de neînţeles este un amuzament datând încă din vechime.

Stăpânul meu a împăturit cu respect scrisoarea și a pus-o la loc în plic. Apoi a așezat plicul pe birou, și-a pus mâinile pe piept și s-a cufundat într-o meditaţie adâncă.

În curând, însă, s-a auzit o voce puternică la ușa de

intrare.

— Iertaţi-mă, vă rog să mă iertaţi.

Venise un vizitator. Vocea părea să-i aparţină lui Meitei, dar nu se potrivea cu el, pentru că părea foarte agitată. Stăpânul meu a auzit-o, dar a rămas cu mâinile în chimono și nu s-a mișcat. Probabil stabilise cândva că nu se cuvenea ca stăpânul casei să vină din camera lui ca să-i salute pe oaspeţi, pentru că nu făcea niciodată acest lucru. Servitoarea plecase să cumpere săpun de rufe, iar stăpâna era la toaletă. Singurul rămas să-l întâmpine pe oaspete eram eu, însumi, dar nici mie nu-mi place să fac acest oficiu.

Apoi, l-am auzit pe musafir sărind pe verandă și pășind în casă, după ce a deschis ușa glisantă de hârtie. Stăpânul meu era un om ciudat, dar vizitatorul era și el ciudat. Îmi dădeam seama, după pași, că venea acum din camera de zi spre camera stăpânului.

— Unde sunt toţi ai casei? Aveţi oaspeţi, a răsunat glasul lui Meitei.

— A, dumneata ești!

— Ce înseamnă asta „a, dumneata ești!” Dacă ești aici, de ce nu răspunzi la ușă? Parcă ar fi pustie casa asta.

— Păi, mă gândeam la ceva.

— Chiar și așa, ai fi putut să spui măcar „poftește înăuntru”.

— Ba nu puteam.

— Te răsfeţi ca întotdeauna!

— Am făcut exerciţii de educaţie mintală în ultimele zile.

— Asta e neplăcut pentru oaspeţi, să nu poţi nici măcar să răspunzi la ușă din cauză că-ţi educi mintea. N-ar trebui să fii atât de cufundat în studii. Apropo, astăzi n-am venit singur. Am adus cu mine o persoană deosebită. Vino s-o cunoști.

— Pe cine ai adus?

— N-are importanţă pe cine. Vino și întâmpină-l; așteptа să te cunoască.

— Cine este?

— Lasă asta, hai, vino.

Stăpânul meu s-a ridicat, cu mâinile tot încrucișate pe piept, și a spus:

— Sper că nu îmi faci iarăși farse.

Trecând prin verandă, a intrat fără grabă în camera de zi. Acolo, cu faţa spre locul de onoare al camerei[33] stătea, respectuos, un bătrân.

Văzându-l, stăpânul meu și-a scos fără să-și dea seama mâinile din chimono și s-a așezat lângă ușa glisantă de hârtie. Stătea cu faţa la apus, iar bătrânul stătea cu faţa tot la apus, așa că nu aveau cum să se încline unul în faţa celuilalt. Iar oamenii de modă veche sunt foarte riguroși în ce privește eticheta saluturilor.

— Vă rog să staţi acolo, a cerut bătrânul, arătând spre locul de onoare, pentru ca stăpânul meu să se așeze la locul potrivit.

Până cu doi-trei ani în urmă, stăpânul meu credea că nu are nicio importanţă unde se așază el în cameră; dar, de când fusese la o conferinţă și aflase că locul de onoare se cuvenea vizitatorilor de marcă, nu se mai așeza niciodată acolo. În plus, acesta era un bătrân cu totul necunoscut, care se așezase hotărât în mijlocul camerei, astfel că stăpânul meu s-a înclinat și a sugerat ca oaspetele să ocupe poziţia de onoare. Așa cum a spus-o, nu făcea decât să repete cuvintele bătrânului.

— Vă rog să vă așezaţi acolo.

---

33 în mod tradițional, „*locul de onoare*” este situat în acea latură în care se află un anume ornament (singurul din camera de primire) - o stampă, un sul caligrafiat sau flori aranjate conform artei japoneze - *ikebana*.

— Ar fi împotriva etichetei, așa că – vă rog.

— Nu, vă rog, aşezaţi-vă acolo.

Stăpânul meu îl imita din nou pe bătrân, fără să-și dea seama.

— Zău, modestia dumneavoastră mă pune într-o situaţie stânjenitoare. Nu fiţi atât de prevenitor. Vă rog, staţi acolo.

— Îmi pare rău să vă deranjez, dar vă rog, vă rog.

Stăpânul meu era roșu la faţă și i se încurcau vorbele

În gură. Se pare că educaţia minţii nu-i făcea prea bine. Meitei rămăsese în picioare lângă ușa glisantă, zâmbind în faţa acestui spectacol. Apoi, însă apreciind1 că era timpul să pună capăt caraghioslâcului, l-a îmbrâncit pe stăpânul meu din spate și i-a dat ordin:

— Mișcă-te mai încolo. Dacă stai așa de aproape de ușă, n-am unde să mă așez eu. Nu mai fi așa de modest, și așază-te unde se cuvine.

Apoi s-a așezat el în locul unde stătuse stăpânul meu. Șovăind, stăpânul a înaintat.

— Kuishami, acesta e unchiul meu din Shizuoka, despre care ţi-am vorbit adesea. Unchiule, acesta este Kushami.

— Ei bine, îmi face multă plăcere să vă cunosc. Înţeleg că Meitei vine aici deseori și doream de mult să vă vizitez și eu. Din fericire, astăzi am trecut prin cartier și *ne-am* abătut pe aici, ca să vă mulţumesc pentru amabilitatea dumneavoastră faţă de nepotul meu. Sper să putem rămâne prieteni multă vreme.

Fraza introductivă a bătrânului domn suna curgător. Stăpânul meu, însă, nu are multe ocazii de a cunoaşte oameni noi; în plus, este un om tăcut. Părea intimidat de bătrânul vizitator și nu știa cum să se descurce în această situaţie. Vorbindu-i-se atât de elocvent, a uitat cu totul de ierburile dătătoare de sănătate și de plicul colorat cu

dungi roșii și albe; în disperare de cauză, a bâlbâit:

— Eu, ăă, ar fi trebuit, ăă, să vă vizitez ăă… da, aș dori să-mi faceţi cinstea… de a-mi fi… prieten…

A ridicat puţin capul din plecăciune, dar a constatat că bătrânul rămăsese înclinat până la rogojină, în faţa lui. Îndatoritor, a lăsat și el din nou capul în jos.

După ce a tras adânc aer în piept, oaspetele cel vârstnic a ridicat capul și a spus:

— Aveam și eu o locuinţă aici la Yedo dar, după ce a căzut guvernul, m-am mutat la Shizuoka. N-am avut posibilitatea să-mi vizitez vechea locuinţă până astăzi. Se pare că mi-am pierdut simţul orientării. Dacă n-ar fi fost Meitei, n-aș fi reușit să mă descurc. S-au schimbat multe. Au trecut 300 de ani de când șogonatul a stabilit aici curtea șogunului.

Meitei, găsind acest discurs cam obositor, a intervenit:

— Curtea șogunului trebuie să fi fost minunată, dar și noi avem noroc că trăim în vremurile de astăzi. Pe timpuri nu exista asociaţia de Cruce Roșie, de exemplu, nu-i așa?

— Nu. Crucea Roșie nu exista. Este glorios și prezentul, pentru că acum putem să-i vedem pe membrii familiei imperiale; asta este, fără îndoială, ceva ce nu se putea întâmpla în tinereţea mea. Am trăit multă vreme, dar sunt foarte mulţumit că am putut fi prezent la marea întrunire de astăzi, ca să ascult glasul alteţei sale imperiale, prinţul. Acum pot muri fericit.

— Unchiul meu se consideră norocos că a putut să mai vadă orașul Tokio, după atâta vreme. A venit de la Shizuoka numai ca să asiste la marea întrunire a asociaţiei de Cruce Roșie. Astăzi am fost la întrunire în parcul Ueno și am trecut pe aici, în drum spre casă. Acesta este motivul pentru care unchiul poartă fracul pe care i l-am comandat la magazinele Shirokiya.

Meitei mi-a atras atenţia asupra fracului, așa că m-am uitat la el. Nu i se potrivea deloc bătrânului. Mânecile erau prea lungi, era strâmt pe gât, iar la spate făceau o cută la fel de adâncă cu un șanţ. În plus, era foarte strâmt la subţiori. Ar fi fost greu să găsești, cu tot dinadinsul, o haină atât de rău croită ca aceasta. Gulerul cămășii se descheiase, așa că, de fiecare dată când bătrânul întorcea capul, puteam să-i văd mărul lui Adam. Nu-mi dădeam seama dacă cravata neagră îi era legată de guler sau de gât. Și poate fracul ar fi fost suportabil, dar codiţa din creștetul unchiului era un adevărat spectacol! Uitându-mă să văd dacă avea la el celebrul evantai de fier, l-am văzut pe rogojină, așezat lângă genunchii lui îndoiţi.

În cele din urmă stăpânul și-a revenit și a început să-și aplice recent deprinsele facultăţi de observaţie. Pe faţă i s-a citit o surprindere deosebită faţă de felul cum era îmbrăcat bătrânul domn. Meitei îi povestise cât de ciudat arăta unchiul lui, dar stăpânul îl găsea și mai și. Dacă ciupiturile de vărsat ale stăpânului pot fi considerate material pentru cercetarea istorică a viitorului, codiţa din creștet și evantaiul de fier ale acestui bătrân domn trebuie să fi fost încă și mai demne de a fi conservate. Stăpânul meu ar fi dorit să afle mai multe despre evantaiul de fier, dar nu-i venea la îndemână să pună întrebări directe. Pe de altă parte, ar fi fost nepoliticos să întrerupă conversaţia, așa că a comentat:

— Cred că a fost foarte multă lume la întrunirea Crucii Roșii.

Era, probabil, cea mai sigură cale de a întreţine conversaţia.

— Da, a fost o mulţime imensă. Și parcă toată lumea se uita la mine. Se pare că oamenii au devenit grozav de curioși. Pe vremea mea, nu erau așa.

— Întocmai, nu erau deloc așa, a repetat stăpânul

meu, ca și cum ar fi fost el însuși bătrân.

Asta mu înseamnă că se pricepea în această privinţă; pur și simplu, spunea ce-i trecea prin mintea lui ceţoasă.

— Păreau foarte curioși mai ales din cauza acestui sfărâmător de coifuri.

— Evantaiul dumneavoastră de fier trebuie să fie foarte greu.

— Ţine-l puţin în mină, a sugerat Meitei. E într-adevăr foarte greu. Unchiule, dă-i să vadă.

Bătrânul a ridicat obiectul de fier și a spus:

— Vă rog.

Stăpânul a primit obiectul așa cum credincioșii apucă imitaţiile săbiilor lui Naozane Kumagai, la templul Kurodani din Kyōto. L-a ţinut în mână o vreme, apoi l-a înapoiat, spunând numai atât:

— Văd.

— Toată lumea îl numește evantai, dar de fapt este un sfărâmător de coifuri. Cu totul altceva decât un evantai.

— Așa? Și ce se face cu el?

— Se sfărâmă coifuri. Iar când dușmanul este ameţit de lovitură, îl omori. A fost folosit încă din vremea lui Masashige Kusunoki.

— Este sfărâmătorul de coifuri al lui Masashige?

— Nu, nu se știe al cui a fost. Dar este vechi. Probabil din epoca Kenmu[34].

— Apropo, Kushami, astăzi, după întrunire, unchiul meu și cu mine am trecut să-l vedem pe Kangetsu la facultatea de ştiinţe. Era în laboratorul de fizică. Sfărâmătorul de coifuri al unchiului meu este din fier pur, așa că un condensator magnetic a fost influenţat și aproape că s-a stricat.

— Nu se poate, a întrerupt unchiul. Fierul folosit pentru acest sfărâmător de coifuri a fost făcut în epoca

34 1334-1336.

Kenmu. Este de cea mai bună calitate, așa că nu putea să provoace o stricăciune.

— Calitatea fierului nu are nicio importanţă. Nu aveai nicio vină; așa a spus și Kangetsu.

— Spune-mi, Kangetsu este tânărul pare șlefuia bile de sticlă? Păcat de el, un băiat așa de tânăr. Ar trebui să aibă ceva mai bun de făcut.

— Cred că este de compătimit, dar, când îşi va termina cercetările, va deveni cu siguranţă doctor în ştiinţe.

— Păi, dacă poţi deveni învăţat lustruind bile de sticlă, oricine poate așa ceva. Aș putea deveni învăţat eu însumi; iar proprietarul prăvăliei cu obiecte de marmură ar fi cel mai strălucit dintre toţi. În vechime, cei care lustruiau bile erau consideraţi inferiori pe scara socială.

Bătrânul s-a uitat apoi la stăpânul meu, ca și cum i-ar fi solicitat în tăcere aprobarea.

— Chiar așa? a făcut stăpânul meu, cu respect.

— Astăzi, se pare că nimeni nu mai studiază altceva decât fizica. Oricât de importantă vi s-ar părea, fizica n-o să vă ajute în momentele critice. Pe vremea mea, pregătirea luptătorilor era lucrul cel mai important. Când cineva era chemat sub arme, era atât de pregătit, încât nu se înspăimânta. Era o viaţă mai grea decât a unuia care lustruiește bile de sticlă, sau împletește sârme.

Stăpânul meu a spus din nou, cu respect:

— Chiar așa?

— Unchiule, pentru a-ţi educa mintea, poţi să stai cu mâinile pe piept vârâte în chimono, în loc să lustruiești bile de sticlă, nu-i așa?

— Aici greșești. N, a-i atât de simplu. Men-tsu, învăţatul din vechime, a cerut elevilor lui să-și dezvolte cu adevărat conștiinţa; iar Șao Kancie i-a avertizat pe discipoli să nu se preocupe de o singură idee și le-a cerut

să dobândească o concepţie largă asupra lumii. Un preot budist din secta Zen, Ciun-fân, considera participarea regulată la slujbele religioase ca fiind lucrul cel mai important. Aceste principii sunt mai greu de înţeles.

— De fapt, sunt chiar de neînţeles.

— Ai citit operele preotului Takuan, din secta Zen?

— Nu, n-am auzit de el.

— Takuan întreabă: „Încotro trebuie să-ţi îndrepţi gândul?” Dacă îl îndrepţi spre acţiunile dușmanului, gândul tău va fi stăpânit de acţiunile dușmanului. Dacă te concentrezi asupra sabiei dușmanului, vei fi stăpânit de sabia dușmanului. Dacă te hotărăști să-ţi sfârteci inamicul, conștiinţa ta va fi stăpânită de preocuparea de a încerca să-ţi sfârteci inamicul. Dacă-ţi pui toată încrederea în propria ta sabie, vei fi stăpânit de gândul propriei tale săbii. Dacă te oprești la gândul că nu poţi fi învins de dușman, întreaga ta fiinţă va fi stăpânită de acel singur gând. Așa că nu există niciun loc asupra căruia să fie bine să-ţi fixezi gândul. Așa spune Takuan.

— Unchiule, adevărul este că ai memoria încă bună. Kushami, ai înţeles asta?

— Hm. Așa? a spus stăpânul meu, limitându-se din nou la o formulă politicoasă.

— Înţelegeţi, nu-i așa, încotro trebuie îndreptat gândul? Dacă ţi-l îndrepţi spre acţiunile dușmanului, gândul îţi va fi stăpânit de acţiunile dușmanului. Dacă te concentrezi asupra sabiei dușmanului…

— Lasă, unchiule. Kushami cunoaşte toate lucrurile astea. El stă în camera lui toată ziua, educându-și mintea. Este atât de cufundat în gânduri, că nici nu poate să iasă să-și întâmpine musafirii. Nu trebuie să-ţi faci griji pentru Kushami.

— Acest lucru este foarte lăudabil! Meitei, de ce nu iaci ca el?

— Ha, ha! Nu am timp. Pentru că dumneata nu faci nimic, crezi că toată lumea n-are nicio treabă.

— Dar tu nu faci nimic, nu-i așa?

— Da, dar sunt foarte ocupat ou timpul Biber!

— Uite! Iată cât ești de lipsit de preocupări. De asta ar trebui să te educi mai mult. Am auzit despre timpul liber dintre o treabă și alta, dar niciodată despre cineva care să fie ocupat cu timpul său liber. Am dreptate, domnule Kushami?

— Da, nici eu nu cred că am mai auzit așa ceva.

— Ha, ha! Mă predau. Apropo, unchiule, ce-ai zice să mănânci o porţie din faimoșii ţipari de Tokio? Am putea merge la restaurantul Chikuyo. Cu tramvaiul, ajungem repede.

— Mi se pare atrăgător, dar azi, am promis să merg la Suihara, așa că va trebui să mă ierţi.

— Sugihara? Bătrânul mai trăiește?

— Nu Sugihara, ci Suihara. Este nepoliticos să pronunţi greșit numele oamenilor. Obișnuiește-te să fii mai atent.

— Dar ideogramele sunt *sugi* și *hora,* nu-i așa?

— Da, dar se citește Suihara, nu Sugihara.

— Ciudat lucru.

— Nu este deloc ciudat. Multe din ideogramele japoneze au două sau mai multe sensuri și pronunţări. Chinezii folosesc pentru1 „rimă” aceeași ideogramă ca și noi, dar o pronunţă altfel. În amândouă limbile, înseamnă un vierme fără ochi. La fel, sensul pentru cuvântul chinez „broască” este citit la noi ca și cum ar însemna brotac.

— Într-adevăr, mi se pare că așa este.

— Când omori o broască *(gama)* lovind-o, ea moare rămânând pe spate. În japoneză spunem că s-a răsturnat (kaeru) pe spate. Din acest motiv, chiar numim broasca „kaeru” – ceva care s-a întors pe spate. La fel și cu

pronunţarea numelui prietenului meu. Numai un băiat de la ţară l-ar citi pe Suihara – Sugihara, așa că, dacă nu ești atent, o să râdă toată lumea de ignoranţa ta.

— Ei spune, chiar mergi la acest Suihara, acum? Parcă nu am chef să mai fac o vizită.

— Dacă nu vrei, nu veni. Am să merg singur.

— Poţi?

— Am să iau o ricșă, dacă trimiţi să-mi cheme una.

Stăpânul meu a avut amabilitatea să trimită servitoarea după ricșă, iar bătrânul, după o frază de rămas bun, lungă și ceremonioasă, și-a pus melonul peste codiţa din creștet și a plecat. Meitei a rămas.

— Va să zică, ăsta este bătrânul dumitale unchi!

— Asta e.

— Chiar așa? a spus stăpânul meu pentru ultima dată, încrucișându-și mâinile pe piept, profund îngândurat.

— Ha, ha. Nu crezi că este minunat? Sunt norocos că am un asemenea unchi. Așa face oriunde s-ar afla. Cred că te-a uluiţi.

Meitei era încântat la gândul că l-a putut uimi pe stăpânul meu.

— Nu prea mult.

— Dacă nu te-a uluit, ești un om mai calm decât credeam eu.

— Îmi place felul cum a vorbit despre educaţia minţii.

— Crezi că este ceva atât de important? Gând vei avea șaizeci de ani, vei arăta tot atât de demodat cât ne pare nouă unchiul meu. Nu da prea multă atenţie unor asemenea idei învechite.

— Îmi tot spui că unchiul dumitale este demodat, dar poarte oamenii mai bătrâni au dreptate, iar noi greșim. În primul rând, educaţia din zilele noastre încearcă să facă prea mult – nu cunoaşte limite. Nu suntem mulţumiţi niciodată. Strămoșii noștri au studiat în maniera orientală,

s-au educat să fie cât mai pasivi și rafinaţi. Asta pentru că mintea și numai mintea era supusă educaţiei.

Stăpânul repeta ideile prietenului său, filosoful, ca și cum ai fi fost ale lui.

— Astea sunt prostii. Începi să vorbești ca Dokusen Yagi.

Auzind numele lui Dokusen Yagi, stăpânul a tras aer în piept de mirare, pentru că filosoful care vizitase *Bârlogul Dragonilor Adormiţi* nu era altul decât) Dokusen Yagi însuși. Stăpânul meu habar n-avea că și Meitei îl cunoștea. Acum însă Meitei îl redusese pe stăpân la tăcere, pur și simplu menţionând acest nume, tocmai când stăpânul meu începea să se încălzească și să-și spună monologul.

Dându-și seama că era pe un teren nesigur, stăpânul a întrebat:

— Ai auzit vreodată teoriile lui Dokusen?

— Dacă le-am auzit? Nu s-au schimbat deloc de când eram colegi de clasă, acum zece ani.

— Păi, o teorie bună nu trebuie să se schimbe.

— Din cauza unora ca dumneata care stau să-l asculte, Dokusen mai reușește să se descurce. Ţapul prost! Uită-te numai ce barbișon poartă. Arată exact ca un ţap. Încă din școală purta barbă. O dată a trecut pe la mine și a rămas peste noapte, explicându-mi teoria lui despre educarea pasivităţii. Repeta mereu același lucru; niciodată n-a știut când să se oprească. I-am propus să mergem la culcare, dar știi cât este de idiot – s-a mulţumit să spună că nu-i era somn și a continuat să-mi repete teoria lui. Ce pacoste! I-am spus că, dacă lui nu-i era somn, *mie* îmi era. Până la urmă l-am convins să se culce, dar, chiar când să adoarmă, a venit un șobolan și l-a mușcat de nas. A făcut un scandal îngrozitor, în mijlocul nopţii. Vorbește mereu ce puţin înseamnă viaţa, dar părea foarte îngrijorat că o să

moară mușcat de un șobolan. Îmi tot spunea că otrava mușcăturii i pe răspândește prin corp. Eram atât de plictisit, încât m-am dus la bucătărie și i-am preparat o (bucată de hârtie mânjită cu germeni de orez fierţi.

— Asta, pentru ce?

— I-am explicat că era un plasture importat din Germania, inventat de un doctor celebru. I-am spus că și oamenii din India îl foloseau, când îi mușcau șerpii veninoși. Am lăudat plasturele cât am putut. I-am spus că nu mai trebuie să se teamă de nimic dacă și-l lipește pe nas.

— Aveai încă de atunci talentul să-ţi baţi joc de oameni, nu-i așa?

— Dokusen fiind un băiat naiv, a crezut tot ce i-am spus. S-a dus din nou la culcare și a început curând să sforăie. Era să mor de râs a doua zi dimineaţă, când am văzut o bucată de aţă atârnându-i din barba de ţap, pe sub plasturele de hârtie.

— Se pare că, de atunci, a devenit mai serios.

— L-ai întâlnit de curând?

— A fost aici acum o săptămână.

— Nu mă mir că predici teoria pasivităţii a lui Dokusen.

— Am fost foarte impresionat atunci și am început să-mi educ mintea, cu mari eforturi.

— E bine să fii entuziast, dar dacă iei în serios tot ce spune fiecare, n-ai să reușești decât să te faci de râs. Totdeauna crezi imediat ce ţi se spune. Dokusen, de exemplu, îţi expune teorii măreţe, ¡dar într-o situaţie gravă este la fel ca oricare. Îţi aduci aminte de cutremurul de acum nouă ani? Singurul student din dormitor care a sărit de la etajul aii doilea a fost Dokusen și nimeni altul. S-a rănit destul de serios.

— A explicat pentru ce a făcut asta?

— Bineînţeles. După el, fusese foarte norocos. Spiritul doctrinei Zen este să rămâi calm, astfel încât, în situaţiile primejdioase, să ai mintea limpede şi să poţi acţiona repede. Dokusen a spus că, în vreme ce toţi ceilalţi au intrat în panică în timpul cutremurului, el singur a avut prezenţa de spirit să sară pe geam, de la etajul al doilea. Părea mândru de el și se și lăuda cu ce făcuse, în timp ce umbla şchiopătând. E foarte încăpăţânat. N-am nicio încredere în cineva care vorbește atât de mult despre secta Zen și budism.

— De, știu eu, a mormăit domnul Kushami, făcând oarecari concesii.

— Când Dokusen a venit la dumneata, zilele trecute, nu a citat un vers cu un preot Zen care parcă vorbea în somn?

— A spus ceva despre o sabie abătându-se ca fulgerul, care taie vântul de primăvară.

— Bineînţeles, eram sigur. Povestea cu fulgerul! A fost textul lui preferat. Nu era nimeni în dormitor care să nu cunoască povestea cu fulgerul a „onorabilului nepăsător”, porecla pe care i-am dat-o lui Dokusen. Era foarte amuzant să-l auzi spunând versul acela, când era emoţionat. Se încurca și spunea „Abătând o sabie ca vântul primăverii, ai tăiat fulgerul”. Pune-l la încercare când mai vine. Ţine predicile calm, dar, dacă-l combaţi, îl încurci cu totul și începe să se contrazică și să spună lucruri ciudate.

— Totdeauna îţi baţi joc de alţii.

— Nu se știe niciodată cine pe cine prostește. În ce mă privește, detest oamenii care spun că sunt ca preoţii din secta Zen sau că pot prezice viitorul. În apropiere de casa mea se află templul Nanzo-in. Fostul preot principal este un bătrân de vreo optzeci de ani. Zilele trecute când plouai, fulgerul a lovit un pin în grădina templului, chiar în faţa ferestrei preotului. Toată lumea mi-a spus cât de calm

a fost el, dar când l-am întrebat pe preot însuși despre trăsnet, am constatat că era complet surd. Așa că, după cum poţi vedea, mai toate fenomenele pot fi explicate logic. Iar Dokusen ar fi un om de treabă dacă și-ar păstra predicile interminabile pentru sine. Uneori reușește să-i convingă pe alţii de năzărelile lui – și asta nu e bine. Știi că doi oameni s-au scrântit din cauza lui?

— Cine?

— Unul dintre ei este Tozen Rino. Din cauza lui Dokusen, s-a apucat să studieze doctrina Zen și s-a dus la Kamakura. Acolo a început să se scrântească. Chiar în faţa templului Engaku-ţi este o trecere peste calea ferată. Ei bine, într-o zi s-a proţăpit în mijlocul șinelor și a stat acolo ca un preot Zen, lăudându-se că va opri trenul care se apropie. Bineînţeles, trenul s-a oprit, așa că el a fost salvat. Dar a afirmat că era nemuritor și nu putea fi ars sau înecat. A încercat să dovedească acest lucru aruncându-se într-un eleșteu cu lotuși din grădinile templului.

— Și a murit?

— Nu, l-a salvat un preot care trecea pe acolo. După aceea s-a întors la Tokio, dar a murit în cele din urmă de peritonită. Motivul pentru care a făcut peritonita era acela că mânca numai grâu fiert la templu, în loc de orez și tot felul de legume, cum trebuie. De aceea, se poate spune că, într-un fel, l-a făcut să moară, de fapt, Dokusen.

— Asta dovedește că, uneori, este periculos să devii prea preocupat de un subiect, a spus stăpânul meu, încreţindu-și faţa de neliniște.

— Așa este. Și am mai avut un coleg care a înnebunit din cauza lui Dokusen.

— Asta cine era?

— Robai Tachimachi. Bietul om, și el sub influenţa lui Dokusen, a ajuns să spună că ţiparii vor merge în paradis. În cele din urmă a devenit ca un ţipar.

— Ce vrei să spui cu asta?

— Lui Tachimachi îi plăcea să mănânce. Era lacom ca un porc și, în plus, încăpăţânat ca un preot Zen. Era o pacoste. Nimeni nu a observat când au început acestea, dar s-a apucat să spună cele mai ciudate lucruri. O dată, când era la mine în vizită, a întrebat dacă cotletele de vacă veniseră în zbor, în pinii din curtea mea. Mi-a spus că în orașul lui natal pasta de pește fiert cobora adesea pe râuri pe plute mici. Eu știu de glumă, dar când mi-a propus să săpăm într-un șanţ de afară ca să scoatem niște castane glasate, m-am dat bătut. În cele din urmă, l-au luat la spitalul de nebuni de la Sugamo și este ţinut acolo, în general, porcii nu sunt primiţi la spitalele de nebuni, dar, datorită lui Dokusen, Robai a reușit să ajungă acolo. Dokusen se bucură de multă influenţă.

— Și este tot închis la Sugamo?

— A, da. Și e foarte mândru de nebunia lui. Am aflat că și-a schimbat numele din Robai Tachimachi, care acum i se pare neinteresant, în Kohei Tendo. Are impresia că este încarnarea paradisului. Ar trebui să mergi să-l vezi o dată; ar merita osteneala.

— Ai spus Kohei Tendo?

— Da. Și-a găsit un nume potrivit, deși este nebun. El spune că poate salva pe toţi oamenii din lume care sunt stăpâniţi de îndoială și trimite scrisori prietenilor, spunându-le să vină să-l viziteze. Am primit și eu patru-cinci scrisori de la el. De obicei sunt atât de lungi, încât de două ori a trebuit să plătesc pentru că nu pusese destule timbre.

— Atunci scrisoarea pe care tocmai am primit-o era de la Robai.

— Ai primit și dumneata una? Ciudat. Era într-un plic roșu?

— La mijloc era roșu de sus până jos, dar de o parte

și de alta era alb. Un plic cu totul neobișnuit.

— Cred că le comandă din străinătate. Părţile albe reprezintă căile cerului și pământului, iar calea omenirii este reprezentată, la mijloc, de culoarea roșie; în orice caz, așa explică Robai.

— Plicul are mult sens, nu-i așa?

— Deși este ocupat să se laude cu nebunia lui, lăcomia la mâncare i-a rămas aceeași. De fiecare dată când scrie, amintește și de ceva de mâncare. Cred că ţi-a scris ceva și despre alimente. Am dreptate?

— Scria despre melcii de mare.

— Lui Robai i-au plăcut totdeauna melcii de mare. Altceva?

— A mai amintit peștele-sferă și ierburile dătătoare de sănătate.

— Interesantă idee, să combine peștele-sferă cu ierburile acelea. Probabil voia să-ţi explice că, dacă te otrăvești cu peștele-sferă, ierburile fierte vor acţiona ca un antidot.

— Parcă, totuși, nu suna așa.

— N-are nicio importanţă, e nebun. Asta era tot?

— A, da. Într-un loc mai spune „Domnule Kushami, beţi ceai”.

— Ha, ha! Beţi ceai! S-a gândit că vei avea nevoie de ceai după peștele-sferă. Să strigăm *banzai* pentru Konei Tendo!

Meitei părea foarte încântat și râdea cu poftă. Stăpânul meu, care citise și recitise scrisoarea cu respect, afla acum că expeditorul era un nebun notoriu. Era supărat pe sine pentru că entuziasmul și efortul lui fuseseră zadarnice; îi era rușine și de faptul că-i plăcuse atât de mult scrisoarea unui nebun. Începea să se îndoiască de propria lui sănătate mintală, de vreme ce admirase atât opera unui nebun. Faţa lui exprima o neliniște datorată

amestecului de furie, rușine și îngrijorare.

Chiar atunci ușa de la intrare s-a deschis scârţâind și s-au auzit pași grei. Apoi o voce a strigat:

— Daţi-mi voie. Vă rog să mă iertaţi.

Spre deosebire de stăpânul meu, greoi și deloc grăbit să se ridice când era așezat, Meitei este rapid și vioi. Fără să aștepte ca servitoarea să-l primească pe vizitator, Meitei a răspuns: „Vin acum” și s-a repezit în vestibulul de la intrare din două salturi. Era cam incomod ca Meitei să ne viziteze neinvitat și neanunţat, dar, odată intrat în casă, era foarte util, pentru că ieșea în întâmpinarea oaspeţilor ca și cum ar fi fost servitorul casei. Fiind totuși oaspete, era nepotrivit ca stăpânul să rămână așezat în camera de zi și să-l lase să primească pe vizitatori. Cei mai mulţi ar fi ieșit după oaspete, dacă acesta ar fi deschis ușa, dar domnul Kushami nu este așa. A rămas așezat, calm, pe perna lui în salon. Faptul că era așezat calm nu înseamnă neapărat că și nervii îi erau destinși.

L-am auzit pe Meitei vorbind cu doi străini, apoi deodată a strigat:

— Hei, stăpâne al casei! Vino încoace un moment. Numai dumneata poţi să descurci lucrurile.

Stăpânul meu, resemnat să-și facă datoria, a pășit alene spre intrare, cu mâinile încă vârâte în chimono. Meitei ţinea în mână o carte de vizită, vorbind cu doi străini, în vreme ce stătea înclinat. Spinarea lui nu avea o poziţie prea demnă.

Pe cartea de vizită scria: „Torazo Yoshida, Agent de poliţie, Poliţia Capitalei”. În vestibul erau doi oameni. Unul avea 25 – 26 de ani, era înalt de statură și destul de prezentabil, purtând un chimono de tafta. Stătea fără să spună nimic, cu mâinile la piept, ca și stăpânul meu. Mi s-a părut că-i mai văzusem faţa, așa că m-am uitat mai bine. Era într-adevăr o faţă cunoscută! Era hoţul care intrase în

casa stăpânului meu și furase ignamii! Aha! Iar acum venise ziua în amiaza mare, pe ușa din faţă!

— Dânsul este de la poliţie. L-a arestat pe acest hoţ și îţi cere să mergi la comandament.

Acum, când stăpânul meu înţelesese pentru ce venise poliţistul la el, și-a plecat capul și s-a înclinat cu umilinţă. Hoţul arăta mai bine decât poliţistul, așa că stăpânul trebuie să fi crezut că el era de la poliţie. Ca atare, stăpânul s-a înclinat în faţa hoţului. Răufăcătorul trebuie să fi fost mirat, dar, pentru că nu-i venea la îndemână să explice că el era hoţul, a rămas în picioare, fără să spună nimic. Stătea și acum cu mâinile la piept. Întrucât avea cătușe, nici nu prea avea ce altceva să facă cu mâinile.

Din nu știu ce motiv, stăpânul are un obicei, nepotrivit la un om al vremurilor noastre; i se pare necesar să-și manifeste recunoștinţa faţă de funcţionarii statului și de poliţie. Părerea lui e că autorităţile trebuie privite cu teamă. Poliţiștii sunt, pur și simplu, oameni plătiţi de public să lucreze ca paznici, dar stăpânul se frânge din șale în faţa lor. Tatăl stăpânului meu a fost, într-o vreme, primarul unui sat din apropiere de Tokio și căpătase obiceiul de a face plecăciuni oamenilor sus-puşi. În consecinţă, stăpânul meu crede și el că este necesar să se umilească în faţa autorităţilor. Este un lucru vrednic de milă.

Poliţistul trebuie să fi găsit amuzant faptul că stăpânul meu se înclina în faţa hoţului și nu s-a stăpânit să nu zâmbească.

— Vă veţi prezenta la postul local Nihon Zutsumi mâine, la nouă dimineaţa. Ce articole vi s-au furat?

— Articolele furate erau… a început stăpânul meu, dar uitase.

Nu-și amintea decât cutia cu ignami pe care i-o dăduse Sampei Tătară. Ignamii nu aveau nicio importanţă,

dar ar fi fost neplăcut dacă n-ar fi știut cum să termine propoziţia „Articolele furate erau…”. Articolele fuseseră luate din propria lui casă, și totuși nu era în stare să răspundă. Stăpânul nu voia să se vadă cât de slab de minte este, așa că, hotărându-se, a declarat:

— Articolele furate erau… ăăă… o cutie cu ignami.

Hoţului, acest lucru trebuie să i se fi părut foarte amuzant, pentru că a lăsat dintr-odată capul în jos și și-a vârât bărbia în gulerul chimonoului. Meitei a început să râdă tare.

— Cred că-ţi pare foarte rău de ignamii aceia.

Poliţistul a fost singurul care a rămas serios.

— Nu cred că o să primiţi înapoi ignamii, dar au fost găsite cele mai multe dintre celelalte lucruri. Când o să le vedeţi, probabil vă veţi aminti care sunt. Va trebui să ne daţi o recipisă pentru obiectele furate, așa că nu uitaţi să vă aduceţi sigiliul personal. Va trebui să veniţi până la ora nouă. Este vorba despre postul de poliţie Nihon Zutsumi, care depinde de centrul de poliţie Asakusa.

După ce poliţistul și-a terminat discursul, a plecat. Hoţul l-a urmat, pe ușa din faţă. Întrucât prizonierul nu putea sta decât cu mâinile la piept, nu avea cum să închidă ușa, care a rămas deschisă. Deși până atunci fusese umil, stăpânul meu a părut înfuriat de această impoliteţe, pentru că a trântit ușa cu zgomot.

— Ha, ha! S-ar zice să respecţi poliţia, nu-i așa? Dacă ai fi totdeauna așa de respectuos, ai fi mult mai simpatizat. Ciudat că ești amabil numai cu poliţiștii.

— Păi, dacă s-a ostenit să vină să-mi spună de hoţ.

— Nu-și făcea decât datoria. Trebuie să-i tratezi pe poliţiști ca pe oricine altcineva.

— Dar meseria lui nu este ca oricare alta.

— De acord. Face o treabă scârboasă. A fi agent de poliţie este cea mai de jos formă a muncii.

— Dacă vorbești așa, vei avea necazuri.

— Ha, ha! Bine, nu mai vorbesc despre poliţiști. Dar tot mă mir că ai fost respectuos cu hoţul!

— Cine a fost respectuos cu hoţul?

— Dumneata! Te-ai înclinat în faţa hoţului, nu?

— Când?

— Adineaori. Aproape te-ai dat cu capul de pământ – și asta, în faţa hoţului!

— Ce vrei să spui? Acela era poliţistul.

— Crezi că poliţiștii umblă în chimono?

— Era în chimono pentru că era deghizat.

— Ce încăpăţânat!

— Dumneata ești încăpăţânat.

— Ascultă, crezi că poliţiștii stau cu mâinile încrucișate pe piept?

— Vrei să spui că poliţiștii nu fac asta niciodată?

— În timp ce dumneata făceai plecăciuni, el a rămas așa, fără să dea din cap măcar.

— Poate că poliţist fiind, nu este obișnuit cu astfel de amabilităţi.

— A, văd că nici nu vrei să pricepi.

— Nu, nu vreau. Ai zis că poliţistul era hoţ – asta e o prostie. Nu l-ai văzut pe hoţ când a intrat în casă, nu-i așa? Dumneata ești încăpăţânat.

Se pare că, până la urmă, Meitei îşi dăduse seama că stăpânul meu era incapabil să înţeleagă, așa că, împotriva obiceiului său, nu a mai argumentat. Stăpânul a fost foarte încântat, pentru că-și închipuia că l-a convins pe Meitei, fapt deosebit de rar. De fapt, Meitei hotărâse să nu se mai înjosească certându-se cu un om atât de încăpăţânat, dar stăpânul era sigur că încăpăţânarea lui îl impresionase pe Meitei. Adevărul este că, pe lumea asta, sunt multe neînţelegeri de acest fel. Amuzant este că cei mai mulţi dintre încăpăţânaţi sunt convinși că îşi apără prestigiul;

puţini dintre ei îşi dau seama că, de fapt, lumea râde de ei.

— În orice caz, te duci acolo mâine?

— Sigur că da. Poliţistul mi-a spus să mă duc până la ora nouă, așa că plec la opt.

— Și cu școala cum rămâne?

— Am să-mi iau zi liberă. Școala, pfui! – stăpânul aproape că scuipase de dispreţ.

— Nu se întâmplă nimic dacă nu te duci?

— Bineînţeles. Sunt plătit cu luna și nu mi se reţine nimic când lipsesc, a mărturisit stăpânul meu.

Poate că stăpânul meu se punea într-o poziţie dezavantajoasă, dar trebuie să vă gândiţi cât de simplu la minte este. Stăpânul meu este chiar simplu, incapabil de viclenii.

— Cunoști drumul spre postul de poliţie?

— Nu, am să mă duc cu ricșa.

Era încă enervat.

— Se pare că nu cunoști Tokio mai bine decât unchiul meu din Shizuoka.

— Dă-i înainte, râzi cât vrei.

— Ha, ha! Postul de poliţie Nihon Zutsumi nu este într-un loc ca oricare altul, știai? Este în cartierul Yoshiwara.

— Cum?

— În Yoshiwara.

— În Yoshiwara, unde sunt toate bordelurile autorizate?

— La Tokio există un singur cartier Yoshiwara. Ce zici de asta? Mai ai de gând să mergi?

Meitei îl tachina din nou. Acum când aflase că postul de poliţie era în cartierul cu felinare roșii, stăpânul părea să șovăie. Dar, gândindu-se mai bine, a izbucnit:

— Nu-mi pasă dacă este într-un cartier cu bordeluri, sau nu. Am spus că mă duc, așa că mă duc.

Proștii sunt, în general, deosebit de încăpăţânaţi atunci când îi tachinează cineva. Meitei a sugerat că drumul ar putea fi interesant.

— Du-te și aruncă o privire în jur.

Cu acestea, subiectul care provocase atâta enervare a fost părăsit. Meitei a vorbit apoi despre lucruri mai obișnuite și, după câtăva vreme, a plecat, spunând că, dacă va ajunge acasă prea târziu, unchiul lui va fi îngrijorat.

Stăpânul meu a cinat în grabă, apoi s-a baricadat din nou în camera lui. Stând acolo cu braţele încrucișate, a început să se gândească la următoarele. Am să vă spun cum i-am interpretat gândurile, mai târziu:

„Aș fi vrut să învăţ multe de la Dokusen Yagi, dar din câte spune Meitei, se pare că nu este omul potrivit. Nu știu cum, dar teoria lui mi se pare acum fără sens. Meitei îmi spune că nu este chiar întreg la minte, în plus, i-a scos din minţi pe cel puţin alţi doi oameni. De fapt, am fost într-o situaţie extrem de periculoasă. Dacă m-aș fi împrietenit mai bine cu el, s-ar fi putut să trebuiască să fiu și eu închis într-un spital de nebuni. L-am admirat pe Robai Tachimachi, alias Kohei Tendo, și am crezut că e un om mare, cu concepţii largi – dar el se află acum închis la Sugamo. Poate că Meitei a exagerat, dar Kohei Tendo crede probabil cu fermitate că este șef (Deșteceruri. Poate că sunt și eu puţin cam zdruncinat. Se spune că cine se aseamănă se adună. De vreme ce am admirat teoria unui nebun cel puţin aveam înţelegere faţă de ceea ce scria în scrisoare – s-ar putea să fiu înrudit îndeaproape cu nebunul acela. Sunt oare făcut după același tipar? Dacă aș fi nebun și aș sta într-o cameră alături de Kohei Tendo, m-ar tenta să dărâm peretele dintre noi ca să stau și să vorbesc cu el. Gândul acesta mi se pare înspăimântător.

În ultima vreme, creierul mi-a funcţionat atât de ciudat, încât mă întreb dacă sunt sănătos la minte.

Șocurile afectează probabil o parte a creierului și mi-am pierdut, într-o uimitoare măsură, echilibrul. Deși nu am Senzaţii ciudate pe limbă sau la subţiori, simt un fel de mâncărimi în gingii și în mușchi. Îngrozitor! Poate că sunt deja nebun de-a binelea. Mă întreb dacă voi fi și eu închis într-un spital de nebuni. Din fericire, încă n-am făcut rău nimănui și n-am devenit o pacoste pentru oamenii din jur. Poate că aș reuși să constat dacă sunt nebun luându-mi pulsul – nu, pulsul meu este normal. Febră? Nu, nu am temperatură. În orice caz, sunt îngrijorat.

Dacă voi continua să mă compar cu nebunii, poate că voi înnebuni mai repede. Nu procedez bine. Îmi fac griji în legătură cu sănătatea mintală pentru că mi-am luat ca model un nebun.

Așadar, poate că ar trebui să încerc să ajung la concluzia opusă, comparându-mă cu o persoană normală. Ce-ar fi să încep cu unchiul lui Meitei care a venit astăzi îmbrăcat în frac? Dar atunci s-ar pune întrebarea: „Încotro îţi îndrepţi gândul?” Nu, de fapt unchiul lui Meitei este cam sclerozat. Atunci Kangetsu? El îşi lustruiește bilele de sticlă de dimineaţa până seara, abia dacă-și face timp să prânzească. Și el e puţin cam scrântit. Meitei? El consideră că are datoria dată de Dumnezeu de a nu face altceva decât să umble brambura, distrându-se. Cred că e fericit, dar tot nebun este. Dar nevasta lui Kaneda? Firea ei nesuferită contrazice total bunul-simţ. Fără îndoială este nebună! Ar mai fi Kaneda însuși. Deși încă nu l-am cunoscut, știu că a reușit să trăiască în înţelegere cu nevastă-sa. Și el este o persoană anormală! Dar „anormal” este un alt termen pentru a denumi nebunia, așa că trebuie să-l pun în rând cu ceilalţi. Pe urmă – a, da, mai sunt derbedeii aceia distinși de la liceul Norului care Coboară. Sunt încă tineri, dar cu timpul vor reuși să-i întreacă pe ceilalţi.

Nu, cei mai mulţi oameni sunt cam la fel. Și asta îmi dă o neașteptată speranţă. Societatea este o adunătură de nebuni. Nebunii se grupează și luptă între ei – apucă, trag, fură și vorbesc urât unul despre celălalt. Ca și celulele vizibile numai la microscop, ei supravieţuiesc – prăbușindu-se pentru a se înălţa și înălţându-se pentru a se prăbuși. Asta este, deci, ceea ce numim societate?

Poate acesta este motivul pentru care am construit spitale de nebuni. Îi închidem acolo pe cei care ne deranjează pentru că au mai multă înţelepciune și raţionează mai bine decât noi ceilalţi. Să fie oare întregi la minte cei din balamuc – și nebuni cei din afara lor? Câtă vreme nebunii vor fi consideraţi deosebiţi de ceilalţi, vor fi închiși. Dar, dacă tot ei s-ar organiza și ar forma majoritatea populaţiei, nu s-ar mai spune despre ei că sunt nebuni. Vedem adesea exemple de nebuni care nu sunt închiși în spitale și care-și folosesc banii și puterea pentru a pune pe alţi nebuni să provoace dezordine. Aceștia sunt, în general, cei pe care-i considerăm oameni mari. A devenit imposibil să știm cine este nebun și cine este întreg la minte”.

Toate acestea treceau prin mintea stăpânului în seara aceea, în vreme ce stătea cufundat în gânduri, lângă lampa solitară. Se vede, iarăși, cât de superficială este mintea stăpânului meu. Deși are o mustaţă ca a kaiserului, este atât de prost, încât nu poate deosebi un nebun de un om sănătos. Mai mult; după ce se gândește atât, tot nu reușește să ajungă la o concluzie logică în problemele care-l frământă.

Dar stăpânul meu nu este capabil să gândească până la capăt. Raţionamentele lui neclare sunt ca fumul de ţigară pe care-l suflă pe nări – foarte greu de urmărit.

Eu nu sunt decât un motan. S-ar putea pune

întrebarea cum de am putut să ghicesc cu atâta precizie gândurile stăpânului, dar asta este foarte simplu – tocmai pentru că sunt motan. Pot citi gândurile oamenilor după felul cum arată. Cum am dobândit această tehnică? Ei, nu fiţi chiar atât de curioși. În orice caz, mă pricep. Uneori, în timp ce moţăi în poala oamenilor, îmi frec blana moale, încet, de burţile lor. Asta creează un fel anume de electricitate, care face ca gândurile lor să se reflecte în ochiul minţii mele, limpede ca lumina zilei. Într-o după-amiază, acum câteva zile, în vreme ce stăpânul mă mângâia ușor pe cap, i-a trecut deodată prin minte că ar vrea să mă jupoaie. Se gândea să-și facă din mine o vestă căptușită cu blană? Cât de plăcută, de caldă și de comodă ar fi – s-a gândit el. Am detectat fără întârziere acest plan diabolic și m-am speriat. Datorită acestei calităţi, îmi este posibil să relatez tot ce s-a întâmplat în mintea stăpânului meu, în seara aceea.

Din nefericire, stăpânul meu nu reușește să se concentreze multă vreme. Înainte de a găsi răspuns la nelămuririle lui, a adormit buștean. Bineînţeles, în dimineaţa următoare uitase cu totul de Kohei Tendo. Dacă se va mai apuca vreodată să se gândească la nebuni, va trebui să ia totul de la început. Firește, nu pot să garantez că va ajunge exact la aceeași concluzie incompletă, dar sunt sigur că, ori de câte ori va ataca problema, va ajunge la același răspuns: „Este imposibil să știm cine este nebun și cine este întreg la minte”.

X

— Trezește-te, este șapte! striga stăpâna, de partea cealaltă a ușii de hârtie.

Nu-mi puteam da seama dacă stăpânul meu dormea sau era treaz, pentru că era întors pe partea cealaltă și nu-i răspundea nimic. Are obiceiul să nu răspundă celorlalţi. Când trebuie neapărat să răspundă, face pur și simplu

„îhî”, și nici chiar asta nu o spune cu ușurinţă. Oamenii de acest fel nu prea sunt simpatizaţi, îndeosebi de femei. Chiar și stăpâna, care trebuie să-l suporte, nu are o părere prea bună despre el. În privinţa altor membre ale sexului frumos, popularitatea stăpânului meu este… în fine, mai bine să v-o imaginaţi, decât să vă spun eu.

Stăpânul meu nu este simpatizat nici măcar de părinţii sau fraţii lui. Așa că nu există niciun motiv să se creadă că l-ar putea iubi altcineva. Întrucât nu este bine văzut nici măcar de nevastă, e greu de crezut că ar putea să placă altor femei. Nu este de fapt necesar să vă spun toate acestea, dar stăpânul meu crede că nevasta nu-l mai iubește din cauza vârstei lui. Vă explic totul, ca să înţelegeţi mai bine relaţiile dintre ei.

Stăpâna, căreia i se ceruse să-și trezească soţul la o anumită oră, făcuse acest lucru. Întrucât stăpânul meu nu-i băgase în seamă chemarea nici măcar spunând „îhî”, stăpâna s-a gândit că n-o să fie ea de vină dacă soţul ei va întârzia la postul de poliţie. Așa că după ce și-a făcut datoria, s-a dus în camera lui de studiu, cu o mătură și o cârpă de praf.

Ca în fiecare dimineaţă, am auzit-o plesnind cu cârpa încoace și-ncolo. Stăpâna începuse să facă din nou curăţenie. Mă întreb dacă această corvoadă ţine loc de exerciţii fizice sau de joacă, pentru că mișcările stăpânei, trebuie să recunosc, sunt cu totul fără rost. Stăpâna are aerul că face curăţenie ca o simplă formalitate. Ea șterge de praf ușile de hârtie și trece în goană cu mătura peste rogojinile de paie: asta este toată curăţenia. Se pare că nu ia în considerare cauza și efectul eforturilor ei. Locurile pe care, în general, le curăţă sunt întotdeauna aranjate și curate, în timp ce colţurile unde se adună praful și murdăria rămân așa pentru totdeauna.

În vechime, se obișnuia să fie sacrificată la templu o

oaie în prima zi a fiecărei luni, dar acum credincioșii fac numai gesturile rituale, fără să omoare vreun animal. Ei bine, curăţenia stăpânei este făcută cam în același fel. Este o formalitate goală. Dar ea practică acest ritual în fiecare zi. Face totul atât de mecanic, încât rezultatele sunt foarte asemănătoare cu acelea care trebuie să fi existat înainte ca mătura și cârpa să fi fost inventate.

Spre deosebire de stăpânul meu, eu mă trezesc devreme, așa că la ora aceea eram foarte flămând. Întrucât masa nu era pusă nici măcar pentru membrii familiei, era improbabil că micul dejun să fie gata. Uneori este foarte neplăcut să fii motan. Nu puteam rămâne liniștit gândindu-mă că s-ar putea ca din strachina mea să se ridice un abur bine mirositor. Știind că era improbabil, dar așteptând eu nerăbdare micul dejun, mi-am imaginat această priveliște încântătoare. Deși mi-am dat seama că ar fi mai cuminte să stau locului, n-am putut să mă abţin și m-am dus să mă conving cu ochii mei.

Incapabil să rezist tentaţiei, m-am dus la strachina de lângă plita din bucătărie și m-am uitat în ea. Așa cum mă așteptam, am constat că strachina nu făcea decât să reflecte lumina de toamnă timpurie care intra prin fereastra glisantă de lângă tavan. Era așa cum rămăsese după masa luată de mine în seara precedentă. Osan pusese orezul fiert în castronul în care îl servea la masă și amesteca supa într-o oală, deasupra unui grătar mic de pământ ars. Pe marginea castronului se prelinsese zeamă de orez, acum uscată întrucât și orezul și supa erau gata, era timpul ca servitoarea să-mi dea ceva de mâncare.

Orice formalisme fiind fără rost, am hotărât să-mi cer micul dejun. Am mieunat către Osan, provocator, plângăreţ și rugător; dar s-ar fi zis că Osan nici nu mă băga în seamă. Nu prea mă simpatiza, dar încercam din greu, în acest moment, să-i câştig simpatia. Am încercat din nou – mi-au,

mi-au. Rugăminţile mele sunau înduioșător, de parcă, într-o ţară îndepărtată fiind, mi-ar fi fost dor de casă. Totuși, Osan nu-mi dădea nicio atenţie.

Să fie surdă? N-ar putea fi servitoare dacă ar fi surdă. Poate că este surdă numai la glasul pisicilor. Unii oameni nu disting culorile. S-ar putea să-și închipuie că au vederea perfectă, dar din punct de vedere medical sunt anormali.

Osan poate să audă pisicile, în schimb este grozav de neînţelegătoare. În unele nopţi, când trebuie să ies pentru treburi importante, îi cer să deschidă ușa, dar rareori mă ajută. Când îmi dă drumul afară, uită de obicei să mă mai lase înăuntru. Chiar şi vara, rouă nopţii face rău la sănătate, iar gerul este și mai neplăcut. Este groaznic să aștept răsăritul soarelui stând sub streșini. Cu câteva nopţi în urmă, am rămas afară și m-au atacat niște câini vagabonzi. Am reușit să mă urc la timp pe acoperișul unei magazii, dar a trebuit să-mi petrec toată noaptea tremurând acolo, în frig. Toate aceste neajunsuri sunt provocate de lipsa de înţelegere a lui Osan.

Știusem de la început că, tratând cu ea, nu aveam să obţin cine știe ce răspuns, dar voiam totuși să-i atrag atenţia, străduindu-mă cât puteam. Vorba aceea: „Când ţi-e foame, te rogi lui Dumnezeu”; sau „împins de sărăcie, ajungi să furi”; sau „Scrisorile către iubită nu se opresc niciodată”. Am strigat a treia oară – miaaau, miaaau. Scârţâitul acesta avea să-i atragă atenţia cu siguranţă. În ce mă privește, mi se părea că rugăminţile mele sunt mai reușite decât o simfonie de Beethoven – dar ele nu aveau efect asupra lui Osan.

Deodată, ea s-a lăsat în genunchi și a ridicat una dintre scândurile detașabile din podea. A scos de dedesubt o bucată de mangal lungă de vreo doisprezece centimetri și a lovit-o tare de grătar. Bucata s-a rupt în trei bucăţi mai mici, împrăștiind praf de cărbune peste tot. O parte din

praf a nimerit chiar în supă, dar Osan nu este una care să-și facă griji din atâta lucru. A pus cele trei bucăţi de mangal în vatră, sub oala cu supă. Felul în care se mișca arăta clar că nici nu-mi auzise simfonia. Deprimat și neajutorat, am pornit înapoi spre camera de zi. În drum, am trecut pe lângă ușa băii și am văzut că cele trei fetiţe se spălau pe faţă. În baie era o mare activitate.

Cele două fete mai mari merg la grădiniţă, dar a treia este deocamdată prea mică. E atât de mică, încât încă nici nu e în stare să se spele pe faţă singură, în adevăratul sens al cuvântului „spălat”. Fetiţa luase o cârpă de șters dintr-o găleată și se ștergea pe faţă cu ea. Trebuie să fie scârbos să te speli pe faţă cu o cârpă de șters, dar, la un copil atât de mic, nu aveam de ce să mă mir. Boya este genul de copil care ar striga de bucurie în toiul unui cutremur. Poate că persoana cu care poate fi asemuită este Dokusen Yagi.

Dar sora mai mare îşi înţelegea foarte bine răspunderile de soră mai mare. A aruncat deoparte cu zgomot paharul de spălat pe dinţi și a încercat să ia cârpa de șters de la surioara ei.

Boya are însă ideile ei și rareori o bagă în seamă pe soră-sa.

— Nu, Babu! a strigat ea, trăgând de cârpă.

Nimeni nu știe ce înseamnă cuvântul „babu” și nici de unde vine. Boya îl folosește numai atunci când este supărată. În acest timp, cârpa era trasă de sora mai mare spre stânga și de Boya la dreapta, așa că din mijloc au început să curgă șiroaie. Apa a stropit-o pe Boya nu numai pe picioare, dar și pe *genroku.* Am aflat numai de curând că Boya numește *genroku* orice fel de chimono cu desene de mărime mijlocie. Nu știu de unde o fi luat cuvântul ăsta[35].

35 „Genroku” este, de fapt, o perioadă a istoriei japoneze (1688-1704).

— Hai, Boba, termină, ai să te uzi pe chimono, a ordonat energic sora mai mare.

O fi ea cea mai mare, dar are încă multe de învăţat. Până nu de mult credea că *genroku* era același lucru cu *sugoroku,* un fel de joc de table.

Dar copiii mici fac de multe ori greșeli de exprimare, de care oamenii mari râd. De exemplu, în loc să spună „hinoko” (scântei), fiicele stăpânului meu spun kinoko (ciuperci), sau, în loc să spună Ochanomizu, numele unei școli, ele spun „ocha-no-miso” (pastă făcută din ceai). Tot așa, pronunţă greșit „Ebisu Daikoku” (zeul bogăţiei), ca și cum ar fi „Ebisu daidoko” (bucătărie). Mai spun de asemenea că nu sunt copii din „waradana” (casă acoperită cu paie), în loc să spună că locuinţa lor nu este „uradana” (casă aflată într-o stradă dosnică). Stăpânul meu râde de aceste greșeli, dar este foarte probabil că, atunci când predă engleza, face el însuși greșeli mai grave.

Boya nu-și spune Boya, ci se denumește pe ea însăși Boba, iar când „Boba” a văzut că i se udase *genroku,* a început să plângă, spunând că i s-a răcit *„gendoko”.* Osan a venit fuga din bucătărie să ia cârpa de la Boba și să-i usuce chimonoul. Dar, în mijlocul acestei agitaţii, fata mijlocie, Sunko, rămânea relativ liniștită. Un borcan cu cremă albă de faţă se rostogolise de pe poliţă și Sunko îl întindea cu multă seriozitate. Mai întâi și-a tras o linie albă de-a lungul nasului, făcându-l să arate de două ori mai mare ca de obicei. Apoi și-a aplicat crema pe obraji în cocoloașe mari, albe. Când ajunsese în acest moment al machiajului, Osan a intrat în grabă să șteargă chimonoul lui Boba și a șters și obrazul lui Sunko, spre marea neplăcere a acesteia.

După ce s-a terminat gălăgia din baie, m-am dus în dormitor la stăpânul meu, ca să văd dacă se trezise. Ajungând acolo, am constatat că stăpânului îi dispăruse

capul cu desăvârșire, în schimb unul din picioare ieșea din așternut. De fapt, se băgase cu capul sub pături ca să poată dormi mai mult. Semăna foarte mult cu o broască ţestoasă. Acum, stăpâna terminase curăţenia în camera lui de studiu. Cu mătura și cârpa în mână, a strigat, ca și mai devreme, prin ușa de hârtie:

— Încă nu te-ai trezit?

Apoi a deschis ușa și a văzut păturilefără cap. Stăpâna nu a primit nici de data aceasta niciun răspuns, așa că a făcut câţiva pași în cameră și a împuns patul cu mătura. Stăpânul se băgase sub pături cu cap cu tot, pentru a fi pregătit să facă faţă atacului stăpânei. În prostia lui, crezuse probabil că va putea continua să doarmă dacă nu stătea cu capul afară, dar procedeul nu a dat rezultate. La început glasul stăpânei părea să se audă din prag, așa că stăpânul se credea încă în siguranţă. A fost cu atât mai surprins când s-a simţit împuns cu coada măturii. În cele din urmă a renunţat la orice speranţă și a mormăit slab „îhî”.

— Trebuie să fii acolo la nouă. Dacă nu te grăbești, ai să întârzii.

— Știu, știu. Mă trezesc, a mormăit stăpânul de sub pături.

Merita să te uiţi la el.

Stăpâna este mereu păcălită de promisiunile lui mincinoase. Renunţă să-l pândească, închipuindu-și că stăpânul chiar se va ridica, dar el adoarme din nou. Acum, însă, nu s-a dat bătută.

— Văd ce faci. Hai, trezește-te.

Este întotdeauna neplăcut să ţi se spună să te dai jos din pat; chiar dacă ai promis că te trezești. Acest lucru e cu atât mai adevărat în cazul încăpăţânatului meu de stăpân. Poate din cauza invitaţiei nevestei, stăpânul meu a aruncat în cele din urmă pătura la o parte.

— De ce trebuie să strigi așa de tare? Dacă-ţi spun că o sa. mă trezesc, o să mă trezesc.

— Dar totdeauna rămâi în pat, după ce spui așa.

— Cine? Nu-i adevărat!

— Așa se întâmplă în fiecare zi.

— Nu vorbi prostii.

— Prostii? Așa îmi mulţumești?

Stăpâna mai avea mătura în mină. Părea periculoasă. Chiar atunci, Yatchan, copilul omului cu ricșa, a început să urle. Casa omului cu ricșa este aproape lipită de zidul din spate al casei stăpânului meu și, de câte ori stăpânul se înfurie, mama lui Yatchan îl face pe copil să plângă. S-ar putea ca femeia să fie plătită de domnul Kaneda pentru acest serviciu, dar cred că e cam neplăcut pentru băieţaș.

Dacă stăpânul meu ar fi înţelegător, i-ar părea rău de Yatchan și n-ar mai face atâta gălăgie când se înfurie. Purtându-se atât de crud cu propriul ei copil numai pentru că o plătește domnul Kaneda, nevasta omului cu ricșa dovedește că este chiar mai nebună decât Kohei Tendo. Copilul este silit să urle nu numai de câte ori se înfurie stăpânul meu, dar și de fiecare dată când oamenii plătiţi de Kaneda vin să-i facă mizerii. Chiar când e liniște, nevasta omului cu ricșa este uneori sigură că stăpânul îşi va pierde cumpătul curând, așa că îl face pe Yatchan să plângă puţin prea devreme. Mă întreb adesea dacă stăpânul meu este cu adevărat stăpân în casa lui, sau Yatchan are cumva mai multă autoritate. În felul acesta, nu este greu ca stăpânul meu să fie chinuit. Nu e nevoie decât să-l bruftuluiești puţin pe Yatchan și plânsetele lui îl scot din minţi pe stăpânul meu.

În ţările europene, cu multă vreme în urmă, când un criminal evada și nu mai putea fi prins, oamenii făceau o momâie și o ardeau pe rug în locul lui. Mulţi dintre dușmanii stăpânului meu trebuie să fie la curent cu acest

procedeu, pentru că folosesc adesea o strategie identică. De exemplu, elevii de la liceul Norului care Coboară și mama lui Yatchan; și primii, și cea de a doua servesc de minune scopurile domnului Kaneda.

În dimineaţa aceea, stăpânul meu a părut cuprins de un acces de furie auzind zbieretele lui Yatchan, pentru că s-a ridicat imediat și s-a așezat în vârful patului. Era evident că uitase cu totul despre educarea minţii și despre Dokusen Yagi. A început să se scarpine în cap atât de tare, cu amândouă mâinile, că m-am temut să nu-și sfâșie pielea capului. Mătreaţa adunată în ultima lună cădea plutind pe ceafa lui și pe gulerul chimonoului de bumbac în care dormise. Era o priveliște măreaţă! Amintindu-mi de mustaţa lui, am văzut cu uimire că i se zbârlise de tot. Firele de păr trebuie să se fi gândit că, dacă posesorul lor era atât de furios, n-ar fi cazul să rămână și ele blege. Fiecare dintre ele părea animat de sentimente puternice și mustaţa era zbârlită în toate direcţiile. Merita să vezi așa ceva. În ajun, puse în faţa unei oglinzi, firele de păr se aliniaseră frumos unul lângă altul, formând o mustaţă ea a kaiserului. Dar după somnul de noapte, tot acest antrenament nu mai însemna nimic pentru ele.

La fel se întâmplă și cu stăpânul meu. După ce îşi educă mintea o zi se duce să se culce, iar când se trezește toată educaţia i-a dispărut. E de mirare că un om atât de nestăpânit ca stăpânul meu, cu mustaţa lui atât de războinică, nu a fost concediat din postul de profesor. Poate că acest lucru demonstrează ce ţară mare e Japonia. Și întrucât este ușor să rămâi neobservat într-o ţară atât de mare, Kaneda și oamenii plătiţi de ei reușesc să treacă drept fiinţe omenești. Stăpânul meu crede probabil e &, atâta timp cât asemenea exemplare pot trece drept oameni, nu există niciun motiv ca el să fie concediat. În ce mă privește, aș vrea să trimit o carte poștală la Sugamo și

să-l întreb pe Kohei Tendo ce crede despre asta. Mi-ar spune imediat.

Stăpânul a deschis cât de larg a putut ochii tulburi, pe care i-am descris mai înainte, și a privit concentrat spre dulapul din faţa lui. Dulapul este împărţit în două, orizontal, și se deschide cu uși glisante. Patul stăpânului meu aproape atingea ușile de hârtie, așa că ele erau situate pe direcţia privirii lui. Ușile dulapului fuseseră acoperite cu hârtie colorată. Hârtia era ruptă ici și colo, așa încât se putea vedea rama dinăuntru, precum și alte straturi de hârtie. Pentru umplutură erau folosite tot felul de resturi de hârtie, tipărită ori scrisă cu pensula. Unele din aceste fragmente literare fuseseră lipite cu susul în jos sau pe dos. Stăpânul a văzut aceste mărunțaie sfâșiate și a simţit deodată pofta să citească ce scria pe ele.

Până acum fusese atât de furios, încât simţea tentaţia s-o apuce pe nevasta omului cu ricșa și s-o frece cu nasul de un pin, așa că ar putea să pară ciudată hotărârea lui de a începe să citească petice vechi de hârtie. De fapt, fenomenul nu este neobișnuit la cei care au asemenea accese de furie.

Stăpânul meu este ca un copil care plânge, dar începe să râdă imediat ce i se dă o bucată de prăjitură. Când era student, stătea cu chirie la un templu, într-o cameră alături de chiliile călugăriţelor. Încăperile erau despărţite numai prin uși glisante de hârtie. Călugăriţele au avut întotdeauna reputaţia de a fi cele mai rele dintre femeile rele, iar acestea se străduiau din răsputeri să-l chinuie pe bietul meu stăpân. Obișnuiau să facă zgomot cu oalele de gătit de câte ori stăpânul meu avea de învăţat și cântau tare „Cioara plângăreaţă a râs acum, cioara plângăreaţă a râs acum”. De atunci a început stăpânul meu să urască călugăriţele.

Oricum însă, cântecul îl descrie de minune pe

stăpânul meu. El strigă și râde și e fericit și amărât cu de două ori mai multă pasiune decât cei mai mulţi dintre oameni. Dar dispoziţia în care se găsește nu durează niciodată foarte mult. S-ar putea spune că nu are niciun fel de continuitate și că mintea lui o ia razna adeseori, dar în realitate este superficial și îngust la minte – un copil răsfăţat și obraznic. Având o astfel de fire, în ziua aceea, s-a ridicat din pat cu intenţia de a se lua la bătaie cu nevasta omului cu ricșa, dar și-a schimbat brusc intenţiile și a hotărât să citească ce scria pe bucăţile folosite ca umplutură la ușiile de hârtie zdrenţuită ale dulapului. La stăpânul meu, acest fapt nu era chiar atât de ciudat.

Primul petic de hârtie care i-a atras atenţia avea și o imagine a lui Hakubun Ito. Hârtia era lipită cu susul în jos, dar în partea de sus era o dată – 28 septembrie, anul 11 al erei Meiji (1878). Ce făcea Ito, guvernator al Coreei pe vremea aceea? Stăpânul meu era probabil curios, dar partea de jos era acoperită de alt petic de hârtie. Pe acest stăpânul meu a citit „ministru de finanţe”. Uimitor! Ito fusese cândva ministru de finanţe, iar acum stătea cu capul în jos! Ceva mai la stânga, scria din nou „ministru de finanţe”, dar literele erau culcate parcă ar fi aţipit. Desigur, era mai bine așa decât cu capul în jos. Sub o gaură mare în hârtia colorată, scria „sunteţi” cu litere mari. Restul propoziţiei nu se vedea. În rândul următor, stăpânul meu a citit: „În grabă”. Și, iarăși, nu mai urma nimic.

Dacă stăpânul meu ar fi fost agent al poliţiei capitalei, poate că ar fi rupt ușa de hârtie. Poliţiștii nu sunt, în general, foarte educaţi, așa că fac orice pentru a afla ceea ce doresc să afle. Poliţiștii sunt oameni cu care e greu să te înţelegi. Ar fi de dorit să fie mai reţinuţi în acţiunile lor. Dacă ar fi însă mai rafinaţi, s-ar putea să nu fie în stare să mai găsească urme. Am auzit că uneori

poliţia merge pămă acolo încât fabrică singură dovezi ca să poată aresta un nevinovat. Deși sunt plătiţi de contribuabili, poliţiștii sunt adesea niște înspăimântători inamici publici.

Întorcându-mi privirea spre ușa dulapului, am văzut dându-se peste cap o hartă a prefecturii Oiţa. Dacă Hakubun Ito stătea în cap, nu m-a mirat să văd și prefectura Oiţa în această poziţie lipsită de demnitate. Stăpânul meu, citind până aici, a strâns pumnii și i-a ridicat spre tavan. Se pregătea să caște.

Căscatul a avut un rezultat asemănător cu răcnetul unei balene. Apoi, însă, stăpânul a început încet-încet să se îmbrace și a pornit spre baie. Stăpâna, așteptând nerăbdătoare să-l vadă sculat din pat, putea acum să strângă așternutul în dulap și să împăturească chimonoul în care dormise stăpânul meu. Apoi, ca în fiecare dimineaţă, a început să cureţe prin cameră.

Așa cum măturatul și ștersul prafului ajunseseră mai mult o formalitate decât o adevărată curăţenie, același lucru se întâmplă și cu felul în care stăpânul meu se spală pe faţă în fiecare dimineaţă. În dimineaţa aceea era la fel ca și cu zece ani în urmă. Bineînţeles, a făcut gargară zgomotos ca întotdeauna. După ce și-a potrivit cărarea cu grijă, a intrat maiestuos în sufragerie, cu prosopul aruncat pe umăr. Apoi s-a așezat la masă, lângă un grătar cu cărbuni.

N-aș putea să spun ce crede fiecare despre felul în care arăta grătarul. Poate vă închipuiţi că era din lemn de zelkova cu fibra fină, desenată în scări. Sau poate vă imaginaţi un ceaun căptușit cu aramă. Cititorii romantici se vor gândi la o fată drăguţă, cu părul proaspăt spălat, îngenuncheată lângă un grătar de lemn parfumat uscându-și părul cu graţie.

Din nefericire, grătarul domnului Kushami nu este

atât de elegant. Este atât de vechi, încât e greu de spus din ce material e făcut. Cele mai multe grătare arată bine când sunt lustruite. Dar e greu de spus dacă acela al stăpânului meu e făcut din lemn de zelkova, din cireș sau din paulownia, atât este de neîngrijit. Nici nu merită să te uiţi la el. Nici stăpânul meu, nici nevastă-sa nu-și amintesc când l-au cumpărat; odată și-au pus întrebarea aceasta, și se pare că grătarul nu fusese nici primit în dar. Întrebat dacă l-a furat, stăpânul meu n-ar putea da un răspuns foarte sigur.

Cu multă vreme în urmă, o rudă de-a lui a murit, astfel că stăpânul și familia sa au avut grijă de casă câtăva vreme. Mai târziu, când stăpânul a reușit să-și găsească o casă a lui, probabil că a împachetat grătarul la un loc cu propriile lui obiecte, atunci când s-a mutat.

În lumea de azi se întâmplă multe lucruri asemănătoare. Se spune că bancherii încep să creadă că banii pe care-i mânuiesc le aparţin. Funcţionarii de stat sunt slujbași ai poporului, așa că li se dă o anumită autoritate pentru ca ei să-și îndeplinească funcţia; dar lucrând așa, ajung să creadă că dispun de autoritate (pentru a-i chinui pe oamenii care, de fapt, le-au acordat acea autoritate. Așadar, când există atâţia oameni de acest fel în lumea sucită a zilelor noastre, ar fi nedrept să-l condamnăm pe stăpânul meu numai din cauza grătarului. Dacă ţineţi să-l numiţi pe stăpânul meu hoţ, aţi putea spune la fel de bine că toţi ceilalţi sunt și ei răufăcători.

La masă cu stăpânul meu stătea Boba, fetiţa care se ștersese pe faţă în dimineaţa aceea cu cârpa de spălat pe jos, Tonko, fata mai mare care mergea la școala „pastă făcută din ceai” (Ochanomizu), și Sunko, care-și vârâse degetele în crema de faţă. Începuseră să mănânce. Stăpânul le-a privit imparţial pe cele trei fetiţe. Faţa lui Tonko are forma unei apărători de la o sabie de oţel. Sunko

seamănă cu sora ei mai mare, dar arată mai degrabă ca o tavă de lac roșu, lucrată în insulele Loochoo. Boba nu seamănă cu surorile ei: ea are o faţă prelungă. Puţine femei nu sunt lunguleţe, dar faţa acestui copil era lungă pe orizontală. Deși știm că moda se schimbă des, o faţă lungă pe orizontală nu are șanse mari să ajungă vreodată la modă.

Deși sunt fetele lui, pe stăpânul meu îl apucă uneori teama de ele. Ca toţi copiii, ele cresc mari. Și cresc repede – ca trestiile de bambus de la templul Zen din apropiere. De fiecare dată când îşi dă seama cât de înalte au crescut, stăpânul este profund îngrijorat. Parcă l-ar goni cineva din urmă. Deși este foarte distrat, știe măcar atât – că fiicele lui nu sunt băieţi. Și mai știe că va veni o vreme când va trebui să le mărite. Habar nu are ce o să facă cu ele. De vreme ce nu poate spera să aibă grijă de ele cum se cuvine, n-ar fi trebuit în primul rând să aibă copii. Dar aceasta e o greșeală obișnuită la oameni. Oamenii adună mereu ceea ce nu le trebuie, iar apoi se plâng de greutatea poverilor.

După cum era de așteptat, fetiţele habar n-aveau că el îşi făcea griji din cauza lor, așa că mâncau cu plăcere. Deocamdată, cel mai dificil copil era Boba. Nu are decât trei ani, așa că stăpâna îi dă niște beţișoare scurte și un castronaș de orez mic, ca pentru un copil de trei ani. Dar Boba nu acceptă să primească mai puţin, așa că de multe ori șterpelește farfuria cu orez a surorii mai mari și îi ia beţișoarele lungi, deși nu le poate folosi. Dacă ne uităm în jurul nostru, vom constata, în general, că persoana cea mai incapabilă este aceea care se străduiește cel mai din greu să pară importantă. Asemenea oameni visează îndeosebi să ajungă la funcţii oficiale importante. Aceste pretenţii absurde încep să încolţească atunci când oamenii respectivi sunt cam de vârsta lui Boba. Rădăcinile sunt

atât de adânci, încât este practic imposibil, prin educaţie ori prin constrângere, să-i convingi că greșesc.

Boba luase iarăși castronul mai mare cu orez al surorii ei, și beţele lungi. Pentru că încerca să facă un lucru de care era incapabilă, nu reușea decât să deranjeze. Boba apucase beţișoarele prea aproape de capăt și le înfipsese în castronul cu orez. Castronul era plin de orez în proporţie de patru cincimi, cea de a cincea fiind supă de pastă de fasole. Împuns de beţișoarele lui Boba, castronul s-a înclinat într-un unghi de treizeci de grade, iar supa s-a vărsat. Boba a rămas netulburată, deși se murdărise de orez și supă. Hotărâtă, și-a apropiat guriţa de marginea castronului cu orez și a încercat să apuce cât mai mult orez, apropiindu-l cu beţișoarele. Cea mai mare parte din orez, gălbui și lipicios, i s-a lipit pe nas, obraji și bărbie. Puţinele boabe care nu i-au nimerit pe faţă s-au împrăștiat pe podea. Era o manieră foarte necugetată de a lua masa.

Ajungând aici, aș vrea să adresez câteva cuvinte domnului Kaneda și tuturor celorlalţi indivizi care se bucură de o mare influenţă: dacă încercaţi să trataţi lumea așa cum tratează Boba castronul cu orez și beţișoarele, nu vă puteţi aștepta să băgaţi în gură mult orez. Orezul nu sare în gura cuiva în mod firesc, ci pentru că îşi schimbă direcţia. De aceea, aș dori să vă mai gândiţi la felul cum vă folosiţi influenţa și exercitaţi o forţă mai mare decât este necesar. Forţa nu șade bine oamenilor abili, care cunosc căile acestei lumi.

Surioara Tonko, căreia Boba îi luase castronul cu orez și beţișoarele, era o fetiţă răbdătoare; dar, cum castronașul lui Boba era prea mic pentru ea, îl terminase din trei înghiţituri. Din această cauză, întindea mereu mâna spre oala cu orez. Mâncase până acum patru farfurioare și tocmai se pregătea să-și pună a cincea porţie. Ridicase capacul de pe oala cu orez și apucase

lingura, dar a ezitat un moment; parcă se întreba dacă să mai mănânce sau nu o porţie. S-a hotărât repede și a mai luat o porţie de orez. Dar adunase prea mult orez și ultima lingură s-a rostogolit pe rogojina de paie. Tonko nu a părut tulburată și a început să-l adune de jos. M-am întrebat ce va face cu orezul, când am văzut-o punându-l la loc în oală. Orezul nu putea fi foarte curat.

După cum era de așteptat din partea unei surori mai mari, după ce a terminat de mâncat Tonko s-a mirat cu glas tare de faţa murdară a lui Boba:

— Boba! Ești plină de orez pe faţă!

Mai întâi, Tonko a adunat orezul care se lipise în jurul nasului lui Boba. Am crezut că va arunca aceste rămășiţe, dar, spre mirarea mea, le-a băgat în gură. Apoi, a cules boabele de pe obraji. Cealaltă soră, Sunko, care până atunci ronţăise în liniște o ridiche murată, a scos un cartof din supă și l-a băgat în gură. După cum știţi puţine lucruri sunt mai fierbinţi decât un cartof fiert în supă. Chiar și adulţii, dacă nu sunt atenţi, fac bășici în gură din cauza lor. Sunko s-a speriat. Scoţând un strigăt, a scuipat cartoful pe masă. Două sau trei bucăţele s-au rostogolit în faţa lui Boba, căreia îi plac foarte mult cartofii. Când a văzut mâncarea ei preferată stându-i în faţă, a aruncat beţișoarele, a apucat bucăţelele de cartofi și le-a vârât în gură.

Stăpânul meu, care asistase la toate acestea fără să spună un cuvânt, se scobea în dinţi. În privinţa copiilor, el duce o politică de „neamestec”. Cele trei fetiţe, chiar dacă n-ar fi fost decât școlăriţe mucoase, ar fi putut să fugă de acasă cu concubinii lor – și stăpânul meu tot ar fi acceptat situaţia fără să clipească.

Stăpânul meu nu face absolut nimic. Și totuși, uitaţi-vă la oamenii pe care-i considerăm harnici. Ei mint, păcălesc, înșală și-i intimidează pe alţii, pentru a-și croi

drum în viaţă. Se pare că toţi cred că numai în felul acesta trebuie procedat. Elevii mici de la liceu văd aceste lucruri și fac și ei la fel. Îmi vine să roșesc de rușine. Dar nu vreau să spun că astfel de oameni sunt într-adevăr harnici – dimpotrivă, ar trebui consideraţi paraziţi. Fiind motan japonez și patriot, când văd asemenea oameni îmi vine să le scot ochii cu ghearele. Cu cât crește numărul acestor egoiști incompetenţi, naţiunea devine mai slabă. O școală cu astfel de elevi este o insultă pentru toate școlile, iar o naţiune cu astfel de cetăţeni se compromite ca naţiune. Toţi ne dăm seama că aceasta este o rușine, așa încât rămâne un lucru de neînţeles de ce atât de mulţi oameni de acest fel bântuie, în zilele noastre, prin ţară. Poate că japonezii nu au mândrie nici cât pisicile. Situaţia este foarte nefericită. Trebuie să mărturisesc că, atunci când îl compar pe stăpânul meu cu astfel de oameni, mi se pare un ins superior. Este superior pentru că nu este ambiţios, descurcăreţ sau șmecher.

După ce îşi terminase micul dejun fără să păţească nimic, stăpânul și-a pus hainele europene și a comandat o ricșă. Când l-a întrebat pe omul cu ricșa dacă știa unde este postul de poliţie Nihon Zutsumi, acesta i-a răspuns cu un zâmbet dubios. Stăpânul nu avea nevoie să-i spună că postul de poliţie se află în apropiere de Yoshiwara, cartierul cu bordeluri autorizate.

După plecarea lui, stăpâna și-a terminat micul dejun și a spus copiilor să se grăbească pentru a nu întârzia la școală.

— Dar profesorul ne-a zis că azi e zi liberă, a răspuns fiica mai mare.

Puţin bănuitoare, stăpâna s-a uitat în calendarul din dulap și a observat că ziua era scrisă cu litere roșii. Era, într-adevăr, sărbătoare. Stăpânul meu anunţase că va lipsi,

fără să fie nevoie. Meitei ar fi trebuit să-i spună cum stau lucrurile, dar Meitei este un om greu de înţeles. Poate uitase și el că este sărbătoare, sau poate se prefăcuse că nu știe. În cele din urmă, stăpâna a spus copiilor să meargă să se joace și și-a scos cutia de cusut.

În timpul următoarelor treizeci de minute, casa a fost atât de liniștită, încât nu am despre ce să scriu. După aceea, însă, a sosit o tânără vizitatoare, o elevă de șaptesprezece sau optsprezece ani. Purta pantofi cu tocuri scâlciate, rochia roșie *hakama* mătura podeaua și buclele de pe lângă urechi îi stăteau ca bilele din abac. A intrat prin ușa din spate, fără să se anunţe. Era nepoata stăpânului meu, care vine uneori în vizită duminica și, în general, pleacă acasă după ce se ceartă cu unchiul ei. Poartă numele frumos de Yukie. Dar felul cum arată nu se potrivește cu numele: seamănă, la faţă, eu toate fetele pe care le vedeţi când ieșiţi în stradă.

— Bună, mătușico!

A intrat în cameră și s-a așezat lângă cutia de cusut.

— Cum de-ai venit la noi atât de devreme?

— Astăzi este sărbătoare naţională. Am plecat de acasă la opt și jumătate. Cum nu te văzusem de mult, m-am gândit să trec pe aici să-ţi dau bună ziua.

— Cred că poţi să mai stai câtăva vreme. Unchiul tău se va întoarce curând.

— Unde s-a dus așa devreme? E ceva neobișnuit, nu-i așa?

— Da, s-a dus la poliţie. Nu e nostim?

— Da? De ce?

— L-au prins pe hoţul care a fost la noi astă-primăvară.

— Și a trebuit să meargă ca martor. Ce plictiseală!

— Ei, e mai bine așa. Ieri a venit un poliţist să ne spună că au găsit obiectele furate.

— Dacă nu se întâmpla asta, unchiul ar fi și acum în pat, nu-i așa?

— Unchiului tău îi place să doarmă târziu. Când îl trezesc, se înfurie îngrozitor. Mi-a cerut să-l trezesc la șapte azi dimineaţă, dar când am venit la el, îşi acoperise capul cu pătura și nici nu-mi răspundea. Când l-am strigat a doua oară, mi-a vorbit urât. Este foarte neplăcut.

— Mă întreb de ce-i atât de somnoros. Poate are nervii obosiţi.

— Nu, nu cred că e asta.

— Dar se înfurie din orice. Mă mir că nu-și pierde postul la școală.

— Păi, la școală se spune că se poartă mai drăguţ.

— Asta e foarte urât. E ca și Konnyaku Emma, împăratul Infernului, tremurând ca piftia.

— Și îi place să mă contrazică. Dacă spun la dreapta, el zice la stânga; dacă spun la stânga, el zice la dreapta. E foarte încăpăţânat.

— E un încuiat, asta este. Dar așa îi place lui. Dacă vrei să-l convingi să facă ceva, spune-i să nu facă. Așa poţi să-l determini să facă orice dorești. Acum câteva zile, am vrut o umbrelă nouă. I-am tot spus unchiului că n-am nevoie de umbrelă, așa că mi-a cumpărat una, spunând că nu există niciun motiv pentru care să nu am o umbrelă nouă.

— Bravo! Minunat! Așa am să fac și eu.

— Dacă nu faci așa, nu obţii nimic.

— Acum câtăva vreme, a venit un agent de asigurări și aș fi vrut să-l facă să semneze o poliţă de asigurare. Omul ne-a explicat toate avantajele asigurării pe viaţă, dar unchiul tău n-a vrut să semneze niciuna. Întrucât nu avem bani la bancă, îmi fac griji pentru copii. Dacă el ar fi asigurat, m-aș simţi mai liniștită.

— Adevărat. Nu știi ce se poate întâmpla.

A discuta asemenea intimităţi de familie mi se pare nepotrivit, la o fată de șaptesprezece – optsprezece ani.

— Am ascultat, din camera de alături, cum vorbea cu agentul de asigurări – era foarte amuzant. El spunea că îşi dă seama de importanţa asigurărilor și a societăţilor de asigurare, dar se încăpăţâna să spună că, dacă cineva nu era sortit să moară, n-avea rost să se asigure.

— Așa spunea unchiul?

— Da! Agentul de asigurări i-a explicat că viaţa, aparent lungă, ia sfârșit uneori pe neașteptate. Dar unchiul tău a spus că se hotărâse să nu moară. Nu crezi că este necugetat?

— Indiferent ce a hotărât, tot o să moară într-o bună zi. Și eu voiam foarte mult să iau note mari la școală, dar n-am reușit.

— Așa a spus și agentul: viaţa e un lucru cu care nu putem face ce vrem. A spus că – dacă oamenii ar putea trăi cât vor, n-ar mai muri nimeni.

— Avea dreptate.

— Bineînţeles, dar soţul meu n-a vrut să fie rezonabil. A spus din nou, foarte mândru, că nu va muri niciodată, că promisese că nu va muri.

— Ciudat, nu-i așa?

— Foarte ciudat. Unchiul tău afirmă că, dacă ar avea destui bani ca să plătească o poliţă de asigurare, mai bine ar depune banii la bancă.

— A avut vreodată bani economisiţi?

— Nici gând! Nici nu-i pasă ce s-ar putea întâmpla după ce va muri el!

— Îmi dau seama că ești îngrijorată. Mă întreb de ce se poartă unchiul așa. Prietenii lui, care vin pe aici, sunt și ei niște oameni ciudaţi, nu-i așa?

— Câtuși de puţin. Unchiul tău este altfel decât toţi ceilalţi.

— Ar trebui ca unchiul să-l întrebe pe domnul Suzuki ce ar putea face cu banii. Poate că ar deveni mai rezonabil.

— Da, dar domnul Suzuki nu este foarte agreat aici.

— Dar celălalt bărbat, omul acela atât de calm?

— Vrei să spui domnul Yagi?

— Da, despre el vorbeam.

— Deocamdată, suntem cam nemulţumiţi de domnul Yagi. Ieri a fost aici Meitei și a spus că s-ar putea ca domnul Yagi să nu fie chiar atât de înţelept cum credeam.

— Adevărat?

— Domnul Yagi este unul dintre profesorii tăi, Yukie?

— Nu, dar săptămâna trecută a ţinut o conferinţă la întrunirea doamnelor de la clubul Shukutoku.

— A fost interesant?

— Păi, nu prea interesant. Dar are o faţă atât de lungă și o barbă mare – ca Tenjin-sama, spiritul lui Michizane Sugawara – încât l-a ascultat toată lumea.

Stăpâna ar fi vrut să mai întrebe ceva despre conferinţă, dar fetiţele o auziseră pe Yukie vorbind, așa că au dat buzna de pe verandă în camera de zi. Probabil că se jucaseră pe terenul viran, de partea cealaltă a gardului de bambus.

— Uite! A venit Yukie! au strigat fetiţele mai mari, încântate.

— Hai, hai, nu trebuie să fiţi atât de zgomotoase. Staţi jos în liniște, Yukie tocmai spunea o poveste interesantă.

Stăpâna și-a pus deoparte cutia de cusut.

— Vai, Yukie, mie îmi plac poveștile, a spus Tonko.

— O să ne spui din nou *Kochi-kochi-yama?* a întrebat Sunko.

— Și lui Boba îi plac veștile, a îngânat fetiţa mai mică, înghesuită între cele două surori ale ei.

Nu voia să spună că îi place să asculte povești, ci că

îi place să le spună.

— Acum Boba o să ne spună o poveste, a râs sora mai mare.

— Boba, tu urmezi după aceea. Întâi o ascultăm pe Yukie, a intervenit stăpâna.

Dar lui Boba nu-i convenea perspectiva.

— Nu. Vreau să fiu prima, babu! a ţipat ea.

— Haide, haide. Bine, Boba, ce poveste vrei să ne spui? a, întrebat-o Yukie.

— Bontan, Bontan, un te duci?

— Foarte frumos. Și mai departe?

— La oleză le să tai faţa.

— Foarte bine. Ce bine ţii minte!

— Dacă bii, ai să ne-nculci.

— Nu se zice bii, se zice vii, a corectat-o Tonko.

Boba a strigat din nou „Babu!” și a făcut-o să tacă. Dar, pentru că sora ei intervenise, Boba a uitat poezia și nu a putut continua.

— Asta e tot? a întrebat Yukie.

— Nu mai știu. Al naibii!

— Ei, ei! Copil rău! Cine te-a învăţat să spui așa?

— Otan.

— Ce rea e Osan, să te înveţe așa ceva! a intervenit stăpâna, străduindu-se să zâmbească. Apoi a continuat: Acum e rândul lui Yukie. Boba, să asculţi în liniște.

Deși foarte răsfăţată, Boba a părut să înţeleagă, pentru că a tăcut din gură.

— În conferinţa domnului Yagi se spunea, a început Yukie ajungând în sfârșit să povestească, că demult, la o încrucișare de drumuri, se afla o statuie de piatră a lui Jizo, zeul care-i apără pe copii. Pe la răscrucea aceasta treceau mereu cai și căruţe și Jizo le stătea mereu în drum, așa că oamenii din oraș s-au adunat și au hotărât să mute statuia.

— E o poveste care s-a întâmplat cu adevărat?

— Domnul Yagi nu ne-a spus. Oricum, după ce s-au sfătuit mult, a fost ales cel mai puternic om din oraș să-l mute de acolo pe Jizo. El s-a dezbrăcat până la brâu, a început să tragă și să împingă, dar Jizo nu se mișca din loc.

— Era un Jizo foarte greu.

— Omul cel puternic a obosit atât de tare, încât s-a dus acasă și s-a culcat. Atunci, a venit omul cel mai deștept din oraș și le-a spus oamenilor să-l lase pe el să mute statuia. A umplut o farfurie cu cornuleţe de orez unse eu pastă de soia și a arătat-o lui Jizo, spunându-i: „Hai, vino. Vino să mănânci cornuleţe”. Dar Jizo nu s-a mișcat din loc. Omul cel deștept era convins că va putea mișca statuia, așa că a adus o cană plină cu *sake* și s-a dus din nou la Jizo. I-a spus lui Jizo că, dacă voia să bea, nu trebuia decât să facă un pas. Omul s-a străduit vreo trei ore, dar Jizo nu s-a mișcat din loc.

— Yukie, lui Jizo nu-i este niciodată foame? a întrebat Tonko…

Sunko a spus și ea:

— Vreau și eu cornuleţe.

— Omul cel deștept nu reușise nici cu mâncarea, nici cu băutura, așa că a făcut niște bani falși și i-a spus lui Jizo să vină și să-i ia. Jizo tot nu se mișca. A rămas încăpăţânat, ca și până atunci.

— Cam ca unchiul tău.

— Așa este. Întocmai ca unchiul. În cele din urmă, omul cel deștept a renunţat și a apărut un lăudăros care a spus că, fără nicio îndoială, va muta statuia din loc. S-a apucat de treabă ca și cum ar fi fost sigur că va reuși.

— Și ce a făcut lăudărosul?

— Asta este lucrul cel mai interesant. Mai întâi a venit în uniformă de poliţist, cu o mustaţă falsă. S-a proţăpit în faţa lui Jizo și i-a cerut să se miște, în numele

legii. A fost la fel de poruncitor ca un poliţist adevărat. Firește, astăzi puțini oameni dau ascultare poliţiei, oricât de poruncitori ar fi polițiștii.

— Și Jizo s-a mișcat?

— Să se miște? Deloc. Era încăpăţânat ca unchiul.

— Dar unchiul tău respectă foarte mult poliţia.

— Adevărat? Dar nu-i nevoie să ne temem de ei, nu? în orice caz, conferenţiarul a spus că Jizo nu s-a mișcat. Stătea ca și cum nu s-ar fi întâmplat nimic. Atunci lăudărosul s-a înfuriat rău. S-a dus acasă, și-a scos uniforma de poliţist și a aruncat mustaţa falsă într-un coș de hârtii. Apoi s-a apropiat de Jizo îmbrăcat ca un om foarte bogat. Probabil că încercase să semene cât mai bine cu putinţă cu baronul Iwasaki. N-a făcut altceva decât să se strâmbe și să umble în tăcere în jurul lui Jizo, fumând o ţigară de foi.

— Ce urmărea?

— Spera să-l ameţească pe Jizo cu fumul.

— Seamănă cu glumele unui povestitor de meserie. Și l-a ameţit cu fumul?

— Nu, pentru că statuia, după cum știi, era de piatră. Lăudărosul ar fi trebuit să se oprească imediat. Dar apoi s-a deghizat în prinţ.

— Existau prinţi și pe vremea aceea?

— Cred că da. Domnul Yagi ne-a spus că omul acela făcea pe prinţul. Făcea un lucru înspăimântător, dovedind atâta lipsă de respect faţă de familia imperială!

— Dar ce prinţ imite el, așa, deghizat?

— N-are importanţă. Tot lipsit de respect era.

— Ei da…

— În orice caz, nici figura aste nu i-a reușit, *așș.* că lăudărosul a renunţat.

— Așa și merite să păţească.

— Da, ar fi trebuit să-l închidă. În orice caz, oamenii

din oraș s-au adunat iarăși să se sfătuiască, dar nici unul nu știa ce să facă cu Jizo.

— Așa se termină povestea?

— Nu, mai este. Atunci oamenii din oraș au plătit mulţi oameni cu ricșa și vagabonzi să umble în jurul lui Jizo, făcând cât mai mult zgomot cu putinţă. Credeau că dacă-l enervează, Jizo va pleca într-un loc mai liniștit. Așadar, zgomotul a continuat multe zile și multe nopţi.

— Erau foarte hotărâţi, nu-i așa?

— Dar Jizo nu i-a băgat în seamă.

— Și ce s-a mai întâmplat? a întrebat Tonko, nerăbdătoare.

— Păi, oamenii au obosit de zgomot, dar vagabonzii și oamenii cu ricșa nu voiau să se oprească, fiindcă fuseseră plătiţi.

— Yukie, ce înseamnă „plătiţi”? a întrebat Sunko.

— Adică li s-a dat bani.

— Și ce să facă cu banii?

— De, Sunko, nu știu… Ei, și trăia acolo un prost, pe nume Baka-Take, cu care nu stătea nimeni de vorbă. Când a aflat ¡pentru ce se agita lumea, le-a spus că sunt niște caraghioși și că Jizo nu putea fi mutat în felul acesta.

— Pentru un prost, era deștept.

— Da, era deștept. Atunci lumea a râs de el și i-a cerut să-l mute el pe Jizo. Iar Baka-Take a fost de acord. Le-a spus vagabonzilor și oamenilor cu ricșa să-și ţină gura și a pășit cu hotărâre spre Jizo.

— Yukie, ce înseamnă hotărâre? Un prieten al lui Baka-Take?

Tonko a întrerupt-o cu această întrebare ciudată, într-un moment important, dar stăpâna și Yukie au izbucnit în râs.

— Nu, nu era prieten cu el.

— Dar cine era?

— Hotărâre înseamnă… nu pot să-ţi explic.

— Înţeleg. „Hotărâre” înseamnă „nu pot să-ţi explic”, da.

— Ei?

— Păi, îl știi pe Sampei Tătară, nu-i așa?

— Da, ne-a adus ignami.

— Ei bine, Tătară e foarte hotărât.

— Atunci Tătară înseamnă „hotărâre”, nu-i așa!

— Da, cam așa ceva. În orice caz, Baka-Take s-a oprit în faţa lui Jizo cu mâinile încrucișate pe piept, și i-a spus că oamenii din oraș ar vrea ca el să se dea la o parte din drum. Jizo a fost de acord imediat. S-a plâns numai că oamenii trebuiau să spună așa de la început. Apoi, s-a așezat exact acolo unde ar fi vrut oamenii să stea.

— Ce nostim era Jizo!

— Iar acum a început conferinţa.

— Mai este mult?

— Da.

— Domnul Yagi ne-a explicat că avea un motiv foarte serios să spună acea poveste la o întrunire a doamnelor. El s-a scuzat înainte de a vorbi mai departe și a spus că majoritatea femeilor au obiceiul să o ia pe departe, în loc şi vorbească de-a dreptul. A recunoscut, totuși, că acest lucru nu se întâmplă numai femeilor. A spus chiar că mulţi bărbaţi de astăzi au devenit oarecum feminini, din cauza obiceiurilor străine; mulţi oameni înţeleg greșit cultura occidentală și acceptă orbește toate ideile de import, crezând că, dacă le acceptă, vor deveni niște oameni rafinaţi. Dimpotrivă, a arătat domnul Yagi, astfel de oameni nu fac decât să împiedice progresul civilizaţiei.

Revenind la femei, ne-a cerut să ne amintim această poveste, ca să devenim la fel de cinstite ca Baka-Take atunci când avem vreo dorinţă. Domnul Yagi consideră că, dacă toate femeile ar urma exemplul lui Baka-Take, multe

certuri între bărbat și nevastă și între nevastă și soacră ar dispărea. A spus că mulţi oameni par misterioși, dar lucrul acesta se întâmplă mai ales cu femeile. De aceea, femeile sunt în general mai nemulţumite decât bărbaţii. Cu alte cuvinte, domnul Yagi a vrut să spună că noi, femeile, devenim proaste. Asta era concluzia lui.

— Ei bine, și tu ce spui, Yukie? Crezi că vei fi și tu proastă?

— Ce prostie! Nu vreau să ajung ca Baka-Take. La întrunire era și Tomiko Kaneda, care s-a înfuriat pentru cele spuse de domnul Yagi.

— Vrei să spui Tomiko Kaneda, aceea care locuiește de cealaltă parte a străzii?

— Da, fata aceea elegantă.

— Merge la aceeași școală cu tine, Yukie?

— Nu, dar face parte din clubul doamnelor. E foarte bine îmbrăcată, nu-i așa? Mi se taie răsuflarea.

— Și se spune că este și drăguţă.

— A, nu cred. E o fată oarecare. Orice fată care s-ar farda atât de mult ar fi drăguţă.

— Atunci, dacă te-ai farda și tu, ai fi de două ori mai frumoasă.

— Hai, nu mă necăji, mătușico. Adevărul este că fetele bogate se fardează prea mult.

— Ar fi plăcut să fii atât de bogată.

— Da, dar Tomiko ar trebui să încerce puţin să semene cu Baka-Take. Este foarte autoritară. Povestea tuturor celor de la întrunire că un poet i-a dedicat o carte nouă de poezii.

— Cred că era vorba despre Tofu.

— Tofu? Ce caraghios!

— Dar Tofu este un om foarte serios. El crede că i-a făcut, pe bună dreptate, o mare cinste.

— Oamenii ca Tofu o încurajează pe Tomiko să fie

atât de absurdă. Mi-a spus chiar că, zilele trecute, cineva i-a trimis o scrisoare de dragoste.

— Adevărat? Cine i-a trimis-o?

— A spus că nu știe.

— Scrisoarea nu era semnată?

— Ba da, dar nimeni nu cunoștea numele acela. Ne-a povestit că era scrisă pe un sul de hârtie lung de doi metri, și foarte romantică. Bărbatul acela scria că o adoră și că s-ar simţi onorat dacă ar fi sacrificat, în onoarea ei, ca un miel pe altar. Scrisoarea mai spunea că, pentru a-i trimite o săgeată în inimă, Cupidon folosise o pușcă cu aer comprimat. Erau o mulţime de prostii.

— Mă întreb dacă bărbatul acela era serios.

— Tomiko așa crede. Trei prietene de-ale mele au citit scrisoarea.

— N-ar trebui să arate o asemenea scrisoare altora. Tomiko urmează să se mărite cu Kangetsu.

— Poate că nu e frumos din partea ei, dar este foarte mândră că a primit scrisoarea. Când mai vine pe aici Kangetsu, ar fi bine să-i spui. El nu știe de scrisoare, nu-i așa?

— Nu știu. Se duce mereu la universitate ca să lustruiască bilele acelea de sticlă, așa că probabil nu știe.

— Mă întreb dacă, într-adevăr, Kangetsu se va însura cu Tomiko. Pentru binele lui, sper să nu facă asta.

— Dar de ce? Ea e bogată și asta îi va asigura, în mare măsură, viitorul.

— Vai, mătușico, mereu vorbești de bani, bani, bani. Este vulgar. Nu crezi că dragostea este mai importantă? Fără dragoste oamenii căsătoriţi nu pot fi fericiţi, nu-i așa?

— Păi, așa cred. Dar cu tine cum este, Yukie? Cu ce fel de om vrei să te măriţi?

— De unde să știu eu? Nu m-am gândit la niciunul.

Tonko, care până acum ascultase liniștită fără să

priceapă nimic, a deschis gura brusc și a anunţat:

— Și eu vreau să mă mărit.

Yukie, care este încă la vârsta dificilă, a părut oarecum surprinsă de această declaraţie, dar stăpâna a rămas calmă și a râs.

— Și cu cine vrei să te măriţi?

— M-aș mărita cu templul Shokonsha, unde sunt îngropaţi toţi soldaţii morţi în luptă. Dar nu știu, pentru că ar trebui să trec podul Suido ca să ajung acolo.

La răspunsul inteligent al fetiţei, atât stăpânia cât și Yukie au uitat despre ce vorbiseră și au izbucnit în râs. Atunci… Sunko s-a întors spre sora ei și i-a făcut o propunere:

— Tonko, și mie-mi place templul Shokonsha, așa că hai să mă mărit și eu cu el. Dacă nu vrei să treci podul Suido, am să merg singură cu ricșa.

— Merge și Boba, a strigat cea mică.

Și ea voia să se mărite cu templul Shokonsha. Dacă toate trei ar fi rămas acolo, stăpânul meu ar fi fost scutit, în viitor, de multe necazuri.

Chiar atunci s-a auzit o ricșă oprindu-se în faţa casei. A urmat strigătul puternic al omului cu ricșa, anunţând întoarcerea stăpânului meu. După ce a pus-o pe servitoare să ia un pachet învelit în pânză de la omul cu ricșa, stăpânul a intrat foarte liniștit în cameră.

— Vasăzică, te-ai hotărât să vii iarăși la noi în vizită? i-a spus stăpânul meu, în chip de salutare, lui Yukie.

Apoi, a lăsat să cadă jos un obiect asemănător cu a sticlă de *sake,* lângă grătarul de încălzit mâinile.

— Ciudată sticlă de *sake.* Ţi-au dat-o de la poliţie? a întrebat Yukie, ridicând obiectul căzut.

Unchiul ei a răspuns, mândru:

— Îţi place? Nu-i așa că are un aspect frumos?

— Frumos? Obiectul ăsta? Păi, nu e chiar așa frumos. Ce nevoie ai de… de vasul ăsta pentru ulei?

— Nu este deloc un vas pentru ulei. E păcat că nu ești mai înzestrată cu gust.

— Atunci ce este?

— O vază de flori.

— Dar este prea îngustă la gură și prea rotundă jos.

— Tocmai de-asta e mai deosebită. N-ai gust deloc, la fel cu mătușă-ta. E o rușine, o adevărată rușine.

Stăpânul meu a ridicat vaza, mormăind ca pentru sine, și a ţinut-o în lumină ca s-o privească mai atent.

— Dar tot mi se pare ciudat că poliţiștii ţi-au dat un vas. pentru ulei. Tu ce zici, mătușico?

Dar mătușica nu era foarte interesată de discuţie. Ea desfăcuse pachetul învelit în pânză și cerceta obiectele înapoiate, cu ochii rotunzi ca niște farfurioare.

— În ultima vreme, hoţii au devenit mai grijulii. Uite, totul a fost spălat și călcat.

— Nu fi proastă. N-am primit vaza de la poliţie. A trebuit să aștept, așa că m-am plimbat și am văzut-o într-o vitrină de curiozităţi. Poate că nu pricepi așa ceva, dar este un obiect de artă.

— Cum spui tu, unchiule. Dar unde te-ai plimbat, într-un cartier ca acela?

— Unde? în jurul postului de poliţie Nihon Zutsumi. Am intrat și în Yoshiwara. Este un loc foarte animat. Ai văzut vreodată poarta mare de fier? Cred că nu.

— N-aveam de ce să merg la Yoshiwara. Mă mir că un profesor a putut să meargă într-un cartier unde sunt atâtea prostituate. Nu-i așa, mătușico? Mătușico!

— Da, ai dreptate. Dar mi se pare, totuși, că unele lucruri lipsesc. Asta este tot ce ne-au înapoiat?

— Nu lipsește decât cutia cu ignami. Știi că mi s-a spus să fiu la poliţie la nouă fix, dar a trebuit să aștept

până la unsprezece. Poliţia japoneză nu e bună de nimic.

— Dar ăsta nu e un motiv să te plimbi prin cartierul Yoshiwara. Dacă s-ar afla, cred că ai fi concediat. Nu-i așa, mătușico?

— Da, poate. Vai, garnitura de la ibrâul meu obi a dispărut. Știam eu că lipsește ceva.

— Lasă garnitura de la brâul tău. A trebuit să aștept trei ore. O pierdere îngrozitoare a timpului meu preţios.

Apoi, stăpânul s-a dus în camera lui, și-a scos hainele europene și s-a îmbrăcat. mai comod în chimonoul lui. Când s-a întors, s-a rezemat calm de grătar și a admirat noul lui „vas pentru ulei”. În acest timp, stăpâna pusese obiectele furate în dulap și stătea lângă Yukie.

— Mătușico, vasul ăsta de ulei se cheamă că este obiect de artă. Nu ţi se pare amuzant?

— L-ai cumpărat la Yoshiwara? De ce?

— De ce? Vasul ăsta este un obiect de artă.

— Dar puteai să cumperi unul la fel în cartierul nostru. Nu trebuia să mergi la Yoshiwara pentru atâta lucru.

— Să nu crezi că este un vas obișnuit. Nu vezi așa ceva oriunde.

— Unchiule, ești încăpăţânat ca un Jizo de piatră.

— Ești cam obraznică pentru o elevă. Te sfătuiesc să citești *Onna-Daigaku;* este un manual al bunelor maniere pentru fete scris în perioada Yedo, dar lecţiile acelea nu se vor demoda niciodată.

— Unchiule, ce-ţi plac mai puţin – elevele sau asigurările?

— Cine zice că nu-mi plac asigurările? Cine îşi face griji pentru viitor trebuie să se asigure. Dar elevele sunt mai rău decât inutile.

— Nu-mi pasă că sunt inutilă. Apropo, ai o poliţă de asigurare?

— Mă gândesc să mă asigur luna viitoare.

— Sigur?

— Fără nicio îndoială!

— Dar de ce? în loc să semnezi o poliţă de asigurare, ar fi mai bine să faci altceva cu banii. Nu crezi, mătușico?

Stăpâna s-a mulţumit să zâmbească strâmb. Dar stăpânul meu a devenit dintr-odată serios.

— Poate crezi că o să trăiești o sută sau două sute de ani. Când o să crești mare, o să înţelegi ce necesare sunt asigurările. Neîndoielnic mă asigur luna viitoare.

— Mă rog, dacă poţi să arunci bani pentru umbrela pe care mi-ai cumpărat-o zilele trecute, tot așa de bine poţi să-i arunci și pe asigurări. De fapt, nici nu aveam nevoie de o umbrelă nouă.

— Chiar nu ai nevoie de ea?

— Nu, nu voiam una nouă.

— Dacă așa stau lucrurile, ai putea să mi-o dai înapoi. Tonko vrea o umbrelă, așa că am să i-o dau ei. N-ai adus-o cumva cu tine astăzi?

— Cum, vorbești serios? Mi-ai cumpărat-o mie și acum nu o ceri înapoi?

— Ai spus că nu o vrei, ce ţi se pare ciudat?

— N-am nevoie de ea, dar este rușinos să ceri înapoi un cadou.

— Vorbești în enigme. Ce aste rușinos, când îţi cer să dai înapoi o umbrelă de care n-ai nevoie?

— Oricum…

— Oricum, ce?

— Oricum, este rușinos.

— Ce proastă. Repeţi mereu același lucru.

— Și tu repeţi același lucru, nu?

— Dar ai spus că n-ai nevoie de ea.

— E adevărat. De fapt nu am nevoie de umbrelă, dar nici nu vreau să o dau înapoi.

— Ești și absurdă și încăpăţânată. La școală nu vă învaţă logică?

— Acum mai spui și că sunt incultă! auzi, să ceri cuiva să dea înapoi un cadou! N-ai inimă. Poate ar trebui să-l imiţi puţin pe Baka-Take.

— Ce-i aia? Ce vrei să imit?

— Îţi spun să fii mai sincer și direct, asta este.

— Nu ești numai încăpăţânată, dar și caraghioasă. De asta n-ai putut să iei note mari la școală.

— Poate că n-am reușit, dar nu-mi plătești tu taxele.

Acum Yukie nu se mai putea stăpâni și câteva lacrimi au început să-i cadă pe rochia roșie *hakama,* pătând-o în câteva locuri. Stăpânul meu a rămas încurcat în faţa acestei emoţii. A scăpat totuși din încurcătură, pentru că Osan a venit din bucătărie și i-a anuptat un oaspete.

După ce s-a uitat, curioasă, la fata care plângea, Osan a spus:

— Este un elev.

Stăpânul meu a ieșit imediat din cameră, iar eu, dornic să mai aflu noutăţi și să învăţ mai multe despre oameni, l-am urmărit pe furiș, pe verandă.

Pentru a-i studia pe oameni, cel mai bine este să alegi un moment de criză. De obicei oamenii sunt neinteresanţi, așa că nu ai mare lucru de învăţat privindu-i și ascultându-i. Dar când apar încurcături, firea lor obișnuită – datorită unui efort miraculos și misterios – dispare, oamenii devin excentrici, stranii, deosebit de ciudaţi. Lacrimile lui Yukie pe rochia roșie sunt un bun exemplu. Yukie este la fel de schimbătoare ca și cei mai mulţi oameni. Când vorbea cu stăpâna, nu părea altfel decât ceilalţi; dar, cum a apărut un bărbat, Yukie a devenit dintr-odată altfel. Dintr-odată, a dat la iveală o frumuseţe profundă și necunoscută – ingenuă, elegantă, stranie și misterioasă. Acest farmec

este comun tuturor femeilor, dar nu se manifestă întotdeauna cu atâta ușurinţă. Stăpânul meu este atât de sucit, încât de obicei îmi mângâie blana în răspăr, dar eu mă consider totuși norocos, pentru că pot urmări astfel de spectacole fără ca actorii să știe că îi pândesc. Pentru acest motiv mă ţin după stăpânul meu, oriunde s-ar duce. Vreau să învăţ cât mai multe lucruri, în răstimpul scurt al vieţii mele.

Dar acum, cine să fi fost oaspetele?

Am văzut un elev de șaptesprezece – optsprezece ani, adică de aceeași vârstă cu Yukie, așezat într-un colţ al camerei. Era tuns atât de scurt, încât îi puteam vedea pielea capului. Nasul rotund îi indica în mod1 precis centrul feţei. Nu avea nimic prea caracteristic, afară de faptul că avea un cap cam mare. Părea imens, deși se tundea atât de scurt; dacă ar fi purtat părul la fel de lung cu stăpânul meu, ar fi atras, cu siguranţă, atenţia multora. Este o convingere a stăpânului meu că, în general, oamenii cu capul atât de mare nu au multă minte în el. S-ar putea să fie adevărat, însă, oricum, la prima vedere elevul acesta părea să fie un om tot atât de mare ca Napoleon.

Purta un chimono *kasuri* cu motive vii, deși nu știu precis dacă era un model Satsuma, Kurume sau Iyo-gasuri. În orice caz, era o haină căptușită, cu mâneci cam scurte. Nu știu dacă mai purta ceva pe dedesubt. Se spune că nu este elegant să porţi cămașă când ești în chimono, dar acest elev mi s-a părut prost îmbrăcat, în plus, lăsase, cu picioarele goale, trei urme clare pe rogojinile de paie. Acum stătea lacului și se vedea că era cam stingherit.

Nu este nimic neobișnuit când cineva stă liniștit, dar când golanul acesta tuns și cu chimonoul scurt stătea atât de solemn, situaţia avea ceva nefiresc. Trebuie să fie un chin pentru un elev care, pe stradă, nici nu dă din cap ca să salute un profesor, să stea jumătate de oră ca oricare alt

om. Mi se părea amuzant să-l văd prefăcându-se cuminte și de o virtute binecunoscută, dar pentru băiat trebuie să fi fost un efort deosebit. E de mirare cum pot să se stăpânească elevii, când sunt atât de zgomotoși în clase și în curtea școlii.

Văzându-l pe oaspetele stăpânului meu, m-a cuprins mila, cu toate că situaţia era caraghioasă. Deși stăpânul este un prost, el are multă autoritate asupra fiecărui elev în parte – și probabil că este foarte mândru de acest lucru. Dar mă întreb ce s-ar întâmpla dacă acești elevi s-ar strânge laolaltă și ar începe să-l sfideze în grup pe profesorul lor. Lașul devine îndrăzneţ sub influenţa băuturii, iar gloata se îmbată de înţelegerea faptului că este, ca grup, puternică. Dar acest elev în chimono Satsuma-Gasuri venise singur, așa că trebuia să se poarte respectuos cu stăpânul care, cel puţin, avea titlul onorabil de profesor.

Stăpânul meu a oferit o pernă, elevului, împingând-o spre el și spunând1:

— Hai, stai jos.

Dar individul tuns scurt a rămas neclintit. A mormăit o mulţumire, dar nu s-a mișcat. Mă miră, pe mine care sunt motan, faptul că oaspeţii refuză atât de des să folosească pernele de bumbac decolorat, de teamă că nu vor fi consideraţi destul de modești. Stăpâna nu cumpărase perna ca să se uite lumea la ea; fusese făcută tocmai ca să se stea pe ea. Refuzul trebuie să fie, cu siguranţă, neplăcut pentru pernă și înseamnă o rușine pentru stăpânul meu. Elevul tuns scurt nu refuzase pentru că nu-i plăcea perna. Adevărul era că el rareori stătea fie și în picioare cum se cuvine, exceptând ocazia serviciilor anuale budiste pentru, bunicul său defunct, așa încât picioarele îi înţepeniseră și nu se puteau mișca. Perna zăcea acolo ca o grămăjoară inutilă. Ce plicticos, băiatul ăsta tuns! Toată lumea ar fi

fost încântată dacă ar fi fost atât de cuminte la școală și în pensiunea unde stătea. Era potolit acum, când nu era nevoie, dar era neastâmpărat când ar fi trebuit să stea cuminte.

Chiar atunci; ușa de hârtie s-a deschis și Yukie a intrat cu o ceașcă de ceai și a oferit-o, ceremonios, elevului. Băiatul era, poate, tentat să strige: „Ceai necivilizat!” Dar era imposibil, pentru că se afla chiar în faţa stăpânului meu și se simţea foarte onorat să fie servit cu ceai de această fată drăguţă. Yukie tocmai învăţase să servească oaspeţii cum se cuvine, potrivit școlii de servire a ceaiului Ggasawara. Elevul era într-o situaţie dificilă… dar Yukie, închizând ușa după ea, i-a zâmbit timid. În asemenea ocazii, fetele dovedesc totdeauna mai mult curaj decât băieţii de aceeași vârstă. În plus, pentru că Yukie zâmbea, la atât de puţin timp după ce plânsese de supărare, chipul ei era cu atât mai luminos.

După ce Yukie a ieșit, încăperea a rămas liniștită câtăva vreme, dar, în cele din urmă, stăpânul meu, care credea că această convorbire avea să semene cu un exerciţiu ascetic, a deschis gura și a întrebat:

— Apropo, cum te cheamă?

— Furai.

— Furui? Furui și mai cum? Care e prenumele?

— Furui. Buemon Furui.

— Buemon Furui. Hm. Foar, te elegant nume, foarte clasic. Ești în clasa a patra, nu?

— Nu.

— A treia?

— Nu, sunt în clasa a doua.

— Ești la A?

— Nu, la B.

— Dacă ești la B, e o clasă la care sunt diriginte. Nu-i așa?

Stăpânul meu părea impresionat.

De fapt stăpânul observase dinainte cât de mare era capul băiatului și chiar rămăsese pe gânduri, atât era de impresionat. Mai asociase și altă dată acest cap cu numele clasic, dar nu făcuse legătura cu clasa a doua B. Când1 aflase că acest cap impresionant era într-o clasă la care era diriginte, s-a bucurat involuntar pentru norocul lui.

Dar pentru ce oare venise capul cel mare la el – nu putea să-și dea seama. În primul rând, stăpânul meu nu este simpatizat de elevi; băieţii nu-i fac vizite nici măcar de Anul Nou, sau la sfârșitul anului școlar. De fapt, acest Buemon Furui era primul elev care îl vizi, la și stăpânul meu nu prea știa cum să-l trateze. Nu avea motive să creadă că venise doar pentru o vizită amicală; dar, dacă. ar fi venit să-l sfătuiască pe stăpânul meu să renunţe la învăţământ, ar fi fost, cel puţin, mai agitat. Părea greu de crezut ca Buemon să fi venit să-l consulte pe stăpânul meu în legătură cu ceva personal, așa că, într-un cuvânt, stăpânul meu era foarte încurcat de vizită. Nici Buemon însuși nu părea să-și dea seama prea bine pentru ce se afla acolo. Neavând altă soluţie, stăpânul meu a mers drept la ţintă.

— Ai venit să-mi faci o vizită prietenească?

— Nu. Nu am venit pentru asta.

— Atunci pentru ce ai venit?

— Păi…

— Ceva cu școala?

— Da. Vreau să vă spun ceva.

— Hm. Bine, ce este? Poţi vorbi, a spus stăpânul meu.

Dar Buemon a rămas cu ochii în jos și n-a spus nimic.

De obicei, Buemon era foarte vorbăreţ pentru un elev în clasa a doua. Deși capul atât de mare nu dă imaginea exactă a inteligenţei lui mai degrabă reduse, era în general considerat ca fiind cel mai priceput orator al clasei B. De

fapt, el era cel care îl pusese pe stăpânul meu într-o situaţie dificilă, întrebându-l ce înseamnă Columb. Faptul că un băiat atât de priceput stătea acolo, agitându-se ca o prinţesă bâlbâită, nu putea să însemne decât că neașteptata vizită avea o explicaţie gravă. Stăpânul meu a devenit oarecum bănuitor.

— Dacă ai ceva să-mi spui, dă-i drumul.

— Mi-e greu să încep.

— Greu să începi? a repetat stăpânul meu, privindu-l pe Buemon în faţă.

Ochii elevului rămăseseră plecaţi, așa că stăpânul nu a putut să-i ¡citească gândurile. În consecinţă, și-a schimbat oarecum atitudinea:

— Foarte bine. Spune ce vrei. Nu te aude rumeni și n-am să povestesc mai departe ce-mi vei spune.

— Sunteţi sigur că e bine?

Buemon nu era încă sigur.

— Așa cred, a spus la întâmplare stăpânul meu.

— Atunci am să încep, a spus elevul.

Și-a ridicat capul tuns și la privit pe stăpânul meu, ca și cum ochii l-ar fi durut. Stăpânul și-a umplut pe jumătate obrajii cu fum din ţigară, apoi l-a suflat și s-a întors într-o parte.

— Drept să vă spun, am intrat într-o încurcătură.

— Ce fel de încărcătură?

— Sunt în mare încurcătură, de asta am venit.

— Spune-mi ce s-a întâmplat.

— Nu m-am gândit ce fac, atunci, și pentru că Hamada mi l-a cerut cu împrumut, și i l-am dat.

— Hamada este Heisuke Hamada?

— Pa.

— I-ai împrumutat banii tăi pentru pensiune, sau așa ceva?

— Nu, nici vorbă.

— Atunci ce i-ai împrumutat?

— Numele meu.

— Și de ce avea nevoie Hamada să împrumute numele tău?

— A trimis o scrisoare de dragoste.

— Cum?

— I-am spus lui Hamada că duc eu scrisoarea la poștă, dar mai bine să nu-mi folosească numele.

— Nu înţeleg deloc ce spui. Ia-o de la început și povestește-mi ce-a făcut fiecare.

— A fost scrisă o scrisoare de dragoste.

— O scrisoare de dragoste. Cui?

— Păi, de-asta vă spuneam că mi-e greu să încep.

— Ai scris o scrisoare unei fete?

— N-am scris-o eu.

— Atunci, a trimis-o Hamada?

— Nu, nici Hamada.

— Atunci cine a trimis-o?

— Nu știu.

— Tot nu se înţelege ce spui. N-a trimis nimeni scrisoarea?

— Numai numele era al meu.

— Numai numele era al tău. Asta n-are niciun sens. Ia ascultă. Povestește-mi mai încet și mai logic. Cui i-a fost scrisă scrisoarea de dragoste?

— Fetei aceleia, Kaneda, care locuiește peste drum.

— Fiica omului de afaceri?

— Da.

— Ai spus că ţi-a împrumutat numele. Ce înseamnă asta?

— Fata e atât de proastă, încât i-am trimis o scrisoare de dragoste. Hamada a spus că trebuie să o semnăm cu un nume care să sune bine – și-am spus să-l scrie pe al lui. El a zis că numele lui nu era destul de romantic, dar Buemon

Furui era un nume ideal. Așa că, până la urmă, l-am lăsat să mă semneze.

— Cunoști fata asta? Ai întâlnit-o vreodată?

— Nici măcar nu știu cum arată.

— Este scandalos să trimiţi o scrisoare de dragoste unei fete pe care nici n-ai văzut-o. Pentru ce-ai făcut asta?

— Toţi spuneau că-i obraznică și autoritară și am vrut s-o necăjim.

— Asta e și mai scandalos. Aţi trimis scrisoarea?

— Da, Hamada a scris-o, eu mi-am împrumutat numele pentru semnătură și Endō a pus-o la cutie, într-o seară.

— Atunci, sunteţi amestecaţi toţi trei.

— Da, dar am început să mă gândesc că aș putea să fiu exmatriculat dacă se află. N-am dormit de două-trei nopţi.

— Ce prostie ai făcut! Ai scris „Buemon Furui, clasa II-a, Liceul Bunmei”?

— Nu, n-am scris numele școlii.

— Asta, cel puţin, e bine. Ai fi putut compromite onoarea școlii.

— Dar ce credeţi? Credeţi că o să trebuiască să plec de la școală?

— Mă tem că da.

— Vai, domnule Kushami, tata este foarte sever și am mamă vitregă. Dacă trebuie să plec de la școală, nu știu ce o să fac. Chiar credeţi că voi fi dat afară?

— Trebuia să te gândești la consecinţe înainte de a-ţi lăsa numele să fie semnat.

— Dar zău, așa s-a întâmplat. Nu puteţi face să rămân la școală?

Buemon aproape plângea, dar, dincolo de ușa de hârtie, stăpâna și Yukie se străduiau din greu să-și stăpânească râsul. Stăpânul meu. și-a luat un aer

important și a repetat:

— Ei, ei.

Vizita se dovedea interesantă. Unii dintre dumneavoastră ar putea întreba ce era atât de interesant și întrebarea este firească. La om sau la animal, autocunoaşterea înseamnă o mai bună cunoaştere a lumii. Oamenii ar fi mai respectaţi de pisici dacă s-ar înţelege mai bine pe ei înșiși. Puţini oameni îşi cunosc însă lungul nasului, cu atât mai puţin ce este în sufletele lor. Oamenii sunt încrezuţi, dar n-au niciun motiv să se creadă grozavi. Se tot laudă că sunt stăpânii întregului univers, dar în același timp nici măcar nu-și cunosc lungul nasului. Ar fi normal să înveţe să fie mai modești, dar puţini dintre ei îşi pierd vreodată orgoliul. Oamenii persistă, netulburaţi, în această contradicţie, ceea ce nu dovedește decât că sunt proști.

Faptul că stăpânul, stăpâna și Yukie se amuzau de încurcătura lui Buemon nu este, cred eu, neobișnuit la oameni. Dar fiecare se amuza dintr-un motiv diferit. În primul rând, stăpânul meu: lui nu-i păsa de viitorul lui Buemon. Nu-i păsa deloc că tatăl lui Buemon era server și că mama vitregă îl trata ca pe un orfan. Desigur, stăpânul meu nu avea motive să fie îngrijorat – chiar dacă Buemon ar fi fost dat afară, postul stăpânului meu nu ar fi fost afectat câtuși de puţin. Dacă (toţi elevii ar fi părăsit școala, s-ar fi putut ca leafa stăpânului meu să aibă de suferit. Dar soarta unuia singur, Buemon Furui, nu avea importanţă și nu influenţa viaţa lui de zi cu zi. Acolo unde lipsește interesul, nu se poate găsi multă înţelegere. Stăpânul meu nu se pricepe să se încrunte și să ofteze compătimitor, suflându-și nasul. Oamenii nu sunt, în general, animale compătimitoare sau îndatoritoare. Când varsă lacrimi pentru alţii, îşi compun doar expresii compătimitoare, de dragul propriului lor interes. Cu alte cuvinte, oamenii

trișează. Cei care trișează cel mai bine sunt, în general, aceia cu temperament artistic. Publicul îi apreciază foarte mult – și totuși aceștia sunt oamenii pe care eu îi consider cei mai îndoielnici. Stăpânul meu este inabil, așa că lumea nu îl apreciază. Neavând nimic de pierdut, își poate exprima sentimentele de răceală fără dificultate. Îţi puteai da seama cât de nepăsător este din faptul că nu-i spunea altceva lui Buemon decât „ei, ei”.

Dar un om cinstit, ca stăpânul meu, nu este cu totul de dispreţuit. Lipsa de interes și indiferenţa sunt trăsături înnăscute la toţi oamenii, iar cei care nu se străduiesc să ascundă aceste insuficienţe sunt cei mai cinstiţi. Și, în lumea de astăzi, cinstea e un lucru rar. Este greu de închipuit că vor exista vreodată mulţi oameni cinstiţi, afară doar dacă Shino, Kobungo și celelalte șase personaje virtuoase vor părăsi *Viaţa celor opt câini*[36] și vor începe să trăiască pe aceeași stradă cu noi.

Dar să-l lăsăm, deocamdată, pe stăpânul meu. Acum am să vă spun despre femeile care râdeau în camera de alături. Ele nu erau indiferente ca stăpânul meu, dar povestea cu scrisoarea de dragoste a lui Buemon le distra. Nu exista niciun motiv special de veselie, pur și simplu li se părea amuzant. Întrebaţi însă o fată dacă ar fi în stare să râdă de cineva care are încurcături. Probabil că fata aceea s-ar simţi insultată. Insulta ar fi reală, dar tot reală este și fapta de a râde de cineva oare are necazuri. Eu însumi fur uneori, dar nu-mi place ca alţii să-mi spună că sunt imoral – acuzaţia mi-ar păta buna reputaţie. Ar fi o insultă. Așa era și cu femeile care râdeau de necazurile lui Buemon.

Dar bărbaţii trebuie să înveţe să rămână calmi când sunt călcaţi în picioare, loviţi și apostrofaţi, dacă vor să

36 Titlul unui roman de Bakin Takizawa. „Cei opt câini” sunt, de fapt, opt războinici, personificând fiecare câte o virtute tradițională.

rămână în relaţii bune cu sexul frumos. Mai trebuie să înveţe să li se pară plăcut ca fetele să-i scuipe și să râdă de necazurile lor. Buemon avea remușcări mari pentru că făcuse ceva în care partea lui de vină era destul de mică; și probabil ar fi găsit insultător ca alţii să râdă de situaţia în care se afla. Dar era o copilărie, o concluzie a cuiva care nu se maturizase încă. Când cineva încalcă fără voie bunele maniere, el se înfurie pe oricine îl critică și îi acuză pe cei neînţelegători care-l necăjesc. Cel mai bun lucru este să-ţi ţii gura.

Cât despre Buemon, el era întruchiparea îngrijorării. Spre deosebire de creierul lui Napoleon, plin de vise despre fapte măreţe, capul cel mare al lui Buemon nu conţinea decât griji. Din când în când, nasul rotund i se încreţea, din cauză că grijile din cap i se reflectau pe faţă. Fusese îngrijorat trei zile; frica îi stătea ca o ghiulea în stomac, ca și cum ar fi înghiţit o bucată mare, rotundă de zahăr ars. Pentru că nu reușise, cu mintea lui, să găsească o soluţie, venise acasă la un profesor care îi displăcea atât de mult, încât nu putea suferi nici măcar să-l salute. Buemon uitase cu totul cât îl necăjise pe stăpânul meu la școală și cum îi îndemnase pe colegi să-l necăjească. Nu știa decât că datoria dirigintelui era să-l ajute, atunci când avea nevoie. Cită naivitate!

Stăpânul meu nu era diriginte pentru că îşi dorise această răspundere. Era diriginte pentru că îl numise directorul. Așa cum pălăria unchiului lui Meitei era un melon doar cu numele, stăpânul meu era educator doar cu numele. Dacă lucrurile ar avea un destin determinat de numele lor, Yukie ar putea, numai datorită numelui ei frumos, să găsească oricând un bărbat oare s-o ceară în căsătorie. Buemon nu era numai egoist, dar și ferm convins că toţi ceilalţi aveau datoria să fie buni cu el.

Această părere provenea dintr-o prea mare încredere

în ceilalţi. Firește, nu-și putuse imagina că unii vor râde de încurcătura lui. După vizita acasă la dirigintele lui, Buemon trebuie să fi învăţat un adevăr nou despre semenii săi și, datorită acestei descoperiri, a învăţat, poate, să fie în viitor mai asemănător cu ceilalţi oameni. Avea să devină indiferent la grijile altora și să râdă fără reţinere când prietenii lui aveau să aibă necazuri. În felul acesta, generaţiile viitoare vor fi constituite din oameni ca Buemon, așa cum lumea se compune, încă de acum, din oameni ca domnul și doamna Kaneda. În interesul lui, aș prefera ca Buemon să înveţe să se cunoască pe sine cât mai curând posibil, ca să devină un om obișnuit. Dacă nu va învăţa asta, nu va reuși în viaţă așa cum a reușit domnul Kaneda. Iar dacă Buemon nu va învăţa să fie indiferent la suferinţele altora, va fi exclus din societatea semenilor săi – și asta ar fi mai grav decât o exmatriculare din școală.

În vreme ce savuram această lecţie asupra comportării oamenilor, ușa de hârtie s-a tras, scârţâind, și a apărut chipul cuiva.

— Domnule Kushami.

Stăpânul meu încă îi mai spunea „ei, ei”, lui Buemon, când s-a ivit la ușă vizitatorul neașteptat. Privind într-acolo, a văzut ieșind de după ușă capul lui Kangetsu.

— Hai, intră, a strigat stăpânul meu, rămânând așezat.

— Sunteţi cu cineva?

— Nu-i nimic, intră.

— Drept să vă spun, venisem să vă invit la plimbare.

— Încotro? Iarăși la Asakusa? în cazul ăsta, mulţumesc, n-am nevoie. Zilele trecute, atâta m-ai purtat, încât mă dor picioarele și acum.

— Dar a trecut mult de atunci. Haideţi, să ieșim.

— Unde? în orice caz, hai, intră câteva minute.

— Aș vrea să mergem la grădina zoologică de la Ueno

să auzim un tigru răgind.

— Asta e absurd. Oricum, intră un moment.

Kangetsu era prea departe pentru o discuţie, așa că, ezitând, s-a descălţat și a intrat în cameră. Ca de obicei, era în pantaloni gri, dar pe fundul pantalonilor avea un petic. Nu pentru că pantalonii ar fi fost vechi, sau pentru că el ar fi avut partea aceea prea grea; Kangetsu pretindea că peticul este necesar fiindcă se apucase, de curând, să meargă pe bicicletă, iar acest lucru provoca o uzură apreciabilă a fundului pantalonilor. După ce a intrat Kangetsu, a dat din cap către Buemon, fără să viseze, măcar, că băiatul acesta trimisese o scrisoare de dragoste fetei pe care o considera viitoarea lui soţie.

— Ar fi absurd să mergem tocmai la Ueno numai ca să auzim un tigru răgind.

— Nu trebuie să mergem imediat. Mă gândeam să ne plimbăm o vreme și să ajungem la Ueno pe la unsprezece seara.

— Ce?

— Atunci, copacii bătrâni din parc vor fi atât de tăcuţi și înfricoșători…

— Cred și eu! Locul va fi mult mai pustiu decât ziua.

— Iar apoi, vom merge acolo unde copacii se îndesesc și ne vom așeza într-un loc unde oamenii nu se duc nici măcar ziua. Am ajunge, curând, să simţim că nu trăim într-un oraș cu nori de praf, ci suntem pierduţi undeva în munţi.

— Și ce-o să facem, după ce simţim asta?

— O să așteptăm puţin și în curând, din grădina zoologică, tigrul va scoate un răget.

— Crezi că o să facă asta la comandă?

— Sunt sigur că o să ragă. Îl aud și ziua, de la Institutul de știinţe. Dar în singurătatea nopţii, când nu e nimeni pe aproape și aerul diabolic ne înconjoară pe furiș,

iar o fiară cu chip de om miroase urât în faţa nasului meu…

— Adică cum, o fiară cu chip de om miroase în faţa nasului tău?

— Nu ştiaţi că oamenii au alt miros când se sperie?

— Zău? Ei, şi atunci?

— Păi, atunci tigrul va scoate un răget care va cutremura frunzele bătrânilor arbori cryptomeria. Va fi îngrozitor.

— Curat îngrozitor!

— Nu vreţi să mergeţi? Dacă n-aţi auzit un tigru răgind noaptea, e ca şi cum nu l-aţi fi auzit niciodată.

— Bine, bine, a spus stăpânul meu.

Era indiferent la aventura propusă de Kangetsu, întocmai cum fusese la rugăminţile lui Buemon. În acea vreme Buemon îl ascultase invidios, în tăcere, pe Kangetsu, dar probabil că-şi amintise de situaţia lui atunci când stăpânul meu a spus „bine, bine”, pentru că a intervenit brusc.

— Sunt îngrijorat. Ce să fac?

Kangetsu a privit mirat spre capul mare al elevului, în ce mă priveşte, aveam o altă preocupare, aşa că m-am scuzat şi am trecut în camera de zi.

Stăpâna încă mai râdea, turnând ceai într-o ceaşcă ieftină, făcută la Kyōto. După ce a pus ceaşca pe o farfurioară, i-a spus lui Yukie să ducă ceaiul lui Kangetsu.

— Eu? N-am nimic împotrivă, dar…

— Dar ce? a întrebat stăpâna, puţin mirată, şi a încetat brusc să râdă.

— Nu există niciun motiv, a spus Yukie.

Dar nu s-a mişcat din loc. A plecat capul şi ochii i-au căzut pe ziarul *Yomiuri* care se afla lângă ea. Stăpâna a încercat din nou s-o roage.

— Te porţi ciudat astăzi. Este doar Kangetsu. Nu te

deranjează, nu-i așa?

— Da, dar nu vreau, a mormăit Yukie, fără să-și ridice ochii de pe ziar.

Cred că nu putea citi un cuvânt. Dar dacă ar fi spus cineva lucrul ăsta, ar fi început să plângă din nou, cu siguranţă.

— N-ai de ce să te rușinezi, a spus stăpâna, de data aceasta zâmbind, și a pus ceașca și farfurioara pe ziar.

— Vai ce rea ești, a izbucnit Yukie, încercând să scoată ziarul de sub ceașcă.

Dar farfurioara se lipise de ziar, așa că ceaiul s-a vărsat pe hârtie și a curs pe rogojinile de paie.

— Acum, uite ce-ai făcut.

— Vai, groaznic, a spus Yukie și a fugit în bucătărie să aducă o cârpă.

Pentru mine, scena era foarte interesantă. Kangetsu, neștiind ce se întâmplă de partea cealaltă a ușii de hârtie, continua să vorbească.

— Văd că aţi pus hârtie nouă la uși. Cine a făcut asta?

— O fată. Nu crezi că a lucrat bine?

— Foarte bine. E fata care vine adesea pe aici?

— Și ea ne-a ajutat. Se lăuda că, de vreme ce știe să lipească hârtie la uși atât de bine, este pregătită să se mărite.

— Mi se pare că hârtia este bine întinsă aici, dar în dreapta face niște cute.

— Femeile au început să lucreze în partea dreaptă, așa că, atunci când au ajuns în stânga, câştigaseră experienţă.

— Înţeleg. Suprafaţa din dreapta prezintă curbe transcendente pe care nu le putem exprima prin funcţii ordinare, a teoretizat Kangetsu, ca și cum ar fi expus o problemă de matematică.

— Ei, ei.

Buemon pricepuse, până la urmă, că a fost uitat și că nu mai avea motive să mai rămână să-și explice situaţia, așa că a înclinat brusc capul lui mare până la pământ, anunţându-și plecarea. Stăpânul meu a întrebat:

— Pleci?

Demoralizat, Buemon și-a pus sandalele de lemn și a ieșit pe ușă, târându-le. Era un spectacol jalnic!

Dacă lucrurile s-ar fi agravat, Buemon ar fi putut să scrie un „Poem de pe stâncă” și apoi să se arunce în cascada Kegon. Toate necazurile lui se datorau faptului că fiica lui Kaneda era atât de cochetă. Dacă Buemon s-ar fi omorât, ar fi putut să devină strigoi și să o omoare și pe fată. Dacă ar dispărea din lume cât mai multe asemenea fete, viaţa ar fi mai ușoară pentru mulţi bărbaţi. Chiar și Kangetsu ar putea găsi o fată mai potrivită cu care să se însoare.

— Era un elev, domnule Kushami?

— Îhî.

— Ce cap mare! E inteligent?

— Nu așa de inteligent cât ai putea crede uitându-te la capul lui, dar uneori pune întrebări interesante Nu de mult, mi-a cerut să explic cuvântul „Columb” și m-a pus în încurcătură.

— Și ce i-aţi spus?

— Păi, primul lucru care mi-a trecut prin minte. Știi, băieţii n-ar avea încredere în mine, ca profesor, dacă nu le-aș da un răspuns.

— Profesorii trebuie să se poarte ca politicienii, nu-i așa?

— Ei, bine, caraghiosul ăsta are acum necazuri.

— Ce s-a întâmplat? Am observat că era îngrijorat. Despre ce este vorba?

— O prostie. A trimis o scrisoare de dragoste fiicei lui Kaneda.

— Cum? Capul ăsta mare? Elevii din ziua de azi sunt, într-adevăr, foarte încrezuţi.

— Cred că eşti îngrijorat de întâmplarea asta şi tu.

— Dimpotrivă, mi se pare interesantă. Nu-mi pasă câte scrisori de dragoste primeşte Tomiko.

— Îmi pare bine să aflu că eşti atât de sigur de tine.

— Nu-mi pasă, dar când mă gândesc că un asemenea căpăţânos scrie o scrisoare de dragoste, ei bine…

— Şi încă a făcut-o în glumă. Vezi tu, băieţii cred că fata este prea încrezută, aşa că trei dintre ei au hotărât s-o necăjească.

— Vreţi să spuneţi că trei băieţi au scris o singură scrisoare? Asta este şi mai ciudat. Ca şi cum trei inşi ar fi mâncat o porţie de mâncare.

— Un băiat a scris scrisoarea, altul a pus-o la cutie, iar alipi şi-a oferit numele ca semnătură. Elevul care a fost aici este cel căruia i-au folosit numele. Cred că el a fost cel mai prost dintre ei. În plus, pretinde că nici n-a văzut-o vreodată pe fiica lui Kaneda. Cum poate fi cineva atât de absurd?

— Este cea mai interesantă întâmplare din ultima vreme. E formidabil! Nu vi se pare nostim că un astfel de căpăţânos ar putea scrie o scrisoare de dragoste unei fete?

— Dar lucrurile ar putea lua o întorsătură serioasă.

— N-are importanţă. Nu trebuie să vă faceţi griji pentru familia Kaneda.

— Dar s-ar putea să te însori cu fata.

— Nu e grav nici asta, pentru că *s-ar putea,* doar atât.

— Chiar dacă nu-ţi pasă, s-ar putea…

— Nici familia Kaneda nu-şi va face griji. Nu aveţi de ce să fiţi îngrijorat, vă spun eu.

— Foarte bine, atunci lucrurile vor rămâne aşa. Pe băiat îl mustră conştiinţa, de aceea a venit.

— Deci, din cauza asta arăta așa nenorocit? Dar de ce a venit la dumneavoastră?

— Se teme că ar putea fi exmatriculat. Asta îl îngrijorează cel mai mult.

— Pentru ce să fie dat afară din școală?

— Pentru că a făcut un lucru rău, un lucru imoral – pentru asta.

— Dar nu este nimic imoral în toată povestea. Pe mine nu mă deranjează, iar familia Kaneda se va mândri cu scrisoarea și o va arăta prietenilor.

— Nu cred.

— În orice caz… e păcat. Poate n-ar fi trebuit să scrie scrisoarea, dar n-aţi făcut bine că l-aţi lăsat să-și facă atâtea griji. Este ca și cum l-aţi înăbuși. Are un cap mare și caraghios, dar pe faţă i se citește că nu este un băiat rău. Bietul băiat, era atât de tulburat că nu mai știa decât să-și încreţească nasul.

— Ai devenit la fel de nepăsător ca Meitei, nu-i așa?

— Orice aţi spune, oamenii iartă mai ușor în ziua de azi. Dumneavoastră sunteţi prea demodat, domnule Kushami.

— Dar să trimită o scrisoare de dragoste numai ca să se distreze! Și încă unei fete necunoscute! Este total lipsit de bun-simţ.

— În general glumele nu sunt ceva rezonabil. De ce nu-l ajutaţi? V-aţi simţi mai bine. După cum arăta, părea să pornească spre cascada Kegon.

— Păi…

— Foarte bine, continuaţi. Dar adulţii, care ar trebui să aibă mai multă minte, fac uneori lucruri mai grave decât să scrie scrisori de dragoste. Fac glume proaste și apoi se cred nevinovaţi. Dacă-l exmatriculaţi pe băiat, ar trebui să pedepsiţi pe toţi adulţii care se poartă la fel de necugetat; altfel, nu ar fi drept.

— Asta-i adevărat.

— Ei, acum că am lămurit lucrurile, ce aţi zice să mergem la Jeno și să ascultăm răgetul tigrului?

— Răgetul tigrului?

— Da, hai să mergem. Adevărul este că va trebui să mă duc peste două zile în orașul meu natal, așa că, o vreme, nu voi mai avea posibilitatea să mă plimb cu dumneavoastră. Pentru acest motiv am venit astăzi.

— Te așteaptă treburi importante acasă?

— Am de făcut ceva care nu suferă amânare. În orice caz, să pornim.

— Foarte bine. Hai să mergem.

— Sunteţi invitatul meu astăzi. După ce o să mâncăm ceva, vom merge pe jos până la Ueno și vom ajunge la vreme ca să auzim răgetul tigrului.

Kangetsu era atât de entuziasmat, încât stăpânul meu s-a înviorat și el. După ce au plecat, stăpâna și Yukie au continuat să chicotească, vorbind despre întâmplările zilei.

XI

În locul de onoare al camerei stăteau Meitei și Dokusen, cu o tablă de *go* între ei.

— Cine pierde, îl invită pe celălalt la masă. Eşti de acord?

Meitei voia să fie sigur că a fost bine înţeles. Dokusen s-a tras de bărbuţă și i-a răspuns:

— Nu este amuzant să joci, când gândurile îţi sunt stăpânite de ideea de a câştiga bani. Să uităm cine câştigă și cine pierde și să jucăm cu spirit sportiv. Ar fi ca și cum am ieși dintr-o peșteră întunecată și am sta sub norii albi, ca de lână. Jocul ar fi mult mai interesant.

— Aha, iar te-a apucat, da? Bătrâne pustnic!

— Ar fi ca și cum am cânta la o harpă fără corzi.

— Ca și cum am trimite un bilet prin telegraf.

— În orice caz, hai să jucăm.

— Vrei să joci cu albele?

— Nu are importanţă.

— Pustnic fiind, ești ca de obicei nepăsător. Dacă iei albele, asta înseamnă, potrivit firii lucrurilor, că eu va trebui să iau negrele. Hai să începem. Joacă.

— Regula spune că negrele fac prima mutare.

— Așa? Foarte bine. Am să fiu modest și am să încep de aici, conform regulii.

— Stai puţin! Nu există nicio regulă care să spună că poţi să așezi piesa acolo.

— Asta este o regulă nouă.

În ziua aceea am văzut pentru prima dată cum arată o tablă de joc. Este pătrată, nu prea mare și împărţită prin linii drepte în pătrate mai mici, pe care erau așezate piese albe și negre, într-o ordine care făcea să mi se împăienjenească ochii. Cei doi jucători se agitau, spunând că au câştigat sau că au pierdut, ori că o piesă era moartă, sau vie. Suprafaţa tablei nu e mai mare decât un pătrat cu latura de treizeci de centimetri. Mi-ar fi fost ușor să împrăștii piesele cu laba și să le stric jocul.

Când piesele sunt așezate în șiruri, jucătorii îşi construiesc „sihăstrii”; dar când piesele sunt împrăștiate, se consideră că au revenit la „câmpul de bătaie”. O distracţie fără niciun rost! Ar fi fost mai ușor pentru jucători să încrucișeze mâinile pe piept, vârându-și-le în chimonouri, și să stea așa uitându-se la tablă.

Cât sunt puse pe tablă primele treizeci sau patruzeci de piese, problema nu este grea, dar, în momentul culminant al jocului, pe tablă se află toate piesele și nu se mai înţelege nimic. Sunt așa de multe piese albe și negre, că aproape se revarsă peste margini. Trebuie să fie înghesuite atât de tare, încât scârţâie frecându-se una de alta. Nu se poate să ceri piesei de alături să se mişte,

oricât de mare este înghesuiala; și nici piesa din faţă nu poate fi dată la o parte. Fiecare piesă stă locului, resemnându-se în faţa sorţii, în această postură neclintită. Oamenii au inventat jocul *go* pentru ca piesele să-i reprezinte pe oameni. Dacă admiteam că așa stau lucrurile, vom recunoaşte că oamenilor le place să se închidă în limite impuse de ei, astfel încât să nu se miște liberi. Pe scurt, oamenii îşi fac greutăţi cu tot dinadinsul.

Nu știu cum s-a întâmplat la început, dar nepăsătorul Meitei și Dokusen, adeptul filosofiei Zen, găsiseră o veche tablă de joc în dulap și se apucaseră să joace. La început, fiecare juca după regulile lui și cum avea chef, așezând piesele albe sau negre oriunde dorea. Dar tabla are limite și, cu fiecare mișcare, spaţiul devenea tot mai îngust. Lucrurile au devenit complicate chiar și pentru jucătorii nepăsători, sau filosofii din secta Zen.

— Nu, Meitei! Nu poţi muta acolo.

— Ce spui? Poate că preoţii Zen nu au în cărţile lor regula asta, dar școala de *go* Hon-inbo o permite.

— Dar dacă o pui acolo, va fi o piesă moartă.

— „Soldatul nu se teme de moarte, cu atât mai puţin să taie carnea de porc”. Dar de mișcarea asta ce zici?

— Vasăzică așa ai mutat? Păi, să vedem… „Zefiri parfumaţi vin dinspre sud, răcorind palatul”[37]… Dacă pun o piesă în locul acesta, totul va fi foarte bine.

— Hm, ai acoperi golul, da? Nu credeam că o să observi. „Vai, nu coborâţi podul și nu bateţi orele la templul Hachiman, căci îmi veţi trezi iubita”. Dar de mișcarea asta ce zici? Cum vei răspunde?

— Nu e prea complicat. „Tremuri, văzând, în aer, sabia aplecându-se spre tine”. Am să înaintez așa, uite.

— Stai! Dacă îmi tai liniile în felul acesta, am pierdut.

---

37 în acest capitol, Meitei și Dokusen citează și improvizează versuri, îndeosebi în forma numită *haiku.*

Așteaptă un minut.

— Ţi-am spus să nu muţi așa.

— Ai avut dreptate. Îţi cer iertare de o mie de ori. Fii amabil, te rog, și mută piesa aceea albă.

— Cum?

— Și dacă tot te deranjezi, ia și piesa următoare de acolo.

— Dar asta înseamnă că trișezi.

— Hm. „Îl vezi pe tânăr?” Hm. Hai, nu fi așa de rău. Rămâne între noi, nu-i așa? Pentru mine e o problemă de viaţă și de moarte. „Un moment, un moment vă rog”. O scenă în care cobor de la rampă.

— Cedezi?

— Ia-o și pe aceea.

— Mi-ai cerut să-mi iau înapoi șase piese!

— Ai o memorie bună. Mai am să-ţi cer ceva. De ce nu dai înapoi piesa aceea? Nu fi încăpăţânat. Întrucât ai făcut exerciţii de a sta așezat cu picioarele sub tine în maniera Zen, ar fi trebuit să înveţi până acum să fii mai prudent.

— Dar, dacă nu-ţi omor piesa aceea, poţi să-mi omori două de-ale mele.

— Când am început, aveai aerul că nu-ţi pasă dacă pierzi.

— Nu-mi pasă dacă pierd, dar nu vreau să câștigi tu.

— Îngrozitoare filosofie. În orice caz, „Repezind sabia ca un vânt de primăvară, ai tăiat fulgerul”, nu-i așa?

— Îţi amintești greșit. Se spune: „Repezind sabia ca fulgerul, ai tăiat vântul de primăvară”, iar nu invers.

— Ha, ha! Am crezut că s-ar putea să te încurci în citate, dar încă mai ești în formă bună. Dacă așa stau lucrurile, nu mai am nimic de făcut decât să cedez.

— „Azi rușinat, mâine mort”. Mai bine cedează.

— Amin, a spus Meitei trântind cu zgomot o ultimă

piesă pe tablă.

În timp ce Meitei și Dokusen, așezaţi în locul rezervat oaspeţilor, erau cufundaţi cu toată seriozitatea în jocul lor, Kangetsu și Tofu stăteau la intrarea camerei de zi, vorbind cu stăpânul meu. În faţa lui Kangetsu erau trei pești uscaţi, aliniaţi cu precizie.

Kangetsu îi adusese în chimono, așa că încă mai erau calzi. Atât stăpânul meu cât și Tofu erau cu ochii pe pești. Deodată, Kangetsu a deschis gura și a spus:

— De fapt, m-am întors din orașul meu natal acum patru zile. Dar, pentru că aveam unele treburi, între care mai multe vizite, n-am putut trece să vă văd mai curând.

— Nu era deloc nevoie să te grăbești, a răspuns stăpânul meu, în maniera lui obișnuită.

— Dar m-am gândit să vă aduc peștii aceștia cât mai curând posibil.

— Sunt uscaţi, nu-i așa?

— Da, peștii uscaţi sunt cel mai celebru produs al orașului meu natal.

— Celebru? Păi, cred că există asemenea pești și la Tokio, a spus apăsat stăpânul meu, luând peștele cel mai mare și mirosindu-l.

— Nu puteţi ști, numai după miros, dacă un pește e bun sau nu.

— Sunt faimoși pentru că sunt ceva mai maţi decât cei de la Tokio?

— Păi, gustaţi unul și o să vedeţi.

— Dar uită-te, peștele ăsta este rupt aici.

— De asta am ţinut să-i aduc repede.

— Cum?

— Știţi, niște șobolani au dat de ei.

— Dar m-aș putea îmbolnăvi de ciumă!

— Nu fiţi îngrijorat. Nu e niciun pericol când șobolanii au mușcat atât de puţin.

— Dar cum au ajuns șobolanii la pește?

— Pe corabie. Cum nu aveam unde să-i ţin în altă parte, am adus peștele în cutia viorii mele. Nu m-ar fi deranjat dacă mâncau peștele uscat, dar au ros puţin și din preţioasa mea vioară.

— Ce șobolani stupizi! Mă întreb dacă toţi șobolanii de pe corăbii sunt atât de tâmpiţi, a comentat, nu se știe de ce, stăpânul meu.

— Sunt la fel de stupizi ca peste tot. Oricum, mă temeam ca șobolanii să nu ajungă la pești și în pensiunea unde stau eu, așa că, atunci când mă culcam, îi ţineam în pat.

— Nu este foarte igienic.

— Prin urmare, înainte de a-i mânca, ar fi mai bine să-i spălaţi puţin.

— Numai puţin nu ar fi de ajuns.

— Păi, puteţi să-i spălaţi cu sodă și pe urmă să-i clătiţi.

— Ai ţinut în pat și vioara?

— O vioară e prea mare ca s-o ţii în pat, așa că…

— Ce spui? Ai ţinut o vioară în pat? Cât rafinament! Există o poezie care spune: „Sfârșit de primăvară, când te simţi greu, ca și cum ai purta în piept o lăută”. Desigur, este vorba despre vremurile mai poetice din trecut. Violoniștii talentaţi ai epocii Meiji ar trebui, în zilele noastre, să se culce în pat cu viorile lor, ca să aibă vreo șansă de a-i întrece pe vechii maeștri. Dar asta cum ţi se pare: „Noapte lungă de iarnă, când îmbrăţișezi vioara sub pătură și rămâi treaz toată noaptea”. Tofu, poţi să compui o poezie modernă despre obiceiul de a lua viorile în pat?

Meitei vorbea tare, intervenind în conversaţie din partea cealaltă a camerei. Tofu a răspuns cu seriozitate:

— Întrucât poezia modernă este atât de diferită de poemele *haiku,* este greu să compui așa ceva la moment.

Dar, când ai terminat o poezie modernă, ea sună mai plăcut și atinge coardele ascunse ale sufletului.

— Nu zău? Credeam că spiritele nu pot fi atrase decât arzând tulpini de cânepă. Poţi să le atragi pe pământ și cu poezii moderne?

Meitei era din nou neatent la jocul *go.*

— Ai să pierzi dacă trăncănești în felul acesta, l-a avertizat stăpânul meu, dar Meitei nu i-a dat nicio atenţie.

— Rivalul meu este ca o caracatiţă pusă în oală: nu-și poate întinde nici mâinile, nici picioarele, așa că am intrat în discuţie ca să uit ce milă mi-este de el.

Dokusen, partenerul lui, s-a prefăcut furios și a strigat:

— Hai odată, e rândul tău.

— Cum, ai și mutat?

— Demult.

— Unde ai mutat?

— Am prelungit linia de piese albe în diagonală.

— Hm. „Prelungind această linie de piese albe în diagonală, ai și pierdut jocul”. Asta vrei să spui? Hai să vedem, eu mut… eu mut… și: „În timp ce mă gândesc – ce să mut, ce să mut… – iată s-a făcut întuneric!” Să vedem, asta nu pot să fac. Ascultă, îţi dau voie să anulezi ultima mutare. Poţi să pui piesa în orice alt loc.

— Ce fel de joc mai e ăsta?

— Îhî. Bine, atunci mut… aici… chiar la colţ. Pun piesa în ea aici – ce zici de asta? Apropo, Kangetsu, cred că nu ai o vioară de calitate, dacă nici șobolanilor nu le place. Cumpără-ţi una mai bună. Vrei să-ţi găsesc una din Italia, veche de trei sute de ani?

— Dacă ești amabil. Și dacă tot faci treaba asta, poţi să o și plătești.

— O vioară atât de veche nu poate costa mult.

Stăpânul meu nu știa nimic despre viori, dar îşi

exprima părerile pe un ton categoric.

— Crezi că o vioară veche este ca un om bătrân. Dar chiar și unii bătrâni, ca un anume domn Kaneda, valorează o mulţime de bani. Cât despre viori, cu cât sunt mai vechi, cu atât sunt mai de preţ. Ce spui, Dokusen, pot să te rog să joci mai repede? Nu citez rolul lui Keimasa jucat de actorii teatrului *kabuki,* dar după cum știi, „Zilele de toamnă se termină repede”.

— Nu este deloc amuzant să joci *go* cu cineva atât de neastâmpărat ca tine. Lasă-mă să mă gândesc. Foarte bine, pun o piesă aici, ca să-mi completez pătratul.

— Bine, bine. Vasăzică ţi-ai pus în valoare piesele. Ce păcat! Mă temeam eu că o să observi pătratul acela. Nu știam ce fleacuri să mai spun ca să-ţi distrag atenţia. Dar până la urmă, te-ai descurcat.

— Bineînţeles. Tu nu joci *go*; nu faci altceva decât să trișezi.

— Asta este ceea ce se numește școala Hon-inbo, școala Kaneda, școala domnilor din ziua de astăzi. Știi, Kushami, poate că mărăturile acelea picante din Kamakura i-au făcut, totuși, bine lui Dokusen. În privinţa jocului *go,* îl admir și îl respect. Nu joacă foarte bine, dar cel puţin se străduiește.

— Poate nepăsătorii ca tine ar trebui să-l imite, a răspuns stăpânul meu, cu spatele la Meitei.

Exact când stăpânul a terminat fraza, Meitei a scos limba, mare și roșie. Dokusen, ca și cum discuţia nu l-ar fi privit, a spus:

— E rândul tău.

— Când aţi început să cântaţi la vioară? l-a întrebat Tofu pe Kangetsu. Aș vrea să învăţ și eu, dar se spune că este foarte greu.

— Oricine poate să cânte, măcar puţin.

— Se spune că oamenii care se ocupă de poezie fac

progrese rapide în muzică. Ce ziceţi?

— Cred că așa este. Probabil că ai învăţa repede.

— Când aţi început să învăţaţi?

— Când eram în liceu. Apropo, domnule Kushami, v-am spus vreodată pentru ce am început să cânt la vioară?

— Până acum nu mi-ai povestit.

— Aţi învăţat de la un profesor?

— Nu, la școala aceea nu exista profesor de muzică. Am învăţat singur.

— Sunteţi un artist înnăscut.

— Când înveţi singur, nu înseamnă că ești un artist înnăscut, a fost răspunsul grav al lui Kangetsu. Kangetsu este singurul om pe care îl cunosc, în stare să rămână grav atunci când i se spune că este un artist înnăscut.

— Povestiţi-ne cum aţi învăţat. Aș vrea să aflu.

— Dacă doriţi, sigur. Sunteţi de acord, domnule Kushami?

— Sigur, sigur, dă-i drumul.

— În zilele de azi, vedem mulţi tineri pe stradă ducând cutii de vioară, dar, când eram eu copil, practic niciun elev nu studia muzica europeană. Mai mult, liceul la care am învăţat era în provincie. Oamenii trăiau atât de simplu, încât nu purtau nimic mai elegant decât sandale cu talpă de cânepă. Desigur, nimeni nu știa să cânte la vioară la școala mea.

— Ascultă, Dokusen, se pare că Kangetsu povestește ceva interesant. Ce-ai zice să întrerupem jocul?

— Mai sunt câteva pătrate care nu suferă amânare.

— Ești destul de prozaic pentru un adept al doctrinei Zen. Bine, dar hai să terminăm repede. Apropo, Kangetsu, tu mergeai la liceul acela unde toţi elevii sunt desculţi?

— Nu este adevărat!

— Și totuși, se spune că elevii care făceau acolo pregătire militară au ajuns să aibă picioarele foarte

tăbăcite pentru că făceau o mulţime de întoarceri la dreapta în timpul instrucţiei.

— Ce absurditate. Unde vi s-a spus așa ceva?

— Am mai auzit că fiecare elev îşi lua la școală pentru masa de prânz un bulz de orez. Îl purtau legat de centură cu o sfoară, ca pe o lămâie. Iar pe măsură ce mâncau – poate ar fi mai bine zis înfulecau – din el, se apropiau de o prună murată, pusă în mijloc. Una din cele mai mari bucurii era să ajungă, mâncând, până la prună, înviorați de speranţă. Băieţii aceia erau într-adevăr plini de vigoare. Dokusen, s-ar putea ca povestea să ţi se pară interesantă.

— Da, sigur, niște băieţi cu o îmbucurătoare predispoziţie spre simplitate și spirit întreprinzător.

— Și am mai auzit ceva. Acolo nu se vând scrumiere făcute din bambus. Am un prieten care lucra colo și, o dată, a încercat să cumpere o asemenea scrumieră, în apropiere de orașul său natal. Vânzătorul i-a spus că nu avea decât să se ducă în spatele casei și să-și taie singur o trestie de bambus, pentru că acolo nu se cereau scrumiere de bambus. Nu crezi, Dokusen, că este un lăudabil exemplu de simplitate și spirit întreprinzător?

— Hm. Cam așa, dar cred că am să pun o piesă aici, ca să fiu mai sigur.

— Foarte bine. Joacă cât mai sigur. Iar cu asta, îmi rezolv jocul. Apropo, ești uimitor, Kangetsu: să înveţi să cânţi la vioară în asemenea loc. Este o faptă demnă de admiraţie. „Să rămâi burlac și să-i întreci pe ceilalţi”, iată ce se sugera în antologia Ciu-Tzu, din vremea dinastiei Han. Poate Kangetsu este un Ciu-Iuan al epocii Meiji.

— Nu-mi place numele de Ciu-Iuan.

— Atunci, fii un Werther al secolului al XX-lea. Ce faci, numeri piesele? Ce om cinstit! Dar nu trebuie să-ţi faci griji în legătură cu rezultatul, pentru că știu că am

pierdut jocul.

— Dar aș vrea să aflu scorul.

— Foarte bine, va trebui să numeri însă și piesele mele. Dacă nu aflu cum a învăţat să cânte la vioară acest Werther al secolului nostru, strămoșii nu o să mă ierte niciodată.

Apoi Meitei s-a ridicat din scaunul de lângă tabla de joc și s-a apropiat de Kangetsu. Dokusen, însă, ridica piesele risipite una câte una și le așeza în rânduri drepte, mișcând buzele ca și cum ar fi numărat în șoaptă. Kangetsu a continuat să povestească:

— Întrucât trăiam într-o zonă atât de înapoiată, toţi cei din orașul meu natal era grozav de spartani. Dacă arăta cineva o cât de mică înclinaţie spre artă, ei ar fi spus că era un lucru de rușine; ar fi spus că elevii din alte părţi ar fi râs de noi, așa că orice persoană cu înclinaţii artistice era chemată la ordine cu severitate. Era foarte neplăcut.

— Oamenii din orașul tău natal par cam lipsiţi de bun-simţ. De ce, de exemplu, elevii poartă întotdeauna pantaloni *hakama* albaștri închis? Arată cu atât mai ciudat, cu cât toţi cei de acolo sunt oricum negricioși la faţă, fiind bătuţi de vântul sărat. Băieţii, nu e nicio nenorocire dacă sunt atât de negricioși, dar fetele nu pot fi prea drăguţe.

Când Meitei intervenea într-o discuţie, povestea se îndepărta aproape întotdeauna de subiectul principal.

— Fetele sunt tot negricioase, ca și băieţii?

— Da, așa sunt.

— Este de mirare că-și găsesc soţi.

— Păi, nu are importanţă, dacă toată lumea este negricioasă la faţă.

— O relaţie între cauză și efect, nu crezi, Kushami?

— Este mai bine ca oamenii să fie negricioși. Oamenii cu pielea albă sunt încrezuţi și se uită tot timpul în oglindă. Asemenea femei sunt foarte greu de stăpânit, s-a plâns

stăpânul meu.

— Dar atunci când toţi sunt negricioși, poate că cei mai negricioși sunt cei mai încrezuţi.

Teoria lui Tofu părea rezonabilă.

— Ei bine, oricum lumea ar fi mai suportabilă dacă n-ar exista femei, a mârâit stăpânul meu.

Meitei a râs și l-a avertizat:

— Dacă mai vorbești așa, nevastă-ta o să se înfurie.

— Nu-ţi face griji.

— Nu-i acasă?

— A ieșit cu copiii, nu de mult.

— Am observat că era o liniște deosebită. Unde s-au dus?

— Nu știu. Ea pleacă oricând dorește.

— Și se întoarce tot când dorește, nu-i așa?

— Da, cam așa. Voi doi aveţi noroc că sunteţi burlaci.

La această afirmaţie, Tofu a făcut o strâmbătură nemulţumită, dar Kangetsu a continuat să zâmbească. Apoi Meitei a spus:

— Cei mai mulţi bărbaţi căsătoriţi gândesc așa. Tu ce zici, Dokusen? Ai necazuri cu nevasta, nu-i așa?

— Eu? Așteaptă o clipă. Patru ori șase – douăzeci și patru, douăzeci și cinci, douăzeci și șase, douăzeci și șapte… Mda, sunt patruzeci și șase de pătrate. Credeam că am câștigat mai multe, dar e o diferenţă de numai optsprezece pătrate. Ce spuneai?

— Tocmai spuneam că ai mereu necazuri cu nevasta, asta spuneam.

— Ha, ha! Niciun fel de necazuri. Știi ceva? Nevasta mea mă iubește.

— Atunci, iartă-mă!

— Există multe căsnicii fericite, a spus Kangetsu apăsat, hotărât să ia apărarea tuturor nevestelor din lume.

— Sunt de acord cu Kangetsu, a spus Tofu. După

părerea mea, există numai două feluri în care omul poate obţine fericirea perfectă – prin artă și prin dragoste. Dragostea între soţ și soţie este una dintre cele mai importante forme ale iubirii. Un bărbat trebuie neapărat să se însoare ca să dobândească această fericire. Cel care rămâne burlac o face împotriva voinţei cerului. Ce crezi, Meitei?

— Este o părere demnă de respect. Poate că nu voi reuși niciodată să mă bucur de această fericire absolută.

— Ai fi și mai puţin fericit dacă ţi-ai lua o nevastă, a remarcat, posomorât, stăpânul meu.

— În acest caz, noi, tinerii burlaci, ar trebui să ajungem la fericirea spirituală prin artă. Tocmai din acest motiv vreau să învăţ să cânt la vioară și l-am rugat pe Kangetsu să ne povestească experienţa lui.

— Așa este. Trebuia să ascultăm povestea cu vioara a tânărului nostru Werther, nu-i așa? Ia-o din nou de la

Început. N-am să te mai întrerup, a promis Meitei, dându-și în sfârșit seama de obiceiul lui urât.

Dar Dokusen a fost acela care l-a întrerupt:

— Nu puteţi realiza fericirea deplină numai cântând la vioară. Ar fi o cale prea ușoară de a găsi adevărurile ascunse ale universului. Dacă doriţi să ajungeţi la sublim, va trebui să aveţi destulă forţă spirituală pentru a vă arunca într-o prăpastie și a muri, pentru ca apoi să reveniţi la viaţă.

Dokusen iarăși îşi dădea aere și ţinea conferinţe, dar Tofu nu pricepea nici măcar primul principiu al doctrinei Zen, așa că nu înţelegea nimic din cele spuse de Dokusen.

— Poate că aveţi dreptate, dar cred că arta este cea mai bună cale de a exprima absolutul credinţei omenești – și nu poate fi trecută cu vederea.

— Întrucât se pare că înţelegeţi importanţa artei, aș putea să-mi continui povestea. Deci, așa cum am mai spus,

îmi era foarte greu. Chiar și să-mi cumpăr vioară a fost greu, domnule Kushami.

— Cred și eu. Nu prea erau multe viori de vânzare într-un loc unde nimeni nu avea nici măcar sandale cu talpă de cânepă.

— Nu, nu era chiar așa. Aveau viori de vânzare, iar eu aveam destui bani, dar tot nu-mi era ușor să cumpăr o vioară.

— Cum?

— Orașul meu natal fiind atât de mic, toată lumea ar fi aliat că am cumpărat o vioară. Aș fi fost acuzat că sunt încrezut și, apoi, pedepsit.

— Marile talente au fost întotdeauna persecutate, a aprobat Tofu, plin de înţelegere.

— Iar ai vorbit despre talent. Aș dori să te abţii de la folosirea acestui cuvânt. De fiecare dată când treceam prin faţa vitrinei și vedeam vioara, îmi imaginam cât de minunat ar fi dacă aș putea să-mi cumpăr una și ce aș simţi ţinând-o în mână. Nu trecea o zi fără să mă gândesc la vioară.

— E foarte firesc, a spus Meitei.

— Nu înţeleg cum ai putut să devii atât de atașat de un instrument muzical, a mormăit din nou stăpânul meu, care nu putea aprecia un asemenea entuziasm.

— Până la urmă, se dovedește că am dreptate spunând că sunteţi talentat, a spus Tofu cu respect.

Numai Dokusen, răsucindu-și bărbuţa, a rămas tăcut.

— Poate că vă întrebaţi cum de se vindeau viori într-un asemenea loc; în apropiere, însă, exista o școală de fete, iar fetele trebuiau să studieze vioara, așa că lucrul nu era deosebit de ciudat. Bineînţeles, niciunul dintre instrumente nu era de o calitate deosebită. Vânzătorul însuși nu punea mare preţ pe viori, așa că le atârna, legate câte două-trei, în faţa magazinului. Când treceam prin faţa

magazinului, le vedeam mișcându-se în vânt și, din când în când, câte un comisionar punea mâna pe ele și auzeam sunetul corzilor ciupite. Simţeam că mi se rupe inima și nu mai știam ce să fac.

— Un simptom periculos. Am auzit că unii au accese de epilepsie când văd apă, iar alţii sunt apucaţi când văd mulţimi de oameni; dar tu, tânărul meu Werther, pari să ai accese din cauza viorilor, a glumit Meitei.

— Un om trebuie să aibă simţurile ascuţite pentru a deveni artist. Nici nu mă îndoiesc că sunteţi o persoană talentată, a repetat Tofu, cu tot mai multă admiraţie.

— Da, s-ar putea spune că aveam accese. Dar sunetele pe care le auzeam atunci erau incomparabile. De atunci am cântat mult la vioară, dar niciodată n-am auzit un sunet atât de frumos ea acelea de atunci.

— „Să scoţi sunete minunate ca niște pietre preţioase”.

Din păcate, nimeni nu a dat atenţie versului atât de poetic al lui Dokusen.

— Când am auzit pentru a treia oară sunetul miraculos, m-am hotărât să obţin cu orice preţ o vioară. Chiar dacă aveam să fiu certat de oamenii din oraș, sau batjocorit de oamenii din alte districte, sau dacă aș fi fost pedepsit și persecutat până mi-aș fi dat sufletul, sau, și mai rău, chiar dacă aș fi fost exmatriculat din școală, știam că trebuie să am o vioară.

— Asta înseamnă cineva cu adevărat talentat. Dacă n-aţi fi talentat, nu aţi avea asemenea sentimente. Vă invidiez. Am încercat ani de zile să-mi provoc asemenea emoţii, dar la mine sentimentul acesta nu apare. Când mă duc la concerte, încerc cât pot să ascult cu entuziasm, dar nu reușesc să fiu realmente interesat, a spus Tofu cu invidie.

— Poate ai noroc că nu ești atât de sensibil, pentru că

suferinţele pe care le-am îndurat în vremea aceea sunt imposibil de exprimat în cuvinte. În cele din urmă, însă, am cumpărat vioara. Era seara din ajunul zilei împăratului, în noiembrie. Proprietarul casei hotărâse să petreacă ziua de sărbătoare la o staţiune cu ape termale, dar eu am spus că sunt bolnav. Nu m-am dus nici la școală. Am stat în pat toată ziua, gândindu-mă cum o să mă duc seara să cumpăr vioara.

— Nu te-ai dus la școală spunând că ești bolnav?

— Chiar așa.

— Aveai mai multe talente, a chicotit Meitei, pe un ton destul de amabil.

— Am constatat că nu-mi puteam stăpâni nerăbdarea dacă stăteam cu capul afară din pătură, așa că m-am ghemuit sub ea, am închis ochii și am așteptat. Dar eram prea agitat ca să rămân așa multă vreme și atunci am scos capul și am văzut soarele puternic de toamnă strălucind, de partea cealaltă a ușii de hârtie. În dreptul părţii de sus a ușii am observat un ciorchine de umbre înguste clătinându-se în vânt.

— Și ce erau umbrele înguste?

— Curmale acre-amărui, care atârnau din streașină.

— Mda. Și pe urmă?

— M-am dat jos din pat, m-am dus pe verandă și am mâncat o curmală.

— Era bună? a întrebat stăpânul meu, ca un copil.

— În orașul meu natal, aceste fructe sunt întotdeauna bune. Așa ceva nu găsești la Tokio.

— Lăsaţi fructele, a spus Tofu nerăbdător. Ce s-a întâmplat după asta?

— M-am culcat din nou în pat, am închis ochii și m-am rugat ca zeii să facă soarele să apună mai repede.

După un timp care mi s-a părut de trei patru ore, am scos capul, dar soarele puternic de toamnă tot mai

strălucea în dreptul ușii de hârtie și ciorchinele de umbre înguste tot se mai mișca în vânt.

— Asta ne-ai mai spus-o o dată.

S-a întâmplat de mai multe ori. M-am ridicat din nou, am mai mâncat o curmală, apoi m-am băgat în pat și am rugat zeii din nou.

— Te repeţi, Kangetsu.

— Nu fiţi nerăbdător, domnule Kushami. Ascultaţi cu atenţie. Apoi, am mai răbdat trei-patru ore și iar am scos capul de sub pătură. Ca și mai înainte, soarele puternic de toamnă continua să strălucească în dreptul ușii de hârtie, iar în partea de sus a ușii, umbrele înguste se clătinau' în vânt.

— Dar spui mereu același lucru.

— Așa că m-am ridicat din pat, am deschis ușa, am luat o curmală și am mâncat-o.

— Îmi dau seama că-ţi plac curmalele.

— Abia aștept să vină toamna și să se coacă din nou, a recunoscut Kangetsu.

— Dar, între timp, auditoriul tău devine tot mai nerăbdător.

— Domnule Kushami, vă agitaţi atât de mult încât îmi este greu să-mi urmez povestea.

— Și pentru noi e greu, s-a plâns Tofu.

— Bine, dacă sunteţi de acord, am să scurtez povestea, în orice caz, după ce mâncam o curmală, mă băgăm în pat, dar, după ce stăteam în pat o vreme, mă duceam și iarăși luam una. Rină la urmă, am mâncat toate curmalele care atârnau din streașină.

— Cred că se făcuse întuneric când ai terminat.

— După ce am mâncat ultima curmală, am crezut și eu că va fi întuneric. Am scos capul, dar… ce credeţi? Soarele puternic de toamnă tot mai strălucea în dreptul ușii de hârtie și…

— Mă dau bătut. Dă-i înainte, repetă de câte ori vrei. Văd că nu se mai termină.

— Și povestitorului, adică mie, mi-a fost greu.

— Dacă ești atât de perseverent, chiar și atunci când spui o poveste simplă, este sigur că vei reuși orice ţi-ai pune în gând. Dacă te lăsăm să vorbești, vei continua descrierea soarelui puternic de toamnă până mâine dimineaţă. Dă-mi voie să te întreb: când o să ajungi să cumperi vioara aceea?

Meitei era nerăbdător ca și toţi ceilalţi. Numai Dokusen rămânea calm. Arăta dispus să aștepte până în dimineaţa următoare, sau chiar până peste două dimineţi. Părea mulţumit să lase soarele de toamnă să strălucească. Nu dădea niciun semn că s-ar plictisi.

Kangetsu era calm:

— Așteptam să vină seara ca să-mi pot cumpăra vioara, dar, de câte ori scoteam capul de sub pătură, soarele de toamnă strălucea puternic. Nerăbdarea dumneavoastră este nimica toată, în comparaţie cu suferinţa pe care o simţeam eu atunci. Chiar și după ce mâncasem ultima curmală, soarele de toamnă continua să strălucească. Eram atât de descurajat, Tofu, încât am izbucnit în plâns, fără să mă pot stăpâni.

— Nu mă mir. Știu că toţi artiștii sunt sentimentali și emotivi și vă înţeleg, dar aș vrea să continuaţi cu povestea.

Tofu era un om atât de cumsecade, încât rămânea serios chiar și atunci când spunea ceva amuzant.

— Da, sigur. Aș vrea și eu să-mi continui povestea cât mai repede, dar soarele nu se hotăra să apună. Nu mă puteam grăbi, orice aș fi făcut.

— Dacă va trebui să așteptăm să apună soarele, mai bine oprește-te chiar acum.

Stăpânul meu părea să fi ajuns la capătul răbdării.

— Dar nu pot să mă opresc aici. În orice caz, acum

începe partea cea mai interesantă.

— Foarte bine. Dar ce-ai zice să se facă seară, ca să poţi continua povestea?

— Mi-e cam greu, dar întrucât sunteţi profesor, am să cedez. Hai să zicem că ziua s-a terminat.

— Este mai bine așa, a murmurat Dokusen nepăsător, iar ceilalţi au izbucnit în râs, fără să știe de ce.

— În cele din urmă, s-a făcut seară. Crezându-mă în siguranţă, am plecat de la gazda la care stăteam. Era în satul Kurakake. Vedeţi, nu-mi plac locurile zgomotoase, așa că mă izolasem într-o pustnicie care merita să fie refugiul unui melc. Trăiam într-un colţ pierdut de ţară, fără drumuri, unde nu erau decât câţiva ţărani…

— Nu crezi că e cam exagerat să spui că ai trăit într-un colţ de ţară fără drumuri? a protestat stăpânul meu.

Meitei a obiectat și el:

— Exagerezi vorbind de un refugiu demn de un melc. Descrierea ar fi mai exactă dacă ai spune – o cameră de patru rogojini și jumătate, fără nicio firidă.

Numai Tofu a lăudat modul de exprimare:

— Exactă sau nu, descrierea este poetică și pe înţelesul tuturor.

Dokusen a rămas serios:

— Trebuie să fi fost cam greu să ajungi la școală, dintr-un astfel de loc. Cât de departe era școala?

— Destul de aproape. Școala era tot la ţară.

— Deci, majoritatea elevilor locuiau prin împrejurimi.

— Chiar așa. În casa fiecărui ţăran era câte un elev sau doi.

— Și vrei să credem că era un loc unde nici măcar nu existau drumuri.

— Sigur. Dacă n-ar fi fost școala, n-ar fi existat drumuri. Ei bine, în seara aceea purtam un chimono vătuit, în afară de mantaua uniformei de elev, cu nasturi lucioși.

Mi-am acoperit capul cu gluga, acoperindu-mi faţa ca să nu mă recunoască nimeni. Eram foarte precaut. După cum v-am spus, era în noiembrie, așa că frunzele de curmal, veștede, căzuseră. Drumul de la gazda mea la șoseaua spre Nango era acoperit cu frunze moarte, care foșneau la fiecare pas. Aveam senzaţia că mă urmărește cineva. În întunericul ce se lăsa, copacii de la templul

Torei-ţi păreau și mai negri. Acest templu budist izolat este, totodată, locul de veci al familiei Matsudaira și se află la poalele muntelui Koshin, nu departe de gazda la care stăteam. Deasupra copacilor, am văzut nenumărate stele. Calea Laptelui era suspendată pieziș deasupra râului Nagase și se termina… se termina undeva… prin Hawai, cred.

— Aș zice că insulele Hawai nu au legătură cu povestea, a comentat Meitei.

— După ce am mers o bucată de drum pe șoseaua care ducea spre Nango, am intrat în oraș pe la Takanodai. Apoi am parcurs Kojo și am luat-o pe strada Sengoku. Trecând prin dreptul străzii Kuisihiro, am ajuns în piaţa Tori și de acolo am mers în tăiat pe străzile Owari, Nagoya, Shachihoko și Kamaboko.

— Nu este nevoie să umbli pe atâtea străzi. Ai cumpărat vioara sau nu? a întrebat stăpânul meu, nerăbdător.

— Magazinul se numea Kanezen; era un fel de magazin universal, ceva mai departe de stradă.

— Nu-mi pasă unde era, numai să ajungi odată și să-ţi cumperi vioara.

— Vă mulţumesc. Deci, când am ajuns la magazinul lui Kanezen, am văzut o lampă luminând puternic deasupra…

— Acum luminează puternic o lampă! Și n-ai să fii mulţumit până nu ne explici cât de puternic lumina lampa.

Meitei îi atrăgea atenţia vorbitorului să nu se repete.

— Vă spun despre lampă o singură dată, așa că nu trebuie să vă faceţi griji. Am privit înăuntru și am văzut formele minunate ale viorilor reflectând stins lumina serii de toamnă. Corzile întinse păreau de argint.

— Foarte sugestiv, a șoptit cu admiraţie Tofu.

— „Asta este! Asta este vioara pe care o doresc”. Inima a început să-mi bată puternic și mi s-au muiat genunchii.

— Cum? a pufnit pe nas Dokusen.

— Fără să mai stau pe gânduri, am intrat în fugă. Mi-am scos portofelul din buzunar și am luat două bancnote de cinci yeni.

— Și ai cumpărat-o chiar atunci?

Stăpânul meu părea, acum, mai mulţumit.

— Tocmai când să cer vioara, mi-am dat seama de importanţa momentului și am șovăit.

— N-ai cumpărat-o, până la urmă? Uimitor câtă vreme se poate pierde pentru a cumpăra o vioară.

— Îmi pare rău că nu pot să povestesc mai repede, dar n-am putut s-o cumpăr atunci.

— Dar de ce?

— Era încă devreme și pe străzi se mai plimba multă lume.

— Și ce era rău în asta? Ce importanţă avea, chiar dacă ar fi fost în apropiere o sută, sau două sute de oameni? a explodat stăpânul meu.

— N-ar fi avut importanţă dacă ar fi fost niște oameni oarecare, dar cei mai mulţi erau elevi la școala mea. Erau cu mânecile suflecate și aveau bastoane, mai ales cei din coada clasei. Dacă ar fi aflat că mi-am cumpărat o vioară, nu se știe ce mi-ar fi făcut. Aproape toţi elevii se lăudau că sunt buni la judo. Doream vioara, dar viaţa îmi era și mai de preţ. M-am gândit că era mai bine să trăiesc și să nu

cânt la vioară, decât să-mi pierd viaţa.

— Deci, te-ai hotărât până la urmă să n-o cumperi. Așa a fost?

Stăpânul meu insista să obţină un răspuns clar.

— Ba am cumpărat-o.

— Ești foarte enervant. Dacă tot ai de gând s-o cumperi, de ce să n-o cumperi imediat? De ce nu te puteai hotărî?

— Ha, ha! Lumea nu se mișcă întotdeauna așa cum am dori noi să se miște, a râs Kangetsu, aprinzându-și calm o ţigară.

Dar stăpânul meu se plictisise de povestea cea lungă care nu se mai termina. S-a ridicat brusc și a intrat în camera lui, întorcându-se ou o carte veche. Apoi s-a întins pe burtă și a început să citească. Dokusen s-a îndepărtat și el de grup. Se întorsese la locul de onoare al camerei și juca *go* de unul singur. Publicul îl părăsea pe Kangetsu. Totuși Tofu, veșnic credincios artei, a rămas, ca și Meitei, pe care niciodată nu-l biruie plictiseala.

Kangetsu a continuat să pufăie calm din ţigară. Când și-a reînceput povestea, nu era mai grăbit decât înainte.

— Mă temeam că nu voi reuși să cumpăr ceea ce doream, atât de devreme. Dar, dacă m-aș fi întors spre miezul nopţii, Kanezen s-ar fi dus la culcare și mi-ar fi fost și mai greu să cumpăr vioara. Am hotărât, deci, să aștept până când Kanezen ar fi fost gata să plece la culcare, pentru că la ora aceea puţini elevi s-ar mai fi găsit prin preajmă.

— Pare un plan bun.

— M-am gândit că zece ar fi tocmai ora potrivită, dar asta însemna că mai aveam de omorât câteva ceasuri. Ar fi fost complicat să mă duc acasă și nu aveam chef să fac vizite prietenilor. De obicei nu-mi era greu să petrec douăteri ceasuri plimbându-mă, dar în seara aceea timpul parcă

se oprise în loc. Știu ce vor să spună oamenii când zic că „fierb” de nerăbdare.

Kangetsu l-a privit semnificativ pe Meitei. Meitei a ripostat:

— Bătrânii spun „oala păzită nu fierbe repede” și „să aștepţi nerăbdător să ţi se încălzească grătarul”. Poate și vioara care atârna din tavan era nerăbdătoare. Cred că timpul a trecut deosebit de încet pentru tine, care te plimbai exact ca un poliţist, dar fără rost. Poate așa se simt câinii vagabonzi. De fapt, nu este nimic mai jalnic decât un câine vagabond, scheunând de tristeţe.

— Un câine? Nu este o expresie prea amabilă. Nu mi s-a mai întâmplat să fiu comparat cu un câine.

— Știţi, a spus Tofu, ascultându-vă povestirea, nu pot să nu vă compar chinurile cu dificultăţile pe care le înfruntă cei mai mulţi dintre marii artiști. Desigur, Meitei glumea când a vorbit despre câine. Dar continuaţi-vă povestirea.

Tofu voia să-l consoleze pe Kangetsu, dar Kangetsu ar fi continuat oricum, indiferent dacă era sau nu consolat.

— Așadar, după ce am trecut pe strada Okachi și pe strada Hyakki, am ajuns în piaţa Takajo, prin strada Ryogae. Acolo am numărat sălciile bătrâne din faţa prefecturii, apoi ferestrele luminate ale spitalului… ¡Mai târziu, am fumat două ţigări, stând pe podul Konya. Apoi m-am uitat la ceas.

— Se făcuse ora zece?

— Încă nu. Așa că am trecut podul Konya și am pornit-o spre răsărit, de-a lungul râului, întâlnind trei băieși care se întorceau acasă. Auzeam câinii urlând.

— Câini urlând într-o seară lungă de toamnă, lângă râu, ar fi ceva dramatic, o poveste impresionantă pentru un evadat.

— Ţi se pare că vorbesc ca unul care fuge de justiţie?

— Nu, dar erai pe punctul să comiţi o crimă.

— Dacă este o crimă să cumperi o vioară, toţi elevii școlilor de muzică sunt niște criminali.

— Dacă făptuiești ceva într-un asemenea secret, ești un delincvent, chiar dacă scopul este onorabil. Prezentabilul nostru Kangetsu poate fi considerat criminal, pentru că îşi cumpăra o vioară încâlcind legile acelei societăţi provinciale.

— Dacă așa stau lucrurile, poţi să mă consideri criminal. Dar tot nu se făcuse ora zece.

— Nu-i nimic, poţi să mai spui o dată numele străzilor. Ai putea, chiar, să pui soarele de toamnă să mai strălucească o dată. Iar dacă ar mai fi nevoie să faci ceva, ai putea să mănânci trei duzine de curmale uscate. Aștept cât vrei ca să-mi spui restul poveștii, așa că dă-i drumul.

Kangetsu a schiţat un zâmbet.

— Va trebui să cedez, dacă intenţionaţi să spuneţi povestea înaintea mea. Foarte bine, am să spun că, deodată, s-a făcut ora zece. Acum, că venise ceasul așteptat, m-am dus din nou la magazin. Serile de noiembrie fiind reci, pe strada Ryogae, în cea mai frecventată parte a orașului, era puţină lume. Zgomotul înfundat al sandalelor de lemn suna slab și trist. Obloanele fuseseră trase la magazinul lui Kanezen; mai era deschisă numai o ușă laterală, scundă. Intrând în magazin, m-am simţit, parcă, urmărit de câinii care urlau.

În acel moment, stăpânul a ridicat privirea din cartea veche pe care o citea:

— Ai cumpărat odată vioara aceea?

Tofu a răspuns:

— Nu, dar o cumpără într-un minut.

— Încă nu? Durează cam mult!

Stăpânul meu a început din nou să citească. Dokusen a rămas tăcut. Acoperise aproape întreaga tablă de joc cu

piese albe și negre.

— Cu gluga bine trasă peste ochi, am cerut vioara, în jurul unui grătar cu cărbuni, stăteau câţiva vânzători, vorbind între ei. M-au privit miraţi, așa că mi-am tras gluga mai tare pe ochi cu mâna dreaptă. A trebuit să mai cer o dată vioara și, în sfârșit, tânărul care stătea cel mai aproape de mine s-a ridicat și a adus un mănunchi de trei sau patru viori. Mi-a spus că preţul era de cinci yeni și douăzeci de seni.

— Atât de ieftin? Ești sigur că nu erau viori de jucărie?

— Vânzătorul a spus că toate viorile aveau același preţ, dar că fuseseră lucrate cu grijă și erau solide. Am scos o bancnotă de cinci yeni și douăzeci de seni mărunţiș, apoi am învelit instrumentul într-o bucată de pânză mare, pe care o adusesem în acest scop. În timp ce cumpăram vioara, ceilalţi vânzători au încetat discuţia și m-au privit ţintă. Știam că nu exista pericolul să mă recunoască, pentru că aveam gluga pe ochi, dar, chiar așa, eram nerăbdător să ies în stradă cât mai curând. În cele din urmă, am terminat de împachetat vioara. Am băgat-o sub manta și am ieșit din magazin. Dar când vânzătorii au strigat în cor „mulţumesc”, aproape că mi-a îngheţat sângele în vine. Ieșind în stradă, am constatat spre marea mea ușurare că în preajmă nu era mai nimeni. În curând, însă, am auzit doi sau trei oameni, venind spre mine. Recitau versuri de parcă ar fi vrut ca glasurile lor să răsune în tot orașul. Speriat, am pornit de la magazinul lui Kanezen spre apus. Am mers de-a lungul canalului spre calea Iakuoji, iar de acolo am ajuns la poalele muntelui Koshin prin satul Hannoki. Când am ajuns la casa gazdei, era ora două fără zece.

— Înseamnă că ai umblat aproape toată noaptea, a spus Tofu, compătimitor.

— Dar, în sfârșit, ţi-ai cumpărat vioara. Ce cale lungă a trebuit să străbaţi! Lungă ca o partidă de table! a exclamat Meitei, foarte ușurat.

— Abia acum vine acea parte a poveștii care merită să fie ascultată. Ceea ce aţi auzit era doar începutul.

— Încă nu s-a terminat? Oh, e îngrozitor. Pariez că, la vorbărie, nu te întrece nimeni.

— Dacă m-aș opri aici, ar fi ca și cum aș fi sculptat un Buddha, dar nu i-aș fi făcut ochii. Mai ascultaţi puţin.

— Ce ziceţi, domnule Kushami? Ascultaţi? Vioara a fost, în sfârșit, cumpărată.

— Ei și? Probabil că acum o să se apuce s-o vândă. Și dacă așa stau lucrurile, nu vreau să ascult.

— N-am vândut-o.

— Atunci, cu atât mai mult mă voi strădui să nu ascult.

— Tofu, ești singurul care mă ascultă cu oarecare interes. E oarecum descurajant, dar cred că n-am ce face. Am să povestesc esenţialul, din restul poveștii, numai pentru tine.

— Continuaţi și povestiţi totul amănunţit. Este foarte interesant.

— Ei bine, reușisem să cumpăr vioara, dar acum nu știam unde s-o păstrez. La mine veneau mereu o mulţime de prieteni și, cu siguranţă, ar fi văzut-o. Aș fi putut săpa o groapă și să o îngrop, dar ar fi fost prea greu să sap din nou ca s-o scot.

— Aţi ascuns-o în pod? a încercat să ghicească Tofu.

— Nu aveam pod. Trăiam într-o casă ţărănească.

— Atunci, unde aţi pus-o?

— Unde crezi?

— Nu știu. În firida oblonului?

— Nu.

— Aţi ascuns-o printre așternuturi, în dulap?

— Nici așa.

În timp ce Tofu și Kangetsu discutau unde putea fi ascunsă vioara, stăpânul meu și Meitei aveau și ei o discuţie serioasă.

— Cum se citește aici? a întrebat stăpânul/ineu.

— Ce?

— Rândurile astea două de aici?

— A, aici? *Quid alind est mulier nisi amiciţiae inamica*. E pe latinește.

— Știu că e pe latinește, dar cum se citește?

— Mi-ai spus de mai multe ori că poţi citi latinește și singur.

Meitei simţise primejdia și încerca să o evite.

— Bineînţeles că pot citi. Pot să citesc, dar ce înseamnă?

— Spui că poţi citi latinește, dar nu înţelegi? Este scandalos.

— Tradu-mi.

— Parcă ai da ordine unui servitor.

— Nu fi caraghios. Ce înseamnă?

— Despre povestea asta cu latina o să vorbim mai târziu. Acum vreau să-l ascult pe Kangetsu. A ajuns la o parte foarte interesantă a poveștii. Este ca și cum am fi la bariera Ataka, unde te așteaptă fie reușita, fie ruina. Vreau să știu dacă vioara lui va fi sau nu găsită. Spune, Kangetsu, ce s-a mai întâmplat?

Meitei devenise brusc foarte interesat de povestea cu vioara, așa că stăpânul meu a fost abandonat în mod jalnic. Încurajat de demonstraţia de entuziasm a lui Meitei, Kangetsu a continuat:

— Așa că, în cele din urmă, am ascuns-o într-o ladă veche de rufe. Lada de rufe îmi fusese dată de bunica mea, atunci când am plecat de acasă. Mi-a spus că o adusese cu ea când se măritase prima dată.

— O ladă atât de veche nu se potrivea prea bine cu o vioară nouă. Ce crezi, Tofu?

— Adevărat, nu prea se potriveau.

— Dar nici podul nu s-ar fi ¡potrivit, a argumentat Kangetsu.

— Poate scriem o poezie în legătură cu asta. Ce ziceţi de asta: „Ascunsă în lada de rufe era o vioară, toamnă singuratică!”

— Astăzi ai inspiraţie pentru poemele *haiku,* nu-i așa, Meitei?

— Nu numai astăzi. Port totdeauna în mine câteva poeme *haiku.* Cunosc atât de bine genul *haiku,* încât răposatul Shiki Masaoka a rămas mut de uimire.

— Cum, l-aţi cunoscut pe Shiki? a întrebat de bună-credinţă, Tofu.

— Ei, chiar dacă nu-i eram foarte apropiat, ne potriveam în concepţiile noastre intime, ca și cum am fi fost legaţi unul de celălalt printr-un telegraf fără fir.

Tofu a părut scârbit de acest răspuns fără noimă și nu i-a mai pus întrebări lui Meitei. Kangetsu și-a continuat povestea.

— În sfârșit, găsisem un loc unde să-mi pun vioara, dar tot mai eram neliniștit. Firește, puteam să o iau oricât de des fără să atrag atenţia, dar o vioară nu este făcută ca să te uiţi la ea. O vioară n-are rost dacă nu cânţi la ea, dar asta înseamnă zgomot și, deci, aș fi fost descoperit. Spre sud, dincolo de un gard acoperit cu trandafiri, era casa unde stătea în gazdă șeful unei bande de bătăuși. Nu puteam să cânt în apropiere.

— Nu era o situaţie prea fericită, nu?

Tofu îşi exprima din nou înţelegerea.

— Era foarte trist. Chiar și istoria ne învaţă cum sunetele pot trăda prezenţa unei persoane. Odată prinţesa Kogo a fost găsită pentru că cânta la *koto.* Dacă aș fi furat

mâncare, sau aș fi făcut bani falși, situaţia ar fi fost alta; dar sunetul muzicii nu poate fi ascuns cu desăvârșire.

— Așteaptă o clipă. Vorbești numai despre sunete, dar sunt și alte lucruri care pot trăda tot atât de bine prezenţa cuiva. Când eram student, stăteam la un templu în apropiere de Koishikawa, cu un prieten, Tojuro Suzuki. Lui Tojuro îi plăcea foarte mult să bea sake dulce. Ţinea întotdeauna băutură într-o sticlă de bere, dar nu oferea nimănui. Într-o zi, Tojuro a ieșit să se plimbe, iar Kushami i-a băut pe ascuns din sticlă. N-ar fi trebuit să facă asta, dar…

— Cine spui că a băut *sake* de la Tojuro? a strigat stăpânul meu. Tu furai mereu băutura.

— Ar fi trebuit să fiu mai atent, n-aș fi crezut că auzi ce spun, pentru că citeai o carte. Ești genul de om despre care se spune „numai ochi și urechi”. Dar ai dreptate. Beam și eu din sticla aceea, din când în când, dar tu ai fost prins. Acum ascultaţi-mă, voi doi. Kushami, aici de faţă, nu rezistă la băutură, dar deși știa că sticla cu *sake* dulce era a altcuiva, a băut cât a putut. Vă închipuiţi cât era de roșu la faţă.

— Ţine-ţi gura! Nici nu știi să citești latinește.

— Ha, ha! Tojuro s-a întors și a constatat că sticla lui de bere se golise pe jumătate. Știa că umblase cineva la ea, așa că a privit în jur și a dat peste Kushami, zăcând ţeapăn într-un colţ al camerei, ca o păpușă de argilă.

Toată lumea a izbucnit în râs. Chiar și stăpânul meu, prefăcându-se mai departe că citește, a chicotit. Numai Dokusen a rămas tăcut. Era clar că se concentrase prea tare la jocul de *go,* pentru că zăcea adormit peste tabla de joc.

— Există multe alte căi de a dezvălui taine, în afară de sunete. Cândva, cu multă vreme în urmă, m-am dus la izvoarele termale de la Ubako și am stat în aceeași cameră

cu un bătrân care fusese croitor la Tokio. Mie nu-mi păsa dacă fusese croitor sau vânzător de haine vechi, dar, după primele trei zile, bătrânul a început să mă agaseze. Rămăsesem fără ţigări și, după cum ştiţi cu toţii, Ubako este situat în munţi, iar hotelul este singurul semn de civilizaţie din împrejurimi. Nu ai nimic de făcut decât să te scalzi în izvoarele termale și să mănânci. Și tocmai acolo să rămâi fără ţigări – era o catastrofă! Când un om e lipsit de ceva, îl apucă dintr-odată o nevoie irezistibilă de acel lucru. Pe mine m-a apucat brusc nevoia de ţigări, deși de obicei nu mă pasionează prea tare fumatul. Cel mai plicticos lucru era că bătrânul venise cu o pungă plină cu ţigări. Stătea picior peste picior în cameră, drept în faţa mea, și fuma ţigară după ţigară. Dacă ar fi fumat ca toată lumea, n-ar fi fost atât de insuportabil. Dar făcea colaci de fum, sufla fumul vertical, apoi orizontal, apoi departe în aer. Scotea fum și pe nări și… Cu alte cuvinte, făcea paradă fumând.

— Făcea paradă fumând?

— Păi da, când cineva se fandosește în faţa altuia în haine noi, se spune că face paradă cu hainele lui. Dar oricât era vorba despre ţigări, bătrânul făcea paradă cu fumatul, înţelegeţi?

— În loc să suporţi acest chin, de ce nu i-ai cerut ţigări?

— Nu cerșesc, sunt un om mândru.

— Dar ce-ar fi fost rău în asta?

— Nu știu, dar, oricum, nu voiam să cerșesc.

— Și atunci, ce-ai făcut?

— I-am furat niște ţigări.

— Ia uite…

— O dată, când bătrânul s-a dus să-și facă băile, mi-am spus că, dacă mi-era dat să mai fumez, acesta era momentul. Așa că m-am servit și am început să pufăi din

ţigările lui, cât de repede puteam. De fapt, n-a durat mult, pentru că, după câteva minute, ușa s-a deschis și stăpânul ţigărilor a intrat din nou în cameră.

— Nu se dusese la băi?

— Acolo plecase, dar, constatând că-și uitase portofelul, s-a întors să-l ia. Nu i-ar fi luat nimeni banii, era foarte jignitor din partea lui să-și facă griji.

— Poate era îngrijorat din cauza ţigărilor?

— Ha, ha! Poate. Dar să lăsăm portofelul. În orice caz, când a deschis ușa, a văzut camera plină de fum de ţigară. Încercasem să recuperez în cinci minute două zile. „O faptă rea se cunoaşte de la o mie de mile”. În felul acesta, crima mea a fost dată în vileag.

— Și ce-a spus bătrânul?

— Cu toate acestea... Ei bine, era la vârsta înţelepciunii. Nu a spus nimic. A împachetat în hârtie cincizeci sau șaizeci de ţigări și mi le-a oferit. A spus că, deși era o marcă de ţigări modestă, puteam să le iau, dacă doream. Apoi a coborât și s-a dus să-și facă băile.

— Mă întreb dacă am putea spune că era un om tipic pentru orașul Tokio.

— Nu știu dacă era un om tipic pentru orașul Tokio, sau era un croitor tipic, dar am devenit curând prieteni buni. După două săptămâni foarte interesante, m-am întors acasă.

— Ai avut ţigări în aceste două săptămâni?

— Da, cam așa s-a întâmplat.

— Ai terminat povestea cu vioara? a întrebat stăpânul meu; a închis cartea și s-a ridicat în picioare, anunţând astfel că se predă.

— Încă nu, dar am ajuns la partea cea mai interesantă, așa că ascultaţi cu atenţie. Și, dacă v-aţi ridicat, treziţi-l și pe omul acela care doarme pe tabla de joc. Cum îl cheamă... a, da, domnul Dokusen. Aș dori să

asculte și el. În plus, atâta somn nu face bine la sănătate.

— Hei, Dokusen, trezește-te. Trezește-te, Dokusen. Hai, ascultă povestea. Hai, trezește-te, nevastă-ta e îngrijorată.

— Ce e? a exclamat Dokusen.

Ridicând capul, i s-a văzut o dâră de salivă prin barbă. Semăna cu urma unui melc.

— Ah, dormeam ca „norii cei albi pe culmile munţilor”. Grozav pui de somn am tras.

— Toţi am văzut ce grozav pui de somn ai tras, dar ce-ai zice să încerci să rămâi treaz o vreme?

— Cred că ar fi timpul să mă trezesc. S-a întâmplat ceva interesant?

— Păi, vioara tocmai... Unde a rămas Kangetsu, Kushami?

— De unde să știu? Nu ascultam.

— Se pregătea să cânte.

— Așa este. Acum ne va spune cum a început să cânte la vioara cea nouă. Hai, vino aici și ascultă povestea.

— Cum, tot la vioară aţi rămas? Ce plicticos.

— Tu, care cânţi la o harpă fără corzi, ai putea să nu-i plictisești pe alţii. Dar Kangetsu scârţâie și geme atât de tare, încât l-ar putea auzi vecinii. Asta e lucrul cel mai neplăcut.

— Așa? Spune, Kangetsu, ai găsit vreodată un mod de a cânta la vioară fără ca vecinii să te audă?

— Dacă există o soluţie, aș vrea s-o cunosc și eu.

— Nu trebuie s-o cunoști; nu trebuie decât să te uiţi „la boul alb și curat care trăiește acolo unde nu există dorinţe lumești” – și ai înţelege imediat, a psalmodiat Dokusen.

Dar nu l-a înţeles nimeni. Kangetsu încercase intenţionat să schimbe subiectul, așteptându-se ca Dokusen, pe jumătate adormit, să spună lucruri ciudate.

Apoi, Kangetsu și-a continuat povestea:

— Ziua următoare era ziua de naștere a împăratului. Am rămas acasă, dar m-am frământat de dimineaţă până seara. Mereu ridicam capacul lăzii de rufe și-l puneam la loc. În această ladă ţineam și un greiere. Seara, greierele a început să ţârâie și am scos vioara și arcușul.

— În sfârșit, a scos-o, a strigat bucuros Tofu.

Meitei a adăugat un avertisment:

— Ar fi periculos să cânţi în camera ta.

— Mai întâi am luat arcușul și l-am cercetat de la un capăt la altul.

— Începi să vorbești ca un negustor de săbii ageamiu, l-a criticat cu răceală Meitei.

— Ţinându-l în mâini, aveam senzaţia pe care o încearcă probabil samuraiul într-o toamnă târzie când îşi scoate din teacă la lumina lumânării sabia lucrată artistic. Tremuram din tot corpul, ţinând arcușul în mână.

— Un adevărat artist înnăscut! a exclamat din nou Tofu.

Dar Meitei a continuat:

— Mai degrabă un caz de epilepsie.

Stăpânul meu i-a cerut lui Kangetsu să continue:

— De ce nu începi să cânţi?

Dokusen a făcut numai o strâmbătură, care voia să spună că toată povestea îl plictisea.

— Eram fericit să constat că arcușul era bun, așa că am scos și vioara și am privit-o cu atenţie, la lumina lămpii. Toate acestea au durat cinci minute. Și nu uitaţi că, în tot acest timp, greierele ţârâia.

— O să ţinem minte tot ce vrei, dar începe odată să cânţi la vioară.

— Încă nu cânt… Ei bine, vioara nu avea nicio zgârietură. Când m-am convins că instrumentul era fără cusur, m-am ridicat în picioare.

— Ca să te duci undeva?

— Ei, tăceţi din gură! Dacă mă întrerupeţi la fiecare câteva secunde, n-am să pot să termin niciodată.

— Hai, ascultaţi toţi, Kangetsu vrea să tăcem.

— Foarte bine, de acum înainte nu facem altceva decât să-l ascultăm.

— Îmi pare rău, îmi pare foarte rău. Vom asculta cu mai multă atenţie.

— Mi-am pus sandalele de paie și, cu vioara sub braţ, am ieșit pe ușă și am făcut doi sau trei pași. Apoi, am șovăit din nou.

— Iar începe. Eram sigur că se va opri undeva.

— Nu mai erau curmale uscate, așa că nu avea rost să te întorci.

— Domnilor, dacă veţi interveni la fiecare câteva minute, încurcându-mă, o să dureze mult până termin, iar Tofu dorește să audă povestirea. Deci, după doi sau trei pași, m-am întors să iau o pătură roșie; o cumpărasem cu trei yeni și douăzeci de seni, înainte de a pleca din orașul natal. Mi-am acoperit capul cu pătura și am suflat în lampă. Era atât de întuneric, că nu-mi puteam vedea nici măcar sandalele.

— Unde te duceai?

— Vă rog, ascultaţi-mă în liniște. Mi-a trebuit câtăva vreme ca să-mi găsesc sandalele, iar când am ieșit, am văzut că era o noapte luminată de lună. Înfundându-mi picioarele în pământ prin frunzele uscate de curmal, am urcat pe muntele Koshin. Deodată, s-a auzit clopotul de ia templul Torei-ţi și sunetul a ajuns plutind, prin pătura roșie, la urechile mele. Cât crezi că era ceasul, Tofu?

— N-am cum să știu.

— Era nouă. Urcam spre un loc numit O-daira. După cum știţi, sunt fricos, așa că totul mi se părea înspăimântător. N-aș fi putut merge mai departe, dacă nu

aș fi fost atât de hotărât să cânt la vioară. Dorinţa aceasta era mai puternică decât frica. O-daira este un luminiș, pe panta dinspre sud a muntelui Koshin. În zilele frumoase, printre pinii roșiii se vede un castel cu împrejurimile sale – un spectacol maiestuos. Iar luminișul… să mă gândesc… avea o suprafaţă de douăzeci de metri pe douăzeci; drept în mijloc se înălţa o stâncă de vreo patru metri pe patru. Dincolo de luminiș, spre nord, erau mai mulţi arbori mari de camfor, care împrejmuiau o mlaștină numită Unonuma. Trunchiurile, copacilor n-ar fi putut fi cuprinse decât de trei oameni care s-ar fi ţinut de mâini. Singura casă din împrejurimi era coliba unui om care aduna camfor. Era un loc straniu chiar și în timpul zilei. Totuși, niște militari veniţi la manevre tăiaseră un drum prin munte, așa că nu era greu de urcat. În cele din urmă am ajuns la stâncă și mi-am întins pe ea pătura roșie, ca să pot să mă așez. Era prima dată când urcam pe munte, într-o noapte atât de rece. Simţeam că mi se strânge stomacul, dar după o vreme m-am liniștit. Când ești singur în munţi, cel mai mult te tulbură, în general, sentimentul fricii; dacă treci peste el, în suflet îţi pătrunde o inspiraţie strălucitoare, pătrunzător de rece și misterioasă. Am stat acolo, cu acest sentiment, vreo douăzeci de minute. Mă simţeam ca și cum aș fi trăit singur într-un palat de cristal. Corpul meu… dar nu, nu numai corpul, ci și sufletul, întreaga mea fiinţă… păreau să se prefacă în gelatină, atât de transparente îmi deveniseră emoţiile. Acum nu mi se mai părea că trăiesc într-un palat de cristal, ci că mă transformasem eu însumi în cristal.

Meitei a glumit, cu o expresie gravă:

— Treaba devine serioasă!

Dar Dokusen a oftat cu admiraţie:

— Uimitor!

— Dacă senzaţia ar fi persistat, aș fi putut rămâne

acolo până dimineaţa, fără să cânt la vioară.

Tofu a sugerat:

— Poate vă deochease o vulpe.

— Pierdusem conștiinţa fiinţei mele, sau a altora. Nu mai aveam idee dacă mai eram în viaţă, sau murisem. Apoi, deodată, s-a auzit un ţipăt pătrunzător dinspre mlaștina care era în spatele meu.

— Deci, până la urmă, a apărut ceva.

— Strigătul acesta, ca un vârtej pătrunzător de toamnă târzie, a vibrat departe deasupra copacilor și peste tot muntele. Mi-am revenit.

— Ei, slavă Domnului, a oftat Meitei, exagerându-și grija pentru Kangetsu.

— „Când renunţi la viaţă, se reînnoiește cerul și pământul”, nu-i așa? a comentat Dokusen, făcând cu ochiul.

Kangetsu n-a înţeles ce voia să spună cu asta.

— Am privit în jur și am constatat că totul era liniștit pe muntele Koshin – atât de liniștit, încât puteam auzi cum cad picăturile de ploaie. Nu știu nici acum ce anume scosese ţipătul. Era prea strident pentru a fi un ţipăt omenesc, și prea tare pentru o pasăre. Ar fi putut să fie o maimuţă – dar nu, în regiunea aceea nu sunt maimuţe, în vreme ce încercam să-mi dau seama de unde venise ţipătul, am constatat că liniștea care îmi stăpânise până atunci spiritul era acum înlocuită de dezordine și confuzie, o învălmășeală generală. Cred că un asemenea sentiment a avut prinţul Arthur de Connaught când japonezii i-au ieșit voioși în întâmpinare, atunci când ne-a vizitat, în 1906. Mi s-au deschis, brusc, porii corpului, iar curajul și siguranţa mi s-au evaporat tot atât de repede ca alcoolul cu care îţi frecţionezi picioarele. Inima mi se zbătea sub coaste, iar picioarele au început să-mi tremure ca o coadă de zmeu. Era insuportabil. Mi-am luat vioara, mi-am acoperit capul

cu pătura și m-am dat jos, clătinându-mă, de pe stâncă. Am coborât în fugă muntele, cât de repede am putut, m-am strecurat în pat și m-am culcat. În viaţa mea nu mi-a fost atât de frică.

— Și pe urmă?

— Acesta este sfârșitul povestirii.

— N-aţi cântat la vioară?

— Nici dacă aș fi încercat n-aș fi reușit, câtă vreme îmi suna în urechi ţipătul acela.

— Povestea dumneavoastră pare oarecum incompletă.

— Ei bine, asta se datorează probabil faptului că am povestit așa cum s-a petrecut. V-a plăcut? a întrebat Kangetsu, privind mândru în jur.

— Ha, ha! Cred că ţi-a fost greu să duci povestea până la capăt. Credeam că ești pe cale să ne spui că ai devenit un Sandra Belloni[38] al Orientului.

Meitei spera că i se vor pune întrebări despre Sandra Belloni. Nimeni n-a zis nimic, dar el a continuat totuși:

— Vedeţi, Sandra Belloni cânta la harpă și din voce, la lumina lunii, într-o pădure. Kangetsu s-a urcat cu vioara pe muntele Koshin, ceea ce este oarecum asemănător, dar cu rezultate diferite. Sandra Belloni a surprins-o pe Phoebe, dar Kangetsu a fost surprins de un bătrân viezure tărcat. Diferenţa este mică, dar una dintre povești este frumoasă, iar cealaltă comică.

— Nu este atât de caraghioasă cum crezi, a răspuns Kangetsu, neașteptat de calm.

Atunci, stăpânul meu l-a criticat pe Kangetsu.

— Chiar meritai să fii speriat, dacă ai făcut pe deșteptul cu vioara ta într-un vârf de munte.

Dokusen a adăugat:

— Va trebui să înveţi să-ţi folosești intelectul, dacă

38 Eroina romanului cu același nume de Meredith.

vrei să intri în peștera întunecoasă a demonului, și totuși să scapi cu viaţă.

E mare păcat că nimeni nu înţelege, în general, ce vrea să spună Dokusen.

— Apropo, Kangetsu, mai lustruiești bilele acelea de sticlă, la universitate?

Meitei schimba subiectul conversaţiei.

— Nu, am întrerupt lucrul din cauza călătoriei în locurile mele natale. De fapt, m-am plictisit de această ocupaţie și mă gândesc să renunţ.

— Dar nu vei reuși să obţii doctoratul dacă renunţi, l-a avertizat stăpânul meu, încruntându-se.

Kangetsu, însă, a dat un răspuns neașteptat de neserios:

— Eu? Doctorat? He, he! Acum nu îmi mai trebuie doctoratul.

— Dar asta îţi va influenţa proiectele de căsătorie și, probabil, familia Kaneda nu va fi de acord.

— Căsătorie? A cui căsătorie?

— A ta, bineînţeles.

— Și cu cine se crede că mă voi căsători?

— Cu fiica lui Kaneda.

— Ce?

— Nu ţii minte că ai promis să te căsătorești cu fata lui Kaneda?

— N-am promis nimic. Dacă familia Kaneda răspândește vorbe peste tot, n-am ce face.

— La așa ceva nu mă așteptam! Ce spui, Meitei? Cunoști secretul?

— Care secret? Acela cu „doamna Nas”? Dacă la asta te referi, nu mai e niciun secret. Toată lumea este la curent. Ziarul *Mancho* mă întreabă mereu când va avea onoarea să publice fotografiile mirelui și miresei. Și Tofu știa despre asta. A compus un lung poem, intitulat

Cântecul raţelor mandarine. Așteaptă de trei luni să asiste la căsătoria lui Kangetsu. Dar, dacă Kangetsu nu-și ia doctoratul, capodopera lui Tofu va deveni o comoară scrisă în zadar. Și omul este foarte îngrijorat. Nu-i așa, Tofu?

— Vă rog, nu vă faceţi griji pentru mine. Poate voi face cunoscut acel poem cu altă ocazie.

— Vezi, Kangetsu, o mulţime de oameni contează pe doctoratul tău. Apucă-te de treabă și șlefuiește bilele acelea.

— He, he! Îmi pare rău că v-aţi deranjat atât, dar de fapt nu mai am nevoie de doctorat.

— Și pentru ce, mă rog?

— Pentru că m-am și căsătorit, ăsta-i motivul.

— Este cu putinţă? Când ţi-ai furat nevasta? Nu mai poţi avea încredere în nimeni. Ai auzit, Kushami? Kangetsu are deja nevastă și copil.

— Copil încă nu. La urma urmelor, sunt căsătorit numai de o lună.

— Și, de fapt, unde și când te-ai căsătorit? a întrebat stăpânul meu, ca și cum ar fi fost un judecător de instrucţie.

— Păi, când m-am întors în orașul meu natal, ea mă aștepta acolo. Peștii uscaţi pe care vi i-am adus astăzi sunt darul de nuntă al rudelor mele.

— Dar de nuntă, trei pești uscaţi? Rudele tale sunt cam zgârcite.

— Nu vă faceţi griji, am primit mult mai mult.

— Deci, nevastă-ta este din același oraș cu tine. E foarte negricioasă?

— Păi da, este negricioasă la faţă. Se potrivește cu mine.

— Și ce-ai de gând să faci cu familia Kaneda?

— Nimic.

— Asta n-ar fi tocmai frumos. Ce crezi, Meitei?

— Tomiko poate oricând să se mărite cu altcineva. Oamenii se căsătoresc adesea pentru simplul motiv că se lovesc cap în cap, pe întuneric. Așa că nu are mare importanţă cine cu cine se ciocnește cap în cap. Cred că cel mai de compătimit este Tofu.

— Nu-i nimic. Am să dedic *Cântecul raţelor mandarine* lui Kangetsu. Pentru fiica lui Kaneda am să compun alt poem.

— Pentru un poet, ești destul de generos cu creaţiile tale.

— Dar trebuia să-i spui și familiei Kaneda lucrul acesta.

Stăpânul meu mai era încă îngrijorat.

— Dar nu este deloc necesar. N-am făcut o cerere în căsătorie, așa că n-am de gând să le spun nimic. În plus, familia Kaneda este probabil la curent. Sunt înconjurat de oameni pe care îi trimite să mă spioneze. Cred că mă pândesc zece sau douăzeci de agenţi de-ai lor.

Auzind cuvântul „agent”, stăpânul s-a posomorât.

— Cum? Dacă așa stau lucrurile, mai bine nu spune nimic.

În ciuda faptului că propusese chiar el să se schimbe subiectul, stăpânul meu a început să vorbească despre agenţi ca și cum ar fi ţinut o conferinţă.

— A fura de la cineva când nu este atent, pe stradă sau în tren, este ceea ce se numește furt de buzunare. Dar a obliga oamenii să recunoască o greșeală, când. nu sunt atenţi, este meseria unui agent. Oamenii care scot din ţâţâni ușile, fără să fie observaţi, și iau ceea ce aparţine altora sunt numiţi tâlhari, în timp ce aceia care află ce este în mintea oamenilor, făcându-i să vorbească fără să știe ce spun, sunt agenţi. Cei care taie rogojinile de pe podele cu săbiile și iau cu forţa banii ascunși dedesubt sunt numiţi spărgători. Dar agenţii vorbesc urât, pentru a-i face pe

oameni să spună lucruri despre care n-ar dori să vorbească. Așadar, agenţii fac parte din aceeași categorie, ca și hoţii de buzunare, tâlharii și spărgătorii. Deci, nu trebuie să li se dea atenţie, pentru că acest lucru îi va încuraja în obiceiurile urâte. Nu trebuie să ţinem seama de ei.

— Nu vă faceţi griji. M-ar putea ataca, cu vântul în spate, o mie sau două mii de agenţi – și tot n-aș avea de ce să mă tem. Nu uitaţi că sunt celebrul șlefuitor de bile, licenţiatul în ştiinţe Kangetsu Mizushima!

— I-auzi, i-auzi! Este minunat să constatăm că proaspăt-căsătoritul nostru savant este atât de încrezător. Apropo, Kushami, dacă agentul este tot una cu hoţul de buzunare, tâlharul sau spărgătorul, ce soi este Kaneda, cel care folosește agenţi?

— Este asemenea lui Chohan Kumasaka, cunoscutul șef de bandiţi.

— Chohan Kumasaka! Asta-i bună! în teatrul *nō,* Chohan se transformă în oameni diferiţi, după ce este tăiat în două într-o luptă, iar ambele jumătăţi dispar. Dar Chohan ăsta, care locuiește vizavi, a devenit bogat prin cămătărie. Este atât de încăpăţânat și zgârcit, că nu va dispare niciodată, ori de câte ori ar fi tăiat în două. Dacă va dori să se răzbune, ţi-ar putea provoca necazuri tot restul vieţii. Așa că fii cu băgare de seamă, Kangetsu.

— Nu vă faceţi griji. Am să-i spun că este un pungaș lăudăros și am să-l ameninţ cu răzbunarea.

Kangetsu rămânea netulburat și bine dispus, ca un erou dintr-o piesă nō.

— Mie mi se pare că aproape toţi cei care trăim în secolul al XX-lea am început să semănăm cu agenţii. Mă întreb de ce se întâmplă așa.

În felul său incomparabil, Dokusen punea o întrebare care nu avea nicio legătură cu subiectul discuţiei.

— Probabil din cauză că s-a scumpit viaţa, a răspuns Kangetsu.

— Cred că din cauză că oamenii nu mai înţeleg pe deplin arta, a răspuns Tofu.

Meitei a teoretizat:

— Pentru că am început să scoatem corniţe de civilizaţie, iar acestea sunt la fel de nefolositoare ca și niște confetti.

Acum era rândul stăpânului meu. A început cu o voce care suna cam pompos:

— Mă gândesc la această problemă de mai multă vreme și am stabilit că oamenii de astăzi au tendinţa să devină asemenea agenţilor, pentru că li s-a dezvoltat prea puternic conștiinţa. Conștiinţa la care mă refer nu este ceea ce Dokusen numește credinţă, care percepe răsplata lui Buddha prin mentalitatea înnăscută fiecăruia, și nici iluminarea spirituală care spune unui om că este asemenea cerului și pământului, și nici…

— Complici cam prea mult discuţia, Kushami. Dar, dacă îţi ostenești vârful limbii pentru a face revelaţii atât de savante, aș vrea să spun că și eu, umila ta slugă Meitei, am o reclamaţie privind civilizaţia de astăzi.

— Dacă vrei, ești liber să mi-o spui, deși de obicei vorbești fără să spui nimic.

— Dar am multe de spus. Zilele trecute te-ai înclinat în faţa agentului de la poliţie ca și curii ar fi fost un zeu. Dar astăzi îi compari pe agenţi cu hoţii de buzunare și cu tâlharii. Este, aici, o mare contradicţie. În ceea ce mă privește, am avut aceeași părere despre agenţi, încă dinainte ca tatăl meu și mama mea să se fi născut.

— Un agent de poliţie este un agent de poliţie, iar ziua care a trecut este o zi care a trecut. Dar ziua de azi este ziua de azi. Iar dacă nu îţi schimbi părerea, înseamnă că nu progresezi. Un prost nu poate sta la un loc cu

oameni învăţaţi – și asta faci tu.

— Spui vorbe cam tari. Dacă un agent s-ar exprima în felul acesta, ar fi considerat caraghios.

— Mă faci agent?

— Dimpotrivă. Ești prea cinstit ca să fii agent, și tocmai de asta îmi placi. Dar să ascultăm restul marii tale teorii.

— Oamenii de astăzi au devenit prea preocupaţi de ei înșiși. Ne dăm seama foarte bine, cu toţii, de marea deosebire între interesele noastre și ale celorlalţi. Și, cu fiecare zi de progres al civilizaţiei, această preocupare de sine devine tot mai acută. Am devenit conștienţi de ce se întâmplă în fiecare moment cu mâinile și picioarele noastre. Analizându-l pe Robert Louis Stevenson, un om pe care-l chema William Ernest Henley spune că, de câte ori Stevenson trecea prin faţa unei oglinzi, nu era mulţumit dacă nu-și privea imaginea. Atât de puţin putea Stevenson să uite de el însuși. Dar aceasta este tendinţa pe care o urmăm cu toţii în ziua de azi. Ne gândim la noi în somn, ne gândim la noi când suntem treji. Eul nostru ne este prezent în minte oriunde ne-am duce, așa încât fiecare cuvânt și gest al nostru a devenit artificial și forţat. Trăim fiecare clipă cu același sentiment apăsător pe care-l au un tânăr și o tânără când se întâlnesc prima dată, în vederea unei căsătorii. Expresii ca liniște interioară și calm sună impresionant, dar nu mai au niciun sens. În această privinţă oamenii de astăzi sunt ca hoţii și ca agenţii. Întrucât munca unui agent cere ca nimeni să nu-l observe, el n-ar putea fi un bun agent dacă n-ar avea un puternic autocontrol. În ce-i privește pe hoţi, ei au tot timpul grijă să nu fie prinși sau văzuţi, așa că și ei au ajuns să aibă o puternică preocupare de sine. Noi, oamenii de astăzi, adormiţi sau după ce ne-am trezit, ne gândim mereu la interesele noastre și la pagubele posibile. De aceea, ca

agenţii și hoţii, am ajuns foarte preocupaţi de noi înșine. Suntem agitaţi, îngrijoraţi și ascunși douăzeci și patru de ore pe zi – asta este omul zilelor noastre. Acesta este blestemul civilizaţiei. Caraghios, foarte caraghios!

Când se ajunge la asemenea subiecte, Dokusen nu este omul care să rămână tăcut.

— Aprob teoria lui Kushami. Strămoșii noștri erau învăţaţi să uite de ei înșiși; astăzi ni se spune să nu uităm nicio clipă de noi înșine. Iată o contradicţie puternică. În toate cele douăzeci și patru de ore ale zilei, mintea noastră este plină de gânduri despre noi înșine; de aceea, nu avem răgaz să ne liniștim. Trăim într-o lume infernală. Nu există niciun mod mai potrivit de a-i ajuta pe oamenii lumii de azi, decât acela de a-i ajuta să uite de ei înșiși. Numai poeţii par să cunoască importanţa de a sta la lumina lunii, departe de patimile dăunătoare, pentru a căuta adevărul. Se mai fac multe fapte bune, dar adevărata generozitate lipsește. Astăzi, un gest amabil include un sentiment de autolăudare sau un interes personal; englezii sunt atât de plini de conștiinţă de sine, încât sunt gata să explodeze în fiecare moment. O dată un prinţ englez a vizitat India și a fost invitat să cineze la palatul unui maharajah. Uitând o clipă că era în prezenţa prinţului, maharajahul a procedat după obiceiul pământului, luând un cartof cu degetele și așezându-și-l pe farfurie. Și-a dat seama, imediat, că încălcase eticheta și s-a înroșit de rușine. Atunci prinţul a apucat, nepăsător, un cartof cu degetele și…

— Așa se obișnuiește în Anglia? a întrebat Kangetsu.

Stăpânul meu a continuat cu o altă poveste.

— Știu și eu ceva despre Anglia. Într-o seară, ofiţerii unui regiment dădeau o cină pentru un soldat simplu care se remarcase într-o acţiune. Când a fost servit ultimul fel de mâncare și s-au adus castronașele cu apă de spălat pe mâini, soldatul, necunoscând bunele maniere la masă, a

dus castronașul la gură și a băut toată apa pe nerăsuflate. Ca și cum ar fi fost un toast în onoarea soldatului, imediat comandantul a băut pe nerăsuflate apa din castronașul lui, iar restul ofiţerilor au procedat la fel.

— Știu și eu o poveste, a intervenit Meitei, care nu putea să tacă multă vreme. Când Thomas Carlyle a fost primit, pentru prima dată, de regină, el nu cunoștea obiceiurile de la curte. S-a așezat primul pe scaun, apoi a invitat-o pe regină să ia loc. Lorzii și doamnele din suita reginei au început să chicotească – sau cel puţin erau gata să chicotească – când regina a întors capul și le-a făcut semn să se așeze și ei. Imediat, întreaga suită a reginei a stat jos, așa încât Carlyle nu s-a făcut de râs. A fost o amabilitate oferită în mod deliberat.

— De vreme ce era vorba despre Carlyle, cei din suită ar fi trebuit să rămână în picioare, a comentat Kangetsu, încercând să arate că e de acord cu Meitei.

— Când cineva face o faptă bună fiind conștient de ceea ce face, asta nu e rău, a continuat Dokusen; dar când persoana are conștiinţă de sine, amabilitatea este ceva învăţat. Este păcat că bunătatea nu poate fi mai firească. Odată cu progresul civilizaţiei, se crede că sălbăticia diminuează, iar relaţiile între oameni devin pașnice. Dar acest lucru nu este neapărat adevărat. Când există atâta preocupare de sine, cum ar putea fi posibile adevărate relaţii pașnice? La prima vedere, totul pare să fie pașnic, dar între oameni există o înfruntare continuă. Când vedem doi luptători *sumo,* încleștaţi unul de celălalt, în mijlocul ringului, fără să se miște, totul pare calm. Dar, de fapt, stomacurile luptătorilor sunt încordate de efort.

Meitei avea sentimentul că e rândul lui să vorbească.

— Conflictele, în zilele de demult, erau rezolvate prin forţă, fără ascunzișuri, dar, în ziua de astăzi, victoria depinde mai mult de calcul. Este încă un lucru care ne face

să fim preocupaţi de noi înșine. Potrivit lui Francis Bacon, dacă ascultăm de legile naturii, putem obţine victorii împotriva naturii. E straniu să constatăm că victoriile, în zilele noastre, sunt obţinute întocmai așa cum a spus Bacon, Este, oarecum, ca la judo – învingerea adversarului folosind propria lui forţă.

— Este ca electricitatea obţinută din forţa apei. Nu ne opunem forţei apei, ci o încurajăm, iar în acest fel se obţine electricitatea, cu rezultate excelente.

Kangetsu abia începuse, dar Dokusen l-a întrerupt.

— Așadar, preocuparea de sine îi va face prizonieri pe oameni, fie că sunt săraci, bogaţi, melancolici sau fericiţi. Un om talentat va fi copleșit de talentul său, un savant va fi înfrânt de cunoștinţele sale, iar un om cum este Kushami, irascibil, va fi înfrânt de inamicul care poate profita de firea lui.

— Bravo! a exclamat Meitei, bătând din palme.

Stăpânul meu a schiţat un zâmbet și a spus:

— Dar-asta nu merge totdeauna atât de ușor cum s-ar zice că credeţi voi.

La acestea, toţi cei din cameră au râs în cor.

— Apropo, cum va putea fi înfrântă familia Kaneda?

— Femeia va fi înfrântă de propriul ei nas, Kaneda va fi înfrânt de propria lui neînduplecare, iar oamenii plătiţi de el vor fi victimele propriei lor activităţi de agenţi

— Dar fata?

— Fata? N-am văzut-o, așa că nu pot să spun. Dar probabil că va fi copleșită de îmbrăcăminte, de hrană, sau, poate, de băutură. Cu totul improbabil ar fi ca ea să fie copleșită de dragoste. Există, chiar, posibilitatea să moară în stradă, ca sărmana Ono-no-Komachi.

— Nu credeţi că sunteţi prea sever cu ea? a protestat Tofu, care, la urma urmelor, fusese dispus să-i dăruiască un poem.

— Zicătoarea „mai puţină lăcomie înseamnă mai puţină sărăcie” avea cândva o semnificaţie importantă. Dacă nu vom învăţa să înţelegem acest lucru, omul se va frământa veşnic.

Dokusen arăta ca și cum el însuși ar fi ajuns la iluminare.

— Nici tu nu poţi rămâne indiferent, Dokusen. Poţi fi învins cu povestea aceea – „Repezind sabia ca fulgerul”.

— Când mă gândesc la civilizaţia de astăzi, eu, unul, n-am chef să mai trăiesc, s-a plâns stăpânul meu.

— Dă-i drumul și mori, dacă așa stau lucrurile, a replicat cu promptitudine Meitei.

— Nici să mor nu vreau.

Stăpânul meu este încăpăţânat și nesimţitor.

— Nimeni nu-și face griji când se naște, dar, când se apropie moartea, toţi se sperie, a spus Kangetsu, exprimând încă o platitudine.

— Când împrumuţi bani, nu-ţi baţi capul. Dar când trebuie să-i dai înapoi, ești foarte îngrijorat. Sunt multe exemple asemănătoare.

Meitei găsea repede asemenea răspunsuri.

— Cei care nu-și fac griji în legătură cu datoriile au noroc, în același sens ca și cei care nu-și fac griji despre moarte, a comentat Dokusen, cu un aer pierdut, îndepărtat de cele lumești.

— Pari să-ţi închipui că cei mai luminaţi oameni sunt cei mai îndrăzneţi.

— Potrivit doctrinei Zen, un taur de fier cu faţa neclintită are o inimă tare ca fierul; iar o inimă tare ca fierul poate fi găsită. În concluzie, numai la taurii de fier cu feţe neclintite.

— Vrei să spui că ești un fel de taur de fier?

— Nu tocmai. Dar motivul pentru care pe oameni îi chinuie atâta ideea morţii este acela că a fost descoperită

boala numită paralizie nervoasă.

— Înţeleg, dar tu te-ai născut înainte de descoperirea paraliziei nervoase.

Meitei și Dokusen s-au cufundat și mai tare în acest dialog ciudat, iar stăpânul meu a continuat să vorbească cu Kangetsu și Tofus despre propriile lui nemulţumiri faţă de civilizaţie.

— Cum să nu plătești înapoi banii împrumutaţi – asta este o mare problemă.

— Adevărat. Dar trebuie să-i dai înapoi.

— Ascultă. Eu vorbesc acum, așa că ascultaţi-mă. A nu îţi plăti datoriile este o problemă la fel de grea ca și a nu muri. Alchimia poate oferi soluţii, dar până la urmă alchimia a eșuat, întotdeauna. Este foarte clar că oamenii trebuie să moară.

— Asta era clar și înainte de alchimie.

— Ascultă, n-am terminat de vorbit. Când a devenit evident că oamenii trebuie să moară, a apărut o a doua problemă.

— Care?

— A apărut în mod firesc problema – cum să murim? Clubul Sinuciderii este una din metodele. de soluţionare a acestei de a doua probleme.

— Înţeleg.

— Este chinuitor să mori, dar ar fi și mai rău dacă n-ai putea muri. Oamenii loviţi de paralizie nervoasă se chinuie mai mult, trăind, decât dacă ar fi morţi. Și totuși, îşi fac griji din cauza morţii, nu pentru că s-ar teme să moară, ci pentru că se întreabă pentru ce este mai bine să moară. Cei mai mulţi oameni nu știu să judece, așa că lasă problema nesoluţionată. În cele din urmă, alţii îi chinuie până când mor. Dar cei care au tărie de caracter nu doresc să fie împinși la moarte, așa că studiază problema mai amănunţit. Singura soluţie rezonabilă este sinuciderea.

Cândva, toţi oamenii vor părăsi această lume pur și simplu făcându-și seama.

— Lumea va deveni foarte temătoare, nu-i așa?

— Probabil. Henri Arthur Jones a scris, odată, despre un filosof care pleda categoric în favoarea sinuciderii.

— Și s-a sinucis?

— Din nefericire, nu. Dar, peste vreo mie de ani, toată lumea o să se sinucidă. Peste zece mii de ani, oamenii vor vorbi despre moarte numind-o, întotdeauna, autodistrugere.

— O să fie o harababură înspăimântătoare.

— Vor fi studiate amănunţit metodele de sinucidere, iar acest studiu va fi considerat știinţă. La liceul Norului care Coboară se vor preda metodele de sinucidere, în loc să se ţină ore de morală.

— Este amuzantă conferinţa asta despre sinucidere, Meitei, ai auzit teoria domnului Kushami?

— Am auzit-o. Mi-ar plăcea să-l aud pe profesorul de morală de la liceul Norului care Coboară, spunând elevilor că nu mai trebuie să se supună obiceiurilor barbare ale moralei publice, ci, ca viitoare personalităţi de seamă* prima lor îndatorire este să se sinucidă. Dar lecţia ar putea, foarte ușor, să facă pasul următor și să declare legală uciderea altora. Iar dacă bietul intelectual Kushami, care locuiește în apropiere de liceul Norului care Coboară, spune că este plictisit de viaţă, elevii ar putea să considere de datoria lor să-l dea morţii cât mai curând posibil.

Întrucât aceea ar fi o epocă luminată, n-ar trebui să fie atât de lași ca în trecut și să folosească lănci, halebarde, sau ghiulele. Ar putea să-l omoare pe domnul Kushami vorbindu-i ironic. Ar fi o faptă caritabilă și, în plus, onorabilă.

— Este interesantă și conferinţa ta.

— Mai este ceva. În prezent, principalul scop al

poliţiei este să protejeze viaţa și avutul oamenilor. În viitor, însă, poliţiștii vor umbla cu ciomege, ca hingherii, omorându-i pe cetăţeni prin toată ţara.

— Dar de ce?

— De ce? Oamenii de astăzi pun preţ pe viaţa lor, așa că poliţia le apără viaţa; dar, în viitor, oamenii vor găsi viaţa insuportabilă, așa că poliţiștii, din milă, îi vor ucide în bătăi. Aceasta este explicaţia. Dar oamenii cu un minimum de-bun-simţ se vor sinucide, așa că singurii care vor rămâne în sarcina poliţiștilor vor fi cei prea reduși la minte, idioţii și invalizii care nu sunt în stare să se distrugă pe ei înșiși. Cei care nu vor să trăiască, dar ezită să-și facă seama, vor pune anunţuri la porţi, afirmând că un bărbat sau o femeie, după cum e cazul, din acea casă dorește moartea. Poliţiștii vor trece pe acolo la o oră convenabilă și îi vor îndeplini dorinţa. Corpul? Păi, poliţiștii vor trece cu o căruţă, ca să-l ridice, mai târziu. Și mai este ceva…

— Gluma dumneavoastră este fără sfârșit, a murmurat Tofu cu admiraţie.

Dokusen, mângâindu-și nervos, după obiceiul lui, bărbuţa, și-a dat și el cu părerea:

— Dacă tu consideri povestea asta o glumă, ea se poate numi glumă. Dar, dacă o consideri profeţie, s-ar putea să fie chiar așa ceva. Ceea ce este lipsit de logică ajunge fapt acceptat, atunci când este repetat, iar exemplele nu lipsesc. Mai există și tendinţe de a accepta un vis nebulos ca pe un adevăr veșnic. Alţi oameni, însă, auzind o idee nouă și deosebită, o iau imediat ca pe o glumă.

— După cum „vrabia și rândunica nu-nţeleg ce este în mintea unei gâște sălbatice”, este imposibil pentru un om mărunt să înţeleagă un om mare.

Kangetsu a fost foarte mulţumit de sine atunci când Dokusen a dat din cap, aprobând această afirmaţie.

Dokusen a continuat;

— Odată, demult, a existat un loc în Spania numit Córdoba…

— Nu mai există?

— Poate, dar nu contează. La Córdoba era un obicei ciudat. Când suna de vecernie, la sfârșitul zilei, toate fetele și femeile ieșeau din case și mergeau să se scalde în râu.

— Chiar și iarna?

— Asta nu știu sigur. În orice caz, toate se repezeau în apa râului. Niciun bărbat nu putea participa la acest obicei zilnic, dar mulţi se uitau din depărtare. Pe valuri, în cenușiul serii, fetele cu pielea albă puteau fi văzute nedeslușit, mișcându-se prin apă.

— Sună foarte poetic. Ai putea face un poem modern din povestea asta. Cum se chema locul acela?

Tofu s-a aplecat cu interes, auzind că se spunea ceva despre femei goale.

— Se numea Córdoba. Flăcăii din partea locului nu puteau să privească fetele decât de la distanţă… Dar, odată, ei s-au răzvrătit și au hotărât să facă o farsă.

— Cum? a întrebat Meitei, bucuros să afle despre o farsă.

— L-au plătit pe clopotar să sime de vecernie cu o oră mai devreme. Cum femeile din Córdoba erau nechibzuite ca toate femeile, s-au repezit toate în cămașă, ca de obicei când au auzit clopotul. Dar, când au intrat în râu, era încă lumină…

— Nu cumva soarele puternic de toamnă continua să strălucească?

— … și, pe un pod, i-au văzut pe toţi bărbaţii privind la ele. Stânjenite, toate femeile au roșit de rușine.

— Și ce s-a mai întâmplat?

— Așa că, vedeţi, oamenii greșesc uneori din cauza deprinderilor. Uităm adesea principiile fundamentale,

lăsându-ne înșelaţi de obișnuinţe.

— Înţeleg. E un sfat bun. Hai să vă spun și eu o poveste, despre o greșeală datorată obișnuinţei. Am citit despre acest procedeu într-o revistă, zilele trecute. Să zicem că ţin o prăvălie de antichităţi și că am în vitrină multe obiecte de artă. Firește, sunt opere de artă autentice, așa că preţul pe care îl cer este foarte ridicat. Într-o zi, un mușteriu curios intră și mă întreabă de preţul unei picturi de Motonobu, continuatorul lui Masanobu, întemeietorul școlii de pictură Kanoo. Îi spun că preţul este de șase sute de yeni. Clientul spune că îi pare rău că nu are atâţia bani la el și că nu poate să-mi cumpere tabloul.

— E necesar să se exprime cu cuvintele astea? A întrebat ursuzul meu stăpân.

Meitei a ripostat:

— Nu este decât o poveste. Să zicem că spune așa. Atunci, îi spun că, dacă îi place atât de mult tabloul, poate să-l ia şi să-mi plătească mai târziu. Firește, clientul ezită, așa că îi propun rate lunare, care însă vor dura foarte multă vreme. Întrucât sunt mulţumit să-l am drept client, nu trebuie să-și facă griji că m-ar incomoda acest lucru, îi propun zece yeni pe lună, sau cinci – dacă zece i se pare prea mulţi După ce discut cu el, îi vând tabloul de Motonobu cu șase sute de yeni, plătibili în rate lunare de zece yeni.

— Așa cum se cumpără Enciclopedia Britanică, plătind câte puţin ziarului *Times,* din Londra, în fiecare lună, nu-i așa?

— Da, dar ziarul *Times* este serios. Eu sunt foarte neserios; pentru că de fapt încep o înșelătorie abilă. Ascultaţi cu atenţie. Deci, când plătești șase sute de yeni în ritmul de zece yeni pe lună, cât timp crezi că durează asta, Kangetsu?

— Cinci ani, bineînţeles.

— Bineînţeles, cinci ani. Acum spune, Dokusen, cinci ani este o perioadă scurtă sau lungă?

— Un minut poate să ne dea impresia că durează zece mii de ani, după cum zece mii de ani pot să ni se pară că trec ca un minut. Uneori este puţină vreme, alteori s-ar putea să pară mai multă. Cu alte cuvinte, depinde cum privești lucrurile.

— Ce-i asta? Un poem didactic? Dacă este așa, n-are nicio noimă. Deci, clientul va trebui să-mi dea zece yeni

În fiecare lună, vreme de cinci ani, sau cu alte cuvinte va trebui să mă plătească de șaizeci de ori. În cele din urmă, aceste plăţi vor deveni un obicei. După ce îmi va da câte zece yeni de șaizeci de ori, va simţi că trebuie să-mi plătească zece yeni și pentru a șaizeci și una oară. Apoi, pentru a șaizeci și două și a șaizeci și treia. Cu alte cuvinte, după ce m-a plătit, în atâtea rânduri într-o anumită zi a lunii, nu are liniște dacă nu continuă să-mi dea zece yeni la acea dată. Omul pare viclean, dar uneori este înșelat de obișnuinţă, așa cum a spus adineaori Dokusen. Cunoscând această slăbiciune, pot obţine zece yeni pe lună fără să fac nimic.

— Ha, ha! Nimeni nu este chiar atât de uituc, a râs Kangetsu.

Stăpânul meu a fost de acord, cu un aer de seriozitate.

— Meitei are dreptate. Eu am plătit taxele la universitate în rate lunare mici și am pierdut socoteala. Administraţia universităţii a trebuit să mă anunţe că nu mai datorez nimic, când m-am dus ultima dată să plătesc.

Stăpânul avea tendinţa să considere că neplăcerile lui sunt neplăcerile fiecăruia.

— Ei, vedeţi,» morala poveștii mele este valabilă, pentru că puteţi privi o persoană care a dovedit că-este posibilă o asemenea zăpăceală. Prin urmare, aceia dintre

dumneavoastră care au râs pur și simplu de povestea mea despre arta sinuciderii ar trebui să o privească cu mai multă seriozitate. Mai ales tinerii ca Tofu și Kangetsu, lipsiţi de experienţă, ar trebui să asculte cu atenţie, casă înveţe mai multe despre viaţă.

— Vă suntem îndatoraţi. De acum înainte, ne propunem să plătim ratele lunare numai de șaizeci de ori.

— Poate ţi se pare o glumă, dar poţi învăţa multe din această poveste, Kangetsu, a spus Dokusen. Apoi a continuat: Să zicem că Meitei sau Kushami îţi spun că trebuie să ceri scuze unui oarecare Kaneda pentru că nu l-ai informat că te însori. Ce-ai face? Ai cere scuze?

— Aș explica, bineînţeles, că nu era deloc necesar. Dacă familia Kaneda ar vrea să-mi ceară scuze, ar fi altceva, dar nu este necesar să le vorbesc eu.

— Dar dacă poliţia ţi-ar spune să-ţi ceri scuze?

— Aș protesta și mai tare.

— Dar dacă un membru al guvernului sau un nobil ţi-ar ordona să-ţi ceri scuze?

— Aș refuza și mai categoric.

— Iată! Vedeţi? Aceasta e marea diferenţă dintre părinţii noștri și generaţiile mai tinere. Cu numai câţiva ani în urmă, autorităţile erau respectate, dar se apropie vremea când autorităţile vor fi cu totul neputincioase. Chiar și acum un nobil nu-i poate influenţa pe alţii mai mult decât oricare altă persoană. Ca să formulez asta mai clar, cu cât mai multă autoritate are cineva, cu atât mai mult autoritatea aceluia va întâmpina împotrivire. Oamenii sus-puși nu mai pot face tot ce vor. Acest fenomen îi nedumerește, încă, pe oamenii mai vârstnici. Condiţiile sociale se schimbă mult, iar natura omenească se schimbă la fiecare generaţie, așa încât povestea despre viitor a lui Meitei nu poate fi considerată o simplă glumă.

— Întrucât am găsit un prieten care mă apreciază,

voi continua povestea mea despre viitor. Lucrurile stau așa cum a spus Dokusen: oamenii care se pun la adăpostul autorităţii, sau insistă să conteze pe protecţia a o sută de lănci de bambus sunt tot atât de demodaţi ca și omul în litieră care a încercat să se ia la întrecere cu trenul. Teoria mea se referă la un fenomen special, care poate afecta destinul întregii omeniri. După ce am studiat cu atenţie tendinţele actuale și am profetizat tendinţele viitorului, cred că însăși căsătoria va deveni, în cele din urmă, o imposibilitate.

După cum am mai spus, societatea se axează acum pe individ. Pe timpuri, familia era reprezentată de tată, districtul – de judecător, iar provincia – de guvernator; nicio altă autoritate nu era recunoscută, cu excepţia acestor reprezentanţi. Dar acum fiecare încearcă să-și scoată în evidenţă personalitatea proprie. Tu ai devenit tu însuţi, iar eu am devenit eu. Când doi oameni se întâlnesc pe drum, ei încep imediat să-și apere individualitatea. „El este om, dar și eu sunt om”. Pentru că personalitatea a devenit puternică, individul însuși a devenit, în aceeași proporţie, mai slab. Astăzi, un om nu mai poate să facă rău altora cu’ ușurinţă, astfel încât am putea crede că, scăpând de răul făcut de alţii, am devenit puternici: dar, întrucât rareori putem face rău altora, se dovedește că suntem, de fapt, mai slabi decât strămoșii noștri. Par nimănui nu-i place să fie considerat slab*;* dorim să ne dovedim forţa, chiar atunci când este vorba de lucruri fără importanţă.

…Din cauza recent dezvoltatei. noastre individualităţi, între oameni nu mai există liniște. Ne străduim cât putem să ne dovedim fiecare forţa, așa că viaţa a devenit un chin. Din cauza acestei înfruntări permanenţe, am căutat mijloace de a ne separa de ceilalţi. Primul pas a fost când părinţii și copiii au început să trăiască separat. Dacă mergeţi într-un sat de munte de

modă veche din Japonia, veţi găsi pe toţi membrii unei familii sub același acoperiș. Ei nu au de afirmat niciun fel de individualitate, și, chiar dacă li s-ar dezvolta personalitatea, n-ar face caz de ea... În felul acesta, viaţa lor se scurge pașnic. Dar noi, oamenii mai civilizaţi, ne exprimăm egoismul cât mai mult cu putinţă. Credem că, dacă nu ne scoatem în relief importanţa proprie, am fi dezavantajaţi. De aceea, pentru a se simţi în siguranţă, părinţii și copiii lor căsătoriţi locuiesc separat.

Europa a progresat și mai mult pe calea civilizaţiei, așa că a adoptat acest sistem cu mult înaintea Japoniei. Dacă veţi găsi, în Europa, un tată trăind în aceeași casă cu fiul său major, fiţi sigur că fiul îşi plătește camera și întreţinerea ca orice străin; iar dacă împrumută bani de la tatăl lui, îi va înapoia cu dobândă. Acest obicei lăudabil nu poate exista decât pentru că tatăl recunoaşte și respectă personalitatea fiului. Mai curând sau mai târziu, obiceiul va fi cu siguranţă importat în Japonia.

Așadar, familiile de astăzi trăiesc separat; suntem capabili să ne suportăm individualitatea în toate privinţele, exceptând faptul că, din cauza acestei dezvoltări a individualităţii, sentimentul respectului se pierde. Nu o să avem liniște până când nu vom deveni și mai separaţi. Dar, întrucât tatăl și fiul și fraţii și surorile s-au separat, nu ne mai rămâne altceva de dorit decât separarea bărbatului și soţiei... În zilele de demult se spunea „două trupuri, dar o singură minte”. „A fi uniţi pe veci, ca bărbatul și nevasta, la bine și la rău”, așa se spunea – și, chiar după moarte, ajungeau ca viezurii, în aceeași vizuină... Ce barbarie! Acum este altfel. Soţul are, pentru totdeauna, o individualitate a lui, iar soţia la fel. Soţia se mărită după ce și-a cultivat personalitatea la un pension; ea nu mai face tot ce dorește soţul ei să facă. Dacă ar face așa, ar fi considerată o păpușă, nu o soţie. Cu cât e mai civilizată –

cu atât mai puternică îi este personalitatea. Și cu cât îşi dezvoltă personalitatea, cu atât mai puţin se potrivește cu bărbatul ei. Apare în mod firesc un conflict, astfel că bărbatul și soţia duc o luptă din zori și până seara. A apărut o graniţă între bărbat și soţie, clară și de neconfundat, ca aceea dintre apă și ulei. Pe măsură ce civilizaţia noastră progresează, această deosebire va deveni și mai acută și, treptat, va fi tot mai incomod pentru bărbat și. femeie să trăiască împreună.

— Pentru asta se întâmplă atâtea divorţuri? Acum m-ai pus pe gânduri, a spus Kangetsu.

— Divorţuri, da, divorţuri! Familiile din întreaga lume se vor separa. Cei care vor mai trăi la un loc vor fi consideraţi excentrici.

— Deci oamenii ca mine vor fi crezuţi nebuni? a întrebat Kangetsu, vorbind de pe noua lui poziţie de om. căsătorit.

— Din fericire, trăiești în epoca Meiji. Eu vorbesc despre viitor. Dar, întrucât gândirea mea este cu un pas sau doi înaintea vremurilor, voi rămâne burlac. Oamenii mă critică pentru că nu mă însor și mă acuză că aș fi dezamăgit din dragoste, dar asemenea oameni sunt foarte miopi. Dar să lăsăm asta. Doresc să-mi continui povestea.

Odată, un filosof a coborât din ceruri și a început să predice împotriva conformismului. Potrivit teoriei lui, omul este un animal cu personalitate. Dacă această personalitate ar fi distrusă, omul însuși nu ar mai putea exista. Pentru ca omul să aibă un rost, niciun preţ nu este prea mare pentru menţinerea și dezvoltarea personalităţii lui. Înconjurat de obiceiuri dăunătoare, înclinaţia naturală a omului este încălcată în mod barbar, așa că el se însoară. Acest lucru era de înţeles în perioada necivilizată, când personalitatea nu era dezvoltată. Dar astăzi, lucrurile stau altfel. Pentru că am ajuns la un grad atât de înalt de

civilizaţie, nu există motive pentru ca două personalităţi să se căsătorească. Faptul că mai există, încă, atâţia tineri și atâtea tinere necivilizate care, neascultând de logică și cuprinși de pasiuni trecătoare, îşi îngăduie să întemeieze familii, este mai rău decât imoralitatea și corupţia. Ca oameni educaţi, de dragul umanităţii, al civilizaţiei și al menţinerii personalităţilor acestor tineri și tinere, ar trebui să facem tot posibilul pentru a rezista acestui obicei barbar.

— Nu pot să fiu de acord cu teoria dumneavoastră, a exclamat Tofu, lovindu-se hotărât cu palma peste genunchi. Cred că cele mai preţioase și mai nepreţuite realizări ale lumii de astăzi sunt dragostea și frumuseţea. Dragostea și frumuseţea ne mângâie; ele ne întregesc și ne fac fericiţi. Datorită acestor două stări, firile noastre devin mai nobile și mai pure, iar sentimentele noastre mai rafinate. Dragostea dă un sens vieţii, iar frumuseţea ne satisface sub forma poeziilor, cântecelor și muzicii. Cred că dragostea și arta vor exista câtă vreme va exista omenirea.

— Dacă așa stau lucrurile, foarte bine. Dar filosoful pe care tocmai l-am amintit spunea că ele vor pieri în mod necesar. Arta este sortită aceluiași destin ca și căsnicia. Când vorbim despre dezvoltarea personalităţii, ne gândim la libertatea personalităţii. Iar prin aceasta, presupunem că „tu ești tu”, iar „ceilalţi sunt ceilalţi”. Tocmai din acest motiv, arta nu poate să existe veșnic. Motivul pentru care arta înflorește în zilele noastre este că mai există un punct de întâlnire între personalitatea artistului și cei care apreciază creaţiile artistului. Tu însuţi compui poeme în manieră modernă, dar, când nu le citește nimeni în afară de tine, înseamnă că-ţi pierzi vremea. Ai destul noroc că trăiești în epoca Meiji, așa încât ești citit, dar în viitor…

— Încă nu sunt convins.

— Nu e vorba că nu-ţi vor citi lucrările numai pentru

că sunt ale tale. Motivul va fi că fiecare individ îşi va avea personalitatea lui, atât de particulară, încât nu va fi interesant să citeşti ce scriu ceilalţi. Chiar şi acum, în Anglia, putem observa această tendinţă. Gândiţi-vă la Meredith şi la James. Sunt scriitori contemporani şi îşi exprima în mare măsură personalitatea în scrierile lor. Dar au puţini cititori; iar acest lucru are o explicaţie. Lucrările lor sunt interesante numai pentru aceia care au aceeaşi personalitate cu scriitorii. Iar când această tendinţă va deveni şi mai pronunţată, arta, ca şi căsnicia, va fi uitată ca totul. Înţelegeţi acum? Când va veni vremea în care eu nu pot înţelege ce scrii tu, iar tu nu poţi înţelege ce scriu eu, între noi nu va mai exista nimic – artă sau altceva.

— Bine, s-ar putea. Dar tot nu-mi pot reprezenta intuitiv situaţia.

— Dacă nu poţi să ţi-o reprezinţi intuitiv, încearcă să o înţelegi prin înlănţuire.

Atunci a intervenit Dokusen:

— Dar este foarte adevărat. Odată ce acorzi omului libertatea de a fi individual, relaţiile unora cu alţii devin crispate. Supraomul lui Nietzsche a fost, inventat mai ales pentru că filosoful nu ştia cum să scape de acest sentiment de crispare. La prima vedere, s-ar crede că supraomul! era idealul lui Nietzsche, dar lucrurile nu stau aşa. Erai mai mult nemulţumirea lui. Crispat din cauza acestea dezvoltări a personalităţii, încă din secolul al XIX-lea… Nietzsche nu se mai putea răsuci în pat cum voia. Simţind că îi incomoda tot timpul pe ceilalţi, bătrânul, şi-a scris mâzgălelile într-o stare de disperare. Când îl citeşti pe Nietzsche, ţi-e milă de el, în loc să-l găseşti pasionant. Glasul lui de avangardă neînfricată este, de fapt, o manifestare de disperare.

Oamenii au cerut libertatea, dar n-au reuşit să fie mulţumiţi de ea. Din acest motiv, civilizaţia occidentală nu

este atât de admirabilă cum s-ar părea la prima vedere. În Orient, calea cea bună era considerată exersarea spiritului. Dar acum, datorită insistenţei asupra individualităţii, oamenii și-au epuizat mintea. Dar ne-am dat seama de greșelile noastre prea târziu, ca un alcoolic care se plânge că n-ar fi trebuit să bea atât de mult.

— Dumneavoastră, toţi, sunteţi grozav de pesimiști în legătură cu viitorul, dar eu nu mă simt câtuși de puţin așa. Oare de ce? a întrebat Kangetsu.

— Pentru că ești proaspăt căsătorit, a fost explicaţia promptă a lui Meitei.

Apoi a intervenit brusc stăpânul meu.

— Dacă crezi că ai avut noroc găsind o nevastă, faci o mare greșeală. Îţi voi citi ceva la care să te gândești în viitor. (Stăpânul meu a scos cartea veche pe care o citise.) Cartea aceasta a fost scrisă de mult, dar încă de atunci era evident că femeile sunt o pacoste.

Kangetsu a întrebat:

— Cât de veche este cartea?

— A fost scrisă în secolul al XVI-lea.

— Mă mir că cineva a putut să-mi critice nevasta acum patru sute de ani.

— S-a scris mult împotriva femeilor, iar unele observaţii s-ar putea potrivi soţiei tale, așa că ai face mai bine să asculţi.

— Voi asculta. Nu mi-aș fi putut dori o instruire mai potrivită.

— Voi prezenta acum câteva opinii despre femei care ne-au fost transmise din antichitate. Mă ascultaţi?

— Sigur, ascultăm toţi. Chiar și pentru un burlac ca mine este interesant, a aprobat Meitei.

— Aristotel spunea că toate femeile fiind lipsite de valoare, e mai bine să-ţi găsești o mireasă mică. Ea va face mai puţin rău decât o femeie voinică.

— Nevasta lui Kangetsu este mare sau mică?

— Este, oarecum, mai mare.

— Ha, ha! Foarte bună cartea. Continuă, să auzim și restul.

— Cineva a întrebat, odată, care ar fi cel mai mare miracol al lumii, iar un înţelept a răspuns: o nevastă credincioasă.

— Cine era înţeleptul?

— Nu se menţionează numele.

— Poate era un înţelept nefericit în dragoste.

— Următorul citat în această carte este Diogene. El a fost întrebat când este cel mai bine să te însori. Diogene a spus că e prea devreme atunci când ești tânăr, și prea târziu când ești bătrân. Așa scrie în carte.

— Poate la asta se gândea Diogene în butoiul lui.

— Pitagora spunea că există trei lucruri în lume de care trebuie să ne temem: focul, apa și femeia.

— Filosofii greci aveau unele idei prostești, nu credeţi? Părerea mea este că nu trebuie să ne temem de nimic în lume. Puţini oameni ard în foc, se înecă în apă sau…

Ajungând aici, Dokusen s-a împotmolit.

— … sau sunt topiţi când cunosc o femeie. Asta voiai să spui?

Meitei sărise în ajutorul lui Dokusen. Dar stăpânul meu a continuat, fără să dea atenţie celor din jurul lui.

— Socrate spunea că, pentru un bărbat, cel mai greu lucru este să se descurce cu femeile. Demostene dădea sfatul că cel mai bine te răzbuni pe un dușman dându-i nevasta ta; zi de zi, dușmanul ar fi tracasat, până când și-ar cere iertare. Seneca a observat că femeile și ignoranţa sunt cele mai mari nenorociri din lume; Marc Aureliu a scris că a încerca să stăpânești o femeie e ca și cum ai încerca să stăpânești o navă în mijlocul unei furtuni; iar

Plaut a sugerat că femeilor le place, probabil, să se îmbrace frumos mai ales ca să-și ascundă urâţenia înnăscută. Valerius a menţionat, odată, într-o scrisoare către un prieten, că nu există nimic pe lume pe care o femeie nu-l poate suporta, dacă este vorba să-și satisfacă dorinţele. El ruga providenţa să aibă milă de el și să nu-l lase prins de vicleșugurile lor. Valerius a mai întrebat: nu sunt oare femeile dușmanele prieteniei? Nu constituie ele o suferinţă inevitabilă? Nu înseamnă ele nenorocirea sigură? Nu reprezintă ele tentaţia cea mai firească? Nu sunt ele otravă cu înfăţișare de miere? A părăsi o femeie este o lipsă de virtute, dar a suporta o femeie înseamnă numai chin.

— Ajunge, domnule. După ce am auzit atât de mult rău despre umila mea soţie, n-aș vrea să vă mai ascult.

— Dar mai sunt câteva pagini.

— Mai bine să lăsăm restul. Oricum, ar fi timpul ca nevasta ta să se întoarcă acasă, a intervenit Meitei.

Chiar atunci din sufragerie s-a auzit un glas. Stăpâna o chema pe servitoare.

— Ce ne facem? S-a întors nevastă-ta.

— He, he! a chicotit stăpânul meu. Și ce-ţi pasă?

— Vai, doamnă, când v-aţi întors?

Din camera de alături nu s-a auzit niciun răspuns…

— Vai, doamnă, aţi auzit ce vorbeam adineaori?

Din nou, niciun răspuns.

— Părerile exprimate de soţul. dumneavoastră nu-i aparţineau. El citea o carte scrisă de Nashe, în secolul al XVI-lea.

— Nu știu.

Răspunsul scurt al stăpânei părea să vină de la mari depărtări. Kangetsu a început să râdă nervos.

— Nici eu nu știu – și îmi pare rău. Ha, ha, ha!

Meitei nu-și mai stăpânea râsul. Chiar atunci, ușa din

faţă s-a deschis violent și au răsunat pași grei. Nu s-au auzit obișnuitele saluturi, dar ușa camerei s-a deschis brusc și Sampei Tătară a vârât capul pe ușă.

Sampei arăta altfel decât de obicei. Purta o cămașă albă curată, și – lucru de necrezut – o redingotă nouă. Iar în mâna dreaptă avea patru sticle de bere legate strâns cu o funie. A așezat berea lângă peștele uscat și, în același timp, tot fără să salute, s-a așezat. Dezinvoltura cu care s-a așezat îl făcea să pară om de lume.

— Cum vă simţiţi cu stomacul astăzi, domnule? Nu vă face bine să staţi mereu acasă.

— N-am spus că mă simt mai rău cu stomacul.

— Nu, dar, după cum arătaţi, îmi pot da seama. Sunteţi foarte tras la faţă. Poate ar trebui să mergeţi la pescuit. Duminica trecută, am închiriat o barcă la Shinagawa și m-am dus să pescuiesc.

— Câţi pești ai prins?

— N-am prins nimic.

— Ce haz are să pescuiești dacă nu prinzi nimic?

— Vedeţi, domnule, îmi liniștește gândurile. Dar dumneavoastră? Aţi fost vreodată la pescuit? E foarte plăcut să stai într-o bărcuţă, înconjurat de marea imensă, a explicat el fără să se preocupe dacă era ascultat.

— Eu aș vrea să iau o barcă mare și să umblu pe o mare mică, a răspuns Meitei, ajutându-l pe Sampei să continue conversaţia.

— N-aș vrea să pescuiesc decât dacă aș prinde o balenă, sau o sirenă, sau așa ceva, a spus Kangetsu.

— Așa ceva n-aţi putea prinde. Tocmai din acest motiv se zice că oamenii de litere nu au simţ practic.

Ca de obicei, Sampei îi critica pe ceilalţi.

— Nu sunt om de litere.

— A, nu? Și ce faceţi? Știţi, pentru unul ca mine, care se ocupă cu afacerile, bunul-simţ este absolut esenţial.

Domnule, am devenit foarte bogat în bun-simţ. Învăţ mult de la oamenii pe care-i întâlnesc în fiecare zi.

— Cum te influenţează?

— Şi ţigările contează. Nu poţi face impresie bună fumând ţigări ieftine, cum sunt „Asahi” și „Shikishima”.

Sampei a scos o ţigară egipteană, aurită la un capăt, și a început să pufăie din ea.

— Îţi poţi permite să fii atât de extravagant?

— Nu, dar îmi voi putea permite foarte curând să fiu extravagant. Pentru moment, impresionez mulţi oameni importanţi fumând ţigări de import.

— E mai ușor să impresionezi lumea așa, decât lustruind bile de sticlă, cum face Kangetsu.

Meitei îi spunea asta lui Kangetsu, dar înainte ca acesta să poată răspunde, Sampei a exclamat:

— A, deci dumneavoastră sunteţi domnul Mizushima. Am auzit că aţi renunţat să pregătiţi doctoratul și am hotărât să accept eu.

— Ce anume? Doctoratul?

— Nu, pe tânăra Kaneda. Îmi pare rău, domnule, dar, vedeţi, soţii Kaneda au vorbit cu mine din nou, așa că m-am hotărât, până la urmă, să mă însor cu fata. Permiteţi-mi din nou să vă Spun că-mi pare rău, domnule Mizushima.

— Nu există niciun motiv să-ţi pară rău, a răspuns Kangetsu.

Stăpânul meu a intervenit:

— Sampei, dacă așa vrei tu, de ce nu?

Asta suna foarte ambiguu.

— Iată un sfârșit fericit la problema Kaneda. Așa cum spuneam nu de mult, era inevitabil ca cineva să vrea să se însoare cu fata. Iar acum, priviţi: iată ce domn distins a apărut. Tofu, poţi scrie încă un poem în stil modern.

Meitei devenea oarecum agitat. Atunci Sampei a spus:

— Deci, dumneavoastră sunteţi Tofu. N-aţi vrea să compuneţi ceva pentru căsătoria mea? Aș aranja să se tipărească și să se difuzeze imediat. Aș mai aranja și să se publice în revista *Taiyo.*

— Sigur, voi scrie ceva. Când vă trebuie?

— Oricând este bine. Poate fi și poezia pe care aţi scris-o deja. În schimb, vă voi invita la nuntă. Aţi băut vreodată șampanie? Vreau să dau de băut șampanie și am să angajez o orchestră. Ce-aţi zice, domnule, ca orchestra să acompanieze compoziţia lui Tofu?

— Cum poftești.

— Domnule, n-aţi vrea să puneţi poemul pe muzică?

— Kangetsu, aici de faţă, care a renunţat la examen, se pricepe să cânte la vioară. Poate face el asta. Cred, însă, că nu va fi de acord, din cauza șampaniei.

— Apropo de șampanie, cea de patru-cinci yeni sticla nu este foarte bună. Eu vreau să ofer din cea mai bună. Dar sper că veţi compune muzica pentru mine.

— Mi-ar face multă plăcere. N-are importanţă dacă veţi cumpăra șampanie de douăzeci de seni sau de douăzeci de yeni sticla. În ce mă privește, am să compun muzica gratuit.

— Nu pot accepta gratuit. Dacă nu doriţi șampanie, ce ziceţi de asta?

Sampei a scos din buzunar șapte-opt fotografii și le-a înșirat pe rogojina de jos. Unele fotografii arătau numai bustul unor femei, celelalte le reprezentau în întregime; unele din ele stăteau în picioare, altele jos; unele purtau fuste *hakama,* altele chimonouri cu mâneci *furişode.* Unele îşi purtau părul în stil tradiţional, dar toate erau fete tinere.

— Toate aceste tinere, domnule, au vrut să se mărite cu mine. Aș putea să prezint unele dintre ele lui Kangetsu și Tofu. Ce ziceţi de asta?

Sampei i-a dat o fotografie lui Kangetsu.

— E foarte drăguţă. Așa ceva s-ar putea să accept.

— Și ce credeţi de fata asta?

Sampei i-a dat lui Kangetsu altă fotografie.

— Și asta e drăguţă. Hai, aranjaţi o întâlnire.

— Cu care?

— Cu oricare dintre ele.

— N-aș zice că nu sunteţi foarte înflăcărat! Asta, domnule, este nepoata unui doctor.

— Chiar așa?

— Asta are o fire foarte plăcută și e tânără – are numai șaptesprezece ani și va avea o zestre de o mie de yeni. Iar asta este fiica guvernatorului.

Sampei vorbea numai el.

— Mă întreb dacă aș putea să mă însor cu toate.

— Nu fiţi lacom. Sunteţi cumva adept al poligamiei?

— Nu sunt poligam, sunt carnivor.

— Glumește, Sampei. Mai bine ia fotografiile, a propus stăpânul meu.

— Atunci, nu vreţi pe niciuna din ele?

Ca să-i dea timp lui Kangetsu să se răzgândească, Sampei a pus fotografiile la loc, în buzunar, una câte una.

— Ce-i cu berea asta?

— Pur și simplu, un cadou. Am cumpărat-o la prăvălia din colţ, ca să-mi sărbătoresc apropiata căsătorie. Vă rog să vă serviţi.

Stăpânul a bătut din palme ca să cheme servitoarea și a pus-o să destupe sticlele. Apoi, cu un aer foarte respectuos, Meitei, Dokusen, Kangetsu, Tofu și stăpânul meu au ridicat paharele, închinând pentru Sampei și viitoarea lui soţie, Sampei era foarte avântat din cauza emoţiei.

— Aș vrea să vă invit pe toţi cei de faţă la nuntă.

Dumneavoastră veţi veni, nu-i așa?

— Eu nu vin, a răspuns imediat stăpânul meu.

— Pentru ce? Va fi cea mai mare zi din viaţa mea.

— N-aș vrea să te supăr, dar nu voi veni.

— Dacă nu aveţi ce să îmbrăcaţi în această ocazie, pot să vă găsesc eu o haină *haori* și un pantalon *hakama.* Ar fi bine să vă apropiaţi mai des de oameni, domnule. Am să vă prezint câţiva oameni importanţi.

— Va trebui să mă ierţi.

— Poate o să vă vindecaţi de stomac.

— Nu este necesar să mă vindec.

— Dacă sunteţi atât de încăpăţânat, n-am ce face. Dar dumneavoastră, domnule Meitei? Veţi veni?

— Eu, sigur. Dacă se mai poate, aș fi onorat să fiu peţitorul dumneavoastră și să particip la cele nouă schimburi tradiţionale de pahare cu șampanie. Cum? Tojuro Suzuki a și fost ales peţitor? Mare păcat, dar cred că n-am ce face. Doi peţitori nu puteţi avea, așa„ că am să vin ca-simplu invitat.

— Dar dumneavoastră, domnule Dokusen?

— Eu? „Bucuriile undiţei ne dau o viaţă tihnită și ușoară; oamenii pescuiesc printre lintiţa albă și ierburile roșii”.

— Ce este asta? O poezie din perioada Tan?

— Nu știu. Poate da, poate nu.

— Nu știţi? Oricum, sper că dumneavoastră veţi veni, domnule Kangetsu. Aveţi un motiv special să veniţi.

— Voi încerca să vin. N-aș vrea să pierd ocazia de a auzi orchestra cântându-mi compoziţia…

Așa este. Dar dumneata, Tofu?

— Păi, mi-ar plăcea să-mi citesc poezia în faţa tinerilor căsătoriţi.

— Domnule, n-am fost niciodată mai fericit, așa că am să mai beau un pahar de bere.

Sampei a băut un pahar pe nerăsuflate, ceea ce l-a

făcut să se înroșească foarte tare.

Ziua scurtă de toamnă se apropia de sfârșit. Cenușa din grătar era plină de chiștoace de ţigări; cărbunii se stinseseră de mult. Până şi prietenii stăpânului meu păreau să-și fi epuizat conversaţia. Dokusen s-a ridicat și a spus:

— Ei bine, s-a făcut cam târziu. Ce-ar fi să mergem?

Ceilalţi l-au urmat, și, curând, camera! avut aerul pustiu al unui teatru gol, după ce s-a terminat un vodevil.

Terminându-și cină, stăpânul a intrat în camera lui. Aerul nopţii fiind rece, stăpâna și-a potrivit gulerul cămășii și a continuat să coasă, reparându-și chimonoul vechi de fiecare zi. Copiii se culcaseră și dormeau înșiruiţi în ordine. Servitoarea plecase la baia publică.

Dacă ar fi cercetat cineva în fundul inimii acestor oameni care păreau atât de optimiști, ar fi auzit niște, suspine triste. Dokusen, care pare să înţeleagă totul, umblă pe pământ ca și ceilalţi oameni. Lumea lui Meitei pare lipsită de griji, dar viaţa lui nu este idilică. Kangetsu a renunţat să-lustruiască. bilele de sticlă și și-a luat o nevastă din orașul natal. Sunt întâmplări firești. Totuși, repetarea lucrurilor obișnuite duce la plictiseală. Peste zece ani Tofu avea să-și dea seama că a compune poeme pentru a le dărui, pur și simplu, nu este profitabil. Cât despre Sampei, era greu de spus dacă avea să ajungă pe culmi sau în șanţ. Dacă se va simţi totdeauna mândru că poate oferi, prietenilor șampanie, va fi bine de el. Tojuro Suzuki va continua să-și facă drum, chiar dacă făcându-și drum se va umple de noroi. El vă fi totuși mai impunător decât aceia care nu reușesc deloc să-și facă drum.

Sunt mâi bine de doi ani de când am început să trăiesc printre oameni. Credeam cândva că am o putere de înţelegere unică. Dar zilele trecute am aflat despre cineva asemănător. Îl cheamă Kater Murr. Nu-l mai văzusem până

atunci, dar vorbea atât de interesant, încât am rămas puţin uimit. Cercetând mai bine, totuși, am aflat că acest Kater Murr murise de o sută de ani, dar, datorită unui acces de curiozitate, se făcuse duh și părăsise infernul pentru a-mi face o surpriză.

Acest motan se găsește în iad pentru că, o dată... ducea în gură un4 pește pentru mama lui și s-a dovedit un fiu atât de rău, încât n-a rezistat tentaţiei și a mâncat chiar el peștele. Se spune că acest Kater Murr avea talente cu nimic mai prejos decât acelea ale unui om. O dată, a compus o poezie ca să facă o surpriză stăpânului lui. Dar, cum un prăpădit de motan ca mine nu poate spera să facă asemenea isprăvi, ar trebui să spun rămas bun acestei lumi și să pornesc eu însumi spre iad.

Mai curând sau mai târziu, stăpânul meu va muri din cauza stomacului lui bolnav. Bătrânul Kaneda este ca și mort, din cauza lăcomiei lui. Frunzele toamnei au căzut și copacii sunt goi. Toate creaturile vii sunt sortite morţii, așa că, dacă nu poţi fi prea folositor trăind, ar fi mai bine să mori pe loc.

Potrivit teoriei lui Meitei, omul este destinat sinuciderii. Dacă nu vom avea grijă, pisicile ar putea fi și ele influenţate de această lume sucită. Ar fi îngrozitor.

În seara aceea, discuţiile mă deprimaseră atât de mult, încât am hotărât să beau din berea adusă de Sampei. Poate că mă va înveseli.

M-am dus în bucătărie. Lampa fusese probabil stinsă de vântul toamnei, care pătrundea pe ușa lăsată deschisă. Era întuneric, dar razele lunii se strecurau pe fereastră.

Am văzut pe o tavă trei pahare, două dintre ele încă pline pe jumătate cu lichid gălbui. Strălucind în lumina lunii, paharele erau așezate lângă vasul de stins cărbuni și păreau reci; dar, într-un pahar, chiar și apa fierbinte pare

rece. Nu mai aveam chiar atâta chef de băut bere, dar tentaţia de a încerca e mare. Când băuse, Sampei s-a făcut roșu la faţă și a început să respire greu. Oare o pisică s-ar înveseli, dacă ar bea bere? întrucât tot va trebui să mor cândva, cel mai bine este să fac de toate cât sunt încă în viaţă. După moarte, n-aș vrea să am nimic de regretat, așa că m-am hotărât să beau puţină bere, fie ce-o fi.

Am scos limba repede și mi-am înmuiat-o în berea dintr-un pahar. Am fost foarte mirat. Am simţit că mă înţeapă vârful limbii, ca și cum mi s-ar fi înfipt niște ace în ea. Nu-mi puteam da seama pentru ce motiv năstrușnic oamenilor le place să bea un lichid atât de amar. Oricum ai privi lucrurile, berea și pisicile nu se potrivesc una cu alta. A fost groaznic!

Mi-am tras limba îndărăt, dar mi-a venit o alta idee. Oamenii spun adesea că medicamentul cel mai bun este cel mai amar. Când răcesc, i-am văzut de multe ori luând niște medicamente și strâmbându-se. Nu știu dacă se vindecă datorită medicamentelor sau în ciuda lor, dar aveam acum ocazia să mă lămuresc. Dacă stomacul mi-ar fi devenit amar din cauza berii, mă rog, asta era situaţia. Dar, dacă m-aș fi înveselit, aș fi uitat de toate, ca Sampei; ar fi o descoperire epocală și aș povesti despre experienţa mea tuturor pisicilor din Japonia. Am simţit că trebuie să văd ce se va întâmpla, așa că, lăsând totul în seama sorţii, mi-am înmuiat iarăși limba în bere. Mi-era greu să beau cu ochii deschiși, așa că i-am închis strâns și am început să beau din bere.

Cu mare efort am reușit să mai beau puţin și am avut o senzaţie ciudată. Mai întâi, am simţit cum îmi arde limba și parcă mă apasă ceva pe obraji. Era cam neplăcut, dar pe măsură ce beam, senzaţia dispărea. Iar când am terminat paharul, nu mai simţeam nimic supărător. Știam că, de acum înainte, lucrurile merg bine, așa că am băut din al

doilea pahar cu ușurinţă. Apoi, ca să fac treaba până la capăt, am lins toată berea care se vărsase pe tavă.

Ca să constat cum mă simt, am rămas o vreme ghemuit. Treptat, am simţit că mă încălzesc. Pleoapele parcă mi se umflau. Îmi ardeau urechile. M-a cuprins deodată dorinţa să cânt. Îmi venea să dansez după vechiul cântec popular „Chiar dacă spui că a fost o pisică, a fost o pisică”. Îmi venea să spun stăpânului meu, lui Meitei și lui Dokusen să se ducă naibii. Aș fi vrut să-l zgârii pe bătrânul Kaneda; aș fi vrut s-o mușc pe doamna Kaneda de nas; aș fi vrut să fac o mulţime de lucruri. În cele din urmă, am vrut să mă ridic. Iar când m-am ridicat, am vrut să umblu legănat. Constatând că era foarte amuzant, am ieșit din casă. Am vrut să dau bună seara lunii. „Hai! Konban-wa!” Era minunat!

Dându-mi seama că asta se numește o beţie de toată frumuseţea, am început să umblu fără ţintă, ca și cum aș fi făcut o plimbare. Dar, de fapt, nu era o plimbare. Am făcut câţiva pași nesiguri și mi s-a făcut cam somn. Nici nu mai știam dacă dorm sau umblu. Voiam să ţin ochii deschiși, dar aveam pleoapele grele. Totuși, nu mă temeam de nimic! Am mai făcut un pas neîndemânatic și ani auzit un plescăit.

Deodată, m-am pomenit plutind în apă. Era foarte neplăcut, așa că am început să mă zbat, dar nu puteam” decât să zgârii apa. Am împins cu labele dinapoi și mi-am întins labele din faţă. S-a auzit o zgârietură. Ajunsesem la ceva solid. Capul îmi ieșea puţin deasupra apei, dar era de ajuns ca să văd unde mă aflam. Căzusem într-un vas de pământ în care se aduna apa de ploaie. Vara, vasul acesta fusese plin cu plante de apă, dar din primele zile ale toamnei, a venit cioroiul Kanko și le-a ciugulit pe toate. Apoi a făcut o baie în vasul de pământ. După prima baie a

lui Kanko, se evaporase multă apă, așa că cioroiul n-a mai venit. Dar nu-mi trecuse prin cap că aveam să fac eu, în locul cioroiului, o baie în vasul de pământ.

Apa din vas ajungea cu cincisprezece centimetri sub marginea vasului. Oricât mi-aș fi întins labele, nu puteam ajunge până sus. Nici să sar nu puteam. Dacă nu făceam inamic, mă duceam la fund. Când mă zbăteam, ghearele mele zgâriau vasul pe de lături și, o clipă, simţeam că plutesc puţin. Apoi, iar mă scufundam. A intra sub apă părea foarte neplăcut, așa că am început să-mi agit din nou labele. În curând, am simţit cum îmi obosește tot corpul. M-am speriat și labele nu mă mai ascultau. Până la urmă, n-am mai știut dacă dădeam din labe și apoi mă scufundam, sau dacă mă scufundam, pentru ca apoi să dau din labe.

Mă chinuisem în halul acela pentru că doream să ajung pe marginea vasului. Acum, însă, știam că lucrul acesta nu era cu putinţă. Labele mele nu au mai mult de zece centimetri. Dacă aș fi plutit pe apă și mi-aș fi întins labele cât mai departe cu putinţă, tot ar mai fi rămas cinci centimetri până la buza vasului de pământ. Și, de vreme ce ghearele nu mi se puteau înfige în pereţii vasului, nu avea importanţă dacă îmi scoteam ghearele, sau mă speriam, sau mă agitam – tot nu aveam cum să reușesc. Știind bine că nu puteam ieși, dar străduindu-mă totuși, încercam imposibilul. Iar atunci când încerci imposibilul, teama este înspăimântătoare. Ce prostie! Nu făceam decât să-mi prelungesc chinul.

„Acum voi renunţa. Nu-mi mai pasă ce se întâmplă”. Mi-am lăsat labele din faţă moi, apoi labele dindărăt, capul și coada. Nu am mai opus rezistenţă.

Treptat, am început să mă simt neobișnuit de bine. Oare acest sentiment de recunoștinţă să fie agonia? Mai eram în apă, sau în mijlocul unei camere? Desigur, nu avea

multă importanţă unde eram, sau ce făceam. Singurul lucru important era că mă simţeam bine. Apoi, abia am mai putut să simt chiar asta. Voi tăia soarele și luna de pe cer. Voi face praf cerul și pământul. Intru în tainicul… dar minunatul imperiu al păcii!

Mor.

Mor împăcat.

Împăcarea nu o poţi avea decât murind.

Mântuiește-ne cu mila ta, Buddha!

Mântuiește-ne cu mila ta, Buddha!

Binecuvântată îndurare.

Binecuvântată îndurare.

Motanul are cuvântul

Eu sunt o pisică (□□□□□□ □ Wagahai wa neko de ani) este un roman comic al lui Natsume Sōseki, scris între 1905 și 1906.

Romanul a fost comparat de criticii englezi, care l-au întâmpinat cu prietenie, cu un roman inclasificabil al literaturii engleze, Tristram Shandy a lui Lawrence Sterne. În *Eu sunt o pisică* naratorul este o pisică, destul de curioasă, care străbate toate straturile societăţii japoneze din era Meiji și descrie personajele umane întâlnite, cu umor și uneori cu accente de pamflet, în stilul lui Jonathan Swift.

Romanul începe cu un pasaj celebru: □□□□□□□ □□□□□□ □□□□□ „Wagahai wa neko de ani. Namae wa mada n-ai”. care înseamnă „Eu sunt o pisică. Dar încă nu am un nume”. Totuși, din cauza stilului excesiv de pompos pe care îl folosește personajul și prin care încearcă să dea o deosebită importanţă propriei persoane, o traducere mai potrivită ar fi: „Doamnelor și domnilor, daţi-mi voie să mă prezint: sunt o pisică. Dar nume încă n-am”.

Romanul a fost ecranizat în anii șaptezeci de

regizorul Kon Ichikawa. Versiunea în limba română poartă un titlu ușor diferit, *Motanul are cuvântul*.

CUPRINS

I 6
ÎI 23
III 89
IV 145
V 179
VI 212
VII 252
VIII 291
IX 334
X 376
XI 424

Lector: MARIA VONGHIZAS
Tehnoredactor: ELENA BABY

Bun de *tipar: 17. II.1975. Tiraj: 13 530* ex. *Coli* de tipar*: 27, 5.*

Combinatul Poligrafic „Casa Scânteii București – Piaţa Scânteii nr. 1
Republica Socialistă România
Comanda nr. 40 783